CASA DE LUT

Pearl S. Buck

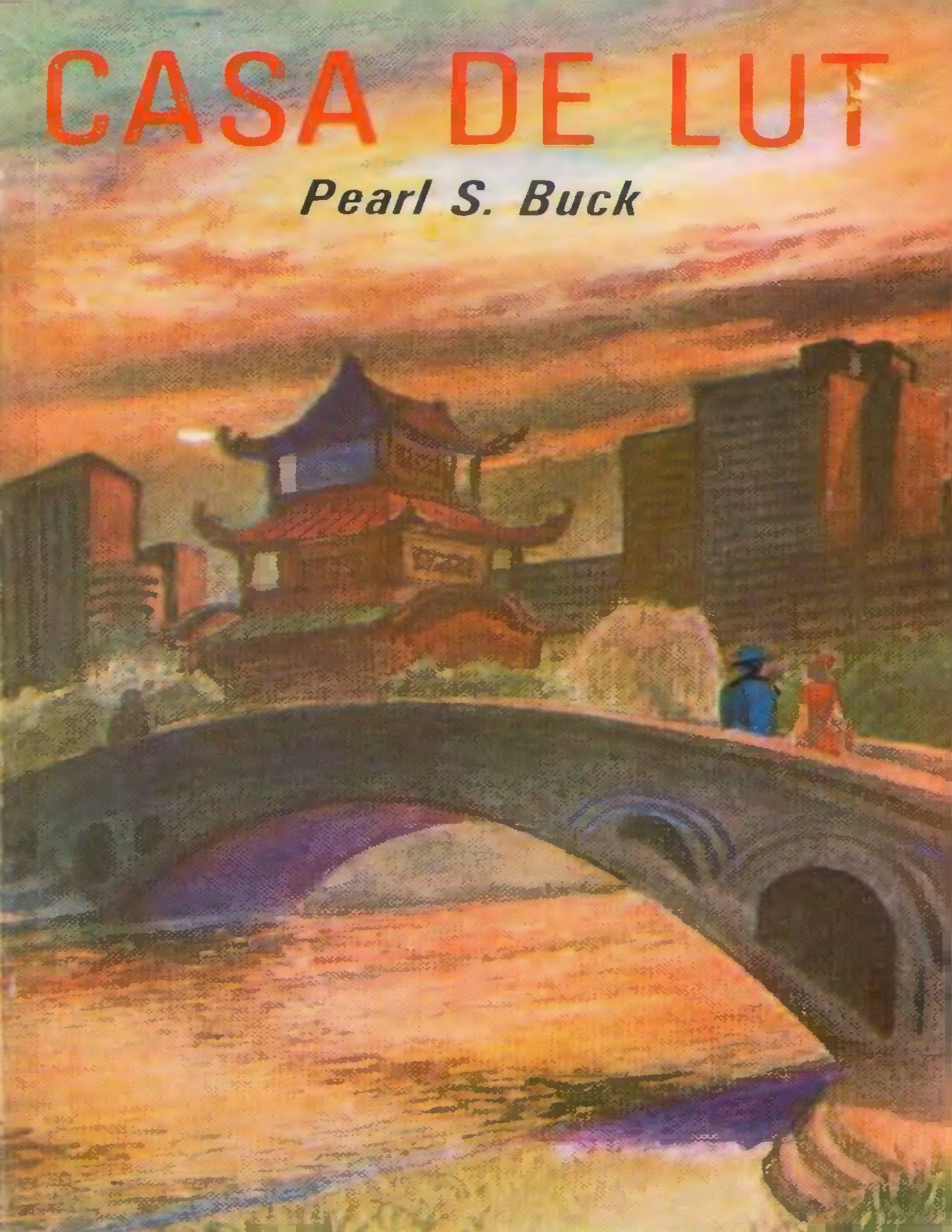

Pearl S. Buck

CASA DE LUT

Volumul III

CASĂ ÎNVRĂJBITĂ

Traducere de JUL. GIURGEA

EDITURA TRIBUNA

CRAIOVA – 1993

Îngrijirea ediţiei: VALERIU CÎMPEANU

Coperta de ŞTEFAN BRĂDICEANU

Versiunea românească a acestei cărţi a fost făcută din
originalul în limba engleză al trilogiei
HOUSE OF EARTH
de Pearl S. Buck,
apărut în editura Grosset & Dunlap, Inc.,
New York, 1931.

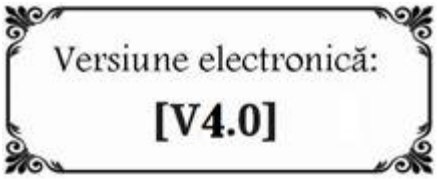

Corectură [V1.0]: septembrie 2015
Corectură [V2.0]: noiembrie 2015
Corectură [V3.0]: dec. 2015 – ian. 2016
Corectură [V4.0] – iulie 2016

Capitolul I

Astfel, pentru prima dată în viaţa sa, Wang Yuan, feciorul lui Wang Tigrul, intră în casa de lut a lui Wang Lung, bunicul său.

În ziua când se întorsese din miazăzi şi se certase cu părintele său, Wang Yuan împlinise nouăsprezece ani.

Într-o seară de iarnă, când vântul de miazănoapte aducea uşoare răbufniri de zăpadă, lovind grătarele de la ferestre, Tigrul stătea singur în sala cea mare a apartamentului său şi se uita la pâlpâirea domoală a cărbunilor din ceaun, cum făcea întotdeauna, depănându-şi visurile treze, şi gândindu-se că într-o bună zi feciorul său se va întoarce acasă bărbat în toată puterea şi va conduce armatele tatălui său spre biruinţele pe care el Tigrul le plănuise mereu, dar n-avusese vreme să le ducă la îndeplinire, deoarece moliciunea vârstei îl cuprinsese înainte de vreme în puterea ei. În noaptea aceasta, Wang Yuan, feciorul Tigrului, se întoarse acasă, tocmai atunci când nimeni nu se aştepta.

Se opri în faţa părintelui său şi Tigrul îl văzu îmbrăcat într-o uniformă cu totul necunoscută pentru el. Aceasta era uniforma revoluţionarilor, duşmanii tuturor comandanţilor de oşti, cum era şi Tigrul. Când îşi dădu seama de semnificaţia adevărată a hainelor lui, bătrânul încercă să se ridice în picioare, trezindu-se din adâncurile visurilor sale, şi se uită la feciorul său, apoi întinse mâna după sabia subţire care era mereu în apropierea lui şi era gata să ucidă pe fiul său, cum ar fi ucis pe orice duşman. Dar se întâmplă că pentru întâia dată în viaţa lui, feciorul Tigrului să dea drumul furiei ce clocotea într-însul şi pe care niciodată până acum nu îndrăznise să şi-o manifeste de faţă cu părintele său. Îşi descopcie tunica albastră şi-şi dezgoli pieptul tânăr şi ars de soare, apoi strigă întărâtat:

— Ştiam că vei vrea să mă ucizi – acesta este vechiul şi singurul tău mijloc de a te linişti! Haide, ucide-mă!

Dar chiar în clipa când îi arunca aceste cuvinte în obraz, tânărul ştia că părintele său nu-l va ucide. Văzu braţul ridicat al Tigrului cum coboară încet şi sabia îi scăpă din mână, lunecând uşoară prin aer şi uitându-se întins la el, feciorul văzu că buzele tatălui său încep să tremure, ca şi când ar fi

fost gata să plângă, apoi îl văzu că ridică braţul şi-şi acoperă gura cu latul palmei, ca să-şi oprească hohotul de durere repezit în afară.

În clipa aceasta, când părintele şi feciorul său se priveau trufaşi, înfruntându-se unul pe altul, apăru bătrânul credincios cu buza de iepure, care slujise pe stăpânul său Tigrul de pe vremea când erau amândoi tineri, pentru a-i aduce obişnuitul ulcior de vin cu ajutorul căruia stăpânul său îşi domolea în fiecare seară neliniştea ca să se poată odihni. Nu se uită deloc la stăpânul cel tânăr, ci numai la bătrânul general, dar când văzu umbra de supărare că începe să se şteargă de pe obrazul lui, scoase un ţipăt răguşit şi repezindu-se spre el îi turnă vinul în ulcică. Wang Tigrul îşi uită de feciorul său şi întinzând amândouă mâinile după ulcica din faţa lui, o ridică la gură şi o goli de mai multe ori la rând, iar credinciosul său i-o umplea mereu din ulciorul de pământ pe care-l ţinea în mână. Wang Tigrul repeta nedomolit:

— Mai toarnă-mi… mai toarnă-mi vin!… şi astfel uită să mai plângă.

Tânărul rămăsese în picioare şi se uita la el. Urmărea cu atenţie pe cei doi bătrâni dintre care unul era lacom ca un copil după vinul care-i alina durerea loviturii ce o primise, iar celălalt stătea cu mijlocul frânt în faţa lui şi-i turna vinul, în timp ce obrazul lui hidos şi cu buza spintecată se lumina de duioşie. Amândoi erau oameni bătrâni ale căror gânduri, chiar într-o împrejurare ca aceasta, nu se puteau opri decât la vinul care le aducea alinare zbuciumului.

Înţelese că pe el l-au uitat cu totul. Inima pe care şi-o simţise zbătându-se în piept de parcă ar fi fost încinsă de flăcări, i se păru că acum este ca un bulgăre de gheaţă, iar nodul care începuse să-l înece se topi dintr-odată într-un potop de lacrimi. Dar nu vru să le dea drum slobod să-i curgă pe obraz. Stăpânirea de sine pe care o învăţase în şcoala aceea de război, îi fu acum de folos. Se aplecă şi-şi ridică centironul încărcat de cartuşe pe care-l lăsase să-i cadă pe lespezi şi fără să mai zică nimic, ieşi ţinându-se foarte drept şi trecu în odaia de alături unde de atâtea ori stătuse învăţând din cărţile lui, împreună cu instructorul său care mai târziu, la şcoala de război, îi fusese căpitan. Pipăi prin întunericul camerei ca să găsească scaunul din faţa pupitrului şi se aşeză, simţindu-şi trupul cum se destinde, din pricina mâhnirii care pusese stăpânire pe sufletul său.

Se gândi apoi că n-ar fi trebuit să se lase atât de uşor târât de spaima pe care i-o pricinuia prezenţa tatălui său… dar în acelaşi timp nici de dragostea pătimaşă faţă de el, pentru ca să ajungă, de dragul acestui om în vârstă, să-şi

trădeze camarazii şi cauza pentru care luptaseră împreună. Wang Yuan se gândi îndelung la tatăl său, aşa cum îl văzuse adineaori şi cum era şi acum, când stătea în sala de alături şi-şi golea ulciorul de vin. Îl vedea cu totul alţi ochi decât până acum şi aproape nu-i venea să creadă că acesta ar putea să fie Tigrul, părintele său. Căci Yuan se temuse întotdeauna de tatăl său, deşi îl iubea împotriva voinţei sale şi cu un fel de revoltă ascunsă. Se temea de izbucnirile neaşteptate ale Tigrului, de răcnetele lui şi gestul grăbit cu care-şi ridica sabia subţire şi lucioasă pe care o avea mereu la îndemână. Pe vremea când era băieţaş şi trăia singur în curţile acestea, Yuan se trezea de multe ori noaptea, scăldat în sudorile reci, din cauză că visase că a supărat pe tatăl său cu purtările lui, deşi n-avea nicio pricină să se înspăimânte atât de grozav, deoarece Tigrul niciodată nu era în stare să fie supărat pe feciorul său vreme mai îndelungată. Dar el îl vedea foarte des supărat sau prefăcându-se supărat împotriva altora, căci el întrebuinţa supărarea aceasta drept o armă cu care-şi stăpânea oamenii, şi prin întunericul odăii lui pustii, băieţaşul începea să tremure sub păturile aşternutului, când îşi aducea aminte de ochii rotunzi şi ca de flăcări ai tatălui său şi de felul în care-şi frământa mustaţa, când se întâmpla să fie supărat. Între oamenii lui auzea de multe ori un fel de glumă, amestecată cu spaimă, când spuneau: „E mult mai bine să nu tragi Tigrul de mustăţi!”

Dar cu toate pornirile lui sălbatice Tigrul îşi iubea feciorul şi numai pe el singur, fapt pe care Yuan îl ştia de mult. Îl ştia şi se temea chiar de această dragoste a lui, deoarece dragostea părintelui său era tot atât de năprasnică şi cotropitoare ca şi furia, o dragoste fierbinte şi tiranică pe care în vremea copilăriei, o simţise apăsând greu asupra lui. Aceasta, din pricină că în curţile Tigrului nu se găseau femei care să-i potolească pojarul inimii. Alţi comandanţi de oşti, după ce îmbătrâneau şi îşi odihneau trupul istovit în timpul bătăliilor purtate, îşi aduceau în curţile lor femei care să-i înveselească, dar Wang Tigrul nu şi-a adus niciodată. Nu se ducea nici chiar la soţiile lui, dintre care una, fiind singura fată a unui doctor, moştenise toată averea acestuia, şi de ani de zile era plecată să trăiască într-un oraş de pe litoral, împreună cu fiica ei, singurul copil pe care-l avusese cu Tigrul, şi în oraşul acesta fata învăţa la o şcoală străină. Prin urmare pentru Yuan părintele său reprezenta tot ce ar putea fi dragoste şi teamă, iar aceste două sentimente împletindu-se între ele erau întocmai ca două mâini nevăzute care se întindeau după el şi-i frânau orice pornire. Stătea închis ca într-o

temniţă, cu gândurile şi visurile mereu stăpânite de spaima ce i-o inspira tatăl său şi conştiinţa că el e singura fiinţă spre care se îndreaptă toată dragostea lui tiranică.

Astfel părintele său reuşise să-l ţină în stăpânirea lui, deşi Tigrul nu bănuia aşa ceva, chiar în clipele cele mai grele din viaţa lui, când în şcoala aceea de război din miazăzi Yuan şi camarazii săi ieşiseră în faţa căpitanului lor şi juraseră credinţă marii cauze care urmărea să pună mâna pe guvernul ţării lor şi răsturnarea slăbănogului care deţinea puterea, ca apoi să pornească un război pentru pătura populaţiei de jos, împilată de comandanţii de oşti şi de duşmanii din afară, şi după aceea să poată reda naţiunii măreţia ei de altădată. În ziua aceea când fiecare tânăr juruia credinţă acestei cauze, punându-şi viaţă în cumpănă, Wang Yuan se dase la o parte, din pricina spaimei şi dragostei faţă de părintele său care era tot un comandant de oşti ca şi cei împotriva cărora se pregăteau să pornească tovarăşii săi de acum. Sufletul său era alături de colegii lui de şcoală. Prin mintea lui se perindau multe amintiri ale suferinţelor îndurate de populaţia de jos. Îşi aducea aminte de privirile lor îndurerate când îşi vedeau semănăturile călcate în picioare de caii părintelui său. Îşi aducea aminte de ura neputincioasă ce se aprindea în privirile fruntaşilor câte unui sat, când se întâmpla ca Tigrul să le ceară, întotdeauna curtenilor, un bir în hrană sau în arginţi, pentru soldaţii lui. Îşi aducea aminte de cadavrele aruncate în margine de drum şi care pentru părintele său şi oamenii lui n-aveau niciun fel de însemnătate. Îşi aducea aminte de revărsări de ape şi de foamete şi de data aceea când trecuse împreună cu tatăl său, călărind pe coama unui dig înconjurat din toate părţile de furia apelor, iar digul acesta mişuna ca un furnicar de trupurile negre şi chinuite de foame ale bărbaţilor şi femeilor, dar faţă de care soldaţii trebuiau să se poarte fără nicio milă căci altfel convoiul flămânzilor s-ar fi repezit la Tigru şi la preţiosul său fecior. Da, Yuan îşi aducea aminte de toate acestea şi de multe altele, şi-i era silă de sine însuşi din pricină că era feciorul unui comandant de oşti. Îi era silă de sine însuşi chiar în timpul pe care-l petrecuse împreună cu camarazii săi de la şcoală, dar mai ales în ziua aceea, când de dragul părintelui său se lepădase de cauza pe care ar fi vrut s-o slujească din toată inima.

Stând singur în mijlocul întunericului acestei odăi în care-şi petrecuse copilăria, Yuan îşi aduse aminte de sacrificiul acesta pe care-l făcuse de dragul tatălui său, şi în această clipă sacrificiul pe care-l făcuse de bună

voie, i se păru că este fără folos. Ar fi preferat să nu-l fi făcut, de vreme ce părintele lui nici nu era în stare să-l înţeleagă şi nici să-l preţuiască. De dragul acestui om bătrân, Yuan îşi părăsise generaţia din care făcea parte şi renunţase la prietenia camarazilor lui, dar Tigrului ce-i păsa de aşa ceva? În clipa aceasta Yuan începu să-şi dea seama că toată viaţa lui a fost înşelat şi neînţeles de cei din apropierea sa şi prin minte începură să i se perinde toate jignirile suferite din partea tatălui său, când îl silea să vină să vadă exerciţiile de război ale soldaţilor săi, deşi el ar fi preferat să citească o carte care-i era dragă şi nu-i venea să se despartă de ea, şi cum Tigrul omorâse soldaţii care veniseră la el să-i ceară pâine. Aducându-şi aminte de toate aceste întâmplări odioase, Yuan murmură printre dinţii încleştaţi:

„În viaţa lui nu m-a iubit niciodată cu adevărat, îşi închipuie că mă iubeşte şi cred că sunt singurul lucru de preţ ce i-a mai rămas, dar cu toate acestea niciodată nu m-a întrebat ce-aş prefera să fac eu cu adevărat, iar dacă s-a întâmplat să mă întrebe, a refuzat să-mi îndeplinească dorinţa, dacă aceasta nu era conformă planurilor lui, aşa că am fost întotdeauna obligat să-i spun numai ceea ce se potrivea cu dorinţele lui, şi niciodată nu m-am putut bucura de libertate adevărată!”

Pe urmă, Yuan îşi aduse aminte de camarazii lui şi de dispreţul cu care se vor gândi acum la el, la faptul că el nu va avea parte de mulţumirea lor de a clădi o ţară nouă şi puternică şi-şi zise plin de amărăciune:

„Eu n-am dorit niciodată să mă duc la şcoala aceea de război, dar el m-a silit, căci altfel nu m-ar fi lăsat să plec nicăieri!”

Amintirile acestea dureroase şi singurătatea începeau să pună din ce în ce mai multă stăpânire pe el, aşa că prin întunericul odăii, Yuan începu să înghită cu greutate şi să clipească din ce în ce mai repede din pleoape, murmurând furios, întocmai ca un copil nemulţumit, când îl laşi singur:

„Dacă ar fi fost să ţin seama de ceea ce ştie, ce-l interesează sau ce pricepe tatăl meu, puteam deveni fără nicio grijă revoluţionar! Poate ar fi fost mai bine să fi urmat pe căpitanul meu, căci acum nu am pe nimeni… nu mai am pe nimeni…”

Astfel îşi petrecu vremea singur în odaie, simţindu-se părăsit de toată lumea şi îndurerat, căci nimeni nu se apropie să-l vadă ce face. Cât fu noaptea de lungă nu se arătă nici cel puţin un slujitor care să-l întrebe dacă are nevoie de ceva. În curţile acestea nu era nimeni care să nu fi ştiut că Wang Tigrul e supărat din pricina feciorului său, căci în timp ce ei doi se

certaseră, dincolo de grătarele ferestrelor şi în dosul uşilor, erau ochi şi urechi care pândeau, aşa că nu îndrăzneau să atragă această supărare asupra lor, ducându-se să îmbuneze pe feciorul lui. Se întâmpla pentru întâia dată în viaţa sa ca nimeni să nu-i dea atenţie şi din pricina asta singurătatea i se părea îndoit de grea.

Stătu nemişcat pe scaunul din mijlocul odăii şi nu încercă să găsească o făclie, ca să facă lumină, dar nici nu vru să cheme niciun slujitor. Îşi împreună braţele pe pupitru şi după ce-şi plecă fruntea peste ele, lăsă valurile de mâhnire să treacă în voie pe deasupra lui. Dar într-un târziu adormi, căci era tânăr şi ostenit de drumul lung pe care-l făcuse.

Când se trezi, afară se luminase de ziuă. Ridică repede capul şi se uită împrejurul său; pe urmă îşi aduse aminte de cearta pe care o avusese cu părintele său şi toată mâhnirea din ajun se trezi din nou într-însul. Se ridică în picioare şi apropiindu-se de uşa exterioară, se uită în curte. Era adormită şi pustie în lumina cenuşie a zorilor. Vântul se liniştise şi zăpada căzută în timpul nopţii se topise. În apropierea porţii moţăia un paznic care se băgase într-un colţ, ca să se apere de vânt; prăjina de bambus şi capătul de surcea cu care bătea într-însa ca să sperie hoţii erau jos pe lespezi. Uitându-se la el îngândurat, Yuan îşi dădu seama cât este de urât la vedere trupul acesta destins şi adormit al străjerului care rămăsese cu gura căscată din care i se vedeau dinţii putrezi; cu toate acestea străjerul era un om bun la inimă şi de multe ori Yuan, chiar cu foarte puţini ani în urmă, se dusese la el ca să-i cumpere jucării şi dulciuri de la negustorii care treceau pe stradă. De astă dată însă omul acesta nu era altceva pentru el decât un bătrân hidos la înfăţişare şi un străin care nu se gândea la mâhnirea tânărului său stăpân. În clipa aceasta Yuan începu să-şi dea seama cât de deşartă a fost viaţa lui în curţile acestea şi începu să simtă cum se ridică într-însul revolta împotriva acestui fel de viaţă. Acesta era un nou sentiment de revoltă: începutul războiului ascuns pe care-l simţise mereu că se desfăşoară între el şi părintele său, un război surd despre care nu ştia cum de putuse să prindă formă.

În anii copilăriei lui, instructorul lui Yuan îl dăscălise în toate chipurile, îl pregătise şi-l îndopase cu vorbele privitoare la noua revoluţie, la renaşterea naţiunii şi aspiraţiile ei, până când sufletul său tânăr începu să ardă vâlvătaie în dogoarea acestor cuvinte înflăcărate. Dar de fiecare dată simţea

cum dogoarea aceasta începea să se potolească, imediat ce auzea pe instructorul său că începe să-i spună cu glasul în şoaptă:

„Va trebui să întrebuinţezi în scopul acesta armata de aici, care într-o bună zi va fi armata ta; va trebui să o pui în slujba cauzei noastre comune, deoarece de aici înainte nu dorim să mai avem între hotarele noastre comandanţi de oşti".

Astfel, fără ca Wang Tigrul să bănuiască ceva, omul plătit de el încerca să facă pe fiul său să se ridice împotriva lui. Iar în timpul acesta copilul se uita îndurerat la ochii lucitori ai tânărului său instructor şi asculta impresionat până în adâncul sufletului vorbele lui înflăcărate, dar nu îndrăznea să-i răspundă nimic, deşi în sufletul său se formulase de mult răspunsul: „Totuşi părintele meu este comandant de oşti!" În felul acesta tânărul îşi petrecuse copilăria, ascultând învăţăturile subversive despre care nimeni nu bănuia nimic. Din cauza aceasta devenise tăcut şi mai grav decât ar fi trebuit să fie în mod normal pentru vârsta lui, din pricină că deşi iubea pe părintele său, totuşi nu era în stare să se mândrească cu faptele lui.

Prin urmare în lumina palidă a acestor zori tulburi, Yuan se simţi sătul de războiul acesta care de ani de zile se desfăşura pe ascuns în sufletul său. Era hotărât să scape de el şi de orice război şi de toate cauzele pentru care ar fi trebuit să lupte. Dar unde s-ar fi putut duce acum? Era atât de păzit şi de întemniţat între pereţii acestei case de dragostea tatălui său, încât ar fi fost peste putinţă să aibă prieteni sau vreun loc unde s-ar fi putut refugia.

Pe urmă îşi aduse aminte de locul acela care i se păruse cel mai liniştit şi mai plin de împăcare pe care-l văzuse în timpul războaielor şi al planurilor de război între care-şi petrecuse copilăria. Acesta era mica lor casă de lut unde odinioară trăise bunicul său Wang Lung, căruia lumea îi zisese Plugarul, până în ziua când făcuse avere şi întemeiase familia lor pe care o mutase din mijlocul ţarinei în casa de la oraş, aşa că din ziua aceea îi ziceau Wang Bogatul. Dar căsuţa aceasta mai dăinuia şi acum în marginea unui cătun şi din trei părţi era înconjurată de holdele semănate. În apropierea casei de lut, după cât îşi aducea aminte Yuan, erau mormintele înaintaşilor săi, pe muchia unui deal, mormântul lui Wang Lung şi mormintele celorlalţi membrii ai familiei. Yuan ştia de toate acestea, deoarece de două, trei sau poate chiar mai de multe ori trecuse pe acolo împreună cu tatăl său, pe vremea când era copil şi când Tigrul se ducea să vadă pe fraţii săi mai în vârstă care trăiau în oraşul din apropierea acestei case de lut.

De astă dată Yuan îşi zise că va putea trăi liniştit în casa aceea mică şi veche, unde va fi numai el singur, deoarece în casa bunicului său nu locuia decât bătrânul dijmaş pe care părintele său îl îngăduise să stea acolo, din ziua aceea când o femeie cu chipul liniştit şi blând, de care el îşi mai aducea şi-acum aminte, intrase într-o mănăstire de călugăriţe. O văzuse într-un rând împreună cu doi copii foarte stranii, unul dintre ei o fată slabă de minte şi cu părul cărunt care murise, iar al doilea un cocoşat care era al treilea fecior al unchiului său şi care îmbrăcase rasa de preot. Îşi aducea aminte că femeia aceea liniştită i se păruse chiar de la început că trebuie să fie călugăriţă, deoarece întorcea obrazul şi nu se uita la bărbaţi, când vorbea cu ei, iar rochiile ei cenuşii erau încrucişate la piept, doar că pe vremea aceea nu-şi răsese încă părul din cap. Obrazul ei însă semăna foarte de aproape cu obrazul unei călugăriţe şi era palidă ca lumina de lună în ultimul pătrar, cu piele delicată şi întinsă pe oasele subţiri, deşi părea destul de tânără, până când te apropiai de ea şi-i vedeai creţurile fine, ca firul de păr, întinse în lungul obrazului.

Dar acum plecase şi ea, aşa că această casă nu era locuită decât de cei doi bătrâni şi astfel va putea să se ducă şi el acolo.

Se depărtă de uşă şi făcu prin odaie câţiva paşi, nerăbdător să se vadă cât mai repede plecat, acum când ştia unde se va duce. Înainte de toate însă va trebui să dezbrace uniforma aceasta de ostaş pe care nu o putea suferi, apoi deschise un geamantan de piele de porc şi începu să caute hainele cu care se îmbrăca uneori înainte de asta. Găsi o ghebă de piele de oaie şi câteva schimburi de pânză albă, pe care le îmbrăcă mulţumit şi în mare grabă. Pe urmă ieşi să-şi aducă el însuşi calul de la grajd şi trecu tiptil prin curtea care începea să se lumineze, lăsând în urma lui pe unul dintre soldaţii de strajă care dormea cu bărbia proptită în pumnii încleştaţi pe armă. Ieşi apoi din curte, lăsând porţile larg deschise pe urma lui, şi după ce ajunse în uliţă, încălecă.

După ce făcu o bucată de drum, Yuan ajunse printre livezi şi grădinile umbrite din marginea oraşului, iar de aici în largul câmpurilor şi văzu soarele ridicându-se încet din adâncul unui snop de lumină ce tremura dincolo de crestele dealurilor din fundul zării, apoi dintr-odată apăru aprins şi limpede în aerul rece al acestei dimineţi de iarnă pe sfârşite. I se păru atât de frumos, încât fără să-şi dea seama, mâhnirea din sufletul său începu să se

destrame şi simţi că-i e foame. Se opri la un han din marginea drumului, pe uşa joasă a căruia văzu că se destramă fumul focului din vatră, cald şi ispititor, aşa că intră să-şi cumpere un castron de orez fiert, o bucată de peşte sărat, o lipie de grâu presărată cu anis şi o ulcică de ceai negru. După ce goli toate străchinile şi castroanele aduse de hangiu în faţa lui, bău ceaiul şi-şi şterse gura cu dosul mâinii, plăti hangiului care în timpul acesta apucase să se pieptene şi să se spele pe obraz, apoi încălecă din nou. Soarele începuse să dogorească pe deasupra miriştilor brumate şi a acoperişurilor de stuf ale caselor.

Dar cum era tânăr, ar fi fost peste putinţă ca pe o astfel de dimineaţă Yuan să nu se gândească şi el că viaţa oricât de tristă, chiar aşa cum era a lui acum, nu s-ar putea să fie în întregime vitregă. Simţi că sufletul începe să i se învioreze şi continuându-şi drumul, scrutând zările pe stânga şi dreapta lui, îşi aduse aminte că toată viaţa a dorit să poată trăi în mijlocul ţarinei, între copaci şi holde, ca să poată auzi gâlgâitul apei, undeva prin apropiere, aşa că se gândi: „S-ar putea ca viaţa pe care o încep eu acum, să fie viaţa cea adevărată pe care o voi trăi, mai ales că nimeni nu se interesează de ceea ce voi face de aici înainte”. Dar în timp ce această nouă nădejde se trezea în sufletul său, vorbele începură să prindă formă şi cadenţă de vers, cântându-i în toată fiinţa, aşa că-şi uită de amărăciunile lui.

În anii aceştia de tinereţe Yuan începuse să-şi dea seama de uşurinţa cu care era înzestrat să facă versuri pe care le scria cu penelul pe dosul evantaielor sau pe pereţii văruiţi ai odăilor, în toate părţile pe unde trecea. Instructorul său făcuse întotdeauna haz de versurile acestea, deoarece Wang Yuan scria despre frunzele ce se scutură uşor, înfiorând oglinda apelor, despre sălciile înfrunzite care se pleacă asupra dulbinelor, despre florile trandafirii de piersic ce tremură sub destrămarea albă a negurilor primăverii, despre şerpuirea brazdelor negre şi bogate ale holdelor proaspăt răscolite de pluguri şi alte subiecte delicate ca acestea. Nu scria niciodată despre război şi despre măriri deşarte, cum ar fi trebuit să scrie feciorul unui comandant de oşti, iar când camarazii săi stăruiră să facă un imn al revoluţiei şi el le îndeplini dorinţa, cântecul scris de el li se păru prea duios, deoarece vorbea mai mult despre moarte decât despre izbânzi în războaie, aşa că Yuan rămăsese adânc dezamăgit de cuvintele lor. Le spuse cu sfială: „Acestea sunt versurile care mi-au trecut prin minte”, dar de încercat, nu încercă să facă alt cântec, deoarece era o fire cu multă voinţă şi avea o încăpăţânare

ascunsă, cu toată liniştea şi supunerea lui aparentă, aşa că din ziua aceea nu mai arătă nimănui versurile pe care le scria.

Lui Yuan i se întâmpla pentru întâia dată în viaţă să fie singur şi să nu trebuiască să asculte de poruncile nimănui; situaţia aceasta i se părea extraordinară, mai ales din pricină că trecea printr-o regiune pe care-i plăcea s-o vadă de aproape. Ghimpele melancoliei pe care-l simţea în adâncul sufletului, se linişti cu totul. Tinereţea începu să tremure adânc într-însul şi-şi simţi trupul înviorat şi puternic; aerul pe care-l simţea în nări era rece şi înviorător, aşa că în curând îşi uită de toate, afară de cadenţa unui vers care începea să prindă formă în gândurile lui. Nu încercă să grăbească formularea lui. Se uita la dealurile pustii ce se înşirau în faţa lui, limpezi şi profilate pe cerul fără pată, şi aştepta ca formele versului său să se limpezească, tot aşa ca şi peisajul din faţa lui şi tot atât de desăvârşit ca şi liniile delicate ale dealurilor profilate pe cerul fără nori.

Astfel în cuprinsul acestei zile liniştite care începea să domolească melancolia din sufletul său, pe măsură ce se apropia de sfârşit, putu uita dragostea lui, spaimele care îl chinuiseră, camarazii şi toate războaiele ce-l ameninţau. După ce se lăsă noaptea, ceru găzduire la un han de ţară pe care-l ţinea un om bătrân şi singur, a cărui a doua soţie nu era tocmai tânără, aşa că viaţa nu i se părea prea grea alături de soţul ei încărunţit în vârstă. În noaptea aceea Yuan fu singurul drumeţ oprit la han şi cei doi bătrâni îl ospătară destul de bine; femeia îi aduse la masă lipie de pâine proaspătă, cu carne de porc tocată mărunt şi plină de mirodenii. După ce mâncă şi-şi bău cupa de ceai, Yuan se duse şi se întinse în patul aşternut anume pentru el, dar era atât de ostenit încât deşi înainte de a adormi, amintirea tatălui său şi cearta pe care o avuseseră împreună i se trezi din nou în minte, o putu uita fără greutate. Înainte de apusul soarelui versurile care-l preocupaseră toată ziua luaseră forma pe care o dorise şi acum stăteau aşezate în rânduri limpezi, ca picăturile de cristal, fiecare vorbă în forma ei desăvârşită, aşa că adormi mulţumit.

După trei zile de drum în felul acesta, fiecare zi mai plăcută decât cea din ajun, toate strălucind de lumina sfioasă a soarelui de iarnă care clipea ca nişte cristale de sticlă pisată pe coamele dealurilor şi în văi, Yuan ajunse în parte vindecat şi înviorat de noua nădejde, în cătunul străbunilor săi. Într-o dimineaţă luminoasă ajunse călare şi trecu în lungul uliţei cu căsuţele

acoperite de stuf, cam vreo zece la număr şi începu să se uite lacom împrejurul său. Pe marginea uliţei erau plugarii cu soţiile şi copiii lor, stând în pragul caselor sau pe vine şi mâncându-şi bucata de pâine şi cirul de prânz. Lui Yuan i se părură oameni cumsecade şi prietenoşi, aşa că se uită la ei cu sufletul încălzit de dragoste. De nenumărate ori auzise pe căpitanul său vorbind despre nevoile oamenilor de jos şi iată-i acum pe aceştia aici de faţă cu el.

Dar oamenii aceştia se uitară nedumeriţi şi cu neîncredere, căci adevărul era că, deşi Yuan nu putea suferi războaiele şi nici ceea ce putea fi în legătură cu ele, el chiar împotriva dorinţei lui, avea totuşi înfăţişare de ostaş. Indiferent de ceea ce se ascundea în sufletul său, tatăl lui îl făcuse înalt şi voinic, iar în şa se ţinea ca un adevărat general şi nu nepăsător cum ar fi fost oricare ţăran, după ce încalecă pe cal.

Astfel sătenii se uitară la el cu îndoială, temându-se de ceea ce ar putea să fie şi de pricinile pentru care venise în părţile acestea. Copiii din sat se repeziră după el, cu bucata de pâine în mână, ca să-l vadă încotro apucă, iar după ce se opri în faţa casei de lut pe care o cunoştea, se adunară roată împrejurul său, urmărindu-i fiecare mişcare, în timp ce se îmbulzeau unul într-altul şi-şi ştergeau nasurile, muşcând din bucata de pâine. După ce se săturară să se mai uite la el în felul acesta, plecară unul câte unul şi spuseră părinţilor lor că tânărul cel voinic şi cu chipul întunecat, descălecase de pe roibul lui în faţa casei Wang, că şi-a legat calul de o salcie şi a intrat în casă, dar în prag a trebuit să se oprească şi să-şi plece capul, deoarece uşa de la intrare era prea mică pentru el. Yuan le auzi glasurile ascuţite în uliţă, spunând părinţilor lor ce s-a întâmplat, dar nu se mai gândi la vorbele lor. Oamenii însă rămaseră şi mai nedumeriţi, după vorbele acestea ale copiilor şi niciunul dintre ei nu îndrăzni să se apropie de casa Wang, de teamă ca nu cumva să se pomenească cu vreo nenorocire nouă pe care o putea abate asupra lor prezenţa acestui tânăr care pentru ei era un străin.

Astfel Yuan intră în calitate de străin în casa înaintaşilor lui care-şi petrecuseră viaţa în mijlocul ţarinei, înaintă până în tindă, apoi se opri şi se uită împrejurul său. Cei doi bătrâni auziră zgomotul făcut de intrarea lui şi ieşiră din bucătărie, dar când îl văzură, nu-şi dădură nici ei seama cine poate să fie, aşa că amândoi se uitară la el înspăimântaţi. Văzându-i că se tem de el, Yuan încercă să zâmbească şi le spuse:

— Nu trebuie să vă temeţi de mine. Eu sunt feciorul lui Wang, generalul, căruia i se zice Wang Tigrul şi care este al treilea fecior al bunicului meu Wang Lung care a trăit odinioară în această casă.

Vorbele acestea le spuse celor doi bătrâni pentru a-i face să se liniştească şi a le dovedi că el are tot dreptul să intre în această casă, dar cu toate acestea cei doi bătrâni nu păreau deloc liniştiţi. Se uitară unul la altul înspăimântaţi şi dumicatul de pâine pe care-l aveau în gură le scăpă pe gât şi-i zgârie pe beregată de parcă ar fi fost o bucată de piatră ascuţită. Bătrâna puse pe masă bucata de pâine pe care o avea în mână şi-şi şterse gura cu dosul mâinii, iar moşneagul rămase cu fălcile încleştate şi făcând un pas înainte îşi plecă creştetul încărunţit de ani şi-i spuse tremurând şi încercând să-şi înghită coaja uscată pe care o morfolise în gură:

— Prea cinstite stăpâne, spune-ne ce-am putea face, ca să-ţi fim de folos şi ce-ai vrea să ne ceri?

Yuan se aşeză pe o laviţă şi încercă să zâmbească din nou, apoi le răspunse fără niciun înconjur, căci îşi aducea aminte de vorbele bune pe care le auzise despre aceşti doi bătrâni, aşa că nu aveau nicio pricină să se teamă de el:

— Nu vreau să-mi daţi nimic decât cel mult să mă adăpostesc câtăva vreme în casa aceasta a strămoşilor mei – s-ar putea chiar să-mi petrec toată viaţa aici – nu ştiu nici eu ce să zic, decât cel mult atât, că am simţit mereu trăind în mine dorinţa neînţeleasă după holde, după copaci şi apele pe care aş putea să le întâlnesc undeva, deşi eu nu cunosc nimic din felul de viaţă al oamenilor de la ţară. Se întâmplă însă ca tocmai acum să am nevoie să stau ascuns, şi aş vrea să mă ascund în casa aceasta.

Răspunsul acesta îl dădu celor doi bătrâni, pentru a-i face să se liniştească, dar cu toate acestea ei nu se liniştiră. Se uitau unul la altul, fără să înţeleagă, iar într-un târziu moşneagul lăsă şi el pâinea din mână şi uitându-se la el, îi răspunse cu glasul grav în timp ce firele de barbă căruntă şi rară îi tremurau de spaimă:

— Stăpâne, locul acesta nu este loc potrivit pentru a te ascunde. Casa şi numele familiei tale prea sunt cunoscute în părţile acestea – afară de asta, să-mi fie cu iertare, căci eu sunt om simplu şi nu prea ştiu cum ar trebui să vorbesc cu un om ca dumneata – preacinstitul dumitale părinte nu este iubit din cale afară în părţile acestea, din pricină că el este comandant de oşti, şi tot aşa nu sunt iubiţi nici unchii dumitale. Bătrânul tăcu şi după ce se uită

împrejurul său, se apropie de urechea lui Yuan şi-i spuse în şoaptă: Stăpâne, oamenii care lucrează pământurile acestea urăsc pe unchiul dumitale şi pe soţia lui cu atâta înverşunare, încât el cu soţia lui şi cu copiii s-au înspăimântat şi au plecat să trăiască într-un oraş de pe malul mării, unde liniştea este păzită de armată. Când se întâmplă să vină unchiul dumitale al doilea ca să adune dijma, vine întotdeauna însoţit de un grup de soldaţi din oraş pe care îi plăteşte el însuşi. Vremurile sunt vitrege şi oamenii au avut mult de suferit din pricina războaielor şi a birurilor grele, aşa că sunt deznădăjduiţi. Prin urmare, micul meu general, locul acesta nu poate fi o ascunzătoare bună pentru dumneata.

Bătrâna îşi înfăşură mâinile în şorţul albastru de pânză înflorată şi-i spuse şi ea cu glasul slăbit:

— Da, stăpâne, casa aceasta nu este ascunzătoare care să-ţi poată fi de folos!

Amândoi se uitau la el cu îndoială şi nerăbdare, nădăjduind că nu va întârzia să plece din casa aceasta.

Yuan însă nu putea crede vorbele lor. Se simţea atât de mulţumit că în sfârşit era şi el liber, şi era atât de încântat de tot ce vedea şi înveselit de lumina acestei zile senine, încât ar fi rămas aici, indiferent de ce-ar fi putut să se întâmple, aşa că se uită la ei zâmbind şi le răspunse trufaş:

— Totuşi voi rămâne aici! Nu vă faceţi griji din pricina mea. Voi mânca ceea ce mâncaţi şi voi şi mă voi adăposti în casa aceasta, cel puţin pentru o vreme.

Rămase în odaia simplă şi se uită împrejurul său, la plugul şi grapa care era proptită de perete, la fâşiile de hârtie roşie, lipite deasupra uşii, la cele câteva păsări puse la uscat nejumulite, la cununile de ceapă şi era încântat de tot ce vedea, căci pentru el spectacolul acesta era nou şi nemaivăzut.

Apoi cu totul pe neaşteptate simţi că foamea a început să-i dea ghes şi cum pâinea înfăşurată împrejurul usturoiului ce-l mâncau cei doi moşnegi i se păru destul de bună, ridică privirea spre ei şi le spuse:

— Mi-e foame. Dă-mi ceva de mâncare, maică dragă!

Bătrâna răspunse speriată:

— Bine stăpâne, ce-aş putea eu să dau de mâncare unui om ca dumneata? Va trebui să tai una dintre cele patru găini pe care le mai am – pâine nu am decât pe aceasta de aici şi care nici nu este de de grâu curat!

— E bună şi asta… mie-mi place! răspunse Yuan vesel. Îmi place tot ce văd în casa asta.

In cele din urmă, deşi cam fără voie, femeia îi aduse o felie de pâine înfăşurată împrejurul unui fir de usturoi, dar nu se simţi mulţumită, până când nu-i aduse şi o bucată de peşte sărat, pe care-l păstrase încă din toamnă, aşa ca să-i poată da şi ceva mai ales. Tânărul mâncă tot ce-i aduse pe masă şi bucatele i se părură mai gustoase decât oricând înainte de asta, deoarece acum putea să mănânce după pofta inimii.

După se sfârşi de mâncat, se simţi pe neaşteptate copleşit de osteneala drumului, cu toate că până acum nici nu băgase de seamă, aşa că se ridică în picioare şi întrebă:

— Unde este patul? Aş vrea să dorm puţin.

— Avem o odaie pe care nu o prea întrebuinţăm, răspunse moşneagul. Odaia în care odinioară a trăit bunicul dumitale, iar după el femeia care a fost a treia soţie, o femeie pe care am iubit-o cu toţii şi care a fost foarte milostivă, iar la urmă de tot s-a făcut călugăriţă. În odaia aceea este şi un pat în care vei putea să te odihneşti.

Deschise o uşă de lemn care da în încăperea de alături şi Yuan văzu o odăiţă mică şi întunecoasă, care în loc de fereastră avea o strungăreaţă cât palma, peste care era lipită o foaie de hârtie albă, o odăiţă tăcută şi pustie. Intră în odaie şi închise uşa şi pentru întâia dată în viaţa lui care fusese mereu păzită, putu să doarmă şi el singur cu adevărat, iar singurătatea aceasta fu pentru el un fel de binecuvântare.

Dar cum stătea întins în mijlocul acestei lumini tulburi din odaia cu pereţii de lut, simţi în sufletul său o tresărire stranie şi i se păru că în odaia aceasta se mai deapănă şi astăzi viaţa plină de energie de altădată. Se uită mirat împrejurul său. Era cea mai simplă odaie pe care o putuse vedea până acum, cu un pat împrejurul căruia erau trase perdelele de pânză de cânepă, cu o masă şi o lăvicioară nevopsite, cu podmolul de pământ bătut pe care în faţa patului şi a uşii se mai vedeau şi acum urmele picioarelor care-l bătătoriseră. În odaie nu era nimeni afară de el, dar cu toate acestea i se părea că simte apropierea unei fiinţe străine, un fel de duh al pământului pe care el nu-l putea înţelege… Pe urmă senzaţia aceasta stranie se destrămă şi nu mai simţi prezenţa vieţii străine alături de el, aşa că rămase din nou singur. Începu să zâmbească şi îşi simţi pleoapele atât de îngreunate, încât i se închideau fără să vrea. Se apropie de patul larg ţărănesc şi după ce dădu

perdelele la o parte, se întinse în aşternut şi se înveli cu o pătură albastră înflorată pe care o găsi făcută rotocol, pe marginea de către perete a patului. Cât ai clipi, adormi somn adânc şi odihnitor, în liniştea acestei case a strămoşilor lui.

Târziu când se trezi din somn, văzu că s-a făcut noapte. Se ridică în aşternut şi după ce dădu la o parte perdelele patului, se uită în cuprinsul odăii. Până şi pătratul de lumină ce se strecura prin strungăreaţa peretelui se stinsese şi împrejurul său se legăna întunericul catifelat şi mut. Se întinse din nou şi se simţi odihnit, cum nu se simţise niciodată până acum, căci de astă dată se trezi din somn fără să vadă pe nimeni stând de pază la căpătâiul său. Simţi adevărată uşurare când deschise ochii şi nu văzu nici cel puţin un slujitor care să-i aştepte poruncile. În clipa aceasta nu voia să se mai gândească la nimic, decât la liniştea binefăcătoare ce se legăna împrejurul său. Nu se auzea niciun zgomot, nici geamătul stins al câte unui paznic grosolan care se întorcea în aşternut, buimăcit de somn, nici ţăcănitul de copite al cailor pe lespezile de piatră ale curţii, nici fâşâitul săbiilor smulse din teacă. Aici nu era nimic decât liniştea cea mai deplină.

Cu toate acestea i se păru că aude un zgomot neaşteptat. Din fundul tăcerilor Yuan simţi un zvon care se apropia de el, zvonul pricinuit de nişte oameni care erau în tindă, de vorbe stăpânite, spuse în şoaptă. Se întoarse în aşternut şi se uită printre perdelele patului, spre uşa ale cărei tăblii nu se încheiau bine între ele. Uşa se deschise încetişor, pe urmă se mai mişcă o dată în ţâţâni şi o mâna păru că încearcă să o ferească. Văzu dâra de lumină a unei făclii şi în lumina aceasta apăru un cap. Pe urmă capul se retrase şi se arătă altul în locul lui, iar dincolo de acesta, alte capete. Yuan se mişcă în aşternut şi patul se auzi scârţâind din încheieturi, iar uşa se închise numaidecât, uşor şi repede ca o părere; o mână trase zăvorul pe din afară şi odaia se cufundă din nou în întuneric.

Dar acum nu putea dormi. Stătu treaz şi începu să se gândească întrebându-se oare părintele lui o fi ştiind unde se găseşte el acum? Poate a trimis pe cineva să-l caute. Gândindu-se la această eventualitate, îşi zise că nu trebuie să se ridice din aşternut. Dar cu toate acestea i-ar fi fost peste putinţă să aştepte liniştit şi chinuit aşa de nedumeriri. Pe urmă îşi aduse aminte de calul său pe care-l lăsase legat de o salcie în apropierea ariei, fără să spună moşneagului să aibă grijă de el şi să-i dea nutreţ, aşa că poate calul era tot acolo. Sări numaidecât în picioare, căci faţă de animale el era

întotdeauna milos, cum rareori se întâmplă să fie alţi bărbaţi. În odaie începuse să se răcorească, aşa că-şi strânse gheba de oaie împrejurul trupului, pipăi cu piciorul după papuci şi se încălţă, pe urmă îşi făcu loc spre uşă şi ieşi din tindă.

La lumina făcliei ce ardea aici, văzu o grămadă de ţărani care aşteptau, tineri şi bătrâni, care începură să se ridice unul după altul în picioare, când îl văzură că apare între ei. Yuan îi examină mirat, dar între oamenii aceştia nu era niciunul pe care să-l cunoască, afară de bătrânul dijmaş al bunicului său. Unul dintre cei adunaţi în tindă făcu un pas spre el. Era un ţăran îmbrăcat în haine albastre, cel mai bătrân dintre ei, cu părul alb împletit într-o coadă care-i atârna pe spate, cum e obiceiul la ţară, şi după ce se prosternă în faţa lui Yuan, îi spuse:

— Noi suntem bătrânii din cătunul acesta şi am venit să-ţi urăm bună venire la noi.

Yuan se înclină uşor şi-i pofti pe toţi să stea pe laviţă, pe urmă se aşeză şi el pe scaunul cel mai înalt din faţa mesei. După ce mai trecu o bucată de vreme, bătrânul întrebă cu sfială:

— Când va veni preacinstitul dumitale părinte?

Yuan răspunse fără înconjur:

— El nu va veni aici. Eu m-am îndreptat în partea aceasta pentru că vreau să trăiesc o vreme singur în casa asta.

La răspunsul acesta bătrânii se uitară unul la altul cu îndoială, pe urmă cel de adineauri care pesemne vorbea în numele tuturor, tuşi încet şi începu din nou:

— Stăpâne, noi, oamenii din cătunul acesta suntem săraci şi ne-au despuiat aproape de tot ce-am avut. Din ziua când unchiul dumitale cel mai în vârstă s-a mutat în oraşul acela străin de pe litoral, a început să cheltuiască mai mult decât cheltuia până acum, aşa că ne-a încasat arenzi mult mai mari decât suntem în stare să plătim. Mai plătim şi birul către comandantul de oşti şi haraciul pe care ni-l iau bandiţii, ca să nu calce pământurile noastre, aşa că aproape nu ne-a mai rămas cu ce să ne ducem zilele. Cu toate acestea noi am venit să te întrebăm care este birul pe care vrei să-l pui asupra noastră, şi dacă vom putea, ţi-l vom plăti, ca să te duci în drumul dumitale şi să ne laşi nesupăraţi.

Yuan se uită mirat la oamenii adunaţi în tindă, apoi le răspunse cu oarecare nemulţumire:

— Mi se pare foarte ciudat când văd că nu pot intra în casa bunicului meu, fără să aud astfel de vorbe. Eu nu am nevoie de banii voştri. Apoi după ce se uită la chipurile lor de oameni cumsecade şi văzu că nu le vine să creadă, adăugă: Poate va fi mult mai bine să vă spun adevărul şi să mă încred în omenia voastră. În partea de miazăzi s-a pornit o revoluţie şi aceasta se îndreaptă împotriva comandanţilor de oşti din miazănoapte, iar eu fiind feciorul părintelui meu, nu puteam ridica armele împotriva lui; aşa ceva nu se putea nici alături de camarazii mei. Prin urmare am fugit şi am făcut drum fără întrerupere, zi şi noapte, însoţit de garda pe care o aveam şi m-am întors acasă. Dar aici părintele meu s-a supărat, când a văzut uniforma cu care eram îmbrăcat, aşa că ne-am certat unul cu altul. M-am gândit deci să vin în casa aceasta, unde să găsesc ocrotire, dacă se va întâmpla să mă caute căpitanul meu, pentru a mă ucide, căci trebuie să fie foarte supărat, şi aşa s-a întâmplat că am ajuns între voi.

Yuan se opri şi se uită la chipurile împietrite ale oamenilor din faţa lui, apoi continuă pe un ton mult mai serios, căci era nerăbdător să-i încredinţeze de adevărul spuselor lui, dar în acelaşi timp şi puţin supărat, pentru că se îndoiau de el:

— Cu toate acestea nu am venit numai pentru a căuta un adăpost. Am venit şi pentru că mie mi-e dragă viaţa liniştită de la ţară mai mult decât orice. Părintele meu m-a crescut pentru a face din mine un comandant de oşti, dar eu nu pot suferi vederea sângelui şi oamenii ucişi, nici fumul prafului de puşcă şi nici larma bătăliilor. Pe vremea când eram copil, am venit odată aici şi în casa aceasta am văzut o femeie care avea doi copii stranii, dar şi atunci mă uitam la ei cu jind. Aşa că tot timpul cât am fost împreună cu camarazii mei la o şcoală de război din miazăzi, m-am gândit mereu la casa asta şi plănuiam ca într-o bună zi să vin în părţile acestea. Vă pizmuiesc şi pe voi, pe toţi cei care aveţi casele în cătunul acesta.

Auzind vorbele lui, oamenii se uitară din nou unul la altul fără să înţeleagă şi fără să creadă că s-ar putea găsi cineva care să-i pizmuiască pentru viaţa pe care o duc ei şi care lor li se pare atât de grea. Li se părea cu atât mai mult de necrezut ceea ce spunea tânărul acesta, care cu vorbele lui fără înconjur şi pline de însufleţire se căznea să le spună că lui i-ar fi dragă această casă de lut. Ştiau destul de limpede ce fel de viaţă trebuie să fi dus el până acum, ori viaţa aceasta nu se putea să fie decât o viaţă de belşug, judecând după felul de viaţă al verişorilor lui şi al unchilor lui dintre care

unul trăia ca un prinţ în oraşul acela de pe malul mării, iar Wang Negustorul care acum devenise proprietarul lor, se îmbogăţise peste măsură de pe urma cămătăriei monstruoase pe care o făcea. Pe aceştia doi îi urau din adâncul sufletului, dar în acelaşi timp îi şi pizmuiau pentru bogăţiile lor, aşa că se uitau şi la tânărul din faţa lor cu o umbră de ură şi spaimă, zicându-şi că ar fi peste putinţă să nu mintă, căci nu puteau să creadă că în toată lumea aceasta s-ar găsi un singur om care să prefere să trăiască într-o casă de lut când ar putea să-şi petreacă viaţa într-un palat.

Se ridicară deci în picioare, dar se ridică şi Yuan, fără să ştie anume dacă trebuie să se ridice sau nu, căci el nu era obişnuit să se ridice decât în faţa superiorilor săi, aşa că nu prea ştia cum să se poarte faţă de ţăranii aceştia simpli care veniseră la el îmbrăcaţi în hainele de pânză albastră petecite. Cu toate acestea ar fi vrut să le intre în voie, aşa că se ridică în picioare; oamenii se ploconiră şi plecară, după ce le spuse câteva cuvinte de curtenire la care ei răspunseră tot aşa, fără să-şi ascundă convingerea că ei nu cred nimic din vorbele lui.

În odaie nu rămase decât bătrânul dijmaş cu soţia lui care se uitau speriaţi la Yuan şi într-un târziu bătrânul începu cu glas rugător:

— Stăpâne, spune-ne adevărul, pentru ce-ai venit la noi, ca să putem şti dinainte ce năpastă ne aşteaptă. Spune-ne ce planuri are părintele dumitale, de te-a trimis iscoadă în părţile acestea. Fii milostiv faţă de noi care suntem oameni amărâţi şi viaţa noastră e în mâna zeilor şi a comandanţilor de oşti, a bogaţilor şi dregătorilor şi a tuturor celor netrebnici care au puterea în mână.

Yuan înţelese numaidecât spaima lor şi-i răspunse:

— Crede-mă, eu nu sunt iscoadă! Nu m-a trimis tatăl meu aici… v-am spus tot ce aveam de spus şi numai adevărul!

Cu toate acestea nici cei doi bătrâni nu erau în stare să-l creadă. Bătrânul oftă şi dădu să iasă din tindă, iar femeia rămase abătută fără să zică nimic. Yuan era gata să se supere, dar în clipa aceasta îşi aduse aminte de calul său şi întrebă:

— Unde e calul meu? Am uitat…

— L-am băgat în şopron, stăpâne, răspunse moşneagul. I-am dat să mănânce o sarcină de paie şi o mână de păstăi de fasole, pe urmă i-am scos o găleată de apă din dulbină. Dar când Yuan încercă să-i mulţumească, bătrânul îl opri: Nu face nimic… nu eşti dumneata nepotul fostului meu

stăpân? apoi dintr-odată căzu în genunchi la picioarele lui şi începu să se boceascâ: Stăpâne, odinioară bunicul dumitale a fost ca şi noi, un om care plugărea ţarina pe care o avea – un om de jos. A trăit în cătunul acesta, aşa cum trăim şi noi acum. Dar lui i-a fost hărăzită o soartă mai bună decât a noastră care am rămas săraci şi am trăit cu multă greutate – pentru bunicul acesta al dumitale care s-a ridicat dintre noi, spune-ne adevărul: ce te-a adus în părţile acestea?

Yuan îl ridică în picioare, dar destul de violent, căci începuse să-i fie silă de neîncrederea oamenilor acestora, mai ales că fusese obişnuit până acum ca nimeni să nu se îndoiască de vorbele lui, fiind feciorul unui om cu mare trecere, aşa că strigă:

— Ceea ce ţi-am spus, să ştii că adevăr este şi nu mai am nimic de adăugat. Aşteptaţi şi veţi vedea că nu va veni nicio năpastă asupra voastră din pricina mea. Pe urmă se întoarse spre bătrână şi-i spuse: Adu-mi ceva de mâncare, femeie cumsecade, căci mi-e foame!

Cei doi bătrâni îl slujiră în tăcere şi Yuan mâncă din bucatele ce i le aduseră la masă. De astă dată însă mâncarea nu i se mai păru atât de bună, ca la sosire, aşa că după câteva îmbucături se ridică de la masă şi intrând în odaia lui, se întinse în aşternut. Dar nu putu adormi numaidecât deoarece nemulţumirea începuse să scormonească într-însul:

„Oameni proşti! îşi zise el. Cu toate că sunt cinstiţi, nu sunt altceva decât nişte proşti – care într-un cătun atât de mic, habar n-au de ceea ce vorbesc – nişte mărginiţi…”

Începu să se îndoiască de faptul că astfel de oameni ar fi vrednici să-ţi pui viaţa în joc pentru ei. Se simţea mult mai înţelept decât pătura aceasta de oameni simpli şi, încântat de această convingere, adormi învăluit de întunericul şi liniştea dimprejurul său.

Până să-i dea părintele său de urmă, Yuan trăi şase zile încheiate în casa de lut şi zilele acestea i se părură cele mai plăcute din toată viaţa lui. Nu mai veni nimeni să-l întrebe şi să-l ispitească ce caută, iar cei doi bătrâni îl serveau în tăcere şi păreau că şi-au uitat cu totul de îndoielile lor de la început, aşa că nu se mai gândea nici la trecut, nici la viitor, ci numai la ziua pe care o trăia. În vremea aceasta nu se apropie de niciun oraş şi nici nu se duse niciodată să vadă pe unchiul său care trăia în casa cea mare din apropiere. În fiecare zi după ce se întuneca, intra în odaia lui şi se culca, iar

a doua zi se ridica foarte devreme din aşternut şi după ce ieşea în faţa casei, se uita în largul ţarinei unde semănăturile de toamnă răsăriseră în holde. Pământul se aşternea în faţa lui până departe, întocmai ca un covor în cuprinsul căruia se vedeau pete albastre şi acestea erau oamenii ieşiţi la lucru pentru a întoarce brazdele, în aşteptarea primăverii apropiate, sau erau cei care treceau în lungul drumurilor de răzoare, spre satele din apropiere sau se duceau după treburi la oraş. În fiecare dimineaţă gândurile lui încercau noi cadenţe de vers şi-şi aducea aminte de munţii ce se vedeau în zare, cu colţurile lor de piatră de calcar repezite spre cerul albastru, aşa că în fiecare zi se apropia tot mai mult de frumuseţile regiunii acesteia din care se ridicase neamul său.

Toată copilăria sa Yuan auzise pe căpitanul său spunând „regiunea mea" sau „regiunile noastre", iar uneori îl auzea spunând cu glasul grav „regiunea dumitale", dar nu simţise nimic deosebit când auzea vorbele acestea. Adevărul era că până acum Yuan trăise o viaţă îngustă şi îngrădită în curţile părintelui său. Nu se dusese prea des nici chiar în cantonamentul unde trăiau soldaţii şi chiar atunci când Tigrul pleca din curţile sale la război, el trebuia să stea acasă, înconjurat de o gardă compusă din oameni de vârstă mijlocie care aveau consemnul să nu vorbească prea mult de faţă cu tânărul lor stăpân şi să nu înşire poveşti necuviincioase când el ar putea să-i audă. Prin urmare între Yuan şi ceea ce el ar fi putut vedea în lumea aceasta, se găsea mereu câte un grup de soldaţi.

Acum însă, în fiecare zi se uita încotro îi plăcea şi între el şi ceea ce era împrejurul său nu mai era nimic ce i-ar fi putut împiedica vederea. Se putea uita drept înainte, până unde cerul se împreuna cu pământul, putea vedea micile cătune din marginea pădurilor şi din mijlocul holdelor, departe spre apus, zidurile întunecate ale oraşului care se ridicau cu meterezele lor spre cerul ca de porţelan. Uitându-se în felul acesta în fiecare zi şi în partea unde-i plăcea, făcând plimbări pe jos în largul câmpului sau ducându-se călare, începu să-şi dea seama de ce vasăzică „regiunea mea". Holdele, pământul acesta, cerul boltit deasupra capului, culmile sterpe ale munţilor stâncoşi din zare, toate acestea reprezentau regiunea unde se născuse el şi care era a lui.

Dar se întâmplă ceva neaşteptat, care făcu pe Yuan să nu mai iasă călare şi i se păru că ar vrea să-l alunge din această regiune. La început ieşea călare, deoarece călărise toată viaţa lui şi pentru el călăria era o îndeletnicire

tot atât de obişnuită, ca şi când şi-ar fi întrebuinţat picioarele. Dar în toate părţile pe unde trecea, ţăranii se uitau la el şi dacă se întâmpla să nu ştie cine este, se uitau unul la altul şi spuneau: „Ia te uită, fără îndoială calul acesta trebuie să fie al unui ostaş şi nu se poate să fi purtat până acum niciodată o povară cinstită în spinare”. La câteva zile după aceea, constată că vestea prezenţei lui se răspândise în toate părţile şi oamenii ziceau: „Iată feciorul lui Wang Tigrul; se plimbă călare în toate părţile cu calul lui uriaş, mândrindu-se cum e obiceiul familiei lui. De ce a venit oare în părţile noastre? Cercetează toate holdele din ţarină şi-şi face socoteala recoltelor, fără îndoială numai din pricină că părintele lui vrea să ne mai pună vreun bir”.

Astfel de fiecare dată când se întâmpla să treacă prin apropierea lor, oamenii se uitau la el nemulţumiţi, pe urmă se întorceau şi scuipau în colbul drumului.

La început când îi văzu că scuipă, Yuan se supără şi se miră, căci pentru el era ceva cu totul neobişnuit să se vadă tratat în felul acesta, tocmai el care nu se temuse de nimeni decât de tatăl său şi fusese obişnuit numai cu slujitori, care se întreceau ca să-i îndeplinească poruncile. Dar după ce mai trecu o vreme, începu să-şi dea seama care este pricina purtării lor şi înţelese că oamenii aceştia au fost împilaţi vreme îndelungată, cel puţin aşa învăţase el la şcoala aceea la război, aşa că se uita la ei înveselit şi-i lăsa să scuipe în voie, ca să-şi uşureze amărăciunea.

La urmă de tot îşi lăsă calul priponit de salcie şi plecă pe jos în lungul câmpului. Deşi la început îi veni foarte greu să umble pe jos, la o zi sau două după aceea se obişnui fără nicio greutate. Îşi scoase încălţămintea de piele cu care umbla de obicei şi încălţă sandale de papură dintre acelea cu care umblau ţăranii şi gusta o plăcere neaşteptată să simtă sub tălpile picioarelor pământul tare al răzoarelor şi drumul zvântat de soarele sfârşitului iernii. Îi plăcea să întâlnească oameni în cale şi să se uite în ochii lui, ca şi când ar fi fost cu totul străin şi nu feciorul unui comandant de oşti, pe care toată lumea îl afuriseşte şi se teme de el.

În timpul acestor câteva zile Yuan se obişnui să îndrăgească pământul acesta şi să se simtă atât de aproape sufleteşte de el, cum nu i se întâmplase niciodată până acum. Afară de asta, simţindu-se atât de slobod şi de singur, versurile lui îi tresăreau în minte în forme desăvârşite şi gata de a fi scrise pe hârtie. Aproape nu mai avea nevoie să caute cuvintele, ci era de ajuns să

înceapă să scrie ceea ce izvora din sufletul său. În casa de lut nu se găsea nici hârtie, doar cel mult un penel învechit pe care bunicul său se vede că-l cumpărase de mult, pentru a-şi putea pune semnătura în josul unui contract, totuşi penelul se putea întrebuinţa şi cu ajutorul unui colţ de turtă de tuş pe care-o găsi în casă, Yuan începu a-şi scrie versurile pe pereţii spoiţi ai tindei, în timp ce bătrânul dijmaş sta alături de el şi se uita cu admiraţie şi spaimă la cuvintele acestea scrise, dar necunoscute încă pentru el. Yuan începu acum să scrie versuri nu numai despre sălciile care-şi leagănă ramurile pe deasupra apelor adormite, despre norii călători din zări, despre ploile ca nişte dâre de argint coborâte din înălţimi şi despre susurul petalelor de floare scuturată. Versurile acestea noi ieşeau la lumină din alte adâncuri ale fiinţei lui şi nu mai aveau nici cadenţa uşoară de mai înainte, deoarece acum scria despre regiunea aceasta şi despre dragostea lui cea nouă pentru ea. De unde până acum versurile lui fuseseră frumoase ca formă, dar goale, întocmai ca băşicuţele multicolore, ce se trezeau la suprafaţa închipuirii lui, de astă dată nu mai erau atât de frumoase ca formă, dar erau pline de semnificaţia cu care trebuia să lupte, căci fără să ştie de ce anume, simţea că ea izbucneşte în cadenţe mai aspre şi muzicalitatea ei i se părea mai greoaie.

Astfel treceau zilele şi Yuan îşi petrecea vremea cu gândurile lui, fără să-i pese de ceea ce va fi obligat să facă de aici înainte. În mintea lui nu prinsese până acum formă niciun fel de plan de viitor. Era mulţumit că poate respira în mijlocul acestei frumuseţi aspre şi primitive din miazănoapte, unde pământul strălucea sub razele soarelui rece de iarnă, unde până şi ele păreau că sunt albastre sub bolta cerului albastru şi nesfârşit. Asculta vorbele şi râsul oamenilor care treceau pe uliţă; se amesteca între oamenii opriţi la câte un han din marginea drumurilor, ascultând vorbele lor – şi numai rareori vorbind el însuşi – cum ar fi ascultat o limbă pe care îi venea greu s-o înţeleagă, dar care totuşi trezea ecouri plăcute auzului sufletului; se desfăta în mijlocul unei vieţi liniştite, unde nimeni nu vorbea despre războaie, ci numai despre lucrurile obişnuite în viaţa oamenilor de la ţară, despre un fecior nou născut, despre cutare holdă vândută sau cumpărată, despre preţurile recoltei, despre bărbaţii şi femeile care se căsătoreau, despre însămânţări şi despre alte lucruri folositoare în viaţa de toate zilele.

Plăcerea lui pentru o astfel de viaţă creştea pe măsură ce treceau zilele, iar când se întâmpla să n-o mai poată cuprinde în suflet, o turna în versuri, pe care le scria numaidecât, astfel că pentru o vreme se simţea mai liniştit,

deşi i se părea straniu şi se mira el însuşi văzând că, cu toată mulţumirea şi plăcerea ce i-o pricinuiau zilele acestea, versurile lui care fuseseră întotdeauna uşoare şi vesele, acum aveau o nuanţă de adâncă melancolie, ca şi când sufletul său s-ar fi hrănit dintr-un tainic izvor de mâhnire pe care nu era în stare să-l înţeleagă.

Totuşi cum ar fi putut să trăiască în felul acesta singurul fecior al Tigrului? Oamenii din această regiune spuneau în toate părţile:

„Am văzut un tânăr înalt de statură şi ars de soare care aleargă de colo până colo, ca un bezmetic. Se spune despre el că ar fi feciorul lui Wang Tigrul şi nepotul lui Wang Negustorul. Dar cum se poate ca un tânăr dintr-o familie atât de mare ca familia acestora, să umble singur, fără niciun rost? Trăieşte în casa aceea de lut care a fost a lui Wang Lung şi fără îndoială trebuie să fie ieşit din minţi".

Vorbele acestea ajunseră până şi la Wang Negustorul în oraş, iar el le auzi de la unul din slujbaşii lui, dar se grăbi să răspundă:

— Nu se poate să fie feciorul fratelui meu, deoarece eu nu l-am văzut şi nici n-am auzit de el. De altfel nu-mi vine să cred că fratele meu ar fi în stare să-şi lase singurul fecior să alerge buimac în felul acesta. Voi trimite mâine un slujitor, să vadă cine este cel care trăieşte în casa dijmaşului părintelui meu. Eu n-am dat nimănui îngăduinţă în numele fratelui meu, pentru a putea trăi în casa aceea.

Totuşi se temea ca tânărul despre care auzise să nu fie iscoada vreunei bande de tâlhari, dar despre asta nu pomeni nimic.

Această zi de mâine însă nu mai sosi niciodată, deoarece oamenii din curţile Tigrului auziseră şi ei despre zvonurile ce umblau din gură în gură. În ziua cu pricina Wang Yuan se sculase de dimineaţă, cum avea acum obiceiul şi aşezându-se în pragul uşii, în mână cu o bucată de pâine şi cu ulcica de ceai, se uită în largul câmpului. Cum stătea aşa, cu ochii pierduţi în depărtare, văzu în zare o litieră purtată pe umeri de oameni, apoi încă una, şi după ele venea un grup de soldaţi pe care după uniforme îi recunoscu că sunt soldaţii tatălui său. Intră numaidecât în casă şi puse pe masă ceaiul şi bucata de pâine, căci nu se simţea în stare să mai mănânce, apoi aşteptă, gândindu-se cu amărăciune:

— Cred că e părintele meu… dar ce mai avem noi să ne spunem de aici înainte?

Ar fi avut poftă s-o rupă la fugă în largul holdelor, întocmai ca un copil, dar ştia de mult că întâlnirea aceasta va trebui să vină într-o bună zi, deoarece ar fi fost peste putinţă să stea toată viaţa fugar. Prin urmare aşteptă, stăpânit de o tulburare adâncă şi încercând să-şi stăpânească spaima copilărească, dar în vremea cât aşteptă, nu fu în stare să mai mănânce.

După ce litierele se apropiară şi oamenii le coborâră de pe umeri, dintr-însele văzu că nu coboară părintele său şi niciun alt bărbat, ci două femei; una era mama lui, iar cealaltă femeia care o slujea.

De astă dată Yuan avea pricină temeinică să se uite la ea mirat, căci numai rareori i se întâmpla să vadă pe mama lui şi nu ştia despre ea că şi-ar fi părăsit până acum vreodată apartamentele, aşa că se apropie încet de ea, ca să-i ureze bună venire, întrebându-se ce poate să însemne sosirea ei neaşteptată. Femeia se îndreptă spre el, sprijinită pe braţele slujitoarei: o femeie cu părul alb, îmbrăcată într-o rochie cuviincioasă, de culoare neagră, cu obrazul supt din pricina dinţilor care acum îi căzuseră toţi. Dar cu toate acestea pe obrazul ei se vedeau şi astăzi urmele ţărăncii sănătoase de altădată şi cu toate că înfăţişarea ei era cea a unei femei simple şi puţin caraghioase, totuşi obrazul îi strălucea de bunătate. Când văzu pe feciorul ei, scoase un ţipăt nestăpânit, ca orice femeie de la ţară, căci în tinereţea ei fusese şi ea ţărancă:

— Fiule, m-a trimis părintele tău să-ţi spun că e bolnav şi-şi simte moartea aproape. Îţi trimite vorbă că vei putea să faci aşa cum pofteşti, numai să te întorci acasă înainte de moartea lui. Mi-a mai spus să-ţi dau de ştire că el nu e supărat şi că prin urmare te poţi întoarce acasă.

Vorbele acestea le spuse cu glasul ridicat ca să le audă toată lumea, căci împrejurul lor începuseră să se îngrămădească oamenii, curioşi să audă şi să vadă ce se întâmplă. Dar Yuan nu vedea pe niciunul dintre ei, atât era de zăpăcit de ceea ce auzise. În timpul zilelor care trecuseră, luase hotărârea să nu părăsească această casă împotriva voinţei lui, dar cum era să se împotrivească acum dorinţei tatălui său, dacă era adevărat că el este pe patul de moarte? Poate fi oare adevărat aşa ceva? Dar îşi aduse aminte cum îi tremurau mâinile când le întinsese lacom după oala de vin, prin urmare se gândi că trebuie să fie adevărat şi un fecior nu se poate împotrivi dorinţei tatălui său.

Slujitoarea, văzându-l că stă în cumpănă, se grăbi să vină în ajutorul stăpânei şi începu să strige şi ea cu glasul ridicat, uitându-se la oamenii

dimprejurul ei, ca pentru a-şi da aere de importanţă în faţa lor:

— O, micul meu general, adevărat este ceea ce ţi-a spus stăpâna mea! Toţi suntem ca ieşiţi din minţi şi tot aşa şi doctorii. Bătrânul general se zbate pe patul de moarte şi dacă vrei să-l găseşti în viaţă, va trebui să te grăbeşti. Jur că nu mai are multe zile de trăit… aşa să trăiesc eu, că nu mai are mult de trăit!

Sătenii ascultau lacomi la vorbele acestea şi se uitau unul la altul, miraţi de ştirea că Tigrul îşi aşteaptă atât de curând sfârşitul.

Cu toate acestea Yuan se îndoia de temeinicia vorbelor acestor două femei, mai ales că vedea în vorbele lor o nerăbdare ascunsă de a-l vedea întors acasă, dar slujitoarea, văzându-l că mai stă la îndoială, se trânti la picioarele lui şi se bătu cu fruntea de pământul învârtoşat al ariei şi începu să se bocească:

— Gândeşte-te la mama ta, micul meu general, şi uită-te la mine care nu sunt decât o roabă… vezi cum te rugăm… gândeşte-te…

După ce se bătu cu fruntea de pământ şi strigă de câteva ori, se ridică şi scuturându-şi hainele de praf, se uită mândră la oamenii care stăteau cu gurile căscate în apropierea lor. Îşi făcuse datoria şi acum se dăduse la o parte, slujitoare mândră a unei familii şi mai mândre, prin urmare mult mai presus decât oamenii aceştia simpli.

Yuan însă nu-i dădu atenţie. Se întoarse spre mama lui şi-şi dădu seama că va trebui să-şi facă datoria, oricât de silă i-ar fi fost de ea, prin urmare o pofti să intre în casă şi ea se învoi. Oamenii adunaţi în jurul lor se luară după ei şi se îngrămădiră în faţa intrării, ca să audă şi să vadă ce se întâmplă. Dar femeia nu se uită la ei, căci era obişnuită cu oamenii de jos care sunt întotdeauna lacomi să vadă şi să afle ce fac cei care sunt mai sus decât ei înşişi.

Se întoarse şi se uită mirată împrejurul tindei, apoi declară:

— Mi se întâmplă pentru întâia dată să intru în casa aceasta. Pe vremea când eram acasă la părinţii mei am auzit multe vorbe despre casa aceasta şi despre felul în care Wang Lung a făcut avere, cum a cumpărat o cântăreaţă de ceainărie şi cum aceasta l-a purtat o vreme în podul palmelor ei. Da, pe vremea aceea vorbele umblau din gură în gură despre felul în care arăta, ce mâncăruri mânca şi cum se îmbrăca. În părţile acestea s-a vorbit multă vreme despre ea, deşi asta este o întâmplare veche, căci ea era femeie bătrână pe vremea când eu nu eram decât un copil. Mi-aduc aminte că se

spunea că Wang Lung ar fi vândut chiar o bucată de pământ pentru a-i cumpăra un inel cu rubine. Dar după aceea a răscumpărat pământul din nou. Eu n-am văzut-o decât o singură dată, în ziua nunţii mele, dar – maică a mea – cât de grasă şi de respingătoare ajunsese înainte de a muri. Ei…

Începu să râdă, arătându-şi gingiile ştirbe şi se uită împrejurul ei, aşa că Yuan văzând-o cu câtă nepăsare vorbeşte, îşi luă inima în dinţi şi ca să poată afla adevărul, o întrebă fără înconjur:

— Mamă, spune-mi adevărul, tata este sau nu este bolnav, aşa cum mi-aţi spus?

Întrebarea lui îi aduse aminte de pricina pentru care venise şi-i răspunse ţuguindu-şi buzele peste gingii, cum făcea întotdeauna, ca să poată vorbi:

— E bolnav, fiule. Nu ştiu ce boală are, dar stă nemişcat în jeţ şi nu vrea să se întindă în aşternut; nu vrea să mănânce nimic, ci bea mereu, de s-a făcut galben la obraz ca miezul de pepene. Crede-mă, în viaţa mea n-am văzut un om care să fie atât de galben la obraz. Dar nimeni nu îndrăzneşte să se apropie de el şi să-i spună ceva, căci răcneşte şi înjură mult mai cumplit decât avea obiceiul până acum. Fără îndoială ar fi peste putinţă să mai trăiască multă vreme, dacă nu mănâncă nimic.

— Aşa, aşa, adevărat este… ar fi peste putinţă să mai trăiască, dacă nu va mânca nimic, se auzi glasul slujitoarei. Se oprise alături de scaunul stăpânei sale şi clătina din cap cu melancolie la fiecare cuvânt pe care-l spunea, pe urmă cele două femei oftară împreună şi luară înfăţişare gravă, uitându-se pe furiş la Yuan, ca să-l vadă ce face.

După ce stătu o vreme îngândurat, Yuan le răspunse cu nemulţumire adâncă, deoarece prevedea că va trebui să se întoarcă acasă, dacă părintele său este atât de bolnav, deşi se îndoia de vorbele lor şi-şi aducea aminte de vorbele lui, când spunea că toate femeile sunt nişte proaste:

— Bine, mă voi întoarce acasă. Staţi şi vă odihniţi în casa aceasta o zi sau două, căci înainte de a pleca din nou la drum, trebuie să fii odihnit.

După ce o văzu aşezată în odaia aceea liniştită care i se păruse până acum că este odaia lui şi pe care trebuia s-o părăsească cu toată părerea de rău, mai întârzie până când o văzu că a terminat cu masa, pe urmă alungă amintirea zilelor plăcute care trecuseră şi încălecând din nou, se îndreptă spre miazănoapte, ca să se ducă la părintele său. Pe urmă se gândi iarăşi la cele două femei care în clipa despărţirii i se păruseră prea vesele, chiar mult mai vesele decât s-ar fi căzut să fie, dacă stăpânul casei lor ar fi fost bolnav.

Pe urma lui venea o duzină de soldaţi de-ai tatălui său. Auzindu-i, într-un rând, că chicotesc la cine ştie ce glumă grosolană pe care o făceau, se întoarse spre ei supărat, căci nu mai putea suporta răsunetul paşilor lor pe care-i auzea în urma lui. Dar când îi întrebă de ce s-au luat după el, soldaţii îi răspunseră cu îndrăzneală:

— Stăpâne, credinciosul tatălui dumitale ne-a poruncit să te urmăm de aproape, ca nu cumva să fii atacat de cineva pe drum, pentru a fi ţinut zălog sau chiar omorât. Prin părţile acestea umblă multe bande de tâlhari şi dumneata eşti singurul fecior al stăpânului nostru, prin urmare cu atât mai preţios.

Yuan nu zise nimic, dar gemu şi-şi îndreptă din nou calul spre miazănoapte. Ce nebunie îl putuse îndemna să se gândească la libertate? El era singurul fecior al tatălui său şi astfel stând lucrurile, pentru el nu mai era nicio nădejde de scăpare.

Sătenii din împrejurimi şi ţăranii care-l vedeau trecând se bucurau din toată inima că pleacă, deoarece ei nu fuseseră în stare să-l înţeleagă şi nici să creadă vorbele lui. Yuan vedea plăcerea ce le-o pricinuieşte plecarea aceasta a lui, şi atitudinea lor rămase pentru el o pată întunecată care-i umbri mulţumirea puţinelor zile de libertate petrecute în această regiune.

Astfel, împotriva voinţei sale, Yuan făcu drumul de-a călare spre curţile părintelui său, cu garda după el. Soldaţii nu se depărtară de el tot drumul şi tânărul începu să-şi dea seama că-l păzeau nu atât împotriva tâlharilor, cât mai mult împotriva îndemnurilor lui însuşi, ca nu cumva să fugă. De câteva ori era gata să se întoarcă spre ei şi să strige:

„Nu trebuie să vă temeţi de mine – nu am de gând să fug tocmai de părintele meu – mă întorc la el de bună voie!”

Dar nu zise nimic. Se uita la ei tăcut şi întunecat, fără să le spună nicio vorbă şi-şi îndemna calul cu nădejde la drum, simţind o stranie plăcere când îl vedea gonind cu uşurinţă, în timp ce soldaţii trebuiau să-şi silească din toate puterile caii lor ca să se poată ţine după el. Dar oricât de repede ar fi alergat, presimţea totuşi că el nu este altceva decât un prizonier. De astă dată nu mai simţi în suflet nici cadenţa versurilor sale şi aproape nici nu mai vedea frumuseţea regiunii prin care trecea.

În seara zilei a doua după un drum întins, pe care-l făcuse fără popas, ajunse în curţile părintelui său. După ce descălecă, simţi dintr-odată o

sfârşeală până în măduva oaselor, pricinuită de osteneala drumului şi se îndreptă încet spre odaia în care ştia că doarme de obicei părintele său fără să mai ţină seama de privirile furişe ale soldaţilor şi slujitorilor şi fără să răspundă la urările lor de bună venire.

Părintele lui însă nu era în aşternut, cu toate că acum se făcuse de mult noapte, iar după ce întrebă soldatul care stătea de gardă, acesta îi răspunse:

— Generalul este în sala cea mare.

Yuan se simţi cuprins de o uşoară nemulţumire, căci se gândea că ar fi peste putinţă ca părintele său să fie greu bolnav şi deci întrebuinţase faţă de el un vicleşug pentru a-l face să se întoarcă acasă. Încercă să-şi stăpânească nemulţumirea pricinuită de această viclenie, căci astfel nu mai avea nevoie să se teamă de starea în care se găsea părintele său, dar aducându-şi aminte de zilele plăcute pe care le petrecuse în singurătatea de la ţară, supărarea lui cea veche împotriva tatălui său începu să clocotească din nou. Cu toate acestea, când intră în sală, Yuan îşi uită în parte de nemulţumirea lui, căci acum vedea limpede că aici nu poate să fie niciun fel de vicleşug. Tatăl său era aşezat în vechiul său jeţ peste spătarul căruia era întinsă pielea de tigru şi în apropierea lui erau ceaunul cu cărbuni aprinşi. Era înfăşurat în gheba lui de piele de oaie şi în cap avea căciula uriaşă, dar cu toate acestea se vedea limpede că trupul său este încremenit de răceala morţii. Pielea de pe el era galbenă ca o curea scorojită, iar ochii lui ca de flăcări erau înconjuraţi de cearcăne negre şi căzuţi în fundul capului. Pe obraz i se vedeau ţepile cărunte ale bărbii nerase. Ridică ochii spre feciorul său, când îl simţi că a intrat în sală, pe urmă îi coborî din nou spre ceaunul cu cărbuni, fără să-l salute.

Yuan se apropie de părintele său şi prosternându-se în faţa lui, îi spuse:

— Tată, mi-au spus că eşti bolnav, aşa că m-am întors acasă.

— Eu nu sunt bolnav! Acestea sunt vorbe de muieri, îngână Wang Tigrul, dar nu vru să ridice privirea spre fiul său.

— Vasăzică n-ai trimis după mine să mă întorc acasă din pricină că eşti bolnav? întrebă Yuan.

Wang Tigrul îngână din nou:

— Eu n-am trimis. M-au întrebat unde eşti şi le-am răspuns: „Lăsaţi-l să stea acolo unde este”, dar nu ridică nici de astă dată privirea, ci rămase cu ochii aţintiţi asupra ceaunului de cărbuni şi întinse mâinile spre dogoarea de căldură ce tremura pe deasupra lor.

Vorbele acestea ar fi supărat pe oricine, dar cu atât mai mult un tânăr din vremea aceea, când părinţii nu se mai bucurau de respectul obişnuit în faţa copiilor lor, şi Yuan ar fi putut să-şi întărească din nou sufletul şi să plece a doua oară din casă, pentru a se duce acolo unde-l trăgea inima; dar uitându-se la mâinile întinse ale tatălui său, le văzu că sunt palide şi uscate ca mâinile unui om bătrân, când tremură şi caută o pală de căldură, aşa că nu fu în stare să spună nicio vorbă de supărare. În clipa aceasta se gândi, cum s-ar fi gândit orice alt tânăr cu sufletul înduioşat, dacă ar fi fost în locul său, că chinuit de singurătatea în care trăia, tatăl său a devenit din nou un fel de copil, prin urmare va trebui să se poarte faţă de el cu toată băgarea de seamă, să-l trateze cu bunătate şi blândeţe, indiferent de răutăţile lui naive. Această slăbiciune pe care o vedea la părintele său, îi alungă numaidecât orice supărare, aşa că se întâmplă ce nu i se întâmplase niciodată până acum: ochii i se umplură de lacrimi şi dacă ar fi îndrăznit şi nu s-ar fi simţit cuprins de o sfială neaşteptată, poate ar fi întins mâna, să mângâie mâinile tatălui său. Prin urmare se aşeză cu sfială pe marginea unui scaun din apropierea lui şi aşteptă cu răbdare să vadă ce-i va mai spune.

Dar totuşi în clipa aceasta simţea că în sufletul său au fost sfărâmate pentru totdeauna lanţurile robiei. Spaima lui faţă de tatăl său trecuse. De aici înainte nu se va mai speria niciodată de răcnetele omului acesta bătrân, de privirile lui întunecate, de sprâncenele lui groase şi negre coborâte asupra ochilor şi de toate apucăturile pe care le întrebuinţa Tigrul, ca să se facă temut de cei dimprejurul lui. În clipa aceasta Yuan îşi dădu seama că toate acestea nu erau decât arme întrebuinţate de tatăl său pentru un anumit scop; fără să-şi fi dat seama cu dinadinsul, el totuşi le întrebuinţa ca un mijloc de apărare, întocmai ca cineva care scoate sabia din teacă şi o ridică deasupra capului, fără să se gândească să o repeadă în capul potrivnicului său. Cu ajutorul acestor apucături Tigrul reuşea să-şi ascundă adevăratele porniri ale inimii, care nu fuseseră niciodată de ajuns de crude şi de sângeroase, nici de ajuns de vesele şi îndrăzneţe pentru a face dintr-însul un adevărat comandant de oşti care să strălucească în toată măreţia. În clipa aceasta şi în limpezimea adevărului ce i se dezvăluia în faţa ochilor, Yuan se uită la părintele său şi simţi că a început să-i fie drag şi că nu se mai teme de el.

Dar Wang Tigrul care nu-şi putea da seama de schimbarea ce se petrecuse în sufletul feciorului său, stătea îngândurat în jeţ, fără să zică nimic, şi părea

că şi-a uitat cu totul, că este aici în faţa lui. Stătu aşa îndelung şi fără să se mişte, şi într-un târziu Yuan începu să bage de seamă că părintele său e tras la faţă şi că în puţinele zile cât el lipsise de acasă pierise carnea de pe trupul lui de i se vedeau umerii obrazului repeziţi în afară, întocmai ca nişte colţuri ascuţite de piatră. Se uită la el şi-i spuse cu blândeţe:

— Tată, n-ar fi mai bine să te întinzi în aşternut?

Când auzi din nou glasul feciorului său, Wang Tigrul ridică încet privirea, întocmai ca un om greu bolnav şi îndreptându-şi ochii tulburi spre el, îl privi îndelung, apoi după o bucată de vreme, îi spuse cu glasul stins şi foarte încet, silabisind fiecare cuvânt:

— De dragul tău mi s-a întâmplat odată să nu ucid o sută şaptezeci şi trei de oameni, cu toate că meritau sa moară!

Apoi îşi ridică mâna dreaptă, ca şi când ar fi vrut să o ducă la gură, cum avea obiceiul, dar braţul îi scăpă greu în lungul trupului; îl lăsă încet să cadă şi uitându-se la feciorul său, mai repetă odată:

— Acesta este adevărul. Nu i-am ucis de dragul tău!

— Îmi pare bine, tată! răspunse Yuan impresionat nu atât de faptul că oamenii aceştia mai erau în viaţă, deşi îi părea bine că mai trăiesc, cât mai mult de dorinţa copilăroasă pe care o vedea la tatăl său care se străduise să-i facă plăcere: Mie, tată, nu-mi place să văd oameni morţi, adăugă el.

— Uhâm… ştiu foarte bine; tu ai fost întotdeauna o fire ciudată, răspunse Wang Tigrul cu indiferenţă şi începu să se uite din nou la cărbunii care clipeau între grătarele ceaunului de lângă el.

Yuan se întrebă iarăşi cum ar putea face pe tatăl său să se ducă să se culce, căci nu putea suporta înfăţişarea lui de om bolnav şi gura cu buzele uscate şi strâmbe. Se ridică de pe scaun şi se duse la credinciosul cel cu buza de iepure care stătea chircit în faţa intrării şi moţăia; îi făcu semn şi-l întrebă în şoaptă:

— N-ai putea să faci pe părintele meu să se întindă în aşternut?

Omul tresări şi ridicându-se în picioare, îi răspunse cu glasul răguşit:

— Crezi că până acum n-am încercat? Nu pot nici noaptea să-l fac să se culce. Dacă se întâmplă să se culce, peste un ceas e din nou în picioare şi vine de se aşează în jeţul său, iar eu trebuie să stau aici în faţa intrării, aşa că astăzi sunt rupt de neodihnă, încât ai putea să tai lemne pe mine. Dar el stă în jeţ şi e mereu treaz!

Yuan se întoarse în sală la părintele său şi încercă să-l îmbuneze, spunându-i:

— Tată, sunt şi eu ostenit. Haide să mergem şi să ne întindem în aşternut, căci nu mă mai ţin picioarele. Voi dormi aproape de dumneata, aşa că vei putea să mă strigi, ca să te încredinţezi că sunt în odaie.

Auzind vorbele lui, Wang Tigrul făcu o mişcare, ca şi când ar fi vrut să se ridice în picioare, dar se lăsă din nou în jeţ şi clătinând din cap, nu se mai ridică, ci răspunse:

— Nu, căci n-am terminat încă ceea ce voiam să-ţi spun. Mai este ceva. Nu sunt în stare să mă gândesc la toate dintr-odată – am numărat pe degetele mâinii drepte două lucruri pe care trebuie să ţi le spun. Du-te şi stai undeva până voi putea să-mi aduc aminte.

Tigrul vorbea cu aceeaşi violenţă ca şi înainte de asta, aşa că Yuan simţi trezindu-se într-însul supunerea din anii copilăriei sale şi se aşează pe un scaun. Dar cu toate acestea în sufletul său simţea neîncetat îndrăzneala care-l făcea să nu se mai teamă de părintele său, aşa că se revoltă împotriva acestei supuneri şi murmură:

„Ce altceva ar putea fi pentru mine omul acesta, decât un bătrân plicticos şi încăpăţânat, iar eu trebuie să stau aici şi să aştept, ca să-i treacă supărarea!”

Revolta aceasta a lui se vede că i se oglindi în priviri şi era gata să răspundă ceva, dar bătrânul credincios care era în apropiere, se repezi spre el şi-i spuse:

— Lasă după el, micul meu general, căci îl vezi cât este de bolnav, şi trece-i cu vederea, cum îi trecem acum cu toţii.

Astfel Yuan, împotriva voinţei lui, dar totuşi temându-se nu cumva să agraveze boala părintelui său tocmai acum, căci el nu era obişnuit să i se împotrivească nimeni, se duse şi se aşează pe o margine de scaun, unde se frământă nemulţumit, până când auzi că tatăl său începe să vorbească:

— Mi-am adus aminte ce vreau să-ţi spun. Înainte de toate va trebui să te ascund undeva, căci îmi aduc aminte de vorbele pe care mi le-ai spus ieri, când te-ai întors acasă. Va trebui să te ascund, ca să nu te poată găsi duşmanii mei.

La vorbele acestea Yuan nu se putu stăpâni să nu-i răspundă:

— Bine, tată, dar asta nu s-a întâmplat ieri…

Tigrul se întoarse spre el şi-l privi întunecat, apoi îşi frecă palmele uscate ale mâinilor şi strigă:

— Eu ştiu ce spun! Cum se poate să nu fie ieri ziua când tu te-ai întors acasă? Tu ai venit acasă abia ieri!

Bătrânul credincios se repezi din nou între Tigru şi feciorul său, încercând să-i potolească:

— Las' să fie aşa… ieri te-ai întors! Las' să fie cum zice el!

Yuan se întoarse întunecat şi plecă fruntea, nemulţumit că nu poate spune nimic. Situaţia aceasta era foarte stranie, căci după primul val de milă pe care-l simţise faţă de părintele său şi care trecuse repede, întocmai ca o boare plăcută de vânt peste sufletul său, privirile întunecate pe care i le arunca Tigrul acum, treziră într-însul un sentiment mult mai adânc decât mila. Nemulţumirile se treziră din nou în sufletul său şi-şi zise că nu trebuie să se lase înspăimântat, şi tocmai de aceea va trebui să fie cerbicos[1], căci altfel va începe din nou să se teamă de tatăl său.

Tigrul se cufundă iarăşi în trufia lui de altădată, căci nu-i plăcea ca feciorul să se amestece în ceea ce avea de spus, aşa că întârzie să vorbească mai mult decât ar fi făcut de obicei. Dar adevărul era că el ar fi vrut să-i spună ceva ce nu-i era tocmai pe plac, şi de aceea întârzia. În timpul acestei aşteptări nemulţumirea lui Yuan faţă de părintele său începu să clocotească mai cu putere decât până acum. Îşi aducea aminte de vremea când era obligat să nu scoată nicio vorbă când era şi el de faţă; se gândea la zilele ce şi le pierduse, făcând tot felul de exerciţii cu armele pe care nu le putea suferi, la zilele lui de libertate care se terminaseră acum pentru totdeauna, şi i se păru că nu mai este în stare să suporte prezenţa Tigrului. Simţea că i se cutremură trupul de scârbă la vederea acestui om bătrân şi-i era silă de el, din pricină că nu se spălase şi nu se bărbierise de zile întregi şi hainele de pe el erau pline de petele lăsate de mâncare şi băutură. În clipa aceasta ar fi fost peste putinţă să găsească vreun motiv care să-l facă să iubească pe tatăl său.

Fără să bănuiască sila răscolită în sufletul fiului său, Tigrul începu să-i spună ce mai avea de spus:

— Tu însă eşti singurul meu fecior de preţ. Ce nădejde mi-a mai rămas, în afară de cea legată de trupul tău? S-a întâmplat ca mama ta să-mi spună şi ea odată vorbă înţeleaptă. A venit la mine şi mi-a spus: „Dacă el nu este

căsătorit, de unde crezi că ne-ar putea veni nepoţii pe care-i aşteptăm?" Aşa că i-am răspuns: „Du-te şi caută, poate vei găsi undeva o fată bună, căci nu interesează cine este şi cum arată, decât să fie fată voinică şi făcută anume pentru a naşte copii, deoarece toate femeile sunt la fel şi niciuna nu este mai bună decât cealaltă. Adu-o la curte să se căsătorească cu ea, pe urmă el va putea pleca să se ascundă undeva, în ţări străine, până când va trece războiul acesta. Astfel nouă ne va rămâne sămânţa lui".

Toate vorbele acestea i le spuse cu multă băgare de seamă, înşirându-i fiecare vorbă la care se gândise de mai înainte şi-şi dădu toată silinţa să-şi facă datoria faţă de feciorul său, înainte de a-l lăsa să plece de acasă. Purtarea lui nu era cu nimic mai mult decât ceea ce ar fi făcut oricare părinte faţă de feciorul său şi ceea ce orice fecior avea toate motivele să aştepte, căci fiecare fecior trebuia să primească, în interesul părinţilor, soţia pe care ei i-au ales-o să se căsătorească cu ea şi după ce-i va naşte un copil, e slobod să-şi potolească plăcerile dragostei chiar în altă parte. Dar Yuan nu era un tânăr de felul acesta. Sufletul său era înveninat de otrava învăţăturilor din vremea aceasta nouă şi de dorinţa de libertate pe care el nu o prea înţelegea, dar în acelaşi timp era încărcat şi de ura împotriva tatălui său, aşa că în această clipă simţi că revolta lui este atât de copleşitoare încât i-ar fi peste putinţă să şi-o mai poată stăpâni. Mânia aceasta a lui se zbătea într-însul întocmai ca apele unui fluviu repezite în stăvilare şi viaţa lui i se părea că în această clipă a ajuns la o întorsătură hotărâtoare.

La început, îşi zise că ar fi peste putinţă ca părintele său să se gândească serios la ceea ce-i spune, deoarece toată viaţa lui fusese obişnuit să-l audă vorbind despre femei ca despre nişte fiinţe proaste, iar dacă se întâmplă să nu fie proaste, atunci sunt înşelătoare şi nevrednice de încrederea unui bărbat. Dar iată că Tigrul spunea de astă dată vorbele acestea şi acum tăcuse şi se uita la cărbunii care pâlpâiau în ceaunul de lângă el. În clipa aceasta Yuan înţelese care a fost prima pricină că mama lui şi slujitoarea ei erau atât de nerăbdătoare ca el să se întoarcă acasă şi rămăseseră atât de mulţumite când îl văzuseră că-şi face pregătirile de plecare: femeile nu sunt în stare să se gândească decât la nunţi şi cumetrii.

Da, dar el nu este dintre cei care sunt gata să se supună voinţei lor. Sări în picioare, şi uitând că odinioară a iubit pe părintele său sau că s-a temut de el, strigă:

— Mă aşteptam la aşa ceva… camarazii mei mi-au spus cum îi silesc părinţii lor să primească astfel de căsătorii… şi mulţi dintre ei şi-au părăsit casele părinteşti tocmai din pricina asta… mă îndoiam de multe ori de marele meu noroc care m-a ferit până acum de aşa ceva… dar tu eşti ca toţi ceilalţi, ca toţi oamenii aceştia bătrâni care vor să ne ţină pe veci legaţi… legaţi prin legătura dintre trupurile noastre… oameni care ne siliţi să primim femeile pe care ni le-aţi ales voi… care ne silesc să zămislim copii… ei bine, eu nu sunt dintre acei care se lasă legaţi… nu vreau ca trupul meu să fie întrebuinţat în felul acesta, pentru a-mi lega viaţa de a dumitale – eu te urăsc – te-am urât întotdeauna... şi abia acum îmi dau seama cât te urăsc…

Aceste vorbe grăbite şi clocotind de ură îl făcură să înceapă să plângă cu hohote, aşa că bătrânul credincios se repezi spre el şi apucându-l de mijloc, încercă să-l potolească cu vorbe blânde, dar nu era în stare să spună nimic, deoarece buza lui despicată începuse să tremure şi nu mai putea articula vorbele ce năvăleau spre lumină. Yuan plecă ochii şi uitându-se la el, simţi că îşi pierde cumpătul. Ridică braţul şi-l lovi cu pumnul încleştat peste obrazul hidos, aşa că omul căzu grămadă pe lespezile odăii.

Tigrul se ridică din jeţ, legănându-se pe picioare, dar nu se apropie de feciorul său la care se uita, fără să înţeleagă vorbele lui şi cu ochii tulburi. Când văzu pe bătrânul său slujitor că a căzut, se apropie de el şi-l ridică în picioare.

Dar în aceeaşi clipă Yuan se întoarse şi ieşi repede din odaie. Fără să mai aştepte să vadă ce se va întâmpla de aici înainte, trecu în fugă prin curte şi găsindu-şi calul legat de tulpina unui copac, ieşi cu el de căpăstru pe poarta cea mare, trecând prin faţa soldaţilor care se uitau miraţi la el. După ce ajunse în uliţă, încălecă şi plecă la drum, dar de astă dată era încredinţat că pleacă pentru totdeauna.

Yuan plecase din casa părintelui său, biciuit de revoltă şi furie, deoarece simţea că furia aceasta cotropitoare va trebui să-şi găsească un drum de ieşire, căci altfel îl va sugruma. După ce făcu o bucată de drum, furia i se domoli şi începu să se gândească ce are de făcut acum, după ce rămăsese singur şi pribeag, şi după ce se despărţise de camarazi şi de părintele său. Dar îl ajută chiar ziua aceasta însăşi ca să-şi domolească pornirile, căci lumina soarelui de iarnă, care în timpul cât stătuse în casa de lut, i se păruse

nesfârşită, acum dură foarte puţin. Lumina deveni cenuşie şi vântul prinse să bată din partea de răsărit, aspru şi îngheţat, iar regiunea prin care trecea, umblând încet, deoarece calul său era ostenit din pricina drumului lung pe care-l făcuse zile la rând, devenise şi ea cenuşie, aşa că Yuan se simţi pierdut în ceaţa ei şi se linişti. Până şi oamenii care-i ieşeau în cale, deveniseră cenuşii, deoarece semănau foarte de aproape cu pământul în care trăiau şi pe care-l lucrau, aşa că şi înfăţişarea lor se schimbă odată cu a pământului şi vorba li se domolea odată cu mişcările trupurilor istovite. Obrajii lor care în lumina soarelui păreau de multe ori rumeni şi veseli, sub cerul acesta cenuşiu, ochii lor erau tulburi şi buzele fără viaţă, hainele de pe ei ponosite şi mişcările rigide. Culorile blânde şi vii ale peisajului şi crestelor de dealuri, albastrul hainelor lor, roşul scutecelor în care dormeau copiii şi purpuriul pantalonilor purtaţi de fete, toate nuanţele acestea care de obicei reflectau lumina soarelui, erau acum stinse. Trecând călare prin această regiune, Yuan începu să se întrebe cum de i-a plăcut atât de mult până acum. Ar fi putut să se întoarcă la căpitanul său şi la cauza în slujba căreia era, dar îşi aduse aminte de ţăranii care se uitau la el cu duşmănie şi oamenii aceştia pe lângă care trecea i se păreau că se uită la el cu privirile întunecate, aşa că-şi zise cu amărăciune: „Cum adică, pentru aceştia să-mi pun eu viaţa în cumpănă!” În ziua aceasta până şi ţarina părea că-l primeşte fără voie. Dar ca şi când toate aceste nemulţumiri nu ar fi fost de ajuns, băgă de seamă că roibul său începuse să şchiopăteze şi după ce descălecă în marginea unui orăşel prin care trebuia să treacă, văzu că roibul său tremura şi era cu picioarele bătute şi sângerate de pietre, aşa că nu putea să-i mai fie de niciun folos.

Când se plecă să se uite la copitele calului, auzi un muget uriaş care se apropia de el, şi ridicând fruntea, văzu un tren care trecu repede, lăsând în urmă un nor gros de fum. Cu toate acestea trenul nu trecu atât de repede încât Yuan care îngenunchease lângă cal, să nu vadă oamenii care stăteau în faţa ferestrelor. Stăteau liniştiţi şi la căldură, dar cu toate acestea făceau drumul atât de repede încât începu să se gândească la ei cu pizmă, în timp ce se uita la calul său care mergea atât de încet şi care acum nu-i mai putea fi de niciun folos, aşa că-şi zise numaidecât şi i se păru că acest gând e tot ce ar putea să fie mai cuminte:

— Voi vinde calul acesta după ce voi intra în oraş, iar cu banii care-i voi lua pe el, îmi voi lua un bilet de tren şi mă voi duce departe – cât mai

departe…

Noaptea următoare şi-o petrecu la un han, foarte murdar, pe care-l găsi în marginea acestui mic oraş, dar nu fu în stare să doarmă din pricina paraziţilor care colcăiau în toate părţile, aşa că stătu treaz şi se gândi ce are de făcut de aici înainte. Avea şi ceva bani asupra lui, deoarece tatăl său îl obliga să poarte întotdeauna un chimir plin de bani pe care-l avea încins pe pielea goală, ca să nu ducă lipsă când va avea nevoie, şi afară de asta mai putea vinde şi calul. Dar multă vreme nu fu în stare să se gândească unde s-ar putea duce şi ce-ar putea face acum.

Yuan însă nu era un tânăr de toate zilele şi un neajutorat. Citise vechile cărţi ale literaturii lui naţionale şi citise şi cărţile cele noi pe care le aduceau cei din apus, căci instructorul său se ţinea mereu de el şi-l îndemna. De la instructorul acesta mai învăţase şi o limbă străină, aşa că nu era nici atât de naiv şi nici atât de neştiutor pe cât ar fi putut să fie. Aşa că în timpul ce se zvârcolea pe scândurile patului tare din hanul acela, începu să se întrebe ce ar putea face cu arginţii şi cu cunoştinţele ce le avea. Se gândi în fel şi chip, întrebându-se dacă n-ar fi mai bine să se întoarcă la căpitanul său. Se putea duce la el şi să-i spună: „M-am pocăit! Primeşte-mă iarăşi între ai tăi”. Ar fi fost de ajuns să-i spună că a părăsit pe tatăl său şi că a lovit pe omul său de încredere, căci între revoluţionarii aceştia era un certificat de bună purtare, când cineva îşi înfrunta părinţii şi era o dovadă de devotament, aşa că mulţi dintre tinerii şi fetele revoluţionare îşi ucideau părinţii, pentru a dovedi devotamentul lor faţă de cauza pe care o slujeau.

Dar deşi Yuan ştia că va fi bine primit, totuşi nu dorea să se întoarcă la camarazii săi de odinioară.

Amintirea zilei cenuşii care trecuse îi umplea sufletul de melancolie şi aducându-şi aminte de oamenii aceia plini de praf, îşi dădu seama că el nu-i iubeşte. Apoi începu să murmure: „În viaţa mea eu nu am avut niciodată parte de plăceri. Toate bucuriile pe care le-au avut alţi tineri de seama mea pentru mine au fost oprite. Viaţa mea a fost plină de îndeplinirea obligaţiunilor ce le aveam faţă de părintele meu, iar mai târziu de obligaţiunile faţă de cauza pe care eu nu pot s-o slujesc”. Apoi dintr-odată îşi aduse aminte că poate i-ar plăcea un fel de viaţă cum n-a văzut încă până acum, o viaţă mai veselă în care să întâlnească şi oameni care râd. I se părea că viaţa lui de până acum a fost prea austeră şi a trăit-o departe de tovarăşii

de joacă, cu toate că ar fi peste putinţă ca în viaţă să nu se găsească şi plăceri, ci numai datorii de împlinit.

Gândindu-se la joacă, îşi aduse aminte de copilăria lui şi de sora cea mai mică pe care o cunoscuse odinioară, fata aceea care râdea mereu şi alerga de colo până colo, pe picioruşele mici şi de mulţumirea şi râsetele lor vesele, de câte ori se întâmpla să fie împreună. Adică de ce să nu se ducă de astă dată şi s-o caute acolo unde o va putea găsi? Era doar sora lui şi erau din acelaşi sânge. În anii aceia îndelungaţi care trecuseră, fusese atât de strâns legat de viaţa pe care o ducea părintele său, încât îşi uitase cu totul de ceilalţi cărora le aparţinea de asemenea.

Pe neaşteptate, începură să defileze cu toţii prin faţa ochilor lui… avea o mulţime de rude. Se putea duce la unchiul său, la Wang Negustorul. Câteva clipe se gândi că ar fi foarte plăcut să poată vedea din nou casa aceea, şi-şi aduse aminte de chipul bun şi vesel al mătuşii lui. Apoi începu să se gândească la ea şi la verişorii lui. Dar se răzgândi numaidecât, deoarece ar fi fost peste putinţă să se ducă într-o localitate atât de apropiată de reşedinţa tatălui său, căci fără îndoială unchiul său i-ar fi dat de ştire şi i-ar fi fost uşor să-l ajungă… Va lua trenul şi va pleca mai departe. Sora lui era departe de aici, într-un oraş foarte depărtat de pe litoralul mării. I-ar fi plăcut să trăiască o vreme în oraşul acela, ca să-şi poată vedea sora, să se bucure de plăcerea acelui oraş vesel şi să vadă toate lucrurile străine despre care auzise vorbindu-se, dar pe care nu le văzuse niciodată.

Clocotea de neastâmpăr. Înainte de revărsatul zorilor se ridică din aşternut şi strigă să vină slujitorul hanului, să-i aducă apă caldă pentru spălat, şi după ce se dezbrăcă, îşi scutură bine hainele, ca să scape de paraziţii din timpul nopţii, iar după ce veni hangiul, îl ocărî pentru murdăria din casa lui şi se grăbi să plece cât mai repede.

Când îl văzu cât este de supărat, slujitorul înţelese că trebuie să fie feciorul unui om bogat, deoarece omul sărac nu îndrăzneşte să ocărască cu atâta înverşunare, aşa că se grăbi să-i facă pe voie şi înainte de a se lumina pe deplin, Yuan ieşi din curtea hanului cu calul de căpăstru. Îl vându foarte ieftin unui măcelar. E adevărat că stătu câteva clipe înduioşat, gândindu-se că bietul cal va fi tăiat pentru a servi oamenilor de hrană, dar încercă din toate puterile să-şi stăpânească această înduioşare. Acum nu mai avea nevoie de cal. Nu mai era nici feciorul unui general. Era el însuşi, Wang Yuan, tânărul care se putea duce unde-l trăgea inima şi putea face tot ce

poftește. Luă trenul chiar în aceeași zi și se îndreptă spre marele oraș de pe țărmul mării.

Fusese adevărat noroc pentru Yuan că uneori trebuia să citească tatălui său scrisorile pe care Tigrul le primea de la soția lui cea învățată, sosite din orașul acela unde trăia acum. Pe măsură ce îmbătrânea, Tigrul devenea tot mai indiferent față de orice gen de lectură, așa că deși în tinerețea lui citise cu multă ușurință cărțile ce-i cădeau în mână, după ce începu să îmbătrânească, uită o mulțime de litere, așa că-i venea greu să descifreze scrisul altora. În fiecare an îi soseau de două ori scrisori de la soția lui, dar aceasta avea un scris erudit pe care nu-l puteai înțelege ușor, așa că Yuan le citea tatălui său și i le explica. Gândindu-se acum la aceste amănunte, își aduse aminte de locul unde spunea că se găsește, de strada și cartierul în care era casa ei. Așa că după drum de o zi și o noapte, când coborî din trenul care-l ducea, după ce trecuse râuri, ocolise câteva lacuri și munți nenumărați, traversând câmpurile pline de semănături în cuprinsul cărora se legănau recoltele de primăvară, își dădu seama unde va trebui să se oprească. Casa nu era tocmai aproape de gară, așa că luă o ricșă care să-l ducă la adresă. Astfel traversă singur străzile luminate ale orașului spre noua lui țintă, dar în drum se putu uita fără sfială în toate părțile, cum ar fi făcut orice țăran, căci aici nu-l cunoștea nimeni.

Până acum nu trecuse niciodată printr-un astfel de oraș. Casele ce le vedea pe marginea străzilor, erau atât de înalte, încât cu toată lumina orbitoare, nu le putea vedea acoperișurile care se pierdeau undeva departe, în întunericul văzduhului. Dar jos, la poalele acestor case era lumină multă, așa că Yuan vedea oamenii destul de limpede că se plimbă ca și când ar fi fost în lumina zilei. Vedea oameni din toată lumea, căci aici erau oameni de toate neamurile, de toate rasele și de toate culorile; vedea negri veniți din India și femeile lor înfășurate în țesături de fir și văluri albe ca o spumă, sau îmbrăcate în rochii roșii care le accentuau și mai mult frumusețea. Vedea trecând siluete ușoare de femei albe, însoțite de bărbații lor care erau îmbrăcați cu toții la fel și toți aveau nasuri lungi, astfel că uitându-se la ei, Yuan se întrebă cum pot femeile acestea să-și deosebească bărbații de alți bărbați de seama lor, căci se asemănau atât de mult unul cu altul, doar că unul era ceva mai mare în pântece decât celălalt, sau era chel în cap sau avea cine știe ce alt cusur care-i strica frumusețea înfățișării.

Totuşi, cea mai mare parte dintre oamenii pe care-i vedea, erau ca şi el, şi pe străzile acestea Yuan putu vedea tot felul de compatrioţi de ai lui. Vedea bogaţii care se opreau cu maşinile lor uriaşe în faţa câte unui local de petrecere; soseau sunând zgomotos din trompete, aşa că omul de la ricşa lui trebuia să le facă loc să treacă, cum ar fi trecut nişte regi din vremurile străvechi. Acolo unde erau bogaţii, se găseau şi săraci în imediată lor apropiere, cerşetorii, ologii şi infirmii care se boceau zgomotos pentru a putea câştiga un ban de argint, cât de mic. Dar era greu să câştige ceva, deoarece argintul scapă cu multă greutate pe gura pungii celui bogat, căci bogaţii trec înainte cu nasurile în vânt şi prefăcându-se că nu văd şi n-aud ce se întâmplă împrejurul lor. Cu toată nerăbdarea lui de a cunoaşte plăcerile acestui oraş, ar fi fost peste putinţă ca Yuan să nu simtă tresărind în sufletul său o uşoară revoltă împotriva acestor bogaţi, căci îşi zicea că ar trebui să dea ceva şi cerşetorilor care ieşeau în calea lor.

Tăindu-şi drumul pe mijlocul acestei mulţimi în mişcare, Yuan trecu destul de obscur în modestul său cărucior, până când omul dintre hulube se opri gâfâind în faţa unei porţi tăiate într-un zid foarte lung şi care semăna cu numeroasele porţi ce se vedeau pe fiecare parte a străzii. Aici era locul pe care Yuan îl căuta şi după ce coborî din ricşă, scoase banii pe care-i făgăduise omului şi îi dădu acestuia. Văzuse cu indignare dispreţul cu care bogaţii şi soţiile lor se fereau din calea mâinilor întinse spre ei şi cum se prefăceau că nu aud bocetele cerşetorilor. Cu toate acestea, când omul care tremura şi era scăldat în sudoare din pricina alergăturii, întinse mâna spre el şi-i spuse:

— Stăpâne, fii milostiv şi mai dă un ban, cât te va lăsa inima! căci văzuse haina de mătase a clientului său care arăta bine hrănit, lui Yuan nu i se păru câtuşi de puţin că ar fi acelaşi lucru. El nu se credea om bogat şi ştia că cei care trag ricşele nu sunt niciodată mulţumiţi cu ceea ce le dai. Prin urmare se răsti la el:

— Nu ţi-am dat preţul la care ne-am învoit?

Omul se uită la el şi oftă:

— Aşa este, mi-ai dat preţul la care ne-am învoit… dar credeam că te vei milostivi şi-mi vei mai da ceva pe deasupra…

Dar Yuan îşi uitase cu totul de el, căci întorcându-se spre poartă, apăsă un buton din apropierea intrării. Omul văzând că a uitat de el, oftă din nou şi-şi şterse obrazul asudat cu o bucată de cârpă murdară pe care o avea

împrejurul gâtului, apoi începu să coboare în josul străzii, tremurând sub adierea rece a vântului serii care făcea sudoarea de pe trupul său să i se pară ca o pojghiţă de gheaţă.

Când veni un slujitor să deschidă poarta, se uită la el cum s-ar fi uitat la un străin, şi la început nu vru să-i dea drumul să intre, deoarece în oraşul acesta se întâmpla de multe ori ca străini bine îmbrăcaţi să sune la porţile caselor spunând că sunt prieteni şi rude de-ale celor care trăiau în casele acestea, dar după ce erau poftiţi înăuntru, scoteau de sub haine arme străine, ca să jefuiască şi să ucidă, iar uneori se întâmpla ca după ei să mai intre şi alţi tovarăşi care îi ajutau la jaf şi luau cu ei pe câte un copil sau om în toată firea, pe care-l ţineau zălog, până când li se plătea un preţ de răscumpărare. Prin urmare slujitorul închise repede poarta şi trase zăvorul, aşa că deşi Yuan începu să strige şi-şi spuse numele, trebui totuşi să aştepte o vreme în faţa porţii. Pe urmă uşa de la intrare se deschise din nou şi de astă dată apăru în faţa lui o doamnă cu înfăţişare calmă, înaltă de statură şi cu părul alb, iar rochia cu care era îmbrăcată, era făcută dintr-un satin de culoare închisă ca albastrul întunecat al prunelor. Se uitară unul la altul şi băgă de seamă că avea obrazul palid şi rotund plin de blândeţe; nu avea nici prea multe creţuri, dar obrazul acestei femei nu putea să fi fost niciodată obrazul unei femei frumoase, deoarece avea gura prea largă şi nasul prea mare şi lat între ochii care-l priveau. Totuşi ochii aceştia păreau blânzi şi înţelegători, aşa că Yuan mai prinse puţină inimă şi după ce zâmbi cu sfială, îi spuse:

— Doamnă, trebuie să vă cer iertare că vin la dumneavoastră în felul acesta, dar eu sunt Wang Yuan, feciorul Tigrului şi am plecat din casa părintelui meu. Nu vă cer nimic, decât că acum, fiind singur de capul meu, să-mi daţi voie să intru puţin să vă văd pe dumneavoastră şi pe sora mea…

În timpul cât vorbi, femeia se uită la el cu toată atenţia, apoi răspunse cu bunătate:

— Mi-a fost peste putinţă să cred vorbele portarului care-mi spunea că ai venit. A trecut atâta vreme de când nu te-am mai văzut, încât mi-ar fi peste putinţă să te recunosc, dacă n-ai semăna atât de bine cu tatăl tău. Da, ar fi peste putinţă ca cineva să nu te recunoască numaidecât că eşti feciorul Tigrului. Poftim înăuntru şi simte-te ca şi acasă.

Dar deşi slujitorul se uita la el cu îndoială, femeia stărui să intre şi părea atât de blândă şi de liniştită, încât nu arăta deloc mirată, sau cine ştie,

tocmai acum în urma întâmplărilor ce se desfăşurau ar fi fost peste putinţă să se mai mire de ceva. Îl conduse într-o sală îngustă şi porunci slujitorului să pregătească o cameră cu pat, apoi îl întrebă dacă a mâncat ceva şi deschizând o uşă de la odaia musafirilor, îl pofti pe un scaun şi se duse să-i ducă ceva în odaia pe care i-o pregătea slujitorul. Mişcările ei erau atât de uşoare şi pline de bunăvoinţă, încât Yuan rămase încântat şi mulţumit, văzând că este un musafir bine primit în casa aceasta şi fiind încă mâhnit de întâmplarea dintre el şi părintele său, se simţi mai uşurat.

În odaia aceasta menită să primească musafirii, se aşeză într-un fotoliu şi aşteptă, apoi se uită mirat împrejurul său şi constată că nu era o odaie dintre acelea cum văzuse el până acum. Dar cu toate acestea se stăpâni cum făcea întotdeauna, şi pe chipul său nu se putea vedea niciun reflex al gândurilor ce-l preocupau. Stătu nemişcat, înfăşurat în haina lui de mătase de culoare închisă, rotindu-şi cu băgare de seamă privirea în cuprinsul acestei odăi şi gândindu-se să se ferească să fie surprins de cineva în această atitudine, căci din fire nu-i plăcea să-l vadă nimeni că se miră de ceea ce vede, când intră într-o casă necunoscută. Era o odaie mică, de formă pătrată, foarte bine întreţinută, şi era atât de curată, încât chiar covorul întins pe jos nu avea nicio pată. În mijlocul acestui covor era o masă, iar pe aceasta o faţă de catifea roşie şi pe masă un vas cu flori artificiale, atât de bine făcute încât păreau naturale, doar că frunzele erau argintii, în loc să fie verzi. Împrejurul mesei erau şase scaune ca cel pe care se aşezase el, toate tapiţate cu un satin de culoare roşie. La ferestre atârnau şuviţe uşoare de pânză subţire albă, iar pe perete era un tablou străin într-o ramă acoperită cu sticlă. Tabloul acesta reprezenta nişte munţi înalţi şi foarte albaştri, la poalele lor era un lac tot atât de albastru şi pe coastele munţilor, case de formă străină, cum el nu văzuse până acum.

Pe neaşteptate se auzi un clopot şi Yuan se întoarse spre uşă. Numaidecât după aceea auzi paşi grăbiţi şi glasul subţire al unei fete care părea că tremură de veselia râsului. Stătu nemişcat şi ascultă. Părea că vorbeşte cu cineva, deşi nu auzi pe nimeni să-i răspundă, dar întrebuinţa o mulţime de cuvinte pe care el nu le putea înţelege decât cu greutate, intercalând între ele şi expresii străine.

— Aaa, dumneata eşti? Nu, nu sunt ocupată. O, sunt atât de obosită astăzi. Noaptea trecută am dansat până târziu. Văd că vrei să mă necăjeşti. Este mult mai frumoasă decât mine. Îţi baţi joc; dansează mult mai bine

decât mine – până şi albii preferă să danseze cu ea. Da, este adevărat, am dansat cu un tânăr american. O, de-ai ştii cum dansează! Nu-ţi spun ce mi-a spus! Nu, nu, nu! Bine, vom ieşi astă-seară împreună… la orele zece! Vreau ca înainte de plecare să iau masa…

Auzi o cascadă de râs melodic, pe urmă uşa se deschise pe neaşteptate şi în faţa lui apăru o fată, aşa că se ridică în picioare şi se înclină în faţa ei curtenitor, fără să ridice ochii, ca să se uite de-a dreptul la ea. Dar fata se repezi spre el, plină de graţie şi uşoară ca o rândunică, îi întinse mâna:

— Tu eşti fratele meu, Yuan! exclamă ea veselă şi cu glasul catifelat care i se păru că tremură prin aer. Mi-a spus mama că ai sosit pe neaşteptate… Îl apucă de amândouă mâinile şi începu să râdă: O, cât eşti de învechit, să umbli în haina aceasta lungă! Strânge-mi mâna… uite aşa… astăzi toată lumea îşi dă mâna!

Îi simţi mâna catifelată în mâna lui, dar încercă să şi-o desprindă pe a lui, căci se simţea cuprins de sfială în faţa ei. Fata începu să râdă şi aşezându-se pe braţul unui fotoliu, întoarse spre el un obrăjor mic şi frumos, de formă triunghiulară, întocmai ca al unei pisicuţe, cu părul negru căzut în inele împrejurul obrajilor. Dar ochii fetei îi atraseră numaidecât atenţia, căci erau nişte ochi adânci şi negri, în care scăpărau lumini şi zâmbete, iar ceva mai jos era gura mică şi roşie, cu buzele pline, dar totuşi delicate.

— Stai jos, porunci fata cu autoritatea unei regine.

Se aşeză sfios pe marginea unui scaun care nu era prea aproape de ea şi fata începu să râdă din nou:

— Eu sunt Ai-lan, continuă fata cu acelaşi glas tremurat. Îţi mai aduci aminte de mine? Eu îmi aduc foarte bine aminte de tine. Dar văd că te-ai schimbat, nu mai eşti ca odinioară – pe vremea aceea erai un băieţaş urât – cu faţa prelungă. Dar va trebui să-ţi cumperi haine noi, căci toţi verişorii mei poartă acum haine străine… vei arăta foarte bine în astfel de haine, căci eşti atât de înalt. Ştii să dansezi? Mie-mi place să dansez. Cunoşti pe verişorii noştri? Soţia verişorului meu mai mare, dansează ca o zână. Trebuie să te duci să vezi pe bătrânul nostru unchi. Ar vrea şi el să danseze, dar este atât de bătrân şi de gras, iar soţia lui nu vrea să-i dea voie. S-o vezi cum îl ocărăşte când îl vede că se uită la fete frumoase, sfârşi fata şi începu din nou să râdă.

Yuan îi aruncă o privire furişă. Era mai zveltă decât toate fiinţele de pe pământ pe care le văzuse el până acum, cu mijlocul tot atât de subţire ca al

unui copil, cu rochia de mătase verde tot atât de strânsă împrejurul trupului ca şi frunzuliţele împrejurul unui boboc de floare, cu gulerul înalt şi închis în jurul gâtului frumos şi fragil, iar în urechi purta cercei de perle, prinse în aur. Întoarse privirea şi tuşi uşor, acoperindu-şi gura cu palma.

— Am venit să exprim mamei şi ţie sentimentele mele de respect, zise el.

Auzind aceste cuvinte solemne, fata zâmbi uşor şi zâmbetul îi lumină obrazul, apoi se ridică şi se îndreptă atât de repede spre uşă, încât părea că aleargă.

— Mă duc să-i spun, dragă frate, zise ea încercând să-i imite tonul solemn. Pe urmă începu din nou să râdă şi-i aruncă o privire şăgalnică a ochilor ei negri ca de pisică.

După plecarea ei odaia se cufundă din nou în tăcere şi se linişti, întocmai cum se linişteşte un vânt uşor. Yuan rămase mirat şi incapabil să înţeleagă pe aceea care nu semăna cu niciuna dintre fetele pe care le cunoscuse el în viaţa lui de ostaş. Încercă să-şi aducă aminte cum era pe vremea când erau mici, înainte ca tatăl său să-l fi oprit să mai trăiască în apartamentul mamei sale. Îşi amintea că şi pe vremea aceea avea aceleaşi mişcări repezi, acelaşi fel de a vorbi şi aceleaşi priviri furişe ale ochilor negri, îşi aduse aminte de asemenea cât de pustii i se păruseră la început zilele fără ea şi cât de pustii erau curţile tatălui său. Aducându-şi aminte de toate acestea, i se păru că până şi camera aceasta în care era acum, este prea liniştită şi prea pustie, aşa că ar fi preferat ca ea să se întoarcă repede şi era nerăbdător s-o vadă din nou, căci îi plăcea să audă gâlgâitul râsului ei. Apoi iarăşi îşi aduse aminte că viaţa lui de până acum a trecut fără râs şi fără veselie, plină numai de preocuparea obligaţiilor de tot felul care trebuiau îndeplinite, că el nu avusese niciodată vreme să se joace şi să fie vesel, cum făceau până şi copiii oamenilor săraci care se jucau în mijlocul uliţei, sau ca orice lucrător din ţarină, când se opreşte în popasul de amiază, ca să se odihnească în lumina soarelui şi să-şi mănânce mâncarea pe care i-au adus-o de acasă. Inima începu să-i bată mai repede. Ce putea să-l aştepte pe el în oraşul acesta, ce râsete şi ce veselie plăcută tineretului ar putea să ascundă viaţa strălucită ce se desfăşura între zidurile lui?

Când uşa se deschise din nou, se întoarse repede, dar de astă dată văzu că nu este Ai-lan. Era mama ei care intră încet, întocmai ca cineva care a cercetat toată casa, pentru a se încredinţa că totul este în regulă şi spre

mulţumirea tuturor celor pe care o ocroteşte. Pe urma ei intră un slujitor care aducea o tavă cu tot felul de castroane şi străchini în care erau mâncări calde.

— Pune tava aici, zise ea. Haide Yuan, dacă vrei să-mi faci plăcere, va trebui să mănânci ceva mai mult decât de obicei, deoarece ştiu că mâncarea din trenuri nu este ca aceasta. Mănâncă, fiul meu – trebuie să ştii, Yuan, că eşti fiul meu, deoarece eu nu am altul, şi-mi pare bine că m-ai găsit, dar aş vrea să-mi povesteşti despre felul cum ai ajuns aici.

Când o auzi vorbind cu atâta blândeţe şi-i văzu obrazul şi privirile pline de sinceritate, iar glasul ei plin de îndemnuri părea că-l pofteşte să se aşeze pe scaunul din apropierea mesei, îşi simţi ochii plini de lacrimi. Până acum nu fusese primit nicăieri cu atâta bunăvoinţă… nimeni nu se purtase cu el cum se purta femeia aceasta. Apoi dintr-odată se simţi învăluit de toată căldura acestei case, de veselia culorilor din această odaie, de amintirea râsului lui Ai-lan şi de bunătatea pe care i-o arăta stăpâna casei. Mâncă cu poftă, căci era flămând, bucatele erau bune şi nu prea pipărate de sosuri, nici nu înotau în grăsimi, ca atunci când le cumpărai, aşa că Yuan îşi uită de mulţumirea cu care mâncase bucatele de la ţară şi se gândi că acestea sunt cele mai bune şi mai gustoase bucate pe care le-a gustat, aşa că mâncă până se sătură. Totuşi se sătură destul de repede, deoarece bucatele erau foarte gustoase şi cu toate stăruinţele doamnei, nu fu în stare să mai mănânce nimic.

După ce termină de mâncat, în timp ce mama lui şedea lângă el, îl pofti să se aşeze din nou într-un fotoliu, unde simţindu-se la căldură, liniştit şi mulţumit, Yuan începu să-i spună tot ce ştia şi chiar unele amănunte care până acum păreau că nu s-au limpezit încă în sufletul său. Întâlnind privirile ei stăruitoare şi pline de aşteptare simţi dintr-odată că i-a pierit orice sfială, aşa că putu spune tot ce-i trecea prin minte – cum el n-a putut suferi niciodată viaţa de ostaş, cum ar fi preferat să trăiască la ţară, dar nu în întuneric, cum trăiau ţăranii, ci ca un bărbat înţelept care ar fi putut da pildă semenilor lui să ducă o viaţă mai demnă. Pe urmă îi povesti cum, de dragul părintelui său, a părăsit pe camarazii şi pe căpitanul său şi în clipa aceasta privirile ei limpezi i se părură că-i dezvăluie o nouă înţelegere ale propriilor sale porniri. Aşa că se simţi tulburat şi adăugă:

— Credeam că-i părăsesc pentru a nu merge împotriva tatălui meu, dar acum, când îţi povestesc toate acestea, încep să-mi dau seama că eu i-am părăsit din pricină că nu puteam suferi omorurile pe care într-o bună zi trebuiau să le săvârşească şi camarazii mei, în slujba cauzei lor. Eu nu sunt în stare să ucid şi îmi dau seama că nu sunt un brav. Adevărul este că eu nu sunt în stare să urăsc pe cineva atât de mult încât să-l pot ucide, deoarece mă gândesc întotdeauna şi la ceea ce simte el.

Se uită la ea cu ochii umezi şi-i era ruşine că-şi dezgolise slăbiciunea în faţa ei, dar femeia îi răspunse cu glasul domolit:

— Fiule, nu toată lumea este în stare să ucidă, căci dacă ar fi aşa, am fi cu toţii de mult morţi. Apoi după ce tăcu o vreme, adaugă cu glasul şi mai blând: Ascultă Yuan, sunt foarte mulţumită că tu nu eşti în stare să ucizi. E mult mai bine să cruţi viaţa unui om, decât să i-o ridici: aceasta este convingerea mea, deşi eu nu mă închin nici unei zeităţi budhiste.

Dar femeia nu se emoţionă decât în clipa când el începu să-i spună ruşinat şi cu toată sfiala că Tigrul avea de gând să-l căsătorească numaidecât şi cu orice fată. Până acum îl ascultase cu blândeţe şi înţelegere, murmurând din când în când câte un cuvânt de aprobare, când se întâmpla ca el să se oprească.

— Ştia că el avea dreptul să procedeze în felul acesta… cunosc legile şi obiceiurile… dar mi-a fost peste putinţă să mă supun lor. Nu pot… nu pot... Trebuie să fiu eu singur stăpân pe trupul meu şi slobod... Apoi simţindu-se din nou copleşit de revolta pe care i-o trezise apropierea de tatăl său şi simţind nevoia de a-şi descărca sufletul în faţa cuiva, dar mai ales îndemnat de dorinţa de a mărturisi tot ce-l preocupa în această clipă, adaugă: Aproape am început să înţeleg cum de în vremurile acestea se găsesc şi feciori care-şi ucid părinţii… nu-ţi spun acestea, pentru că eu însumi aş fi în stare să fac o astfel de faptă, dar înţeleg pornirile celor care sunt mai iuţi la mânie decât sunt eu.

Se uită la ea, pentru a se încredinţa că nu cumva vorbele lui erau prea grele pentru a putea fi ascultate de o femeie, dar văzu că ea nu face nicio mişcare. Îi răspunse cu mai multă patimă şi cu mai multă siguranţă decât vorbise cu el până acum:

— Ai dreptate, Yuan. Eu am spus întotdeauna părinţilor tineretului din ziua de azi, atât bărbaţilor cât şi femeilor care sunt părinţii prietenilor lui Ai-lan, chiar unchiului tău şi soţiei sale care se plâng mereu împotriva

generaţiei de azi, că cel puţin din acest punct de vedere dreptatea este de partea tineretului. O, ştiu foarte bine câtă dreptate ai! Eu nu voi sili niciodată pe Ai-lan să se căsătorească cu nimeni – şi te voi ajuta şi pe tine, dacă va fi nevoie, împotriva tatălui tău, căci în această privinţă sunt pe deplin încredinţată că dreptatea este cu tine.

Vorbele acestea i le spuse cu adâncă mâhnire, dar subliniate de o pasiune pe care o luase din însăşi viaţa ei, aşa că Yuan se miră când o văzu că ochii ei liniştiţi încep să scapere şi obrazul palid să i se îmbujoreze. Dar era prea tânăr pentru a se putea gândi la alţii în afară de el, iar liniştea vorbelor ei se împleti în liniştea acestei case pline de pace, aşa că oftă melancolic:

— Dacă aş putea sta o vreme în casa aceasta, până în ziua când voi vedea limpede, în ce parte trebuie să apuc…

— Chiar aşa vei face, răspunse femeia mulţumită. Vei sta la noi cât vei avea nevoie. Mi-am dorit întotdeauna un fecior şi sunt mulţumită că te văd în casa mea.

Adevărul era că ea simţea o dragoste neaşteptată faţă de tânărul acesta înalt şi cu obrazul cafeniu, îi plăcea şi înfăţişarea lui sinceră, mişcările lui domolite, dar deşi nu era frumos în înţelesul strict al cuvântului, deoarece umerii obrazului îi avea prea repeziţi în afară şi gura prea mare, totuşi era mai înalt decât sunt de obicei tinerii, şi-i plăcea sfiala şi grija cu care-şi alegea cuvintele, când vorbea, ca şi când ar fi vrut să dovedească nesiguranţa pe care i-o inspirau însuşirile lui, cu toată încăpăţânarea evidentă de care da dovadă. Delicateţea aceasta însă nu se manifesta decât în felul lui de a vorbi, deoarece glasul său era sonor şi vibra adânc, ca glasul unui bărbat în toată puterea cuvântului.

Yuan băgă de seamă simpatia cu care se uită femeia la el, aşa că se simţi încălzit şi mult mai la îndemână în casa aceasta. După ce mai stătură puţin de vorbă, îl conduse într-o odaie mică pe care o pregătise pentru el. Ca să ajungi până la ea, trebuia să urci o scară, pe urmă o altă scară în serpentină, căci era la mansardă, dar odaia era curată şi avea toate cele de trebuinţă. După ce ea plecă şi Yuan rămase singur, se apropie de fereastră şi se uită în stradă; oraşul ardea la picioarele lui, strălucind din fundul întunericului şi i se păru că fereastra aceasta se deschide spre o lume nouă, cu un paradis necunoscut.

Pentru Yuan abia acum începu viaţa lui nouă, un fel de viaţă pe care el nici nu îndrăznise să o viseze până acum, că ar putea să vină şi pentru el. Dimineaţa următoare, după ce se trezi, se dădu jos din pat, se spălă şi se îmbrăcă, apoi coborî scara şi găsi pe maică-sa care-l aştepta. Îl întâmpină cu aceleaşi priviri mulţumite ca şi în ajun, aşa că se simţi şi mai la îndemână. Îl conduse în odaia unde masa aştepta întinsă şi începu să-i spună numaidecât ce fel de planuri îşi făcuse în legătură cu el, dar procedă cu toată băgarea de seamă, ca nu cumva să-i spună ceva ce ar putea fi împotriva voinţei lui. Înainte de toate îi spuse că va trebui să-i cumpere îmbrăcăminte, căci de acasă plecase numai cu ce era pe el, pe urmă îi spuse că va trebui să-l trimită la o şcoală destinată anume pentru tinerii din oraş, apoi adăugă:

— Nu e nicio grabă, fiul meu, să începi numaidecât să lucrezi ceva. În vremea de azi este mult mai bine să înveţi tot ce se poate învăţa, căci altfel ceea ce vei putea câştiga, va fi foarte puţin. Dă-mi voie să te tratez ca pe propriul meu fiu. Lasă-mă să-ţi dau învăţătura pe care aş fi vrut s-o dau lui Ai-lan, dacă ar fi primit-o. Te vei duce la şcoala aceasta şi vei învăţa până în ziua când vei începe să-ţi dai limpede seama de ceea ce vei vrea să devii, pe urmă te vei apuca de lucru, sau vei putea să pleci pentru câtăva vreme chiar în străinătate. În zilele de astăzi toţi tinerii şi fetele sunt nerăbdătoare să plece în străinătate, şi eu sunt încredinţată că fac foarte bine. Da, cu toate că unchiul tău spune că asta nu este altceva decât pierdere de vreme şi că toţi tinerii se întorc acasă plini de încredere în propria lor pricepere şi îngâmfaţi aşa că e peste putinţă să mai trăieşti alături de ei; totuşi eu sunt de părere că fac foarte bine că pleacă şi învăţă tot ce poate fi învăţat şi că se întorc acasă pentru a se dedica propriei lor patrii. Aş prefera ca şi Ai-lan… Aici femeia se opri ca şi când îndemnată de amărăciunea ei ascunsă, ar fi spus mai mult decât ar fi trebuit. Pe urmă se însenină din nou la faţă şi adăugă: Ei, la urma urmelor cred că e mai bine să nu mă amestec în viaţa pe care şi-a ales-o Ai-lan. Dacă nu vrea, asta înseamnă că eu nu pot face nimic… Tot aşa, fiule, nu trebuie să te aştepţi din partea mea ca eu să-ţi formez sufletul! Eu îţi spun doar atât, că dacă vei vrea – şi te învoieşti – atunci eu voi căuta un mijloc ca să te pot ajuta şi să-ţi fiu de folos.

Yuan rămase atât de năucit de vorbele ei neaşteptate, încât i-ar fi fost peste putinţă să le poată înţelege dintr-odată, aşa că începu să îngâne mulţumit:

— Doamnă, fii sigură că eu îţi voi rămâne foarte recunoscător şi că voi face cu plăcere tot ce-mi vei spune…

Apoi se aşeză la masă şi îndemnat de lăcomia plăcerii pe care i-o pricinuia mulţumirea că se găseşte la adăpost, în casa aceea liniştită, începu să mănânce cu poftă, aşa că femeia adăugă râzând:

— Crede-mă, sunt foarte mulţumită că ai venit la mine, Yuan, dacă nu de altceva, atunci cel puţin pentru faptul că te văd mâncând, deoarece Ai-lan mănâncă atât de puţin de teamă să nu se îngraşe, încât aproape nu mănâncă nimic; în orice caz nu mănâncă mai mult decât o pisică, iar dimineaţa nu vrea să se dea jos din pat decât dacă vede o mâncare pe care o doreşte. Fata aceasta a mea ţine la frumuseţea ei mai mult decât la orice. Dar mie-mi place să văd tineretul mâncând cu poftă.

Spunându-i vorbele acestea luă şi ea beţişoarele în mână şi începu să caute bucăţelele cele mai bune de peşte şi de pasăre şi tot felul de legume, pentru a le pune pe farfuria lui Yuan, şi se vedea că-i face mult mai multă plăcere să-l vadă pe el mâncând decât să mănânce ea însăşi.

Astfel începu viaţa cea nouă a lui Yuan. Mama lui ieşi în oraş şi se duse la magazinele de mătăsuri şi cele unde se vindeau stofele aduse din străinătate, pe urmă chemă în casă croitorii care începură să măsoare şi să taie toate hainele de care avea nevoie Yuan, pentru a se putea îmbrăca după moda de la oraş. Femeia le spuse să se grăbească, deoarece Yuan era îmbrăcat tot în hainele pe care le adusese de acasă, care erau făcute prea largi şi după moda de la ţară, aşa că n-ar fi vrut să-l lase să se ducă la unchiul şi verişorii lui îmbrăcat în felul acesta, căci după ce aflară despre sosirea lui, fiind peste putinţă ca Ai-lan să nu le spună şi lor, îl poftiră să vină la ospăţul pe care aveau de gând să-l dea în cinstea lui. Dar ea îi amână câteva zile, până când îi terminară hainele cele mai bune: un halat de culoarea albastrului penelor de păun, cu flori de aceeaşi culoare şi o jachetă scurtă cu mâneci din satin negru. Yuan fu foarte mulţumit că i-a comandat hainele acestea, deoarece după ce le îmbrăcă şi veni bărbierul din oraş ca să-l tundă şi să-l bărbierească, şi după ce încălţă ghetele din piele pe care i le cumpărase şi-şi îmbrăcă jacheta neagră, iar pe cap îşi puse pălăria de fetru, aşa cum purtau toţi tinerii din oraş, se uită în oglinda care era pe peretele odăii lui şi văzu că este un tânăr destul de bine îmbrăcat, care

semăna de aproape cu tinerii din oraşul acesta, prin urmare nu se putea decât să rămână mulţumit de înfăţişarea sa de acum.

Dar tocmai din pricina asta se simţi foarte ruşinat şi coborî cu multă sfială în odaia unde-l aştepta mama lui, împreună cu Ai-lan care bătu din palme şi exclamă:

— Yuan, ştii că acum eşti un tânăr foarte frumos! şi începu să râdă atât de înveselită, încât Yuan îşi simţi tot sângele năvălindu-i în obraz şi se pomeni că râde şi el împreună cu ea. Mama ei însă îi făcu un uşor reproş şi începu să-l întoarcă în loc, ca să se încredinţeze că totul este în ordine, cum de fapt şi era, şi rămase foarte mulţumită văzând cât este de drept şi de bine legat, aşa că se simţi răsplătită pentru toate ostenelile ei cu înfăţişarea lui de acum.

Ziua următoare era hotărâtă pentru ospăţul la care Yuan se duse împreună cu sora lui şi cu doamna căreia începuse să-i zică *mamă* – dar i se părea că acest cuvânt îi vine mult mai uşor să-l întrebuinţeze faţă de ea, decât faţă de mama lui adevărată. Se duseră la casa unchiului său cu un vehicul care nu era tras de cai, ci de o maşină ascunsă în interiorul lui şi condusă de un slujitor. Yuan nu se urcase până acum niciodată într-un astfel de vehicul, dar îi plăcu foarte mult, căci mergea atât de uşor, că părea că alunecă pe gheaţă.

În timpul drumului, înainte de a ajunge la casa unchiului său, Yuan află o mulţime de amănunte în legătură cu el şi cu verişorii lui, deoarece Ai-lan vorbea fără încetare, spunându-i când una când alta, râzând mereu şi făcând diferite mişcări cu gura ei mică, aşa că fiecare vorbă pe care o pronunţa îşi avea hazul ei special. În timp ce ea vorbea neostenită, i se părea că-şi vede neamurile aievea, dar deşi râdea, ar fi fost peste putinţă să nu-şi dea seama de inteligenţa şi spiritul ei de observaţie. I se părea că vede pe unchiul său, când îi spuse:

— Este un adevărat munte de grăsime, dar cu pântecele acela mare, cred că ar mai avea nevoie de un picior, pentru a-l putea duce; umerii îi sunt pleoştiţi şi e chel în cap, ca preoţii. Dar crede-mă, Yuan, nu se aseamănă deloc cu preoţii, el nu poate să danseze ca feciorii lui – cu toate acestea ar fi foarte mulţumit să poată întinde mâna după câte o fată frumoasă pe care s-o ţină lângă el…

La astfel de cuvinte începea să râdă cu hohote, iar mama ei se uita la ea cu blândeţe, dar clipea din ochi şi-i spunea:

— Ai-lan, fii prudentă şi ai grijă ce vorbeşti. Nu uita că e unchiul tău.

— Da, tocmai din pricina asta cred că pot să spun tot ce poftesc, îi răspundea fata cu îndrăzneală. Soţia lui, Yuan, prima stăpână a casei nu poate suferi oraşul acesta şi ar vrea să se întoarcă acasă la ţară. Cu toate acestea nu îndrăzneşte să plece singură, de teamă să nu i-l înhaţe vreo fată de dragul banilor lui, ori fata aceasta având vederi moderne, nu ar putea deveni ibovnica lui, ci de-a dreptul soţie, aşa că pe ea ar da-o la o parte. Din acest punct de vedere amândouă soţiile lui se înţeleg foarte bine între ele şi nu vor, pentru nimic în lume, să-l lase să-şi aducă în casă a treia femeie – un fel de ligă femeiască şi asta – iar verişorul meu cel mai mare este căsătorit şi el, după cum ştii de altfel, dar în casa lui femeia poartă pantalonii şi-l muştruluieşte în toate chipurile, aşa că trebuie să se strecoare pe furiş de acasă la petrecerile lui; dar ea este destul de şireată ca să simtă numaidecât o adiere străină de parfum, când se apropie de ea, sau o urmă de pudră, sau când se întoarce acasă, începe să-l caute în buzunare, poate va găsi vreo scrisoare, aşa că trăieşte acelaşi fel de viaţă pe care-l trăieşte şi tatăl său. Al doilea verişor al nostru – Sheng – este poet şi un poet destul de bun. Scrie versuri pentru reviste şi povestiri despre dragoste şi moarte. Dintr-un anumit punct de vedere este un fel de rebel, un rebel blând, drăguţ şi zâmbitor, mereu încurcat de câte o nouă intrigă amoroasă. Dar să ştii, Yuan, că al treilea verişor al nostru este un rebel adevărat. Un revoluţionar… sunt convinsă că este un revoluţionar.

De astă dată mama ei protestă în mod serios, spunându-i:

— Ai-lan, bagă de seamă ce vorbeşti! Adu-ţi aminte că este rudă cu noi, ori astfel de cuvinte sunt astăzi foarte primejdioase în oraşul acesta.

— Mi-a spus chiar el, răspunse ea cu glasul în şoaptă şi se uită la spatele omului care conducea maşina.

Toate acestea i le spuse în timpul drumului, dar îi mai spusese şi altele… aşa că în clipa când Yuan intră în casa unchiului său, îi cunoştea pe toţi din amănuntele povestite de sora lui.

Casa în care locuiau acum se deosebea foarte mult de casa cea mare pe care o cumpărase Wang Lung în oraşul acela din partea de miazănoapte şi pe care o lăsase feciorilor săi. Casa aceea era veche şi bătrână, cu odăile spaţioase şi pline de umbră, sau erau mici şi întunecoase, în partea care da spre interiorul curţilor. Nu avea nici caturi suprapuse, ci camerele se înşirau una după alta, spaţiul părea nesfârşit, tavanele erau înalte, sprijinite pe

grinzi învechite, iar la ferestre erau grătare de lemn, bătute cu un fel de scoici pe care le aduseseră din partea de miazăzi.

Dar casa aceasta nouă din oraşul străin de pe litoral, era pe o stradă în care erau o mulţime de case în acelaşi stil, care o înghesuiau din toate părţile. Erau case străine, solide şi înalte, cu camerele mici, fără niciun fel de curte sau grădină, iar odăile erau una lângă alta, foarte luminoase, fără grătare la ferestre şi acoperite cu tăblii de sticlă. Lumina soarelui de afară intra în voie şi orbitoare, strălucind în toate colţurile şi scoţând în evidenţă toate culorile şi nuanţele pereţilor, rochiile de mătase ale femeilor şi roşul închis cu care-şi ungeau buzele, aşa că în clipa când intră în odaia unde erau adunate toate rudele sale, Yuan simţi un fel de scăpărări care i se părură prea violente pentru a putea fi frumoase. Unchiul său se ridică numaidecât în picioare, ridicându-şi cu mâinile pântecele uriaş împrejurul căruia hainele de mătase atârnau ca nişte perdele şi ieşi în calea invitaţilor:

— Bine ai venit, cumnată, şi tu, fecior al fratelui meu, împreună cu Ai-lan! De, văd că Yuan acesta este un tânăr voinic şi negru la faţă, ca şi părintele său – sau nu, aş fi gata să jur – este cu ceva mai blând decât un tigru, probabil…

Începu să râdă răguşit şi se aşeză din nou pe scaun, iar soţia lui se ridică în picioare. Yuan o privi dintr-o parte şi văzu că este o femeie simplă, cu obrazul cenuşiu şi foarte îngrijită în hainele ei de satin negru. Îşi împreunase mâinile în mânecile hainei şi stătea puţin cam nesigură pe picioarele legate. Îi salută pe toţi, spunându-le:

— Cred că vă pot vedea destul de limpede, cumnată şi fecior al fratelui nostru. Ai-lan, mi se pare că eşti prea slabă. Fetele din ziua de astăzi se chinuiesc cu foamea şi umblă îmbrăcate în rochii scurte, care sunt tot atât de îndrăzneţe ca şi îmbrăcămintea bărbaţilor. Vă rog, soră, luaţi loc...

Lângă ea era o femeie pe care Yuan nu o cunoştea, cu chipul rumen şi proaspăt frecat cu săpun şi apă, aşa că strălucea; părul îl purta adunat strâns de pe frunte, cum e obiceiul la ţară, iar ochii îi străluceau aprinşi, dar nu păreau să fie prea cuminţi. Nu-i spuse nimeni numele acestei femei, aşa că nu ştia dacă este slujitoare sau altceva, până când mama lui o salută cu blândeţe şi atunci înţelese că este ibovnica unchiului său. Dădu şi el uşor din cap, iar femeia se prosternă cum e obiceiul între femeile de la ţară, cu mâinile împreunate în mânecile hainei, dar nu zise nimic.

După obişnuitele cuvinte de politeţe, verişorii lui chemară pe Yuan să-şi bea ceaiul împreună cu ei în camera de alături, aşa că ieşi din odaie împreună cu Ai-lan, foarte mulţumiţi că pot scăpa de tovărăşia celor mai în vârstă. Yuan rămase tăcut şi asculta la vorba celor dimprejurul său care se cunoşteau destul de bine şi între care el singur era străin, deşi era văr cu ei.

Se uită la ei cu băgare de seamă, cercetându-i pe rând; vărul lui cel mai mare nu mai era tânăr şi nici zvelt, ci începuse să facă pântece, ca şi părintele lui. Arăta mai mult a străin, în hainele lui de lână de culoare întunecată, dar obrazul său palid era frumos şi acum, ca şi mâinile catifelate şi prelungi; privirile lui languroase stăruiau prea îndelung asupra fetelor, chiar şi asupra verişoarei sale, aşa că soţia lui care era femeie drăguţă şi cu glasul ascuţit, îl făcea de multe ori să tresară, când arunca în timpul unei conversaţii, câte o vorbă cu înţeles. Văzu şi pe Sheng, poetul, al doilea văr al său, un tânăr cu părul lung care-i cădea mereu în obraz, cu mâinile palide şi prelungi, pe buze cu tremurul unui zâmbet melancolic, dinainte studiat. Numai vărul lui al treilea nu părea deloc delicat, nici în maniere şi nici în felul în care arăta. Era un băiat de vreo şaisprezece ani, îmbrăcat într-o uniformă cenuşie de şcolar, încheiată până în gât; nu era frumos şi nici simpatic, avea mâini ciolănoase şi neîngrijite care păreau că atârnă prea lungi din mânecile hainei. Nu spunea nimic în timpul cât ceilalţi stăteau de vorbă, ci ronţăia alunele dintr-o farfurie de pe masă; mânca lacom, dar cu toate acestea pe obrazul lui se vedea o expresie de nemulţumire, ca şi când l-ar fi silit cineva să le mănânce numaidecât.

Prin cameră şi împrejurul tuturor celor din casă alergau alţi copii mici, un băiat de zece, unul de opt ani, două fetiţe şi mai era unul de doi ani care ţipa ca din gură de şarpe şi întindea de fâşia cu care-l legase o slujitoare; un alt copil şi mai mic sugea nepăsător la sânul unei dădace. Aceştia erau copiii ibovnicei unchiului lui Yuan şi ai verişorului său mai în vârstă, dar în faţa copiilor el se simţea sfios, aşa că nu se apropie de ei.

La început conversaţia fu generală, deoarece în timpul cât îl pofteau să guste feluritele dulciuri din vasele de pe măsuţele din apropierea lor şi soţia vărului său mai în vârstă porunci unei slujitoare să toarne ceaiul, toată lumea se ocupă numai de el. Dar numaidecât îşi uitară cu totul de prezenţa lui şi nu se mai gândiră la formulele curtenitoare cu care era el obişnuit. Astfel începu să spargă fără zgomot câteva alune şi să-şi soarbă ceaiul, ascultând la ce vorbesc ceilalţi, iar din când în când întindea cu sfială câte o

nucă copiilor din apropierea lui, care repezeau mâna după ea, fără niciun fel de graţie în mişcări şi fără să-i mulţumească.

Dar foarte curând se domoli şi conversaţia dintre verişorii lui. E adevărat că cel mai în vârstă dintre ei puse lui Yuan câteva întrebări în legătură cu şcoala la care se va duce, iar când află că va pleca în străinătate, răspunse cu înţeles:

— Odinioară aş fi vrut să plec şi eu, dar tatăl meu n-a vrut să cheltuiască bani cu mine în străinătate.

Pe urmă începu să caşte şi-şi băgă degetul în nas, ca apoi să stea îngândurat; la urmă de tot ridică pe fiul său cel mai mic pe genunchi şi începu să-i dea bucăţele de prăjituri, apoi îl necăji şi începu să râdă, văzându-l că se supără şi se cutremura de spasme, când copilul se repezi să-l bată cu pumnii lui mici ca nişte jucării. Ai-lan vorbea în şoaptă cu soţia vărului ei; aceasta părea supărată şi căuta în toate chipurile să-şi stăpânească glasul, dar cu toate acestea Yuan o auzi că se plânge împotriva soacrei ei, care avea pretenţii pe care nicio femeie modernă nu ar fi dispusă să i le îndeplinească.

— Închipuie-ţi că în casa noastră plină de slugi, e în stare să mă cheme pe mine să-i torn ceaiul; ascultă Ai-lan… se supără pe mine din pricină că luna aceasta am distribuit raţii mai mari de orez decât luna trecută! Crede-mă, nu mai sunt în stare să suport. Nu cred că astăzi să se mai găsească o femeie care să fie dispusă să trăiască în aceeaşi casă cu părinţii soţului ei şi tot aşa nu sunt dispusă nici eu să mai trăiesc! şi tot felul de vorbe femeieşti de felul acesta.

Dintre toţi cei pe care-i vedea în casa aceasta, Yuan se uita cu mai multă atenţie la vărul său, Sheng, căruia Ai-lan îi zicea poetul; curiozitatea lui se datora în parte faptului că el însuşi prefera versurile, dar în acelaşi timp îi plăcea înfăţişarea plină de graţie a acestui tânăr, o graţie uşoară care i se părea destul de accentuată, din cauză că umbla îmbrăcat în haine simple şi de culoare închisă, cum poartă străinii. Era un tânăr frumos şi lui Yuan îi plăcea frumuseţea, aşa că nu-şi putea desprinde privirile de pe obrazul auriu al lui Sheng şi de pe ochii lui de forma migdalelor, ca ochii unei fete. Ochii lui negri şi visători străluceau aprinşi de un foc lăuntric, care dovedea o sensibilitate ascunsă, şi făcură pe Yuan să vorbească îndelung cu el. Dar nici Sheng, nici Meng liceanul, nu spuneau nimic, aşa că nu trecu mult şi Sheng începu să citească, iar după ce termină alunele Meng ieşi din odaie.

Conversaţia în încăperea aceasta plină de lume era foarte anevoioasă. Copiii ţipau şi plângeau pentru toate nimicurile, uşile se trânteau şi scârţâiau fără întrerupere, din cauza slujitorilor care aduceau serviciile de ceai şi dulciurile, iar pe deasupra zgomotului acestuia se auzeau şoaptele soţiei vărului său şi râsetul vesel şi plin de înţeles al lui Ai-lan care făcea haz de ceea ce auzea.

Astfel trecu seara aceasta care i se păru că nu se mai sfârşeşte. La masa servită după aceea, unchiul şi vărul său mâncară mai mult decât ar fi fost el în stare să-şi închipuie, cârtind mereu împotriva bucatelor care li se păreau că nu sunt tocmai cum ar trebui să fie, sau comparând cutare fel de bucate cu felul precedent şi lăudând pe cele care le plăceau, în faţa bucătarului pe care-l chemau să le asculte părerea. Bucătarul venea numaidecât, încins cu şorţul murdar de care-şi ştergea mâinile în timpul lucrului, şi asculta cu spaimă, iar chipul uleios i se încreţea de zâmbete, când îl lăudau şi pleca fruntea abătut, când se întâmpla să nu fie mulţumiţi.

Cât despre stăpâna casei, soţia unchiului său, ea era preocupată de propriile ei griji, ca să descopere dacă vreun fel de mâncare este cu carne, sau a fost pregătit cu untură sau ouă, deoarece acum după ce îmbătrânise, se devotase principiilor ritualului budhist şi nu mai mânca niciun fel de carne, îşi avea bucătarul ei care servea legume la masă, dar aşa fel pregătite, încât nu le puteai deosebi de cele cu carne; astfel o supă la care dacă te uitai, ai fi jurat că este făcută cu ouă de porumbel, era totuşi numai de legume şi nu avea într-însa ouă; tot aşa ciorba de peşte, ai fi jurat că ceea ce vezi în castron este peşte, căci avea ochi şi solzi de forma peştelui, dar când îl tăiai bucăţi, vedeai că nu are nici oase nici carne. Stăpâna atrăgea mereu atenţia ibovnicei soţului asupra acestor amănunte şi-i spunea în mod ostentativ:

— Draga mea, în realitate, aceasta ar fi o sarcină de care trebuie să se ocupe soţia feciorului meu, dar în ziua de azi nurorile nu mai sunt cum erau odinioară. Eu nu am noră în casă, căci cea pe care o am este ca şi când nici n-aş avea-o.

Soţia feciorului ei stătea la masă dreaptă şi ţeapănă, foarte drăguţă, dar rece şi se prefăcea că nu aude vorbele ei. Dar ibovnica, fiind o femeie cu care te puteai uşor înţelege şi întotdeauna gata să împace neînţelegerile, răspundea cu bunăvoinţă:

— Nu face nimic, stăpână, mie-mi place să fiu mereu ocupată.

Astfel îşi găsea întotdeauna o mulţime de ocupaţii mărunte, încercând să-i împace pe toţi; era o femeie voinică, simplă şi sănătoasă care zâmbea mereu şi singura ei mulţumire era să aibă o clipă de răgaz ca să se ocupe de brodarea papucilor ei şi ai copiilor. Avea întotdeauna la îndemână bucăţele de satin şi modele tăiate din hârtie ale florilor, păsărilor şi frunzelor pe care le broda, iar firele de mătase colorată le purta trecute împrejurul gâtului, şi în degetul mijlociu statornic degetarul de alamă, aşa că de multe ori noaptea uita să şi-l scoată, iar a doua zi îl căuta în toată casa şi abia după aceea îşi aducea aminte că-l are în deget, şi începea să râdă întocmai ca un copil, iar cei care o auzeau, trebuiau să râdă şi ei cu ea.

În mijlocul acestei conversaţii familiale, cutremurate de ţipetele şi plânsul copiilor, de aducerea bucatelor la masă şi zgomotul farfuriilor, singură doamna cea cu învăţătură stătea liniştită şi demnă, răspunzând la întrebările ce i se puneau şi mâncând cu gesturi delicate, dar fără lăcomie din bucatele servite şi răspundea foarte curtenitoare, chiar copiilor, când se apropiau de ea şi o întrebau câte ceva. Privirile ei blânde şi serioase erau în stare să frâneze până şi vorbăria nestăvilită şi râsul lui Ai-lan, făcând-o să-şi dea seama că nimic nu poate justifica veselia ei zgomotoasă, aşa că în toată adunarea aceasta era de ajuns prezenţa ei binevoitoare şi blândă, pentru a-i determina pe toţi ceilalţi să fie şi ei mai buni şi mai politicoşi. Yuan îşi dădu seama de această realitate şi o respecta cu atât mai mult, simţindu-se mândru să-i poată zice *mamă*.

O vreme trăi fără nicio grijă şi cum nu-şi închipuise niciodată că ar putea să fie viaţa cuiva. Îşi mărturisea toate gândurile şi se încredea în mama lui, ascultând-o fără cârtire, ca şi când ar fi fost un copil mic. Dar o asculta cu plăcere şi gata să-i îndeplinească dorinţele, deoarece ea niciodată nu-i da porunci, ci-l întreba întotdeauna – când se întâmplă să aibă vreun plan al ei – dacă preferă să facă cutare sau cutare, dar îl întreba cu atâta blândeţe, încât Yuan era convins că el însuşi ar fi ales acest procedeu, dacă s-ar fi gândit la el mai dinainte. Într-o dimineaţă, stând împreună la masă, mama lui îi spuse:

— Fiule, cred că nu e bine să nu dai de ştire părintelui tău unde eşti acum. Dacă vrei, îi voi trimite o scrisoare în care-i voi spune că eşti în casa mea şi că te simţi în deplină siguranţă, şi că duşmanii lui nu pot ajunge până la tine, deoarece în oraşul acesta de pe coastă, noi suntem sub guvernarea străinilor care nu admit ca aici să se poarte războaie. Îl voi ruga să te

scutească de căsătoria pe care a plănuit-o şi să se învoiască să-ţi alegi tu singur o soţie, când vei vrea, cum fac tinerii din ziua de azi; îi voi mai spune că te duci la o şcoală din oraşul acesta, că te simţi bine şi că eu îţi voi purta de grijă, căci te consider drept propriul meu copil.

Yuan nu se simţea deloc la îndemână, când se gândea la tatăl său. În timpul zilei, când ieşea în oraş, ca să vadă curiozităţile şi diversele aspecte ale vieţii când se pomenea dus de valul pestriţ al mulţimii de pe străzi sau când stătea în casa aceasta curată şi liniştită, în faţa cărţilor pe care şi le cumpărase pentru şcoală, îşi aducea aminte că are şi el o voinţă a lui şi-i venea să strige tuturora că el are dreptul să-şi trăiască viaţa aşa cum o înţelege şi că părintele său nu-l poate sili să se întoarcă acasă. Dar noaptea sau în zorile dimineţilor, când se trezea în odaia lui, căci nu era obişnuit cu zgomotul străzilor care răsunau până în ziuă de larmă, libertatea i se părea ceva peste putinţă şi se simţea din nou înfiorat de spaimele copilăriei lui, aşa că-şi zicea:

„Nu cred să pot sta multă vreme în casa aceasta. Ce se va întâmpla dacă va trimite garda după mine şi mă va duce acasă cu sila?”

În astfel de împrejurări îşi uita de duioşia şi dragostea pe care i-o arătase tatăl său în atâtea rânduri, îşi uita de vârsta şi boala părintelui său şi nu-şi mai aducea aminte decât de faptul că Tigrul era mereu supărat şi ţinea ca toate să fie aşa cum poruncea el, astfel că simţea cum i se furişează în suflet una câte una, toate spaimele ce-l chinuiseră în anii copilăriei. De multe ori se gândise cum ar putea să scrie tatălui său şi să-l convingă, sau se întreba unde s-ar putea ascunde din nou, dacă se va întâmpla să vină după el.

Astfel, când auzi vorbele mamei lui, îşi dădu seama că acesta este mijlocul cel mai uşor şi mai sigur pentru a se apropia de el şi-i răspunse cu toată recunoştinţa:

— Mamă, acesta este cel mai bun mijloc pentru a mă ajuta. Dar după ce se mai gândi o vreme, în timpul mesei, se simţi ceva mai uşurat şi îndrăzni să-i spună cu oarecare îndrăzneală: Dar când îi vei scrie, încearcă să-i scrii cât se poate de simplu, deoarece ochii lui nu mai sunt atât de buni ca altădată; spune-i limpede, aşa ca să înţeleagă că eu nu mă voi întoarce la el ca să mă căsătorească. Nu mă voi mai întoarce niciodată acasă nici chiar pentru a-l vedea, dacă va trebui să trăiesc mereu ameninţat de o astfel de robie.

Femeia zâmbi împăciuitoare şi la izbucnirea lui pătimaşă îi răspunse cu toată bunătatea:

— Fii liniştit că-i voi scrie tot ce doreşti, dar într-o formă mult mai curtenitoare, şi vorbele ei erau atât de liniştite şi de sigure, încât Yuan îşi uită de temerile noi ce se treziseră într-însul şi se uită la ea cu aceeaşi încredere, ca şi când ar fi fost mama lui adevărată. Din ziua aceea nu se mai temu de nimic, iar viaţa lui în casa aceasta se desfăşura liniştită şi în siguranţă, aşa că încerca din toate puterile să o cunoască în toate aspectele ei.

Până acum viaţa pe care o dusese Yuan, fusese foarte simplă. În curţile tatălui său nu avea altceva decât puţinele obligaţii pe care şi le îndeplinise întotdeauna, iar la şcoala de război – singurul loc străin pe care-l cunoştea – avea cam aceleaşi cărţi simple de învăţat şi aceleaşi exerciţii militare de făcut; cât despre slăbiciunile şi preferinţele camarazilor săi de şcoală, pe acestea le învăţă în vreme de câteva ceasuri, deoarece nu aveau voie să umble de colo până colo de capul lor printre oameni, ci trebuia să stea toată ziua şi să asculte conferinţele despre cauza în slujba căreia erau şi pentru care se va purta viitorul război.

Dar în mijlocul acestui oraş mare şi zgomotos, Yuan constată că viaţa lui este întocmai ca o carte pe care va trebui s-o citească dintr-o răsuflare, aşa că trăia dintr-odată aspectele felurite ale vieţii lui, dar se simţea atât de lacom, de nerăbdător şi de neliniştit, încât i-ar fi fost peste putinţă să lase vreunul dintre aceste aspecte să treacă pe lângă el, fără să-l bage în seamă.

Alături de el în casa aceasta se desfăşura viaţa veselă după care tânjise întotdeauna. Yuan care până acum nu râsese niciodată împreună cu alţi copii, nu se jucase şi nici nu-şi uitase niciodată de încredinţarea datoriei, descoperi o nouă copilărie postumă, alături de Ai-lan. Amândoi se puteau necăji unul pe altul şi se puteau hârjoni fără să se supere, se puteau juca şi veseli şi puteau râde, până când Yuan îşi uita de toate grijile lui şi nu-şi mai aducea aminte de altceva decât de veselia lor. La început se simţea foarte sfios faţă de sora lui şi se mulţumea să zâmbească în loc să râdă, deoarece râsul lui stătea ascuns în adâncul sufletului şi se repezea numai cu multă greutate în afară. Ani de-a rândul îi spuseseră mereu să fie serios, să umble cu demnitate şi cu mişcări domolite, să răspundă limpede la întrebările ce i se pun, aşa că acum nu ştia cum să se poarte faţă de sora aceasta a lui care îl hărţuia fără încetare, se prefăcea că devine tot atât de gravă ca şi el, şi-i

imita fiecare mişcare şi vorbă pe care o spunea, aşa că mama lor trebuia să zâmbească, şi el însuşi începea să râdă, deşi la început nu prea ştia dacă trebuie să râdă sau să se supere din pricină că-şi permitea ce nu-şi permisese nimeni până acum faţă de el, anume să-l ia în bătaie de joc. Ai-lan însă nu era deloc dispusă să-l vadă stând înţepenit şi nu-l slăbea până nu-i răspundea şi el cu o glumă, pe care o aproba din toată inima.

Într-o zi se întoarse spre mama ei şi strigă mulţumită:

— Mamă, să ştii de la mine că înţeleptul acesta pe care-l avem în casă a început să întinerească din nou. Să ştii că vom reuşi să-l facem din nou băiat. Prevăd ce trebuie să facem – îi voi cumpăra haine străine şi-l voi învăţa să danseze, aşa că din când în când ne vom duce împreună la câte o serată.

Dar aşa ceva era prea mult pentru noua veselie renăscută a lui Yuan. Ştia că sora lui se duce adeseori la petrecerile acestea străine care se numesc baluri şi uneori i se întâmplase să le vadă şi el, când trecea seara prin faţa câte unei ferestre luminate, dar de fiecare dată întorsese ochii cu sfială, căci i se părea ceva nemaiauzit, ca un bărbat să strângă atât de aproape de el o femeie, ca şi când ar fi soţia lui, dar chiar dacă s-ar întâmpla să fie soţia lui, i se părea că aşa ceva nu se cade să faci când sunt şi alţii de faţă. Dar când Ai-lan îl văzu că a devenit atât de grav, stărui în planurile ei, iar când el îi răspunse cu sfială:

— Mi-ar fi peste putinţă ca eu să fac aşa ceva, căci sunt prea lung în picioare, fata ripostă numaidecât:

— Picioarele bărbaţilor străini sunt uneori mult mai lungi decât ale tale, şi cu toate acestea ei dansează. Seara trecută am dansat în localul Louisei Ling cu un alb care era atât de înalt, încât părul mi s-a încurcat în nasturii de pe jiletca lui, dar cu toate acestea dansa tot atât de graţios, ca ramurile unui copac când se leagănă în bătaia vântului. Nu, Yuan, cred că va fi mult mai bine să invoci un alt pretext.

Dar văzându-l că e prea sfios pentru a-i putea mărturisi adevăratul motiv, fata începu să râdă şi ameninţându-l cu degetul, adăugă:

— Ştiu care este motivul… ţi-e teamă că toate fetele se vor îndrăgosti de tine şi ţi-e frică de dragoste!

Mama ei interveni numaidecât:

— Ai-lan, Ai-lan… nu fi prea îndrăzneaţă, fetiţa mea! iar Yuan începu să râdă stânjenit şi nu mai zise nimic.

Dar Ai-lan nu era fata care să se lase convinsă atât de uşor şi în fiecare zi îi spunea:

— Yuan, să ştii că nu vei scăpa de mine… va trebui să te învăţ să dansezi, chiar împotriva dorinţei tale!

Partea cea mai mare a zilelor fata şi le petrecea râzând şi făcând haz, iar când se întorcea de la şcoală, arunca numaidecât cărţile şi-şi schimba hainele cu altele de culoare mai veselă şi pleca din nou la teatru sau la câte un cinematograf unde vedea fotografii care se mişcau şi vorbeau ca oamenii, dar chiar atunci când se întâmpla să nu vadă pe Yuan decât vreme de câteva clipe, nu scăpa niciodată ocazia să-l amenințe că mâine sau poimâine va trebui să înceapă lecţiile de dans, aşa că va trebui să-şi facă pregătirile pentru a se putea apăra împotriva dragostei.

Ce ar fi putut să se întâmple pe urma raporturilor dintre el şi Ai-lan ar fi fost greu să prevadă, deoarece Yuan se temea mereu de fetele drăguţe şi guralive care veneau şi plecau împreună cu sora lui şi pe care – cu toate că ea nu uita niciodată să le spună „Acesta este fratele meu, Yuan” – el totuşi nu le putea deosebi una de alta, căci toate semănau între ele şi toate erau frumoase. Dar mai mult decât de fetele acestea se temea de ceva care stătea ascuns adânc în fiinţa lui, o forţă ascunsă pe care mâinile imprudente ale acestor fete drăguţe ar fi putut să o trezească.

Într-una din zile interveni ceva care ajută pe Ai-lan în planurile ei. Era seară şi Yuan coborî din camera lui, ca să se aşeze la masă, dar în sufragerie găsi pe doamna căreia îi zicea mamă şi care-l aştepta singură, deoarece Ai-lan lipsea de acasă. Faptul acesta nu mai mira pe Yuan, căci de multe ori se aşezau la masă numai ei doi, Ai-lan fiind plecată împreună cu prietenele ei la câte o petrecere. Dar de astă dată, după ce-l văzu că s-a aşezat la masă, mama lui îi spuse cu glasul domolit:

— Yuan, am vrut de multă vreme să te rog ceva, dar am văzut că eşti ocupat şi nerăbdător să-ţi faci lecţiile, căci te sculai foarte de dimineaţă şi seara aveai nevoie de somn, aşa că nu ţi-am spus nimic până acum. Dar adevărul este că din anumite puncte de vedere nu mai ştiu nici eu ce să fac. Am nevoie de ajutorul cuiva şi de vreme ce pe tine te consider drept fiul meu adevărat, îţi pot cere ceea ce mi-ar fi peste putinţă să cer altuia.

Yuan rămase foarte mirat, deoarece femeia aceasta era atât de sigură de ea însăşi şi întotdeauna atât de liniştită, atât de adânc convinsă de mulţumirea şi priceperea ei, încât ar fi fost peste putinţă să-ţi închipui că ar

putea să aibă nevoie de ajutorul cuiva. Se uită la ea peste marginea castronului pe care-l ţinea în mână şi-i răspunse mirat:

— Mamă, fii sigură că sunt gata să fac orice, deoarece de când sunt în casa aceasta, ai făcut pentru mine mai mult decât o mamă adevărată. Tot ce am se datorează numai bunătăţii tale.

Simţind sinceritatea ce tremura în cuvintele lui şi văzându-i privirile, o mare greutate păru că se ridică de pe sufletul mamei lui. Buzele începură să-i tremure când răspunse:

— Este vorba despre sora ta. Mi-am dedicat toată viaţa acestei fete ale mele. La început am suferit din cauză că nu s-a născut băiat. Mama ta şi eu am rămas însărcinate, aproape în aceeaşi vreme, pe urmă tatăl tău a plecat la război, dar la întoarcerea lui, noi amândouă născusem. Nu sunt în stare să te fac să înţelegi, Yuan, cât de mult aş fi dorit ca tu să fii al meu. Tatăl tău… da, tatăl tău nu s-a uitat niciodată la mine. Am simţit întotdeauna prezenţa unui sentiment ascuns în fiinţa lui – căci are o inimă stranie care se zbuciumă adânc, dar după cât ştiu eu, nimeni n-a reuşit până acum să pună stăpânire pe inima lui, afara de tine. Nu ştiu care este pricina că urăşte femeile cu atâta înverşunare. Dar îmi dădeam seama cât de mult doreşte să aibă un fecior, şi tot timpul cât a fost plecat la război, mi-am zis că dacă eu îi voi naşte feciorul pe care şi-l doreşte – crede-mă Yuan, eu nu sunt o proastă cum sunt cele mai multe dintre femei, deoarece tatăl meu m-a învăţat medicina pe care a învăţat-o şi el – mi-am zis întotdeauna, că dacă s-ar fi întâmplat ca tatăl tău să se uite mai de aproape la mine şi să mă vadă cum sunt eu cu adevărat, poate s-ar fi simţit mulţumit în apropierea mea, datorită puţinelor cunoştinţe pe care le aveam. Dar pentru el n-am fost niciodată altceva decât o femeie care eventual ar fi putut să-i nască un fecior – eu însă nu i-am născut fecior, ci numai pe Ai-lan. Când s-a întors de la război încununat de izbândă, el s-a uitat la tine, Yuan, care erai în braţele mamei tale, femeia aceea de la ţară. Îmbrăcasem pe Ai-lan ca şi pe un băiat, în roşu şi argint şi era cel mai frumos copil pe care l-am văzut. Dar nici nu s-a uitat la ea. Din când în când, sub un pretext sau altul, o trimiteam la el sau mă duceam eu cu ea, căci era atât de deşteaptă şi atât de înaintată pentru vârsta ei, încât îmi ziceam că va fi peste putinţă să nu bage de seamă ce fel de fată este. Dar omul acesta este atât de înstrăinat de orice fel de femeie, cum n-am văzut încă să fie alt bărbat. Nu era în stare să vadă la ea altceva decât că este fată. În cele din urmă, Yuan, fiind osândită să trăiască în

singurătate, mi-am zis că va trebui să părăsesc curţile lui – nu supărată, ci sub pretextul că plec împreună cu fetiţa mea, ca s-o dau la şcoală. Eram convinsă că aş fi făcut pentru Ai-lan tot ce aş fi făcut pentru un băiat şi că o voi ajuta din toate punctele de vedere pentru a o scăpa de inferioritatea la care era condamnată, din pricină că s-a născut femeie. S-a purtat foarte generos cu mine, Yuan, mi-a trimis bani şi nu mi-a lipsit nimic, decât doar că pentru el era indiferent dacă eu sunt moartă sau mai trăiesc şi tot aşa şi fetiţa mea… Dar să ştii că eu nu ţi-am oferit ajutorul meu din pricina aceasta, ci ţi l-am oferit numai de dragul tău, fiule.

Spunându-i aceste cuvinte, se uită îndurerată la el, iar Yuan îi văzu privirea şi se simţi zăpăcit, din pricină că în felul acesta înţelegea adevărul ascuns în viaţa ei, aşa că rămase sfios şi mut în faţa acestei descoperiri neaşteptate, ea fiind mai în vârstă decât el. Dar femeia adăuga numaidecât:

— Astfel, mi-am închinat lui Ai-lan toată viaţa. A fost întotdeauna o fată drăguţă şi veselă. M-am gândit mereu că într-o bună zi ar putea deveni celebră, probabil un mare pictor sau un mare poet, sau mai bine un medic, cum a fost şi tatăl meu, căci astăzi se găsesc şi femei care să fie doctori, sau în cazul cel mai rău, o conducătoare a mişcării feministe din ţara noastră. Mi-am închipuit că acest singur copil pe care l-am născut, va trebui să devină celebru şi tot ce aş fi dorit să devin eu însămi – o femeie erudită, înţeleaptă şi toate celelalte. Eu n-am avut parte să învăţ la o şcoală din străinătate, aşa cum aş fi dorit. Uneori iau cărţile ei de şcoală pe care le lasă din mână şi după ce încep să le citesc, îmi dau seama cât de multe lucruri sunt în cărţile acestea pe care eu nu le voi mai putea învăţa niciodată. Astăzi însă am început să-mi dau seama că ea nu va putea deveni niciodată o femeie celebră. Singura ei calitate este râsul şi veselia, frumuseţea ei şi priceperea de a câştiga dragostea altora. Nu va stărui niciodată din răsputeri ca să realizeze ceva. Nimic nu-i plac din cale afară decât direcţiile ei – este o fată bună, dar bunătatea ei nu are adâncime. E fată bună, deoarece ştie că viaţa este mult mai plăcută când eşti bun decât atunci când nu eşti. O, Yuan, eu cunosc capacităţile copilului meu şi ştiu limpede ce lut am format în timpul sarcinii. Nu sunt o femeie dezamăgită. Visurile mele s-au spulberat. Tot ce doresc astăzi, este să se căsătorească cu cineva şi să fie mulţumită. Căci trebuie să ştii, Yuan, că fata aceasta trebuie să se mărite. Este o femeie care trebuie să aibă un bărbat şi acesta s-o îngrijească. Dar a fost crescută atât de liberă încât nu va admite să se căsătorească cu cine îi voi spune eu,

căci este încăpăţânată şi trăiesc mereu chinuită de spaimă, că într-o bună zi se va încurca cu vreun tânăr sau cu un nebun care să fie prea bătrân pentru ea. În fata aceasta este şi oarecare perversitate, căci într-un rând s-a uitat la un alb şi şi-a închipuit că ar putea să fie o cinste deosebită dacă lumea o va vedea împreună cu el. Dar acum nu mă mai tem de aşa ceva. Viaţa ei a luat o nouă întorsătură. Mă tem de prezenţa unui bărbat cu care este mereu împreună. Mi-e peste putinţă să stau lângă ea mereu şi n-am încredere nici în verişorii ei şi nici în soţia vărului tău mai în vârstă. Yuan, ca să-mi faci mie plăcere, ieşi seara, din când în când împreună cu ea, ca să pot fi convinsă că este în siguranţă.

Chiar în clipa când mama ei termină ce avea de spus, Ai-lan apăru în odaie, gata îmbrăcată, pentru a se duce la o petrecere din oraş. Era îmbrăcată într-o rochie lungă cu trenă, de culoare roşie întunecată, încinsă cu un brâu de argint şi în picioare avea pantofi de brocard, cu tocuri înalte la spate, cum poartă femeile străine, iar gulerul rochiei era tăiat şi scos, după moda nouă, aşa că i se vedeau braţele frumoase şi goale, subţiri dar rotunjite de muşchii delicaţi, întinşi peste oasele care nu se vedeau. La încheietura mâinilor mici ca ale unui copil, dar totuşi formate ca ale unei femei, purta brăţări sculptate de argint şi pe fiecare deget mijlociu avea câte un inel de argint şi de jad, iar părul negru în inele îi era strâns împrejurul obrazului frumos şi vopsit ca ale unei păpuşi. Pe umeri purta, fără să fie încheiată în copci, o pelerină de blană foarte fină şi albă. După ce intră, îşi desfăcu pelerina şi se uită la ei zâmbind, întâi la Yuan, pe urmă la mama lui, conştientă şi mândră de frumuseţea şi înfăţişarea ei inocentă.

Amândoi se uitară la ea, fără să-şi poată desprinde privirile de pe chipul ei, aşa că Ai-lan băgă de seamă şi începu să râdă mulţumită. Maică-sa clipi din ochi şi o întrebă cu glasul domolit:

— Cu cine ieşi astă-seară, fetiţa mea?

— Cu un prieten al lui Sheng, răspunse ea veselă. Un scriitor, mamă, care a ajuns celebru, cu povestirile pe care le-a scris… Wu Li-yang!

Yuan auzise uneori pomenindu-se de numele acestea… era un scriitor celebru pentru operele lui care erau scrise în maniera celor din apus, povestiri îndrăzneţe şi libere, despre dragostea dintre băieţi şi fete, care de multe ori se terminau în mod tragic. Dar nu era câtuşi de puţin curios să-l cunoască, deşi el însuşi îi citea povestirile pe ascuns, dar chiar citindu-le în felul acesta, îi era ruşine să spună cuiva că le-a citit.

— Ai putea să iei uneori şi pe Yuan cu tine, zise maică-sa cu glasul blând. Tocmai îi spuneam că prea munceşte din greu. Va trebui ca din când în când să se mai distreze şi el în societatea surorii şi verişorilor lui.

— Va trebui s-o asculţi pe mama, Yuan, căci eu aş fi vrut de mult să te iau cu mine, răspunse Ai-lan mulţumită şi privindu-l ispititor din dosul genelor ei lungi. Dar va trebui să-ţi cumperi hainele de care ai nevoie. Mamă, spune-i să-şi cumpere haine şi încălţăminte cum poartă străinii – va putea dansa mult mai uşor, când va avea picioarele libere şi nu-l vor mai împiedica hainele acestea pe care le poartă acum. O, n-aveţi idee cât de mult îmi plac oamenii îmbrăcaţi în haine străine – haide să mergem mâine şi să-i cumpărăm tot ce-i va trebui. Ascultă Yuan, tu ştii că nu eşti urât deloc. În haine străine vei arăta tot atât de bine ca oricare alt bărbat. Eu te voi învăţa să dansezi, aşa că vom începe cu lecţiile chiar de mâine.

La aceste cuvinte Yuan se aprinse la faţă şi clătină din cap, dar nu cu aceeaşi energie ca la început, căci îşi aducea aminte de ceea ce-i spusese mama lui şi se gândi la bunătatea dovedită faţă de el până acum şi la faptul că acesta ar fi un mijloc pentru a o putea răsplăti.

Ai-lan adăugă:

— Ce vrei să faci dacă nu ştii să dansezi? Nu se poate să stai toată seara singur la masă – noi, cei tineri, dansăm fără întrerupere.

— E adevărat, confirmă mama fetei, acesta este obiceiul; mi se pare şi mie un obicei straniu şi îndoielnic, pe care l-au adus din apus; mie nu-mi place, totuşi nu pot spune nici că este un obicei bun şi nici că ar fi rău. Acesta este adevărul.

— Mamă, dumneata eşti cea mai ciudată femeie şi ai cele mai învechite păreri, dar cu toate acestea mie-mi eşti dragă, răspunse Ai-lan râzând.

Dar înainte ca Yuan să mai poată adăuga ceva, uşa se deschise şi apăru Sheng, îmbrăcat în haine străine, cu negru şi alb, iar cu el mai era un tânăr despre care Yuan ştia că trebuie să fie nuvelistul; mai era şi o fată drăguţă, îmbrăcată exact ca şi Ai-lan, decât că rochia ei era de culoare verde, cu brâul de fir de aur. Pentru el însă toate fetele din ziua de azi arătau la fel, toate erau frumoase, toate erau zvelte ca nişte copii, toate erau vopsite şi cu glasuri melodice şi exclamaţii continue de plăcere sau nemulţumire. Prin urmare nu se uită la fată, ci la tânărul acesta celebru; văzu că este un bărbat înalt, cu părul pieptănat neted, cu obrazul mare şi palid, cu buzele subţiri şi roşii, cu ochii negri prelungi şi sprâncene subţiri şi negre. Dar atenţia îi fu

atrasă mai ales de mâinile lui care se mişcau fără încetare, chiar atunci când nu vorbea; avea nişte mâini mari, dar de formă feminină, cu degetele ascuţite la vârfuri şi groase la încheietura palmei, cu piele netedă, şi catifelată, de culoare măslinie – nişte mâini voluptoase, căci după ce Yuan i-o strânse în mâna lui, i se păru că a început să se topească şi să i se scurgă caldă printre degete, aşa că se simţi cutremurat de scârbă la atingerea ei.

Dar Ai-lan şi tânărul acesta se uitară unul la altul încântaţi şi ochii lui îi spuneau destul de limpede ce crede despre frumuseţea ei, aşa că mama lui, văzându-i expresia întipărită pe obraz, se simţi tulburată.

Pe urmă plecară toţi dintr-odată, întocmai ca un vânt încărcat de miresmele florilor, toţi patru, aşa că Yuan rămase numai singur cu mama lui în odaie şi femeia se uită cu stăruinţă la el.

— Te-ai convins acum, Yuan, care este motivul cererii mele? întrebă ea încet. Bărbatul acesta este căsătorit. Am aflat de asta. Am rugat pe Sheng să-mi spună; la început n-a vrut, dar după multe stăruinţe din partea mea, totuşi mi-a spus adăugând că nu este nicio ruşine să iasă în lume cu alte fete, deoarece el a fost căsătorit mai demult cu o fată de modă veche pe care i-au ales-o părinţii lui. Cu toate acestea, Yuan, eu aş prefera ca fata mea să nu iasă cu el.

— De aici înainte voi merge şi eu cu ea, declară Yuan şi în clipa aceasta i se păru că nu va trebui să se mai gândească la răul pe care-l constatase în acest obicei, deoarece ceea ce va face va fi numai în interesul acestei femei.

Astfel se întâmplă că lui Yuan îi cumpărară haine străine şi Ai-lan împreună cu mama ei îl însoţiră la un croitor străin din oraş, unde acesta îi luă măsură şi începu să se învârtească împrejurul lui, şi-i aleseră o stofă fină neagră pentru frac şi una cafenie şi aspră pentru hainele ce trebuia să le poarte în timpul zilei. Cumpărară pantofi, pălărie şi mănuşi şi toate mărunţişurile pe care le poartă bărbaţii străini. În tot timpul acesta lui Ai-lan nu-i mai tăcea gura şi întindea mereu mâinile după cutare obiect sau respingea pe cel oferit de negustori, lăsa capul pe o parte şi se uita la Yuan, cum îi vine mai bine şi cum ar putea face ca să arate şi mai frumos, până când Yuan nu se mai putu stăpâni şi fie din sfială, fie de ruşine, începu să râdă şi el şi să se bucure mai mult decât se bucurase de ceva până acum în toată viaţa lui. Până şi vânzătoarea râdea de vorbele lui Ai-lan şi se uita la ea pe ascuns, căci o vedea că vorbeşte fără nicio sfială şi că este fată

frumoasă. Mama ei însă oftă, căci fata aceasta nu se gândea niciodată nici la ce spune, nici la ce face, decât să facă oamenii dimprejurul ei să râdă şi se uita lacomă la toţi, să vadă dacă sunt convinşi că ea este fată frumoasă, iar dacă se întâmpla ca privirile acestora să-i confirme părerile ce le avea despre ea însăşi, devenea şi mai veselă.

În sfârşit, Yuan se pomeni îmbrăcat în felul acesta, dar adevărul era că după ce se mai obişnui cu senzaţia de a se simţi gol împrejurul picioarelor obişnuite să se lovească la fiecare pas de hainele lui chinezeşti, începu să-i placă şi lui îmbrăcămintea aceasta străină. Se putea mişca liber într-însa şi se bucura mai ales de numeroasele buzunare pe care le avea şi în care putea să-şi pună măruntele obiecte de care avea nevoie în timpul zilei. Era adevărat de asemenea că se simţi foarte mulţumit, după ce se îmbrăcă prima dată în hainele acestea şi văzându-l Ai-lan, bătu din palme şi exclamă încântată:

— Yuan, eşti foarte frumos! Mamă, uită-te la el! Nu-i aşa că-i vin bine? Cravata aceasta roşie, – ştiam dinainte că se va potrivi cu obrazul lui cafeniu şi nu m-am înşelat deloc.

— Yuan, sunt mândră de tine! Uite că am ajuns la destinaţie – domnişoară Ching, acesta este fratele meu!

În felul acesta fata se prefăcea că-l prezintă unui şir întreg de fete frumoase, iar Yuan nu ştia cum să-şi stăpânească sfiala şi începea să zâmbească stângaci, iar sângele îi năvălea în obraji, făcându-l să devină tot atât de roşu ca şi cravata lui cea nouă. Dar cu toate acestea era mulţumit şi după ce Ai-lan deschise o cutie de muzică pe care o avea şi îi dădu drumul să cânte de răsuna camera, după ce-l apucă de braţ şi i-l petrecu împrejurul mijlocului, luându-i cealaltă mână şi silindu-l să se mişte, o lăsă în voie, deşi se simţea ruşinat, dar constată că mişcările acestea sunt foarte plăcute. Un ritm nou simţi că începe să se trezească într-însul, aşa că nu trecu prea multă vreme şi constată că picioarele lui au început să se mişte în mod automat, în tactul muzicii.

Aşa începu noua lui plăcere, căci constată că dansul îi face plăcere. Uneori se simţea ruşinat de dorinţa ascunsă ce se trezea într-însul şi pe care trebuia să şi-o înfrâneze, căci dorinţa aceasta era să strângă mai tare la piept fata cu care dansa, indiferent care fată ar fi fost şi să nu mai ţină socoteală de nimic. Noua lui mulţumire nu era tocmai uşoară, pentru un om ca el, care

până acum nu se apropiase de o fată, nici atâta cât s-o apuce de mână, nici nu vorbise cu nimeni decât cu sora sau verişoara lui; prin urmare îi venea cu atât mai greu să se mişte în mijlocul unei încăperi încălzite şi luminate, în tactul muzicii şi cu o fată în braţe. La început, în prima seară, era atât de speriat ca nu cumva picioarele lui să facă mişcări greşite, încât nu se putu gândi la nimic altceva decât la felul în care trebuie să facă mişcările.

Dar foarte curând picioarele lui începură să se mişte singure şi cu uşurinţă, ca oricare alte picioare, conduse numai de melodia muzicii, aşa că nu trebui să se mai gândească la ele. În mijlocul oamenilor de toate rasele şi de toate neamurile care se adunau în localurile de petrecere din acest oraş, Yuan nu era decât un simplu individ pierdut între aceşti străini care nu-l cunoşteau. Era complet singur şi uitat între ei, în braţe cu o fată şi în mână cu mâna ei. În primele zile nu fu în stare să distingă pe niciuna în mod deosebit, căci pentru el toate erau fete frumoase şi prietene bune cu Ai-lan; toate dansau bucuroase şi pentru el era indiferent cu care dintre ele dansează. El nu dorea decât o fată pe care s-o poată ţine în braţe şi să-şi simtă inima părpălindu-se uşor la dogoarea unui foc pe care căuta să şi-l ascundă şi să nu se supună lui în întregime.

Că mai târziu se simţea ruşinat, când zorile zilei şi lecţiile din clasele de cursuri îl făceau să revină la realitate, era cu totul altă chestiune, dar nu se gândise niciodată că plăcerea aceasta ar putea deveni pentru el o primejdie şi că ar trebui să se ferească de ea, deoarece îşi aducea aminte că aceasta este datoria lui faţă de doamna care-l găzduia şi că în felul acesta îi face ei un serviciu.

E adevărat că-şi supraveghea sora foarte de aproape şi la sfârşitul fiecărui bal aştepta până când Ai-lan era gata să se întoarcă acasă, aşa că niciodată nu se gândise să însoţească altă fată pe care ar fi trebuit s-o ducă acasă, deoarece asta ar fi însemnat să părăsească pe sora lui. Încerca să fie cât se poate de prevăzător pentru a se justifica faţă de sine însuşi, din cauza timpului pierdut în felul acesta, dar în acelaşi timp era foarte zelos la îndeplinirea acestei însărcinări, mai ales pentru că Wu se întâlnea foarte des cu Ai-lan. Preocuparea aceasta făcea uneori pe Yuan să-şi uite de nostalgia ce o trezea muzica în sufletul său, faptul că simţea strâns lipită de el fata cu care dansa, sau trecerea lui Ai-lan şi a lui Wu într-o cameră de alături, sau ieşirea în câte un balcon, ca să se răcorească. În astfel de împrejurări, abia

aştepta să se isprăvească dansul început, pentru ca să poată ieşi şi el şi să se aşeze în apropierea ei.

Dar purtarea aceasta a lui ar fi fost peste putinţă să fie şi pe placul lui Ai-lan. De multe ori se uita la el îmbufnată şi protesta:

— Yuan, aş prefera să nu te ţii mereu după mine! A sosit timpul să rămâi singur şi să-ţi cauţi fetele cu care-ţi place să stai de vorbă. Acum nu mai ai nevoie de mine. Dansezi tot atât de bine ca oricare altul. Aş prefera să nu te mai ţii după mine!

La astfel de vorbe Yuan nu răspundea nimic. Ar fi fost peste putinţă să-i spună ce vorbise cu mama ei şi nici Ai-lan nu stăruia prea mult, nici chiar atunci când era supărată pe el. În astfel de împrejurări se temea ca nu cumva să-i scape vreo vorbă pe care n-ar fi dorit să i-o spună, dar când nu era supărată, atunci devenea din nou veselă şi cel mai încântător tovarăş, cum fusese întotdeauna.

În cele din urmă fata deveni indiferentă şi nu se mai supăra pe el. Râdea şi îl lăsa s-o urmărească cât pofteşte, ca şi când ar fi ţinut în mod special să păstreze raporturi de bună prietenie cu el. În toate părţile unde apărea Ai-lan, trebuia să fie şi nuvelistul de faţă. Părea că presimte că nu este simpatizat de mama fetei, căci nu mai veni la ei acasă niciodată. Dar ar fi fost peste putinţă să lipsească din alte case, fie că erau casele prietenilor lor comuni, fie că erau localuri de petrecere, aşa că era mereu în apropierea ei, ca şi când ar fi ştiut dinainte unde va fi Ai-lan în ziua aceea. Yuan începu s-o urmărească în timpul cât dansa cu bărbatul acesta şi băgă de seamă că obrăjorul ei devenea de fiecare dată foarte grav. Gravitatea aceasta a ei i se părea stranie, aşa că se simţi tulburat şi în câteva rânduri era să spună şi mamei sale ce se întâmplă. Cu toate acestea nu avea să-i spună nimic deosebit, deoarece Ai-lan dansa cu foarte mulţi bărbaţi. Într-o noapte, când se întorceau acasă împreună, Yuan o întrebă care este motivul că pare atât de gravă când dansează cu Wu, iar fata îi răspunse râzând:

— Probabil din pricină că nu-mi face plăcere să dansez cu el! şi întorcându-se spre Yuan, făcu o strâmbătură, ca să-şi bată joc de el.

— În cazul acesta, ce te determină să dansezi? întrebă Yuan cu îndrăzneală, dar fata începu să râdă din toată inima şi în priviri i se aprinse o lumină şăgalnică, apoi îi răspunse:

— Ascultă Yuan, nu se poate să fiu nepoliticoasă.

Încercă să alunge din gândurile lui această preocupare, cu toate că se îndoia de sinceritatea vorbelor ei şi din ziua aceasta i se păru că pe deasupra plăcerii acestor seri, începe să se aştearnă o pală de umbră.

Mai avea şi o altă nemulţumire care-l preocupa, un fapt mărunt şi de toate zilele, dar care totuşi îi da de gândit. De fiecare dată când Yuan ieşea din casele acestea de petrecere, care erau pline de lumini, de flori, de tot felul de bucate şi băuturi, i se părea că revine în mijlocul unei lumi pe care ar prefera s-o uite. Căci noaptea sau în zorile tulburi ale zilei, cerşetorii şi milogii stăteau îngrămădiţi pe sub porţi; unii toropiţi de somnul binefăcător şi chinuit, alţii cu gând să fure ceva, întocmai ca nişte câini rătăciţi care aşteptau plecarea oamenilor din casele de petreceri, pentru a se strecura înăuntru şi a cotrobăi pe sub mesele de unde adunau resturile de mâncare aruncate. Dar scena aceasta nu se putea desfăşura decât o clipă, deoarece oamenii de serviciu se repezeau numaidecât după ei şi-i scoteau de sub mese, trăgându-i de picioare şi după ce-i alungau, zăvorau toate uşile intrărilor. Ai-lan şi prietenii ei nu vedeau niciodată pe nenorociţii aceştia, iar dacă-i vedeau, nu le dădeau nicio atenţie, că erau obişnuiţi cu ei, întocmai cum erau obişnuiţi cu câinii rătăciţi pe străzi şi se depărtau râzând şi strigând veseli, cu vehiculele care-i duceau spre casele unde-i aştepta aşternutul cald.

Yuan însă îi vedea. Îi vedea chiar fără să vrea şi se întâmpla de multe ori că chiar în timpul nopţilor acestora de veselie sau în timpul dansului, să-şi aducă aminte înspăimântat de clipa când va trebui să iasă în lumina cenuşie a străzii, din fundul căreia se vor repezi în calea lui chipurile ca de lupi înfometaţi ale săracilor. Se întâmpla uneori ca un cerşetor de acesta să întindă mâna uscată şi chircită ca o gheară spre oamenii veseli şi surzi care nu-i vedeau şi nu-i auzeau, iar mâna rămânea încleştată pe hainele de mătase a câte unei femei care se oprea speriată.

Numaidecât se auzea glasul poruncitor al unui bărbat care striga:

— Ia mâna de acolo! Cum îndrăzneşti să pui mâna pe rochia de mătase a doamnei şi să i-o murdăreşti? Iar agentul de stradă care sta în apropiere, venea în fugă şi-l lovea peste mâna uscată.

Yuan tresărea şi pleca fruntea în piept, căutând să treacă repede înainte, căci i se părea că simte loviturile bastonului peste propria lui mână, uscată de chinurile foamei. La această epocă din viaţa sa Yuan începuse să îndrăgească petrecerile şi nu-i plăcea să vadă cerşetori şi oameni infirmi, dar din fire era atât de simţitor, încât îi vedea chiar atunci când se ferea anume de ei.

În viaţa lui Yuan însă nu erau numai astfel de nopţi. Mai rămâneau zilele grele de studiu în mijlocul camarazilor săi şi aici reuşi să cunoască mai de aproape pe verişorii săi Sheng şi Meng, pe care Ai-lan îi numea Poetul şi Rebelul. La şcoală, aceştia doi se purtau aşa cum le dicta firea lor adevărată, astfel că în clasele de studiu sau pe terenul de joc, cei trei verişori îşi puteau uita cu totul de ei înşişi. Se aşezau liniştiţi la pupitre şi ascultau lecţiile ori săreau şi strigau la camarazii lor, râzând cu hohote de greşelile pe care le făceau în timpul jocului, aşa că Yuan avu ocazia să cunoască pe verişorii săi mult mai bine decât îi putuse cunoaşte în casa părinţilor lor.

Acasă, de faţă cu oameni mai în vârstă decât ei, tinerii niciodată nu pot să fie ceea ce sunt cu adevărat şi tot aşa nu puteau să fie nici aceştia doi; Sheng stătea mereu tăcut şi binevoitor faţă de toată lumea, gândindu-se neîncetat la poemele lui, iar Meng sta întunecat şi se lovea mereu de măsuţele din casă, întotdeauna prea încărcate de jucăriile copiilor sau de ceştile de ceai, aşa că maică-sa ţipa speriată:

— În viaţa mea n-am avut în casă un băiat care să se repeadă cum se repede un juncan. De ce nu umbli şi tu încet şi liniştit, cum umblă fratele tău Sheng, când este acasă?

Cu toate acestea, când se întâmpla ca Sheng să se întoarcă seara prea târziu de la petreceri şi nu se trezea destul de devreme pentru a pleca la şcoală, începea să ţipe şi la el, ca şi la celălalt:

— Am spus mereu că eu sunt cea mai nenorocită femeie din lume şi că feciorii mei sunt nişte netrebnici! De ce nu stai frumos acasă, aşa cum se cuvine şi cum face şi Meng? Nu l-am văzut niciodată strecurându-se seara din casă, îmbrăcat cum se îmbracă diavolii aceia străini ca să se ducă la cine ştie ce local de desfrâu. Te iei după fratele tău mai mare care îţi dă pildă proastă, întocmai cum s-a luat şi el odinioară după părintele său. Vina o poartă tatăl tău, cum am spus întotdeauna.

Dar adevărul era că Sheng nu se ducea niciodată la casele de plăcere pe care le vizita fratele său mai mare, căci lui Sheng îi plăceau petreceri mult

mai delicate şi Yuan îl vedea de multe ori în aceleaşi localuri unde se ducea şi el împreună cu Ai-lan. Uneori se duceau toţi trei împreună, dar de cele mai multe ori se ducea singur, cu câte o fată care se întâmpla să-i placă, şi dansau toată seara împreună, foarte liniştiţi şi pe deplin mulţumiţi.

Astfel cei doi fraţi îşi vedeau fiecare de preocupările lor, stăpâniţi de pornirile ascunse ale vieţii din oraşul acesta mare. Dar cu toate că Sheng şi Meng se deosebeau atât de mult unul de altul, încât s-ar fi putut foarte uşor certa împreună, poate chiar mult mai uşor, decât s-ar fi putut certa cu fratele lor mai în vârstă, care era prea bătrân faţă de ei, deoarece între el şi aceştia doi mai fuseseră doi fraţi, cel care murise spânzurat şi cel care trăise în casa Tigrului, totuşi aceştia doi nu se certau niciodată, fie din pricină că Sheng era un tânăr blând care râdea mereu şi pentru care nimic nu era atât de important încât să merite să te cerţi – aşa că lăsa pe Meng de capul lui – fie din pricină că el cunoştea preocupările tainice ale fratelui său mai mic. Astfel, dacă se întâmpla ca Meng să ştie că fratele său frecventează anumite localuri, Sheng ştia şi el despre fratele său că este un revoluţionar care îşi avea şi el locurile lui secrete unde se întâlnea cu tovarăşii săi, deşi în slujba unei alte cauze care era totuşi mult mai primejdioasă. Astfel niciunul dintre ei nu zicea nimic şi niciodată nu încerca să se apere în faţa mamei sale, acuzând pe fratele său. Dar pe măsură ce trecea timpul, amândoi cunoscură pe Yuan mai de aproape şi începură să-l îndrăgească, deoarece el niciodată nu le spunea nici unuia dintre ei ceea ce din întâmplare ar fi putut afla de la celălalt care stătuse cu el de vorbă.

Şcoala deveni pentru Yuan un mijloc de a-şi trece vremea în mod folositor, deoarece lui îi plăcea învăţătura. Îşi cumpără cărţile cele noi pe care le purta la subţioară, îşi cumpără creioane şi la urmă de tot îşi cumpără şi un toc dintre acelea străine, cum aveau şi ceilalţi studenţi, pe care şi-l agăţă cu mândrie de buzunarul exterior al surtucului, aşa că renunţă pentru totdeauna la vechiul său penel de tuş, pe care acum nu-l mai întrebuinţa decât odată pe lună, când scria părintelui său.

Toate cărţile acestea erau pentru Yuan un fel de minune. Întorcea cu nerăbdare paginile lor curate şi necunoscute şi încerca să-şi întipărească în minte fiecare cuvânt şi să înveţe, să înveţe neîncetat, numai de dragul de a învăţa. Se scula în zori, dacă se trezea din somn şi începea să citească; pasajele pe care nu le înţelegea le învăţa pe dinafară şi astfel învăţă pagini

întregi. După ce termina prânzul pe care i-l aduceau în odaia unde nu era nimeni, căci Ai-lan şi mama lui nu se sculau atât de dimineaţă, cum făcea el în zilele când trebuia să se ducă la şcoală, se grăbea să plece şi trecea în fugă pe străzile liniştite şi pe jumătate pustii, aşa că ajungea întotdeauna cel dintâi în clasă. Dacă se întâmpla să sosească vreun profesor tot atât de dimineaţă, Yuan profita de ocazie şi stăpânindu-şi emoţia, îi punea diferite întrebări în legătură cu ceea ce nu înţelegea din cărţile lui. Dar dacă se întâmpla ca un profesor să nu vină la lecţii, Yuan nu făcea ca ceilalţi colegi ai lui care se bucurau de o astfel de vacanţă, ci considera absenţa aceasta drept o pierdere pe care nu o mai putea repara, iar ceasul liber şi-l petrecea făcând lecţia pe care ar fi trebuit s-o facă cu profesorul său.

Învăţătura aceasta era prin urmare cea mai plăcută trecere de vreme pentru Yuan. Se simţea nesăţios să înveţe cât mai multă istorie a popoarelor din lume, întâmplări străine şi poezie străină, studii de zoologie, dar mai presus de toate îi plăcea să studieze descrierile botanice, despre frunze, sămânţă şi rădăcinile plantelor; să constate că ploaia şi razele soarelui pot face pământul să fermenteze, să afle cum trebuie semănate anumite cereale şi cum este selecţionată sămânţa acestora şi cum să sporească recolta pe care i-o dă pământul. Toate aceste cunoştinţe şi multe altele erau ţelul pe care-l urmărea Yuan acum. Îi părea rău de timpul pierdut cu mâncarea şi somnul, deşi trupul lui voinic şi tânăr avea nevoie de hrană şi de odihnă. Mama lui însă îl supraveghea de aproape, fără să zică nimic şi fără ca el să bage de seamă că-i urmăreşte fiecare mişcare, aşa că ea avea grijă ca întotdeauna să i se servească la masă bucatele preferate şi cât mai des.

Cu verişorii lui se întâlnea destul de des, aşa că ei făceau parte din viaţa lui de fiecare zi, deoarece Sheng era în aceeaşi clasă cu el şi de multe ori îi citise versurile şi scrierile lui cu glas tare şi el le apreciase. În astfel de împrejurări Yuan se uita la el cu un sentiment de părere de rău, căci ar fi vrut ca şi versurile lui să aibă aceeaşi cadenţă uşoară şi să fie tot atât de frumoase, deşi Sheng pleca ochii în pământ cu modestie şi se prefăcea că nu-l interesează câtuşi de puţin laudele pe care le auzea. Poate colegii lui ar fi crezut în sinceritatea acestei modestii, dacă nu se întâmpla ca de multe ori împrejurul gurii lui frumoase să joace un zâmbet de mândrie care-l trăda. În timpul acesta Yuan scria rareori versuri, deoarece era prea ocupat pentru ca să-i mai rămână timp şi pentru visare, iar dacă încerca să scrie, cuvintele i se depănau cu violenţă şi nu le putea grupa aşa cum ar fi trebuit. I se părea

că gândurile lui de acum sunt prea copleşitoare pentru a putea fi formulate în cuvinte şi pentru a le reţine şi a le da formă de vers. Chiar atunci când alegea cuvintele şi le şlefuia cu îngrijire, transcriindu-şi gândurile de mai multe ori la rând, profesorul său care era un bătrân savant, îi spunea de multe ori:

— Mă interesează ceea ce scrii dumneata şi scrii destul de bine, dar mi se pare că nu pot înţelege tocmai exact ce vrei să spui.

Astfel într-una din zile, când Yuan scrisese un poem, profesorul se oprise în faţa lui, dar nici el nu-i putu spune exact ce a vrut să spună şi cu mare sfială reuşi să îngâne:

— Voiam să spun… cred să aş fi vrut să spun, că în sămânţă… în atomul acela necunoscut, în clipa când este îngropat în pământ, ar exista probabil răstimpul când această sămânţă încetează să mai fie materie şi devine un fel de duh, o energie, un fel de viaţă, o clipă trecătoare de relaţiune între duh şi materie şi dacă am fi în stare să prindem clipa aceasta de transmutaţie, când sămânţa începe să încolţească, am înţelege prefacerea…

— Ah, da… murmură profesorul cu îndoială. Profesorul era un bărbat bătrân şi bun care se uita la Yuan prin sticlele ochelarilor încălecaţi pe vârful nasului. Deţinea de ani îndelungaţi această catedră, aşa că ştia limpede ce urmăreşte şi ce este just; lăsă din mână versurile lui Yuan şi ridicându-şi ochelarii pe nas, murmură îngândurat, întinzându-se după foaia următoare: Mi se pare că intenţia aceasta nu este încă destul de limpezită în mintea dumitale… Iată un poem mai bun, intitulat „O plimbare într-o zi de vară” – foarte drăguţ – să vi-l citesc.

Acestea erau versurile pe care le scrisese Sheng în ziua aceea.

Yuan nu zise nimic şi încercă să asculte, fără să se mai gândească. Pizmuia pe Sheng din pricina gândurilor lui care se depănau uşoare, legănându-se în rime, dar în pizma aceasta nu era nicio amărăciune, ci era o pizmă umilă şi plină de admiraţie, ca şi privirile tainice cu care Yuan se uita la frumuseţea vărului său care i se părea mult mai frumos decât era el însuşi.

Totuşi Yuan nu reuşi să cunoască pe Sheng în intimitatea sufletului său, aşa cum era cu adevărat, deoarece pe Sheng nu-l cunoştea nimeni din acest punct de vedere. Tânărul acesta spunea fiecăruia vorbele cele mai calde de apreciere, dar deşi vorbea destul de mult şi cu uşurinţă, el totuşi nu-şi

mărturisea niciodată gândurile intime care-l preocupau. Uneori venea la Yuan şi-i spunea:

— Haide să mergem astăzi, după terminarea cursurilor, la un cinematograf. La Teatrul Universal este un film străin foarte bun.

Totuşi după ce stăteau trei ceasuri alături în teatru, ca pe urmă să se întoarcă acasă şi cu toate că lui Yuan îi făcuse plăcere să-şi treacă timpul împreună cu vărul său, îşi aducea aminte că Sheng n-a scos nicio vorbă de la plecare până la întoarcere. În gândurile lui nu stăruia decât chipul zâmbitor al lui Sheng şi ochii lui prelungi care luceau prin întunericul sălii de spectacol. O singură dată Sheng îi pomeni despre Meng şi cauza la care se înregimentase, spunându-i:

— Eu nu fac parte din gruparea lor – eu nu voi deveni niciodată revoluţionar. Mi-e dragă prea mult viaţa pe care o duc şi mie nu-mi place nimic altceva decât frumosul. Pe mine mă emoţionează numai frumosul şi nu sunt dispus să mor în slujba niciunei cauze. Într-o bună zi cred că voi pleca dincolo de apa acestei mări, şi dacă voi vedea că acolo este mult mai frumos decât aici, poate nu mă voi mai întoarce niciodată… dar cine ar putea şti ce se întâmplă? Eu nu sunt dispus să sufăr de dragul poporului de jos. Oamenii aceştia sunt murdari şi miros a usturoi. E mai bine să moară, căci nimeni nu va simţi lipsa lor.

Vorbele acestea i le spuse cu glasul plăcut şi liniştit, în timp ce aşteptau alături în fotoliile aurite ale teatrului şi se uitau împrejurul lor la bărbaţii şi femeile elegante care ronţăiau prăjituri şi alune sau fumau ţigări străine, aşa că vorbele lui puteau fi considerate ca un glas ridicat din mijlocul acestor spectatori. Dar deşi Yuan ţinea la vărul său, îi fu peste putinţă să nu simtă un sloi de gheaţă la inimă, când îl auzi că spune „E mai bine să moară”, căci lui Yuan nu-i plăcea aspectul morţii şi cu toate că acum nu vedea niciun sărac în apropierea lui, el totuşi nu era în stare să le dorească moartea.

Cuvintele acestea ale lui Sheng determinară pe Yuan ca de data viitoare să-i ceară şi alte amănunte în legătură cu Meng. Yuan nu avusese ocazia să vorbească destul de des cu Meng, dar pe terenul de joc ei erau întotdeauna alături şi-i plăceau loviturile şi energia cu care juca vărul său. Meng era cel mai voinic şi mai bine legat dintre ei. Cei mai mulţi dintre colegii lui erau palizi şi cu umerii pleoştiţi, iar când trebuiau să alerge, fiind prea gros îmbrăcaţi, mişcările lor erau împiedicate şi alergau întocmai ca copiii, iar după minge se plecau prea încet, o aruncau afară din teren, cum fac fetele,

sau o loveau prea uşor, aşa că se ducea puţin de-a dura şi se oprea numaidecât. Dar Meng sărea asupra mingiei ca şi când ar fi fost un duşman al său, iar când o lovea o dată cu sete, mingea se ridica sfârâind în aer şi cădea cu putere ca să se ridice din nou, aşa că vedeai cum tot trupul i se încorda în timpul jocului, iar lui Yuan îi plăcea felul acesta de a juca tot atât de mult pe cât îi plăcea şi frumuseţea lui Sheng.

Astfel, într-o bună zi, întrebă pe Sheng:

— Cum de ai aflat că Meng este revoluţionar?

— Mi-a spus chiar el, răspunse Sheng. Îmi spune întotdeauna câte ceva din tot ce face; cred că sunt singurul său confident şi tocmai din pricina asta trăiesc într-o spaimă continuă, ca nu cumva să i se întâmple ceva. Nu îndrăznesc să vorbesc cu tata sau cu mama şi nici chiar cu fratele meu mai mare, despre ceea ce face el acum, deoarece ştiu dinainte că-l vor certa pentru purtările lui, ori el este o fire atât de încăpăţânată şi de pătimaşă, încât ar fi în stare să plece de acasă şi nu s-ar mai întoarce niciodată. În mine are toată încrederea şi-mi spune o mulţime de lucruri dar, cu toate acestea, ştiu limpede că trebuie să mai fie şi unele amănunte secrete pe care nu mi le spune, deoarece a făcut nu ştiu ce jurământ patriotic şi după cât am aflat, şi-a crestat braţul şi a scris acest jurământ cu sângele său propriu.

— Între colegii noştri de şcoală sunt mulţi revoluţionari de felul acesta? întrebă Yuan, simţindu-se puţin tulburat, din pricină că-şi închipuise că la şcoala aceasta se găseşte în toată siguranţa, dar acum vedea că nu este câtuşi de puţin ferit de primejdii, căci ceea ce se întâmpla aici era exact ceea ce făcuseră colegii lui la şcoala de război şi el n-ar fi vrut să se amestece între ei.

— Sunt destui, răspunse Sheng. Şi între ei se găsesc şi fete.

Yuan se uită la el speriat. În şcoala la care învăţa el acum erau şi fete, căci în oraşul acesta de pe litoral, care era un oraş nou şi depărtat, aşa era obiceiul. Autorităţile admiteau ca şcolile de băieţi să poată fi cercetate şi de fete, dar deşi nu erau multe, totuşi cele care aveau curajul să înveţe carte sau ale căror părinţi admiteau aşa ceva, intraseră şi în şcoala lor, aşa că între colegii lui erau cam vreo douăzeci de fete. El însă nu le dăduse atenţie şi nici nu le considerase ca făcând parte din viaţa lui, căci niciuna dintre ele nu era frumoasă şi-şi petreceau tot timpul stând cu nasul în cărţi.

Dar simţindu-se tulburat de ceea ce-i spusese Sheng, din ziua aceea începu să se uite la ele cu mai multă curiozitate şi de fiecare dată când se

întâmpla să întâlnească o fată care trecea cu cărţile la subţioară şi cu ochii plecaţi în pământ, se gândea dacă este posibil ca o astfel de fiinţă să facă parte din asociaţia aceea secretă. Atenţia îi fu atrasă mai ales de una care era singura elevă în clasa lui şi a lui Sheng. Era o fată zveltă şi ciolănoasă, întocmai ca o pasăre prost hrănită, avea obrazul delicat şi ascuţit, oasele fălcilor repezite în afară şi buzele palide şi fine, sub nasul drept. În timpul lecţiilor nu vorbea niciodată şi nimeni nu ştia la ce se gândeşte, căci de scris nu scria nici bine nici prost, aşa că profesorul nu se oprea niciodată în faţa pupitrului ei, ca să stea cu ea de vorbă. Dar nu lipsea niciodată de la lecţii şi asculta cu toată atenţia la ce spunea profesorul şi numai rareori se întâmpla ca în ochii ei prelungi să se aprindă câte o scânteiere de interes.

Yuan se uită la ea curios, până când într-o zi fata îi simţi privirile oprite asupra ei şi din ziua aceea, de câte ori se întâmpla să se uite la ea, vedea că fata îi urmăreşte orice mişcare cu privirile furişe ale ochilor întunecaţi, aşa că nu se mai uită la ea. Dar văzând-o că este atât de retrasă şi nu vorbeşte cu nimeni, îl întrebă pe Sheng cine este.

— Fata asta? răspunse el râzând. Este o prietenă a lui Meng – ea şi Meng au mereu câte ceva de vorbit pe ascuns şi de născocit câte ceva – uită-te la ea ce obraz indiferent are. Cei care au înfăţişarea aceasta rece şi împietrită sunt cei mai înfocaţi revoluţionari. Fratele meu, Meng, este prea entuziast. Azi e numai foc şi pară, iar mâine se zbuciumă chinuit de deznădejde. Dar fata aceasta este întotdeauna rece ca gheaţa, tot atât de indiferentă şi tot atât de tare ca şi un sloi de gheaţă. Eu nu pot suferi fetele acestea indiferente şi reci. Dar fata aceasta linişteşte pornirile lui Meng, când este prea înflăcărat şi îşi dă pe faţă planurile. Este originară dintr-o provincie interioară, unde revoluţia a izbucnit de mult. Când începe să-şi piardă răbdarea, indiferenţa ei îl trezeşte la realitate.

— Ce pun la cale oamenii aceştia? întrebă Yuan în şoaptă.

— De, mi se pare că au de gând ca în ziua când va sosi armata revoluţionară, să iasă întru întâmpinarea ei, răspunse Sheng şi se depărtă, ca să nu poată fi auziţi de cei din apropierea lor. Cei mai mulţi dintre aceştia fac propagandă în mijlocul lucrătorilor din fabrici care primesc câţiva gologani pe zi pentru munca lor; instigă hamalii care trag ricşele pe străzi, spunându-le cât sunt de împilaţi de poliţia străină a oraşului acestuia şi tot felul de vorbe ca acestea, aşa că în ziua când va sosi armata, muncitorimea va fi gata pentru a se răscula şi a pune mâna pe tot ce pofteşte. Ascultă

Yuan… bagă de seamă că oamenii aceştia vor încerca să se apropie de tine pentru a se convinge dacă te pot câştiga pentru cauza lor. Fii prevăzător. Va veni ziua când Meng se va duce la tine acasă, ca să staţi de vorbă. Nu mai departe decât ieri, m-a întrebat ce fel de om eşti şi dacă ai convingeri revoluţionare.

Într-una din zilele următoare Yuan băgă de seamă că Meng încearcă să se apropie de el şi, după ce-l apucă de braţ, îl ţinu strâns şi-i spuse întunecat, cum avea obiceiul:

— Noi doi suntem rude, dar cu toate acestea am rămas străini unul faţă de altul, căci nu ne întâlnim niciodată, ca să putem sta singuri de vorbă. Haide să mergem la ceainăria din faţa şcolii şi să mâncăm împreună.

Lui Yuan i-ar fi fost peste putinţă să refuze, mai ales că trecuse şi ultima oră de lecţii şi nu mai rămăseseră decât foarte puţini în clasă, aşa că plecă împreună cu Meng. Se aşezară la o masă şi stătură o vreme fără să-şi spună nimic. Pesemne Meng n-avea nimic de spus, deoarece se uita pe fereastră la lumea care trecea pe stradă şi din când în când făcea câte o glumă răutăcioasă pe socoteala trecătorilor. Astfel îi spuse:

— Ia uită-te la domnul acela gras care este în maşină! Vezi cât e de bine hrănit şi de nepăsător faţă de tot ce se petrece împrejurul lui. Trebuie să fie un exploatator – un cămătar sau un bancher sau poate proprietarul unei fabrici. Îl recunosc după felul în care arată. Pesemne nu-şi dă seama că stă pe craterul unui vulcan aprins.

Yuan înţelese ce vrea să spună vărul său, dar totuşi nu zise nimic, deşi fără să fi căutat anume îşi aduse aminte că tatăl lui Meng însuşi era ceva mai gras decât omul din stradă care trecea cu maşina. Altădată Meng îi spunea:

— Priveşte pe cel care trage la ricşă – pare mort de foame – acum a încălcat un mic regulament. Se vede că este proaspăt venit de la ţară şi nu ştie că n-are voie să treacă strada când agentul este cu mâna ridicată. Ei, vezi ce ţi-am spus! Uite că poliţistul a început să-l bată – acum l-a obligat să lase hulubele din mână şi i-a luat pernele! Asta înseamnă că nenorocitul şi-a pierdut vehiculul şi câştigul pe ziua de astăzi. Dar cu toate acestea diseară va trebui să plătească suma obişnuită, când se va întoarce la cel care i-a închiriat ricşa cu care a ieşit în oraş!

Văzând ce s-a întâmplat, şi pe omul care se oprise copleşit de deznădejde, glasul lui Meng începu să tremure, aşa că Yuan se uită la el mirat şi văzu că

vărul său e cu ochii plini de lacrimi şi că se luptă din toate puterile ca să şi le stăpânească. Când Meng băgă de seamă că Yuan se uită la el emoţionat, se ridică de la masă şi-i spuse cu glasul înecat de suspine:

— Haide să ne ducem de aici undeva, unde să putem sta de vorbă. Mi-e peste putinţă să mai stau fără să vorbesc cu cineva. Îţi jur că aş fi în stare să ucid pe oamenii aceştia care rabdă nepăsători împilarea.

Ca să-l liniştească, Yuan îl conduse în camera sa şi după ce închise uşa, îl lăsă să vorbească nesupărat.

Conversaţia pe care o avu cu Meng, răscoli adânc sufletul lui Yuan, trezind într-însul amintiri pe care ar fi dorit să le uite. Ţinea foarte mult la liniştea vieţii lui de acum, la distracţiile şi emoţiile trecătoare, la liniştea care-l aştepta după întoarcerea de la şcoală şi la faptul că nu făcea niciodată decât ceea ce-l trăgea inima. Cele două femei din casă, mama şi sora lui îl înconjurau cu toată dragostea şi duioşia lor, aşa să viaţa lui se desfăşura încălzită de prietenia ce i-o arătau. În mijlocul acestei case ar fi uitat pe cei care nu aveau unde dormi şi n-aveau ce mânca. Se simţea atât de mulţumit, încât nu era în stare să se mai gândească la lucruri triste şi dacă totuşi i se întâmpla uneori, ca în zorile cenuşii ale câte unei dimineţi să-şi aducă aminte de tatăl său care poate mai avea şi acum putere asupra lui, încerca să alunge aceste gânduri negre, deoarece îşi aducea aminte de blândeţea cu care-l îngrijea mama lui. Vorbele de acum ale lui Meng, care pleda pentru sărăcime, îl învăluiră din nou în vechile umbre ale îndoielilor lui, ori el încerca să fugă de umbre.

Dar datorită acestei conversaţii dintre ei, Yuan reuşi să-şi vadă ţara lui, aşa cum nu o văzuse niciodată până acum. În timpul zilelor petrecute în casa aceea de lut, văzuse numai pământul aşternut în faţa lui. Peisajele frumoase ale patriei lui. Dar nici chiar acolo nu se gândise mai adânc la prezenţa populaţiei. În mijlocul furnicarului de pe străzile acestui oraş însă, Meng îl obişnui să vadă sufletul patriei sale. Datorită observaţiilor pline de revoltă pe care le făcea tânărul acesta în legătură cu fiecare om şi lucrător pe care-l vedea, Yuan începu să vadă şi el amănuntele pe care nu le văzuse până acum. De vreme ce acolo unde sunt oameni bogaţi, trebuie să se găsească şi săraci în apropierea lor, umblând pe străzi Yuan îşi dădu seama de prezenţa lor şi constată că săracii sunt mult mai numeroşi – copii săraci care mureau de foame, orbi şi măcinaţi de boli, copii pe care nimeni nu-i

spăla niciodată; până şi pe străzile principale care erau pline de magazine cu tot felul de mărfuri şi unde drapelele de mătase fluturau în vânt şi în balcoane erau tarafuri de lăutari care cântau, ca să atragă cumpărătorii, chiar şi acestea mişunau de cerşetorii cei mai murdari care scânceau prin colţuri, palizi şi sfrijiţi ca nişte umbre; printre aceştia se vedeau nenumărate femei de stradă care ieşeau înainte de a se face noapte, după treburile lor desfrânate.

Văzu toate aceste amănunte ale mizeriei şi impresia pe care o făcură asupra lui fu mult mai adâncă decât ar fi putut s-o facă asupra lui Meng, deoarece el era unul dintre cei înregimentaţi în slujba unei cauze şi care căuta ca totul să fie pentru folosul ei exclusiv. De câte ori i se întâmpla să întâlnească un om flămând, sau sărăcimea adunată în faţa porţilor unde se aruncau ouăle stricate de către casele de export şi nenorociţii aceştia cumpărând un morman pentru un singur ban de aramă ca pe urmă să soarbă cu lăcomie lichidul putred din găoace; sau când vedea un hamal opintindu-se sub greutatea unei poveri care era prea mare chiar pentru un animal, sau când vedea bărbaţi bogaţi şi femei îmbrăcate în mătăsuri şi cu obrajii sulemeniţi, râzând şi discutând indiferent, în timp ce cerşetorii întindeau mâinile spre ele, simţea cum începe să clocotească furia într-însul şi pentru tot ce vedea avea un singur protest ce putea să-l liniştească:

— Lucrurile acestea nu se vor putea îndrepta, până în ziua când cauza noastră va ieşi biruitoare. Va trebui să proclamăm revoluţia! Va trebui să exterminăm pe toţi bogaţii, iar pe străinii aceştia care ne împilează să-i dăm afară, pentru a repune sărăcimea în drepturile ei. Dar aşa ceva nu se poate decât cu ajutorul revoluţiei. Yuan, când îţi vei da seama de toate acestea ca să intri în rândurile noastre? Avem nevoie de tine… patria noastră are nevoie de noi toţi!

Şi Meng întorcea ochii ca de flăcări spre Yuan, ca şi când ar fi vrut să-l străpungă cu ei şi să-l facă să-i făgăduiască.

Dar Yuan nu putea să-i făgăduiască, deoarece cauza aceasta îl înspăimânta. Era aceeaşi cauză de care reuşise să fugă. Afară de asta nu avea nicio încredere că relele acestea ar putea fi înlăturate datorită triumfului unei cauze oarecare şi nici nu era în stare să urască oamenii bogaţi, cu aceeaşi înverşunare cu care-i ura Meng. Pântecele revărsat al unui om bogat sau un inel pe care-l vedea în degetul lui, gulerul de blană al hainei lui, cerceii în urechile unei femei, sulimanul sau pudra de pe obraz,

erau de ajuns pentru Meng ca să-l facă şi mai devotat cauzei sale decât a fost înainte de asta. Dar chiar împotriva voinţei sale, Yuan nu se putea împiedica să nu vadă trăsăturile de bunăvoinţă în înfăţişarea bogaţilor, sau cele de milă de pe obrazul sulemenit al unei femei care arunca un ban de argint cerşetorului de lângă ea, deşi era îmbrăcată în haine de satin, dar afară de asta îi plăcea râsul vesel, fie că era râsul bogaţilor, fie că era al săracilor; îi plăceau oamenii care râdeau, chiar atunci când ştia despre ei că sunt răi. Adevărul era că Meng trebuia să iubească sau să urască oamenii, pentru că erau albi sau negri, dar pentru nimic în lume Yuan n-ar fi fost în stare să spună: „Omul acesta este bogat şi rău, iar omul acesta este bogat şi bun", prin urmare el nu era omul care ar fi putut să fie de folos vreunei cauze oricât de frumoasă ar fi fost ea.

Nu era în stare nici să urască străinii care se vedeau pe străzile oraşului, aşa cum îi ura Meng. Oraşul acesta avea relaţii comerciale foarte întinse în toate părţile lumii şi era plin de străini de toate rasele şi de toate limbile. Yuan îi vedea în toate părţile pe străzi, unii erau blânzi, alţii gălăgioşi şi răi, sau ameţiţi de băutură, dar între ei erau şi săraci şi bogaţi. Mai mult decât pe orice bogat Meng ura străinii care erau bogaţi şi ar fi fost în stare să suporte orice tortură cu mai multă uşurinţă, decât să vadă un marinar străin că loveşte un om care trage la ricşă, o femeie albă care cumpără ceva de la un vânzător ambulant şi încercă să-i plătească mai puţin decât preţul la care s-au învoit, sau orice alt aspect al vieţii obişnuite în oraşele de pe litoralul mării unde oameni de toate neamurile se amestecă de-a valma între ei.

Lui Meng îi părea rău şi de aerul pe care-l respirau aceşti străini. Dacă se întâmpla să se întâlnească pe stradă cu vreunul, nu-i făcea loc nici atât cât să pui palma. Chipul lui închis devenea şi mai întunecat şi trecea cu umerii repeziţi înainte, iar dacă se întâmpla să lovească un străin – dacă era femeie, cu atât mai bine – murmura cutremurat de ură:

— N-au ce căuta în ţara noastră. Au venit să fure şi să jefuiască. Cu religia lor ne fură sufletul şi credinţa, cu negoţul lor ne fură mărfurile noastre şi banii pe care-i avem.

Într-una din zile Yuan şi Meng se întoarseră de la şcoală împreună şi pe stradă trecură pe lângă un bărbat înalt şi slab, cu pielea albă, nasul ascuţit cum îl au toţi străinii, dar ochii şi părul negru, deci nu semăna cu albii. Meng îi aruncă o privire furioasă şi se întoarse spre Yuan:

— Dacă poate să existe ceva în oraşul acesta care să mi se pară mai odios decât orice, atunci să ştii că acest ceva nu poate fi decât oamenii de teapa acestuia care nu reprezintă decât un amestec de sânge şi nu poţi avea niciun fel de încredere în ei, căci inima lor înclină când într-o parte, când într-alta. Mi-a fost peste putinţă să înţeleg cum de un bărbat sau o femeie de rasa noastră îşi poate uita într-atâta de sine, încât să-şi amestece sângele cu al străinilor. Aş fi în stare să-i ucid pe toţi ca pe nişte trădători şi aş ucide pe toţi cei care seamănă cu cel care a trecut pe lângă noi.

Dar Yuan îşi aduse aminte de privirile blânde ale trecătorului şi de trăsăturile întipărite pe obrazul lui palid, aşa că-i răspunse:

— Mi s-a părut un om destul de cumsecade. Ar fi peste putinţă să admit că este un om rău numai din pricină că are obrazul palid şi sângele amestecat. El nu poartă nicio vină pentru faptele părinţilor lui.

— Ar trebui să-l urăşti şi tu, protestă Meng. N-ai auzit câte nenorociri au adus albii asupra ţării noastre şi nu ştii cum ne-au robit cu tratatele lor de comerţ? Nu putem avea nici cel puţin o legislaţie a noastră – dacă se întâmplă ca un om alb să ucidă un concetăţean de-al nostru, acesta scapă aproape nepedepsit – căci nu este dus în faţa tribunalului nostru…

În timp ce Meng vocifera în felul acesta, Yuan îl asculta zâmbind, ca şi când ar fi vrut să-şi ceară iertare din cauză că el se simte atât de puţin pornit, în comparaţie cu violenţa vărului său, dar probabil şi din cauză că-şi zicea că în interesul patriei sale, ar fi trebuit să urască şi el străinii, dar cu toate acestea nu era în stare.

Prin urmare Yuan nu putea să se asocieze deocamdată la gruparea lui Meng. Totuşi nu zise nimic, văzând că Meng încearcă să-l convingă şi zâmbi cu sfială, dar nu-l refuză ci-i răspunse că este prea ocupat – că nu are timp nici cel puţin pentru o astfel de cauză, aşa că vărul său îl lăsă în pace şi din ziua aceea nici nu mai vorbi cu el, iar dacă-l întâlnea, trecea pe lângă el întunecat şi se mulţumea să dea uşor din cap. În timpul sărbătorilor sau a comemorărilor patriotice, când toţi ieşeau cu steaguri şi defilau pe stradă, Yuan se ducea şi el cu ceilalţi studenţi, ca să nu spună despre el că este un trădător, dar la întrunirile lor secrete nu participa niciodată şi nici nu uneltea. Uneori se întâmpla să afle câte o ştire despre cei care unelteau, cum pe cutare l-au descoperit într-o odaie cu o bombă pe care voia să o arunce împotriva unui om de vază, iar într-un rând află despre un grup de studenţi care s-au dus şi au bătut pe unul dintre profesori, din cauză că acesta era

prieten cu străinii. Când Yuan află despre asta, se feri şi mai mult de ei şi se ocupă numai de cărţile lui, fără să se mai gândească la nimic altceva.

Adevărul era că viaţa de acum a lui Yuan era prea plină de propriile lui preocupări, pentru a se mai putea gândi şi la motivele care determinau atitudinea altora, înainte de a i se putea limpezi în minte ce fel de sfârşit va avea lupta dintre bogaţi şi săraci şi înainte de a putea înţelege pe deplin cauza pe care o slujea Meng, sau chiar înainte de a se putea bucura în întregime de toată veselia tinereţii, în mintea lui se trezi un gând nou. Era preocupat de lecţiile lui de la şcoală, de multele lucruri pe care le învăţase, de cunoştinţele stranii pe care le adunase, de minunile ştiinţei noi care se deschideau în faţa lui, în timpul lucrărilor de laborator. Chiar în timpul studiului chimiei, pe care nu o putea suferi din pricina mirosurilor iuţi care-l supărau, rămânea încântat de analizele pe care le făcea şi se minuna văzând că anumitele lichide amestecate între ele, încep să spumege de viaţă nouă, iau culoare nouă, alt miros şi devin un element cu totul nou, deosebit de cele două din care a fost compus. Zilele acestea de studiu, trezeau în mintea lui tot felul de gânduri şi percepţii în legătură cu oraşul acesta în care se întâlneau toate neamurile pământului, aşa că nu-i mai rămânea timp liber, nici ziua nici noaptea, pentru a se întreba ce gândesc ceilalţi. Nu se putea dedica în întregime niciunei preocupări anume, căci în mintea lui se găseau atât de multe şi uneori îşi pizmuia verişorii şi pe sora lui, deoarece Sheng trăia numai în lumea visurilor, Meng era devotat cauzei lui, iar Ai-lan nu trăia decât pentru frumuseţea ei fizică şi plăcerile ei, ceea ce însemna un gen de viaţă uşoară, în raport cu viaţa pe care o ducea Yuan şi care avea atâtea aspecte.

Până şi săracii din oraşul acesta erau atât de puţin simpatici în sărăcia lor, încât lui Yuan îi era peste putinţă să-şi închipuie despre ei că ar fi cu adevărat de plâns. Îi era milă de ei şi ar fi dorit ca toţi să fie hrăniţi şi îmbrăcaţi, aşa că de fiecare dată când se întâmpla să aibă un ban la el şi trecea un cerşetor care întindea mâna, i-l da numaidecât. Dar se gândea că poate nu i l-a dat numai de milă, ci şi pentru a scăpa de mâna lui murdară care îl apuca de mâneca hainei şi pentru a nu-l auzi murmurându-i la ureche: „Fii milostiv, tânărul meu stăpân… fii milostiv şi dă-mi ceva ca să nu mor de foame împreună cu copiii!” În tot oraşul nu se găsea decât un singur spectacol care să fie mai insuportabil decât stăruinţele cerşetorilor, şi

acesta era spectacolul pe care-l dădeau copiii cerşetori. Yuan nu era în stare să se uite la copiii săracilor care se ţineau după el pe străzi, căci obrajii lor erau contractaţi de mizerie şi prelungi din cauza bocetelor continue în timpul cerşitului, dar cu atât mai puţin putea suporta vederea celor mici ca nişte schelete care dormeau în sânul secătuit de sărăcie al mamelor lor. Yuan se cutremura de friguri când îi vedea. Le arunca gologanii pe care-i avea la el, şi întorcând privirea, se grăbea să treacă repede înainte, murmurând: „Poate m-aş înscrie şi eu în gruparea lui Meng, dacă cerşetorii aceştia nu ar fi atât de îngrozitori la vedere!”

Dar trebui să intervină ceva pentru a-l determina să nu se înstrăineze cu totul de poporul său şi acest ceva era tocmai vechea dragoste pentru holde şi copaci. În timpul iernii acesteia pe care o petrecu în oraş, dragostea lui se domoli şi o uită aproape cu totul. Dar de cum începu să se desprimăvăreze, simţi că începe să se neliniştească. Zilele se încălzeau şi în grădinile oraşului copacii începură să dea muguri şi frunze; pe străzi treceau vânzătorii cu coşurile cobiliţelor încărcate de ramuri de prun înflorite pe care le împleteau cununi, sau cu buchete de micşunele şi stânjenei. Vânturile domoale ale primăverii începură să-l neliniştească şi-i aduceau aminte de cătunul în marginea căruia era casa de lut, iar în tălpile picioarelor simţea o furnicare neînţeleasă, de a călca pe pământul bun şi sănătos, în loc să calce pe pavajul străzilor acestora. Astfel în aceeaşi primăvară se înscrise între elevii care urmau un curs de agricultură şi între alţi elevi, îi dădură şi lui o bucată de pământ la marginea oraşului, pentru ca s-o cultive şi să pună în practică lecţiile teoretice pe care le învăţa din cărţi. Datoria lui era să semene bucata aceasta de pământ, să o plivească şi să o lucreze în felul în care i se spunea că trebuie lucrată.

Astfel se întâmplă că bucata de pământ pe care o primi Yuan, era cea din urmă dintre partalele împărţite între ceilalţi studenţi, şi vecină cu ţarina unui plugar. Când se duse pentru întâia dată să-şi vadă pământul, era singur şi plugarul de lângă el îl privi râzând şi strigă:

— Ce caută studenţii pe aici? Eu credeam că studenţii învaţă numai din cărţile pe care le au!

Yuan îi răspunse:

— În vremurile de astăzi studenţii învaţă şi cum trebuie să semene şi să secere şi cum trebuie pregătit pământul înainte de a-l semăna, aşa că pentru

asta am venit şi eu astăzi pe aici. La răspunsul acesta plugarul începu să râdă şi adăugă cu profund dispreţ:

— Eu n-am auzit încă despre o astfel de învăţătură! Până acum plugarul spunea feciorului său ce să lucreze, iar acesta spunea mai departe feciorului său propriu… căci la plugărie n-ai decât să te uiţi ce face vecinul tău şi faci şi tu ca el!

— Dar dacă se întâmplă ca vecinul să greşească?

— Te uiţi la celălalt vecin sau la unul care ţi se pare mai bun decât toţi, răspunse plugarul şi continuă să râdă, apoi puse mâna pe sapă şi-şi văzu de lucru. Dar din când în când se oprea şi după ce se scărpina în creştet, se întorcea spre el şi adăuga râzând: Crede-mă, eu n-am mai auzit de aşa ceva până astăzi. În sfârşit, îmi pare bine că nu m-am gândit să trimit la şcoală pe niciunul dintre feciorii mei, aşa că nu mi-am risipit arginţii învăţându-i cum să facă plugăria! Îi voi învăţa eu singur mai mult decât ar putea învăţa la şcoală, poţi să mă crezi.

Yuan nu mai pusese mâna pe sapă în viaţa lui, dar când o ridică, i se păru atât de grea, încât nu era în stare să lucreze cu ea. Oricât de sus ar fi ridicat-o deasupra capului, îi era peste putinţă să o coboare în pământ în aşa fel încât să poată tăia glia bătucită, căci de fiecare dată se lovea cu câte un colţ; asuda din greu, dar cu toate acestea vedea că nu reuşeşte, aşa că deşi ziua era rece şi bătea un vânt aspru de primăvară, curgea sudoarea de pe el de parcă ar fi fost în toiul verii.

Neştiind ce să mai facă, începu să se uite furiş la ţăranul de alături, pentru a vedea cum procedează, căci îl auzea lovind ritmic cu sapa şi de fiecare dată gura sapei scotea câte o bucată de pământ. Se simţea însă prea mândru ca să se uite la el făţiş, dar cu toate acestea ţăranul îl văzuse de mult şi făcea haz de felul în care umbla cu sapa. Văzându-l că s-a oprit din lucru şi se uită la el, se apropie şi începu să râdă:

— Cred că nu ai nevoie să te uiţi ce face plugarul din holda de alături, când dumneata ai învăţat din cărţi tot ce ai de făcut, apoi adăugă: În carte nu spune cum trebuie să ţii în mână coada sapei?

Yuan încerca să-şi stăpânească supărarea, căci îi venea greu să-l vadă că-l ia în bătaie de joc tocmai un om ca acesta, dar în acelaşi timp îşi dădea seama că el nu este în stare nici cel puţin să sape bucata aceasta de pământ, prin urmare cum ar fi putut să se gândească să o şi semene. Dar reuşi să-şi

stăpânească ruşinea neputincioasă şi lăsând sapa din mână, începu să râdă şi el şi ştergându-şi sudoarea de pe frunte, îi răspunse cu şiretenie:

— Ai dreptate, vecine. Cartea nu vorbeşte despre asta. Te voi lua învăţător, dacă vei vrea să mă înveţi.

Răspunsul acesta simplu i se păru foarte la locul lui, aşa că ţăranul încetă să mai râdă şi se uită cu bunăvoinţă la tânărul din faţa lui. În realitate se simţea mândru că el care nu era decât plugar, putea să înveţe ceva pe tânărul acesta, care se vedea cât de colo că este student şi după vorbă şi privire arăta să fie cărturar. Îl măsură cu privirea şi îi spuse cu oarecare solemnitate în glas:

— Înainte de toate uită-te mai întâi la mine, apoi la dumneata şi pe urmă să-mi spui care dintre noi doi este în stare să sape fără să asude prea mult.

Yuan ridică privirea şi văzu în faţa sa un plugar voinic şi ars de soare, despuiat până la mijloc, cu picioarele goale până la genunchi, încălţat cu sandale de papură, cu obrazul ars de soare şi biciuit de vânturi, cu privirea senină şi limpede. Nu zise nimic, ci se mulţumi să zâmbească, apoi scoţându-şi haina de pe el şi jiletca, îşi sumese mânecile de la cămaşă. Plugarul se uită la el şi exclamă pe neaşteptate:

— Ce fel de femeie este aceea de la care ai moştenit pielea aceasta! Uită-te la braţul meu! şi-şi întinse braţul alături de al lui Yuan: întinde palma!… Nu vezi că ţi-e plină de băşici! Ţii coada sapei atât de slobodă, încât ar fi spart chiar nişte băşici din palma mea!

Pe urmă luă sapa în mână şi arătă lui Yuan cum trebuie să o ţină, cu mână sigură şi strânsă pe coadă, iar cu cealaltă ceva mai jos, ca să conducă fiecare lovitură. Yuan nu se mai codi să primească sfaturile ţăranului şi după mai multe încercări, reuşi să ţină coada sapei aşa cum trebuia şi la fiecare lovitură scotea câte o bucată de pământ bătucit. Omul începu să-l laude pentru îndemânarea lui. Aşa că se simţi tot atât de mulţumit de laudele lui, ca şi când ar fi auzit laudele profesorului, după ce-i citea versurile, dar cu toate acestea se mira de plăcerea pe care o simţea, deşi omul acesta nu era altceva decât un ţăran.

Yuan venea în fiecare zi să-şi lucreze bucata de pământ, dar prefera să vină numai când colegii lui nu erau de faţă, căci atunci când veneau ei, ţăranul nu se apropia, ci lucra în mijlocul unei holde ceva mai departe. Când se întâmpla să fie singur, ţăranul se apropia de el şi-i arăta cum să semene şi

cum să răărească răsadurile, cum să le apere de gărgăriţe şi tot felul de gâze care aşteptau nerăbdătoare să roadă răsadurile, de cum ies din pământ.

Acum era rândul lui Yuan să dea învăţătură, căci îndată ce văzu că răsadurile lui sunt ameninţate de primejdie, îşi aduse aminte că în cărţile lui scria despre otrăvuri străine, care ucid această plagă a semănăturilor. Prima dată când întrebuinţă această otravă, ţăranul se uită la el cu neîncredere şi-i spuse:

— Adu-ţi aminte că la început a trebuit să te uiţi la mine şi să vezi ce fac, deoarece în cărţile dumitale nu scria cum trebuie să lucrezi şi nici nu-ţi arătau cât de adânc trebuie să semeni cuiburile de mazăre şi nici când să le sapi, ca să tai buruienile dimprejurul lor.

Dar când văzu că gărgăriţele şi viermii ies din pământ şi se târâie pe frunze, apoi rămân morţi din pricina otrăvii, se miră îndelung şi-i spuse ceva mai domolit:

— Jur că n-aş fi crezut aşa ceva. Prin urmare viermii şi gâzele acestea nu sunt o plagă trimisă de zei, ci ceva de care omul poate scăpa cu uşurinţă. Fără îndoială trebuie să fie oarecare adevăr şi în ceea ce spun cărţile, oricât de puţin ar fi, deoarece săpatul şi semănatul nu poate să-ţi folosească la nimic, dacă vin viermii şi mănâncă răsadurile.

Îi ceru să-i dea şi lui puţină otravă pentru ţarina lui, iar Yuan îi dădu bucuros şi astfel se împrieteniră unul cu altul în oarecare măsură, iar pământul lui Yuan ieşi mai bine decât al colegilor săi, datorită sfaturilor plugarului, iar plugarul datorită lui Yuan reuşi să scape răsadurile de gărgăriţe şi de omizile care roaseră holdele vecinilor săi.

Pentru Yuan era adevărată fericire prietenia cu omul acesta şi pământul pe care-l avea şi-l putea lucra. De multe ori în primăvara aceasta, stând aplecat asupra brazdelor şi lucrând, simţea în sufletul său o mulţumire cum nu cunoscuse niciodată până acum. Se obişnui să-şi dezbrace hainele cu care umbla şi să se îmbrace într-un costum uşor, cum purtau ţăranii, îşi scotea şi ghetele şi încălţa sandale de papură. Vecinul său n-avea nicio fată de măritat, iar soţia lui era acum femeie bătrână şi urâtă, aşa că putea intra slobod în casa lui şi aici îşi lăsa hainele pe care le întrebuinţa în timpul lucrului. Astfel în fiecare zi, când ieşea la lucru, se îmbrăca în haine de plugar şi începu să îndrăgească pământul, mai mult decât îşi închipuise că va fi în stare. Simţea adevărată plăcere să urmărească sămânţa cum răsare şi vedea că chiar în acest proces de înviere, era un fel de poezie, pe care nu era

în stare să o exprime, deşi încercase să o pună în versuri. Îi plăcea lucrul în ţarină şi uneori după ce sfârşea lucrul în pământul său, trecea dincolo şi ajuta vecinului, iar câteodată la cererea ţăranului, primea să mănânce împreună cu el, pe marginea ariei, unde soţia acestuia întindea masa, după ce zilele deveniră mai călduroase. Din pricina lucrului în aer liber, deveni vânjos şi ars de soare, aşa că Ai-lan îl întrebă într-o zi:

— Yuan, spune-mi cum se face că devii mai negru cu fiecare zi ce trece? Eşti tot atât de negru ca orice plugar.

— Pentru că eu sunt plugar, răspunse Yuan râzând dar tu, Ai-lan, nu vrei să mă crezi, când îţi spun că eu sunt plugar adevărat.

De multe ori, când se aşeza să citească, sau chiar în timpul petrecerilor lor de seară, când era departe de petecul de pământ, îşi aducea pe neaşteptate aminte de el şi în timpul lecturii sau al petrecerii începea să se gândească la o sămânţă nouă pe care ar putea-o semăna sau la legumele ce ar putea fi răsădite înainte de sfârşitul verii, sau se simţea tulburat când îşi aducea aminte că frunzele unor răsaduri au început să îngălbenească înainte de vreme fără să ştie pricina.

Yuan îşi zicea uneori: „Dacă toţi săracii ar fi ca vecinul acesta al meu, cred că aş fi bucuros să intru şi eu în gruparea lui Meng şi să o slujesc”.

Mulţumirea trainică şi ascunsă pe care i-o pricinuia bucata aceasta de pământ era pentru Yuan o adevărată binefacere. Un fel de mulţumire ascunsă, căci chiar dacă ar fi vrut anume, totuşi i-ar fi fost peste putinţă să explice cuiva motivele pentru care îi place munca în ţarină, iar la vârsta lui se simţea şi puţin ruşinat de această slăbiciune a lui, căci tineretul de la oraş avea obiceiul să spună despre oamenii de la ţară că sunt bădărani şi să-i ia în bătaie de joc. Yuan era tocmai omul care ţinea la ceea ce spuneau colegii lui şi din pricina asta nu pomeni nimic nici lui Sheng, deşi vărul său se entuziasma de orice formă a frumosului şi discutau de multe ori împreună despre culorile şi feluritele forme ce le descopereau; cu atât mai puţin ar fi putut mărturisi lui Ai-lan adânca plăcere pe care i-o pricinuia pământul său. Poate la nevoie, ar fi îndrăznit să vorbească, dar numai cu femeia pe care o numea mama lui, căci deşi nu discutau împreună despre probleme mai adânci, totuşi în timpul prânzului, când nu erau decât ei singuri acasă, mama lui îi vorbea adeseori despre problemele care o preocupau.

Mama lui îşi petrecea timpul cu opere de binefacere pe care nu le ştia nimeni, şi nu se dedica în întregime jocurilor de noroc sau alergărilor de cai şi de câini, cum făceau cele mai multe femei din oraşul acesta. Astfel de distracţii ei nu-i făceau nicio plăcere, deşi însoţea uneori pe Ai-lan, când cerea s-o conducă la curse, dar se aşeza şi urmărea tot ce se petrecea în apropierea ei, liniştită şi demnă, ca şi când şi-ar fi îndeplinit o datorie faţă de fiica ei şi nicidecum pentru propria plăcere. Adevărata ei plăcere erau operele de binefacere faţă de copii, anume faţă de fetele nou născute pe care părinţii lor le lepădau, din pricină că oamenii săraci nu aveau nevoie de fete. Pe fetiţele acestea le aducea la un cămin pe care-l întreţinea ea singură şi unde avea două îngrijitoare. Ea însăşi se ducea la căminul acesta în fiecare zi, pentru a le da instrucţiuni, a îngriji pe cele bolnave şi slabe, căci avea în total vreo douăzeci. Despre căminul acesta vorbea adeseori cu Yuan şi făcea planuri cum să le înveţe să-şi câştige singure existenţa sau să le mărite cu vreun om cumsecade care se va găsi, plugar sau ţesător sau negustor, dacă se va întâmpla să caute soţii bune şi muncitoare.

Într-un rând Yuan o însoţi la căminul acesta şi rămase mirat de schimbarea ce o văzu pe obrazul mamei sale, de cum trecură pragul. Era o casă simplă şi săracă, deoarece ea nu avea prea mulţi bani de cheltuit, căci chiar pentru o astfel de operă ea n-ar fi vrut să lipsească pe Ai-lan de plăcerile ei, dar îndată ce intrară în curte, fetiţele se repeziră la ea şi începură să o tragă de haine şi de mâini, ţipând şi sărutând-o, până când începu şi ea să râdă şi se uită sfioasă la Yuan care rămase uimit, căci până acum nu o văzuse încă niciodată râzând.

— Ai-lan ştie de fetiţele acestea? întrebă el.

— Astăzi ea nu se gândeşte decât la viaţa ei proprie, răspunse femeia şi înfăţişarea îi deveni din nou serioasă.

Conduse apoi pe Yuan în toate părţile, din curte prin toate odăile, până la bucătărie, care deşi erau simple, păreau totuşi foarte curate.

— Nu am nevoie de prea mulţi bani pentru întreţinerea acestui cămin, zise femeia, căci vreau să formez din ele soţii de oameni muncitori. Pe urmă adăugă repede: Dacă se va întâmpla să descopăr printre ele, una singură care să fie dispusă să primească ceea ce am vrut să fac pentru Ai-lan… o voi scoate de-aici şi o voi duce la mine acasă, unde mă voi ocupa eu de ea. Cred că cea pe care o caut ar putea să fie fetiţa asta, dar deocamdată nu am nicio certitudine…

Strigă o fetiţă care ieşi din odaia de-alături, o fetiţă cu înfăţişarea gravă, deşi nu avea mai mult de doisprezece-treisprezece ani. Veni cu încredere şi luă pe mama lui de mână, apoi, ridicând privirea spre ea, întrebă cu glasul limpede:

— Da, mamă, am venit.

— Fetiţa asta, zise mama lui şi coborî privirea spre obrazul fetei care era ridicat spre ea, are ceva într-însa, dar încă nu pot să-mi dau seama ce anume. Am găsit-o chiar eu, în pragul acestei case şi am adus-o înăuntru. Este cea mai mare şi prima pe care am găsit-o. Se pricepe foarte bine la scris, reţine tot ce învaţă, este credincioasă şi dacă va continua în felul acesta, o voi lua la mine acasă... peste un an sau cel mult doi… Bine, Mei-ling, acum poţi să pleci.

Fetiţa se uită la ea şi un zâmbet fugar îi lumină faţa, apoi se uită la Yuan cu atenţie, aruncându-i o privire atât de limpede şi de întrebătoare, dar fără nicio intenţie şi cu aceeaşi uşurinţă cu care ar fi aruncat-o oricăruia, încât Yuan nu o mai putu uita curând, deşi fata aceasta nu era decât un copil. Pe urmă ieşi din odaie.

Cu o astfel de femeie Yuan ar fi putut sta de vorbă, dar presimţea că între ei nu este nevoie de niciun fel de lămurire. Singurul amănunt de care era pe deplin conştient era mulţumirea pricinuită de ceasurile petrecute în timpul lucrului, pe pământul său. Acestea îl apropiau de rădăcinile ascunse pe care le avea într-însul, aşa că el nu era ca cei mai mulţi tineri de seama lui care nu aveau niciun fel de rădăcini, ci pluteau numai la suprafaţa vieţii acestui oraş.

De fiecare dată când Yuan simţea că începe să se zbuciume sau se simţea chinuit de îndoieli, se ducea la holda lui, unde asudând în arşiţă sau bătut de ploile repezi, lucra în tăcere sau sta de vorbă cu vecinul său. Cu toate că nici felul acesta de ocupaţie şi nici ceea ce vorbea, atunci când erau alături, nu i se părea că ar putea fi ceva de însemnătate, totuşi seara, după ce se întorcea acasă, se simţea uşurat şi liber de toate gândurile lui negre. Putea să citească liniştit şi să mediteze îndelung asupra lecturilor lui, sau se putea duce împreună cu Ai-lan şi prietenii ei, ca să-şi petreacă seara, în mijlocul veseliei şi al luminii dansului, fără ca această veselie să-i poată alunga liniştea coborâtă în suflet şi adusă din cuprinsul holdei lui.

Simţea mare nevoie de liniştea aceasta pe care i-o da câmpul, de forţa şi rădăcinile ce le simţea crescând într-însul, deoarece în primăvara aceasta

viaţa lui luă o întorsătură despre care el nu şi-ar fi închipuit că ar fi posibilă.

Dintr-un anumit punct de vedere, Yuan era foarte departe în urma lui Sheng, foarte departe în urma lui Ai-lan şi chiar a lui Meng. Aceştia trei trăiau în mijlocul unei atmosfere mult mai încărcate decât cea în care trăise Yuan până acum. Tinereţea şi-o petrecuseră în mijlocul acestui oraş şi trepidaţia lui li se strecurase în sânge. Aici viaţa avea multiple aspecte; tablourile de dragoste şi frumuseţe de pe pereţi; casele de plăceri unde puteau vedea imaginile dragostei stranii dintre bărbaţi şi femei din ţări străine; localurile de dans unde pentru un pumn de arginţi puteai închiria o femeie pentru o noapte de dragoste, şi toate acestea reprezentau o atmosferă supraîncărcată.

Ceva mai presus decât acestea erau poveştile, nuvelele şi poemele romantice tipărite care se găseau de vânzare în orice prăvălie cât de mică. În vremurile vechi toate acestea erau considerate drept lucruri rele, torţe cu care se aprindeau pornirile patimilor în sufletele bărbaţilor şi ale femeilor, aşa că nu le citea nimeni făţiş. Dar acum datorită subtilităţii naţiunilor străine, sub masca artei şi a geniului, obiceiul acesta îşi făcuse loc în public şi tineretul citea şi studia aceste cărţi în toate părţile; dar oricât de bine ar fi fost deghizate intenţiile pe care le conţineau, ele totuşi reprezentau o torţă care aprindea focuri oprite.

Tinerii deveniră mai îndrăzneţi şi tot aşa fetele, iar vechea modestie considerată virtute dispăru pentru totdeauna. Mâinile începeau să se caute una pe alta şi gestul acesta nu mai era considerat faptă urâtă, cum fusese odinioară, iar un tânăr putea să se adreseze el însuşi unei fete şi să-i ceară să se logodească cu el, fără ca părintele fetei să poată da în judecată pe tatăl tânărului şi totuşi astfel de fapte se petreceau într-un oraş din interiorul ţării, unde obiceiurile urâte ale străinilor nu erau cunoscute. După ce aceşti doi tineri se logodeau în mod public, puteau veni şi pleca de acasă fără să-i oprească nimeni, ca şi când ar fi fost nişte sălbatici, iar dacă se întâmpla, cum se întâmplă de multe ori, ca sângele să clocotească prea repede şi trupurile să se caute unul pe altul, înainte de vreme, ei nu erau ucişi pentru a spăla onoarea familiei, cum se întâmpla în tinereţea părinţilor lor. Aşa ceva nu se mai întâmpla, ci se grăbea ziua căsătoriei, ca astfel copilul să se poată naşte legitim şi părinţii lui nu se simţeau dezonoraţi, iar dacă se întâmpla ca părinţii tinerei perechi să sufere din pricina aceasta, încercau totuşi să se ascundă de ochii lumii şi să-şi stăpânească durerea, deoarece acum erau alte

obiceiuri. Dar numeroşi părinţi blestemau aceste obiceiuri din pricina feciorilor lor şi multe mame îşi plângeau fetele, dar n-aveau ce face, acestea erau obiceiuri noi şi pe cele vechi nimeni nu le mai putea aduce înapoi.

Acestea erau obiceiurile pe care le cunoscuse Sheng şi fratele său Meng şi chiar Ai-lan, ori ei făceau parte din lumea aceasta nouă şi nici nu cunoşteau alta. Yuan însă era cu totul altfel de fire. Tigrul îl crescuse în mijlocul vechilor tradiţii şi la acestea se adăugase ura lui nestăpânită faţă de femei, aşa că Yuan nici nu visase până acum că ar putea să se gândească la o femeie. Dar chiar dacă împotriva voinţei lui i se întâmpla să vadă o femeie prin somn, se trezea numaidecât cuprins de ruşine şi începea să citească, sau ieşea să se plimbe, ca să-şi limpezească mintea de gândurile acestea urâte. Ştia că va veni şi ziua când va trebui să se căsătorească şi el, ca orice bărbat care vrea ca feciorii lui să se nască în cinste, dar acestea nu erau amănunte la care ar fi putut să se gândească tocmai atunci când avea atâtea de învăţat, căci acum el nu putea să se gândească la altceva decât la învăţătură. Toate acestea le spusese părintelui său fără niciun fel de înconjur, şi chiar astăzi se simţea tot aşa.

În primăvara aceasta însă începu să se simtă chinuit de visurile care nu-i mai lăsau odihnă. Faptul i se părea cu atât mai straniu, cu cât în timpul zilei gândurile lui nu stăruiau niciodată asupra dragostei şi nici a femeilor. Totuşi, în timpul nopţii, visurile lui erau pline de imagini impudice care-l făceau să se trezească şi să se ruşineze, dar nu se simţea purificat decât după ce ieşea la câmp şi începea să lucreze cu deznădejde pe pământul său, iar când putea lucra mai îndelung, noaptea următoare visa mai puţin şi dormea mai adânc. Din pricina asta începea să iasă tot mai des la lucru.

Dar cu toate acestea, fără ca el însuşi să-şi fi putut da seama, Yuan era tot atât de zbuciumat de pornirile lui, ca şi oricare alt tânăr, mult mai zbuciumat decât Sheng care-şi molcomea pornirile cu felurite plăceri mărunte, şi îndoit de zbuciumat decât Meng care avea gândurile lui, cărora se devotase în întregime. Din curţile îngheţate ale părintelui său, Yuan venise de-a dreptul în oraşul acesta care ardea ca o flacără. El, care până acum nu îndrăznise nici cel puţin să ţină o fată de mână, simţea că nu este în stare să încingă cu braţul mijlocul unei fete şi s-o ţină de mână în timpul dansului, fără să simtă vreo remuşcare; nu putea să-i simtă respiraţia caldă pe obraz şi s-o ducă în ritmul muzicii, fără să se trezească într-însul un fel de tulburare plăcută de care se temea. Dar deşi atitudinea lui era foarte ceremonioasă, până când

Ai-lan începu să-l ia fără milă în bătaie de joc, şi abia atingea mâna fetei în timpul dansului, şi niciodată nu strângea alături de el mijlocul unei fete, cum vedea că fac alţi bărbaţi, fără ca cineva să-i dezaprobe, cuvintele lui Ai-lan îi puseră gândurile în mişcare, îndreptându-le tocmai într-acolo, unde el n-ar fi dorit să se îndrepte. Fata exclama câteodată, ţuguindu-şi buzele frumoase:

— Yuan, eşti atât de demodat! Cum crezi că vei putea dansa frumos, dacă ţii la distanţă, în felul acesta, fata cu care dansezi? Uite aşa trebuie ţinută o dansatoare!

Şi în mijlocul odăii aceleia unde numai rareori se întâmpla ca ea să-şi petreacă serile împreună cu mama ei, punea în mişcare cutia de muzică şi se strângea în braţele lui, modulându-şi trupul după al său şi făcând aceleaşi mişcări de picioare ca şi el. Dar nu pregeta să-l necăjească, chiar de faţă cu celelalte fete şi începea să râdă, spunând:

— Dacă dansezi cu fratele meu, Yuan, va trebui să-l sileşti să te ţină strâns. El ar prefera să te lase undeva într-un colţ de odaie şi să-şi danseze singur dansul până la capăt. Altădată spunea: Yuan este atât de frumos, amănunt pe care-l ştim cu toţii, dar nu atât de înspăimântător de frumos încât să sperie toate fetele! Fără îndoială între noi sunt şi fete care şi-au ales mai demult pe cei care-i preferă!

La astfel de glume făcute de faţă cu prietenele ei, toată lumea începea să râdă şi fetele cu care dansa deveneau mai îndrăzneţe şi se lipeau fără ruşine de el; dar cu toate că el ar fi preferat să le oprească elanul, se temea de hazul pe care-l va face Ai-lan şi se resemna. Până şi fetele sfioase începeau să zâmbească şi să devină mai îndrăzneţe când dansau cu el decât erau atunci când dansau cu alţi tineri şi până şi acestea dădeau ochii peste cap, zâmbeau şi-i strângeau mâna, sau căutau să-şi apropie pulpele picioarelor de ale lui, întrebuinţând toate ispitele pe care femeile le cunosc din instinct.

În cele din urmă se simţi atât de tulburat de visurile lui, de îndrăzneala şi libertatea gesturilor pe care le făceau fetele pe care le cunoscuse de dragul lui Ai-lan, încât poate n-ar mai fi ieşit seara niciodată cu ele, dacă mama lui nu i-ar fi spus şi acum destul de des:

— Yuan, pentru mine este adevărată mângâiere, când ştiu că eşti plecat împreună cu Ai-lan; deşi are un alt tânăr cu care poate ieşi în oraş, totuşi mă simt mult mai mulţumită, când ştiu că eşti cu ea.

Ai-lan era foarte bucuroasă că Yuan o însoţeşte la seratele din oraş, fiind mândră să-l poată prezenta cunoştinţelor ei, deoarece era un tânăr înalt şi plăcut la vedere, dar afară de asta ştia că unele dintre prietenele ei sunt foarte mulţumite că-l aduce şi pe el. Astfel, totul era pregătit pentru focul ce trebuia să ardă vâlvătaie, dar Yuan nu era deocamdată dispus să-i întindă torţa ca să ia foc.

Cu toate acestea focul se aprinse împotriva voinţei lui, fără ca el să fi prevăzut şi fără ca cineva să se fi putut gândi la această eventualitate.

Faptul se petrecu în următoarele împrejurări. Într-una din zile Yuan întârzie în sala de studii pentru a transcrie un poem străin, pe care profesorul îl scrisese pe tablă, ca lecţie pentru ziua aceea, şi întârzie până când plecară toţi colegii lui sau crezu că au plecat. Sala aceasta de studii era clasa în care era şi vărul său, Sheng, împreună cu fata aceea palidă care era revoluţionară. După ce termină de transcris, închise caietul şi băgându-şi tocul în buzunar, dădu să se ridice de la pupitru, când auzi pe cineva că-l strigă pe nume:

— Domnule Wang, fiindcă tot eşti aici, n-ai vrea să-mi explici semnificaţia acestor versuri? Eşti mult mai inteligent decât mine şi ţi-aş rămâne foarte obligată.

Glasul pe care-l auzi Yuan era glasul unei fete şi i se păru foarte plăcut, dar nu semăna cu mlădierile căutate ale lui Ai-lan şi ale prietenelor lui. I se părea dimpotrivă, că pentru o fată glasul prea vibrează şi era prea plin de rezonanţe, aşa că fiecare cuvânt pe care-l pronunţa avea o semnificaţie mai adâncă decât dacă l-ar fi pronunţat altcineva. Yuan ridică repede privirea şi rămase foarte mirat, văzând că alături de el se oprise fata revoluţionară, cu obrazul mult mai palid decât i se păruse la început; dar acum, când sta lângă el, îi văzu ochii negri, prelungi, dar nu i se părură reci, ci dimpotrivă luceau luminaţi de o flacără lăuntrică, şi luminile acestea îi tremurau pe obrazul palid şi împietrit. Se uită drept la el, pe urmă se aşeză alături, aşteptând răspunsul pe care trebuia să i-l dea, tot atât de calmă că şi când ar fi vorbit în orice altă împrejurare, indiferent cărui tânăr coleg al ei.

Cu mare greutate reuşi să articuleze un răspuns:

— A, da… fireşte… dar nici eu nu sunt tocmai sigur. Mi se pare că ar vrea să spună – versurile străine sunt întotdeauna foarte grele – este o odă… un fel de…

Continuă să vorbească în felul acesta, reuşind cu multă greutate să spună ceva, dar conştient tot timpul că privirile ei stăruitoare sunt acum îndreptate spre el şi-i examinează pe rând expresia obrazului şi-i cântăreşte vorbele. Pe urmă fata se ridică în picioare şi-i mulţumi cu vorbe cât se poate de simple, dar totuşi i se păru că acestea sunt pline de recunoştinţă, după cât îşi putea da el seama, o recunoştinţă mult mai mare decât ar fi meritat orice serviciu pe care i l-ar fi făcut. Astfel i se păru firesc să iasă împreună din sala de studii şi tot împreună trecură prin gangurile pustii, căci era târziu după amiază şi studenţii plecaseră de mult. Ieşiră amândoi pe poartă şi fata părea să se alinte mulţumită să nu vorbească nimic, până când Yuan, mai mult din politeţe, îi puse câteva întrebări:

— Care este onoratul dumitale nume? întrebă Yuan, întrebuinţând vechea formulă de politeţe pe care o cunoştea.

Fata îi răspunse rece, în cuvinte scurte şi fără înfloriturі, dar în acelaşi timp fără să întrebuinţeze niciun fel de formule de politeţe, doar cel mult că glasul ei da o semnificaţie fiecărui cuvânt pe care-l întrebuinţa.

După ce ieşiră pe poartă, Yuan se înclină adânc în faţa ei. Fata se mulţumi să dea repede din cap şi plecă. Yuan se uită după ea şi constată că este ceva mai înaltă decât sunt femeile de obicei şi-i urmări mersul sigur şi repede, până când o pierdu din vedere. Pe urmă se urcă îngândurat într-o ricşă şi se întoarse acasă, întrebându-se cine poate să fie fata aceasta şi cum se face că glasul şi ochii ei spun de multe ori cu totul altceva decât ceea ce exprimă obrazul şi vorbele ei.

Pe acest amănunt trecător se întemeie prietenia lor. Până acum Yuan nu avusese niciun prieten care să fie fată, dar nici nu s-ar fi putut spune despre el că are prea mulţi prieteni, deoarece nu avea un grup anume de tineri, cum aveau alţi studenţi, între care să-şi aibă locul lui dinainte reţinut. Verişorii lui îşi aveau prietenii lor, Sheng între tinerii de seama lui care-şi închipuiau că sunt poeţi şi scriitori şi pictori moderni, şi urmau de aproape şi în toate pe unul numit Wu, la care Yuan se uita pe furiş, când îl vedea că dansează cu Ai-lan. Meng avea grupul lui de revoluţionari, dar Yuan nu aparţinea niciunei grupări şi cu toate că vorbea în treacăt cu o mulţime de tineri şi fete care erau prietene de-ale lui Ai-lan, nu avea totuşi niciun prieten mai apropiat. Dar înainte de aş putea da seama cum şi ce fel, văzu că s-a împrietenit cu fata aceasta.

Iată cum se desfăşurară lucrurile. La început fata încercă prin toate mijloacele să menţină relaţiile dintre ei, apropiindu-se de el cum s-ar fi apropiat orice fată mai şireată ca să-i ceară o explicaţie sau părerea asupra unui amănunt oarecare. Dar el se simţea dezamăgit, cum se întâmplă de multe ori bărbaţilor care constată astfel de apucături inocente, deoarece era şi el bărbat şi încă unul foarte tânăr, aşa că-i făcea plăcere să dea unei fete ajutor, să stea lângă ea şi să-i ajute să-şi transcrie lecţiile, astfel că până la urmă sub diferite pretexte, ajunseră să se întâlnească în fiecare zi, deşi nu făţiş. Dacă s-ar fi întâmplat să-l întrebe cineva ce-l leagă de fata asta, i-ar fi răspuns că o simplă prietenie şi nimic altceva. În realitate fata aceasta se deosebea foarte mult de toate fetele pe care el le considera fete cumsecade – căci de fapt oricât de puţin cumsecade ar fi fost o fată, nu exista încă niciuna la care el s-ar fi gândit vreodată mai îndelung; când i se întâmpla ca gândurile lui să se oprească la vreuna, atunci aceasta nu putea să fie decât o fată frumoasă ca Ai-lan, cu mâinile mici ca de păpuşă, cu obrazul drăguţ şi maniere alese, cum era ea şi prietenele ei. Cu toate acestea niciuna dintre fetele acestea nu-i era dragă – dar îşi zisese că dacă se va întâmpla să iubească pe cineva, atunci fata aceea trebuie să fie frumoasă ca un trandafir, ca un boboc de floare de prun sau alte lucruri abstracte şi fără folos. De multe ori în taină începuse să scrie poeme pentru o astfel de fată, câteva versuri pe care nu reuşea niciodată să le termine, deoarece sentimentul acesta era uşor şi tulbure şi nu exista nicio fată care să reprezinte pentru el mai mult decât toate celelalte, şi astfel să merite să scrie o poemă numai pentru ea. Dragostea lui părea mai mult un fel de lumină tulbure, înainte de răsăritul soarelui.

În orice caz nu se gândise niciodată că ar putea iubi o fată ca aceasta, severă şi foarte serioasă, care purta întotdeauna rochii simple, de culoare albastră sau cenuşie, încălţată în pantofi de piele şi mereu preocupată de cărţile şi cauza pe care o slujea. De iubit nu o iubea nici acum.

Dar fata îl iubea. Nu ştia nici el precis când reuşise să se convingă despre asta, dar cu toate acestea cunoştea adevărul. Într-una din zile se întâlniră într-un loc mai depărtat, ca să se plimbe împreună, în lungul unei străzi de pe marginea unui canal; se făcuse seară şi începuse să se întunece, când se îndreptară spre casă. Dar băgă de seamă că fata se uită la el cu o privire schimbată, o privire aprinsă şi stăruitoare, plină de dorinţe, iar glasul ei atât

de plăcut care părea că nici nu face parte din fiinţa ei, se auzi ridicându-se cu sfială:

— Yuan, am o dorinţă pe care aş vrea s-o văd îndeplinită şi la care ţin mai mult decât la orice.

Dar când se plecă spre ea ca s-o audă ce-i va spune, şi simţi că inima a început să-i bată grăbită, deşi ştia că el nu o iubeşte, fata adăugă:

— Aş vrea să intri în gruparea noastră, Yuan, căci pentru mine eşti ca un frate – aş vrea să te pot numi camarad. Avem nevoie de tine – avem nevoie de inteligenţa şi de puterea ta. Tu reprezinţi de două ori ceea ce ar putea deveni Meng.

În clipa aceasta Yuan înţelese care este motivul că fata aceasta a încercat să se împrietenească cu el şi bănui că toate acestea au fost puse la cale în înţelegere cu Meng şi numaidecât vâltoarea pe care o simţise în sufletul său se domoli.

Dar glasul ei se auzi din nou, stins şi vibrând adânc în lumina înserării:

— Ascultă Yuan, mai este şi un alt motiv, afară de acesta...

Dar nu îndrăzni s-o mai întrebe care este motivul. Simţi o slăbiciune urcându-se în toată fiinţa lui, ca şi când ar fi vrut să-l înece, şi întorcându-se spre ea îi răspunse cu glasul în şoaptă:

— Trebuie să mă întorc acasă… am făgăduit lui Ai-lan…

Aşa că se despărţiră şi se întoarseră amândoi acasă. Dar la despărţire făcură un gest pe care nu-l mai făcuseră niciodată până acum, căci nu se gândiseră la el şi nici nu-l prevăzuseră. Îşi dădură mâna şi în clipa aceasta Yuan simţi că ceva s-a schimbat într-însul şi înţelese că de aici înainte nu vor mai fi prieteni, că nici chiar în clipa aceasta nu erau prieteni, deşi nu înţelegea ce ar putea să fie.

Dar tot timpul acestei seri pe care şi-o petrecu împreună cu Ai-lan, vorbind cu o fată sau dansând cu alta, se uită la ele cum nu se uitase niciodată până acum şi gândindu-se cum se poate ca fetele să se deosebească atât de mult una de alta, iar după ce se întoarse în camera lui şi se întinse în aşternut, se gândi îndelung la acest amănunt, deşi i se întâmplă pentru întâia dată să se gândească la aşa ceva. De astă dată se gândi la fata aceasta şi la ochii ei care odinioară i se păruseră reci şi indiferenţi, ca pietrele negre de onyx în mijlocul obrazului palid. Îi văzuse că în seara aceea când vorbise cu ea, se aprind ca nişte flăcări, datorită frumuseţii lor interioare. Pe urmă îşi aduse aminte că glasul ei era întotdeauna plăcut şi că

vibraţiile adânci ale acestui glas păreau că nu se armonizează cu liniştea şi indiferenţa ei aparentă. Gândindu-se la ea în felul acesta, îşi zise că ar fi fost bine, dacă ar fi avut curajul s-o întrebe care este celălalt motiv. I-ar fi fost drag s-o audă mărturisindu-i motivul pe care-l bănuia el.

Dar cu toate acestea nu o iubea nici acum. Ştia că n-o iubeşte.

La urmă de tot îşi aduse aminte de strângerea mâinilor lor; de bătaia inimii pe care o simţise zvâcnind în palma acestei fete, înfrăţindu-se cu bătăile inimii lui, de felul în care se opriseră în mijlocul străzii neluminate, atât de nemişcaţi încât o ricşă ce trecea în goană, era gata să dea peste ei, dar nu auziră nici omul dintre hulube care le aruncă o înjurătură, căci nu le păsa de nimeni. Era prea întuneric pentru ca să-i mai poată vedea luminile ochilor şi fata nu spusese nimic şi tot aşa nici el. Prin urmare nu se gândea decât la această strângere de mână. Gândindu-se la ea, înţelese că facla s-a aprins. Ceva începuse să ardă într-însul, ceva care-l făcea să stea nedumerit, deoarece ştia că el nu o iubeşte.

Dacă s-ar fi întâmplat ca Sheng să strângă mâna acestei fete în locul lui, ar fi zâmbit şi ar fi uitat-o, căci el strânsese mâinile multor fete, îndemnat de un entuziasm trecător; dacă i-ar fi făcut plăcere, poate i-ar fi strâns mâna de mai multe ori la rând, sau dacă şi-ar fi dat seama că fata îl iubeşte, iar fi strâns-o mereu, sau i-ar fi strâns-o până când s-ar fi plictisit, pe urmă ar fi scris o povestire două, sau o poemă şi ar fi uitat-o cu atât mai uşor. Nici Meng nu s-ar fi gândit prea îndelung la ea, căci în gruparea din care făcea el parte erau multe fete şi erau obişnuite atât fetele cât şi băieţii să se poarte unul faţă de altul cu toată îndrăzneala şi libertatea, spunându-şi unul altuia camarad; Meng ascultase şi debitase el însuşi nenumărate peroraţii despre egalitatea dintre bărbaţi şi femei care sunt liberi să se iubească unul pe altul când îi trage inima.

Dar cu toată libertatea aceasta, în fond ei nu se bucurau de prea multă libertate, deoarece fetele şi tinerii aceştia, întocmai ca şi Meng, erau preocupaţi nu de pornirile trupului, ci de obligaţiile ce le aveau faţă de mişcarea lor şi aceste obligaţii îi purificau. Dintre toţi tinerii aceştia, cel mai devotat era Meng, care crescuse în mijlocul unui dispreţ nemăsurat faţă de orice pornire trupească, deoarece avusese ocazia să vadă faptele părintelui său şi privirile lacome ale fratelui său mai în vârstă, aşa că orice petrecere deşartă împreună cu femeile i se părea nesuferită, şi că acestea i-ar stoarce sufletul şi trupul pe care trebuie să le păstreze intacte pentru interesele

mişcării lor. Astfel Meng nu se apropiase încă de nicio fată. Putea vorbi şi el tot atât de uşor ca şi oricare altul despre dragostea liberă şi dreptul de a iubi, în afară de prevederile legii matrimoniale, dar cu toate acestea el nu practica principiile pe care le profesa.

Yuan însă nu făcea parte din nicio grupare ale cărei interese ar fi putut să-l purifice. Nu avea nici manierele indiferente şi plăcute ale lui Sheng, când sta de vorbă cu fetele şi care-l puneau la adăpostul oricărei urmări, aşa că, dacă Yuan simţea că o fată i-a strâns mâna, cum nu i-a strâns-o nimeni încă, n-o putea uita. Pe urmă mai era un amănunt la care trebuia să se gândească, anume că mâna ei i se păruse fierbinte şi cu palma umedă. Nu-şi închipuise că mâinile ei ar putea fi atât de fierbinţi. Aducându-şi aminte de obrazul ei palid, de buzele reci şi livide care se mişcau aproape imperceptibil când vorbea, îşi zise că dacă s-ar fi gândit dinainte la toate acestea, cu siguranţă şi-ar fi închipuit că mâinile ei trebuie să fie reci şi uscate, cu degetele fără voinţă. Dar adevărul era cu totul altul. Mâna ei îl strânsese puternic şi o simţise fierbinte şi stăruitoare în mâna lui. Mâinile, glasul şi ochii acestei fete era mărturia pojarului ce ardea într-însa. Dar când începu să se gândească ce fel de inimă poate avea fata aceasta stranie – care era atât de îndrăzneaţă şi de calmă, dar cu toate acestea sfioasă, după cât îşi putea da el însuşi seama care era sfios – se zvârcoli îndelung în aşternut şi se simţi înfiorat de dorinţa de a-i strânge din nou mâna.

Cu toate acestea după ce adormi şi dimineaţa următoare – care era o dimineaţă rece de primăvară – se trezi, îşi dădu seama că el nu o iubeşte. În dimineaţa aceasta se putea gândi în linişte la ea şi-şi putea aduce aminte cât de fierbinte fusese mâna ei, dar cu toate acesta putea afirma cu convingere că el n-o iubeşte. În timpul lecţiilor din ziua aceea, cu multă sfială se feri să se mai uite la ea şi nici nu se opri nicăieri, ci se duse de-a dreptul la câmp, unde începu să lucreze înfrigurat spunându-şi:

„Când simt pământul acesta în mână, contactul cu el este mult mai plăcut decât mâna oricărei fete.”

Pe urmă, aducându-şi aminte cum se zbuciumase noaptea trecută în aşternut, chinuit de gânduri, fu foarte mulţumit că tatăl său nu ştie nimic despre ce s-a întâmplat cu el.

Nu mult după aceea sosi şi ţăranul de alături care îl lăudă pentru priceperea cu care plivea buruienile din straturi şi îl întrebă râzând:

— Îţi mai aduci aminte de ziua cea dintâi când ai pus mâna pe sapă? Dacă s-ar fi întâmplat ca astăzi să începi săpatul pentru prima dată, sunt sigur că împreună cu buruienile ai fi tăiat toată fasolea! Apoi adăugă, ca să-l îmbuneze: Cu toate acestea vei deveni un bun plugar. Se vede după muşchii braţelor şi după lăţimea spatelui. Ceilalţi studenţi – n-am văzut în viaţa mea oameni atât de sfrijiţi – cu ochelarii lor, cu braţele subţiri şi dinţii de aur, cu picioarele ca nişte fuse în pantalonii lor străini, nu sunt buni de nimic; dacă şi trupul meu ar fi tot atât de netrebnic ca al lor, crede-mă aş încerca din toate puterile să-mi ascund nevolnicia în hainele cu care m-aş îmbrăca. Pe urmă începu să râdă din nou şi-l îndemnă: Haide, fumează o ţigară, în timp ce te vei odihni puţin în pragul casei mele!

Yuan se duse cu el şi ascultă zâmbind tot ce-i spunea plugarul care profită de ocazie să-şi exprime nemulţumirea faţă de oamenii de la oraş. Era pornit mai ales împotriva tineretului şi a revoluţionarilor, aşa că de fiecare dată când Yuan încerca să le ia apărarea, el îl contrazicea:

— Ce ajutor pot să-mi dea ei mie? Eu am o bucată de pământ, o casă şi văcuţa mea. Mie nu-mi trebuie alt pământ, afară de cel pe care-l am şi din rodul căruia pot să mă hrănesc. Dacă birurile n-ar fi atât de grele, aş trăi foarte mulţumit, dar oamenii care sunt de-o seamă cu mine plătesc întotdeauna biruri foarte grele. De ce să vină la mine, şi să-mi spună că îmi vor binele, atât mie cât şi celor din casa mea? Cine a mai pomenit de vreun bine pe care să ţi-l facă străinii? Sau cine ar fi în stare să facă cuiva vreun bine, afară de cei care sunt dintr-un sânge cu el? Prevăd că urmăresc ceva pentru ei înşişi – poate văcuţa mea, sau poate cine ştie, or fi vrând să-mi ia pământul.

Pe urmă începu să înjure, şi afurisi mamele care sunt în stare să nască astfel de feciori şi din nou făcu haz pe socoteala celor care nu sunt la fel cu el şi lăudă pe Yuan care se pricepea atât de bine la lucrările câmpului şi sfârşi râzând cu hohote, apoi se despărţiră mulţumiţi.

După conversaţia pe care o avură împreună şi după mulţumirea pricinuită de lucrul în ţarină, Yuan se întoarse acasă şi se culcă. În seara aceea nu era dispus să iasă în oraş la niciun fel de petrecere, nu dorea să vadă nicio fată şi nici să o ţină de mână, ci numai să lucreze în holda lui, să-şi facă lecţiile şi să se odihnească în timpul nopţilor. În felul acesta pământul său îi alungă şi de astă dată gândurile negre.

Cu toate acestea într-însul focul ardea vâlvătaie. Peste câteva zile dispoziţia lui se schimbă din nou şi începu să se simtă neliniştit, pe urmă într-una din zile se uită pe furiş ca să se convingă dacă fata era în sala de studii. Era acolo şi privirile lor se întâlniră pe deasupra capetelor celorlalţi elevi, iar ochii ei se îndreptară spre el, deşi întoarse capul numaidecât. Dar nu era în stare s-o uite. Peste alte câteva zile, fără să se fi gândit anume, când ieşi din sala de studii, se opri şi-i spuse:

— Vrei să ieşim astăzi din nou împreună?

Fata dădu din cap şi plecă ochii în pământ.

În ziua aceea nu o apucă de mână şi i se păru că merge mai depărtată de el decât făcea de obicei şi că e mult mai tăcută, iar vorbele pe care i le spunea porneau mai greu decât de obicei. În acelaşi timp simţi într-însul o pornire nouă care-l miră. Ar fi fost în stare să jure că e foarte mulţumit din pricină că fata nu întinde mâna după el şi că nu merge nici prea aproape. Cu toate acestea după ce făcură o bucată de drum, se gândi că ar fi fost mult mai bine dacă l-ar fi luat de mână. Nu-i întinse mâna nici la despărţire, cu toate că ar fi dorit să-i vadă mâna întinsă spre el, ca astfel s-o poată întinde şi el pe a lui. Dar ea nu făcu nicio mişcare şi Yuan se întoarse acasă cu senzaţia că a fost deposedat de ceva, dar în acelaşi timp se simţea revoltat din pricina acestui regret şi-i era ruşine de el, aşa că hotărî să nu se mai plimbe cu nicio fată, deoarece el este un om destul de ocupat cu lucrările lui. În aceeaşi zi un bătrân profesor al său rămase mirat de ceea ce scrisese în caiet, unde Yuan pleda cu toată amărăciunea împotriva sorţii bărbaţilor care sunt condamnaţi să trăiască în singurătate, dedicându-se studiilor şi ferindu-se de societatea femeilor; noaptea următoare, după ce se culcă, îşi zise de sute de ori la rând, că e foarte mulţumit că nu iubeşte pe fata aceasta. Câteva zile la rând ieşi în ţarină şi lucră cu nădejde, încercând să se convingă pe sine însuşi că nu are nevoie de nimeni.

La trei zile după aceea, primi o scrisoare cu scrisul mărunt şi necunoscut. El nu primea scrisori decât foarte rar şi numai de la un fost camarad din şcoala de război care mai ţinea şi acum la el. Dar scrisoarea aceasta nu era scrisă de prietenul său. Deschise plicul şi înăuntru găsi o pagină scrisă de fata pe care el nu o iubea… o singură pagină cu câteva fraze scurte în care-i spunea limpede:

„Am făcut eu vreun gest care te-a supărat? Eu sunt revoluţionară şi femeie modernă. Nu am niciun motiv să mă ascund, cum fac celelalte femei.

Eu te iubesc. Poţi să mă iubeşti şi tu? Nu-ţi cer să te căsătoreşti cu mine şi nici nu mă interesează aşa ceva. Căsătoria este un fel de robie, rămasă din vremurile vechi. Dar dacă se va întâmpla să doreşti dragostea mea, o poţi lua când vrei”.

În josul scrisorii, cu litere foarte mici şi enigmatice, era semnătura ei.

În felul acesta i se oferi lui Yuan pentru întâia dată dragostea. Începu să se gândească la dragoste, stând singur în camera lui, cu scrisoarea în mână şi trebui să se întrebe ce semnificaţie o fi având: o fată care-l aştepta, dacă s-ar fi întâmplat să o dorească… Simţi de nenumărate ori îndemnul ce se zbătea într-însul pentru a o lua. În clipele acestea de meditaţie, tinereţea lui naivă se despărţise de el, ca o haină pe care o dezbraci, şi locul ei fu luat de bărbat, care făcea să-i bată inima mai repede şi să-şi simtă sângele zvâcnind în vine. Din clipa aceasta trupul lui nu mai era trupul unui tânăr la începutul primei tinereţi…

În timp de câteva zile dorinţele noi ce se învolburau într-însul îl făcuseră să ajungă la maturitate şi să devină bărbat în toată puterea cuvântului. Cu toate acestea nu dădu fetei niciun răspuns, iar la şcoală se ferea să o vadă. În două seri de-a rândul se aşezase la masă pentru a-i scrie, dar de fiecare dată se simţise îndemnat să-i scrie: *„Eu nu te iubesc”*, şi cu toate acestea nu îndrăzni să-i scrie aşa ceva, deoarece neastâmpărul trupului său îl îndemna să lase slobod drumul dorinţelor lui. Prin urmare chinuit de îndemnurile acestea tulburi ale trupului şi inimii sale, nu-i răspunse, ci aşteptă în linişte.

Dar nu mai putea dormi şi era supărăcios şi gata de harţă, cum nu fusese până acum niciodată, aşa că mama lui începu să se uite la el înspăimântată şi Yuan îi simţi privirile întrebătoare îndreptate spre el. Dar i-ar fi fost peste putinţă să-i spună ceva, deoarece nu putea să-i spună că este supărat din cauză că nu putea primi o fată care i se oferise şi că e nemulţumit din pricină că nu o poate iubi, deşi o dorea. Prin urmare lăsă ca zbuciumul dintr-însul să se desfăşoare nesupărat şi se frământa tot atât de adânc ca şi Tigrul, când se gândea la câte un război ce trebuia să înceapă.

În mijlocul acestei vieţi pline de preocupări multiple pe care o ducea Yuan, şi care-l îndrepta în toate părţile, dar nicăieri definitiv, bătrânul Tigru făcu să apară o lumină neaşteptată, deşi el nu ştia de nimic. Trecuseră luni de zile de când îi scrisese soţia lui, dar până acum nu-i dăduse niciun

răspuns. El trăia departe, în apartamentele lui, tăcut şi mâhnit din pricina feciorului şi fără să vorbească cu nimeni. Femeia îi scrise a doua oară, pe urmă încă o dată, fără să pomenească lui Yuan nimic, iar când se întâmplă ca el s-o întrebe uneori care o fi pricina că tatăl său nu răspunde la scrisoarea ei, ea încerca să-l liniştească:

— Nu face nimic. De vreme ce nu răspunde înseamnă că nu poate să fie nimic rău.

De fapt lui Yuan îi venea foarte bine la socoteală să nu stăruie asupra acestui amănunt şi pe măsură ce treceau zilele, se simţea tot mai mult absorbit de viaţa lui de acum, aşa că la urmă de tot îşi uită că are motive să se teamă de părintele său şi se obişnui atât de mult să trăiască în casa mamei lui, încât îşi uită cu totul că a fugit din curţile lui Wang Tigrul ca să poată scăpa de sub puterea voinţei sale care-l încătuşase.

Pe urmă într-una din zilele de la sfârşitul primăverii, Tigrul îşi întinse din nou puterea asupra feciorului său. Se trezi din adâncul tăcerii lui şi scrise o scrisoare, nu soţiei sale, ci fiului său. Ca să facă această scrisoare, nu chemă un pisar[2] anume, ci luă penelul pe care nu-l mai întrebuinţase de multă vreme şi îi scrise câteva cuvinte care deşi erau stângace şi grosolane, înţelesul lor era totuşi destul de limpede.

Scrisoarea spunea:

„Nu mi-am schimbat hotărârea. Întoarce-te acasă, pentru a te căsători. Ziua hotărâtă este a treisprezecea din luna aceasta”.

Scrisoarea aceasta Yuan o găsi aşteptându-l în camera lui, într-o seară după ce se întoarse de la o petrecere. Se simţea înduioşat şi mulţumit, deoarece în timpul muzicii se hotărâse să primească dragostea oferită de fata aceea. Când intră în odaia lui, era încălzit de gândul că probabil ziua următoare, sau cel mult a doua se va duce cu ea unde va vrea şi va face tot ce-i va cere – sau poate se amăgea numai cu gândul că aşa va face. Pe urmă privirile lui se opriră asupra mesei şi văzu scrisoarea pe care după adresă o recunoscu numaidecât de la cine vine.

O luă în mână şi rupse plicul, apoi scoase dinăuntru foaia de hârtie învechită şi citi cuvintele care i se părură tot atât de limpezi ca şi când ar fi auzit răcnetul Tigrului în apropierea sa. Da, cuvintele acestea i se părură întocmai ca un răcnet, iar după ce le citi, camera i se păru că începe să

ăulească împrejurul său, ca de ecourile unei larme uriaşe ce s-a stins. Împături scrisoarea şi după ce o băgă în plic, se aşeză pe scaun şi începu să respire cu greutate, fără să zică nimic.

Ce avea acum de făcut? Cum va răspunde poruncii pe care i-o trimisese tatăl său? În ziua a treisprezecea? Până atunci nu avea mai mult de douăzeci de zile. Pe urmă dintr-odată simţi că deznădejdea din anii copilăriei lui începe să pună din nou stăpânire pe el. Spaima i se furişa încet în suflet. Cum va putea să se împotrivească voinţei tatălui său? Îndrăznise el până acum să iasă din voia lui? Tatăl său reuşise întotdeauna să-şi ducă voinţa lui până la capăt, fie datorită spaimei, fie dragostei lui faţă de el, sau poate reuşea să-l supună voinţei lui, datorită altor forţe, necunoscute pentru el. Tineretul nu poate scăpa niciodată de sub puterea voinţei celor mai în vârstă decât el. Un gând tulbure începu să-şi facă drum în mintea lui Yuan şi parcă-i spunea că poate tot va fi mai bine să asculte de părintele său. Se putea întoarce la curţile părintelui său, unde se va căsători cu fata aceea, va întârzia o noapte sau două şi după ce-şi va face datoria, va pleca şi nu se va mai întoarce acasă niciodată. După plecare, din punct de vedere legal, el va fi liber să trăiască aşa cum îl taie capul, fără ca purtarea lui să poată fi considerată drept un păcat. După ce se va supune voinţei tatălui său, va putea să se căsătorească cu cine-i va plăcea. Gândindu-se în toate chipurile, se întinse în aşternut ca să doarmă, dar nu putu dormi. Toată plăcerea pricinuită de petrecerea din seara aceasta se destrămase din sufletul său. Când se gândea că va trebui să-şi supună trupul poruncilor tatălui său, pentru femeia aceea pe care i-o alesese şi care aştepta, se simţi îngheţat de spaimă, ca şi în faţa unei fiare gata să sară asupra lui.

Chinuit de gândurile acestea, se sculă foarte de dimineaţă, fără să fi dormit deloc, şi se duse să vorbească cu mama lui; o trezi şi pe ea din somn şi după ce veni să deschidă uşa, îi întinse scrisoarea fără să zică nimic, şi aşteptă s-o citească. Chipul femeii se schimbă numaidecât, apoi se uită la el şi-i spuse resemnată:

— Du-te fiule şi mănâncă. Eşti epuizat de zbucium, dar încearcă să înghiţi mâncarea chiar în silă, căci te vei simţi mai bine, deşi poate acum îţi închipui că nu vei fi în stare să înghiţi nimic. Cu toate acestea încearcă de mănâncă. Vin şi eu numaidecât.

Yuan se supuse dorinţei ei. Se aşeză la masă şi când slujitoarea aduse cirul fierbinte de orez, condimentele şi franzeluţele străine pe care le prefera

mama lui, îşi dădu toată silinţa să mănânce. Mâncarea fierbinte îi împrăştie numaidecât o căldură plăcută în trup, aşa că se simţi mai uşurat şi mai puţin deznădăjduit decât fusese în timpul nopţii, şi după ce intră mama lui în odaie, se uită la ea şi-i spuse:

— Sunt aproape hotărât să nu mă întorc acasă.

Femeia se aşeză şi ea la masă şi după ce luă o felie de franzelă, începu să o mănânce îngândurată, apoi îi răspunse:

— Dacă aşa ai hotărât, atunci aşa vei face, Yuan, căci eu voi rămâne alături de tine. Nu vreau să stărui pentru a te sili să iei o hotărâre, căci e vorba de propria ta viaţă şi el este părintele tău. Dacă presimţi că datoria ta faţă de el este mult mai puternică decât datoria faţă de tine însuţi, atunci întoarce-te la el. Eu nu te voi condamna. Dar dacă nu vei vrea să te întorci, atunci stai în casa aceasta şi eu te voi ajuta într-un fel sau altul, în tot ceea ce vei face. Mie nu mi-e teamă de nimic.

La cuvintele acestea Yuan simţi că începe din nou să prindă curaj, un curaj calm şi destul de adânc, pentru a îndrăzni să se împotrivească voinţei tatălui său. Cu toate acestea înţelegea că va avea nevoie de îndrăzneala lui Ai-lan, pentru a putea duce până la sfârşit ceea ce avea de gând. La amiază, când se întoarse acasă, găsi pe Ai-lan în salon, jucându-se cu un căţeluş negru pe care i-l dăduse Wu, o jucărie mică şi cu nasul negru care-i era foarte dragă. Când văzu pe Yuan intrând, ridică privirea şi exclamă:

— Yuan, mi-a spus mama ceva şi m-a rugat să vorbesc cu tine, din pricină că sunt şi eu tânără şi ea este de părere că e mai bine ca tu să cunoşti felul de a gândi al unei fete din ziua de azi. Uite ce, Yuan, cred că ai fi un prost dacă ai asculta de vorbele omului acela bătrân! Şi ce dacă este tatăl nostru? Putem noi schimba cu ceva această situaţie? Ascultă-mă ce-ţi spun, nici eu şi niciuna dintre prietenele mele nu ne-am putea gândi să facem o astfel de prostie: să ne ducem şi să ne căsătorim cu cineva pe care nu l-am văzut niciodată. Spune-i că nu vrei – ce poate să-ţi facă? Ar fi peste putinţă să vină aici cu armata lui şi să te ridice. În oraşul acesta eşti la adăpost – tu nu mai eşti copil – viaţa ta îţi aparţine numai ţie – într-o bună zi te vei căsători cu cine te trage inima. Tu eşti un tânăr prea superior pentru a te putea căsători cu o femeie proastă care nu ştie nici să-şi scrie numele – chiar dacă ar fi cu picioarele legate! De asemenea, nu trebuie să uiţi că noi, fetele din ziua de astăzi, nu admitem să devenim ibovnice. Nu, la aşa ceva nici nu ne gândim. Dacă admiţi să te căsătoreşti cu o fată pe care ţi-a ales-o

tata, atunci eşti bun căsătorit. Atunci ea este soţia ta. Eu nu aş admite să fiu nimănui a doua soţie. Dacă îmi voi alege un bărbat care să fie căsătorit, atunci va trebui ca înainte de orice, să se despartă de prima lui soţie şi să nu mai trăiască cu ea pentru ca eu să pot deveni singura lui soţie Am jurat că aşa voi face. Ascultă Yuan, noi, femeile moderne, avem o asociaţie a noastră şi am jurat că vom rămâne mai curând nemăritate decât să ne măritǎm pentru a deveni ibovnice. Va fi mult mai bine să nu te supui voinţei tatălui tău, căci dacă te vei supune, ceea ce va urma va fi mult mai greu.

Cuvintele acestea ale lui Ai-lan ajutară lui Yuan să facă ceea ce nu putuse face singur. Ascultând glasul ei care acum, cu toată încăpăţânarea insinuantă de care o ştia capabilă, i se părea foarte grav, şi gândindu-se la numeroasele fete din oraşul acesta care erau la fel cu ea, îşi zise – fermecat de strălucirea frumuseţii ei pline de energie:

„Este adevărat că eu nu aparţin epocii în care a trăit părintele meu. Dar tot atât de adevărat este că astăzi el nu mai are asupra mea aceleaşi drepturi pe care i le-ar fi putut acorda trecutul. E adevărat… e adevărat…”

Stăpânit de această convingere, se duse de-a dreptul în odaia lui şi începu să scrie repede şi cu îndrăzneală:

„Tată, eu nu mă voi întoarce acasă pentru o astfel de pricină. Astăzi am şi eu dreptul să-mi trăiesc viaţa. Acum sunt alte vremuri.”

Pe urmă stătu şi se gândi că poate cuvintele acestea sunt prea îndrăzneţe şi că poate ar fi mai bine să adauge câteva cuvinte mai blânde, aşa că scrise:

„Afară de asta semestrul şcolar se apropie de sfârşit, prin urmare ar fi cât se poate de nepotrivit să părăsesc şcoala tocmai acum, căci dacă aş pleca ar însemna să pierd examenele şi cu ele străduinţa de luni întregi. Prin urmare tată, te rog să-mi îngădui să stau aici, deşi ca să-ţi spun adevărul, eu nu doresc să mă căsătoresc.”

Astfel, deşi la începutul şi la sfârşitul scrisorii întrebuinţa termenii obişnuiţi de politeţe, adăugând şi frazele acestea blânde, totuşi reuşi să-şi exprime destul de limpede intenţiile. Nu vru să dea scrisoarea în mâna unui slujitor, ci coborî în strada luminată de soare şi după ce-i lipi o marcă, o băgă în cutia poştală.

După ce o puse la cutie, se simţi mai îndrăzneţ şi mai liniştit. Nu voia să se mai gândească la conţinutul scrisorii şi în drumul spre casă se simţi

mulţumit şi trecând printre bărbaţii şi femeile moderne care se plimbau în toate părţile pe străzi, părea cu atât mai îndrăzneţ şi mai sigur de sine. Era adevărat că în timpurile acestea cererea tatălui său era absurdă. Dacă ar fi mărturisit oamenilor acestora de pe stradă ce s-a întâmplat, ar fi început să râdă şi i-ar fi spus că ar trebui să fie un prost ca să se teamă de ceva. În mijlocul acestor trecători se simţea în deplină siguranţă. Aceasta era lumea din care făcea el parte – lumea cea nouă – lumea bărbaţilor şi femeilor libere care îşi puteau trăi viaţa aşa cum înţelegeau ei. Simţi cum se ridică împrejurul său o perdea de întuneric, apoi îşi zise că e mai bine ca acum să nu se întoarcă numaidecât acasă, la studiile lui. Se va duce undeva ca să se distreze. În aceeaşi stradă, la depărtare de câţiva paşi, se vedeau luminile strălucitoare ale unui cinematograf şi o reclamă în mai multe limbi spunea: „Astăzi rulează cel mai mare film de război, *Drumul Dragostei*" aşa că se îndreptă în partea aceea şi intră împreună cu valul de lume care se ducea la spectacol.

Dar Tigrul nu era omul care să se împace atât de uşor. În mai puţin de şapte zile veni răspunsul, dar de astă dată scrise trei scrisori, una soţiei lui, una fratelui său mai mare şi una lui Yuan. Toate spuneau acelaşi lucru, dar în diferite forme, deşi scrisorile nu erau scrise de el şi prin urmare termenii erau mai liniştiţi. Dar cu toată liniştea lor aparentă, se simţea totuşi răceala şi supărarea stăpânită pe care o ascundea fiecare cuvânt. Scrisorile spuneau că feciorul său Yuan va fi căsătorit în ziua a treisprezecea din aceeaşi lună, deoarece aşa spusese geomantul că aceasta este ziua care-i va purta noroc în căsătorie. Dar de vreme ce tânărul nu va putea să se întoarcă acasă la această dată, din cauza examenelor de la şcoală, părinţii au hotărât ca această căsătorie să fie celebrată prin procură, aşa că în locul său va fi de faţă vărul său, feciorul cel mai mare al lui Wang Negustorul, care va răspunde la întrebările din timpul ceremonialului. Cu toate acestea, în ziua hotărâtă Yuan va fi căsătorit tot atât de adevărat, ca şi când ar fi el însuşi de faţă.

Acesta era conţinutul scrisorii pe care o primi Yuan. Prin urmare Tigrul făcea aşa cum hotărâse şi Yuan îşi dădu seama că Tigrul n-ar fi fost niciodată capabil de o altfel de cruzime decât mânat de furia lui nestăpânită şi gândindu-se la această furie, se simţi din nou înspăimântat.

Fapta aceasta i se păru o lovitură foarte grea, deoarece Tigrul nu procedase decât în conformitate cu drepturile ce i le acordau vechile legiuiri şi aşa cum procedaseră mulţi alţi părinţi înainte de el. Toate acestea Yuan le ştia destul de limpede şi în ziua aceea când se întoarse acasă şi fu întâmpinat de servitorul care-i dădu scrisoarea, rămase cu ea în mână, în mijlocul odăii şi după ce o citi, simţi că i-a pierit tot curajul. Ce putea face el, care era un tânăr singur, pentru a se ridica împotriva forţei de veacuri a vechilor obiceiuri din această ţară? Intră încet în salon. Căţeluşul lui Ai-lan era în odaie şi se apropie de el, bucurându-se, dar când văzu ca nu-i dă nicio atenţie, latră de câteva ori ascuţit. Dar nici de astă dată nu se uită la el, deşi în alte împrejurări poate ar fi început să râdă de supărarea acestui leu în miniatură. Se aşeză pe un scaun şi sprijinindu-şi capul în palme, lăsă căţeluşul să latre în voie.

Lătratul lui făcu pe stăpâna casei să vină şi să vadă ce s-a întâmplat, pentru a se convinge ca nu cumva să fi intrat un om străin în casă. Când văzu pe Yuan, îşi dădu numaidecât seama de realitate. Încercă să-l îmbuneze, deoarece ea primise scrisoarea ceva mai devreme decât el:

— Nu fi abătut, fiul meu, şi nu renunţa la împotrivirea de până acum. Mă voi duce la unchiul tău şi voi sta cu el de vorbă. Împreună cu mătuşa şi vărul tău mai în vârstă şi toţi împreună vom discuta despre ceea ce avem de făcut. Tatăl tău nu este singurul care reprezintă această familie şi nu este nici cel mai în vârstă. Dacă unchiul tău va fi destul de categoric, atunci e foarte probabil că vom reuşi să convingem pe tatăl tău să-şi schimbe hotărârea luată.

Dar aducându-şi aminte de unchiul său cel gras care toată viaţa nu se gândise decât la propriile lui plăceri, răspunse întunecat:

— S-a mai întâmplat vreodată ca unchiul meu să fie categoric în hotărârile pe care le-a luat? Nu, mamă, am ajuns la convingerea că singurii oameni categorici în ţara aceasta, capabili să-şi impună voinţa, sunt cei care au oşti şi arme – aceştia îi fac pe toţi să se supună voinţei lor, ori acest amănunt eu îl ştiu mai bine decât oricare altul. De sute de ori am văzut pe tatăl meu impunându-şi voinţa, ameninţând cu moartea pe cei din apropierea lui – ori aşa ceva s-a întâmplat destul de des, câtă vreme am trăit în curţile lui. Toată lumea se teme de el, din pricină că are săbii şi puşti – iar acum îmi dau seama că el are dreptate – în zilele de astăzi nu se poate să

stăpâneşti decât cu forţa… sfârşi Yuan şi începu să plângă, chinuit de deznădejde.

Fuga lui de acasă şi încăpăţânarea de până acum nu-i mai puteau fi astăzi de niciun folos. Dar după ce mai trecu o vreme, se lăsă îmbunat de vorbele mamei lui şi se linişti, aşa că chiar în aceeaşi seară invită toată familia la ea la masă şi după ce terminară de mâncat, stăpâna casei le spuse despre ce este vorba şi toţi o ascultară în linişte, gândindu-se la hotărârea ce va trebui luată.

Sheng şi Meng, împreună cu Ai-lan, erau şi ei de faţă la această consfătuire, deşi li se dăduseră scaune mai mici, deoarece ei erau tineri, căci de astă dată stăpâna casei purtase de grijă ca fiecare dintre ei să fie aşezat la masă, aşa cum prevedeau vechile obiceiuri, deoarece familia se adunase pentru a lua anumite hotărâri. Cei tineri nu ziceau nimic, ci aşteptau în linişte, aşa cum se cuvenea. Până şi Ai-lan tăcea, deşi ochii îi luceau batjocoritori, văzând gravitatea celor dimprejurul ei şi cu siguranţă după ce se vor ridica de la masă, va face haz pe socoteala lor; Sheng sta la masă într-o atitudine ca şi când s-ar fi gândit la alte lucruri mult mai plăcute. Meng însă era mai tăcut şi mai liniştit decât toţi ceilalţi. Chipul lui rigid şi îmbujorat părea stăpânit de furie şi nu era în stare să se gândească la altceva decât la motivele întrunirii de astă-seară şi clocotea de furie, din pricină că el nu avea dreptul să-şi spună părerea…

Era dreptul lui Wang cel mai în vârstă să vorbească cel dintâi în familie, dar se vedea cât de colo că el ar fi preferat să nu vorbească, aşa că uitându-se la el, Yuan îşi pierdu şi puţina nădejde ce-i mai rămăsese că omul acesta ar putea spune ceva în favoarea lui. Wang cel mai în vârstă era şi el speriat. Se temea de fratele său Tigrul, care era cel mai mic în familia lor. Îşi aducea aminte cât era de iute de fire, pe vremea când era tânăr şi-şi mai aducea aminte că însuşi nepotul său al doilea trăia viaţă foarte plăcută într-un oraş din interior, pe care îl stăpânea în numele Tigrului aproape în calitate de guvernator şi că nepotul acesta îi trimitea de multe ori bani, când se întâmpla să aibă nevoie, ori când s-ar fi putut ca omul să nu aibă nevoie într-un oraş ca acesta unde banii se cheltuiau atât de uşor? Prin urmare Wang cel mai în vârstă nu avea niciun temei să nemulţumească pe fratele său, Tigrul. Dar afară de asta se temea şi de soţia lui, mama feciorilor săi, căci ea îi spusese limpede ce va trebui să declare cu acest prilej. Înainte de a pleca de acasă, îl chemase în odaia ei, ca să-l dăscălească:

— Să nu iei partea feciorului. Noi, cei mai în vârstă, trebuie să stăm strâns legaţi unul de altul; dar afară de asta s-ar putea ca într-o bună zi să avem nevoie de ajutorul fratelui tău, dacă se va întâmpla ca ceea ce se spune despre revoluţia apropiată să reuşească. Nu uita că noi mai avem şi acum proprietăţi în partea de miazănoapte, de care trebuie să ne îngrijim şi ar fi peste putinţă să uităm de datoriile pe care le avem faţă de noi înşine. Pe urmă adu-ţi aminte că legea este de partea părinţilor şi tânărul trebuie să se supună.

Vorbele acestea îi răsunau şi acum în auz, aşa că bietul om începu să asude când o văzu că se uită drept la el; ridică deci mâna şi-şi şterse capul ras şi sorbi odată din ceaşca de ceai, înainte de a vorbi, pe urmă tuşi, mai scuipă de câteva ori, ca pentru a amâna ceea ce trebuia să se întâmple. Dar cei dimprejurul său aşteptau cu nerăbdare, aşa că după un timp de codeală, începu totuşi să vorbească, puţin cam răguşit, căci din cauza grăsimii care-i tăia respiraţia, acum vorbea întotdeauna răguşit:

— Fratele meu mi-a trimis o scrisoare în care-mi spune că Yuan va trebui să se căsătorească. Am aflat că Yuan nu vrea să-i facă pe voie. Am mai aflat… am mai…

Aici se opri şi întâlnind privirile soţiei sale, începu din nou să asude şi se şterse pe creştet, iar Yuan simţi că în clipa aceasta îl dispreţuieşte din adâncul sufletului. În mâna unui astfel de om, îşi zise el, a fost dată soarta sa. Pe urmă simţi că cineva se uită la el şi întorcându-se, văzu ochii lui Meng îndreptaţi spre el, adresându-i furioşi o întrebare, ca şi când ar fi vrut să-i spună: „Te-ai convins că noi, tineretul, n-avem nimic de aşteptat de la cei mai în vârstă decât noi?”

Unchiul său însă începu din nou, la îndemnul pe care-l văzu în privirile soţiei sale, şi adăugă foarte grăbit:

— Dar cred eu – cred… că e mult mai bine ca feciorii să asculte de părinţii lor – la urma urmelor Poruncile Sfinte spun că… Ajungând aici, bătrânul începu să zâmbească, ca şi când ar fi avut de adăugat ceva şi de la sine: Da, Yuan, la urma urmelor femeile sunt toate la fel, iar după ce va trece şi asta, nu cred că te va supăra prea mult, căci nu va dura mai mult de o zi sau două şi voi scrie profesorului tău să te scutească de examene, căci va fi mult mai bine să faci tatălui tău pe voie, el fiind un bărbat iute de fire şi s-ar putea să vină şi vremea când vom avea nevoie de el…

Privirile i se întoarseră din nou spre soţia lui, dar ea se uită la el cu atâta stăruinţă mută, îndemnându-l să nu mai continue, încât termină dintr-odată, cuprins de o mare slăbiciune:

— Aceasta este părerea mea, şi întorcându-se spre feciorul său cel mai mare, adăugă: Vorbeşte, fiule, căci acum este rândul tău.

Începu să vorbească feciorul cel mai în vârstă, care vorbi cu mai mult cumpăt decât tatăl său, dar încercând să împace ambele părţi, deoarece nu voia să supere pe nimeni. Totuşi adăugă cu bunăvoinţă:

— Înţeleg dorinţa lui Yuan de a fi liber. Tot aşa am fost şi eu în tinereţea mea şi-mi aduc aminte că am făcut mare caz de căsătorie şi că nu am vrut să mă căsătoresc decât cu cea pe care mi-am ales-o. Zâmbi apoi cu indiferenţă şi continuă cu mai multă îndrăzneală decât ar fi întrebuinţat, dacă ar fi fost şi soţia lui de faţă, dar guraliva şi frumoasa lui soţie lipsea, deoarece tocmai acum era însărcinată şi era foarte nemulţumită din pricină că va mai naşte un copil, după cei patru pe care-i avea şi se jura în toate chipurile că va învăţa procedeele străinilor şi se va feri să mai rămână însărcinată. Prin urmare ea nefiind de faţă, se uită la părintele său şi adăugă zâmbind: Ca să fiu sincer, trebuie să vă spun, că mă întreb şi eu de multe ori care a fost pricina că m-am frământat pe vremea aceea atât de mult pentru un astfel de nimic, deoarece în cele din urmă m-am convins şi eu că părintele meu are dreptate şi femeile sunt toate la fel; căsătoria este aceeaşi întotdeauna şi pentru unii dintre noi nu mai încape nicio îndoială că până şi sfârşitul este acelaşi. E mult mai bine să te căsătoreşti la început fără dragoste, deoarece la sfârşit căsătoria este aceeaşi căci dragostea dintre oameni niciodată nu durează atât de mult cât durează judecata rece.

Atâta fu tot. Nimeni nu mai scoase o vorbă. Doamna cea învăţată nu zise nimic, deoarece vedea că faţă de aceştia doi, orice ar fi spus, nu putea folosi la nimic. Prin urmare vorbele ei erau destinate numai pentru Yuan. Nici dintre cei tineri nu vorbi nimeni, căci vorbele lor ar fi fost fără niciun folos. Tineretul se strecură la prima ocazie în odaia de alături, unde începură să vorbească cu Yuan, fiecare în felul său. Sheng era de părere că toate acestea erau nimicuri de care nu se putea decât cel mult să râdă. Se uită la Yuan şi după ce-şi netezi părul cu mâinile lui frumoase, adăugă râzând:

— Ascultă, Yuan, dacă aş fi în locul tău, eu nici n-aş răspunde la poruncile lor. Îmi pare sincer rău de tine şi sunt foarte mulţumit că părinţii mei nu m-ar trata în felul acesta, căci oricât ar vrea ei să-şi bată joc de noile

obiceiuri, acum s-au obişnuit să trăiască în oraşul acesta şi nu cred că ar încerca să ne silească să facem ceva împotriva voinţei noastre, căci puterea lor se fărâmiţează în vorbe fără rost. Nu te mai gândi la asta şi continuă să-ţi trăieşti viaţa ta. Nu spune nicio vorbă din care s-ar putea vedea că eşti supărat, ci fă aşa cum îţi place. Nu ai nevoie nici să te mai întorci acasă.

— Sheng are dreptate, strigă Ai-lan cu violenţă. Să nu mai vorbim despre asta. Tu vei trăi întotdeauna aici cu noi, care facem parte din lumea nouă, aşa că vei uita de toate supărările. Avem aici de ajuns ca să ne simţim mulţumiţi şi să ne putem bucura toată viaţa. Vă jur că eu nici nu mă gândesc să mai plec în altă parte.

Meng tăcu, până când sfârşiră toţi cu ceea ce aveau de spus. Pe urmă începu să vorbească şi el, cu o gravitate care te înfiora:

— Vorbiţi ca nişte copii. În conformitate cu legea, Yuan va fi căsătorit în ziua hotărâtă de tatăl său. În conformitate cu legea naţiunii noastre, el nu va mai fi niciodată liber. *El nu este liber* – indiferent de ceea ce spune el că este sau îşi închipuie că ar fi şi indiferent de felul în care trăieşte, fie mulţumit fie nemulţumit – el nu este liber… Ascultă Yuan, acum eşti dispus să intri în mişcarea noastră revoluţionară? Înţelegi acum care este motivul pentru care noi trebuie să continuăm lupta?

Yuan se întoarse spre Meng şi văzându-i ochii aprinşi de o flacără sălbatică, înţelese deznădejdea ce se zbuciuma în sufletul său. Aşteptă câteva clipe, apoi răspunse din adâncul deznădejdii lui:

— Voi intra!

Astfel reuşi Tigrul să facă pe feciorul său să treacă în tabăra duşmanilor lui.

Din ziua aceea Yuan se gândi că va putea să se devoteze cu tot sufletul mişcării care urmărea mântuirea patriei sale. Înainte de asta, când se întâmpla să-i spună cineva: „Trebuie să ne salvăm ţara”, deşi îşi simţea inima tresărind, căci îşi dădea seama că fapta aceasta este necesară, totuşi entuziasmul lui se oprea, deoarece nu înţelegea tocmai limpede cum ar putea fi salvată, sau dacă va fi salvată, atunci din ce primejdie şi ce înseamnă anume cuvântul *patrie*. Chiar în timpul copilăriei lui, când îşi făcea lecţiile împreună cu instructorul pe care-l avea în casa tatălui său, simţea cum se trezeşte în sufletul său dorinţa de a lupta, dar în acelaşi timp şi spaima, aşa că deşi ar fi dorit să facă ceva, nu înţelegea ce anume trebuia să facă. La şcoala de război auzise vorbindu-se despre multe fărădelegi ale

duşmanilor din străinătate, împotriva ţării lui, dar acolo până şi tatăl său era considerat duşman, aşa că el nu era în stare să vadă situaţia limpede.

Tot aşa se întâmplase şi la şcoala unde era acum. Asculta de multe ori la ce spune Meng despre aceleaşi lucruri, despre ţara care trebuie salvată, căci dacă nu vorbea despre mişcarea lor, Meng nu avea altceva despre ce ar fi putut vorbi, iar în timpul din urmă aproape nici nu mai deschisese cărţile de şcoală, atât era de ocupat cu întrunirile lui secrete, iar el şi camarazii lui redactau mereu proteste împotriva autorităţilor şcolare sau a autorităţilor din oraş şi defilau pe străzi cu drapele, protestând împotriva duşmanilor străini şi a tratatelor slugarnice, a regulamentelor oraşului şi şcolii şi împotriva a tot ce nu era de acord cu vederile lor. Sileau pe mulţi să defileze în cortegiul lor, uneori chiar împotriva dorinţei acestora, căci Meng se pricepea să intimideze pe colegii săi, uitându-se la ei tot atât de crunt ca orice comandant de oşti şi era în stare să zbiere fără cruţare în faţa unui coleg nesupus: „Tu nu eşti patriot! Eşti câinele pripăşit al străinilor, – îţi petreci vremea dansând şi veselindu-te, iar ţara noastră piere sugrumată de duşmani!”

Tot aşa zbierase într-o zi şi la Yuan, când acesta îi spusese că este ocupat şi nu se poate duce la manifestaţii de felul acesta. Sheng începea să râdă binevoitor, când vedea că Meng încearcă să se apropie de el cu astfel de vorbe furioase, căci înainte de orice, Meng era fratele său mai tânăr şi abia după aceea conducător al tineretului revoluţionar. Yuan însă era numai văr cu el şi prin urmare trebuia să încerce să se ferească de ieşirile lui furioase. În timpul acesta cea mai bună ascunzătoare pentru a putea scăpa de el, era bucata de pământ pe care o avea în ţarină, deoarece Meng şi camarazii lui nu aveau timp de pierdut cu tâmpenii, cum ar fi de pildă lucrul din ţarină, aşa că aici Yuan era la adăpost sigur.

De astă dată însă Yuan înţelegea ce voia să zică salvarea patriei sale. Acum înţelegea motivul pentru care Tigrul era duşmanul ţării. Căci a salva patria însemna să se salveze pe sine însuşi, aşa că vedea limpede că tatăl său îi este duşman şi că dacă nu se va salva singur, nimeni nu-l va putea salva.

Prin urmare intră şi el în mişcarea revoluţionară. Nu era nevoie să-şi mai dovedească sinceritatea convingerilor, de vreme ce vărul său Meng depusese jurământul pentru el. Meng putea să-l introducă în toată liniştea între camarazii săi, deoarece cunoştea motivul nemulţumirilor lui Yuan şi ştia că singura garanţie pentru a servi cu toată convingerea o astfel de

mişcare, era tocmai nemulţumirea ce chinuia acum pe vărul său. Yuan ura acum pe cei bătrâni, din pricină că aceştia deveniseră duşmanii lui. Era gata să lupte pentru libertatea ţării lui, deoarece îşi dădea seama că o ţară nu poate fi eliberată decât luptând. Prin urmare în aceeaşi seară se duse împreună cu Meng la o întrunire secretă care se ţinea într-o casă veche de la capătul cel mai depărtat al unei străzi întortocheate.

Strada aceasta era cunoscută ca o stradă în care trăiau prostituatele pentru oamenii săraci, aşa că pe acolo trecea foarte multă lume îmbrăcată cum se întâmpla şi foarte mulţi lucrători tineri veneau şi plecau, fără ca cineva să se intereseze de ei deoarece se ştia ce fel de lume stă în strada aceasta. Meng conduse pe Yuan până la capătul acestei străzi. Nu dădu însă nicio atenţie nici larmei de pe stradă şi nici îndemnurilor pe care le auzea plecând de sub porţile caselor. Le cunoştea destul de bine, aşa că nici nu vedea femeile când ieşeau în calea lui, alergând după câştigul lor obişnuit. Dacă se întâmpla să-l tragă câte una de mânecă prea îndelung, se scutura cum s-ar fi scuturat de o insectă care a început să-l plictisească. Numai când se întâmpla ca o femeie să se ţină prea multă vreme după Yuan, se oprea şi se răstea la ea: „Lasă-l în pace, nu te mai ţine după noi. Ne ducem la o femeie care ne aşteaptă…”, apoi îşi continua drumul, alături de Yuan care se simţea mulţumit că a scăpat, deoarece femeia care-l oprise era grosolană şi cu priviri animalice, dar nu mai era nici tânără, aşa că se cutremurase de scârbă, văzând-o că se apropie de el.

Pe urmă intrară într-o casă a cărei poartă le-o deschise o femeie, şi Meng începu să urce o scară întortocheată, la capătul căreia era o cameră şi aici îi aşteptau cam cincizeci de tineri şi fete. Când văzură şi pe Yuan că intră împreună cu conducătorul lor, şoaptele lor amuţiră şi urmă o clipă de chinuitoare îndoială. Dar Meng le spuse numaidecât:

— Nu vă temeţi de nimic, acesta este vărul meu. V-am spus de mult că am mare nădejde că va intra în gruparea noastră, deoarece ne poate fi de ajutor. Tatăl său comandă chiar o armată, care într-o bună zi ar putea să ne fie şi ea de folos. Până acum însă n-a vrut să asculte. Dar astăzi a putut să-şi dea seama destul de limpede de scopurile urmărite de mişcarea noastră, şi acum înţelege că ceea ce i-am spus eu este adevărat, că duşmanul său este chiar părintele său – cum părinţii noştri ne sunt şi nouă duşmani. Acum e gata pregătit – în sufletul său s-a îngrămădit destulă revoltă pentru a face parte dintre noi.

Ascultând în liniște la ceea ce spunea vărul său, Yuan se întoarse şi se uită la chipurile întunecate ale celor din cameră. Nu era niciunul între tinerii aceştia care să nu pară înflăcărat, oricât de palide şi lipsite de farmec ar fi fost chipurile lor, cu ochii care păreau că nu se deosebesc cu nimic unul de altul. După ce ascultă cuvintele lui Meng şi văzu privirile îndreptate spre el, simţi că inima i se opreşte câteva clipe… Oare ura cu adevărat pe tatăl său?

I se părea că-i vine neînţeles de greu să-l urască. Simţi că în mintea lui începe să se îndoiască de cuvântul acesta: ură – el ura ceea ce făcea tatăl său – multe dintre faptele tatălui său i se păreau respingătoare. Dar exact în clipa când lupta aceasta surdă se desfăşura în sufletul său, cineva din colţul întunecat al camerei se ridică în picioare şi se apropie cu mâna întinsă de el. Cunoştea mâna aceasta şi întorcându-se, recunoscu chipul celui care se oprise în faţa lui. Era fata care după ce se apropie de el, îi spuse cu glasul tremurat de emoţie:

— Ştiam că într-o bună zi va trebui să intri în gruparea noastră. Prevedeam că se va întâmpla ceva care te va determina să fii alături de noi.

Văzând-o în faţa lui şi simţindu-i mâna şi auzindu-i glasul, Yuan rămase atât de entuziasmat, încât îşi aduse din nou aminte de ceea ce făcuse tatăl său. Da, dacă părintele său era în stare de o faptă atât de odioasă, încât să-l căsătorească cu o fată pe care el n-a văzut-o până acum niciodată, atunci trebuia să-l urască şi el. Strânse mâna fetei în mâna lui. I se părea nebunie, dar în acelaşi timp şi încântător să ştie că fata aceasta îl iubeşte. Dar tocmai din pricină că ea era aici în camera aceasta şi-l ţinea de mână, simţi cu toată convingerea că face şi el parte dintre tinerii aceştia. Roti privirea în largul camerei. Toţi i se păreau oameni liberi şi oameni tineri care se adunaseră pentru un scop anume. Meng nu terminase încă ce avea de spus. Dar nimănui nu i se părea straniu că ei doi stau nemişcaţi, mână în mână, un bărbat şi o fată, deoarece toţi cei din odaia aceasta se considerau oameni liberi. Într-un târziu Meng termină ce avea de spus, adăugând:

— Eu dau chezăşie, pentru el. Dacă se va întâmpla să fie un trădător, atunci voi muri şi eu. Fac jurământ pentru el.

După ce Merg termină ce avea de spus, fata conduse pe Yuan câţiva paşi, ţinându-l mereu de mână, apoi declară:

— Jur şi eu… pentru el!

Astfel fata îl legă de ea şi de tovarăşii ei. Fără să scoată nicio vorbă de protest, Yuan făcu legământul. De faţă cu toţi şi fără ca unul să scoată vreo

vorbă, Meng scoase cuţitul şi-l crestă puţin la un deget; iar în sângele care începu să curgă, înmuie un penel şi cu acesta îşi semnă numele în josul hârtiei pe care era trecută formula jurământului. Pe urmă se ridicară toţi în picioare şi după ce-l îmbrăţişară, repetară jurământul în cor, apoi dădură lui Yuan un semn pe care trebuia să-l păstreze ca dovadă a grupării lor în care intrase acum.

Yuan descoperi o mulţime de lucruri pe care nu le cunoscuse înainte de asta. Află anume că gruparea lor era în legătură cu o mulţime de alte grupări asemănătoare care aveau ramificaţii într-o mulţime de provincii şi o mulţime de oraşe, dar că toate acestea se îndreptau spre miazăzi şi că-şi aveau centrul în oraşul acesta în care era şcoala de război la care fusese el. Din oraşul acesta veneau ordinele aduse de curieri secreţi. Ordinele acestea Meng ştia unde să le primească şi cum să le descifreze şi avea oamenii lui care convocau pe toţi membrii grupării, pe urmă le spunea ce au de făcut, cum trebuie proclamată greva, cum trebuiesc făcute manifestele, dar în timpul cât el dădea aceste instrucţiuni, ele erau repetate în numeroase oraşe, căci grupările tineretului erau răspândite pe toată întinderea ţării.

Fiecare întrunire secretă a acestei grupări însemna un pas înainte în realizarea planului de viitor şi acest plan nu părea în realitate prea nou, deoarece Yuan auzise toată viaţa vorbindu-se despre el, în diferite forme. Chiar din copilărie auzise pe tatăl său spunând: „Voi pune mâna pe scaunul domniei şi voi întemeia o mare naţiune căreia îi voi da o dinastie nouă", căci în tinereţea lui, Tigrul avusese şi el aceleaşi visuri. Pe urmă venise instructorul său care-i spunea în taină: „Într-o bună zi va trebui să punem mâna pe scaunul domniei şi să întemeiem o nouă naţiune…" Auzise acelaşi lucru la şcoala de război, iar aici îl auzea din nou. Totuşi pentru mulţi dintre ei strigătul acesta era cu totul nou. Pentru cei care erau din neam de negustori sau erau feciori de profesori, feciori din familii liniştite şi tineri obişnuiţi să trăiască viaţa banală şi mulţumită, aşa că pentru ei strigătul acesta era cea mai mare îndrăzneală posibilă. Ca să vorbeşti despre întemeierea unei naţiuni şi o nouă măreţie pentru ţară, despre războaie purtate împotriva naţiunilor străine, toate acestea făceau pe aceşti tineri să făurească visuri îndrăzneţe şi să se vadă pe ei înşişi guvernatori, demnitari ai Statului sau generali.

Pentru Yuan însă strigătul acesta nu era atât de nou, aşa că de multe ori nu-l putea repeta cu aceeaşi energie ca ceilalţi tovarăşi ai săi, iar altădată îi

plictisea, întrebându-i mereu: „Cum vom face cutare?” sau „Cum credeţi că vom putea salva ţara, dacă nu ne ducem la cursuri, ci ne pierdem timpul cu manifestaţii?”

Dar nu trecu mult şi se obişnui să renunţe la întrebări, căci ceilalţi se enervau, iar lui Meng şi fetei care era împreună cu ei, le venea foarte greu să-l audă întrebând, mai ales că Meng nu ezita să-i spună limpede:

— Nu ai niciun drept să întrebi pe ceilalţi camarazi de motivele ordinelor primite de la cei mai mari decât noi. Noi trebuie să ne supunem fără cârtire, deoarece numai în felul acesta vom putea aştepta gata pentru marea zi ce trebuie să vină. Nu pot admite să pui întrebări în felul acesta deoarece nici ceilalţi nu pun întrebări altora, şi dacă te voi tolera pe tine, vom spune că vărului meu îi fac hatâruri.

Astfel Yuan trebui să-şi stăpânească nedumeririle şi să nu întrebe ce fel de libertate este aceasta, când trebuie să asculţi de ceea ce nu eşti în stare să înţelegi. Îşi zise că fără îndoială libertatea lor va veni mai târziu; alt drum şi aşa nu se găsea de aici înainte pentru el, căci ar fi fost peste putinţă să poată scăpa de tatăl său, iar acum el se asociase cu grupul tinerilor aceştia.

Prin urmare îşi îndeplini însărcinarea pe care i-o dădură la început. Pregătea steaguri pentru ziua de manifestaţie, scria cererile adresate profesorilor în cutare sau cutare chestiune, deoarece el scria mai desluşit şi mai bine decât mulţi dintre colegii săi, şi lipsea şi el de la şcoală în zilele de grevă, când profesorii refuzau să facă ceea ce le cereau, deşi învăţa pe ascuns, ca să nu rămână în urmă, şi vizita casele anumitor plugari şi le împărţea manifeste în care li se spunea cât sunt de împilaţi, cât de mici erau salariile pe care le primeau pentru munca lor, cum se îmbogăţeau stăpânii lor, şi o mulţime de amănunte pe care oamenii aceştia le ştiau mai de mult. Bărbaţii şi femeile acestea nu ştiau carte, aşa că Yuan le citea el însuşi manifestele, dar ei îl ascultau bucuroşi şi se uitau unul la altul, minunându-se când vedeau că sunt oprimaţi chiar mai mult decât îşi închipuiseră ei înşişi, aşa că se întâmpla ca uneori să exclame:

— De, adevărat este, căci pântecele nostru niciodată nu este atât de plin cât ar trebui să fie… Noi lucrăm zi şi noapte, dar copiii noştri se culcă nemâncaţi… Pentru noi n-a mai rămas nicio nădejde. Ceea ce se întâmplă astăzi se va întâmpla şi mâine şi întotdeauna, căci ceea ce câştigăm astăzi, abia ne ajunge ca să mâncăm…

Pe urmă se uitau unul la altul întunecaţi, după ce vedeau cât de neomenos erau exploataţi de toată lumea.

Uitându-se la ei şi auzindu-i ce vorbesc, Yuan se întrista şi mai mult, căci recunoştea că de multe ori sunt exploataţi fără milă, iar copiii lor nu primeau hrană suficientă şi erau palizi, din pricina foamei şi lucrau în ateliere şi fabrici străine, în faţa maşinilor, ceasuri de-a rândul în fiecare zi, şi de multe ori mureau fără ca cineva să se intereseze de soarta lor. Nici chiar părinţii lor nu se sinchiseau, deoarece copiii se înmulţesc atât de uşor şi în casa săracului se nasc întotdeauna mai mulţi decât ar trebui să se nască.

Dar cu toată mila pe care i-o trezeau oamenii aceştia, adevărul era că Yuan se simţea mai uşurat după ce pleca dintre ei, căci mirosul din bordeiele acestor oameni săraci îl îneca. Chiar după ce se întorcea acasă şi se spăla, i se părea că mai simte mirosul acela stăruind împrejurul său. Când se pomenea din nou în odaia lui, în faţa cărţii deschise, ridica fruntea şi simţea mirosul acesta în nări. Mirosul stăruia cu toate că-şi schimba hainele cu care era îmbrăcat, şi-l simţea chiar atunci când pleca undeva la câte un local de petrecere. Pe deasupra miresmei ce se desprindea din părul fetei cu care dansa, sau din bucatele alese ce i le aduceau la masă, simţea mirosul stătut al sărăcimii care era nelipsit, oriunde s-ar fi dus şi din cauza aceasta nu-l putea suferi. Afară de asta, în adâncul fiinţei lui mai stăruia şi acum vechea lui sfială, care-l împiedica să se devoteze în întregime unei preocupări exclusive, deoarece în toate părţile descoperea ceva care jignea susceptibilitatea lui; dar deşi îi era lui însuşi ruşine de această atitudine a lui, totuşi era ceva care-l împiedica să se dedice în întregime mişcării în care intrase acum.

În gruparea din care făcea parte, mai era însă ceva care uneori întuneca legăturile de intimitate dintre el şi tovarăşii săi. Acest ceva era fata. Căci din ziua când intrase şi el în această mişcare, fata era convinsă că de aici înainte îi aparţine numai ei şi nu-l mai lăsa în pace. În gruparea lor erau şi alţi tineri care trăiau făţiş împreună, dar despre asta nu se vorbea niciodată şi toată lumea îi lăsa în pace. Îşi ziceau camarazi şi legăturile dintre ei nu durau decât atât cât doreau ei înşişi. Tot aşa fata asta nădăjduia că Yuan va trăi împreună cu ea.

La toate acestea se mai adăuga un amănunt destul de straniu. Dacă Yuan nu ar fi intrat în mişcarea lor, ei ar fi continuat să trăiască viaţa de până acum, în mijlocul visurilor lui, fără să vadă prea adeseori pe fata aceasta, ci

cel mult când erau împreună în clasele de studiu, sau când ar fi ieşit uneori împreună la plimbare, îndrăzneala atitudinii ei, glasul plăcut şi privirile ochilor sinceri sau strângerea mâinilor fierbinţi care căutau pe ale lui, poate l-ar fi fermecat, datorită noutăţii şi deosebirii dintre ea şi celelalte fete pe care le cunoştea şi le vedea mai adeseori, fiind prietene de ale lui Ai-lan. Toate acestea din pricină că Yuan era foarte sfios faţă de fete, atât de sfios încât îndrăzneala lor poate l-ar fi putut prinde în mrejele ei.

Acum însă pe fata aceasta o vedea în fiecare zi şi în toate părţile. Îl considera ca pe un bun al ei şi-l aştepta de fiecare dată, după terminarea cursurilor, ca să plece împreună, aşa că ceilalţi colegi ai lui îi vedeau şi mulţi dintre ei începeau să-l necăjească:

— Te aşteaptă – te aşteaptă – nu e chip să scapi… şi ironiile acestea ale lor îi răsunau mereu în urechi.

La început Yuan se prefăcea că nu aude. Dar când totuşi trebuia să-i audă, zâmbea în silă şi se ruşina, apoi încerca să întârzie în sălile de studii sau să iasă prin câte o ieşire laterală a şcolii. Totuşi nu era în stare să se ducă la ea şi să-i spună de-a dreptul:

— Mă plictiseşti cu aşteptările acestea zilnice.

Trebuia să se prefacă mulţumit şi o saluta, iar când se întâmpla să se ducă la manifestaţiile de stradă, ea era întotdeauna de faţă şi de fiecare dată avea un loc rezervat lângă el. Aşa că toţi ceilalţi colegi ai lor erau convinşi că ei sunt legaţi unul de altul din toate punctele de vedere.

Cu toate acestea nu erau deloc, deoarece Yuan nu putea să iubească pe această fată. Din ce o vedea mai adeseori şi din ce-l strângea mai mult de mână, căci acum îl lua foarte des de mână şi i-o ţinea îndelung în mâinile ei, fără să-i ascundă câtuşi de puţin că-l doreşte, Yuan presimţea că-i devine tot mai puţin simpatică. Totuşi trebuia să aprecieze sentimentele ei, deoarece ştia că ea îl iubeşte sincer, dar deşi uneori se simţea ruşinat că abuzează de credinţa şi devotamentul ei – căci atunci când i se poruncea să facă ceva ce nu-i convenea şi fata vedea că se codeşte, se ridica numaidecât şi declara că această misiune ar dori s-o îndeplinească ea însăşi – aşa că de cele mai multe ori Yuan primea însărcinări pe care le prefera, cum ar fi de pildă lucrurile scrise sau obligaţia de a se duce şi a sta de vorbă cu ţăranii din satele vecine, în loc să cutreiere cartierele săracilor din oraş care miroseau atât de cumplit. Tocmai din pricina aceasta Yuan n-ar fi vrut s-o supere, căci aprecia serviciile ce i le făcea, dar cu toate acestea avea destulă demnitate

să se simtă umilit din pricină că primea aceste servicii ale ei, şi totuşi nu era în stare s-o iubească.

Din ce se ferea mai mult de ea – cu toate că până acum nu ajunseră încă la o explicaţie – din ce fata îl iubea cu mai multă patimă, până când într-una din zile trebui să ajungă şi la explicaţia care este inevitabilă în astfel de împrejurări. Yuan fusese trimis într-un sat din împrejurimi şi se gândise să plece singur şi la întoarcere să treacă şi pe la holda lui, pentru a se convinge cum merg răsadurile, căci acum fiind prea ocupat cu însărcinările pe care le avea, nu se mai putea duce să vadă pământul său atât de des cât ar fi dorit. Era o zi foarte frumoasă de la sfârşitul primăverii acelui an şi se gândise că va face drumul pe jos până în satul cu pricina şi după ce va sta de vorbă cu ţăranii, le va împărţi broşurile de propagandă secretă ce le va duce cu el, pe urmă va apuca spre apus ca să se întoarcă la holda sa. Îi plăcea să stea de vorbă cu plugarii şi de multe ori vorbea cu ei, fără intenţia de a-i convinge cu orice preţ despre dreptatea cauzei lor, ci vorbea cum ar fi vorbit cu orice alţi oameni şi-i asculta când oamenii aceştia îi spuneau:

— Cine a mai auzit de astfel de lucruri, cum ar fi de pildă că pământul bogaţilor trebuie luat cu sila şi împărţit celor de seama noastră? Noi, tinere domn, nu credem că s-ar putea aşa ceva şi credem că ar fi mai bine ca toate să rămână aşa cum sunt, ca nu cumva mai târziu să fim tot noi pedepsiţi pentru ceea ce s-a întâmplat. Noi ne simţim mai bine în starea în care suntem acum. Am trecut prin multe necazuri pe care nici astăzi nu le-am uitat.

Numai cei care nu aveau pământ deloc, erau mulţumiţi de revoluţia ce se pregătea.

Dar în ziua aceasta, despre care-şi închipuise că o va putea petrece singur cu visurile lui plăcute, fata se apropie de el şi-i spuse categoric, cum avea obiceiul:

— Voi veni şi eu cu tine şi voi sta de vorbă cu femeile.

Yuan avea o mulţime de motive pentru care ar fi preferat ca fata să nu vină cu el. Când era şi ea de faţă, parcă se simţea obligat să vorbească despre mişcarea lor în termeni mult mai violenţi, ori lui nu-i plăcea violenţa de limbaj. Afară de asta se temea de apropierea ei, după ce vor rămâne singuri. Pe urmă nu se putea întoarce nici prin partea unde era pământul său, căci până acum nu spusese plugarului că a intrat şi el în mişcarea tineretului şi nici n-ar fi vrut ca vecinul său să bănuiască ceva, prin urmare

ar fi fost peste putinţă să se oprească la holda lui în tovărăşia fetei. Dar afară de asta nu voia nici ca fata asta să-l vadă că se interesează de legumele pe care le semănase el însuşi. Nu voia să-l vadă cât de mult ţine el la astfel de lucruri, ca nu cumva să-l ia în bătaie de joc. Nu se temea de ironia ei, căci ea era o fire care niciodată nu râdea de ceea ce vedea, dar se temea că va rămâne mirată de slăbiciunea lui, se temea de lipsa ei de înţelegere şi dispreţul caracteristic pe care-l manifesta faţă de tot ce ea nu era în stare să înţeleagă.

Cu toate acestea ar fi fost peste putinţă să scape de ea, deoarece se înţelesese dinainte cu Meng, ca ea să se ducă în calitate de delegată specială, împreună cu el, prin urmare prezenţa ei devenea inevitabilă. Plecară deci împreună, Yuan fără să zică nimic şi înaintând pe marginea drumului, ca de fiecare dată când se apropia de el, să treacă pe cealaltă margine, sub pretext că înaintează mai uşor. Din pricina asta se simţi foarte mulţumit când ieşiră din oraş şi apucară pe un drum de ţarină, iar de aici pe o potecă îngustă, aşa că trebuiau să înainteze unul după altul. El mergea în faţă şi se simţea foarte mulţumit că poate să se uite nesupărat în toate părţile, căci fata nu mai era înaintea lui, ca să-i împiedice privirea.

Ea înţelese numaidecât starea lui sufletească. La început vorbi foarte liniştită, ca şi când n-ar fi ţinut seamă de răspunsurile lui monosilabice, dar la urmă nu mai zise nimic şi făcură drumul în tăcere. În timpul acesta Yuan presimţea furtuna gândurilor ei şi începu să se teamă, dar cu toate acestea nu zise nimic. Ajunseră la o cotitură de drum unde erau nişte sălcii bătrâne ale căror ramuri fuseseră retezate de atâtea ori, încât acum smida[3] tânără ce răsărea în fiecare an era atât de deasă, încât se împreuna deasupra potecii ca o boltă de verdeaţă şi plină de răcoare. Când ajunseră în locul acesta singuratic, Yuan simţi că cineva i-a pus mâinile pe umeri; erau mâinile fetei care-l întoarseră în loc şi strângându-se la pieptul lui, începu să plângă cu sughiţuri:

— Acum ştiu care este pricina că pe mine nu mă poţi iubi – ştiu unde te duci în fiecare seară – noaptea trecută te-am urmărit şi te-am văzut împreună cu sora ta, când aţi intrat în hotelul acela mare şi am văzut femeile care vă aşteptau acolo. Pe acestea le iubeşti mai mult decât pe mine – am văzut-o pe cea cu care ai dansat – cea îmbrăcată într-o rochie de culoarea piersicilor – am văzut-o cu câtă neruşinare se agăţase de gâtul tău…

Era adevărat că Yuan se ducea şi acum din când în când împreună cu Ai-lan, deoarece nu-i spusese nici ei nici mamei sale că a intrat în mişcarea tineretului revoluţionar, cu toate că de multe ori le spunea că este ocupat şi că nu se mai poate duce atât de des la petreceri, cum făcea până acum; totuşi din când în când trebuia să iasă în oraş, căci altfel Ai-lan s-ar fi mirat de atitudinea lui, şi mama ei mai nădăjduia şi astăzi că avându-l pe el la îndemână, poate trăi mai liniştită. Când auzi vorbele fetei, îşi aduse aminte că abia cu câteva zile în urmă se dusese împreună cu Ai-lan la serbarea dată cu ocazia aniversării celei mai bune prietene ale ei în sala celui mai mare hotel străin din oraş şi că dansase cu fata aceasta. Holul hotelului avea ferestre uriaşe care dădeau în stradă, şi fără îndoială că fata îl descoperise între ceilalţi care erau de faţă.

Simţi că începe să se supere şi înţepenindu-şi trupul îi răspunse nemulţumit:

— M-am dus cu sora mea căci eram invitat şi…

Dar fata simţi numaidecât răceala mâinilor lui fierbinţi, şi îndepărtându-se de el, ţipă înfuriată:

— Da, te-am văzut – o ţineai în braţe şi nu te sfiai să pui mâna pe ea. Dar cu toate acestea de mine te fereşti cum te-ai feri de un şarpe! Dar ce crezi că ţi s-ar întâmpla, dacă aş spune camarazilor noştri că tu-ţi petreci timpul în societatea oamenilor pe care noi îi urâm şi împotriva cărora este îndreptată toată activitatea noastră? Viaţa ta este în mâinile mele.

Vorbele acestea erau întemeiate şi Yuan ştia tot a atât de bine că sunt întemeiate. Dar cu toate acestea îi răspunse liniştit şi cu indiferenţă:

— Crezi că vorbindu-mi în felul acesta vei putea să mă faci să te iubesc?

Fata se repezi din nou la pieptul lui, de astă dată impresionată şi începu să plângă domol, apoi îi luă ea singură braţele şi i le încleştă împrejurul mijlocului, ca apoi să rămână nemişcaţi alături unul de altul, aşa că după câteva clipe Yuan se simţi înduioşat de lacrimile ei şi într-un târziu o auzi spunând:

— În felul acesta ai reuşit să mă faci să te iubesc, iar dacă dragostea mea este împotriva dorinţei tale, să ştii că tot aşa este şi împotriva dorinţei mele, deoarece eu nu vreau să iubesc niciun bărbat – totuşi sunt încredinţată că mai curând aş părăsi mişcarea noastră decât să te părăsesc pe tine – sunt atât de răutăcioasă şi de slabă…

Simţi un val de milă inundându-i toată fiinţa şi fără să vrea, rămase cu braţele încleştate împrejurul trupului ei, aşa cum i le pusese.

După ce trecu o vreme, fata se linişti şi despărţindu-se de el, îşi şterse ochii şi-şi continuară drumul, dar văzu că e foarte mâhnită şi tăcută, aşa că-şi îndeplinră însărcinarea ce o aveau pentru ziua aceea fără ca ea să mai scoată vreo vorbă…

Atât Yuan cât şi ea cunoşteau acum situaţia relaţiilor dintre ei. Yuan avusese până acum obiceiul răutăcios că nu se uitase niciodată mai cu atenţie la niciuna dintre prietenele lui Ai-lan, căci pentru el toate erau la fel; fetele acestea ale familiilor bogate aveau acelaşi glas vesel, acelaşi râs ca un clinchet de clopoţei, erau îmbrăcate mereu în rochii elegante de mătase, purtau aceleaşi podoabe în urechi şi aveau unghiile vopsite întotdeauna cu lac roşu, aşa că se asemănau una cu alta.

Îi plăcea ritmul muzicii la care se adăugau mişcările trupului tânăr al unei fete şi nu se mai simţea atât de tulburat de apropierea lor, cum se simţise la început.

Dar gelozia constantă şi violentă a colegei lui împotriva acestor fete, îl făcură să se uite mai îndelung tocmai la fetele acestea de care se plângea mereu şi veselia lor începu să-i placă, deoarece el nu era niciodată vesel, aşa că găsi un fel de uşurare în felul lor de a fi şi în dorinţa de a alerga fără încetare după distracţii şi indiferenţa totală faţă de tot ce nu putea să contribuie la mulţumirea lor. Începu să aleagă două sau trei fete care-i plăceau mai mult decât toate celelalte, una, fiica unui prinţ bătrân care de la prăbuşirea imperiului se refugiase în oraşul acesta; era cea mai mică de statură şi cea mai frumoasă fată pe care o văzuse până acum, cu trăsături desăvârşite, aşa că Yuan se uita îndelung la ea, mai ales acum după ce-şi schimbase cu intenţie atitudinea. A doua era o fată ceva mai în vârstă care era impresionată de tinereţea şi înfăţişarea lui, şi cu toate că jura că nu se va mărita niciodată, ci îşi va vedea de ocupaţiile ei, căci avea în oraş un magazin de confecţii de damă, totuşi îi plăcea să se distreze şi-i plăcea de Yuan, amănunt de care el era pe deplin conştient şi simţea adevărată plăcere s-o vadă, frumoasă şi zveltă cum era, cu părul negru şi netezit în jurul tâmplelor, de parcă ar fi fost tras cu un penel muiat în tuş.

În jurul acestor două fete stăruiau gândurile lui uşoare, dar mai erau câteva care îl făceau să se simtă vinovat, când se întâmpla ca fata cealaltă să-l dezaprobe, cum făcea, destul de des; uneori avea ieşiri violente

împotriva lui, altădată era rece şi insuportabilă, dar cu toate acestea Yuan se simţea legat de ea, datorită unei camaraderii stranii şi cu toate acestea îi era peste putinţă s-o poată iubi.

Într-una din zile, puţin înainte de termenul când tatăl său trebuia să-l căsătorească în oraşul acela îndepărtat din partea de miazănoapte, tocmai se gândea la acest amănunt şi se oprise îngândurat în apropierea ferestrei de la camera lui, uitându-se în stradă şi gândindu-se nemulţumit că astăzi va trebui să se întâlnească cu ea. Pe urmă îşi zise:

„Protestez împotriva părintelui meu din pricină că încearcă să mă lege de el şi cu toate acestea sunt destul de prost ca să mă las legat de fata aceasta!”

I se păru straniu că nu s-a gândit până acum la acest amănunt. Cum de nu-şi dăduse seama până acum că libertatea lui este din nou stânjenită! Se aşeză pe un scaun şi începu să se gândească repede la un mijloc de scăpare din robia aceasta care i se părea tot atât de grea ca şi cealaltă, deoarece era ascunsă şi-l ţinea legat din toate puterile.

Libertatea lui veni cu totul pe neaşteptate. În timpul din urmă mişcarea revoluţionară începuse să se întindă în miazăzi, şi acum sunase ceasul când armatele începură să se răspândească cu repeziciune, îndreptându-se spre inima acestei provincii. Întocmai ca şi taifunul când prinde să răscolească apele mărilor de sud, armatele acestea prinseră trup şi formă şi păreau că dispun de o forţă aproape supraomenească, care alerga în toate părţile, întocmai ca un vârtej, răspândindu-se în toată regiunea şi în fiecare oraş trecând înaintea lor, venind din urmă sau însoţindu-i din toate părţile şi îmbrăcându-i în vraja faimei că puterea acestor armate este nemăsurată şi că merge din izbândă în izbândă. Armatele acestea erau formate din tineretul în mijlocul căruia se găseau şi fete şi această armată avea puterea mistică pe care i-o da faptul că ea lupta nu numai pentru solda ce o primea, cum luptă de obicei alte armate. Armatele acestea luptau pentru o idee care era însăşi esenţa vieţii lor, aşa că nu puteau fi înfrânte, iar soldaţii dregătorilor care erau mercenari, fugeau din calea lor, cum fug frunzele în faţa vânturilor năprasnice. În fruntea acestor armate alerga întocmai ca o prevestire, faima îngrozitoarei lor puteri, a îndrăznelii fără pereche şi credinţa că nu pot fi lovite de moartea care le ocoleşte, căci ele nu se tem de moarte.

Dregătorii oraşului erau atât de speriaţi de revoluţie, încât prinseră pe toţi cei care făceau parte din grupările revoluţionare din oraş, ca nu cumva aceştia să se alieze cu armatele care se apropiau, ori astfel de grupări erau şi

în alte şcoli, nu numai în cea unde învăţa Meng şi Yuan, împreună cu fata aceasta. Toate acestea se întâmplară în mai puţin de trei zile; dregătorii trimiseră soldaţi fioroşi care cercetară toate casele în care se găseau studenţi şi dacă se întâmpla să dea peste ceva, o carte, o bucată de hârtie, un drapel sau orice simbol al revoluţiei, studentul era împuşcat, şi dacă se întâmpla să fie fată, o împuşcau şi pe ea. În aceste trei zile numai în oraşul acesta fură împuşcaţi sute de studenţi, tineri şi fete, dar nimeni nu îndrăznea să protesteze, căci ar fi însemnat să fie luat drept prieten al victimelor şi să-şi pună viaţa în primejdie. Între cei vinovaţi, fură ucişi o mulţime de nevinovaţi, căci se găseau şi oameni care aveau duşmani, ori duşmanii aceştia nu voiau să moară ca să nu le mai stea în cale, aşa că se duceau pe ascuns la autorităţi şi dădeau lista duşmanilor lor, făcând jurământ că şi aceştia sunt din mişcarea revoluţionară, aşa că numai pe temeiul unei astfel de mărturii, fură ucişi o mulţime de oameni, căci autorităţile oraşului erau îngrozite ca nu cumva revoluţionarii din oraş să se alieze cu armatele din afară care se pregăteau să atace oraşul.

Într-o zi se făcu o percheziţie fără ca cineva să fie dinainte prevenit. Yuan era tocmai în sala de cursuri şi exact în clipa aceasta îşi zisese că pentru nimic în lume nu se va întoarce, ca să se uite la fata ai cărei ochi îi simţea îndreptaţi spre el, dar când văzu că totuşi va trebui să se întoarcă, uşa sălii de cursuri fu dată de perete şi înăuntru intră un grup de soldaţi al căror comandant strigă:

— Nimeni nu mişcă; se face percheziţie!

Studenţii rămaseră nemişcaţi şi năuciţi de spaimă, când văzură că soldaţii încep să-i pipăie şi să-i scotocească prin buzunare, apoi le cercetară cărţile şi unul dintre ei le trecu numele într-o condică. Percheziţia se desfăşură în mijlocul unei profunde tăceri şi însuşi profesorul rămase mut fără să îndrăznească să spună ceva. Nu se auzea decât sunetul sec al săbiilor soldaţilor şi răbufnitul bocancilor grei pe duşumelele odăii.

Trei dintre cei găsiţi în sala de cursuri fură scoşi la o parte, deoarece asupra lor se găsise ceva. Doi dintre ei erau băieţi, iar al treilea era chiar fata, în buzunarele căreia găsiseră ceva. Soldaţii îi înconjură şi când ieşiră din sală, îi împinseră înaintea lor cu armele întinse. Yuan îi urmări cu privirea, uitându-se înspăimântat şi fără să poată face nimic pentru fata pe care o duceau cu ei. În faţa uşii fata întoarse capul, şi-i aruncă o privire rugătoare şi mută. În clipa următoare unul dintre soldaţi o atinse brutal cu

vârful baionetei şi numaidecât dispărură pe uşă, iar Yuan înţelese că de astăzi înainte nu o va mai vedea niciodată.

Primul gând care-i trecu prin minte în această clipă, fu: „Sunt liber!”, dar pe urmă se ruşină de gândul acesta, deşi ar fi fost peste putinţă să nu se simtă mulţumit; cu toate acestea nu putea să uite privirea îndurerată ce i-o aruncase fata, în clipa când trecuse pragul; se simţea vinovat faţă de ea, că deşi îl iubise din toată puterea sufletului, el totuşi nu putuse s-o iubească. Chiar acum când încerca să se justifice faţă de conştiinţa lui însuşi ar fi fost peste putinţă să nu se gândească: „Nu puteam s-o ajut… ce puteam face dacă eu nu o doream?”, dar un glas mult mai sfios se ridica într-însul şi parcă-l auzea protestând: „Da, dar dacă aş fi ştiut că va muri atât de curând – n-aş fi putut oare s-o fac să se simtă mai fericită?”

Gândurile acestea însă i se spulberară în curând, deoarece lecţiile din ziua aceea nu mai puteau continua, şi profesorul le dădu drumul, aşa că se grăbiră să iasă cât mai repede din sala aceea de cursuri. Dar în timp ce ieşea din sală, Yuan simţi că cineva l-a apucat de braţ şi-l opreşte. Se întoarse şi văzu pe Sheng care-l trase mai la o parte, unde nu-i putea auzi nimeni şi întorcând obrazul încremenit de spaimă spre el, îl întrebă în şoaptă:

— Unde este Meng… el nu ştie nimic despre perchiziţiile de astăzi. Şi dacă se va întâmpla să-l găsească şi să-l împuşte, tatăl meu va muri de durere.

— Nu ştiu, răspunse Yuan uitându-se la el. De două zile nu l-am mai văzut…

În clipa următoare Sheng dispăru, strecurându-se ca o igliţă printre grupurile de studenţi înspăimântaţi care ieşeau din toate sălile de învăţământ.

Yuan apucă în lungul străduţelor mărunte şi întortocheate ca să ajungă acasă unde spuse mamei lui ce s-a întâmplat, apoi ca s-o liniştească, adăugă:

— Evident, eu nu am niciun motiv să mă tem de ceva.

Dar mintea acestei femei era mult mai ageră decât a lui Yuan şi putea vedea situaţia mai limpede decât el, aşa că se grăbi să-l întrebe:

— Gândeşte-te bine, că poate te-au văzut împreună cu Meng – tu eşti vărul lui – a fost şi în casa aceasta. Nu cumva a lăsat vreo carte, un caiet sau ceva hârtii în camera ta? Vor veni aici să facă cercetări. Te rog, Yuan, du-te şi răscoleşte toată camera, poate descoperi ceva, iar în timpul acesta eu mă

voi gândi ce am de făcut cu tine. Gândeşte-te că părintele tău te iubeşte şi dacă ţi se va întâmpla ceva, atunci toată vina va fi a mea din pricină că nu te-am trimis acasă, atunci când mi-a poruncit! şi Yuan o văzu că e mult mai înspăimântată decât o văzuse până acum în vreo împrejurare.

Se duseră apoi împreună în camera lui şi cercetară toate lucrurile ce le avea acolo. În timp ce ea răsfoia cărţile şi trăgea sertarele pe care le răscolea şi se uita în rafturi, îşi aduse aminte de scrisoarea de dragoste pe care i-o trimisese fata aceea şi pe care nu se gândise până acum să o distrugă. O păstrase între paginile unui volum de versuri, nu pentru că ar fi ţinut la ea, ci pentru că la început i se păruse preţioasă, din cauză că vorbea despre dragoste – primul cuvânt de dragoste în viaţa lui, prin urmare un fel de vrajă pe care curând după aceea o uitase. De astă dată o scoase din carte, în timp ce mama lui sta cu spatele spre el şi făcând-o ghem în palmă, invocă un pretext şi trecând în camera de alături, luă un chibrit şi o aprinse. Ţinând-o în mână, în timpul cât ardea, îşi aduse aminte de fata care înainte de a ieşi din sală se uitase atât de îndurerată la el, aruncându-i o privire care putea fi aceeaşi ca a unui iepure când aşteaptă ogarii să se arunce asupra lui şi să-l sfâşie. Se simţi cuprins de o adâncă tristeţe când se gândi la ea, o tristeţe straniu de dureroasă, deoarece acum, poate chiar mai mult decât altădată, presimţea că nu o iubeşte şi că niciodată n-ar fi putut-o iubi, şi presimţea că nu-i pare nici rău de moartea ei, deşi îşi făcea reproşuri că nu simte păreri de rău. Scrisoarea cuprinsă de flacără se prefăcu în cenuşă şi căzu la picioarele lui.

Chiar dacă ar fi vrut să se gândească mai îndelung la întâmplarea aceasta tristă, n-ar fi avut timpul necesar, deoarece scrisoarea arsă abia îi căzu din mână când în holul de la intrare auzi mai multe glasuri şi uşa se deschise, iar unchiul său, mătuşa, vărul său mai în vârstă şi Sheng intrară în odaie şi toţi se interesară dacă Meng a fost pe aici. Mama lui veni din camera unde făcea percheziţia şi începură să discute şi să-şi pună fel de fel de întrebări; toţi erau speriaţi şi unchiul său declară cu obrazul tremurând şi ud de lacrimi:

— Am venit în oraşul acesta ca să fiu la adăpost din calea dijmaşilor mei care sunt nişte sălbatici sângeroşi: credeam că aici vom fi în siguranţă, alături de soldaţii aceştia străini care veghează asupra noastră; nu înţeleg cum de străinii permit să se întâmple aşa ceva; acum a dispărut şi Meng, iar fiul meu, Sheng, afirmă că el a fost revoluţionar, deşi eu sunt gata să jur că

n-am ştiut nimic despre aşa ceva. De ce nu mi-au spus nimic? M-aş fi interesat de chestiunea aceasta mai de mult!

— Bine, tată, interveni Sheng cu glasul stins şi tulburat, ce-ai fi putut dumneata să faci decât cel mult să vociferezi şi să vorbeşti despre ceea ce nu trebuia vorbit?

— Fireşte, nimic altceva, răspunse mama lui Sheng nemulţumită. Dacă se întâmplă ca ceva să trebuiască păstrat în taină, în toată casa noastră nu este nimeni capabil de aşa ceva, afară de mine. Îmi pare rău că nu mi-au spus nici mie nimic, şi tocmai Meng, feciorul meu la care ţineam mai mult decât la toţi ceilalţi.

Feciorul lor cel mare era galben la faţă ca frunzele scuturate de sălcii şi declară îngândurat:

— Din cauza prostului acestuia de băiat suntem toţi în primejdie, căci soldaţii vor veni să ne ia şi nouă interogatoriul şi ne vor bănui de complicitate.

Doamna care era mama lui Yuan răspunse foarte liniştită:

— Să ne gândim acum cu toţii ce avem de făcut în faţa unei astfel de primejdii. Va trebui să mă gândesc la Yuan care este în grija mea. M-am gândit la el şi înainte de asta. Ar fi trebuit în orice caz să plece în străinătate pentru a urma şcolile de acolo, aşa că îl voi trimite acum. Va pleca imediat ce se va putea, după ce va obţine paşaportul, aşa că în străinătate va fi în afară de orice primejdie.

— Atunci vom pleca cu toţii, se grăbi unchiul său să adauge. În ţară străină vom fi cu toţii în siguranţă.

— Tată, nu se poate să pleci, interveni Sheng. Străinii nu admit ca oameni de rasa noastră să debarce în porturile lor, decât cel mult pentru studii şi alte motive speciale.

Auzind vorbele fiului său, bătrânul se îndreptă cu demnitate şi făcând ochii mari, întrebă:

— Dar ei nu sunt aici în porturile noastre?

— Cred că nu ne poate fi de niciun folos, să vorbim despre noi înşine, interveni mama lui Yuan, ca să-i liniştească. Noi, cei mai bătrâni, suntem destul de feriţi. Nu vor ucide oameni în vârstă şi liniştiţi cum suntem noi, pe motiv că am fi revoluţionari şi cu atât mai puţin te vor ucide pe dumneata, nepoate, care ai soţie şi copii şi care nu mai eşti de mult tânăr. Meng însă este cunoscut şi datorită lui, Sheng este în primejdie şi tot aşa Yuan. Aşa că

va trebui să găsim un mijloc să-i scoatem din ţară şi să-i expediem undeva în străinătate.

Începură deci să se gândească la felul în care ar putea reuşi, iar mama lui Yuan îşi aduse aminte de un străin care era prieten cu Ai-lan şi-şi zise că poate cu ajutorul lui ar putea obţine cât mai în grabă semnarea hârtiilor de plecare, aşa că se ridică numaidecât în picioare şi se apropie de uşă ca să cheme un slujitor şi să-l trimită după Ai-lan care era la o prietenă, căci în timpul zilelor acestora atât de tulburi nu vruse să se ducă la şcoală, deoarece ceea ce se întâmpla acum o mâhnea adânc şi ea nu era în stare să suporte mâhnirea. Dar în clipa când era să pună mâna pe clanţa uşii, auzi de la parter o larmă uriaşă şi un glas supărat care striga:

— Aici stă un tânăr care se numeşte Wang Yuan?

Se uitară îngroziţi unul la altul şi unchiul se făcu galben la faţă ca seul de pe carnea din prăvălia unui măcelar şi se uită speriat împrejurul său, poate va găsi un loc unde s-ar putea ascunde. Dar primul gând al femeii se îndreptă spre Yuan şi spre Sheng.

— Voi doi, suflă ea, fugiţi repede în camera de la mansardă…

Până la camera aceasta trebuiau să urce o scară şi intrarea acestei scări avea o mică deschizătură pătrată care se deschidea chiar din tavanul acestei odăi în care erau adunaţi. Dar în timp ce vorbea, femeia trase o masă sub această deschizătură şi apropie un scaun, iar Sheng sări pe masă, căci era mult mai repede în mişcări decât Yuan care se luă numaidecât după el.

Dar niciunul dintre ei nu putu dispărea destul de repede. Abia se urcaseră pe masă şi uşa se deschise larg parcă ar fi fost împinsă de vânt, şi în odaie dădură buzna vreo opt sau zece soldaţi, iar comandantul lor strigă uitându-se mai întâi la Sheng:

— Tu eşti Wang Yuan?

Sheng era şi el palid la faţă şi speriat, aşa că înainte de a răspunde, ezită câteva clipe, ca şi când s-ar fi gândit ce să zică, apoi îi răspunse cu glasul abia simţit:

— Nu, eu nu sunt cel pe care-l cauţi.

— Atunci e celălalt! răcni ofiţerul. Sigur, îmi aduc aminte că fata spunea despre el că este un tânăr înalt şi foarte negru, că are sprâncenele negre şi groase, dar gura lui e blândă şi roşie – acesta este…

Fără să scoată nicio vorbă de protest, Yuan lăsă soldaţii să-l lege cu mâinile la spate şi nimeni din cei de faţă nu putu să protesteze. Unchiul său

începuse să tremure şi să plângă, iar mama lui se apropie de ofiţer şi-i spuse cu glasul rugător şi sigur:

— Cred că faceţi o confuzie... tânărul acesta nu este revoluţionar. Pot să jur că acesta este adevărul – este un tânăr foarte silitor şi cuviincios – este chiar fiul meu – şi nu are niciun amestec în mişcarea aceasta…

Dar în loc de răspuns ofiţerul începu să râdă cu indiferenţă şi unul dintre soldaţii din cameră strigă:

— De, doamnă, mamele nu ştiu niciodată ce fac feciorii lor. Ca să cunoşti un bărbat, trebuie să te informezi de la fata cu care este în legătură – ori fata ne-a spus numele lui, numărul casei în care trăieşte şi felul exact în care arată – ea îl cunoştea foarte bine, nu-i aşa? Sunt gata să fac jurământ că-l cunoaşte în toate amănuntele – spunea că este cel mai primejdios dintre toţi – da, la început era trufaşă şi furioasă, pe urmă s-a liniştit o vreme, şi imediat după aceea ne-a spus ea singură numele lui, fără să fie supusă câtuşi de puţin la cazne!

Yuan băgă de seamă că mama lui ascultă năucită vorbele acestea pe care ea nu era în stare să le înţeleagă. El nu-i putea spune nimic. Nu scoase nicio vorbă, dar se gândi îndurerat: „Va să zică dragostea ei s-a prefăcut în ură! Cu dragostea ei n-a putut să mă lege – dar cu ura ei mă leagă destul de strâns!” Numaidecât după aceea soldaţii îl scoaseră din cameră şi-l luară cu ei.

Din prima clipă Yuan era pe deplin încredinţat că acum va trebui să moară. În timpul celor câteva zile care trecuseră, deşi nu se publicase nimic în legătură cu condamnările, reuşise totuşi să afle că toţi cei care au avut vreo legătură cu mişcarea revoluţionară au fost condamnaţi la moarte, şi ce dovadă mai bună despre vinovăţia lui ar fi putut să găsească, în afară de mărturia fetei? Cu toate acestea i se părea că în conştiinţa lui moartea nu poate să devină o realitate. Nici chiar când îl băgară într-o celulă de închisoare, plină de tineri de vârsta lui, şi din pricina întunericului se împiedică de prag, iar gardianul care-l conducea răcni la el: „Deschide ochii, căci mâine vor veni alţii care-i vor deschide în locul tău…”, nu fu în stare să înţeleagă ce vrea să spună. Cuvintele acestea ale gardianului rămaseră în inima lui, întocmai ca nişte cartuşe în magazia unei arme, aşteptând să fie întrebuinţate; totuşi avu destulă putere ca să se uite prin

întunericul din celulă şi numaidecât se mai linişti, când constată că deţinuţii erau numai bărbaţi şi între ei nicio fată.

— Voi putea muri mult mai uşor decât dacă ar fi fost şi ea aici şi ar fi văzut că trebuie să mor şi astfel să-i las mulţumirea, că în cele din urmă tot a reuşit să pună mâna pe mine. Gândul acesta îl făcu să se simtă mai uşurat.

Totul se petrecuse atât de repede, încât lui Yuan îi era peste putinţă să nu creadă că vor găsi un mijloc pentru a-l scăpa. La început se aştepta din clipă în clipă să fie scos din celulă. Avea mare încredere în mama lui, şi din ce se gândea mai îndelung la ea, se încredinţa tot mai mult că ea face acum planul pentru salvarea lui. În primele ceasuri de captivitate era convins că aşa trebuie să se întâmple, mai ales că uitându-se la cei dimprejurul său, constată că toţi erau mult mai prejos decât el, căci erau îmbrăcaţi în haine sărace şi păreau mult mai puţin învăţaţi, de familii mai puţin fruntaşe şi cu mai puţină trecere decât familia lui.

Dar după ce mai trecu o vreme, în celula lor se făcu întuneric beznă şi deţinuţii se întinseră pe podmolul de pământ bătut. Niciunul dintre ei nu vorbea de teamă ca nu cumva să scoată vreo vorbă, care să trădeze vinovăţia lor; fiecare se temea de vecinul de lângă el şi câtă vreme prin tulburarea de lumină mai putură vedea formele oamenilor din apropierea lor, nu se auzi nicio vorbă, doar cel mult mişcarea surdă a câte unui trup care se întorcea sau câte o fâşâială surdă şi scurtă.

Pe urmă se făcu noapte şi nu se mai putură vedea, iar întunericul părea că i-a despărţit unul de altul în celule deosebite şi dintr-odată se auzi primul glas înfiorând liniştea: „O, mamă-mamă… o, mamă-mamă…” şi glasul se înecă numaidecât într-un hohot de suspine.

Plânsul acesta era chinuitor, căci fiecare dintre ei părea că se aude pe sine însuşi plângând şi un glas întărâtat se ridică din fundul întunericului: „Isprăveşte odată! Ce, eşti copil, de începi să plângi după maică-ta? Eu sunt devotat al mişcării – mi-am omorât mama, şi fratele meu a omorât pe tata, aşa că acum nu mai avem părinţi ci numai cauza pe care o slujim – nu-i aşa, frate?”

Un alt glas îi răspunse din întuneric, asemănător cu cel dintâi: „Da, aşa am făcut!” Pe urmă glasul de adineaori întrebă: „Dar ne pare rău?”, iar al doilea îi răspunse: „Dacă aş fi avut nu unul, ci zece, i-aş fi ucis pe toţi…” Un altul adăugă pe acelaşi ton: „De, bătrânii noştri nu s-au gândit decât să facă copii ca să fie siguri că la bătrâneţe vor avea cine să-i slujească, să le

dea de mâncare şi să poată sta la căldură…” Dar glasul de la început, gemea fără încetare: „O, mamă-mamă – o, mamă-mamă”… ca şi când cel care se zbuciuma chinuit de deznădejde, nu ar fi auzit ce vorbesc cei dimprejurul său.

Pe măsură ce întunericul nopţii se închega tot mai adânc împrejurul deţinuţilor, chiar glasurile acestea deznădăjduite, trebuiră să amuţească. Yuan nu zise nimic, în timpul cât ceilalţi tovarăşi ai lui vorbiră, dar după ce tăcură şi liniştea nopţii se întinse pe deasupra durerii lor, i se păru că nu mai are putere să o suporte. Nădejdile lui de până acum începură să se destrame una câte una. Se gândea că uşa celulei s-ar putea deschide dintr-o clipă într-alta şi va auzi un glas strigând: „Daţi drumul lui Wang Yuan – e liber!”

Dar în faţa celulei nu se auzi niciun glas.

În cele din urmă se gândi că va trebui să facă vreun zgomot, deoarece nu mai era în stare să suporte liniştea aceasta chinuitoare. Începu să se gândească şi fără să caute anume, prin faţa ochilor i se perindă toată viaţa lui de până acum care i se părea atât de scurtă, şi-şi zise: „Dacă aş fi ascultat de tatăl meu, acum n-aş fi aici”, dar cu toate acestea, nu era în stare să adauge: „Ar fi fost mai bine să ascult de el”. Când ajungea la această concluzie, încăpăţânarea lui caracteristică îl făcea să se gândească: „Totuşi cred că mi-a cerut ceva ce nu era bine să-mi ceară…”, pe urmă iarăşi se gândea: „Dacă m-aş fi putut hotărî să îndeplinesc dorinţa acestei fete…” dar ceva părea că-l sugrumă şi adăuga: „Totuşi mi-ar fi fost peste putinţă să fac aşa ceva…” Pe urmă nu-i mai rămase altceva decât să se gândească la ceea ce se va întâmpla de aici înainte, deoarece trecutul lui era pe deplin terminat şi acum nu-l putea aştepta altceva decât moartea.

Începu să tânjească după un sunet cât de mic ce ar fi putut să se trezească în adâncul întunericului şi chiar după scâncetul celui care chema pe mama lui. Dar celula era liniştită deşi nu era goală şi întunericul dimprejurul său nu dormea. Era un întuneric viu care sta la pândă, treaz, încărcat de spaime şi de tăceri. La început nu se temuse de nimic, dar pe măsură ce noaptea devenea mai adâncă, simţea cum spaima pune tot mai mult stăpânire pe el. Moartea care până acum nu fusese încă o realitate, începea să prindă forme mai limpezi. Cu respiraţia întretăiată, începu să se întrebe, dacă îl vor decapita sau îl vor împuşca. Citise că în timpul din urmă porţile cetăţilor din interior erau împodobite cu capetele tinerilor şi ale fetelor care făcuseră parte din mişcarea revoluţionară, pe care armatele revoluţionare nu putuseră

să-i mai ajute, deoarece înainte de începerea bătăliei, dregătorii acestui oraş îi executaseră. I se părea că vede propriul său cap deasupra unei porţi – pe urmă, ca să se liniştească, se gândi: „Acesta este un oraş străin şi fără îndoială pe noi ne vor împuşca”, pe urmă începu să zâmbească îndurerat, când îşi dădu seama că în astfel de împrejurări e în stare să se mai gândească dacă va muri cu capul pe umeri sau nu. Dar după ce stătu ceasuri întregi, cu spatele sprijinit într-un colţ al celulei şi cu picioarele chircite sub el, uşa celulei se deschise şi înăuntru îşi făcu loc o lumină tulbure, aşa că se văzură deţinuţii îngrămădiţi unul într-altul, întocmai ca un muşuroi de viermi. Lumina de afară îi trezi, dar înainte de a se putea mişca, un glas se auzi strigând:

— Ieşiţi afară, toţi!

Soldaţii intrară în celulă, şi-i înghesuiră cu armele, făcându-i să se ridice în picioare, şi imediat după aceea se auzi glasul plângător al tânărului: „O, mamă-mamă…”, dar nu se opri din gemete, nici când un soldat îl lovi fără milă peste creştetul capului, căci părea că va trebui să-şi dea ultima suflare în cuvintele acestea.

Toţi ieşiră tăcuţi, afară de acesta singur, şi fiecare dintre ei ştia ce va urma de aici înainte, deşi se uitau zăpăciţi unul la altul. Un soldat ridică un felinar şi începu să-i examineze de aproape. Yuan ieşi cel din urmă şi când ajunse în faţa soldatului, acesta ridică felinarul. După noaptea petrecută în mijlocul întunericului din celulă, se simţi orbit de această lumină, dar în aceeaşi clipă o mână îl îmbrânci cu violenţă înapoi în celulă şi căzu cât era de lung pe podmol. Pe urmă auzi pe cineva că trage zăvoarele uşii care se închise, şi se pomeni singur în celulă, dar încă în viaţă.

Scena aceasta se repetă de trei ori la rând, căci în timpul zilei celula se umplu din nou de tineri, iar noaptea următoare o goliră şi aşa îşi petrecu două nopţi la rând, împreună cu tinerii aceştia care uneori tăceau, altădată blestemau, scânceau pe ascuns sau vociferau furioşi. Trei zori luminară întunericul celulei şi de trei ori se simţi îmbrâncit înapoi în celula a cărei uşă se închise în faţa lui. De mâncare nu-i dădeau şi nici n-avea răgaz să vorbească sau să întrebe ceva.

În prima zi nădejdile lui mai stăruiră. În ziua ce urmă după aceea, nădejdile începură să slăbească. Dar a treia zi era atât de sfârşit şi de înfometat, căci nu mâncase nimic şi nu-i dăduseră nici cel puţin apă de băut, aşa că puţin îi mai păsa dacă va trăi sau va muri. În zorii zilei a treia nu se

mai putu ridica în picioare şi simţea că limba i s-a uscat în gură şi i s-a umflat. Totuşi soldatul îl sili să se ridice în picioare şi când dădu să treacă pragul, ţinându-se cu amândouă mâinile de pervazul uşii, lumina felinarului jucă din nou pe obrazul lui. Dar de astă dată nu-l mai îmbrânciră în celulă. Gardianul îl ţinu strâns de braţ şi după ce convoiul deţinuţilor se pierdu din vedere, îndreptându-se spre locul unde erau aşteptaţi şi nu se mai auzi nici răbufnitul paşilor lor, îl conduse printr-un gang îngust spre o uşă cu gratii pe care o deschise, şi-l împinse în stradă.

Văzu că este într-o stradă îngustă şi întortocheată, cum se găsesc multe din acestea în cartierele mărginaşe ale oraşelor; strada era tăcută şi abia luminată de tulbureala zorilor; în apropiere nu se vedea nimeni şi cu toată greutatea pe care o simţea în creier, Yuan îşi dădu seama că e liber – că cine ştie din ce pricină, îl scoseseră din închisoare.

În timp ce se uita în toate părţile, întrebându-se cum ar putea să-şi piardă urma, din fundul întunericului răsăriră două umbre şi Yuan se retrase sub poartă. Dar una dintre umbre era o fată, o fată înaltă care venea spre el în fugă şi când îl examină de aproape, văzu că are ochii mari şi negri, şi o auzi strigând cu glasul tremurat:

— El este... e aici… el este…

Pe urmă se apropie şi cealaltă umbră de el şi când o văzu, Yuan înţelese că aceasta este mama lui. Dar înainte de a putea scoate vreo vorbă, deşi era nerăbdător să spună ceva, simţi că picioarele încep să-i tremure şi totul se topi împrejurul său, aşa că nu mai văzu decât ochii mari şi negri ai fetei care deveniseră mai negri şi mai mari, pe urmă se topiră şi ei. De undeva din mari depărtări i se păru că aude un glas care spunea în şoaptă:

— O, bietul meu băiat… pe urmă căzu grămadă la picioarele zidului şi n-auzi nici nu mai văzu nimic.

Când se trezi din nou, Yuan simţi că este întins pe ceva care se leagănă. Era în pat, dar patul acesta se ridica şi cobora cu el şi după ce deschise ochii, văzu că este într-o cameră unde nu mai fusese până acum niciodată. Cineva sta alături de pat şi se uita la el de sub lumina ce ardea pe un perete, iar după ce încercă din toate puterile să deschidă ochii, văzu că este vărul său Sheng. Tânărul se uită şi el la Yuan şi când îl văzu că deschide ochii zâmbi, cum făcea întotdeauna, dar lui Yuan i se păru că nu l-a văzut încă niciodată zâmbind cu atâta bunătate, şi după ce se apropie de o măsuţă, luă

un castron cu o fiertură caldă, se întoarse din nou lângă pat şi-i spuse îngăduitor:

— Mi-a spus mama ta că, după ce te vei trezi, să-ţi dau fiertura asta, aşa că am păstrat-o caldă timp de două ceasuri, cu ajutorul lămpii pe care mi-a adus-o…

Începu numaidecât să-i dea să mănânce, cum ar fi dat unui copil şi exact ca un copil Yuan nu se împotrivi, căci se simţea sfârşit şi capul îi vâjâia. Bău supa fierbinte şi nu se mai întrebă cum a ajuns aici, unde era şi nici ce este aici. Simţea căldura cum i se răspândeşte în tot trupul şi plăcerea ce-i pricinuia pe limba umflată, aşa că se silea din toate puterile ca s-o înghită. În timp ce-i întindea lingura plină, Sheng începu să vorbească cu glasul domolit:

— Bănuiesc că te miri cum de ai ajuns aici şi unde te găseşti acum. Suntem pe o mică corabie – o corabie pe care unchiul nostru negustorul o întrebuinţează pentru transportul mărfurilor până în insula din apropiere şi datorită lui am fost luaţi pe bord. Vom trece marea cea mai apropiată şi ne vom opri în primul port, unde vom aştepta paşapoartele de care avem nevoie, pentru a ne duce în străinătate. Ai fost eliberat, Yuan, dar s-a plătit un preţ foarte mare pentru libertatea ta. Mama ta împreună cu părintele meu şi fratele mai mare au adunat toţi banii pe care i-au avut la îndemână şi au mai împrumutat o sumă destul de mare şi de la unchiul meu al doilea; tatăl tău şi-a pierdut firea şi mi-au spus că l-au auzit răcnind, că a mai fost înşelat odată de o femeie şi că de astă dată atât el, cât şi feciorul său au terminat pentru totdeauna orice legătură cu femeile. A renunţat la căsătoria ta şi a plătit despăgubirile cuvenite, ca apoi să adune ce a putut aduna şi să trimită banii pentru răscumpărarea ta, aşa că banii aceştia împreună cu ceilalţi au fost întrebuinţaţi pentru eliberarea ta şi au înlesnit fuga noastră cu această corabie. Au plătit bani în toate părţile, la mic şi la mare…

Yuan asculta cu toată atenţia la ce-i spunea Sheng, dar cu toate acestea era atât de slăbit, încât îi era aproape peste putinţă să-l înţeleagă. Nu simţea decât corabia care cobora şi se urca cu el, şi senzaţia plăcută a mâncării din pântecele lihnit de foame. Pe urmă Sheng se uită la el şi zâmbi, apoi începu din nou:

— Dar chiar aşa, nu ştiu dacă aş fi fost în stare să părăsesc oraşul fără părere de rău, dacă n-aş fi aflat înainte de plecare, că Meng este în siguranţă. Tânărul acesta este destul de deştept. Ascultă ce s-a întâmplat: eu

mă boceam după el şi părinţii mei nu ştiau ce să mai facă de grijă, ştiindu-te unde eşti şi că vei fi ucis, dar în acelaşi timp se zbuciuma şi din pricina lui, închipuindu-şi că el ar putea să fie mort sau că o fi scăpat înainte de a începe primejdia. Dar tocmai ieri, când făceam drumul de la noi de acasă până la casa mamei tale, am simţit că cineva mă îmbrânceşte şi-mi pune în mână o bucăţică de hârtie, pe care scria chiar Meng: „Nu trebuie să mă căutaţi şi nici să vă faceţi gânduri din pricina mea; tot aşa spune şi părinţilor, să nu se mai gândească la mine, deoarece eu sunt la adăpost şi ferit de primejdie, acolo unde am dorit întotdeauna să fiu”.

Sheng începu să râdă şi după ce puse pe masă castronul gol, îşi aprinse o ţigară şi adăugă mulţumit:

— În timpul acestor trei zile nu m-am gândit nici cel puţin să fumez o ţigară. În sfârşit, secătura aceea de frate al meu este la adăpost şi cu toate că bătrânul jură că de aici înainte nu vrea să se mai gândească la el ca la un fiu al său, sunt convins că supărarea lui a început să se domolească şi acum trebuie să fie undeva la vreo petrecere în oraş ca să-şi mai alunge gândurile negre, iar fratele meu mai mare s-a dus să vadă o piesă de teatru în care rolul de femeie este jucat de o femeie adevărată, aşa cum este obiceiul în teatrele străine, nu de un bărbat travestit în femeie. Mama se supărase pe tatăl meu şi nu voia să mai vorbească cu el, dar acum după ce au aflat că Meng este la adăpost şi noi doi am plecat din oraş, toate se vor linişti. După ce trase de câteva ori din ţigară, adăugă ceva mai grav decât avea obiceiul: Ascultă, Yuan, sunt foarte mulţumit că plecăm în străinătate, deşi plecăm în felul acesta. Nu vreau să stărui asupra motivelor, dar eu nu mă voi asocia la nicio mişcare, ci voi căuta să profit de plăcerea pe care mi-o va face această plecare, aşa cum voi putea mai bine. Dar să ştii că eu m-am săturat de ţara aceasta şi de războaiele de la noi, şi cu toate că voi nu v-aţi gândit la mine decât ca la un tânăr care nu are alte griji decât să trăiască mulţumit şi preocupat numai de versurile lui, totuşi trebuie să ştii că de multe ori mă simt chinuit de tristeţe şi deznădejde. Sunt foarte mulţumit că mă pot duce să văd o altă ţară şi felul în care trăiesc alte popoare. Mă simt încântat chiar numai de faptul că sunt pe drum şi că părăsesc pământul ţării mele!

Dar Yuan nu se simţea în stare să-l asculte ce-i spune. Mâncarea caldă şi moliciunea patului care-l legăna uşor, convingerea că este liber şi în afară de orice primejdii îi umplea sufletul de mulţumire. Încercă să zâmbească şi simţi că i se închid ochii. Sheng îl văzu că aţipeşte şi-i spuse cu blândeţe:

— Dormi… căci mama ta mi-a spus să te las să dormi cât pofteşti… acum cred că vei putea dormi mai bine decât oricând, căci eşti liber.

La cuvântul acesta Yuan mai deschise o dată ochii. Liber? Da, în sfârşit reuşise să scape de toate grijile… era liber. Sheng continuă, pentru a termina cu ce avea de spus:

— Dacă se va întâmpla ca şi tu să te simţi tot ca mine, atunci nu cred că ai prea multe motive care să te facă să regreţi această plecare.

„Nu", îşi zise Yuan pe jumătate adormit, el nu avea nimic ce ar fi putut să-l facă să-i pară rău că pleacă.

În clipa aceasta i se păru că e din nou în celula aceea plină de tineri care se zbuciumau, prin întuneric – ce nopţi chinuitoare – şi i se păru că vede din nou fata aceea care se întorsese spre el, înainte de a se duce la moarte. Încercă să nu se mai gândească la nimic şi căzu adânc în somnul binefăcător… Puţin după aceea începu să viseze că e în mijlocul holdei lui pe care o semănase şi o îngrijise săptămâni de-a rândul. O vedea tot atât de limpede ca şi când ar fi fost aievea; fasolea începuse să facă păstaie şi orzul abia crescuse până la genunchi, iar în apropiere era vecinul său, ţăranul, care lucra în ţarina lui. Dar tot acolo era şi fata şi mâinile ei erau acum reci… reci ca nişte sloiuri de gheaţă. Se apropie de ea şi se trezi puţin din somn – ca să-şi aducă aminte că e liber. Ce spusese Sheng, că nu-i pare rău… Nu-i părea rău de nimic decât de holda aceasta a lui pe care trebuia s-o părăsească.

Apoi înainte de a adormi din nou, Yuan simţi că în fiinţă începe să i se limpezească un gând binefăcător:

„Holda aceasta – este ceva ce mă va aştepta până când mă voi întoarce din nou la ea – pământul aşteaptă întotdeauna… el nu pleacă niciodată…"

Capitolul II

În ziua când Wang Yuan părăsi pământul ţării sale împlinise douăzeci de ani, dar din multe puncte de vedere era tot un fel de copil, cu sufletul plin de visuri şi nedumeriri, de planuri începute pe care nu ştia cum să le ducă până la capăt şi nu ştia nici dacă dorea cu adevărat să le ducă. Toată viaţa lui de până acum şi-o petrecuse păzit, supravegheat şi îngrijit de cineva, aşa că nu cunoştea nimic din viaţă, decât grija aceasta pe care-o purtau alţii şi chiar în timpul celor trei zile pe care le petrecuse în închisoare, nu cunoscu ce va să zică tristeţea adevărată. Din ţară lipsi vreme de şase ani.

În vara anului aceluia când se pregătea să se întoarcă acasă, se apropia de douăzeci şi şase de ani şi din multe puncte de vedere era bărbat adevărat, deşi până acum nu avusese nicio nemulţumire mai adâncă, datorită căreia înfăţişarea lui să fi primit expresia de adevărată bărbăţie, dar el nu bănuia că ar putea avea nevoie şi de asta. Dacă s-ar fi întâmplat să-l întrebe cineva, i-ar fi răspuns categoric:

— Sunt bărbat şi-mi cunosc toate pornirile. Ştiu ce aş vrea să fac. Visurile mele au început să se limpezească în planuri. Mi-am terminat şcoala şi sunt gata să-mi încep viaţa în ţara mea.

De fapt cei şase ani pe care-i petrecuse în străinătate erau pentru Yuan exact ca şi cealaltă jumătate din viaţa lui. Cei nouăsprezece ani de la început erau prima jumătate de mai puţină însemnătate, iar partea până la douăzeci şi şase era cea mai importantă, deoarece era mai de preţ şi anii aceştia îl învăţaseră să fie stăruitor şi să-şi continue drumul ce şi-l alesese în viaţă. Dar adevărul era, deşi nici el nu-şi da seama tocmai limpede de acest amănunt, că anii aceştia petrecuţi în străinătate, îi limpeziseră în minte o mulţime de preocupări. Dacă l-ar fi întrebat cineva, „Cum înţelegi să-ţi petreci viaţa de aici înainte?”, i-ar fi răspuns foarte sincer: „Am diploma de absolvent al unei celebre facultăţi străine şi am reuşit s-o obţin, deşi erau înaintea mea foarte mulţi tineri originari din ţara aceea”. Răspunsul acesta i l-ar fi dat cu toată mândria, dar s-ar fi ferit să pomenească de un anumit

amănunt, că între colegii lui la această facultate străină erau şi de aceia care murmurau împotriva lui spunând:

— Fireşte, când cineva nu se gândeşte decât să tocească pentru a obţine toate premiile facultăţii, face cum face acesta, dar noi mai datorăm şcolii şi altceva. El nu face nimic, decât toceşte cărţile – fără să participe la viaţa socială. Unde ar fi şcoala noastră, în domeniul jocului de fotbal şi al concursurilor de regate, dacă noi toţi am proceda cum procedează el?

Yuan cunoştea destul de bine pe tinerii aceştia guralivi şi veseli care vorbeau în felul acesta despre el, chiar în sălile de cursuri, fără nicio sfială, dar el umbla cu fruntea sus. Ştia că profesorii lui îl apreciază, după menţiunile ce le făceau din când în când, cu ocazia împărţirii premiilor, când el ieşea întotdeauna întâiul între colegii lui. Şi auzea pe cel care sta la catedră, spunând: „Deşi este obligat să înveţe într-o limbă străină, totuşi a reuşit mai bine decât ceilalţi colegi ai lui”. Astfel deşi bănuia că nu se bucură de simpatia colegilor lui, tocmai din pricina aceasta, el totuşi continua cu încăpăţânare şi se simţea mândru că le poate dovedi de ce este capabil neamul său şi că le poate arăta că el nu preţuieşte jocurile sportive în măsura în care le apreciază copiii. Iar dacă se întâmplă ca vreunul să-l întrebe: „Cum crezi că vei fi în stare să-ţi începi viaţa în calitate de bărbat?”, i-ar fi răspuns: „Am citit sute de cărţi şi am încercat să înţeleg ce-mi poate fi folositor din ceea ce are naţiunea aceasta”.

Şi avea dreptate, căci aceşti şase ani şi-i petrecuse în singurătate, întocmai ca sturzul închis în colivie. În fiecare zi se scula de dimineaţă şi-şi făcea lecţiile, iar când auzea sunetul clopoţelului în casa în care trăia, cobora şi lua prânzul pe care-l consuma de obicei, fără să vorbească cu nimeni, căci nu prea stătea cu nimeni de vorbă dintre oamenii din casa şi nici cu femeia care era proprietara. La ce să-şi piardă vremea stând cu ei de vorbă?

La amiază mânca împreună cu ceilalţi studenţi, în localul facultăţii destinat anume pentru acest scop. După amiezile când se întâmpla să nu lucreze în ţarină sau în sălile de cursuri ale profesorilor săi, se ocupa de preferinţele lui. Se ducea în sala cea mare a bibliotecii şi se aşeza la o masă, ca să citească sau să-şi noteze pasajele care-l interesau, gândindu-se la o mulţime de lucruri mărunte. În ceasurile acestea de studiu constată că străinii aceştia nu erau câtuşi de puţin sălbatici cum spunea Meng cu dispreţ, cu toată bădărănia oamenilor de jos şi că erau foarte pricepuţi în

domeniul ştiinţelor. De multe ori auzise pe concetăţenii săi, care trăiau şi ei în ţara aceasta, că străinii sunt foarte pricepuţi în alegerea şi întrebuinţarea materialelor, dar că în artă şi alte domenii spirituale sunt inferiori. Dar acum uitându-se la încăperile acestea în care era biblioteca, cu rafturile pline de cărţi de filosofie, de studiu despre poezie sau artă, Yuan se întreba de multe ori oare poporul său este cu adevărat mai înaintat în acest domeniu, deşi ar fi preferat să moară, decât să-şi exprime o astfel de îndoială de faţă cu oamenii străini. Găsi traduse în limba aceasta străină până şi proverbele şi maximele străvechi ale poporului său, cărţi care vorbeau despre arta Orientului, şi rămase mirat de atâta ştiinţă adunată la un singur popor, şi-i pizmuia când îşi aducea aminte că la el acasă de multe ori se întâmpla ca un om cu oarecare stare să nu ştie nici să scrie nici să citească, prin urmare cu atât mai puţin ar fi putut să ştie soţia lui.

Din ziua când venise în ţara aceasta străină, Yuan se simţea atras în două direcţii: pe bordul corabiei, după ce se întremă şi puterile care-l părăsiseră în timpul nopţilor petrecute la închisoare, îi reveniră, se simţi mulţumit că va putea trăi din nou. După ce prinse iarăşi poftă de viaţă, alături de Sheng, gustă din adânc plăcerea acestei călătorii, unde va putea vedea peisaje noi şi toată măreţia acestor ţări străine. Coborî în port cu aceeaşi nerăbdare cu care un copil aştepta să vadă un spectacol al teatrului de păpuşi gata să aprobe şi să se entuziasmeze de tot ce vede.

Tot ce vedea împrejurul său, îi plăcea. Când descinse pentru prima dată în portul acestui mare oraş de pe litoral, i se păru că tot ceea ce a auzit el până acum, este cu mult depăşit de realitate. Casele erau mai înalte decât îşi închipuise el şi străzile păreau destul de curate pentru a te aşeza pe ele sau a te întinde să dormi, fără frică de a te murdări. Afară de asta, oamenii păreau neobişnuit de curaţi. Albeaţa obrazului lor şi hainele curate cu care erau îmbrăcaţi erau plăcute la vedere; oamenii păreau bogaţi şi bine hrăniţi, aşa că rămase foarte mulţumit, văzând că cel puţin aici săracii nu se vedeau amestecându-se printre cei bogaţi. Bogaţii puteau trece în toate părţile pe străzi, fără teamă că vor fi împiedicaţi de cerşetorii care-i vor întinde de haine, făcând apel la milostenia şi banii lor. Era o ţară de vederea căreia te puteai bucura şi toţi aveau de ajuns, aşa că nimeni nu mânca cu lăcomie, căci aveau statornic de mâncare, pentru a se putea sătura.

Astfel în primele zile, atât el cât şi Sheng nu puteau decât să se bucure de ceea ce vedeau în drumul lor. Oamenii de aici trăiau în palate, sau cel puţin

lor aşa li se părea, nefiind obişnuiţi cu astfel de case. În străzile mai îndepărtate ale acestui oraş, acolo unde nu erau magazine, drumurile erau largi şi umbrite de copaci, iar familiile nu aveau nevoie să-şi împrejmuiască locuinţele cu ziduri înalte, ci erau înconjurate de grădinile care se înfrăţeau cu grădinile vecinilor, fapt de care Sheng şi Yuan se minunară îndelung, deoarece vedeau că aici nimeni nu avea nevoie să se apere împotriva curiozităţii vecinului sau a tâlharilor.

Prin urmare la început tot ce vedeau în oraşul acesta, li se păru desăvârşit. Clădirile de formă pătrată ce se ridicau pline de demnitate spre albastrul cerului întins deasupra lor păreau temple impunătoare, doar că în interiorul lor nu erau niciun fel de zeităţi. Printre casele acestea treceau mii şi mii de vehicule, toate încărcate cu oameni bogaţi şi soţiile acestora, dar până şi cei care mergeau pe jos, păreau că umblă mai mult de plăcere decât de nevoie. La început Yuan se întoarse spre Sheng şi-i spuse: „Trebuie să fie în oraşul acesta ceva care nu este aşa cum ar trebui să fie, altfel nu s-ar putea ca oamenii să alerge atât de grăbiţi într-o anumită direcţie”. Dar după ce amândoi se uitară mai cu atenţie la oamenii pe lângă care treceau, văzură că toţi par foarte veseli şi de multe ori râdeau, iar glasurile lor ascuţite păreau mai curând vesele decât triste şi umblau repede, din pricină că preferau să nu-şi piardă vremea. Aşa era firea lor.

De fapt păreau că în aer şi în razele soarelui tremură o forţă necunoscută. În ţara de unde venise Yuan, aerul sta de multe ori încremenit şi fără nicio adiere, aşa că vara te trăgea la somn, iar iarna nu te gândeai decât la un colţişor unde să poţi sta la căldură; în ţara aceasta aerul şi vânturile erau încărcate de o energie neînţeleasă, aşa că Yuan şi vărul său Sheng începură să umble mai repede decât fuseseră obişnuiţi înainte de asta, iar în lumina aceasta limpede oamenii dimprejurul lor li se păreau un fel de molii lucitoare care se alungă una pe alta în bătaia razelor de soare.

Dar chiar în primele două zile de la început, când li se părea că totul este atât de straniu şi făcut anume pentru a le trezi mulţumirea, Yuan constată ceva care părea că încearcă să le tulbure această mulţumire. Trecuseră de atunci şase ani încheiaţi, dar nici acum nu putuse uita cu totul întâmplarea din ziua aceea, deşi fusese un fapt mărunt şi fără nicio însemnătate. În timpul zilei a doua intră împreună cu Sheng într-un restaurant din port şi văzură că oamenii de la mese, deşi nu păreau bogaţi din cale afară, totuşi aveau de ajuns ca să poată mânca tot ce poftesc. Când intrară din stradă pe

uşa deschisă a restaurantului, Yuan băgă de seamă, sau poate i se păru, că se feresc de ei, cu toate că în realitate se simţea mulţumit, deoarece i se părea că răspândesc împrejurul lor un miros neobişnuit, ceva ca un fel de lapte acru, dar cu un miros mai puţin accentuat. După ce intrară în restaurant, o fată care sta în apropierea unui contor, le luă pălăriile din mână, căci aşa era obiceiul, ca să le aşeze pe un raft între alte pălării ale clienţilor, iar când terminară şi vrură să plece, fata înşiră pe contor mai multe pălării de ale clienţilor care ieşeau, odată cu ei. Unul dintre aceştia întinse mâna – înainte ca Yuan să-l poată opri – şi luă pălăria lui care era de culoare cafenie, ca şi a străinului şi după ce şi-o puse în cap, se repezi pe uşă. Yuan băgă numaidecât de seamă că trebuie să fie o greşeală şi luându-se după el, îi spuse cu toată politeţea: „Domnule, vă rog, pălăria dumneavoastră este aceasta. Din greşeală aţi luat-o pe a mea, dar pălăria aceea este mult mai proastă. Vina este a mea, căci ar fi trebuit să mă mişc mai repede la garderobă”, pe urmă se înclină în faţa lui şi-i întinse pălăria.

Străinul care nu mai era tânăr şi care se uita întunecat la el, auzindu-l ce spune, îşi smulse pălăria din cap şi întinzând mâna după cea pe care i-o adusese, se încruntă la el. Nu se oprise nici din mers, ci-i spuse două cuvinte, apoi scuipă.

Yuan rămase cu pălăria în mână şi se uită după el, dar se gândea că ar fi mai bine să nu şi-o mai pună în cap, deoarece nu-i plăcuse chelia lucioasă a străinului – mai ales nu-i plăcuse glasul lui piţigăiat. Sheng, ajungându-l din urmă, îl întrebă:

— Ce te-ai oprit aşa, de parcă te-ar fi lovit cineva?

— Omul acela de colo, răspunse Yuan, m-a lovit cu două cuvinte pe care nu le-am înţeles, dar bănuiesc că trebuie să fie cuvinte foarte urâte.

Sheng începu să râdă, dar în râsul său se simţea o notă dureroasă:

— Probabil ţi-a spus că eşti diavol străin.

— Ştiu atât că au fost două cuvinte urâte, răspunse Yuan tulburat şi începu să se simtă mai puţin mulţumit decât până acum.

— Aici suntem străini, declară Sheng, apoi după o bucată de vreme ridică din umeri şi adăugă: Dragă vere, toate ţările din lume sunt la fel.

Yuan nu răspunse nimic, dar din ziua aceea nu se mai simţi atât de mulţumit şi nici atât de încântat de ceea ce vedea. În sufletul său începea să se formeze pe nesimţite personalitatea lui ascunsă, care trăgea un zid de despărţire şi împotrivire între el şi lumea aceasta nouă în care intrase. El,

Yuan, fiul lui Wang Tigrul şi nepot al lui Wang Lung, era predestinat să rămână el însuşi, fără să se piardă niciodată în mijlocul acestor milioane de oameni străini de neamul lui.

În ziua aceea nu fu în stare să uite jignirea străinului, până când Sheng băgă de seamă nemulţumirea lui şi-i spuse:

— Nu uita că la noi acasă Meng ar fi strigat străinului aceluia mic de statură, că este un diavol străin şi că prin urmare jignirea s-ar fi putut produce din cealaltă parte.

Pe urmă începu să-i atragă atenţia asupra peisajelor stranii ce le vedeau în cale, şi într-un târziu Yuan îşi uită de amărăciunea lui.

Zilele următoare şi în timpul anilor ce urmară după aceea, când constată că are atâtea de văzut şi atâtea pricini să se minuneze, poate ar fi răspuns că şi-a uitat cu totul de întâmplarea aceea fără însemnătate, dar adevărul era că el nu putuse s-o uite niciodată. Vedea şi astăzi tot atât de limpede în faţa lui, ca acum şase ani, chipul înfuriat al străinului care-l rănise cu vorbele lui, fără niciun motiv justificat.

Dar cu toate că nu uitase, amintirea aceasta dispărea de multe ori din gândurile lui, căci în primele zile pe care le petrecură în ţara aceasta nouă, Yuan şi Sheng văzură o mulţime de lucruri frumoase. Se duseră cu un tren printre munţii pe coamele cărora mai stăruia încă zăpada, deşi în văi primăvara făcuse livezile să înflorească. Coamele acestor munţi se ridicau până la cer şi în adâncul prăpăstiilor lor se vedeau spumegând ape adânci. Lui Yuan care se uita jos la minunăţiile din faţa lui, i se părea că toate acestea nu se poate să existe aievea ci sunt peisajele făcute de un pictor pentru decorul acestui drum, căci ar fi fost peste putinţă să fie atât de vii şi din stâncă şi pământ şi ape adevărate, cum văzuse şi în ţara lui, înainte de a pleca de acasă.

După ce apucară de cealaltă parte a munţilor, coborâră în văile care erau destul de largi ca să încapă într-însele o provincie întreagă şi în largul câmpurilor văzură maşini uriaşe ca nişte monştri, care lucrau pământul pentru a-l semăna, iar spectacolul acesta i se păru şi mai măreţ chiar decât munţii. Se uită la maşinile acestea şi-şi aduse aminte de vecinul său plugarul care-l învăţase cum trebuie să ţină sapa şi să lucreze cu ea. Acesta era felul în care vecinul său îşi lucra şi astăzi pământul şi tot aşa îl lucrau pe al lor şi ceilalţi de-o seamă cu el. Îşi aduse aminte ce frumos se înşirau una lângă alta holdele ţăranului, cu semănăturile şi legumele verzi şi pământul

îngrăşat cu gunoaiele din curte, aşa că fiecare plantă şi fiecare palmă de pământ era îngrijită cum nu se putea mai bine. Dar aici nimeni nu se gândea la fiecare răsad în parte şi nici la câteva palme de pământ. Aici holdele se întindeau până la depărtări de kilometri întregi şi răsadurile în cuprinsul lor nu se puteau număra. Astfel în primele zile, afară de cuvintele aruncate de străinul acela, totul i se părea mai bun şi mai desăvârşit decât ceea ce văzuse la el acasă.

Satele erau curate şi prospere, şi cu toate că putea deosebi aspectul unui om de la ţară, de aspectul unui om de la oraş, totuşi plugarii nu umblau îmbrăcaţi în zdrenţe, iar casele lor nu erau clădite din pământ bătut şi nici acoperite cu paie şi nici păsările sau porcii nu alergau în toate părţile, fără să-i îngrijească nimeni. Toate acestea erau amănunte, care după părerea lui Yuan, meritau să fie admirate.

Dar chiar din primele zile Yuan înţelese că pământul de aici este straniu şi sălbatic, nu ca pământul din ţara lui. După ce mai trecu o vreme şi începu să cunoască pământul mai bine, datorită plimbărilor ce le făcea pe câmp şi mai ales după ce începu să cultive el însuşi un partal ce i se dădu aici la şcoala aceasta străină, exact cum se întâmplase şi la el acasă, văzu că între pământul acesta şi cel pe care-l cunoştea este o deosebire, de care ar fi fost peste putinţă să nu ţină seamă. Deşi pământul acesta care hrănea oamenii de rasă albă era acelaşi pământ care hrănea şi rasa lui Yuan, el totuşi presimţea că nu este pământul în care erau îngropaţi strămoşii lui. Pământul acesta era afânat şi într-însul nu se găseau oseminte omeneşti, iar rasa aceasta nouă era de dată prea recentă, aşa că pământul nu era încă săturat de vlaga morţilor, aşa cum era pământul de la el de acasă, săturat de morţii care-l hrăniseră veacuri de-a rândul. Pământul acesta era şi astăzi mai tare decât oamenii care încercau să pună stăpânire pe el şi în mijlocul sălbăticiei lui primitive, chiar oamenii aveau înfăţişare de sălbatici, aşa că cu toată bogăţia lor rămăseseră sălbatici în purtări şi în înfăţişare.

Pământul nu ajunsese încă în stăpânirea omului. Erau mii de kilometri acoperiţi cu pădure; printre copacii verzi, putrezeau trunchiurile căzute şi frunza pe care nu o întrebuinţa nimeni; mii de kilometri de pământ în paragină pe care nimeni nu-l lucra, ci sta înţelenit şi slujea de păşune pentru vite; drumurile se îndreptau în neştire, ducând în toate părţile şi toate acestea dovedeau că pământul nu este încă în stăpânirea oamenilor. Oamenii luau numai ce le trebuia; semănau mai mult decât erau în stare să

secere şi să vândă, tăiau pădurile şi întrebuinţau numai terenurile cele mai bune, iar pe celelalte le lăsau în paragină. Dar cu toate acestea era mai mult pământ decât le trebuia şi pământul acesta era mai puternic decât ei.

În ţara lui Yuan pământul era demult supus voinţei omului care-l stăpânea. Acolo munţii fuseseră curăţaţi de păduri, de secole întregi şi până şi buruienile erau plivite şi întrebuinţate de oameni pentru foc. Oamenii scoteau recolte bogate chiar din partalele cele mai mici de pământ, silindu-l să le dea tot ce putea să le dea, căci şi ei dădeau pământului sudoarea trupurilor lor, tot ce eliminau în viaţă şi după moarte însuşi trupul lor slujea la îngrăşarea lui, aşa că ar fi fost peste putinţă să găseşti o palmă de pământ care să nu fie frământată în sudoare şi sânge omenesc. Acolo oamenii pregăteau pământul din ei înşişi, căci fără ei, acesta ar fi devenit de mult ceea ce este pântecele unei femei sterpe.

Acestea erau gândurile lui Yuan când se întâmpla să rătăcească singur în largul câmpurilor şi să caute să desprindă înţelesul ce se ascundea în adâncurile lui. Lucrând în holda lui, se gândi ce ar putea să semene înainte de toate, până să se poată gândi la seceriş. Pământul acesta străin era însă destul de mănos, datorită faptului că nu fusese lucrat vreme foarte îndelungată. Din sămânţă puţină puteai avea recoltă îmbelşugată care uneori întrecea nevoile oamenilor.

Dar când începuse să-şi dea seama că în admiraţia lui pentru această ţară se împleteşte şi ura? La sfârşitul celor şase ani ar fi fost în stare să-şi întoarcă gândurile înapoi şi să constate al doilea pas pe care-l făcuse pe drumul urii.

Yuan se despărţi de Sheng foarte curând, după ce descinseră din trenul cu care-şi făcuseră prima călătorie, deoarece Sheng îndrăgi unul dintre marile oraşe unde găsi o mulţime de tineri de seama lui şi-şi zise că şcolile din oraşul acesta sunt foarte bune pentru un tânăr cu obiceiurile lui, căci pe el îl interesa poezia, muzica şi filozofia, fără să se gândească la pământ, cum se gândea Yuan, care-şi pusese de gând să facă în ţara aceasta exact ceea ce făcuse şi la el acasă: să înveţe cum să cultive plantele, cum să lucreze pământul şi tot felul de lucruri de soiul acesta, dar cu râvnă îndoită, deoarece foarte curând îşi dădu seama că oamenii aceştia îşi datorau bogăţia lor numai rodniciei pământului pe care-l aveau. Astfel se despărţi de Sheng în oraşul acela, iar el însuşi se îndreptă spre alt oraş şi spre altă şcoală unde îşi închipuia că va găsi ceea ce căuta.

Înainte de orice, Yuan trebuia să-şi găsească un loc unde să doarmă şi să mănânce, apoi o casă unde să se poată simţi ca la el, în această ţară străină. După ce se duse la şcoală, aici fu întâmpinat destul de amabil de un alb cu părul cărunt care-i dădu o listă cu toate adresele unde ar fi putut găsi locuinţă şi hrană, aşa că plecă numaidecât, pentru a alege pe cea mai bună. Uşa celei dintâi case la care sună, îi fu deschisă de o femeie înaltă care nu mai era tânără. Se uită la el şi începu să-şi şteargă braţele roşii de şorţul cu care era încinsă. Yuan nu văzuse până acum o astfel de femeie, aşa că la început nici nu îndrăzni să se uite la ea, ci o întrebă foarte politicos:

— Stăpânul casei e plecat?

Femeia îşi puse mâinile în şolduri şi-i răspunse cu îndrăzneală:

— Casa este a mea şi aici nu este niciun bărbat care să fie stăpân.

La răspunsul acesta Yuan se întoarse, gata să plece, gândindu-se că chiar într-o ţară ca aceasta ar fi peste putinţă să se găsească multe femei atât de hidoase ca înfăţişare, prin urmare va fi mult mai bine să caute o altă casă unde stăpânul să fie bărbat. Cu mijlocul şi pieptul ei uriaş, femeia aceasta avea o înfăţişare de necrezut. Părul ei scurt avea o culoare atât de neaşteptată, încât lui Yuan i se păru că ar fi peste putinţă să fie păr omenesc, deşi vedea că-i crescuse pe cap. Era un păr galben roşcat, puţin ponosit de aburul de la bucătărie şi de fum. Avea un obraz bucălat şi roşu, dar de un roşu aprins şi în mijlocul obrazului doi ochi ageri, de un albastru deschis, cum se întâmplă uneori să fie porţelanul încă neîntrebuinţat. Îi era peste putinţă să se uite la ea, dar când plecă ochii în jos, îi văzu picioarele, dar şi acestea i se părură groaznice la vedere, aşa că-i spuse câteva cuvinte politicoase şi se grăbi să plece.

Cu toate acestea după ce mai întrebă la câteva case unde scria la intrare că au camere de închiriat, constată că nimeni nu vrea să-l primească. La început nu înţelegea motivul. Una dintre femei îi spuse: „Camerele mele sunt închiriate”, deşi Yuan presimţea că nu spune adevărul, deoarece biletul de la intrare era tot acolo. Cazul acesta se repetă de mai multe ori la rând. Într-un târziu îşi dădu seama de adevăr. Un bărbat îi spuse limpede. „Noi nu primim în casa noastră oameni coloraţi”. La început, Yuan nu înţelegea ce vrea să zică, căci i-ar fi fost peste putinţă să-şi închipuie că pielea gălbuie şi palidă a obrazului său ar putea să fie altfel decât pielea altor oameni; tot aşa părul şi ochii lui negri erau acelaşi păr şi aceiaşi ochi ca şi ai altor oameni. Dar numaidecât după aceea îşi aduse aminte că în ţara aceasta a văzut în

mai multe rânduri că oamenii negri pe care-i întâlneşte, nu sunt respectaţi de semenii lor albi.

Tot sângele de la inimă îi năvăli în obraz, iar străinul băgă numaidecât de seamă, şi se grăbi să-i explice:

— Timpurile sunt foarte grele, aşa că soţia mea trebuie să lucreze şi ea, pentru a putea ieşi la lumină; avem mai mulţi pensionari în casă, dar aceştia cu siguranţă ar pleca, dacă am primi oameni străini printre ei. Cu toate acestea sunt şi case unde sunt primiţi, şi omul îi dădu adresa femeii celei hidoase pe care o văzuse.

Acesta fu al doilea pas pe drumul urii.

Mulţumi deci străinului cu o politeţe mândră în glas, şi se întoarse la casa unde bătuse mai întâi, apoi fără să se uite la femeia care-i ieşi în cale, îi spuse că ar vrea să vadă camera pe care o închiriază. Camera îi plăcu, deoarece era destul de bună şi curată, dar era o cameră mică la mansardă şi până în faţa uşii ducea o scară, aşa că dacă ar fi putut uita de înfăţişarea femeii n-ar fi fost tocmai rău. Se vedea pe sine singur în camera aceasta, în faţa cărţilor lui şi-i plăcea acoperişul care cobora în pantă, împrejurul patului, a mesei şi dulapului pe care-l avea. Astfel se hotărî să rămână aici şi camera aceasta fu pentru el căminul în care petrecu şase ani încheiaţi.

În realitate stăpâna casei nu era atât de rea, pe cât o judecase el după înfăţişare, aşa că rămase în casa ei tot timpul cât trebui să se ducă la şcoală; femeia se dovedi o fire foarte cumsecade şi el începu să înţeleagă bunătatea ei, ascunsă dincolo de înfăţişarea respingătoare şi manierele grosolane. În camera aceasta trăia tot atât de retras şi de cumpătat ca un preot, iar lucrurile puţine ce le avea, erau întotdeauna aşezate la locul lor, aşa că femeia începu să-l îndrăgească şi-i spunea de multe ori:

— Ascultă Wang, dacă toţi băieţii mei ar fi fost ca dumneata şi mi-ar fi pricinuit atât de puţină grijă, astăzi aş fi cu totul altfel de femeie.

După câteva zile constată că femeia aceasta urâtă, era de fapt o femeie foarte cumsecade, deşi părea zgomotoasă. Yuan tresărea, când îi auzea glasul răsunător şi se înfiora când îi vedea braţele uriaşe şi roşii, goale până la umăr, totuşi îi era recunoscător, când se întâmpla să găsească în cameră câte un vas plin de mere, sau când o auzea spunându-i în timpul mesei:

— Ţi-am preparat puţin orez, domnule Wang. Bănuiesc că trebuie să-ţi vină greu, când vezi că de la masă lipseşte mâncarea cu care eşti obişnuit… Pe urmă începea să râdă zgomotos şi adăuga: Orezul este singura mâncare

ce ţi-o pot prepara… melci şi şobolani şi carnea de câine cu care sunteţi obişnuiţi dumneavoastră nu am de unde-ţi aduce.

Se prefăcea că nu aude protestele lui Yuan, când încerca s-o convingă că el n-a mâncat niciodată aşa ceva. Pe urmă se obişnui să zâmbească de fiecare dată când femeia încerca să facă vreo glumă şi căuta să-şi aducă aminte că femeia aceasta îl îndemna întotdeauna să mănânce mai mult decât îi trebuia şi camera lui era întotdeauna curată şi încălzită, iar dacă se întâmpla să prefere un fel anume de mâncare, ea îşi da toată silinţa să i-o procure. La urmă de tot se obişnui să nu se mai uite la obrazul ei care i se părea şi acum hidos, ci se gândea numai la bunătatea ei; toate acestea i se păreau cu arăt mai neobişnuite, mai ales după ce mai trecu o vreme şi cunoscu şi alţi compatrioţi de-ai săi în oraşul acesta, de la care află că trăiesc mai greu decât el, deoarece proprietarele la care locuiau le dădeau mâncare puţină, odăile le ţineau nescuturate şi spuneau cuvinte jignitoare la adresa pensionarilor care erau de rasă străină.

În realitate stăpâna casei nu era atât de rea, pe cât păru când află că proprietara lui a fost măritată. La el acasă aşa ceva n-ar fi fost deloc de mirare, deoarece tinerii şi fetele se căsătoreau împreună aşa cum li se poruncea, înainte de începerea timpurilor moderne, prin urmare un tânăr trebuia să se căsătorească cu fata pe care i-o alegeau părinţii lui, chiar dacă se întâmpla să fie urâtă. În ţara aceasta însă de multă vreme era obiceiul ca tinerii să-şi aleagă singuri soţiile. Totuşi femeia aceasta fusese cândva căsătorită cu un bărbat care o alesese de bună voie. Cu bărbatul acesta, înainte de moartea lui, avusese un copil, o fată care acum împlinise şaptesprezece ani şi care trăia tot în casa aceasta.

Dar mai era ceva ce i se păru foarte straniu – fata aceasta era frumoasă. Yuan, care până acum nu se gândise niciodată că o femeie albă ar putea să fie frumoasă, cunoştea pe fata aceasta şi cu toate că era blondă, trebuia să admită că e foarte frumoasă. Moştenise de la mama ei părul acela aspru ca o flacără, dar datorită cine ştie cărei magii, părul acesta devenise mătăsos şi arămiu, şi tăiat scurt, îi cădea în inele pe tâmple şi pe gâtul alb şi frumos. Avea aceeaşi ochi ca şi mama ei, dar mult mai blânzi şi mai mari, iar sprâncenele şi pleoapele şi le vopsea în cafeniu, aşa că nu erau spălăcite ca ale mamei ei. Buzele, ei erau catifelate, pline şi foarte roşii, iar trupul zvelt ca o mlădiţă, mâinile prelungi, fără să fie cu degetele pufoase şi unghiile vopsite în roşu. Umbla îmbrăcată în rochii foarte subţiri, aşa că i se vedea

linia şoldurilor şi a sânilor şi toate mişcările mlădioase ale trupului, dar ştia că toţi tinerii se uită la mlădierile trupului ei şi că tot aşa se uită şi Yuan. Când îşi dădu seama că fata este conştientă de privirile şi gândurile lui, se simţi înfiorat de o spaimă neaşteptată şi chiar de un fel de repulsie, aşa că se ferea de ea şi la salutul ei nu răspundea decât cel mult cu o înclinare a capului.

Era foarte mulţumit că fata nu avea glas plăcut. Lui îi plăceau fetele cu glasul stins şi dulce, dar glasul ei nu era niciuna nici alta. Orice ar fi spus, glasul ei părea prea răstit şi prea nazal, dar când îi vedea privirile catifelate, sau când din întâmplare trebuia să se aşeze la masă alături de ea şi-i vedea gâtul alb şi fraged, se simţea foarte mulţumit că nu poate suferi glasul ei… După ce mai trecu o vreme, constată că fata asta mai are şi alte calităţi care lui îi displac. Nu voia să ajute pe mama ei la treburile casei, iar dacă se întâmpla ca în timpul mesei să-i spună să aducă ceva ce-a uitat, se ridica îmbufnată şi răspundea:

— Mamă, dumneata nu eşti în stare niciodată să pui masa fără să uiţi ceva.

Tot aşa pentru nimic în lume nu ar fi băgat mâinile în apă, dacă se întâmpla ca apa să fie soioasă sau murdară, căci ţinea foarte mult la frumuseţea mâinilor ei.

În timpul celor şase ani pe care-i petrecu în casa aceasta, se simţi mulţumit de amănuntele antipatice pe care le descoperise în caracterul acestei fete şi încerca să se gândească mereu la ele. Se uita la mâinile ei frumoase pe care le vedea aşezate pe masă, alături de el şi îşi aducea aminte că mâinile acestea sunt trândave şi nu lucrează pentru nimeni, decât pentru ea însăşi, deci aşa cum nu trebuie să fie mâinile unei fete; dar deşi acum nu se mai putea indigna ca odinioară, totuşi îşi aducea numaidecât aminte de cele dintâi două cuvinte care îl biciuiseră în această ţară străină. El era străin şi pentru fata aceasta, şi gândindu-se la ea, vedea că între el şi fata aceasta este o prăpastie, prăpastia deosebirii dintre trupurile lor care nu se asemănau unul de altul, aşa că era foarte mulţumit să stea deoparte şi să-şi urmeze singur drumul.

Îşi zicea că acum, s-a săturat de fete, căci el fusese trădat şi dacă s-ar întâmpla să fie trădat din nou, în ţara aceasta străină n-ar mai avea pe nimeni care să-l ajute. Prin urmare va fi mult mai bine să se ferească de ele. Nu se uita deci în partea unde era ea şi se ferea să-i vadă formele sânului,

iar când se întâmpla să-l cheme cu ea la câte un bal, căuta un pretext oarecare pentru a refuza, căci fata era destul de îndrăzneaţă să-l invite la petrecerile la care se ducea uneori şi ea.

Totuşi erau şi nopţi când nu era în stare să doarmă. Sta întins în aşternut şi se gândea la fata aceea care murise, şi se întreba îngândurat, dar uneori curios, care este pricina că tinerii în toate ţările se apropie cu atâta stăruinţă de fete. Întrebarea aceasta era fără niciun fel de adâncime, deoarece el nu cunoscuse până acum această legătură şi constatase că fetele devin atât de răzbunătoare. Se simţea neliniştit mai ales în nopţile cu lună. După ce adormea, se trezea din nou şi începea să urmărească jocul de umbre pe peretele alb al odăii lui, pe care tremurau ramurile câte unui copac din apropiere, în lumina de argint a lunii. Începea să se zvârcolească în aşternut, iar la urmă închidea ochii cu sila şi-şi îngropa capul în pernă, zicându-şi: „Aş prefera ca lumina lunii să nu fie atât de limpede – mă face să mă gândesc la ceva – ca şi când aş simţi nevoia unui cămin pe care nu l-am avut până acum niciodată”.

Dar pentru Yuan aceşti şase ani fură ani grei de singurătate. Cu fiecare zi ce trecea se cobora tot mai adânc în singurătate. În aparenţă încerca să fie cât se poate de politicos şi răspundea tuturor când se întâmpla să-l întrebe ceva, dar niciodată nu saluta el cel dintâi. Cu fiecare zi ce trecea, se înstrăina tot mai mult de ceea ce nu-i plăcea în această ţară. Mândria lui înnăscută, mândria plină de demnitate a celor care s-au obişnuit cu ea înainte ca lumea din apus să fi început să adopte formele civilizaţiei, începuse să se manifesteze tot mai limpede în atitudinea lui. Se obişnui să suporte în tăcere privirile curioase şi nejustificate ale trecătorilor de pe stradă şi învăţă în ce magazine ale acestui oraş ar putea intra pentru ca să-şi cumpere lucrurile de care avea nevoie şi la ce bărbier se poate duce, ca să se tundă şi să se radă. Erau şi magazine care nu voiau să-i vândă nimic, iar unii dintre negustori refuzau să stea cu el de vorbă, alţii cereau preţuri îndoite, dar erau şi de aceia care zâmbeau şi-i răspundeau cu un simulacru de politeţe:

— Noi trebuie să ne câştigăm existenţa în oraşul acesta, prin urmare nu încurajăm comerţul cu străinii.

În acelaşi timp se obişnui să nu răspundă nimic la astfel de atitudini, fie că răspunsurile ce le primea erau politicoase, fie că erau grosolane.

Era în stare să trăiască zile întregi fără să vorbească cu nimeni, ca şi când ar fi fost un străin rătăcit în mijlocul acestui oraş care fremăta de viaţă străină. Se întâmpla foarte rar ca cineva să-l întrebe ceva în legătura cu ţara lui. Bărbaţii şi femeile acestea albe trăiau o viaţă atât de exclusivistă, încât niciodată nu se interesau de ceea ce făceau alţii, iar dacă se întâmpla să audă ceva deosebit de obiceiurile lor, zâmbeau cu îngăduinţă, ca atunci când s-ar fi gândit că aceste deosebiri s-ar datora ignoranţei. Unii dintre ei, între care câţiva colegi de ai lui, sau bărbierul care-l tundea şi chiar femeia aceasta la care sta în pensiune îşi închipuiau că el şi toţi compatrioţii lui mănâncă şobolani şi şerpi, că fumează opiu şi că toate femeile chineze sunt cu picioarele legate, sau că toată populaţia poartă părul împletit în coadă pe spate.

La început Yuan îşi dădu toată silinţa ca să-i informeze despre situaţia reală. Jură că el n-a mâncat în viaţa lui nici şerpi, nici şobolani şi le spuse despre Ai-lan şi prietenele ei care dansau tot atât de libere ca oricare alte fete. Dar străduinţele acestea se dovediră zadarnice, deoarece vorbele lui erau repede uitate şi oamenii nu-şi mai aduceau aminte decât de ceea ce ştiau ei. Rezultatul real al acestor contradicţii care provocau revolta şi protestele lui Yuan, fu că el începu să se îndoiască de temeinicia tuturor informaţiilor lor şi astfel ajunse la convingerea că patria lui întreagă trebuie să fie exact cum era oraşul acela de pe litoralul din care plecase şi toate fetele chineze trebuiau să fie ca Ai-lan.

În primii doi ani de cursuri la şcoala de agricultură pe care o făcea el, cunoscuse pe un coleg al său care era băiat de ţăran şi tânărul acesta avea un suflet foarte bun şi se purta foarte amabil faţă de toată lumea. Yuan nu zise nimic în ziua când văzu că se aşează alături de el în sala de cursuri, dar tânărul deschise numaidecât vorba şi după terminarea lecţiilor ieşiră din sală împreună. Din ziua aceea se opreau uneori alături, în lumina soarelui şi stăteau de vorbă, iar într-o zi pofti pe Yuan să vină cu el la plimbare. Yuan nu avusese până acum ocazia să fie tratat cu atâta atenţie, aşa că se învoi să se plimbe împreună cu el şi plimbarea aceasta îi făcu multă plăcere, din pricină că până acum îşi petrecuse timpul în singurătate.

Nu mult după aceea Yuan se pomeni că începe să-i povestească toate peripeţiile prin care trecuse până acum în viaţă. Se aşezară alături pe

marginea drumului, la umbra unui copac şi continuară vorba începută; curând după aceea tânărul se întoarse spre el şi declară cu entuziasm:

— Ascultă, de aici înainte să-mi zici Jim. Cum te cheamă? Wang! Yuan Wang. Pe mine mă cheamă Barnes, Jim Barnes.

Pe urmă Yuan îi spuse că în ţara lui e obiceiul să întrebuinţeze numele de familie înaintea celui de botez, deoarece i se părea că ar fi pe dos, dacă cineva i-ar pronunţa numele aşa cum îl pronunţase colegul său acum.

Tânărul începu să râdă înveselit şi încercă să-şi pronunţe şi propriul său nume în felul acesta, făcând mare haz de această ciudăţenie.

Discutând în felul acesta şi râzând de toate nimicurile, prietenia dintre ei prinse adâncime, aşa că începură să vorbească şi despre altceva şi Jim îi spuse cum el şi-a petrecut până acum toată viaţa la o fermă, iar când îi spuse: „Ferma tatălui meu are o întindere de două sute de hectare”. Yuan se uită la el şi răspunse: „Atunci trebuie să fie foarte bogat”, aşa că Jim rămase mirat de vorbele lui şi-l întrebă: „Aici o astfel de fermă este considerată foarte mică. În ţară la voi ar putea ca o astfel de proprietate să fie mare?”

Yuan nu-i răspunse de-a dreptul la această întrebare. I-ar fi fost peste putinţă să-i spună cât de mici sunt proprietăţile la ei acasă, deoarece se temea de dispreţul lui, aşa că se mulţumi să-i răspundă:

— Bunicul meu a avut întinderi mari de pământ şi se spunea despre el că este om bogat. Dar la noi pământul este foarte rodnic, şi nu e nevoie să ai întinderi prea mari, ca să poţi trăi din ceea ce-ţi produce.

Astfel veni vorba că-i povesti despre casa lor cea mare de la oraş, despre părintele său Wang Tigrul pe care acum îl numea general şi nu-i mai zicea comandant de oşti, despre oraşul acela de pe ţărmul mării, despre mama şi sora sa, Ai-lan, şi toate distracţiile ei moderne, aşa că în fiecare zi Jim asculta ce-i spune şi stăruia să-i spună din ce în ce mai mult, iar Yuan îi povestea neostenit, fără să-şi dea seama că poate îi spune mai mult decât ar fi trebuit.

Yuan însă descoperea o mulţumire neînţeleasă în posibilitatea neaşteptată de a-şi descărca sufletul în faţa cuiva, deoarece trăise atât de singur în această ţară străină, poate mult mai singur decât îşi închipuise el însuşi, iar uşoarele nemulţumiri ce le avusese, îl dureau mult mai greu decât ar fi fost el în stare să recunoască în mândria lui, deşi în realitate se gândea destul de des la ele. Mândria lui fusese de multe ori jignită, deşi nu era obişnuit cu astfel de jigniri. Simţea acum o uşurare neaşteptată, să poată sta de vorbă cu

tânărul acesta de rasă albă şi să-i povestească despre măreţia neamului său, despre familia şi rasa lui, aşa că era o adevărată alinare pentru el, să vadă pe Jim că se uită cu ochii mari şi să-l audă spunând cu sfială:

— Noi trebuie să-ţi părem oameni cu totul lipsiţi de importanţă – tu care eşti fiul unui general şi toate celelalte – care ai avut atâţia slujitori şi – uite ce… mi-ar fi plăcut ca vara aceasta să te poftesc să vii la mine acasă, dar nu ştiu dacă-mi pot permite aşa ceva, după toate câte mi le-ai spus!

Yuan îi mulţumi foarte politicos şi adăugă:

— Sunt convins că îmi va face multă plăcere să mă duc să văd casa dumitale părintească şi cred că pentru un om ca mine va fi destul de mare, dar se simţi foarte mulţumit de admiraţia cu care prietenul său se uita la el.

Conversaţiile acestea avură şi un rezultat neaşteptat şi nebănuit. Începu să vadă ţara lui aşa cum era cu adevărat, fără să-şi dea dinainte seama cum a putut ajunge să se gândească la ea, din acest punct de vedere. Îşi uită de dispreţul lui de odinioară faţă de războaiele pe care le purta Wang Tigrul şi de entuziasmul lui pentru tot ce era în legătură cu armata şi începu să se gândească la el, ca la un general mare şi nobil care trăia retras în curţile lui. Îşi uită de micul cătun în care se născuse Wang Lung, unde trăise răbdând de foame şi muncind din greu, ca să se ridice prin muncă şi pricepere şi nu-şi mai aducea aminte decât de copilăria lui şi de curţile nenumărate ale casei celei mari de la oraş pe care o cumpărase bunicul său, Wang Lung. Îşi uită şi de casa cea mică de lut şi de milioanele de case care erau la fel cu ea, case cu pereţii de pământ bătut şi acoperite cu stuf, în cuprinsul cărora trăiesc oamenii săraci şi uneori chiar animalele, aşa că nu-şi mai aducea aminte decât de oraşul de pe litoral, de bogăţiile acestuia şi de casele lui de plăceri. Astfel în ziua când Jim îl întreba: „Aveţi şi automobile de care avem noi?” sau: „Aveţi case cum avem noi aici?”, Yuan îi răspundea cât se poate de firesc; „Da, toate acestea le avem şi noi.”

Dar asta nu însemna că spune minciuni. Într-o anumită măsură spunea adevărul şi din punctul său de vedere spunea întregul adevăr, deoarece cu vremea ţara lui îndepărtată începu să i se pară din ce în ce mai desăvârşită. Îşi uită de toate aspectele ei urâte, de sărăcia care poate fi întâlnită în toate părţile şi i se părea că numai în ţara lui oamenii care muncesc pământul ar putea să fie cinstiţi şi mulţumiţi; numai acolo sunt slujitori credincioşi, stăpâni cumsecade şi copii iubitori de părinţi, iar fetele virtuoase şi modeste.

Începuse să creadă atât de mult în desăvârşirea ţării sale depărtate, încât într-una din zile, datorită acestei convingeri a lui, îndrăzni să spună un cuvânt de apărare în favoarea ţării sale. Se întâmplă anume că în oraşul acesta şi la un anumit templu căruia i se zicea biserică, să vină un bărbat de rasă albă care trăise ani îndelungaţi în ţara lui Yuan şi să anunţe că va arăta fotografii din ţara aceea îndepărtată şi că va vorbi despre poporul de acolo şi despre obiceiurile lui. Yuan care nu credea în niciun fel de religie, nu se dusese până acum niciodată la templul acesta străin, să asculte şi el ce spune bărbatul acesta şi să vadă ce anume are de arătat.

Se aşeză între oamenii care veniseră. Dar de la prima vedere străinul nu-i plăcu, deoarece băgă de seamă că trebuie să fie preot dintre aceia despre care auzise şi el, dar de văzut nu-i văzuse niciodată şi tocmai unul dintre cei despre care auzise vorbindu-se şi la şcoala de război, care se duceau în ţări străine cu religia lor, cum s-ar fi dus cu o marfă şi ademeneau poporul să se înscrie în sectele lor, pentru anumite scopuri ascunse pe care toată lumea le bănuia, fără să ştie ce sunt anume, doar cel mult că erau convinşi că nimeni nu poate să-şi părăsească propria lui ţară, fără un scop anume, fără nădejdea de a realiza ceva şi fără gând de câştig. Bărbatul acesta sta în picioare, cu un zâmbet de dispreţ în jurul buzelor şi începu să vorbească. Vorbea despre sărăcimea din ţara lui Yuan, despre foamete şi despre locurile unde fetele erau asasinate, imediat după ce se năşteau, despre oamenii care trăiau în bordeie şi tot felul de vorbe ruşinoase şi înfiorătoare. Yuan îl ascultă până la capăt. Pe urmă străinul începu să proiecteze fotografiile incidentelor despre care spunea că le-a văzut el însuşi. Yuan văzu pe ecran cerşetorii cu mâinile întinse, leproşii cu trupul măcinat de această boală cumplită, copii morţi de foame şi totuşi cu pântecele umflat, ulicioare înguste în lungul cărora oamenii se frământau ca furnicile şi oameni care cărau în spinare poveri mult mai mari decât ar fi putut duce animalele. Erau atâtea grozăvii cum el nu văzuse încă în toată viaţa lui. La sfârşitul spectacolului străinul declară solemn:

— Vedeţi prin urmare câtă nevoie se simte în ţara aceasta de cuvântul evanghelic. Avem nevoie de rugăciunile voastre; avem nevoie de obolul vostru.

Pe urmă se aşeză pe un scaun.

Yuan nu era în stare să mai suporte. Vreme de un ceas stătuse nemişcat şi simţise cum clocoteşte furia şi ruşinea în sufletul său, văzând expuse

nenorocirile ţării sale în faţa acestei adunări de oameni neştiutori. Dar făcând abstracţie de nenorocirile expuse, el nu avusese până acum niciodată ocazie să vadă aşa ceva şi i se părea că preotul acesta cu vorba dulceagă, căutase anume toate relele ce puteau fi descoperite, pentru a le arăta oamenilor acestora străini. Partea cea mai ruşinoasă i se păru faptul că la sfârşitul spectacolului ceru oamenilor ofrande de bani pentru cei de care-şi bătuse joc cu atâta cruzime.

Nu se mai putu stăpâni. Sări în picioare şi încleştându-şi mâinile pe spătarul scaunului din faţa lui, strigă cu glas tunător, cu ochi aprinşi ca de flacără şi tremurând din tot trupul:

— Tot ce a spus şi v-a arătat bărbatul acesta sunt numai minciuni. În ţara mea nu există astfel de lucruri. Eu n-am văzut niciodată astfel de spectacole – n-am văzut leproşii pe care vi i-a arătat – nici case ca cele pe care le-aţi văzut! În casa mea părintească sunt sute de camere şi case ca a noastră sunt foarte multe. Omul acesta v-a îndrugat minciuni ca să vă facă să-i daţi bani. Eu – eu vorbesc în numele ţării mele. Noi n-avem nevoie de bărbaţi ca acesta şi nici de banii dumneavoastră. Nu avem nevoie de nimic!

După ce pronunţă aceste cuvinte, strânse din fălci, ca să nu izbucnească în plâns şi se aşeză pe scaun, iar lumea dimprejurul lui rămase tăcută şi impresionată de ce auzise.

Străinul îl ascultase în tăcere, cu un zâmbet fugar pe buze, apoi se ridică în picioare şi-i răspunse cu glasul destul de blând:

— Văd că tânărul acesta este un student din generaţia modernă. Bine, tinere, uite ce zic eu: am avut prilejul să trăiesc în mijlocul oamenilor săraci, de felul acelora pe care vi i-am arătat aici şi am trăit între ei mai bine de jumătate din viaţă. Când te vei întoarce în patria dumitale, vino la mine în orăşelul acela din interior şi-ţi voi da ocazie să vezi aievea tot ce ţi-am arătat aici… Să terminăm cu o rugăciune!

Yuan însă nu mai putea întârzia pentru astfel de maimuţării, se ridică şi ieşi din biserică pentru a se întoarce acasă. Curând după aceea auzi în urma lui răsunetul paşilor celor care ieşeau din biserică şi în seara aceea, înainte de a ajunge acasă, mai primi o lovitură: Doi oameni trecură înaintea lui şi-i auzi vorbind între ei:

— Nu ţi se pare straniu felul în care chinezul acela a început să protesteze? Mă întreb care dintre ei o fi având dreptate?

— Cred că amândoi, răspunse al doilea bărbat. E mai bine să nu crezi tot ce spun oamenii. Dar la urma urmelor ce ne interesează pe noi ce viaţă duc străinii aceia? Ei n-au nicio legătură cu noi.

Cel care vorbea începu să caşte, iar tovarăşul său adăugă:

— Ai dreptate… mi se pare că mâine va ploua; ce zici de umezeala asta care se simte în aer?

Pe urmă nu-i mai auzi ce vorbesc.

Yuan se simţi mult mai jignit de vorbele lor decât dacă ar fi fost impresionaţi de ceea ce văzuseră şi auziseră. I se părea că ar fi trebuit să rămână impresionaţi, chiar dacă preotul acela le-ar fi spus minciuni şi cu atât mai mult, ar fi trebuit să se intereseze pentru a descoperi adevărul. Se întoarse acasă supărat şi după ce se întinse în aşternut, începu să se zvârcolească şi să plângă de ciudă, pe urmă se hotărî să facă ceva pentru a dovedi în faţa acestor străini măreţia ţării lui.

După astfel de incidente, prietenul lui Yuan încerca să-l liniştească. Vorbele acestui tânăr rural i se păreau adevărată binefacere, când începea să-i vorbească despre credinţa propriului său popor, despre înţelepţii în şcoala cărora se formase sufletul străbunilor săi şi puseseră bază sistemelor sociale care conduseseră viaţa poporului său până în ziua de astăzi, aşa că în ţara lui îndepărtată nu exista nici deşertăciunea şi nici tirania ce se găsea aici. În ţara aceea bărbaţii şi femeile erau cuviincioşi şi ţineau la bunătatea sufletească, pe care o considerau veşnic izvor de frumos. Oamenii din ţara lui nu aveau nevoie de legi scrise, ca oamenii din ţările străine, unde până şi copiii trebuie ocrotiţi de o lege specială şi femeile apărate de legi. În ţara lui, spunea Yuan şi era convins de adevărul afirmaţiilor sale, copiii nu au nevoie să fie ocrotiţi de legi, căci nimeni nu le face niciun rău, spunea el, uitându-şi până şi de fetele pe care mama lui le adunase de pe stradă; iar femeile se simt în siguranţă şi respectate în casele lor. Iar când tânărul îl întrebă:

— Vasăzică nu este adevărat că femeilor li se leagă picioarele?

— Acesta a fost un obicei foarte vechi, răspunse Yuan cu mândrie, ca şi aici unde femeile se strâng peste mijloc; dar acesta este un obicei care a fost uitat şi acum nu se mai vede nicăieri.

În felul acesta Yuan încerca să-şi apere ţara, căci acum aceasta era cauza pe care trebuia să o slujească. Vorbind cu prietenul său, îşi aducea uneori

aminte de Meng pe care astăzi îl judeca după adevărata lui valoare şi-şi zicea:

„Meng a avut dreptate. Ţara noastră, a fost atât de defăimată şi înjosită, încât acum trebuie să alergăm cu toţii în ajutorul ei şi să o aşezăm la locul ce i se cuvine. Voi spune lui Meng, că el a văzut situaţia mult mai limpede decât am văzut-o eu".

Ar fi fost bucuros să ştie în ce parte este Meng, pentru ca să-i scrie şi să-i facă această mărturisire.

Dar se gândi că va putea scrie tatălui său şi după ce se aşeză la masă, constată că acum poate scrie cu mai multă răbdare şi mult mai limpede decât înainte de asta. Noul elan de dragoste pentru ţara lui îl făcu să ţină şi la familia lui mai mult decât ţinuse până acum.

Aşa că scria:

„De multe ori mi-e dor să mă întorc acasă, deoarece nicio ţară nu mi se pare atât de frumoasă ca ţara mea. Obiceiurile noastre sunt cele mai frumoase şi mâncarea noastră cea mai bună hrană. Îndată ce voi termina, mă voi întoarce foarte bucuros acasă. Nu voi întârzia aici decât pentru a învăţa ceea ce trebuie învăţat şi ceea ce poate fi de folos ţării mele".

Pe urmă adăugând obişnuitele cuvinte de curtenire între părinte şi feciori, închidea scrisoarea şi o sigila, apoi cobora în stradă şi o băga în cutia care era aşezată acolo anume pentru scopul acesta. În seara când expedie scrisoarea adresată tatălui său, se întâmplă să cadă într-un ajun de sărbătoare; toate magazinele erau cu ferestrele luminate, tinerii păreau veseli şi treceau în lungul străzilor cântând, iar fetele ţipau şi cântau cu ei. Văzând spectacolul acesta de veselie dezlănţuită, Yuan zâmbi cu indiferenţă şi gândurile lui se repeziră pe urma scrisorii care se ducea spre demnitatea şi tăcerile în mijlocul cărora Wang Tigrul trăia în adâncul curţilor lui. Părintele său era înconjurat de sute de oameni care erau de acelaşi neam cu el, şi în calitate de comandant de oşti, putea trăi în toată demnitatea şi conform vederilor lui. I se păru că vede pe tatăl său aşa cum îl văzuse de atâtea ori, stând mândru în jeţul său încărcat de sculpturi grele, cu pielea de tigru întinsă pe spătar şi în faţa lui cu ceaunul de cărbuni aprinşi, iar garda adunată împrejurul său, ca împrejurul unui rege adevărat. În haosul acestor chiote de glasuri stridente, de note discordante ce se auzeau din localurile de dans, Yuan se simţi mândru de neamul şi de ţara lui, cum nu se simţise

până acum niciodată. Se întoarse acasă în odaia lui, unde se aşeză în faţa cărţilor deschise şi începu să citească lacom, simţindu-se mult superior oamenilor între care trăia acum, deoarece el era coborâtorul unor oameni de străveche origine regească.

Acesta fu al treilea pas pe care-l făcu pe drumul urii.

Al patrulea pas urmă curând după aceea, izvorât din alte pricini mult mai apropiate de el, datorită unei fapte a prietenului său. Prietenia dintre ei începuse să se răcească şi când stăteau împreună de vorbă, Yuan nu discuta cu el decât foarte rezervat şi întotdeauna despre lucrările lor şi despre ceea ce spuneau profesorii. Motivul era că Yuan începuse să-şi dea seama că prietenul său, de câte ori se întâmpla să vină la el, nu venea de dragul lui, ci venea ca să vadă pe fata proprietăresei sale.

Începutul acestei situaţii venise cu totul neprevăzut. Într-o seară Yuan se întoarse acasă şi aduse şi pe prietenul său, deoarece era vreme umedă şi nu se puteau duce să se plimbe, cum făceau de obicei. Când intrară în casă, auziră acorduri de muzică şi văzură că uşa camerei din faţă era larg deschisă. Cânta tocmai fata proprietăresei care ştia foarte bine că uşa odăii este deschisă. Când trecură, Jim se uită în odaie şi văzu fata, iar aceasta îl văzu pe el şi-i aruncă o privire care ar fi fost peste putinţă să scape neobservată, aşa că Jim se plecă spre Yuan şi-l întrebă în şoaptă:

— De ce nu mi-ai spus că ai în casă o fată atât de drăguţă?

Yuan se întoarse spre el şi văzându-i privirile iscoditoare, îi răspunse:

— Nu înţeleg ce vrei să spui.

Dar deşi nu înţelegea cuvântul întrebuinţat de prietenul său, înţelegea destul de limpede intenţiile lui şi simţi în piept ceva ca un sloi de gheaţă. După ce mai trecu o bucată de vreme, începu să se gândească ceva mai liniştit la întâmplarea aceasta şi-şi zise că din pricina unui amănunt atât de neînsemnat, cum era fata proprietăresei, nu face să-şi strice o prietenie, deoarece în ţara aceasta astfel de lucruri erau luate cu multă uşurinţă.

Dar a doua oară când interveni aceeaşi scenă sau bănui că a intervenit, Yuan se simţi atât de rănit, încât îi venea să plângă. Într-o seară se întoarse acasă târziu, căci mâncase în oraş pentru a nu-şi întrerupe cursurile din timpul zilei, şi după ce intră, auzi glasul lui Jim dintr-o cameră pe care o întrebuinţau în comun. Simţindu-se obosit şi cu ochii îndureraţi de lectura îndelungată din ziua aceea, deoarece trebui să parcurgă nişte cărţi cu o

mulţime de adnotaţii scrise în josul paginilor cu litere mărunte, fu foarte mulţumit să audă glasul colegului său, crezând că în felul acesta va putea sta un ceas de vorbă cu el. Intră deci în odaia unde-l auzi vorbind şi strigă cu un entuziasm neobişnuit la el:

— M-am întors, Jim… vrei să ne ducem sus la mine?

În odaie nu era nimeni afară de ei doi, Jim sta în picioare, în mână cu o cutie de bomboane pe care o desfăcea, pe obraz cu un zâmbet caraghios, iar fata era aşezată într-un fotoliu, într-o atitudine neglijentă. Când văzu pe Yuan că intră, îşi feri de pe frunte buclele părului arămiu şi-i răspunse răutăcioasă:

— De astă dată a venit să mă vadă pe mine, domnule Wang...

Pe urmă văzând privirile celor doi tineri, pe Yuan care devenise negru întunecat, deşi adineaori obrazul îi strălucea de mulţumire, iar pe Jim care se aprinsese la obraji şi devenise rigid, ca şi când ar fi vrut să-i spună că e liber să facă tot ce pofteşte, adăugă cu şiretenie şi dând indiferentă din mâna cu unghiile îngrijite:

— Fireşte… dacă vrea să se ducă la dumneata…

Cei doi tineri nu ziseră nimic, dar fata începu să râdă şi Yuan răspunse cu glasul domolit şi blând:

— Cred că are tot dreptul să facă ceea ce-i va plăcea...

Nu se mai uită la Jim, ci ieşi din cameră şi se duse în odaia lui, unde stătu o vreme pe marginea patului, gândindu-se la durerea şi gelozia ce o simţea scurmându-i în suflet – dar mai mult decât orice îl durea expresia pe care o văzuse întipărită pe obrazul bun al lui Jim, pe care nu o mai putea uita şi-l făcea să se simtă revoltat.

Din ziua aceea deveni şi mai mândru. Îşi zise că tinerii şi fetele acestea de rasă albă sunt oamenii cei mai neserioşi şi mai destrăbălaţi din lume, căci gândurile lor sunt mereu preocupate unul de altul. Gândindu-se la acest amănunt, îşi aducea aminte de peisajele nenumărate pe care le văzuse la cinematografele la care se ducea, la nenumăratele imagini de pe diversele cutii de articole ce se vindeau în magazine şi care de cele mai multe ori reprezentau femei pe jumătate dezbrăcate. Îi era peste putinţă ca seara să se întoarcă acasă fără ca în vreun colţ de stradă să vadă câte o scenă dezgustătoare – un bărbat care ţinea o femeie în braţe, tineri care treceau strânşi unul lângă altul, sau ţinându-se de mână şi cu ochii aprinşi de frigurile dorinţei. Oraşul era plin de astfel de scene. Yuan nu era în stare să

se uite la ele şi-i era silă să vadă astfel de dezmăţ, în toate părţile pe unde trecea.

Din ziua aceea nu încercă să se mai apropie de Jim. Când îi auzea glasul prin casă, trecea tiptil şi se urca în camera lui, unde începea să citească, iar dacă se întâmpla ca mai târziu Jim să intre la el, îi vorbea rece sau indiferent; atitudinea aceasta a lui era dictată mai ales de faptul că Jim era incapabil să înţeleagă că sentimentele lui faţă de fata din casă ar putea avea vreo legătură cu prietenia dintre ei şi nu vedea niciodată răceala prietenului său faţă de care se purta tot atât de atent ca şi până acum. Uneori se întâmpla ca însuşi Yuan să-şi uite cu totul de fata aceasta şi conversaţia dintre ei devenea mai animată sau chiar degenera în glume vesele. Dar acum aştepta întotdeauna ca Jim să fie cel dintâi care vine să-l caute. Vechea lui dorinţă de a se duce nerăbdător şi a-i ieşi în cale, nu mai era acum posibilă. Yuan îşi zicea de fiecare dată:

„Dacă va avea nevoie de mine, sunt aici şi mă poate găsi. Eu nu m-am schimbat faţă de el. N-are decât să vină şi să mă caute”.

Dar cu toate acestea Yuan se schimbase. Acum era din nou singur.

Pentru a se linişti şi a se vindeca de starea aceasta bolnăvicioasă, Yuan începu să ţină seama de toate amănuntele care-l revoltau în oraşul acesta, iar la şcoală până şi cele mai mici lucruri care nu-i plăceau, le simţea ca lovituri de sabie în inima lui rănită. Asculta accentele răstite ale limbii străine pe stradă şi se gândea cât de aspre sunt glasurile acestor oameni când vorbesc limba aceasta care nu este o limbă mlădioasă ale cărei accente să gâlgâie ca apa de izvor, cum este limba lui de acasă. Observa bâlbâielile studenţilor în faţa profesorilor lor, aşa că încerca să-şi îngrijească şi mai mult felul în care vorbea şi căuta să fie cât mai desăvârşit în lucrările lui, deşi trebuia să înveţe într-o limbă străină, dar se străduia totuşi din toate puterile, în interesul ţării lui.

Fără să-şi dea seama de ceea ce face, începu să dispreţuiască rasa aceasta, pentru că încerca anume s-o dispreţuiască, dar cu toate acestea ar fi fost peste putinţă să nu-i pizmuiască pentru calmul vieţii lor, pentru averea şi locul ce-l aveau în lume, pentru clădirile impunătoare şi numeroasele lor invenţii şi tot ceea ce ştiau, pentru magia vânturilor, a apei şi a luminii. Dar însăşi înţelepciunea lor şi admiraţia pe care i-o inspirau aceşti oameni, îl determinau să-i iubească mai puţin. Cum se putea ca oamenii aceştia să deţină un loc atât de inexpugnabil, şi cum se putea să aibă atâta încredere în

puterea lor, dar totuşi să nu poată vedea ura lui faţă de ei? Într-o zi era în bibliotecă şi citea o carte interesantă în care se vorbea despre felul în care generaţii întregi de plante puteau fi descrise, mult înainte de a semăna sămânţa lor în straturi, deoarece legile lor de germinaţie erau de mult cunoscute. Afirmaţiile acestea erau pentru Yuan atât de neaşteptate, încât ar fi fost peste putinţă să nu se mire, dar cu toate acestea îşi zise cu amărăciune: „La noi acasă am stat întinşi în aşternut, cu perdele coborâte în jurul patului şi ne-am închipuit că e tot noapte şi toată lumea doarme împreună cu noi. Dar s-a făcut ziuă de mult şi străinii aceştia s-au trezit şi au început să lucreze… Vom putea oare recâştiga ceea ce am pierdut în anii aceştia de somnolenţă?”

Astfel cei şase ani petrecuţi în străinătate treziră în sufletul lui Yuan o deznădejde ascunsă, iar această deznădejde desăvârşi într-însul sentimentul sădit de Wang Tigrul, aşa că Yuan se hotărî să se dedice cauzei patriei sale, cum nu făcuse niciodată până acum şi astfel reuşi să-şi uite de sine însuşi. Se plimba printre străinii aceştia şi sta cu ei de vorbă, fără să se mai considere că el este Wang Yuan, ci se considera pe sine drept reprezentant al poporului său şi ca unul care se expune pentru rasa lui întreagă în această ţară străină şi potrivnică.

Numai Sheng era în stare să facă pe Yuan să se simtă din nou tânăr şi să-şi uite cu totul de misiunea ce şi-o asumase. În timpul acestor şase ani el nu părăsi niciodată marele oraş pe care şi-l alesese pentru a trăi într-însul.

— De ce să părăsesc localitatea aceasta? zicea el. Aici este mai multă înţelepciune decât aş fi eu în stare să învăţ, chiar dacă aş sta aici toată viaţa. Prefer să cunosc oraşul acesta în toate înfăţişările lui decât să cunosc o mulţime de oraşe, dar numai superficial. Dacă voi reuşi să cunosc oraşul acesta, înseamnă că voi cunoaşte întregul popor, deoarece acest oraş reprezintă plămânii rasei întregi.

Prin urmare Sheng nu putea să vină la Yuan, dar cu toate acestea ar fi dorit să-l vadă, şi Yuan la rândul lui nu se putea împotrivi stăruinţelor pline de entuziasm ale vărului său; astfel hotărâră ca vacanţele de vară să şi le petreacă împreună în oraşul acesta. Yuan dormea în salonaşul lui Sheng şi asculta la conversaţiile felurite ce se desfăşurau în casa lui, iar uneori lua şi el parte la ele. De cele mai multe ori însă asculta la ce vorbeau ceilalţi, deoarece Sheng băgă foarte curând de seamă că viaţa pe care o dusese Yuan

era foarte limitată, căci trăise prea multă vreme în singurătate. Totuşi nu se feri câtuşi de puţin să spună vărului său ce gândeşte.

Cu un entuziasm de care Yuan nu-l crezuse până acum capabil, Sheng începu să-i înşire tot ce trebuie să înveţe şi să vadă, spunându-i:

— La noi acasă am trăit în mijlocul cultului cărţilor şi iată unde am ajuns. Oamenii aceştia însă se interesează de cărţi mai puţin decât orice rasă de pe pământ. Ei se interesează de bunurile ce ţi le poate oferi viaţa. Ei nu au cultul savanţilor – îşi bat joc de ei. Partea cea mai mare a glumelor lor sunt făcute pe socoteala profesorilor pe care-i plătesc mai prost decât îşi plătesc slugile. Prin urmare cum se poate să-ţi închipui că vei reuşi să înveţi numai de la oamenii aceştia bătrâni toate secretele acestui popor? Crezi că e de ajuns ceea ce poţi învăţa de la feciorul unui fermier? Tu, Yuan, ai vederile prea înguste, căci te legi de o singură persoană, de un singur subiect, de un singur loc şi de dragul acestuia renunţi la toate celelalte. În cărţile lor oamenii aceştia pot fi regăsiţi mai puţin decât orice în lume. În bibliotecile lor adună tot felul de cărţi ce pot fi găsite şi pe acestea le întrebuinţează cum ar întrebuinţa depozitele de cereale sau de aur – pentru ei cărţile nu sunt altceva decât materialul brut pentru anumite planuri a căror realizare o urmăresc. Poţi să citeşti mii de volume, Yuan, şi tot nu vei reuşi să descoperi secretul prosperităţii acestor oameni.

Astfel de cuvinte îi repeta mereu şi neostenit, aşa că Yuan se simţea foarte sfios în faţa uşurinţei cu care vorbea şi a priceperii lui, şi îndrăzni să-l întrebe:

— În cazul acesta, Sheng, spune-mi ce trebuie să fac pentru a putea învăţa mai mult decât am învăţat până acum?

— Cercetează totul de aproape – du-te în toate părţile, răspunse Sheng, caută să cunoşti cât mai mulţi oameni. Uită de pământul acela pe care-l ai în ţarină şi lasă cărţile să se odihnească o vreme. Am stat şi te-am ascultat, când mi-ai spus ce ai învăţat. Acum e rândul meu să-ţi spun şi eu ce-am învăţat.

Sheng arăta atât de monden, atât de sigur de sine şi de felul în care vorbea, în care-şi scutura cenuşa din ţigară sau în felul în care-şi netezea părul cu mâinile frumoase şi lungi, palide ca fildeşul, încât Yuan se simţi alături de el tot atât de bădăran ca şi un om proaspăt venit de la ţară. Cât de mult se deosebea Sheng acum de tânărul drăguţ şi zvelt care fusese altădată! În timp de câţiva ani devenise un tânăr foarte ager şi foarte vioi; reuşise să

devină sigur de sine şi să-şi formeze o părere despre capacităţile sale. Părea înviorat şi în atmosfera încărcată de electricitate a acestei ţări tinere, indolenţa lui de altădată dispăruse cu totul. Se mişca, vorbea, râdea exact ca şi străinii aceştia, dar cu toată vioiciunea lui de acum mai păstra încă graţia şi uşurinţa interioară a rasei lui şi a oamenilor din care făcea parte. Uitându-se la el şi la ceea ce devenise, Yuan se gândi că ar fi peste putinţă să se găsească cineva care să se poată asemăna cu el în privinţa frumuseţii şi a strălucirii. Îl întrebă cu multă sfială:

— Mai scrii şi acum versuri şi povestiri, cum scriai altădată?

— Mai scriu, poate chiar mai mult decât scriam altădată, răspunse Sheng înveselit. Am adunat o serie de poeme pe care le voi publica într-un volum şi sper că voi câştiga şi câteva premii cu povestirile pe care le-am scris.

Sheng îi dădu acest răspuns fără niciun fel de mândrie, ci mai mult ca un fel de destăinuiri ale unui om care se cunoaşte pe sine însuşi destul de bine. Yuan nu mai zise nimic. I se părea că de fapt el a realizat foarte puţin din ceea ce a plănuit odinioară. Era tot atât de stângaci ca şi în ziua când sosise de acasă; nu avea niciun prieten; tot ceea ce îi rămăsese din munca de luni întregi, era un morman de caiete pline de note şi câteva plante răsădite în bucata lui de pământ.

— Ce ai de gând să faci, după ce ne vom întoarce acasă? întrebă el într-un rând pe Sheng. Vei continua să trăieşti în oraşul acela de acolo?

Întrebarea aceasta i-o puse pentru a se convinge dacă Sheng se va simţi tot atât de tulburat, ca atunci când vorbea despre lipsurile poporului său. Dar Sheng îi răspunse vesel şi sigur de sine:

— Da, voi trăi întotdeauna în oraş. Mi-ar fi peste putinţă să trăiesc în altă parte. Adevărul este, Yuan, şi pe acesta trebuie să-l mărturisim şi să-l recunoaştem când nu sunt oameni străini de faţă, că în ţara noastră, afară de aceste oraşe, ar fi peste putinţă să găseşti un loc unde să poată trăi nişte oameni ca noi. Unde crezi că ai putea găsi distracţiile necesare pentru intelectuali şi unde am putea găsi igiena cu care ne-am obişnuit? Puţinul de care-mi aduc aminte din oraşul nostru de la ţară este tocmai de ajuns ca să-mi fie silă de el – oamenii murdari şi copiii care în timpul verii umblă goi, câinii pribegi şi roiurile de muşte – toate acestea le cunoşti – aşa că mie mi-ar fi peste putinţă şi nici nu vreau să trăiesc în altă parte decât într-un oraş. La urma urmelor cred că oamenii aceştia albi au reuşit să ne înveţe ceva în privinţa confortului şi a plăcerii de a trăi. Meng nu-i poate suferi, dar mie

mi-e peste putinţă să uit că vreme de secole noi nu ne-am gândit la apă curgătoare potabilă, sau la electricitate, cinematograf şi celelalte înlesniri pe care le au ei aici. Ca să-ţi spun adevărul, eu am intenţia să profit de toate avantajele ce mi le oferă şi-mi voi petrece viaţa în felul cel mai plăcut posibil, scriindu-mi poemele.

— Acesta este un fel de a trăi în mod egoist, se grăbi Yuan să răspundă.

— Fie şi aşa, răspunse Sheng cu indiferenţă. Dar ai putea să-mi spui cine nu este egoist? Toţi suntem egoişti. Până şi Meng este un egoist în felul în care-şi serveşte cauza. Cauza lui! Gândeşte-te la cei care o conduc şi să-mi spui dacă nu sunt egoişti – unul dintre aceştia a fost odinioară şef de bandă – unul a trecut mereu când într-o tabără când în alta, după cum se întâmpla să se întoarcă norocul luptei – prin urmare al treilea ce altă posibilitate de existenţă ar putea avea, afară de banii ce-i adună pentru cauza lui? Nu, cred că e mult mai cinstit din partea mea, să spun chiar de la început că sunt egoist. Fac această declaraţie pentru liniştea mea şi sunt egoist pentru că-mi place să trăiesc mulţumit. Dar în acelaşi timp nu sunt nici lacom. Îmi place frumosul. Îmi place ca împrejurul meu şi în casa mea să mă văd înconjurat de lucruri frumoase. Nu vreau să trăiesc în sărăcie. Dar nu cer mai mult decât e necesar ca să pot trăi în linişte, înconjurat de puţină frumuseţe şi puţină plăcere.

— Dar compatrioţii tăi care nu trăiesc înconjuraţi de linişte şi nici de frumuseţe, lor ce le rămâne de făcut? întrebă Yuan şi simţi că i se strânge inima în piept.

— Ce pot să le fac eu? răspunse Sheng. De secole întregi săracii se nasc mereu, foametea vine şi trece, între oameni se poartă războaie, şi crezi că tocmai eu sunt atât de prost, încât să-mi închipui că aş putea schimba această situaţie? Mi-aş risipi puterile fără niciun folos şi m-aş pierde pe mine însumi, partea cea mai nobilă a personalităţii mele… de ce să luptăm noi împotriva sorţii hărăzite oamenilor? Tot aşa aş putea să sar şi în apele mării, în nădejde că le voi putea zvânta şi voi putea cultiva fundul ei.

Yuan nu era în stare să-i răspundă la astfel de vorbe. În aceeaşi seară, după ce Sheng se duse la culcare, el stătu treaz în aşternut şi asculta la vuietul ca de tunet al acestui oraş gigantic care făcea să se cutremure pereţii casei în care se găsea.

Stând singur, se simţi dintr-odată înspăimântat. Ochii lui parcă ar fi pătruns prin peretele subţire de zid care-l despărţea de întunericul lumii ce

se frământa afară, aşa că nu mai putea să suporte nimicnicia sa, şi începu să se gândească la vorbele lui Sheng şi la adăpostul acestei odăiţe luminate de felinarul din stradă, la măsuţa şi scaunele din apropierea lui şi la toate lucrurile mărunte şi fără însemnătate din viaţă. În nemărginirea frământării acestei vieţi alternate de accidente şi moarte, avea aici locşorul acesta sigur şi i se părea straniu cum de vorbele lui Sheng reuşiseră să-l facă să vadă că visurile lui măreţe nu sunt altceva decât deşertăciune. Cât timp rămase în apropierea lui Sheng, nu se simţi în stare să rămână el însuşi, nici tânărul îndrăzneţ, nici clocotind de ură, ci un fel de copil care ar vrea să se simtă la adăpost.

Dar ar fi fost peste putinţă ca Sheng să stea la nesfârşit împreună cu vărul său. Cunoştea multă lume în oraşul acesta şi ieşea adeseori la baluri cu fetele pe care le cunoştea, iar Yuan se simţea singur, chiar atunci când pleca şi el cu Sheng. La început nu lua parte la veselia celor din apropierea lui, ci sta retras şi se uita cu o uşoară invidie la frumuseţea lui Sheng, la manierele lui prietenoase şi la îndrăzneala cu care se purta faţă de femei. Uneori se întreba dacă ar fi în stare să procedeze la fel ca el, dar numaidecât intervenea ceva care-l făcea să jure că nu va vorbi niciodată cu femeile.

Motivul era următorul. Fetele şi femeile cu care Sheng se împrietenea în astfel de împrejurări se întâmplă ca uneori să nu fie de rasa lui. Erau femei albe sau cu sânge amestecat, parte oacheşe, parte blonde. Yuan nu se apropiase până acum de nicio femeie de aceasta, din cauza unei anumite repulsii fizice. Le văzuse de multe ori în serile când se ducea împreună cu Ai-lan la petrecerile din oraşul acela de pe litoral, unde oameni de toate nuanţele şi toate culorile erau amestecaţi între ei. Dar nu dansase încă cu niciuna. În primul rând pentru că se îmbrăcau într-un fel care lui i se părea neruşinat şi erau atât de goale, încât dacă dansai cu ele, ar fi fost peste putinţă să nu pui mâna pe spatele lor despuiat, ceea ce lui îi era peste putinţă, fără să simtă un fel de ameţeală.

Dar afară de acesta mai avea şi un alt motiv că nu se apropia de ele. Uitându-se la Sheng şi la toate femeile acestea care zâmbeau şi dau uşor din cap când se apropia de ele, lui Yuan i se păru că numai unele dintre ele zâmbesc, iar cele care păreau că sunt de familie mai bună şi mai puţin îndrăzneţe, se uitau în altă parte sau întorceau capul când vedeau pe Sheng că se apropie, acordând atenţie numai bărbaţilor care erau din lumea lor. Din ce urmărea mai îndelung aceste scene, i se părea tot mai mult că

închipuirile lui sunt temeinice, dar în acelaşi timp i se părea că Sheng e conştient de această atitudine a lor. Aşa că nu invita la dans decât pe cele al căror zâmbet i se părea mai sincer şi mai uşor accesibil. Se simţi jignit pentru felul în care era tratat vărul său şi se revolta atât pentru el însuşi cât şi pentru ţara sa, deşi era incapabil să înţeleagă pe de-a-ntregul atitudinea acestor femei, dar în acelaşi timp era prea sfios pentru a jigni pe Sheng cu vreo întrebare, aşa că-şi zise: „Aş prefera ca Sheng să fie o fire mândră şi să nu danseze niciodată cu ele. Dacă nu este considerat tot atât de bun ca oricare dintre ei, atunci ar fi mai bine să-i dispreţuiască pe toţi."

Se simţea adânc jignit de această lipsă de mândrie a lui Sheng care nu ţinea seamă de astfel de amănunte în timpul cât se distra. În ceea ce vedea acum era ceva împotriva căruia peroraţiile furioase ale lui Meng nu reuşiseră să trezească ura lui. Dar văzând aceste femei mândre care întorceau capul când Sheng se apropia de ele, Yuan simţi că astăzi ar fi în stare să le urască, şi din pricina acestor câteva femei, era în stare să urască pe toţi cei care făceau parte din neamul lor. De la aceste petreceri pleca de multe ori singur, căci nu era în stare să suporte ca Sheng să fie dispreţuit, şi-şi petrecea restul serii în tovărăşia cărţilor lui, sau uitându-se la stelele de pe cer sau la străzile luminate şi gândindu-se la întrebările nelămurite ce se învălmăşeau în mintea lui.

În timpul vacanţelor petrecute împreună cu el, Yuan urmări cu răbdare tribulaţiile multiple ale lui Sheng în viaţa socială a acestui oraş. Vărul său avea mulţi prieteni. Ar fi fost peste putinţă să intre în vreun restaurant, unde mânca de obicei, fără să audă un bărbat sau fată strigând: „Ce faci Johnnie!", căci acesta era felul în care vorbeau cu el. Prima dată Yuan se simţi jignit de această libertate şi plecându-se spre Sheng, murmură: „Cum se poate să admiţi aşa ceva?" Sheng însă îi răspunse râzând: „Să-i auzi cum se adresează unul altuia! Sunt foarte mulţumit că faţă de mine întrebuinţează acest nume care este destul de plăcut. Afară de asta faţă de mine îl întrebuinţează mai mult din prietenie. Cu cei care le sunt simpatici, vorbesc fără niciun fel de rezervă".

De fapt avu ocazia să constate că Sheng are foarte mulţi prieteni. Seara prietenii lui veneau la el acasă, câte doi-trei dintr-odată şi uneori chiar de două ori atâţia. Îngrămădiţi pe marginea patului sau pe parchet, tinerii aceştia stăteau de vorbă şi fumau întrecându-se care mai de care să spună

lucrurile cele mai deşuchiate. Yuan nu auzise până acum niciodată conversaţii de soiul acesta. Uneori îşi închipuia că sunt rebeli care uneltesc împotriva guvernului şi se temea nu cumva să i se întâmple ceva lui Sheng, dar la urmă de tot animaţia aceasta a lor se destrăma şi acceptau cu toţii teoriile cele mai noi pe care le aducea vreunul dintre ei în discuţie, şi pe urmă toţi tinerii aceştia se despărţeau, mirosind din greu a fum de ţigară şi a băutură.

Îi vedea că pleacă râzând, mulţumiţi de ei înşişi şi de toată lumea. Uneori începeau să discute cu îndrăzneală despre femei şi Yuan asculta vorbele lor fără să zică nimic – el nu ştia nimic în legătură cu femeile, în afară de strângerea de mână a unei fete – şi de multe ori i făcea rău de ceea ce auzea. După ce plecau, se uita la Sheng şi-l întreba foarte serios:

— Se poate ca tot ce am auzit să fie adevărat? Există femei atât de rele şi de netrebnice ca cele despre care vorbesc ei? Se poate ca toate femeile din acest neam să fie aşa cum spun ei – fete care nu mai sunt fecioare, femei care nu sunt virtuoase, soţii care nu sunt inaccesibile?

Sheng îi răspundea râzând:

— Oamenii aceştia sunt foarte tineri – sunt studenţi, ca tine şi ca mine. Dar ia spune Yuan, ce ştii tu despre femei?

— E adevărat, eu nu ştiu nimic despre femei… răspundea Yuan cu sfială.

Dar după conversaţiile acestea Yuan se uita mai îndelung după femeile acestea pe care le vedea circulând în toată libertatea pe străzile oraşului. Acestea făceau şi ele parte din poporul în mijlocul căruia trăia el. Dar îi era peste putinţă să le înţeleagă. Vedea că umblă repede, îmbrăcate în rochii de culori vesele şi erau sulemenite cu îndrăzneală. Totuşi când privirile lor îndrăzneţe se opreau pe obrazul lui, vedea că în ochii lor nu tremură niciun reflex. Se uitau la el o clipă şi treceau înainte. Pentru femeile acestea el nu era un bărbat ci numai un străin care trecea, unul care nu merita aceeaşi preţuire ca un bărbat – cel puţin aşa păreau că vor să-i spună privirile lor. Dar Yuan nu era în stare să înţeleagă această atitudine, deşi simţea răceala şi indiferenţa privirilor lor, aşa că se simţea intimidat. Îşi închipuia că trec pe lângă el cu atâta îndrăzneală sfidătoare şi atât de conştiente de valoarea lor încât se temea de ele. Chiar când trecea pe lângă ele, se ferea cu cea mai mare grijă, nu cumva să le atingă, de teamă să nu se supere din cauza acestui contact trecător. Forma buzelor lor roşii, felul în care-şi purtau capul şi mlădierea trupului lor, aveau ceva care-l înspăimânta. Părea că în sufletul

lor nu a mai rămas nimic din farmecul firesc al unei femei, dar cu toate acestea prezenţa lor adăuga o nuanţă de vrajă vieţii acestui oraş. După zile şi nopţi întregi de meditaţie, Yuan îşi dădu seama de motivul pentru care Sheng îi spusese că oamenii aceştia nu pot fi descoperiţi în cărţile lor. Ar fi peste putinţă, îşi zise Yuan într-un rând când sta cu fruntea ridicată spre vârful scăldat în lumina aurie al unei uriaşe clădiri, ca astfel de lucruri să le găseşti în cărţile lor.

La început Yuan nu fu în stare să vadă niciun fel de frumuseţe în liniile clădirilor, căci ochii lui erau obişnuiţi cu formele delicate ale caselor scunde şi acoperite cu olane, cu sinuozităţile blânde ale colţurilor repezite în sus. Dar acum trebui să ia cunoştinţă şi de frumuseţea de aici… deşi era o frumuseţe străină. Astfel, pentru prima dată de când venise în ţara aceasta, simţi nevoia să scrie din nou versuri. Într-o noapte, în timp ce Sheng dormea, el încercă să dea gândurilor sale o formă. Cadenţele rimelor de altădată, rimele de odinioară care descriau câmpurile şi norii călători, i se păreau nepotrivite. Avea nevoie de cuvinte răsunătoare, puternice şi cu întorsături neaşteptate. Nu putea întrebuinţa cuvintele propriei sale limbi, deoarece acestea erau prea mlădioase şi prea temperate de întrebuinţarea continuă. Trebuia să caute alte expresii şi cuvinte, obişnuite în limba aceasta străină. Dar cuvintele acestea noi i se păreau instrumente greoaie cu care nu era obişnuit şi nu se simţea în stare să stăpânească sonoritatea şi forma lor. Aşa că până la urmă renunţă. Versurile ce le simţea în adâncul fiinţei lui nu puteau prinde formă, şi vreme de câteva zile le simţi cum tremură într-însul şi se gândi că dacă ar fi în stare să le toarne în forme şi cadenţe, ar putea înţelege şi semnificaţia vieţii acestui popor. Dar nu reuşi, aşa că sufletul lor îi rămâne străin, căci el nu cunoştea decât înfăţişarea materială a oamenilor care treceau grăbiţi pe străzi.

Sheng şi Yuan erau două temperamente deosebite unul de altul. Sufletul lui Sheng era întocmai ca rimele versurilor pe care le făurea cu atâta uşurinţă. Într-una din zile arătă lui Yuan versurile lui, scrise frumos pe hârtie groasă, cu marginea aurită, şi-i spuse cu prefăcută nepăsare:

— Acestea însă nu înseamnă nimic, fireşte… nu sunt partea cea mai bună din opera mea. Pe aceea o voi scrie cândva, mai târziu. Versurile acestea nu sunt decât fragmente din ţara aceasta pe care le-am aşternut pe hârtie, aşa cum mi-au trecut prin minte. Profesorii mei însă le-au apreciat foarte mult.

Yuan le citi pe toate, una câte una, cuprins de tăcere şi respect. I se păreau foarte frumoase, fiecare cuvânt ales cu grijă şi aşezat la locul lui, întocmai ca o piatră de preţ, încrustată într-un inel de aur şlefuit cu meşteşug. Între poeziile acestea, după cât spunea Sheng, erau şi unele care fuseseră puse în muzică de o femeie pe care o cunoştea. După ce-i vorbi despre femeia aceasta de câteva ori, Sheng conduse pe Yuan la ea acasă ca să poată auzi muzica versurilor sale puse pe note, şi aici Yuan avu ocazia să vadă un alt soi de femeie şi o viaţă cu totul alta decât cea pe care o ducea Sheng.

Femeia era o cântăreaţă de la o sală de concert, dar una dintre cele obişnuite, şi nici pe departe atât de mare cât îşi închipuia femeia însăşi că ar fi. Locuia într-o casă în care mai locuiau şi alte familii, fiecare în apartamentul separat al unei clădiri uriaşe. Odaia în care îi primi era calmă şi plină de umbră. Deşi afară soarele strălucea pe cer, în odaia aceasta nu străbătea nicio rază de lumină, în sfeşnicele înalte de bronz ardeau făclii şi în aer se simţea un miros destul de puternic de tămâie. Nu avea niciun scaun care să nu fi fost tapiţat sau fără perne, iar într-un colţ al odăii se vedea o canapea largă. Pe canapeaua aceasta era întinsă o femeie înaltă şi blondă a cărei vârstă Yuan nu fu în stare s-o definească de la prima vedere.

— Sheng, dragul meu. A trecut o veşnicie de când nu te-am mai văzut, exclamă femeia mulţumită, când îl văzu că intră şi se ridică de pe canapea, ţinând în mână un lung ţigaret din care fuma.

După ce Sheng se aşeză alături de ea, ca şi când ar fi fost obişnuit de multă vreme cu aşa ceva, femeia exclamă din nou, şi glasul ei vibră adânc şi straniu, parcă n-ar fi fost glasul unei femei:

— Ce poezie adorabilă – Clopotele Templului – ştii că am terminat-o! Tocmai aveam de gând să te chem la telefon…

Dar când Sheng o întrerupse ca să-i spună „Acesta este vărul meu, Yuan”, femeia aproape nici nu se uită la el. În timpul cât vorbiseră împreună, se ridicase în picioare, întocmai ca un copil şi cu ţigaretul în gură, adăugă: „O, bună ziua, Yuan”, şi prefăcându-se că nici nu se uită la el, se apropie de pian şi scoţându-şi ţigaretul din gură, îşi plimbă mâinile în lungul claviaturii, înfiorând notele adânci – şi scoţând sunetele unei muzici care lui Yuan i se păru necunoscută. Numaidecât după aceea începu să cânte cu glasul tot atât de adânc ca şi notele pe care le scoteau mâinile ei, un glas tremurat şi plin de pasiune.

Cântecul pe care-l cânta era foarte scurt, un poem al lui Sheng pe care-l scrisese înainte de a pleca de acasă, dar pe care această muzică părea că l-a schimbat puţin. Versurile lui Sheng fuseseră uşoare şi transparente, întocmai ca tremurul umbrei trestiilor de bambus pe zidurile unui templu. Dar glasul acestei femei străine care cânta punea pasiune în cuvintele eterice ale versurilor, umbrele păreau negre şi grele, iar lumina lunii fierbinte. Yuan rămase tulburat când constată că acest cadru muzical era prea greoi pentru esenţa versurilor. Dar muzica era caracteristică acestei femei. Fiecare mişcare pe care o făcea era plină de o semnificaţie tulburătoare – fiecare cuvânt şi fiecare privire păreau complicate de ceva neînţeles.

Yuan simţi că femeia aceasta nu-i este simpatică. Nu-i plăcea nici odaia în care trăia şi nici ochii ei prea întunecaţi pentru părul ei blond. Nu-i plăcea felul în care se uita la Sheng şi expresia „dragul meu" pe care o întrebuinţa faţă de el, nici felul în care – după ce se ridică de la pian şi începu să se plimbe prin odaie şi să pună în treacăt mâna pe Sheng, nici când îi aduse notele scrise pe o foaie de hârtie, şi lipindu-şi obrazul de creştetul lui – o auzi murmurând cu indiferenţă:

— Părul tău nu e vopsit, nu-i aşa, dragul meu? Este întotdeauna atât de lucitor şi de netezit…

Uitându-se la ei, fără să se mişte, Yuan simţi ceva în fiinţa sa cum începe să se revolte împotriva acestei femei, o pornire sănătoasă moştenită de la bunicul şi chiar de la părintele său. O pornire simplă care-l făcea să înţeleagă că ceea ce spunea femeia aceasta, ceea ce făcea şi felul în care te privea nu putea să fie sincer. Atitudinea ei şi felul în care se uita la Sheng, ar fi trebuit să-l determine s-o respingă, fie chiar cu un gest cât de uşor. Dar cu toate acestea Sheng nu o respingea. E adevărat că nu punea mâna pe ea şi la cuvintele ei nu răspundea cu alte cuvinte asemănătoare şi nici nu întindea mâna ca s-o strângă pe a ei. Dar cu toate acestea accepta gesturile şi vorbele ei. Când văzu că pune mâna pe mâna lui, Sheng o suportă, fără să-şi retragă mâna, cum ar fi preferat Yuan să-l vadă că face. Când îl privi în luminile ochilor, se uită şi el la ea aproape râzând, dar acceptă îndrăzneala şi linguşirile ei, până când Yuan nu se mai simţi în stare să se uite la ei. Rămase nemişcat şi încremenit de aceeaşi indiferenţă masivă ca a unei statui, prefăcându-se că nu aude şi nu vede nimic, până când Sheng se ridică în picioare. Dar chiar după ce se ridică de pe canapea, femeia continuă să-l

ţină cu amândouă mâinile de braţ, încercând să-l convingă să vină la o serată pe care o va da şi spunându-i:

— Dragul meu, vreau să te prezint prietenilor mei, înţelegi – versurile tale sunt ceva cu totul nou – până şi personalitatea ta este cu totul nouă – mie-mi place Orientul – muzica este şi ea frumoasă, nu-i aşa? Aş vrea s-o cunoască şi altă lume – nu prea mulţi, nu e aşa – câţiva poeţi şi dansatoarea aceea rusă – dragul meu, uite o idee – ar putea să adapteze un dans la această muzică – ceva Oriental – versurile tale ar fi divine pentru o scenă coregrafică – hai să încercăm…

Continuă să-i vorbească, în felul acesta, până când Sheng îi luă amândouă mâinile într-ale lui şi-i răspunse că i-ar face plăcere, dar răspunsul acesta i-l dădu cu oarecare sfiala, deşi Yuan băgă de seamă că e numai prefăcătorie.

După ce plecară din casa ei, Yuan respiră de câteva ori adânc, ca să-şi purifice plămânii de atmosfera aceea care i se păruse ostilă, şi uitându-se împrejurul său, se simţi încântat că se vede din nou în lumina de soare.

O vreme tăcură amândoi, deoarece Yuan se temea nu cumva să jignească pe Sheng spunându-i ceva, iar Sheng părea preocupat de propriile lui gânduri şi pe buze îi juca o umbră de zâmbet. Într-un târziu Yuan se întoarse spre el şi-i spuse mai mult ca să-l pună la încercare:

— N-am auzit niciodată până acum o femeie care să vorbească în felul acesta. Aproape nici nu cunosc cuvintele întrebuinţate de ea. Te iubeşte ea cu adevărat atât de mult?

Sheng se uită la el şi-i răspunse râzând:

— Vorbele acestea nu au nicio importanţă. Le întrebuinţează faţă de orice bărbat – este felul obişnuit de a vorbi al acestor femei. Totuşi, muzica nu e proastă. Se vede că mi-a înţeles intenţia.

Uitându-se la el, Yuan constată o expresie nouă în trăsăturile lui, despre care Sheng nu-şi da încă seama. Expresia aceasta îi da să înţeleagă că Sheng se simte mulţumit de vorbele insinuante pe care i le spusese femeia, că-i plăceau cuvintele ei de apreciere şi laudele ce le auzise despre versurile puse pe muzică. Prin urmare nu îndrăzni să-i mai spună nimic. Se gândi însă că felul de a fi al lui Sheng nu poate să fie şi al său, nici viaţa pe care o ducea Sheng nu poate să fie a sa, prin urmare era preferabil felul în care trăia el, deşi nici el însuşi nu era în stare să-şi dea limpede seama de felul în care trăia vărul său.

Prin urmare, cu toate că mai întârzie o vreme în oraşul acesta, pentru a face plăcere vărului său şi se duse să vadă trenul subteran şi toate teatrele, totuşi presimţea că orice ar fi spus Sheng ar fi peste putinţă ca viaţa să se rezume la ceea ce era în oraşul acesta. Viaţa lui proprie nu era aici. Se simţea singur. În oraşul acesta nu era nimic ce el ar fi ştiut dinainte sau ar fi putut înţelege, sau cel puţin aşa i se părea.

Într-una din zile, fiind foarte cald şi Sheng simţindu-se moleşit şi toropit de somn, plecă singur de acasă şi, după ce se urca în câteva tramvaie, ajunse într-o regiune cum nu şi-ar fi putut închipui să existe într-un oraş ca acesta. Fusese impresionat de bogăţia lui; toate clădirile i se păreau palate, iar oamenii i se păruseră că au – ca ceva de la sine înţeles – mâncare şi băutură câtă poftesc şi haine, aşa că nu mai doreau nimic, deoarece toate cele de trebuinţă veneau de la sine, ca ceva ce li se cuvine. Dincolo de acestea, dorinţa de plăceri, de îmbrăcăminte şi hrană mai bună, nu reprezentau condiţiile inexorabile de viaţă, ci un farmec în plus la ceea ce le putea oferi. Toţi cetăţenii acestui oraş considerau lucrurile din acest punct de vedere, sau cel puţin lui Yuan aşa i se păruse.

Dar în ziua aceasta ajunse în mijlocul unui alt oraş, oraşul oamenilor săraci. Se pomeni pe străzile lui, fără să ştie dinainte, şi dintr-odată se văzu înconjurat din toate părţile de el. Aici era sărăcimea pe care el o cunoştea. Deşi chipurile lor erau palide şi albe, deşi unii dintre ei erau negri ca sălbaticii, el îi cunoştea. Îi cunoştea după privirile ochilor, după murdăria trupurilor lor, după mâinile murdare şi bătucite, după ţipetele femeilor şi ale copiilor care alergau în toate părţile. În amintirea lui mai trăiau şi acum săracii aceia pe care îi lăsase departe în oraşul din care plecase, dar aceştia de aici semănau atât de mult cu cei de acolo.

După ce se uită la ei şi-i recunoscu, îşi zise:

„Vasăzică şi oraşul acesta este clădit pe temeliile unui oraş al săracilor.”

După miezul nopţii, când Ai-lan şi prietenii ei se întorceau acasă de la petreceri, pe străzi erau întâmpinaţi de altfel de oameni.

Yuan se gândi cu un fel de mulţumire ascunsă:

„Vasăzică şi oamenii de aici îşi ascund săracii lor! Îngrămădiţi în taina acestor câteva străzi ale oraşului, trăiesc săracii aceştia care sunt tot atât de murdari şi de flămânzi ca şi săracii din oricare altă ţară”.

Aici avu ocazia să găsească cu adevărat ceea ce nu se putea găsi în cărţi. Trecu printre ei ca într-un fel de vis, uitându-se la locuinţele mici şi

întunecoase, făcându-şi drum printre mormanele de gunoaie de pe străzile în lungul cărora copiii pe jumătate goi se zbenguiau la căldura soarelui. Ridicând capul ca să se uite la sărăcia dimprejurul său, îşi zise:

„Ce importanţă are că ei trăiesc în case impunătoare – când totuşi trăiesc şi în bordeie – în aceleaşi bordeie…”

După ce se făcu seară, se întoarse şi intră în adâncul întunericului luminat al celorlalte străzi. Când ajunse acasă, găsi pe Sheng treaz şi bine dispus, gata să plece din nou împreună cu prietenii săi în cartierul teatrelor, pentru a se veseli. Văzând pe Yuan, se uită la el şi exclamă:

— Unde ai fost, vere? Începusem să mă tem că te-ai rătăcit undeva prin oraş.

— Am văzut ceva din viaţa despre care mi-ai spus că nu poate fi găsită în cărţi, răspunse Yuan cu glasul domol. – Am constatat că oamenii din oraşul acesta nu sunt în stare să suprime sărăcia, cu toată forţa şi bogăţia de care dispun.

Pe urmă începu să le spună pe unde a umblat şi o parte din ceea ce a văzut. Iar prietenii lui Sheng îi răspunseră solemni, întocmai ca nişte judecători când pronunţă o sentinţă:

— Într-o bună zi ne vom gândi şi la felul în care se va putea rezolva problema sărăcimii. Un altul adăugă: Evident, dacă oamenii aceştia ar fi capabili să facă ceva mai mult decât fac, ar avea o altă soartă. Îmi face impresia că suferă de defecţiuni congenitale. În primele rânduri se găseşte întotdeauna loc pentru cei care vor să se ajungă.

Yuan se grăbi să-i răspundă:

— Adevărul este că aici încercaţi să ascundeţi săracii – vă e ruşine de ei, întocmai cum îi este ruşine unui bărbat care suferă de o boală ascunsă…

— Vom ajunge prea târziu dacă vom începe să discutăm despre această chestiune. Spectacolul începe peste jumătate ceas! declară Sheng înveselit.

În timpul celor şase ani Yuan se împrieteni cu alţi trei dintre străinii între care trăia acum. Între aceştia era un bătrân profesor cu părul alb a cărui înfăţişare plăcuse lui Yuan chiar de la început, deoarece pe obrazul lui se vedeau limpede gândurile sincere care-l preocupau şi felul desăvârşit de viaţă pe care o ducea. Cu timpul bătrânul acesta deveni pentru Yuan mai mult decât un profesor obişnuit. Îşi petrecea foarte bucuros timpul în conversaţii cu Yuan şi citea notele pe care le făcea, în vederea unei cărţi pe

care Yuan avea de gând să o scrie mai târziu, şi cu multă blândeţe îi arăta amănuntele despre care credea că şi-a făcut o părere greşită. Când Yuan începea să vorbească, îl asculta cu bunăvoinţă şi ochii lui albaştri se aprindeau de bunătate şi înţelegere, aşa că Yuan începu să se încreadă într-însul şi mai târziu să-i mărturisească preocupările şi nedumeririle lui.

Între altele îi povesti şi despre săracii pe care-i văzuse şi despre mirarea lui, cum de în mijlocul unei prosperităţi atât de nemăsurate, sărăcimea este lăsată să se lupte atât de greu cu viaţa. Astfel ajunse să-i vorbească şi despre preotul acela străin şi despre felul în care defăimase pe ai lui cu fotografiile ce le arătase. Bătrânul îl ascultă cu răbdare şi pe urmă îi răspunse:

— Cred că nimeni nu este în stare să vadă întregul adevăr. S-a spus întotdeauna că fiecare dintre noi vede ceea ce caută anume să vadă. Dumneata şi eu, noi ne uităm la ţarină şi ne gândim la seminţe şi recolte. Constructorii se uită şi ei la terenurile dimprejurul lor şi se gândesc la clădiri, iar pictorii la culori. Preotul nu poate vedea decât oamenii care au nevoie să fie ajutaţi şi e firesc să vadă mai de aproape pe cei care au nevoie de ajutorul lui.

După ce Yuan se gândi mai îndelung la vorbele profesorului său, trebui să recunoască, chiar împotriva voinţei sale, că are dreptate şi stăpânit de această convingere îşi dădu seama că nu mai este în stare să condamne pe preotul acela străin cu aceeaşi ardoare cum ar fi dorit căci, deşi era convins că nu are dreptate, totuşi îşi zicea: „De fapt el n-a văzut decât o mică părticică din ţara mea”, dar bătrânul îi răspundea întotdeauna cu blândeţe: „Asta se poate şi ar fi peste putinţă să se fi întâmplat altfel, dacă a fost un om cu vederi înguste”.

Stând împreună de vorbă, în felul acesta, la câmp şi în clasele de studiu, după ce colegii lui se întorceau acasă, Yuan începu să îndrăgească pe omul acesta bătrân şi cu părul alb. La rândul său bătrânul îndrăgise şi el pe Yuan şi se uita la el cu duioşie crescândă.

Într-una din zile îi spuse cu oarecare sfială:

— Aş vrea tinere ca astă-seară să vii cu mine. Noi suntem oameni foarte simpli şi nepretenţioşi – toţi trei, soţia, fiica mea, Mary, şi cu mine – dar aş fi foarte mulţumit, dacă ai veni astă-seară să mănânci împreună cu noi.

De ani de zile i se întâmpla pentru prima dată să audă pe cineva vorbind cu el în felul acesta, aşa că se simţi impresionat. I se părea un gest neobişnuit de amabil din partea unui profesor să poftească pe un elev al său

la el acasă. Îi răspunse prin urmare cu sfială, întrebuinţând termenii de politeţe cu care era obişnuit de acasă:

— Nu sunt vrednic de atâta cinste.

Bătrânul făcu ochii mari şi uitându-se la el, declară zâmbind:

— Stai, să te convingi mai întâi ce oameni simpli suntem noi. Când i-am spus la început soţiei mele că mi-ar face o mare plăcere, dacă ai veni, ea a declarat: „Cred că este obişnuit cu lucruri mult mai bune decât ceea ce i-am putea oferi noi”.

Din politeţe Yuan începu să protesteze din nou şi în cele din urmă se învoi. Astfel se pomeni coborând o stradă umbrită de copaci şi de aici într-o curte de formă pătrată, la capătul unei alei cu o casă veche de bârne, umbrită de copaci şi înconjurată de terase. În faţa uşii îi ieşi în cale o femeie care-l făcu să-şi aducă aminte de cea căreia îi spunea mamă. Aceste două femei, deşi le despărţea o depărtare de mii de kilometri una de alta, deşi vorbeau o limbă deosebită, iar trupul şi oasele lor nu se asemănau între ele, aveau totuşi aceeaşi înfăţişare. Părul pieptănat neted, înfăţişarea blajină de mamă, gesturile liniştite, privirile sincere, glasul domolit, îndelunga răbdare ce se vedea întipărită pe buzele şi fruntea lor, toate aceste amănunte le făceau să semene una cu alta. Totuşi era între ele şi oarecare deosebire, de care Yuan îşi dădu seama după ce se aşezară în odaia principală, anume adânca mulţumire sufletească şi împăcarea pe care nu o avea mama lui. Părea că femeia aceasta toată viaţa şi-a văzut realizate dorinţele pe care le-a avut, ceea ce nu se putea vedea la mama lui. Pe două drumuri deosebite, femeile acestea două se apropiaseră de vârsta bătrâneţii, dar una dintre ele făcuse un drum fără hopuri şi în tovărăşia unui bărbat, pe când cealaltă avusese un drum întunecos pe care-l făcuse singură.

Când fata acestei femei intră în odaie, constată numaidecât că nu seamănă cu Ai-lan. Nu, această Mary era cu totul altfel de fată. Probabil era ceva mai în vârsta decât Ai-lan, mult mai înaltă de statură şi nu atât de frumoasă, părea liniştită şi cu glasul şi privirile stăpânite. Dar când ascultai la ce spunea, îţi dădeai seama că vorbele ei au un înţeles şi ochii ei, cu nuanţe de cenuşiu întunecat deveneau adânci când vorbea serios şi aveau scăpărări de veselie, când încerca să dea vorbelor ei un înţeles de glumă. De faţă cu părinţii ei era foarte respectuoasă, fără să fie speriată şi amândoi – după cât putu vedea Yuan – vorbeau cu ea cum ar fi vorbit cu un egal al lor.

Nu trecu mult şi Yuan îşi dădu seama că fata aceasta nu este o fată ca toate celelalte. Când bătrânul profesor începu să vorbească despre scrierile lui Yuan, această Mary păru că este şi ea la curent şi îi puse o întrebare atât de neaşteptată, încât Yuan rămase mirat şi îi răspunse:

— Cum se poate ca dumneata să cunoşti atât de bine istoria poporului meu, încât îmi poţi pune o întrebare în legătură cu Chiao Tso, care este un personaj atât de vechi?

La cuvintele lui, fata răspunse cu modestie, dar în priviri i se aprinse o lumină de zâmbet:

— Pe mine m-a pasionat întotdeauna ţara dumitale. Am citit multe cărţi despre ea. Vrei să-ţi dovedesc şi dumitale puţinul pe care-l ştiu despre această ţară? Abia atunci îţi vei da seamă că este adevărată ruşine că sunt atât de puţin informată. De fapt nu ştiu nimic. Dar acest Chiao Tso a scris despre agricultură, nu-i aşa? Îmi aduc aminte de un pasaj al cărţii lui pe care l-am învăţat pe dinafară din textul traducerii. Spune cam următoarele: „Crima începe din pricina sărăciei; sărăcia este lipsa de hrană; insuficienţa grijii de a împărţi pământul. Fără o astfel de împărţire, nu se poate ca omul să se simtă legat de pământul pe care trăieşte. Fără o astfel de legătură e gata întotdeauna să-şi părăsească locul naşterii şi casa părintească. Devine apoi asemenea cu păsările cerului şi cu fiarele câmpului. Nici zidurile oraşelor întărite, nici adâncimea şanţurilor, nici severitatea legilor, nici cruzimea pedepselor, nu pot înăbuşi spiritul de revoltă ce trăieşte într-însul şi care e mai puternic decât voinţa lui”.

Cuvintele acestea pe care Yuan le cunoştea foarte bine le auzi acum pronunţate limpede de această fată care avea un glas plin de rezonanţe şi subînţelesuri. Se vedea că-i plac frazele pe care le citase, deoarece pe obrazul ei apăru o expresie de gravitate şi în priviri i se aprinse o lumină de mister, ca atunci când îţi dai seama din nou de prezenţa unei frumuseţi pe care o cunoşti mai de mult. Părinţii ei ascultară în tăcere şi cu mândrie, până când termină ce avea de spus, iar tatăl ei se întoarse spre Yuan, ca un om gata să chiuie de mulţumire, dar care-şi stăpâneşte pornirile, încadrându-le în cuvinte de politeţe, pentru a-şi exprima sentimentele:

— Vezi cât de deşteaptă şi de cuminte este fata mea; spune drept, ai mai văzut o fată care să se poată asemăna cu ea?

Yuan nu putea decât cel mult să-şi exprime mulţumirea, iar din clipa aceea asculta şi el la ceea ce vorbea fata şi simţi un fel de înţelegere ascunsă

între ei, căci de fiecare dată când spunea ceva, chiar un lucru fără însemnătate, îl spunea aşa cum trebuia spus şi cum ar fi dorit să-l poată exprima el însuşi.

Dar deşi părea atât de obişnuit cu interiorul acestei case în care intrase abia în seara aceasta pentru întâia dată, şi cu oamenii aceştia, încât îşi uită cu totul că nu sunt de un neam cu el, totuşi din când în când i se părea că în conversaţia lor intervine câte ceva, un amănunt străin pe care el nu era în stare să-l înţeleagă. După ce intrară într-o cameră mai mică şi se aşezară împrejurul unei mese ovale unde-i aştepta mâncarea, Yuan luă lingura şi începu să mănânce. Dar văzu pe ceilalţi că ezită, pe urmă bătrânul plecă fruntea şi tot aşa făcu şi soţia şi fiica lui, afară de el care nu înţelegea ce se întâmplă şi în timp ce se uita la ei, pentru a vedea ce va urma de aici înainte, bătrânul începu să vorbească cu glasul ridicat, ca şi când ar fi vorbit cu o zeitate nevăzută. Nu pronunţă decât puţine cuvinte, dar cu glasul tremurând de convingere, ca şi când ar fi mulţumit cuiva pentru darurile primite. Imediat după aceea începură să mănânce cu toţii, aşa că Yuan nu întrebă nimic şi participă şi el la conversaţia ce urmă după aceea.

Dar când se ridicară de la masă, se simţi îndemnat de curiozitate să cunoască şi el ritualul acesta pe care nu-l mai văzuse niciodată, aşa că după ce se aşeză împreună cu profesorul său pe terasa năpădită de umbră, îl întrebă ce ar trebui să facă pentru a-şi dovedi respectul în astfel de cazuri. Bătrânul tăcu o vreme, uitându-se în lungul străzii întunecoase şi fumându-şi liniştit luleaua. Pe urmă o ţinu în mână şi începu:

— Ascultă Yuan, m-am gândit de multe ori cum aş putea să-ţi vorbesc despre religia noastră. Scena pe care ai văzut-o în timpul mesei este un ritual al religiei noastre, o simplă rugăciune de mulţumire adresată lui Dumnezeu pentru pâinea de toate zilele pe care ne-a dat-o. Ea însăşi nu are nicio însemnătate, dar totuşi reprezintă simbolul de care este legată viaţa noastră – credinţa în Dumnezeu. Îţi aduci aminte că mi-ai vorbit despre prosperitatea şi forţa noastră? Cred că acestea sunt rezultatul religiei noastre, dar sunt convins că n-aş fi sincer faţă de mine însumi sau faţă de dumneata, dacă aş admite să-ţi petreci viaţa aici şi să asişti la cursurile mele şi să vii mai des în casa mea, cum cred că se va întâmpla de aici înainte, fără să-ţi spun nimic în legătură cu credinţa mea.

În timp ce profesorul vorbea, cele două femei ieşiră şi ele pe terasă şi se aşezară în apropierea lor; soţia lui într-un scaun care se legăna uşor în jos şi

în sus, ca şi când ar fi fost legănată de vânt. Asculta la ce vorbea soţul ei, pe obraz cu un zâmbet de aprobare, iar când îl văzu că face o pauză, în timp ce-i vorbea despre zei şi misterele zeilor întrupaţi în oameni, interveni şi ea, vorbind cu glasul tremurat de o uşoară pasiune:

— O, domnule Wang, chiar din ziua când Dr. Wilson mi-a vorbit despre dumneata, spunându-mi ce student strălucit eşti şi cât de bine scrii, m-am gândit la dumneata ca la un creştin. Închipuie-ţi ce binefacere ar fi pentru ţara dumitale, dacă ai putea fi câştigat pentru creştinism, şi după ce te-ai întoarce acasă, ai încerca să propovăduieşti evanghelia lui.

Yuan rămase foarte mirat de vorbele ei a căror semnificaţie era incapabil s-o înţeleagă. Dar se mulţumi să zâmbească politicos şi se înclină puţin în faţa ei, iar când vru să răspundă, auzi glasul limpede şi metalic al lui Mary care vorbea pe un ton cum nu o auzise niciodată până acum. Ea nu se aşezase pe scaun, ci sta pe treapta cea mai de sus a terasei şi nu zise nimic în timpul cât vorbi tatăl ei. Se aşezase cu obrazul proptit în palme şi părea că ascultă. Din adâncul de umbră glasul ei se auzi repezit, straniu, nerăbdător şi tăios, ca ascuţişul unui cuţit:

— Tată, nu preferi să intrăm în casă? Scaunele sunt mult mai confortabile şi prefer lumina…

Bătrânul se întoarse spre ea şi o privi oarecum mirat:

— Da, Mary, dacă vrei, să intrăm. Dar credeam că ţie-ţi place să stai seara pe terasă. În fiecare seară ieşim pentru câteva minute…

Fata îi răspunse pe un ton şi mai stăruitor şi cu un fel de încăpăţânare:

— Tată, astă-seară aş prefera să stau la lumină.

— Bine, draga mea, răspunse bătrânul şi se ridică încet în picioare, apoi intrară cu toţii în casă.

După ce intrară în cameră, nu mai aduse vorba despre mistere. În loc de asta, conversaţia fu reluată de fiica sa care puse lui Yuan nenumărate întrebări în legătură cu ţara lui, unele dintre acestea atât de neaşteptate şi de adânci, încât trebuia să mărturisească fără niciun înconjur că nu ştie ce să-i răspundă. În timp ce sta de vorbă cu ea, îi era peste putinţă să nu recunoască sincer plăcerea ce i-o pricinuia această conversaţie. Cu toate că ştia că nu e fată frumoasă, totuşi obrazul ei era luminos, cu trăsături delicate şi foarte alb, buzele fine şi uşor rumenite, părul netezit şi aproape ca al lui de negru, dar mult mai fin. Ochii ei erau frumoşi şi din pricina seriozităţii cu care vorbea păreau aproape negri, ca apoi să se aprindă de o lucire cenuşie când

zâmbea, căci zâmbea foarte des, deşi nu râdea niciodată. Mâinile ei parcă ar fi vorbit şi ele, căci erau nişte mâini neliniştite, suple şi fine, fără să fie mici şi poate erau prea slabe şi nu destul de catifelate pentru a fi frumoase, dar cu toate acestea în forma şi mişcările lor, aveau o forţă neobişnuită.

Dar Yuan nu se bucură în mod superficial de aceste amănunte din aspectul mâinilor ei, deoarece îşi dăduse seama că trupul acestei fete nu era ceva separat, ci un fel de cutie care ascundea gândurile şi sufletul ei. Amănuntul acesta era ceva cu totul nou pentru Yuan care până acum nu întâlnise o astfel de femeie. Când i se părea că a descoperit o frumuseţe neaşteptată la ea, această frumuseţe dispărea numaidecât şi o uita, datorită unei scăpărări de inteligenţă sau a unui cuvânt de spirit pe care-l pronunţa. Trupul acesta al fetei era modelat după forma inteligenţei şi inteligenţa aceasta nu întârzia niciodată asupra preocupărilor referitoare la partea fizică din fiinţa ei. Astfel Yuan avea numai rareori ocazia să o vadă în calitate de femeie, ci o vedea ca simplă fiinţă, schimbătoare, strălucitoare, neastâmpărată, uneori chiar puţin cam rece şi de multe ori copleşită de tăceri neaşteptate. Totuşi aceste tăceri nu se datorau unei eclipsări, ci tăcea în timp ce gândurile ei stăruiau asupra unei observaţii făcute de el pe care o cântărea cu atenţie şi-şi propunea să-l întrebe ce semnificaţie are. În timpul acestor tăceri îşi uita de multe ori de ea însăşi şi-şi uita că privirile i-au rămas îndreptate spre ochii lui Yuan, deşi el a încetat de mult să mai vorbească, aşa că uneori se pomenea că se uită îndelung în ochii cu lumini adânci şi schimbătoare, îndreptaţi spre el.

Despre credinţă şi misterele ei nu mai pomeni niciunul dintre ei, până într-un rând când, ridicându-se să plece, bătrânul îl ţinu ceva mai îndelung de mână şi-i spuse:

— Dacă vrei, vino dumineca viitoare la biserică, împreună cu noi, că să-ţi faci o idee despre ritualul nostru.

Yuan primi această invitaţie ca o dovadă de amabilitate din partea lui şi o primi cu atât mai bucuros, cu cât se gândea că-i va face plăcere să-i poată vedea din nou pe toţi trei împreună, deoarece în casa lor îl considerau drept un fiu adevărat, deşi în realitate el nu era nici cel puţin de acelaşi neam cu ei.

După ce se întoarse în camera lui şi se întinse în aşternut ca să doarmă, Yuan începu să se gândească la oamenii aceştia trei, dar mai mult se gândea la fata celor doi bătrâni. Aceasta era un fel de femeie cum el nu mai văzuse

niciodată. Structura acestei fete era cu totul deosebită de a fetelor pe care le cunoştea; era mai strălucitoare decât Ai-lan, cu toată veselia şi ochii frumoşi ca de pisicuţă alintată pe care-i avea sora lui. Fata aceasta albă, deşi părea de multe ori îngândurată, avea totuşi o puternică lumină lăuntrică, uneori exagerată, dacă ai fi comparat-o cu blândeţea şi liniştea mamei sale, dar întotdeauna cât se poate de limpede. Nu avea mişcări greşite, nici chiar mişcări inconştiente ale trupului şi nu avea nici neastâmpărul inutil care caracteriza pe fata proprietăresei lui, care se frământa fără întrerupere pentru a-şi scoate în evidenţă bustul, linia pulpelor, mijlocul sau picioarele şi care erau mişcările inconştiente ale cărnii. Vorbele şi nuanţele glasului ei nu semănau nici cu ale fetei acelea care pusese pe muzică versurile lui Sheng. Cuvintele întrebuinţate de Mary nu aveau înţelesuri ascunse. Vorbea repede şi foarte limpede, dând fiecărui cuvânt greutatea şi semnificaţia cuvenită, dar atât şi nimic mai mult. Pentru ea vorbele erau mijloace de exprimare a gândurilor şi nicidecum crainici ai unor sugestii tulburi.

Gândindu-se la ea, Yuan se gândea mai mult la spiritul ei, învelit de culoarea şi substanţa trupului. Se surprinse gândindu-se la ce i-a spus şi felul în care i-a vorbit despre lucruri la care el nu s-a gândit niciodată până acum. Îşi aducea aminte că vorbind într-un rând despre dragostea faţă de ţarină, ea îi spusese:

— Idealismul şi entuziasmul nu sunt acelaşi lucru. Entuziasmul poate fi numai de ordin fizic – tinereţea şi forţa fizică produc înveselirea trupului. Idealismul însă poate să trăiască chiar atunci când trupul îmbătrâneşte şi se frânge, deoarece aceasta este calitatea esenţială a sufletului care-l posedă. Pe urmă chipul ei îşi schimbă repede înfăţişarea şi întorcându-se spre tatăl ei, adăugă: Cred că tatăl meu este posesorul unui idealism real.

— Dragă fată, acestui idealism eu îi zic credinţă, răspunse bătrânul cu glas liniştit.

Yuan îşi aducea aminte că el însuşi nu răspunsese nimic şi gândindu-se la aceşti trei prieteni ai lui, adormi legănat de o mulţumire sufletească pe care nu o cunoscuse încă în ţara aceasta străină, deoarece pentru el oamenii aceştia erau reali şi îi putea înţelege.

Când sosi ziua în care trebuia să se ducă la biserică, Yuan se îmbrăcă în hainele cele mai bune pe care le avea şi se duse la ei. La început se simţi intimidat, deoarece uşa de la intrare i-o deschise chiar Mary. Văzu numaidecât că rămâne mirată de prezenţa lui, deoarece privirile ochilor i se

întunecară şi nu zâmbi. Afară de asta era îmbrăcată într-un pardesiu lung albastru şi în cap avea o pălărie de aceeaşi culoare, iar lui Yuan i se păru că este mult mai înaltă decât i se păruse până acum şi în înfăţişarea ei era ceva auster. De aceea reuşi numai cu greutate să îngâne:

— Tatăl dumitale m-a invitat să merg astăzi la biserică împreună cu el.

Fata îi răspunse cu glasul grav, privindu-l în luminile ochilor, dar cu oarecare îndoială în priviri:

— Ştiu că te-a invitat. Nu vrei să pofteşti înăuntru? Suntem aproape gata de plecare.

Yuan intră din nou în odaia unde legase prietenie cu aceşti oameni, dar în dimineaţa aceasta nu i se păru atât de prietenoasă ca la început. În vatră nu mai ardea focul, cum arsese în seara aceea şi razele reci ale soarelui de toamnă băteau în ferestre şi luminau covorul tocit din mijlocul odăii şi stofa roasă a mobilelor, aşa că ceea ce noaptea, la lumina flăcărilor din cămin şi a lămpii, i se păruse plăcut şi intim, în lumina aceasta rece părea ponosit şi vechi, un interior ros de vreme în care se simţea nevoie de ceva nou.

Totuşi bătrânul profesor şi soţia lui i se părură tot atât de binevoitori, când intrară în cameră, îmbrăcaţi cu îngrijire pentru a se duce la biserică. Bătrânul se grăbi să-i spună:

— Îmi pare foarte bine c-ai venit. Nu ţi-am mai pomenit despre asta din cauză că nu voiam să te influenţez în mod inutil.

— Eu însă m-am *rugat* ca să vii cu noi, adăugă femeia cu glasul blând şi pătruns de convingere. M-am rugat ca să te poţi decide să vii cu noi. M-am rugat, domnule Wang, în fiecare seară pentru dumneata. Dacă Dumnezeu îmi va asculta rugăciunile, voi fi atât de mândră că datorită nouă…

Glasul tăios şi tot atât de ager ca şi raza de lumină ce tremura pe duşumelele odăii, un glas plăcut, fără să pară câtuşi de puţin răstit, dar limpede şi categoric, totuşi ceva mai rece decât până acum, se auzi spunând:

— Nu vreţi să plecăm? Ne-a mai rămas exact timpul ca să putem ajunge.

Îi însoţi până în curte şi se aşeză la volanul maşinii care trebuia să-i ducă până la biserică. Cei doi bătrâni se aşezară pe scaunul din urmă, dar pe Yuan îl pofti lângă ea. Totuşi nu scoase nicio vorbă în timpul drumului. Din politeţe faţă de ea nici Yuan nu vorbi şi nici nu se întoarse în partea unde era ea, decât atunci când se întâmpla să treacă pe lângă câte un peisaj care i se părea neobişnuit. Totuşi fără să se uite anume la ea, îi vedea profilul

limpede în partea în care se uita, dar constată că pe obrazul ei nu tresărea acum nici urmă de zâmbet şi nici de lumină. Părea grav şi aproape trist, cu nasul drept şi nu prea mic, cu buzele gurii energic tăiate, cu bărbia rotundă şi caracteristică ridicată în sus, din gulerul de blană al hainei, cu privirile ochilor cenuşii îndreptate spre drumul din faţa ei. Aşa cum o vedea acum, manevrând repede şi cu pricepere la volan, stând dreaptă şi tăcută, Yuan se simţi puţin înspăimântat de prezenţa ei. Părea că nu mai este aceeaşi fată cu care odinioară vorbise cu atâta uşurinţă şi fără nicio sfială.

Ajunseră astfel în faţa unei clădiri uriaşe în care intrau o mulţime de bărbaţi şi femei şi chiar copii. Intrară şi ei împreună cu oamenii aceştia şi se aşezară pe bănci, Yuan între bătrânul său profesor şi fiica acestuia. I se întâmpla abia pentru a doua oară să intre într-un astfel de templu, aşa că Yuan nu se putu stăpâni să nu se uite împrejurul său. În ţara lui văzuse destul de des templele, dar acestea erau făcute pentru oameni de jos, pentru neştiutorii de carte şi pentru femei, ori în viaţa lui el nu se închinase încă niciodată vreunei zeităţi. În câteva rânduri i se întâmplase să intre în temple mai mult din curiozitate şi se uitase la imaginile uriaşe, ascultând tremurul adânc al gongului care răscolea gangurile întunecate şi se uita cu dispreţ la preoţii îmbrăcaţi în haine cenuşii, deoarece instructorul său îi spusese de la început că aceşti preoţi sunt oameni răi şi ignoranţi care trăiesc din exploatarea poporului. Astfel Yuan nu se închinase niciodată zeilor.

În templul acesta străin stătea liniştit şi se uita cu atenţie împrejurul său. Era un lăcaş foarte plăcut şi prin ferestrele înalte şi înguste soarele acestui început de toamnă îşi trimitea dârele de lumină care tremurau pe florile de la altar, pe hainele de culori vesele ale femeilor, pe obrajii credincioşilor care aveau felurite expresii, deşi între aceştia erau foarte puţini tineri. Curând după aceea se auziră acordurile unei melodii, la început sfioase, pe urmă din ce în ce mai puternice şi mai copleşitoare în volum, până când tot templul începu să tremure de intensitatea lor. Yuan întoarse capul ca să vadă de unde vine această muzică şi văzu pe bătrânul său profesor cu capul plecat în piept, cu ochii închişi şi pe obraz cu un zâmbet de extaz. Privi în jurul lui şi-i văzu pe toţi în aceeaşi atitudine, aşa că se întrebă care ar fi atitudinea cea mai politicoasă din partea lui, într-o astfel de împrejurare. Dar când se uită la Mary, o văzu că stă pe bancă, dreaptă şi mândră, cu bărbia repezită în sus, cu privirile pierdute în depărtări, exact aşa cum

stătuse şi în faţa volanului maşinii. Văzând-o în această atitudine, nu-şi mai plecă nici el capul, în timpul ritualului credinţei pe care nu o cunoştea.

Îşi aduse aminte de vorbele profesorului care-i spusese că poporul acesta şi-a întemeiat puterea pe forţa credinţei sale; ascultă deci cu atenţie, pentru a se convinge care este această forţă. Dar nu-i fu deloc uşor ca s-o găsească. Când muzica deveni din nou mai liniştită şi amuţi în colţul acela ascuns de unde plecase, apăru un preot îmbrăcat în odăjdii şi începu să citească anumite cuvinte pe care lumea le asculta cu evlavie, deşi uitându-se la ei, Yuan văzu că unii se uită la hainele cu care sunt îmbrăcaţi, la vecinii lor sau la alte lucruri din templu. Dar bătrânul profesor şi soţia lui ascultau cu atenţie, deşi Mary care şi acum se uita undeva departe, nu-şi schimbase expresia, aşa că-i fu peste putinţă să-şi dea seama dacă ea ascultă sau nu la ceea ce se petrece împrejurul ei. Muzica se auzi apoi de mai multe ori la rând, pe urmă dintre oamenii adunaţi la slujbă se ridică un cor de glasuri care cântară texte neînţelese pentru el, iar preotul se adresă credincioşilor săi, citindu-le din cartea pe care o ţinea în mână.

Când începu predica, Yuan ascultă cu atenţie cuvintele preotului care cu vorbe blânde şi plăcute, întrebuinţând aceiaşi termeni pe care îi întrebuinţează preoţii din toate părţile lumii, încerca să convingă pe credincioşii săi, să fie milostivi faţă de săraci, să se stăpânească în toate pornirile lor, şi să asculte de poruncile lui Dumnezeu.

După ce termină, îi rugă să-şi plece capetele în timpul cât el murmură o rugăciune. Yuan se uită din nou împrejurul său, ca să se convingă ce atitudine ar trebui să ia, şi din nou văzu pe cei doi bătrâni stând cu capetele plecate alături de el. Dar fata era tot cu fruntea ridicată, ca şi adineaori, aşa că nici el nu se plecă. Rămase cu ochii deschişi ca să vadă dacă preotul va aduce vreo icoană în faţa căreia să se închine oamenii care stăteau cu frunţile plecate. Preotul însă nu aduse nicio icoană şi nicăieri nu se arătă nicio zeitate, iar după ce termină rugăciunea, oamenii nu mai aşteptară să se arate zeitatea, ci se ridicară în picioare şi se îndreptară spre ieşire, ca să se întoarcă acasă. Yuan se întoarse şi el acasă dar fără să înţeleagă nimic din ceea ce văzuse şi auzise şi din toată ceremonia aceasta nu-i rămase decât amintirea limpede a profilului fetei aceleia care sta mândră şi cu privirile îndreptate în faţa ei, fără să-şi plece fruntea.

Totuşi datorită acestei vizite, în viaţa lui Yuan se produse un amănunt nou. Într-una din zile tocmai se întorcea acasă, venind din ţarină unde făcuse semănăturile de toamnă şi le împărţise în straturi pentru a se convinge cum ar putea prospera mai bine, dar când intră în odaia lui, găsi pe masă o scrisoare. Scrisorile erau evenimente rare în viaţa retrasă pe care o ducea Yuan în această ţară străină. Ştia că tot la trei luni pe masa din odăiţa lui îl aşteaptă scrisoarea tatălui său, scrisă cu penelul de tuş şi spunând aproape întotdeauna aceleaşi lucruri, anume că părintele său e bine, că aşteaptă până primăvara următoare, pentru a porni din nou la război, că Yuan trebuie să înveţe cu toată râvna ceea ce vrea să înveţe şi că va trebui să se întoarcă acasă îndată ce-şi va termina studiile, deoarece el este singurul său fecior. Putea să vină din când în când şi câte o scrisoare de la doamna care era mama lui Ai-lan, o scrisoare calmă şi binevoitoare în care-i spunea ce fac ei acasă, că Ai-lan era să se mărite în trei rânduri, dar de fiecare dată a refuzat să se mărite cu bărbatul pe care şi l-a ales ea însăşi, aşa că Yuan începea să zâmbească, văzând nestatornicia ei. De fiecare dată când mama lui îi scria despre aceste amănunte, adăuga mai mult pentru mângâierea ei însăşi: „Dar Mei-ling este nădejdea mea. Am luat-o în casă la noi, unde învaţă foarte bine şi toate le îndeplineşte cu tragere de inimă şi cu cea mai mare grijă, ca totul să fie cum se cuvine, aşa că mă gândesc de multe ori că ea ar fi trebuit să fie copilul meu, şi uneori mi se pare că este fiică-mea, chiar mai mult decât Ai-lan”.

Astfel de scrisori Yuan le citea cu plăcere şi în câteva rânduri îi trimisese şi Ai-lan scrisori în care amesteca două limbi şi erau pline de toanele ei, de aluzii şi ameninţări pentru Yuan, dacă nu-i va aduce câteva nimicuri din apus şi-şi exprima nădejdea că poate el îi va aduce o cumnată albă. Îi scria şi Sheng, dar foarte rar şi niciodată în mod regulat, aşa că Yuan se gândea cu tristeţe la viaţa vărului său, plină de peripeţiile obişnuite în viaţa tinerilor care se bucură de avantajele fizice şi îndemânarea de a întrebuinţa vorbe alese cu meşteşug, tineri al căror exotism plin de graţie atrage locuitorii acestor oraşe străine care sunt dornici şi nerăbdători să descopere mereu câte ceva nou.

Scrisoarea pe care o găsi în camera lui, nu era însă dintre acestea. Plicul alb, de formă pătrată aştepta pe masă, cu adresa scrisă foarte îngrijit, cu cerneală neagră. Yuan o luă în mână şi după ce o deschise, văzu că este de la Mary Wilson. Numele ei era semnat cu caractere energice în josul

scrisorii şi se deosebea foarte mult de caracterele scrisului pe care-l vedea în notele lunare ale proprietăresei lui. Scrisoarea aceasta îl poftea să vină în orice zi când va fi liber, căci, după cum spunea fata, ea se simte tulburată fără încetare din ziua când au fost împreună la biserică, deoarece ar fi trebuit să-i spună ceva şi ar vrea să scape de această mărturisire, ca să se simtă din nou la îndemână faţă de el.

Rămase foarte mirat de ceea ce-i spunea şi după ce mâncă şi se spală de urmele pământului adus în ziua aceea din ţarină, se îmbrăcă în hainele cele mai bune pe care le avea şi ieşi în oraş. Când dădu să iasă din casă, proprietara strigă după el că i-a dus o scrisoare în odaie şi că scrisoarea trebuie să fie de la o doamnă, de vreme ce se duce de acasă. Toţi cei din casă începură să râdă zgomotos, dar mai zgomotos decât toţi râdea fata proprietăresei. Yuan nu răspunse nimic. Era nemulţumit de râsul acesta al lor, pe socoteala lui Mary Wilson care era mult mai presus decât astfel de oameni să se poată apropia de ea şi s-o jignească chiar de la distanţă în felul acesta. Simţi că începe să se revolte şi-şi jură că niciodată nu va avea ocazie niciunul dintre ei să afle de la el numele acestei fete, dar ar fi preferat ca acum când se ducea la ea, să nu fi auzit ecoul râsului lor şi nici să nu ducă cu el amintirea privirilor lor bănuitoare.

Amintirea aceasta nu-l părăsi, ci-l făcu să se simtă stânjenit când se opri din nou în faţa intrării, iar când se deschise uşa şi văzu pe Mary în faţa lui, rămase rece şi sfios, aşa că nu strânse mâna întinsă spre el, ci se prefăcu că nu o vede, din cauză că se simţea revoltat de grosolănia celor pe care-i lăsase acasă. Fata îşi dădu numaidecât seama de atitudinea lui. O lumină păru că se stinge de pe obrazul ei şi zâmbetul cu care-i ieşise în cale se şterse apoi îl pofti să intre, iar glasul ei părea liniştit şi indiferent.

Dar după ce intră, văzu că odaia este ca şi în prima seară, caldă şi primitoare, luminată de flăcările focului din cămin. Fotoliile adânci parcă-l pofteau la odihnă şi se simţi învăluit de liniştea şi împăcarea acestui interior.

Totuşi Yuan aşteptă în picioare, să vadă unde se va aşeza fata, ca să nu fie mai aproape de ea decât s-ar fi cuvenit, dar ea, fără să se uite la el, se aşează pe un scăunel din faţa căminului şi-i făcu semn spre un fotoliu din apropiere. După ce se aşează, Yuan încercă să se mişte ceva mai departe, aşa că deşi era destul de aproape ca să-i poată vedea limpede chipul, totuşi dacă ar fi întins braţul, sau ea s-ar fi întins după el, ar fi fost peste putinţă să se

ajungă unul pe altul. Mişcarea aceasta o făcuse cu intenţie şi acum era pe deplin convins că râsul celor de acasă nu a fost altceva decât o bădărănie.

Astfel se aşezară singuri în odaie. Pe cei doi bătrâni nici nu-i auzi, nici nu-i văzu. Dar fără să aducă vorba despre ei, fata începu să vorbească de-a dreptul şi fără să-l prevină, ca şi când i-ar fi venit greu să-i spună ceea ce presimţea că trebuie spus:

— Domnule Wang, probabil ţi se va părea straniu din partea mea că te-am poftit să vii astă-seară la noi. Noi suntem unul pentru altul aproape cu totul străini. Totuşi am citit atât de mult despre ţara dumitale – după cum ştii, eu lucrez la bibliotecă – aşa că aş putea spune că eu cunosc puţin poporul dumitale şi că-l admir foarte mult. Te-am poftit la noi nu numai pentru dumneata însuţi, ci şi pentru poporul din care faci parte. Vorbesc acum cu dumneata, cum vorbeşte o americană modernă cu un chinez modern.

După ce ajunse aici, făcu o pauză şi uitându-se la flăcările focului, se întinse şi ridică o surcea din grămada de lemne din faţa căminului, apoi răscoli cărbunii de sub buştenii aprinşi. Yuan aştepta să vadă ce-i va spune, dar nu se simţi deloc la îndemână, căci nu era obişnuit să stea singur într-o odaie cu o fată, până când o auzi că începe din nou:

— Adevărul este că eu m-am simţit foarte stânjenită de străduinţele depuse de părinţii mei pentru a-ţi trezi interesul faţă de credinţa lor. Nu am nimic de spus în legătură cu ei, decât cel mult că sunt cei mai cumsecade oameni pe care i-am întâlnit în viaţă. Pe tatăl meu îl cunoşti – prin urmare îţi dai seama, şi oricine poate vedea ce fel de om este. Oamenii vorbesc despre sfinţi. El este unul dintre aceştia. Nu l-am văzut în viaţa mea supărat sau făcând cuiva vreun rău. Nu cred să fi existat vreo fată sau vreo femeie care să fi avut părinţi mai buni decât ai mei. Singura nenorocire este că dacă n-am moştenit de la tatăl meu bunătatea lui, am moştenit mintea pe care o are. La timpul său am întrebuinţat această minte şi ea s-a ridicat împotriva religiei, împotriva energiei care pune în mişcare însăşi viaţa tatălui meu, aşa că eu nu mai cred în nimic. Mi-e peste putinţă să înţeleg cum se poate ca oameni ca tatăl meu, care dispun de o inteligenţă atât de puternică şi de vie, nu o întrebuinţează în credinţa lor. Religia satisface nevoile lui sufleteşti. Viaţa lui intelectuală se desfăşoară în afară de religie, dar între acestea două nu este nicio punte de trecere… Mama mea, evident, nu este o intelectuală. Este o femeie simplă şi mult mai uşor de înţeles. Dacă şi tatăl meu ar fi fost

tot ca ea, aş râde pur şi simplu de străduinţele lor de a face din dumneata un creştin – deoarece aş fi convinsă că nu vor reuşi niciodată.

Fata întoarse ochii plini de sinceritate spre el şi mâinile i se liniştiră, ţinând surceaua între degete, apoi uitându-se la el, păru că înfăţişarea ei devine şi mai gravă decât până acum:

— Dar – mi-e teamă că tata ar putea să te influenţeze. Ştiu că dumneata îl admiri. Eşti elevul lui. Înveţi cărţile pe care le-a scris el, şi el însuşi se simte atras spre dumneata mai mult decât spre oricare elev al său. Cred că şi-a formulat de mult o viziune a lui despre dumneata şi-şi închipuie că te vei întoarce în ţara dumitale în calitate de mare conducător al bisericii creştine. Nu ţi-a povestit că odinioară a vrut să se facă misionar? El face parte din generaţia din vremea când orice tânăr şi fată serioasă şi cumsecade, erau puşi în faţa problemei de a se dedica vocaţiei misionare, cum îi ziceau pe vremea aceea. Se logodise însă cu mama şi nu a avut destulă voinţă ca să se poată despărţi de ea. Cred că din cauza aceasta fiecare dintre ei simte un fel de remuşcare… Mi se pare straniu cât de mult se deosebesc generaţiile una de alta! Aceeaşi situaţie o constatăm şi în legătură cu dumneata, ei şi eu – ochii ei adânci şi frumoşi se îndreptară spre el, fără sfială şi fără umbră de cochetărie – dar totuşi cât de mult ne deosebim unul de altul! Ei doi, din pricină că dumneata eşti ceea ce eşti, îşi închipuie că ar fi măreţ să te poată câştiga pentru cauza lor. Dar pentru mine cred că ar fi să mă amăgesc singură, închipuindu-mi că datorită religiei ai putea să devii altceva decât ceea ce eşti. Dumneata aparţii rasei şi epocii dumitale. Cum crezi că s-ar putea ca cineva să te determine să accepţi ceva ce-ţi este cu totul străin?

Cuvintele acestea le spuse cu un fel de ardoare care părea că-i cutremură toată fiinţa şi Yuan se simţi uşor atras spre ea. I se părea că fata aceasta îl consideră nu ca pe un bărbat, ci ca pe ceva care face parte şi reprezintă toată rasa lui. Ca şi când vorbindu-i lui însuşi ar vorbi în faţa a milioane de oameni. Dar între ei se ridica diferenţa de concepţii, sfiala lor înnăscută. Aşa că-i răspunse recunoscător:

— Înţeleg foarte bine ce vrei să spui. Dar îţi făgăduiesc că acest amănunt nu va putea schimba întru nimic admiraţia pe care o simt faţă de tatăl dumitale, numai din cauză că el crede în ceva ce inteligenţa mea nu poate accepta.

Privirile ei se întoarseră din nou spre flăcările din cămin. Focul se domolise şi lumina cărbunilor aţipiţi tremura acum cu mai multă stăruinţă

pe obrazul şi în părul ei, pe mâinile aşezate pe genunchi şi pe roşul întunecat al rochiei cu care era îmbrăcată.

— Cine ar putea să nu-l admire! adăugă ea îngândurată. Crede-mă, mi-a venit foarte greu să renunţ la credinţa pe care mi-a sugerat-o. Dar am fost sinceră faţă de el – puteam să fiu cât se poate de sinceră – şi am discutat împreună de nenumărate ori despre asta. Cu mama ar fi fost peste putinţă să vorbesc – căci începea întotdeauna să plângă şi mă enerva. Cu tatăl meu însă puteam vorbi despre orice – el îmi respecta întotdeauna motivele lipsei mele de credinţă, iar eu îi respectam – din ce în ce mai mult – motivele care-l făceau să creadă. Am discutat foarte mult împreună în felul acesta, până la un anumit punct – când inteligenţa trebuie să se oprească şi trebuie să începi a crede fără să mai cercetezi. Aici încetam să mai mergem mână în mână. El era în stare să treacă dintr-un salt peste un astfel de obstacol şi să creadă sincer în religie şi speranţă – dar eu nu puteam face aşa ceva. Generaţia din care fac eu parte nu este în stare de o astfel de renunţare.

Fata se aplecă pe neaşteptate şi ridicându-se de pe scaun, luă o despicătură de lemn şi o aruncă în aşternutul de cărbuni aprinşi. Un snop de scântei se repezi pe coşul întunecat al căminului şi flăcările se ridicară din nou, aşa că Yuan o văzu iarăşi strălucind în lumină. Rămase în picioare şi sprijinindu-se de consola căminului, se întoarse spre el şi începu să vorbească foarte serioasă, deşi colţurile gurii parcă-i tremurau de un zâmbet.

— Cred că atât ar fi tot ce am vrut să-ţi spun şi la asta se rezumă totul. Nu uita că eu nu am niciun fel de credinţă. Când părinţii mei vor încerca să te influenţeze, adu-ţi aminte de generaţia din care fac ei parte – nu este a mea – nu este generaţia dumitale şi a mea.

Yuan se ridică şi el în picioare, şi se opri alături de ea, gândindu-se la ce ar putea să-i răspundă, când dintr-odată simţi că vorbele încep să-i scape de pe buze fără nicio greutate, dar ele i se păreau cu totul altceva decât ce plănuise să-i spună:

— Aş prefera, zise el cu glasul domol, şi uitându-se la ea, să pot vorbi cu dumneata în limba poporului meu, deoarece limba pe care o vorbeşti dumneata mi-e peste putinţă să o consider ca ceva firesc atunci când vreau să-mi exprim gândurile. Dumneata m-ai făcut să uit că nu suntem de aceeaşi rasă. Pentru prima dată de când am pus piciorul pe pământul ţării dumitale,

mi se pare nu ştiu cum că am întâlnit pe cineva cu care pot să vorbesc fără să simt barierele ce ne despart unul de altul.

Cuvintele acestea le pronunţă cu toată sinceritatea şi cât se poate de simplu, iar fata se uită la el întocmai ca un copil, ochii lor erau îndreptaţi unul spre altul de la aceeaşi înălţime, şi-i răspunse cu glas liniştit şi cald:

— Cred, Yuan, că noi doi vom deveni prieteni!

Yuan îi răspunse, puţin intimidat, ca şi când ar fi pus piciorul pe prima treaptă care-l duce spre un tărâm necunoscut, fără să ştie unde se duce şi ce-l aşteaptă, dar presimţind că trebuie să facă acest pas:

— Dacă aceasta este dorinţa dumitale – apoi uitându-se mereu la ea, adăugă cu glasul stins şi tremurând de sfială – *Mary*.

Pe chipul fetei trecu un zâmbet luminos şi grăbit, în semn că acceptă afirmaţiile lui, apoi îl întrerupse spunându-i:

— Despre subiectul acesta am vorbit astăzi de ajuns.

Începură apoi să vorbească despre lucruri neînsemnate, pe care le găsiseră în cărţi sau le văzuseră în altă parte, până când auziră paşi care traversau terasa şi fata exclamă numaidecât:

— Iată că s-au întors şi părinţii mei. S-au dus la o adunare a credincioşilor – au şedinţe de rugăciune în fiecare miercuri seara.

Se repezi la uşă şi le-o deschise, urându-le bună venire. Cei doi bătrâni intrară în odaie cu obrajii rumeniţi de vântul rece al toamnei şi numaidecât se aşezară cu toţii împrejurul căminului, considerând pe Yuan ca pe unul dintre ai lor, aşa că-l poftiră să se aşeze din nou şi Mary aduse fructe şi cănile cu lapte cald, pe care cei doi bătrâni îl beau în fiecare seară înainte de a se duce la culcare. Deşi lui Yuan îi era silă de lapte, încercă totuşi să soarbă câteva înghiţituri din ceaşca lui, pentru a se simţi şi mai strâns legat de ei, până când Mary băgă de seamă şi exclamă râzând:

— Cum de nu mi-am dat seama! şi ridicându-se de pe scaun, îi prepară o ceaşcă de ceai pe care i-o aduse şi începură să râdă cu toţii de acest mic incident.

Dar mai limpede decât orice amănunt din seara aceasta petrecută în casa lor, Yuan îşi aducea aminte de clipa când auzi pe doamna Wilson că oftează şi o văzu că se întoarce spre fiica ei, tocmai în momentul când conversaţia lor se oprise pentru câteva minute:

— Dragă Mary, aş fi preferat ca astă-seară să fi venit şi tu cu noi. A fost o adunare foarte frumoasa. Cred că Dr. Jones a vorbit foarte bine – nu-i aşa

Henry – despre puterea credinţei care ne ajută să trecem peste cele mai grele încercări. Pe urmă se întoarse spre Yuan şi adăugă: Dumneata, domnule Wang, trebuie să te simţi de multe ori foarte singur. Îmi dau seama cât de greu trebuie să fie pentru dumneata să trăieşti atât de departe de părinţi şi cât de greu trebuie să fie pentru ei să te ştie atât de departe. Dacă ai vrea să vii la noi miercuri seara la masă, ne-ar face plăcere şi pe urmă ne-am duce cu toţii la biserică.

Înţelegând bunătatea ei, Yuan se mulţumi să-i răspundă: „Vă mulţumesc, doamnă", iar când pronunţă cuvintele acestea, ochii i se îndreptară spre Mary care se aşezase din nou pe scaun, aşa că privirile ochilor ei erau acum ceva mai jos decât ale lui şi foarte aproape. În ochii ei şi pe obraz văzu o expresie de duioşie veselă faţă de mama ei, dar în acelaşi timp plină de înţelegere pentru Yuan. Aşa că privirea aceasta îi legă unul de altul într-un fel de înţelegere reciprocă, deşi erau atât de departe unul de altul.

Din ziua aceea, Yuan trăia legănat de convingerea că este stăpânul unei comori ascunse. Poporul în mijlocul căruia trăia nu i se mai părea cu totul străin şi nici felul lui de viaţă ceva cu totul neobişnuit, aşa că de multe ori uita că îl urăşte şi i se părea că acum nu se simte jignit atât de des, cum se întâmpla înainte de asta. Acum avea două drumuri pe unde se putea apropia de el. Unul era poarta exterioară care-l ducea în casa aceasta unde era bine primit şi putea veni de câte ori îl trăgea inima. În oraşul acesta străin, odaia cu mobilele cafenii şi ponosite, deveni pentru el un fel de cămin. Până acum îşi închipuise că singurătatea este pentru el sentimentul cel mai plăcut, dar îşi dădea seama că această singurătate este plăcută numai atunci când cauţi să te fereşti de prezenţa plicticoasă a unor oameni pe care nu doreşti să-i vezi, dar încetează să mai fie plăcută îndată ce constaţi prezenţa în apropierea ta a unor oameni care-ţi sunt dragi.

În odaia aceasta stăruia prezenţa vechilor cărţi, atât de mici şi de tăcute, şi totuşi când se întâmpla uneori să intre în această odaie, fără să găsească pe cineva în casă, se aşeza singur şi luând o carte în mână, simţea că aceasta începe să-i vorbească cu toată convingerea. Cărţile acestea vorbeau cu el mai de aproape decât i-ar fi vorbit dacă ar fi fost în altă parte, deoarece odaia aceasta îl învăluia în tăcerile pline de învăţături şi de prietenie încercată.

În odaia aceasta găsea de multe ori şi pe profesorul său preferat. În odaia aceasta avu ocazie să cunoască toată frumuseţea sufletească a acestui bărbat, mult mai deplină decât în sălile de studiu sau în timpul lecţiilor practice în aer liber. Bătrânul acesta trăise o viaţă simplă şi aproape tot atât de inocentă ca un copil: fusese fiul unui fermier, pe urmă student, apoi ani îndelungaţi profesor, şi cunoştea atât de puţine amănunte în legătură cu lumea dinafară, încât îţi venea să crezi că el nici nu trăieşte într-însa. Totuşi omul acesta trăia simultan în două lumi deosebite, lumea spiritului şi a inteligenţei, aşa că Yuan, explorând aceste lumi, cu numeroasele întrebări şi lungile tăceri, când sta şi asculta pe bătrânul său profesor cum îşi dezvăluie cunoştinţele şi credinţele, trebuia să admită că în omul acesta nu exista nicio îngustime de vederi, ci numai întinderea fără hotar a unei inteligenţe pe care nu o putea limita nici timpul, nici spaţiul, pentru care totul era posibil şi în puterea oamenilor şi a lui Dumnezeu. Aceasta era înţelepciunea unei inteligenţe inocente care nu cunoştea hotarul între adevăr şi supranatural. Totuşi simplitatea acestei inteligenţe era atât de saturată de informaţii, încât lui Yuan i-ar fi fost peste putinţă să nu se simtă tulburat din pricina posibilităţilor lui reduse de a o înţelege. Într-una din zile când Mary intră în odaie şi-l găsi gândindu-se la aceste amănunte, se întoarse spre ea şi declară:

— Tatăl dumitale aproape a reuşit să mă convertească la creştinism.

— Nu vezi că aproape a reuşit să ne convertească pe toţi? răspunse fata cu glasul liniştit. Dar vei constata, ca şi mine că acest *aproape* este bariera la care va trebui să te opreşti. Concepţiile noastre, Yuan, sunt cu totul altele… poate mai puţin simple, mai puţin sigure, dar mai analitice.

În faţa acestor declaraţii categorice şi calme Yuan se simţi tras înapoi de pe marginea unei prăpăstii de care se apropiase împotriva dorinţei sale, dar totuşi de bună voie, datorită simpatiei ce i-o inspira profesorul său. Fata însă avea grijă ca de fiecare dată să-l tragă înapoi.

Dacă pentru el această casă reprezenta poarta exterioară, fata era poarta ce ducea în interiorul ei, căci datorită acestei fete învăţă o mulţime de lucruri. Fata îi povesti istoria poporului ei şi felul în care a venit în această parte de lume unde trăia acum, cum se formase din toate neamurile şi triburile răspândite pe faţa pământului şi cum datorită forţei, vicleşugurilor şi mijloacelor de tot felul, smulseseră pământul din mâna celor care-l stăpâniseră, pentru a-l folosi ei. Yuan asculta cum ascultase odinioară şi

întâmplările despre cele Trei Domnii. Pe urmă fata îi povesti felul în care străbunii ei se străduiseră să ajungă tot mai departe, luptând cu îndrăzneală şi deznădejde, şi în timp ce-i povestea întâmplările acestea, fie în faţa căminului din odaie, fie în timpul plimbărilor ce le făceau prin pădurea ale cărei frunze începuseră să se scuture din pricina iernii apropiate, lui Yuan i se părea că simte clocotind într-însa, cu toată blândeţea ei aparentă, îndrăzneala moştenită de la înaintaşii ei. Cu bărbia repezită în sus şi buzele tremurând de emoţia ce i-o pricinuia mândria trecutului rasei sale, ochii ei scăpărau reci şi îndrăzneţi, aşa că Yuan se simţea uneori înspăimântat.

Dar partea cea mai stranie i se părea faptul că în astfel de împrejurări constata într-însa prezenţa unei forţe aproape ca a unui bărbat, iar într-însul o forţă mult mai redusă şi înclinată să primească ajutorul cuiva, ca şi când ei doi ar fi fost meniţi ca împreună să reprezinte un bărbat şi o femeie, dar amestecaţi unul cu altul, fără să poată spune anume că el ar reprezenta bărbatul şi ea femeia. Uneori în privirile ei se aprindea câte o lucire, ca şi când ar fi fost conştientă că ea este mai tare decât el. Aşa că tresărea şi se ferea de ea, până când vedea că această lucire s-a stins. Astfel, deşi de multe ori îşi dădea seama că este frumoasă şi trupul ei, drept ca o săgeată clocotea de energie, deşi se minuna de îndrăzneala gândurilor ei, totuşi îi era peste putinţă să-şi închipuie că ar putea fi o femeie de care să te apropii şi pe care s-o poţi iubi, deoarece în temperamentul ei era ceva ce-l înspăimânta şi oprea în loc orice pornire de dragoste.

Era foarte mulţumit de acest amănunt, deoarece el nu se simţea dispus nici acum să se gândească la dragoste şi la femei, şi cu toate că nu se putea feri cu totul din calea acestei fete, căci avea ceva care-l atrăgea, se simţea totuşi mulţumit că nu doreşte să se apropie de ea. Dacă ar fi venit cineva să-l întrebe, i-ar fi răspuns:

— Nu e nici cuminte şi nici bine ca doi tineri de rasă deosebită să se căsătorească unul cu altul. Între ei doi persistă dificultăţile exterioare dintre două rase deosebite şi niciuna dintre acestea nu poate să fie de acord cu o astfel de unire. Afară de asta mai există şi o luptă ascunsă ce se dă în sufletul lor şi această luptă îi îndepărtează tot atât de mult unul de altul ca şi deosebirea de sânge – lupta dintre sângele a doi oameni de rasă deosebită nu se sfârşeşte niciodată.

Totuşi i se întâmpla uneori să se îndoiască de credinţa că alături de fata aceasta ar fi expus vreunei primejdii, deoarece i se părea din când în când

că fata aceasta nu e cu totul străină de el, nici chiar în privinţa sângelui, căci ea nu numai că-l făcea să cunoască istoria poporului ei, dar îl apropia mai mult, chiar de propriul său popor şi-l determina să-l vadă cum nu-l putuse vedea niciodată înainte de asta. Erau foarte multe amănunte privitoare la neamul său, pe care nici Yuan nu le cunoştea. Trăise în mijlocul poporului său, departe de viaţa pe care o ducea Wang Tigrul, departe de şcoala de război şi de colegii lui care erau entuziasmaţi de mişcarea lor, departe până şi de casa aceea de lut şi departe chiar de noul oraş de pe litoral şi între toate aceste mozaicuri de viaţă, nu era niciun fel de legătură care ar fi putut face din ele o lume nouă. Dacă îl întreba cineva despre ţara şi poporul său, informaţiile pe care i le dădea erau fragmentare şi fără nicio legătură între ele, căci chiar în timp ce vorbea, îşi aducea aminte de ceva care era în contrazicere cu ce afirmase înainte de aceea, aşa că renunţa să mai aducă în discuţie şi aceste amănunte, decât cel mult din mândrie, pentru a contrazice afirmaţii ca cele făcute în biserică de preotul pe care-l văzuse pentru prima dată vorbind despre ţara lui.

Cu ochii acestei fete din apus, care nu văzuse niciodată pământul ţarii în care trăia poporul său, reuşea să vadă ţara sa aşa cum ar fi dorit să o cunoască. Înţelegea că de dragul lui fata aceasta citea acum tot ce putea găsi în legătura cu poporul său, toate cărţile şi descrierile de călătorie, povestirile şi basmele traduse în limba ei, poemele şi colecţiile de gravuri. Din toate acestea îşi făcea o imagine a ei deosebită, despre ceea ce putea să fie ţara lui, aşa că i se părea cea mai desăvârşită parte de lume, unde bărbaţii şi femeile puteau trăi alături, ocrotiţi de legi şi în deplină linişte, în mijlocul unei societăţi întemeiate pe judecata sănătoasă a înţelepţilor.

Ascultând vorbele ei, i se părea şi lui Yuan că ea are dreptate când îi spunea:

— Yuan, mi se pare că în ţara dumneavoastră aţi rezolvat toate problemele umanitare ce ne preocupă pe noi. Admirabilele relaţii dintre părinte şi feciorul său, dintre prieteni şi prieteni, dintre bărbaţi şi bărbaţi – totul a fost prevăzut şi definitiv hotărât până în cele mai mici amănunte. Admir atât de mult resentimentul poporului dumitale faţă de actele de violenţă şi faţă de războaie!

Ascultând vorbele ei, Yuan îşi uita de copilăria lui şi nu-şi aducea aminte decât de faptul că el nu putea suferi violenţele şi războaiele, dar de vreme ce el nu le putea suferi, asta însemna că tot aşa trebuie să judece şi poporul

său, şi-şi aducea aminte de sătenii care erau împotriva oricărui război, aşa că vorbele ei nu puteau decât să fie întemeiate şi singurele care conţineau adevărul.

Uneori, când se uita la câte o gravură pe care o găsise fata şi o păstrase ca să i-o arate şi lui şi s-o examineze împreună, o gravură care reprezenta o pagodă înaltă, profilată pe cer, în vârful unui munte stâncos, sau câte o dulbină împrejmuită de sălcii plângătoare, cu câte un stol de gâşte care se plimbă pe luciul de umbră al apei, fata îşi oprea respiraţia în loc şi exclama cu glasul tremurat de emoţie:

— O, Yuan, cât e de frumoasă – adorabilă! De ce oare, când mă uit la aceste gravuri, mi se pare că vin dintr-un loc unde eu am trăit şi pe care-l cunosc? Simt în sufletul meu o dorinţă neînţeleasă de a le privi mereu. Cred că ţara ta este cea mai frumoasă ţară de pe pământ.

Uitându-se la aceste gravuri şi văzându-le cu ochii ei, îşi aducea aminte de frumuseţea pe care o văzuse el însuşi în timpul celor câteva zile petrecute la ţară, unde văzuse astfel de dulbine, aşa că accepta afirmaţiile ei ca pe ceva de la sine înţeles şi-i răspundea cât se poate de sincer:

— E adevărat; este o ţară foarte frumoasă.

Fata se uita tulburată la el şi adăuga:

— Cât de vulgari trebuie să-ţi părem noi dumitale şi cât de grosolană viaţa pe care o ducem – poporul nostru este un popor tânăr şi atât de primitiv!

Yuan începea să-şi dea seama că şi afirmaţiile acestea erau adevărate. Îşi aducea aminte de casa în care locuia, de ţipetele proprietăresei lui care de multe ori se supăra pe fiică-sa, aşa că uneori toată casa răsuna de gura lor, pe urmă îşi aducea aminte de săracii pe care-i văzuse în acest oraş, dar se mulţumea să-i răspundă cu blândeţe:

— Cel puţin în casa aceasta găsesc toată liniştea şi manierele politicoase cu care am fost obişnuit înainte de asta!

Când se găsea în situaţii ca aceasta, Yuan se simţea aproape îndrăgostit de ea şi îşi zicea cu mândrie: „Ţara mea o fascinează şi când se gândeşte la ea şi începe să viseze despre ce este acolo, devine nostalgică şi bună, aşa că toate asperităţile caracterului ei dispar şi rămâne ca orice femeie” ca apoi să se întrebe nu cumva va veni şi ziua când împotriva dorinţei lui va începe să o iubească. Uneori i se părea că ar putea să se întâmple şi aşa ceva şi încerca să se justifice zicându-şi: „Dacă ar trăi în ţara mea pe care o

consideră atât de mult drept ţară a ei, ar rămâne mereu aşa, blândă şi feminină, plină de admiraţie şi întotdeauna alături de mine, pentru a o ajuta şi a-i oferi tot ce doreşte”.

În astfel de împrejurări Yuan îşi zicea că ar fi bine să fie aşa; ar începe s-o înveţe limba lui, şi ar fi foarte plăcut să trăiască împreună într-o casă pe care ar pregăti-o ea însăşi aşa cum pregătise interiorul acesta pe care-l îndrăgise atât de mult pentru confortul şi liniştea ce i-o oferea.

Dar deşi se lăsa purtat pe aripile acestor visuri, ar fi fost peste putinţă să nu vină şi ziua când vedea că Mary s-a schimbat din nou, când violenţele ei îşi făceau iarăşi loc spre lumină şi personalitatea ei autoritară atotstăpânitoare era în stare să discute, să condamne şi să contrazică chiar pe tatăl ei, căci faţă de Yuan se purta mult mai îngăduitoare decât faţă de ceilalţi, aşa că el începea din nou să se sperie de ea şi presimţea că în firea acestei fete se ascund instincte primitive pe care nu e în stare să şi le stăpânească. În felul acesta îl atrăgea spre ea şi-l alunga, depărtându-l de nenumărate ori.

În anul al cincilea şi al şaselea de studii Yuan continuă să trăiască robit de legăturile dintre el şi această fată care era întotdeauna fie mai mult decât ar fi trebuit să fie o femeie – şi atunci se speria de ea – fie mai puţin decât o femeie şi în astfel de împrejurări i-ar fi fost peste putinţă să o dorească, dar cu toate acestea nu putea să uite cu totul că ea e totuşi femeie. Datorită firii lui prea pasionate şi prea statornice, ajunseră în cele din urmă, ca ea să fie singurul lui prieten adevărat în ţara aceasta străină.

Mergând înainte în felul acesta ar fi fost peste putinţă ca mai curând sau mai târziu să nu se apropie şi mai mult de ea, sau să se depărteze, aşa că se despărţiră, datorită unui amănunt de foarte puţină însemnătate.

Yuan era o fire care nu putea lua parte la toate nebuniile colegilor săi. În anul cel din urmă de studii la şcoală, se înscriseră doi fraţi care erau compatrioţi de-ai lui, dar originari din partea de miazăzi, unde oamenii nu iau viaţa prea în serios, au minţile zvăpăiate şi râd cu prea multă uşurinţă. Fraţii aceştia erau doi tineri zvăpăiaţi care se lăsau foarte uşor ispitiţi de viaţa uşoară ce se scurgea pe lângă ei şi erau mult simpatizaţi şi căutaţi la ocaziile când era nevoie de veselie, căci ştiau să cânte frumos şi să facă tot felul de ghiduşii care plac tineretului, aşa că de câte ori se întâmpla să aibă public care să-i aplaude, începeau să se strâmbe şi să joace ca nişte

adevărate paiaţe. Între aceştia doi şi Yuan era o prăpastie mult mai adâncă, decât între el şi oamenii de rasă albă, dar aceasta se datora nu numai faptului că ei nu vorbeau limba lui, fiind ştiut că cei din miazăzi şi cei din miazănoapte nu vorbesc aceeaşi limbă, ci din pricină că Yuan se simţea ruşinat de purtarea lor. Oamenii aceştia albi n-aveau decât să se tăvălească de râs, auzind şi văzând propriile lor nebunii, dar acesta nu era un motiv ca şi compatrioţii lui să se facă de râs. Când se întâmpla să audă hohotele lor de râs şi aplauzele, chipul lui rămânea rigid ca un sloi de gheaţă, deoarece presimţea şi era convins, că dincolo de veselia ascultătorilor, se ascundea un profund dispreţ.

Mai ales într-una din zile îi fu peste putinţă să suporte aceste scene. Se dădea o serată într-un anumit local la care se duse şi Yuan, împreună cu Mary Wilson, căci acum se duceau destul de des împreună la distracţiile din oraş, aşa că intrară în sală împreună cu ceilalţi colegi ai lor. La serata aceasta trebuiau să apară şi cei doi fraţi cantonezi, travestiţi în haine de ţărani. Îi văzu pe scenă, unul îmbrăcat în costum de fermier, cu o coadă lungă de păr fals, atârnându-i pe spate, iar celălalt în haine de femeie, grosolană şi guralivă. Yuan fu obligat să stea nemişcat şi să vadă pe cei doi fraţi făcând pe caraghioşii, prefăcându-se că se ceartă şi se înjură pentru o pasăre făcută din pânză şi pene, de care întindea fiecare dintre ei, până când o rupseră în bucăţi; vorbeau aşa fel ca toată lumea să-i poată înţelege, deşi păreau că vorbesc propria lor limbă. Spectacolul era foarte caraghios şi cei doi fraţi atât de spirituali, încât spectatorii nu se puteau stăpâni să nu râdă şi chiar Yuan trebui să zâmbească de câteva ori, deşi simţea un sloi de gheaţă în inimă. Mary râdea cu hohote, iar după ce fraţii ieşiră din scenă, ea se întoarse spre Yuan, cu obrazul crispat de râs şi-i spuse:

— Yuan, cred că aceasta este o scenă copiată fidel după ceea ce se întâmplă în ţara dumitale. Sunt foarte mulţumită că am putut-o vedea.

Cuvintele ei îi încremeniră numaidecât zâmbetul pe buze şi-i răspunse contrariat:

— Scena nu este câtuşi de puţin din ţara mea. Acolo nu mai sunt ţărani care să poarte coadă. Ceea ce ai văzut este o simplă farsă pe care poate s-o însceneze orice comedian de pe scena unui teatru din New York.

Văzându-l că pare jignit, fata se grăbi să adauge:

— O, fireşte, mi-am dat seama numaidecât. A fost o prostie şi nimic altceva, dar totuşi a avut o anumită savoare, nu-i aşa, Yuan?

Yuan nu mai zise nimic, ci stătu toată seara îngândurat, până când spectacolul se termină, pe urmă o însoţi acasă şi în faţa uşii se înclină şi plecă, deşi fata îl pofti să intre, iar el se gândise cu nerăbdare la ocazia aceasta ce i se va oferi, pentru a putea sta împreună de vorbă. Văzându-l că refuză invitaţia, fata se uita la el întrebătoare, fără să ştie care este motivul, deşi bănuia că ceva nu este aşa cum trebuie să fie; apoi dintr-odată se simţi cuprinsă de nerăbdare şi i se păru că s-a schimbat, că a devenit dificil şi că s-au înstrăinat unul de altul, aşa că se mulţumi să-i spună: „Atunci poate vei veni cu altă ocazie” şi-l lăsă să plece.

Întorcându-se spre casă, se simţi adânc jignit din cauză că ea nu stăruise mai mult şi-şi zise nemulţumit: „Caraghioslâcurile acelea au făcut-o să-şi închipuie despre mine că sunt mai puţin vrednic de atenţia ei, deoarece a văzut că cei de un neam cu mine sunt atât de proşti”.

Se întoarse acasă, revoltat împotriva lui însuşi, dar mai ales împotriva răcelii cu care se purtase fata faţă de el, aşa că se duse numaidecât la casa în care locuiau cei doi fraţi şi după ce bătu la uşă, intră în odaie şi-i găsi pe jumătate dezbrăcaţi, pregătindu-se de culcare. Pe masă era coada falsă, mustăţile şi tot ce întrebuinţaseră pentru a se deghiza, aşa că văzându-le, ar fi fost peste putinţă ca acestea să nu adauge şi ele ceva la amărăciunea lui, când le spuse cu răceală:

— Am venit numai ca să vă spun că aţi făcut o greşeală, procedând cum aţi procedat astă-seară. Cred că nu este o dovadă a dragostei de ţară ca să-ţi baţi joc de oamenii din neamul tău numai pentru plăcerea de a face pe alţii să râdă, mai ales că aceştia sunt întotdeauna gata să ne ia în bătaie de joc.

La început cei doi fraţi rămaseră consternaţi de vorbele lui şi începură să se uite unul la altul, apoi la Yuan; dar la urmă unul dintre ei izbucni în hohote şi al doilea îi ţinu numaidecât isonul, iar cel mai mare îi spuse în limba străină pe care o vorbeau cu toţii, căci în limba lor nu s-ar fi putut înţelege:

— Frate mai mare, noi îţi lăsăm ţie cinstea să aperi prestigiul ţării noastre. Ai demnitate destulă ca să mai poţi da unui milion de semeni ai noştri!

Pe urmă amândoi fraţii începură să râdă, aşa că Yuan nu fu în stare să mai suporte gurile lor strâmbate, ochii mici şi plini de veselie şi trupurile lor care li se cutremurau. Se uită la ei cum râd, pe urmă fără să mai zică nimic, se întoarse şi ieşi din odaie, închizând uşa pe urma lui:

„Oamenii aceştia din miazăzi, murmură el, nu au nicio înrudire cu noi, adevăraţi chinezi – sunt o adunătură ticăloasă…”

În aceeaşi noapte, stând întins în patul său şi urmărind tremurul umbrelor lăsate pe peretele alb al odăii de lumina lunii de afară, se simţi mulţumit că nu avea nicio legătură cu oamenii aceştia, că odinioară plecase de la şcoala de război, şi în ţara aceasta străină se simţea foarte departe de oamenii aceştia care erau consideraţi de aceeaşi rasă şi de acelaşi neam cu al lui. Îşi zicea cu mândrie că a rămas el singur, ca să dovedească oamenilor din ţara aceasta ceea ce este neamul său în realitate.

Avu nevoie de toată mândria pentru a se putea linişti, deoarece în noaptea aceasta era foarte susceptibil şi i-ar fi fost peste putinţă să accepte ca tocmai Mary, la aprecierea căreia ţinea atât de mult, să vadă neamul său într-o lumină atât de defavorabilă. I se părea că el însuşi i s-a expus în felul acesta, şi se simţea chinuit de umilinţe. Stătu singur şi abătut, înstrăinat până şi de aceşti doi compatrioţi ai săi cu care nu avea nicio legătură, dar mult mai abătut din pricină că Mary nu stăruise să intre în casă, şi-şi zise cu amărăciune: „S-a uitat la mine altfel decât până acum. Mă privea ca şi când eu aş fi fost unul dintre cei doi caraghioşi”. Pe urmă se hotărî să nu-şi mai facă sânge rău din cauza ei şi încercă să-şi aducă aminte de toate amănuntele care nu-i fuseseră plăcute în timpul relaţiilor dintre ei, de violenţele şi cuvintele ei, uneori tăioase ca o lamă de cuţit, de atitudinea ei care uneori nu era atitudinea indicată pentru o femeie în relaţiile cu un bărbat şi-şi aducea aminte de felul în care stătuse în faţa volanului maşinii, cu obrazul împietrit, ca şi când ar fi stăpânit o fiară monstruoasă pe care o sileşte să alerge din ce în ce mai repede. Toate aceste amintiri nu-i fuseseră plăcute şi sfârşi zicându-şi cu obişnuita lui mândrie: „Eu am obligaţiile mele pe care trebuie să le îndeplinesc cât se poate de conştiincios. În ziua când îmi voi termina studiile, jur că în catalogul acestei şcoli nu se va găsi niciun nume care să fie trecut înaintea mea. În felul acesta voi face cinste poporului meu.”

Astfel, într-un târziu, reuşi să adoarmă.

Dar cu toată singurătatea lui, îi fu peste putinţă să trăiască în uitare, căci Mary nu era de acord cu aşa ceva. Peste trei zile îi scrise din nou şi i-ar fi fost peste putinţă să nu-şi simtă inima tresărind, când văzu scrisoarea că-l aşteaptă pe masă. Singurătatea lui începuse să-l chinuiască mai mult decât

până acum, aşa că întinse mâna după scrisoare şi o deschise repede, ca să vadă ce-i va spune. După ce o citi, se simţi puţin decepţionat, deoarece cuvintele pe care le întrebuinţa erau cele obişnuite şi nu cum ar fi trebuit să scrii unui prieten pe care nu l-ai mai văzut de trei zile, deşi erai obişnuit să-l vezi în fiecare zi. Nu erau decât patru rânduri în care-i spunea că mama ei are o floare care a înflorit pentru prima dată şi că ar vrea să i-o arate, dacă ar fi dispus să vină ziua următoare înainte de amiază. Până mâine va înflori deplin… Atât era tot ce-i scria.

În clipa aceasta Yuan se simţea mult mai aproape de a iubi pe fata aceasta, decât se simţise până acum. Dar răceala cu care-i scria, îl făcea să se simtă nemulţumit şi din nou se gândi, cu aceeaşi încăpăţânare care-l caracteriza întotdeauna: „În sfârşit, dacă-mi scrie să mă duc să văd pe mama ei, mă voi duce la mama ei!" şi ca să se răzbune, îşi zise că dacă se va duce ziua următoare, nu se va ocupa decât de mama ei.

Zis şi făcut, când se opri în faţa florii, împreună cu soţia profesorului său şi se uită la petalele albe, Mary apăru alături de ei, punându-şi mănuşile, dar el se mulţumi să dea din cap fără să zică nimic. Ea însă nu era fata care să se mulţumească cu o astfel de atitudine. Deşi nu se oprise decât pentru a spune mamei sale ceva de toate zilele, în legătură cu gospodăria, se uită la Yuan îndelung şi cu o privire atât de calmă şi lipsită de orice altă preocupare, afară de adânca prietenie, încât deşi plecă numaidecât, Yuan îşi exprimă entuziasmul faţă de floarea pentru care-l chemase şi se interesă de aproape de tot ce spunea bătrâna ei mamă, deşi până acum el o considerase o femeie prea vorbăreaţă, prea grăbită cu laudele şi cu simpatia pe care lui Yuan i se părea că o risipeşte pentru toată lumea, fără nicio alegere. Dar acum, stând împreună în grădină, o găsi că este o femeie sinceră şi simplă, care nu ştie să se prefacă, foarte impresionabilă şi gata să se înduioşeze, aşa că se uita la o sămânţă încolţită din pământ, cum s-ar fi uitat la un copil şi era gata să plângă dacă se întâmpla ca cineva să taie din nebăgare de seamă o ramură de boboci de trandafir sau să calce câte un vrej de floare de straturi. Îi plăcea să-şi umple mâinile cu pământul afânat pe care-l potrivea împrejurul răsadurilor.

De astă dată Yuan se simţi în stare să împărtăşească sentimentele ei şi-i ajută să smulgă buruienile şi-i arătă cum trebuie să mute răsadurile să le întindă rădăcinile ca să nu stea îngrămădite când le schimba locul. Îi făgădui să-i aducă ceva seminţe din ţara lui şi un soi de varză, de culoare

verde-albă, foarte aromată, despre care era sigur că-i va plăcea. Amănuntul acesta îl făcu să-şi închipuie că face şi el parte din această familie şi se miră cum de femeia aceasta i s-a putut părea vorbăreaţă şi orice altceva, afară de entuziastă şi binevoitoare.

Dar nici astăzi nu avu prea multe de vorbit cu ea, în afară de ceea ce-i spusese despre flori şi legumele ce le cultiva în grădină. Foarte curând îşi dădu seama că felul ei de a judeca era tot atât de inocent ca şi al mamei lui de acasă; avea o mentalitate plină de bunăvoinţă care nu putea stărui decât asupra felurilor de bucate ce trebuia să le prepare, asupra conversaţiei cu o prietenă, asupra straturilor din grădină sau a unui vas de flori pe care trebuia să-l aşeze pe masă. Dragostea ei era rezervată pentru Dumnezeu şi pentru cei doi ai ei, iar acestei iubiri i se devota cu atâta dezinteres şi cu atâta simplitate încât de multe ori Yuan se simţea incapabil să înţeleagă un astfel de sentiment. Părerea lui era că femeia aceasta, care citea cu atâta uşurinţă încât ar fi putut citi orice carte şi ar fi înţeles-o, e plină de credinţe deşarte, ca orice ţăran din ţara lui. Îşi dăduse seama de toate aceste credinţe, chiar din ceea ce-i spusese ea însăşi, deoarece vorbindu-i despre o anumită sărbătoare a primăverii, îi spusese: „Acestei sărbători noi îi zicem sărbătoarea Paştilor şi în ziua aceasta Domnul nostru a înviat din morţi şi s-a înălţat la ceruri”.

Yuan însă nu îndrăznise să zâmbească, căci ştia limpede că astfel de legende există şi dăinuiesc în mijlocul popoarelor de toate neamurile; le citise şi el pe vremea când era copil, dar i se părea peste putinţă ca femeia aceasta să mai creadă în aşa ceva; totuşi simţi respectul ce tremura în cuvintele ei şi văzu bunătatea ochilor ei albaştri şi inocenţi ca ai unui copil sub coroana părului alb, aşa că-şi dădu seama că ea este convinsă de ceea ce spune.

Ceasurile petrecute aci în grădină desăvârşiră impresia făcută de privirea senină cu care se uitase Mary la el, aşa că după întoarcerea ei, Yuan îşi uită cu totul de nemulţumirea lui şi nu pomeni nimic despre ea, ci îi ieşi în cale, ca şi când n-ar fi fost despărţiţi unul de altul timp de trei zile. După ce rămaseră singuri, fata se uită la el şi-i spuse zâmbind:

— Vasăzică aceste două ceasuri ţi le-ai petrecut în grădină, împreună cu mama? Ea nu se mai gândeşte să-ţi dea drumul, după ce a reuşit odată să te prindă.

Zâmbetul fetei îl făcu şi pe el să se însenineze, şi o întrebă:

— Ea crede în poveştile acestea despre învierea din morţi? Avem şi la noi astfel de poveşti, dar numai rareori se întâmplă să le creadă cineva, căci nu le mai cred nici femeile, dacă se întâmplă să fie dintre cele cu carte.

— Da, Yuan, mama le crede, răspunse fata. Prin urmare acum vei putea înţelege care este motivul că mă străduiesc să te ţin departe de astfel de credinţe care pentru dumneata ar putea să pară false, dar în acelaşi timp vei înţelege şi motivul pentru care mă străduiesc să fac pe mama să le creadă, deoarece pentru ea aceste credinţe sunt adevărate şi necesare. Fără ele s-ar simţi ca şi rătăcită şi datorită lor a putut duce lupta cu viaţa, prin urmare va trebui să creadă până la moarte. Dumneata şi eu însă… noi vom trebui să avem credinţele cu care să putem trăi şi pentru care să putem muri.

Din dimineaţa aceea mama ei începu să îndrăgească pe Yuan atât de mult, încât uneori când se întâmpla să vorbească cu el despre ţara lui, îi spunea:

— Yuan, mi se întâmplă de foarte multe ori acum, să uit cu totul că dumneata nu eşti un tânăr american. Te adaptezi atât de bine la această viaţă.

— Mamă, Yuan nu va putea deveni niciodată american adevărat, se grăbea Mary să răspundă. Într-un rând se uită la el şi adăugă cu glasul scăzut: „Şi sunt foarte mulţumită că nu va deveni. Eu îl prefer aşa cum este”.

Yuan îşi aduse aminte şi după aceea de vorbele acestea ale lui Mary, căci de câte ori se întâmpla ca ea să intervină cu glasul tremurând de energie stăpânită, mama ei tăcea şi se uita la ea cu ochii tulburi, iar în astfel de împrejurări Yuan îşi zicea că nu mai este atât de duioasă faţă de el, cum fusese înainte de aceea. Dar după ce mai ieşi în câteva rânduri în grădină împreună cu ea, ca să-i ajute la curăţirea trandafirilor care în primăvara aceea fuseseră atacaţi de omizi, îşi uită cu totul de noua ei atitudine faţă de el. Şi chiar în timpul cât fu preocupat de stârpirea omizilor, se simţea tulburat şi se repezea furios după micile insecte care rodeau frunzele şi bobocii şi ar fi vrut să le distrugă pe toate dintr-odată. Dar se înfiora de scârbă, când întindea mâinile după ele şi nu pridiea să se spele de ajuns de fiecare dată, după ce termina cu această vânătoare. Bătrâna însă nu părea câtuşi de puţin supărată din pricina asta, dimpotrivă, se simţea foarte mulţumită de fiecare dată când putea prinde câte o omidă, pe care o omora cu sete, ca să se răzbune pentru pagubele pricinuite în grădină.

Astfel Yuan începu să se apropie sufleteşte de femeia aceasta în vârstă, dar în acelaşi timp se simţea mai legat şi de profesorul său. Adevărul era că de omul acesta nimeni nu se putea apropia prea mult, căci sufletul său era un amestec bizar de adâncimi şi simplitate, de credinţe şi intelectualitate. Yuan vorbea adeseori cu el despre cărţile lui şi despre ideile pe care le conţineau, dar de multe ori chiar în mijlocul câte unei conversaţii savante, gândurile bătrânului profesor se furişau spre o lume mai nebuloasă, unde Yuan nu-l putea urma, aşa că profesorul murmura cu glasul ridicat:

— Probabil legile acestea, Yuan, nu sunt altceva decât cheile destinate să deschidă uşa unei grădini închise, dar după ce am intrat, trebuie să aruncăm aceste chei şi să înaintăm cu toată îndrăzneala pe cărările ei, duşi numai de imaginaţie, sau dacă vrei, poţi să-i zici credinţă – grădina aceasta este grădina lui Dumnezeu – cel fără de sfârşit şi neschimbat, în a cărui fiinţă rezidă esenţa înţelepciunii, dreptatea şi bunătatea, cu alte cuvinte toate idealurile spre care legile făcute de noi, bieţii muritori, încearcă să ne conducă.

Acesta era felul în care medita bătrânul profesor, iar într-un rând Yuan, ascultându-l fără să înţeleagă ce spune, îi răspunse:

— Domnule profesor, pe mine lasă-mă în faţa porţii, căci mi-e peste putinţă să renunţ la cheie.

Bătrânul zâmbi cu tristeţe şi declară:

— Dumneata eşti exact ca Mary. Dumneavoastră, tinerii, întocmai ca puişorii din cuib, vă e frică să vă puneţi aripile la încercare şi să ieşiţi din lumea îngustă pe care o cunoaşteţi. Da, până în ziua când veţi înceta să priviţi lucrurile numai cu raţiunea şi veţi începe să aveţi încredere în vise şi închipuiri, ar fi peste putinţă ca din rândurile dumneavoastră să se ridice oameni al căror nume să conteze ceva în ştiinţă. Nici poeţi de valoare, nici oameni de ştiinţă mari – căci pe amândoi îi produc aceleaşi condiţii de viaţă.

Cuvintele „dumneata eşti exact ca Mary” îi rămaseră în minte mai adânc decât tot ce-i spusese cu această ocazie.

Era adevărat că el era exact ca Mary. Aceşti doi tineri, născuţi la mii de kilometri depărtare unul de altul, descendenţi a două neamuri care nu s-au amestecat niciodată între ele se asemănau totuşi între ei şi această asemănare era în primul rând cea caracteristică tinereţii de orice vârstă în

pornirile şi revoltele ei, pe urmă asemănarea dintre orice tânăr şi orice fată, indiferent de timp şi de caracterul de sânge.

Acum, când primăvara era aproape şi copacii grădinii înfrunziră din nou, iar în pădurea din apropierea casei începură să răsară florile de sub stratul de frunze uscate, Yuan simţi cum se trezeşte într-însul o nouă dorinţă de viaţă. În casa profesorului său ar fi fost peste putinţă să se găsească ceva pentru a-i înfrâna elanul. Între aceşti oameni îşi uită cu totul că este străin, uită deosebirile dintre ei, uită şi ochii albaştri ai celor doi bătrâni, ca şi ochii atât de frumoşi, cu sclipiri de lumini şi umbre ai lui Mary, aşa că nu i se mai păreau neobişnuiţi.

Mary începuse să fie mai drăguţă faţă de el şi de fiecare dată părea tot mai blândă, când stăteau împreună de vorbă. Nu era bruscă şi nici glasul ei nu mai părea atât de tăios. Obrazul i se mai rotunjise şi era mai puţin palidă, buzele îi deveniseră mai catifelate şi nu mai erau atât de încleştate, chiar în mişcările trupului ei era o mlădiere pe care nu o avusese înainte de asta.

Uneori, când sosea Yuan, ea părea foarte ocupată, aşa că venea şi pleca, fără să poată sta mai îndelung de vorbă. Dar după ce se desprimăvăra, Mary îşi schimba atitudinea şi fără ca vreunul dintre ei să se fi gândit anume, plănuiau ca în fiecare dimineaţă să se întâlnească în grădină. Astfel ieşea în fiecare dimineaţă, rumenă şi îmbujorată, cu părul negru pieptănat strâns în jurul capului şi stăteau de vorbă. Lui Yuan i se părea că rochia albastră îi şade mai bine decât altele, astfel că într-una din zile îi spuse zâmbind:

— În ţara mea oamenii se îmbracă în haine albastre. Culoarea aceasta ţi se potriveşte şi dumitale.

— Îmi pare foarte bine, răspunse fata şi zâmbi şi ea.

Într-una din zile – îşi aducea aminte de ea din pricină că venise de dimineaţă şi luase prânzul împreună cu ei – ieşi în grădină şi până să vină Mary, începu să plivească buruienile din straturile de pansele. Fata veni şi se opri în apropierea lui cu obrazul luminat, pe urmă o văzu că întinde mâna şi ia o frunză ce i se oprise în păr, iar când coborî mâna o simţi că-l atinge pe obraz, ca o alintare. Bănuia că gestul acesta al ei nu este premeditat, deoarece atunci când întindea braţul spre ea ca să-i ajute să treacă se ferea întotdeauna de orice contact fizic între ei, chiar peste câte o groapă ce-o întâlneau în cale. N-avea obiceiul caracteristic altor fete, de a întinde mâna fără niciun motiv spre tânărul cu care stă de vorbă şi la începutul cunoştinţei

lor, el nu-i simţise niciodată mâna, decât în contactul fugar şi rece al unei strângeri care ţinea loc de salut.

De astă dată însă fata nu încercă să explice acest contact dintre ei; după sclipirea privirilor şi rumeneala din obraji, îşi dădu seama că ea este conştientă de acest contact fugar, dar în acelaşi timp şi de faptul că el l-a simţit.

Se uitară unul la altul, pe urmă întoarseră privirea şi fata întrebă:

— Vrei să intrăm şi să ne aşezăm la masă?

— Să mă spăl pe mâini şi vin numaidecât, răspunse el cu glasul liniştit.

Astfel emoţia aceasta trecătoare se destramă.

Câtva timp după aceea se gândi, fără să stăruie prea îndelung, la acest contact dintre ei care-i aducea aminte de ceva similar, întâmplat de mult, între el şi fata care acum era moartă. I se părea straniu că alături de strângerea de mână făţişă şi energică de atunci, aceasta de acum, care fusese fugară şi neintenţionată, era totuşi mai reală şi mai neliniştitoare, deşi în fond nu însemna nimic, aşa că-şi zise: „Fără îndoială ea nici nu şi-a dat seama de gestul ei. Sunt un prost că mă gândesc la aşa ceva”.

Prin urmare încercă să uite ce s-a întâmplat între ei şi să-şi stăpânească gândurile acestea care nu puteau să fie în niciun caz la locul lor.

În timpul ultimelor luni ale acestei primăveri Yuan trăi o viaţă stranie şi cu îndoită înfăţişare. În intimitatea sufletului său păstra un locşor ascuns pe care această fată nu putea să-l încalce. Nici calmul acestor zile de primăvară, nici nopţile blânde luminate de lună, când se plimbau împreună în lungul străzilor pe sub bolta copacilor încărcaţi de frunza proaspătă, spre marginea oraşului pustiu, nici liniştea unei odăi sub ferestrele căreia se auzea murmurul stins al ploilor de primăvară nu erau în stare să-şi facă loc în sufletul său spre a pătrunde în această intimitate. Yuan se gândea adânc care să fie motivul care-l determină să se simtă atât de emoţionat, cum ştia că se simte uneori în apropierea ei, deşi nu era câtuşi de puţin de spus să se lase stăpânit de această emoţie.

Se întâmpla uneori ca fata aceasta albă să-l facă să se neliniştească, dar în acelaşi timp îi stăvilea pornirile, datorită aceloraşi amănunte despre care era convins că îi fac plăcere, dar totuşi se ferea de ele. Îi era dragă manifestarea frumosului în orice formă şi constata de multe ori că e fată frumoasă, aşa că ar fi fost peste putinţă să nu-i vadă fruntea senină şi gâtul alb încadrat de

părul negru, dar totuşi el nu era omul căruia să-i placă această albeaţă. De multe ori îi vedea ochii luminoşi, limpezi şi cenuşii sub arcul sprâncenelor negre, şi admira inteligenţa care-i făcea să se aprindă şi să lucească, dar cu toate acestea nu-i plăceau ochii ei cenuşii. Tot aşa şi mâinile ei mobile, repezi, pline de vioiciune şi expresive, i se păreau adorabile, dar prea greoaie în energia lor. Îi era peste putinţă ca astfel de mâini să-i fie dragi.

Totuşi se simţea mereu atras spre ea de o forţă stranie ce emana din toată fiinţa acestei fete, aşa că de multe ori în timpul lucrului din primăvara aceea, fie la câmp, fie în odaia lui, fie în timpul cercetărilor la bibliotecă, tresărea constatând că a început să se gândească la ea. În astfel de împrejurări se întreba: „Îmi va lipsi oare prezenţa ei, după ce mă voi întoarce acasă? Datorită acestei fete, între mine şi ţara aceasta există astăzi un fel de legătură?" Stăruia asupra acestei preocupări şi se gândea că poate ar mai putea întârzia o vreme ca să înceapă şi alte studii, ca pe urmă să se întrebe: „Care este pricina pentru care întârzii aici? Dacă întârzii din pricina ei, atunci pentru care motiv, căci eu nu doresc să mă căsătoresc cu o fată de rasa ei?" Dar simţea o strângere de inimă, când adăuga „Nu, prefer să mă întorc acasă". Pe urmă se gândea că după ce va pleca, probabil nu va mai avea ocazie să o revadă niciodată, deoarece i-ar fi fost peste putinţă să se mai întoarcă după ce va fi odată plecat. Dar când îşi da seama că-i va fi peste putinţă s-o mai vadă, începea să înţeleagă în acelaşi timp, că nu se poate nici să-şi mai amâne plecarea.

Poate frământarea aceasta ar fi continuat şi el ar mai fi aşteptat, până în ziua când ar fi găsit un mijloc pentru a-şi limpezi nedumeririle, dacă nu se întâmpla să primească ştiri de peste mare şi aceste ştiri să i se pară că sunt un fel de strigăt pe care i-l adresează patria lui.

În timpul anilor cât lipsise de acasă, Yuan primi foarte puţine ştiri despre ceea ce se întâmpla în patria sa. Ştia că acolo departe se poartă lupte mai mărunte, dar acestora el nu le dădea atenţie, deoarece ştia că în ţara lui războaiele mai mici se ţin lanţ.

În aceşti şase ani Wang Tigrul îi scrisese despre unul sau două războaie mai mici pe care le purtase el însuşi, unul împotriva unui căpitan de tâlhari, iar al doilea împotriva unui comandant de oaste care venise nepoftit şi călcase hotarele lui. Dar Yuan trecea repede peste astfel de ştiri, parte din pricină că lui nu-i plăceau războaiele, parte din pricină că veştile acestea i se păreau aproape ireale, în această ţară atât de depărtată şi paşnică, aşa că

dacă se întâmpla ca vreunul dintre colegii lui să-l întrebe din întâmplare: „Ascultă Wang, ce este războiul acesta nou care s-a dezlănţuit în China? Am citit despre el în ziare. E vorba despre unul Chang sau Tang sau Wang…”, Yuan se simţea ruşinat şi se grăbea să-i răspundă: „Nu e nimic… un război, ca orice caz de tâlhărie ce se întâmplă în orice parte”.

În scrisorile pe care mama lui i le trimitea regulat, tot din trei în trei luni, îi spunea uneori:

„Revoluţia câştigă teren, dar nu înţeleg cum reuşeşte. Acum, după ce Meng a plecat, nu mai avem în familia noastră niciun revoluţionar. Am aflat doar atât: că revoluţia a izbucnit în miazăzi. Totuşi Meng nu se poate întoarce acasă. Ştiu că el este printre aceşti revoluţionari, deoarece aşa ne-a scris, dar nu îndrăzneşte să vină acasă, chiar dacă ar vrea, deoarece dregătorii de aici sunt înspăimântaţi şi foarte porniţi împotriva celor din mişcarea revoluţionară”.

Yuan nu se simţea în stare să renunţe cu desăvârşire de a se mai gândi la ţara lui. Aşa că urmărea cu lăcomie toate ştirile ce le putea găsi, în legătură cu această revoluţie şi orice veste apărută în ziare, cum ar fi de pildă: „Vechiul calendar întemeiat pe lunile de lumină plină a fost înlocuit cu calendarul apusean”, sau „S-a interzis pentru totdeauna ca femeilor să li se mai lege picioarele”, sau chiar „Noile legi nu admit ca un bărbat să aibă mai mult de o singură femeie ca soţie”, şi tot felul de ştiri care circulau pe vremea aceea. Fiecare schimbare ce o aducea revoluţia el o primea cu mulţumire şi-şi închipuia că ţara lui va lua cu totul altă înfăţişare datorită acestor schimbări şi despre asta îi scrise şi lui Sheng, spunându-i:

„Vara viitoare, când ne vom întoarce acasă, nu ne vom mai recunoaşte ţara. Pare aproape peste putinţă, ca într-un timp atât de scurt, cum au fost aceşti şase ani, să se poată introduce atâtea schimbări”.

După multă întârziere Sheng îi răspunse la aceasta scrisoare:

„Vara aceasta te vei întoarce acasă? Eu n-am terminat încă. Aş vrea să mai stau aici un an sau doi, dacă tatăl meu va fi dispus să-mi trimită banii cu care să pot trăi”.

Cuvintele acestea ale lui Sheng ar fi fost peste putinţă să nu-i aducă aminte de femeia aceea care pusese pe muzică languroasă şi greoaie

versurile vărului său, deşi încerca să alunge gândurile acestea. Ar fi preferat însă ca Sheng să se întoarcă acasă cât mai curând. Era adevărat că el nu-şi luase încă licenţa, deşi îşi pierduse în scopul acesta vreme mai multă decât ar fi trebuit, şi se mira cum de vărul său Sheng nu pomeneşte niciodată nimic despre schimbările întâmplate în ţara sa. Dar îi trecea cu vederea această indiferenţă, deoarece nu era deloc comod, ca în ţara aceasta bogată şi paşnică să te gândeşti la revoluţii şi războaiele ce se desfăşoară în interesul unei cauze, aşa că el însuşi le uita uneori în timpul multiplelor sale preocupări.

Cu toate acestea, din ştirile pe care le afla, înţelegea că revoluţia a reuşit să cucerească teren, făcându-şi drum, ca şi înainte de asta, din partea de miazăzi a ţării, şi în timpul cât el îşi petrecea zilele cu cărţile lui şi întrebându-se care sunt sentimentele lui faţă de fata aceasta albă pe care o iubea şi totuşi n-o iubea, armata cenuşie a revoluţionarilor, în care era acum şi Meng, trecuse înainte, spre inima ţării lui şi ajunsese la marele fluviu. Bătălia se desfăşura acum acolo, dar Yuan era la zece mii de kilometri depărtare şi putea să trăiască liniştit.

În condiţiile acestea ar fi putut să-şi petreacă chiar toată viaţa. Dar cu totul pe neaşteptate într-una din zile înţelese că legăturile dintre el şi fata aceasta au început să se adâncească. Până acum trăiseră aşa cum se întâmplase să trăiască, fiind unul pentru altul ceva mai mult decât prieteni şi ceva mai puţin decât îndrăgostiţii, aşa că Yuan se obişnui ca în fiecare seară ei doi să stea puţin de vorbă împreună, după ce bătrânii se duceau să se culce. Faţă de ei niciunul nu trădase nimic. Dacă s-ar fi întâmplat ca vreunul dintre ei s-o întrebe ceva, Mary ar fi răspuns cât se poate de sincer: „Nu am nimic de spus. Între noi doi ce ar putea să fie decât o prietenie?” În realitate ei doi nu avuseseră până acum nicio convorbire ce nu s-ar fi putut desfăşura şi în faţa părinţilor, fără ca aceasta să le dea ceva de gândit.

Totuşi în fiecare seară lor li se părea că ziua nu s-a sfârşit încă, decât după ce puteau sta câteva clipe de vorbă, numai ei singuri, deşi nu vorbeau niciodată decât despre întâmplările obişnuite ale zilei.

Într-o seară din primăvara aceasta, se plimbau printre trandafirii plantaţi în lungul unei cărări cotite din grădină. La capătul cărării era un grup de copaci, şase ulmi care odinioară fuseseră plantaţi în formă de cerc şi care acum erau copaci bătrâni, cu trunchiuri groase şi ramurile pline de umbră. Între ulmii aceştia profesorul făcuse o laviţă, deoarece îi plăcea să vină şi să

mediteze aici la umbra lor. În seara aceasta umbra ulmilor era adâncă, fiind noapte cu lună şi toată grădina, afară de locul acesta, era înecată de o lumină limpede ca ziua. Când ajunseră sub copaci, fata se opri şi-i spuse:

— Cât de deasă este umbra acestor ulmi – după ce intri între ei, ţi se pare că te-ai rătăcit în întuneric.

Rămaseră amândoi nemişcaţi şi Yuan se simţi cuprins de o stranie emoţie, când constată cât e de limpede lumina lunii în cuprinsul grădinii:

— Luna este atât de strălucitoare, încât aproape poţi distinge culoarea frunzelor.

— Sau poţi simţi răcoarea umbrei şi căldura luminii, răspunse Mary şi făcu un pas spre lumină.

Dar când se întoarseră din nou până la capătul cărării, se opri Yuan cel dintâi şi o întrebă:

— Mary, nu ţi-e răcoare? căci acum îi putea spune fără nicio greutate pe nume.

— Nu… răspunse fata cu glasul stins şi, fără să-şi dea seama, se opriră amândoi în adâncul de umbră, pe urmă fata se apropie repede de el şi-l apucă de mâini.

În clipa următoare Yuan o simţi lipită de el şi braţele lui încinse împrejurul mijlocului fetei şi obrazul lipit de creştetul ei. O simţi cum tremură şi ştia că tremură şi el, apoi se lăsară alături pe laviţă şi fata ridică obrazul spre el şi întinzând braţele, îi apucă obrazul între palmele mâinilor şi o auzi spunând:

— Sărută-mă!

Yuan văzuse astfel de scene în filmele de la cinematograf, dar lui însuşi nu i se întâmplase până acum să facă aşa ceva; în clipa aceasta simţi că începe să plece capul şi buzele ei fierbinţi se lipiră de buzele lui cu toată ardoarea tinerească.

În aceeaşi clipă se dădu înapoi, dar i-ar fi fost greu să înţeleagă motivul gestului său, căci simţea într-însul îndemnul de a o ţine cât mai strâns şi mai îndelung lângă el. Dar mult mai puternic decât dorinţa era dezgustul neînţeles ce se ridica într-însul şi care nu putea să fie pricinuit de altceva decât de dorinţa trupului căreia el i se împotrivise întotdeauna. Se ridică numaidecât în picioare cutremurat de fiorul acesta fierbinte care-l înspăimânta, şi se simţi ruşinat şi zăpăcit în acelaşi timp de ceea ce se întâmplase. Din adâncul de umbră vedea chipul alb al fetei, ridicat spre el,

parcă ar fi vrut să-l întrebe de ce se fereşte de ea. Dar pentru nimic în lume n-ar fi fost în stare să-i răspundă ceva, căci în această clipă era conştient numai de faptul că nu trebuie să se mai apropie de ea. Într-un târziu reuşi cu mare greutate să îngâne:

— S-a făcut răcoare – trebuie să intri – eu trebuie să mă întorc acasă.

Cu toate acestea fata nu se mişcă de pe laviţă, iar după ce mai trecu o bucată de vreme, o auzi spunând:

— Du-te… dacă trebuie. Eu vreau să mai stau puţin în grădină…

La rândul său Yuan înţelese că atitudinea lui în această împrejurare n-a fost ceea ce ar fi trebuit să fie, dar totuşi, convins că s-a purtat cum s-a cuvenit, adăugă cu toată politeţea:

— Trebuie să intri în casă. S-a făcut răcoare şi ai putea să răceşti.

Fata îi răspunse cu indiferenţă şi fără să se mişte:

— Am şi răcit. Dar ce importanţă are aşa ceva?

Simţind răceala şi indiferenţa răspunsului ei, Yuan se întoarse în loc şi plecă fără să mai zică nimic.

Ajunse acasă şi se culcă, dar ceasurile treceau unul după altul fără să poată adormi. Se gândea numai la ea şi se întreba dacă o mai fi stând şi acum în umbra ulmilor din grădină. Se simţea adânc tulburat, dar cu toate acestea îşi dădea seama că a procedat aşa cum trebuia. Începu să murmure întocmai ca un copil pe care l-ai fi certat: „Nu mi-a plăcut ce s-a întâmplat. De fapt nu mi-a plăcut deloc.”

Ce s-ar fi întâmplat după aceea între ei ar fi fost peste putinţă ca Yuan să poată prevedea; căci ţara lui, ca şi când ar fi prevăzut cumpăna grea în care se zbate, îl chemă acasă.

Dimineaţa următoare se trezi cu gândul că va trebui să se ducă să vadă pe Mary, dar cu toate acestea întârzie să plece, cuprins de o teamă neînţeleasă, căci acum la lumina zilei îşi dădea seama că nu s-a purtat faţă de ea aşa cum ar fi trebuit, deşi era convins că ar fi fost peste putinţă să se poarte altfel decât aşa cum s-a purtat.

Dar după ce ajunse în casa profesorului său, îi găsi pe toţi trei consternaţi de ştirile publicate de ziare. Profesorul îl întrebă înspăimântat, imediat ce intră în casă:

— Spune, Yuan, se poate ca aşa ceva să fie adevărat?

Yuan se uită la ziarul pe care-l ţinea în mână şi văzu scris cu litere mari ştirea că într-un anumit oraş din ţara lui, revoluţionarii au atacat bărbaţii şi femeile albe şi i-au izgonit din casele lor, omorând pe unii dintre ei, între care câţiva preoţi, un profesor, un medic şi alţi câţiva. Yuan îşi simţi inima că a încetat să mai bată şi protestă:

— Aici trebuie să fie o greşeală, nu se poate…

Mary nu zicea nimic. Deşi nu se uitase la ea când intrase în odaie şi nu se uita nici acum, Yuan totuşi o vedea destul de limpede cum stă cu bărbia proptită în palme, fără să spună ceva şi uitându-se la el. Dar totuşi nu se întoarse spre ea. Continuă să citească pagina ziarului până la capăt şi repeta mereu:

— Nu-i adevărat – nu se poate să fie adevărat – aşa ceva nu se poate întâmpla niciodată în ţara mea! Iar dacă totuşi s-a întâmplat, atunci trebuie să fie un motiv groaznic pentru ca aşa ceva…

Stătu şi se uită cu ochii rătăciţi împrejurul său, ca şi când ar fi încercat să-şi explice motivul acestei nenorociri. Pe urmă auzi pe Mary vorbind. Vorbele ei, deşi o cunoştea destul de bine pentru ca să-şi poată da seama de starea sufletească în care se zbătea în aceste clipe, se înşirau limpezi, în aparenţă indiferente, dar totuşi tăioase şi calme:

— Ascultă, Yuan, am încercat şi eu să-mi explic motivul. Dar nu există niciunul – se pare că toţi aceştia au fost oameni paşnici şi inocenţi care au fost surprinşi, împreună cu copiii în casele lor şi atacaţi…

La vorbele acestea Yuan se uită la ea şi fata se uită la el cu ochii limpezi şi cenuşii, dar tot atât de reci ca un sloi de gheaţă. Ochii aceştia păreau că-l acuză, deşi în luminile lor tremura o sclipire mută care ar fi vrut să-i spună: „Mi-ar fi peste putinţă să nu-ţi spun ceea ce gândesc”. Dar cu toate acestea ochii ei îl acuzau.

Yuan îşi dădu toată silinţa să se poarte faţă de ei ca şi până acum, aşa că se aşeză pe un scaun şi începu să vorbească mai mult decât îi era obiceiul, încercând să-i liniştească:

— Voi chema la telefon pe vărul meu, Sheng, care fiind în oraşul acela atât de mare, ar fi peste putinţă să nu cunoască adevărul. Eu cunosc poporul din ţara mea – oamenii de acolo nu sunt în stare să săvârşească astfel de fapte – noi suntem o rasă civilizată – nu suntem sălbatici – suntem iubitori de linişte – nu ne plac vărsările de sânge. Nu se poate să nu fie o greşeală, sunt sigur că aşa trebuie să fie.

— Ştiu că trebuie să fie o greşeală, Yuan, repeta bătrâna mereu. Ar fi peste putinţă ca Dumnezeu să îngăduie ca misionarilor noştri să li se întâmple o astfel de grozăvie.

Auzind cuvintele ei, Yuan simţi că ceva îl sugrumă, şi era gata să strige: „Dacă aceşti misionari sunt tot ca preotul pe care l-am văzut eu…", dar privirile i se îndreptară spre Mary şi nu mai zise nimic. Fata se uită din nou la el şi în privirile ei tremura o dureroasă mâhnire mută, aşa că nu era în stare să scoată nicio vorbă. Simţi dorinţa să-i ceară iertare. Dar îşi stăpâni această dorinţă nesăbuită, căci dacă i-ar fi cerut iertare ar fi însemnat că el recunoaşte aceste grozăvii pe care nu putea să le admită ca posibile.

Nu zise nimic şi niciunul dintre ei nu vorbi, afară de bătrânul profesor care după ce termină ce avea de spus, se adresă lui Yuan:

— Te rog să-mi spui tot ce vei afla în legătură cu aceste evenimente.

Yuan se ridică numaidecât în picioare, căci în clipa aceasta n-ar fi dorit să rămână singur cu Mary şi plecă din casa lor îndurerat şi înspăimântat, ca nu cumva ştirile pe care le aflase să fie adevărate. I-ar fi fost peste putinţă să suporte o astfel de ruşine, mai ales din pricina presimţirii pe care o avea, că fata aceasta îl condamnă pentru atitudinea din seara trecută pe care o considera drept lipsă de statornicie a caracterului său. Prin urmare trebuia să-şi dea toată silinţa ca demnitatea poporului său să rămână nepătată de o astfel de faptă ruşinoasă.

Din ziua aceea nu se mai simţiră niciodată atât de aproape sufleteşte unul de altul, căci pe măsură ce treceau zilele, părea tot mai mult stăpânit de dorinţa de a-şi vedea ţara lui scutită de orice vină şi presimţea că dacă va reuşi, asta ar fi un fel de justificare pentru el însuşi. Ultimele săptămâni din anul acesta şcolar şi le petrecu preocupat de aceste gânduri. Va trebui să dovedească pas de pas, că ţara lui nu are nicio vină. Era adevărat, şi glasul lui Sheng părea că mai tremură şi acum în lungul firelor telefonice, ca atunci când îi spusese că ştirile publicate de ziare sunt adevărate. Yuan strigase enervat:

— Bine, dar de ce – cum se poate aşa ceva?

Glasul lui Sheng se auzi din nou atât de rece încât lui Yuan i se părea că-l vede cum ridică din umeri:

— Cine ar putea să-ţi spună? Plebea – comuniştii – cei fanatici din această mişcare – ar fi peste putinţă să afli adevărul în astfel de împrejurări…

— Nu pot să admit aşa ceva, ripostă Yuan îndurerat. Trebuie să fie un motiv – vreun caz de agresiune – trebuie să fie *ceva!*

— Adevărul nu-l vom putea afla niciodată, se auzi glasul liniştit al lui Sheng. Pe urmă glasul i se schimbă şi îl auzi întrebând: Când ne vom întâlni din nou, Yuan? A trecut multă vreme de când nu te-am mai văzut – când pleci acasă?

Yuan însă nu se simţea în stare să-i răspundă „foarte curând". Prevedea că va trebui să se întoarcă acasă; dacă nu va reuşi să-şi dezvinovăţească ţara, va trebui să se întoarcă acasă, cât mai repede, îndată ce va termina cu ce mai avea de făcut aici.

Din ziua aceea nu mai intră în grădină şi nici nu mai stătu singur cu Mary. În aparenţă erau tot prieteni, dar nu mai aveau să-şi spună nimic şi Yuan îşi zise că nu mai are nevoie să se întâlnească singur cu ea. Căci pe măsură ce se convingea că-i va fi peste putinţă să dovedească inocenţa ţării sale, presimţea că se înstrăinează tot mai mult de aceşti prieteni ai săi.

Cei doi bătrâni bănuiră noua lui atitudine, dar cu toate că se purtau faţă de el cu aceeaşi bunătate ca şi până acum, totuşi începură să se ferească şi ei de el, fără să-l condamne câtuşi de puţin, ci compătimindu-l pentru sensibilitatea aceasta a lui pe care totuşi nu erau în stare s-o înţeleagă în întregime.

Lui Yuan însă i se părea că ei îl condamnă şi că el poartă pe umeri toată răspunderea pentru faptele ţării sale. Acum, când citea zilnic ziarele şi afla despre faptele pe care le-ar fi săvârşit orice armată victorioasă, când trece printr-o ţară în dezordine, îşi simţea sufletul chinuit de deznădejde. Uneori se întreba ce o fi făcând tatăl său, deoarece armata înainta mereu spre regiunile din miazănoapte, în toate părţile victorioasă.

Tatăl său însă părea că e foarte departe. Aproape, poate chiar prea aproape de el erau străinii aceştia cumsecade, la care trebuia totuşi să se mai ducă din când în când, căci aşa voiau ei şi niciunul dintre aceştia nu pomenea despre ştirile publicate de ziare, căci bănuiau că ceea ce ştiu ei nu poate să fie pentru el decât o chinuitoare ruşine. Dar cu toate că niciunul dintre ei nu zicea nimic, tăcerea lor părea că-l acuză. Gravitatea cu care vorbea bătrâna şi răceala faţă de el, toate acestea îl acuzau, pe urmă rugăciunile lor, înainte de mâncare, când îl opreau şi pe el şi când bătrânul murmura în şoaptă cuvinte tulburătoare, ca acestea: „Izbăveşte-i Doamne, pre ei care sunt slujitorii casei Tale în ţara aceea depărtată, unde-şi pun viaţa

în primejdie ca să te preamărească pe Tine”, la care bătrâna adăuga cu adâncă convingere şi blândeţe: „Amin!”

Yuan nu era în stare să suporte rugăciunile acestea şi cu atât mai puţin *aminul* bătrânei, mai ales că Mary îi atrăsese atenţia asupra credinţei părinţilor ei, dar cu toate acestea acum îşi pleca şi ea fruntea, cuprinsă de un nou respect faţă de ei, şi înţelegea că astăzi ea crede mai adânc decât a crezut înainte de asta, deoarece ea era convinsă de realitatea nenorocirilor pentru înlăturarea cărora se ruga. Prin urmare până şi ea se aliase cu ei, împotriva lui, sau în orice caz aşa i se părea.

Astfel rămase din nou singur şi se pregăti, fără îndemnul nimănui, pentru examenele de sfârşit de an, după care împreună cu ceilalţi colegi ai lui trebuiau să se prezinte la examenul de licenţă. Fu singurul între toţi elevii şi singurul reprezentant al poporului său care primi simbolul erudiţiei. Singur numele lui fu pronunţat pentru acordarea înaltelor distincţii atribuite de facultate. Câţiva dintre colegii lui veniră şi-l felicitară, dar Yuan îşi zise că nu-l mai interesează dacă colegii lui îl vor felicita sau nu.

Îşi împachetă cărţile şi hainele fără ajutorul nimănui. La urmă de tot se gândi că poate cei doi bătrâni se vor simţi chiar mulţumiţi, văzându-l că pleacă, deşi bunătatea lor faţă de el nu se schimbase întru nimic. În orgoliul său Yuan nu se putu opri să nu se gândească:

— Oare nu cumva se temeau că mă voi căsători cu fiica lor şi din cauza asta erau neliniştiţi, aşa că acum se vor bucura, văzându-mă că plec?

Zâmbi cu amărăciune şi rămase convins că aşa trebuie să fie. Pe urmă, aducându-şi aminte de Mary, îşi zise: „În orice caz trebuie să-i fiu recunoscător – m-a ferit să devin creştin. Fără îndoială, o dată m-a salvat ea însăşi – dar o dată m-am salvat şi eu!”

Capitolul III

Exact cum în copilăria lui Yuan iubise şi urâse pe părintele său în acelaşi timp, tot aşa şi de astă dată părăsi ţara aceasta străină, cu sufletul încărcat de dragostea şi ura ce i-o inspirase. Totuşi nu putea să n-o iubească, chiar împotriva dorinţei lui, cum ar iubi oricine altul ceva frumos, tânăr şi plin de vigoare. Îi plăcea frumuseţea şi prin urmare trebuia să-i placă pădurile care acopereau munţii, îi erau dragi livezile în cuprinsul cărora nu se vedeau movilele sub care erau îngropaţi morţii, vitele din imaşuri, grase şi bine îngrijite, oraşele curate pe străzile cărora nu se vedea urmă de murdărie omenească. În acelaşi timp detesta toate aceste amănunte, căci i-ar fi fost peste putinţă să creadă că ar putea fi frumoase, proiectate pe peisajul colinelor sterpe din patria sa, dar în acelaşi timp îşi dădea seama şi de greşeala de a ridica movilele morţilor care-şi dorm somnul în mijlocul ţarinelor şi în apropierea celor vii, cum era la ei acasă. Când se uita din goana trenului la câmpurile mănoase ce se aşterneau în faţa lui, îşi zicea: „Dacă ar fi în ţara mea, mi-ar fi dragi, dar aici nu sunt ale mele”. Era incapabil să simtă dragoste deplină faţă de ceva frumos sau pentru un bun care nu-i aparţinea lui însuşi. Tot aşa, nu se putea apropia sufleteşte nici de poporul care stăpânea aceste bunuri şi frumuseţi ce nu-i aparţineau lui.

După ce se îmbarcă din nou pe bordul vaporului cu care se întorcea acum acasă, îşi petrecu multă vreme întrebându-se ce a câştigat în cei şase ani pe care i-a petrecut în ţară străină. Fără îndoială se întorcea acasă mult mai învăţat decât plecase. Creierul lui era plin de învăţături folositoare, iar într-un cufăraş avea o mulţime de caiete pline de însemnări şi cărţi de tot felul. Mai avea şi o lungă conferinţă pe care o ţinuse despre bolile moştenite ale grâului. Afară de asta, o traistă plină de grâu de sămânţă pe care-l alesese el însuşi din sămânţa întrebuinţată în timpul experienţelor sale şi avea de gând ca această sămânţă s-o semene la el acasă şi s-o cultive din ce în ce mai intens, până când va putea produce sămânţă destulă ca să poată da şi altora şi în felul acesta să îmbunătăţească recolta. Acestea erau lucrurile pe care le ducea cu el acasă.

Dar mai avea şi altceva. Anumite certitudini. Prevedea că în ziua când se va căsători, soţia lui va trebui să fie de aceeaşi rasă şi din acelaşi sânge cu al lui. El nu era ca Sheng. Pentru el pielea albă, ochii spălăciţi şi părul bălai nu reprezentau niciun fel de vrajă. Oricare ar fi fata pe care o va alege, ea va trebui să aibă ochii negri, părul negru şi netezit, pielea de aceeaşi nuanţă întunecată, cum era şi a lui. Va trebui să fie mlădiţă ruptă de pe tulpina neamului său.

Din seara aceea petrecută în umbra ulmilor din grădină, fata aceea pe care din anumite puncte de vedere o cunoştea foarte bine devenise pentru el o femeie cu totul străină. Nu se schimbase deloc, ci zi de zi vedea că este tot aşa cum a fost şi înainte, fermă, întotdeauna politicoasă, înţelegătoare pentru tot ce ar fi spus sau ar fi simţit el, dar cu toate acestea străină. Gândurile lor puteau să fie înrudite, dar totuşi emanau dintr-un suflet deosebit. De atunci nu încercase decât o singură dată şi pentru o singură clipă să-l atragă mai aproape de ea. Îl condusese la gară, împreună cu părinţii ei, şi când îi întinsese mâna, ca să-şi ia rămas bun, fata i-o ţinu strâns şi uitându-se la el, ochii cenuşii i se întunecară când îl întrebă:

— Vasăzică de aici înainte nici cel puţin nu ne vom scrie unul altuia?

Yuan care nu era în stare să jignească pe nimeni, pentru nimic în lume, văzându-i ochii îndureraţi, reuşi să îngâne:

— Ba da – fireşte – de ce adică să nu ne scriem?

Dar după ce se uită cu atenţie la obrazul lui, îl lăsă de mână, şi nu mai zise nimic, nici când mama ei încercă să intervină în conversaţia lor:

— Mai încape vorbă, sigur că Yuan ne va scrie.

Yuan le făgădui şi de astă dată că le va scrie şi le va spune tot ce va afla. Dar presimţea şi chiar în clipa când trenul începu să părăsească peronul şi se uită la obrazul lui Mary, îşi dădu seama că ea este conştientă de faptul că el nu le va scrie niciodată şi nici nu le va spune nimic. El se întorcea acum acasă, iar ei rămâneau pentru el nişte străini cărora nu le putea spune nimic. Ca şi când ar fi dezbrăcat o haină de care acum nu mai avea nevoie, tot aşa se despărţi şi de cei şase ani din viaţa lui, afară de cunoştinţele ce le lua cu el şi de cufărul cu cărţi… Dar gândindu-se aici, pe vapor, la aceşti şase ani, simţea că în sufletul său mai trăieşte şi acum regretul după tot ce văzuse în ţara aceasta străină şi i-ar fi plăcut să vadă şi la el acasă, şi pentru că nu putea urî pe cei trei din pricină că erau prea cumsecade; dar dragostea lui faţă de ceea ce rămânea în urmă nu putea să fie destul de adâncă, din

pricină că în drumul acesta spre casă, îşi aducea aminte de prea multe amănunte pe care le uitase. Îşi aducea aminte de tatăl său şi de străzile înguste, nici prea curate şi nici prea frumoase, şi-şi aducea aminte şi de cele trei zile petrecute la închisoare.

Dar încerca să se liniştească, zicându-şi că în timpul celor şase ani care trecuseră, revoluţia fără îndoială reuşise să schimbe totul. Nu se schimbase oare de atunci încoace totul în ţara lui? La plecarea lui de acasă, Meng era fugar, iar acum după cât îi spunea Sheng, el ajunsese căpitan în armata revoluţionară, şi putea merge unde poftea, căci nimeni nu-i mai sta în cale. Dar mai erau şi alte schimbări, căci după cât vedea pe bordul acestui vapor nu era numai el singur din neamul său. Mai erau câteva zeci de tineri şi de fete care se întorceau acasă, aşa cum se întorcea el acum. Toţi aceştia stăteau foarte mult de vorbă împreună şi mâncau la aceeaşi masă. Vorbeau despre tot ce se întâmplase şi de la ei Yuan află că micile străzi înguste şi întortocheate au fost dărâmate şi în locul lor s-au tăiat alte străzi noi şi largi ca în orice oraş din lume; află despre automobile care circulau departe pe drumurile ce duceau spre interiorul ţării şi că aceste automobile erau întrebuinţate de ţăranii care până acum erau obişnuiţi să umble pe jos sau cel mult călare pe măgăruşi; mai află câtă artilerie, câte aeroplane şi câtă armată echipată are mişcarea revoluţionară; de la ei mai află că acum bărbaţii şi femeile din ţara lui se bucură de drepturi egale, că este contrar legii ca cineva să fumeze sau să vândă opiu şi că toate relele din trecut au fost înlăturate.

Vorbeau despre atâtea lucruri pe care Yuan nu le cunoştea şi nici n-auzise până acum despre ele, încât se mira cum de se mai poate gândi la ce a fost odinioară şi se simţea din zi în zi tot mai nerăbdător să poată ajunge cât mai curând acasă în ţara lui cea nouă. Era mândru de tinereţea lui şi de faptul că tocmai acum poate să trăiască printre ai săi, aşa că într-una din zile, când stăteau împreună la masă, nu se putu stăpâni să nu declare:

— E mare lucru să te gândeşti că noi ne-am născut tocmai într-o vreme ca aceasta, când ne putem bucura de libertate şi ne putem trăi viaţa aşa cum înţelegem.

Tinerii şi fetele, se uitară mulţumiţi unul la altul şi zâmbiră, iar una dintre fete scoase piciorul frumos de sub masa şi li-l arătă, spunând:

— Uitaţi-vă la mine! Dacă m-aş fi născut pe vremea mamei mele, credeţi că aş fi avut ocazie să umblu pe două picioare sănătoase ca acestea? şi

începură să râdă cu toţii ca nişte copii când aud o glumă reuşită.

Dar râsul fetelor avea o semnificaţie mult mai adâncă decât simplă veselie, căci una dintre ele adăugă:

— În istoria poporului nostru se întâmplă pentru prima dată ca toţi să fim liberi. Pentru prima dată de la Confucius încoace!

Unul dintre tinerii veseli de la masă strigă:

— Jos cu Confucius! şi toate glasurile strigară în cor: Da, jos cu Confucius! pe urmă adăugară: Să-l dăm jos şi să-l lăsam jos împreună cu toate învăţăturile lui învechite, despre dragostea filială… pe care nu le putem suferi, cum nu-l putem suferi nici pe el!

Altădată vorbeau mult mai serios şi se sfătuiau ce ar putea face pentru ţara lor, căci între tovarăşii aceştia de drum ai lui Yuan nu era niciunul care să nu se gândească şi să nu dorească să-şi servească ţara. De fiecare dată auzeau împletindu-se în conversaţia lor cuvântul „patrie” şi „dragoste de ţară” şi începeau să-şi cântărească în mod serios defectele şi calităţile, în comparaţie cu alţi oameni de seama lor, spunând:

— Bărbaţii din apus sunt mai inventivi decât noi, au mai multă energie fizică şi curajul necesar de a duce până la capăt ceea ce încep.

— Dar noi în ce domeniu excelăm? întreba cineva, şi după ce se uitau unul la altul şi se gândeau îndelung, unul dintre ei răspundea: Noi excelăm în răbdare, în înţelegere şi în puterea de a lupta cu greutăţile.

Fata care adineaori îşi arătase piciorul de sub masă protestă:

— Puterea noastră de a lupta cu greutăţile vieţii este o dovadă a slăbiciunii noastre. Întrucât mă priveşte pe mine, eu sunt hotărâtă să nu mai îndur nimic – nimic ce nu-mi va plăcea, şi voi încerca să învăţ şi pe celelalte femei din ţara mea să nu îndure nici ele nimic. În ţara aceasta străină eu n-am văzut nicio femeie care să îndure ceva împotriva voinţei ei, şi cred că aceasta este explicaţia progresului lor realizat atât de repede.

Dar unul dintre tinerii de faţă care era mai glumeţ se grăbi să adauge:

— Da, în ţara aceasta străină, cei care îndură ceva sunt bărbaţii, prin urmare vă previn că de aici înainte va trebui să ne obişnuim şi noi, fraţilor, cu ceea ce ne aşteaptă! şi toţi începură să râdă, cum râd tinerii care nu iau lucrurile prea în serios; dar tânărul cel glumeţ se uită cu admiraţie la fata cea frumoasă care declarase că toate trebuie să se întâmple aşa cum doreşte ea.

Astfel băieţii şi fetele acestea, împreună cu Yuan, îşi petrecură zilele pe bordul vaporului în mijlocul unei veselii şi nerăbdări statornice de a ajunge cât mai curând în ţara lor. Nu-i interesa nimic, afară de persoana lor, căci toţi se simţeau plini de vigoarea tinereţii lor, mulţumiţi de cunoştinţele pe care le aveau şi de plăcerea de a se întoarce acasă, fiecare fiind încrezător şi convins că a fost predestinat, datorită unor calităţi speciale, să fie de folos epocii sale. Dar cu toată mulţumirea lor, Yuan nu se putea împiedica să nu constate că până şi termenii pe care-i întrebuinţau în timpul conversaţiei erau străini, şi că chiar atunci când vorbeau în limba lor, trebuia să adauge câte o expresie străină, pentru a exprima o noţiune pentru care în limba lor nu se găsea un cuvânt potrivit, fetele erau pe jumătate străine în felul în care se îmbrăcau, iar bărbaţii erau complet străini, aşa că dacă i-ai fi văzut de la spate, ar fi fost peste putinţă să bănuieşti din ce rasă fac parte. În fiecare seară tinerii dansau cu fetele, întocmai cum dansau şi străinii, uneori tot atât de lipsiţi de sfială, cu obrajii lipiţi şi ţinându-se de mână. Yuan însă nu dansa. În astfel de împrejurări el se ferea până şi de cei de un neam cu el, când îi vedea că fac ceea ce lui i se părea că este cu totul străin de preocupările lui. Deşi el însuşi dansase înainte de asta, totuşi îşi zicea: „Dansul acesta este un obicei străin”. Dar stătea la o parte şi pentru motivul că nu dorea să strângă în braţe una dintre fetele acestea. Se temea de ele, din cauză că vedea cu câtă uşurinţă întind mâinile după câte un bărbat şi el se ferise toată viaţa de astfel de gesturi.

Astfel treceau zilele de drum şi Yuan se întreba din ce în ce tot mai nerăbdător, cum i se va părea acum ţara lui, după ce petrecuse atâţia ani departe de ea. În ziua când trebuia să intre în port, trecu la prora corabiei să vadă cum se apropie litoralul de ei. Uscatul îşi arunca umbrele pe deasupra apelor Oceanului, cu mult înainte de a putea fi văzut. În verdele limpede şi rece al apelor Oceanului, Yuan putea vedea linia galbenă de argilă adusă de apele fluviului care treceau grăbite, venind de la depărtări de mii de kilometri, ca s-o amestece în apele mării. Linia aceasta era atât de limpede, încât părea că a fost trasă de o mână omenească, aşa că fiecare val era împins înapoi şi oprit în drum. La un moment dat Yuan simţi că a trecut linia Oceanului şi uitându-se în jos la vârtejurile de apă, îşi dădu seama că a ajuns acasă.

Ceva mai târziu, când se duse să facă o baie, căci era zi de vară şi cald, văzu că apa este galbenă şi se întrebă: „Oare să mă scald în apa aceasta?”

căci i se părea că nu poate să fie curată. Dar pe urmă se răzgândi: „De ce adică să nu mă scald în apa aceasta? E tulburată de pământul gras, în care zac osemintele strămoşilor mei!” şi după ce intră în apă, se simţi răcorit şi spălat de orice necurăţenie.

Vaporul intră încet în apa de la gura fluviului şi numaidecât apărură malurile galbene şi joase, lipsite de orice frumuseţe, cu casele mărunte şi joase, toate de aceeaşi culoare, fără nicio podoabă care le-ar fi făcut plăcute vederii, ca şi când ţara aceasta nu s-ar fi interesat de felul cum o văd oamenii. În drumul lor se aşterneau ca întotdeauna bancurile de argilă aduse de fluviu în calea apelor mării, pe care le zăgăzuia mereu mai departe, cucerind teren.

Până şi Yuan trebui să admită că peisajul nu este frumos. Se oprise pe covertă, alături de ceilalţi călători, de toate rasele şi neamurile şi se uitau la ţara aceasta nouă, iar pe unii îi auzi exclamând: „Nu pare deloc frumoasă, nu-i aşa? Nu e o vedere plăcută, cum ar fi de pildă, munţii din alte părţi”. Dar el nu răspundea nimic. Era mândru şi se gândea: „Ţara mea îşi ascunde frumuseţea. Este întocmai ca o femeie virtuoasă care se îmbracă în haine modeste când trebuie să iasă în pragul porţii ca să întâmpine străinii; numai între pereţii casei sale se îmbrăcă în haine de mătase înflorită şi-şi pune podoabele de aur şi cerceii de pietre scumpe”.

De ani de zile acum i se întâmpla pentru întâia dată să simtă nevoia să-şi formuleze gândul acesta într-un poem de patru versuri şi după ce-şi scoase carnetul pe care-l avea întotdeauna la el, îl aşternu numaidecât pe hârtie, iar la mulţumirea acestei zile se adaugă şi farmecul trecătoarei clipe de inspiraţie.

Apoi cu totul pe neaşteptate, din mijlocul câmpiei sumbre apărură turnurile unor clădiri pe care nu le văzuse la plecare, în ziua aceea când se trezise pe bordul unei corăbii împreună cu Sheng. Se uită la ele tot atât de mirat ca şi ceilalţi călători, iar turnurile se ridicau sus, scăpărând în lumina soarelui, pe deasupra câmpiei şi auzi un bărbat străin în apropierea lui: „Nu mi-aş fi închipuit că este un oraş atât de mare şi de modern” şi se simţi înfiorat de o mândrie ascunsă, văzând respectul cu care vorbea străinul, dar cu toate acestea nu zise nimic şi nici pe obrazul lui nu se oglindi mulţumirea lăuntrică, ci rămase nemişcat, sprijinit de bastingajul vaporului şi cu privirile îndreptate spre ţara sa.

În timpul cât se gândi la vorbele celui de lângă el, corabia trase la dană şi cât ai clipi, puntea fu inundată de o mulţime de oameni, lucrători de pe cheiuri şi din docuri, veniţi să găsească ceva de lucru, o ladă sau cufăr pe care să-l ridice în spinare sau alte treburi mai uşoare. Din fundul portului începură să se apropie ca un furnicar, bărcile mărunte pline de cerşetori care se boceau, întinzând coşurile spânzurate în vârful prăjinilor şi mulţi dintre aceştia erau măcinaţi de boli. Din cauza căldurii, lucrătorii care se urcaseră pe punte erau pe jumătate goi şi în graba de a găsi ceva, se strecurau printre călători, frecându-şi trupurile murdare şi asudate de hainele femeilor albe.

Yuan le văzu că se feresc din calea lor, unele dintre ele înspăimântate din pricina acestei năvale şi toate se cutremurau de scârbă, la vederea trupurilor murdare, picurând de sudoare şi mirosind respingător. Yuan se simţi ruşinat de gândul că cerşetorii şi oamenii aceştia vulgari fac şi ei parte din poporul său. Partea cea mai stranie era însă faptul că în această clipă detesta nu numai atitudinea acestor femei albe, ci şi pe cerşetorii şi oamenii aceştia grosolani şi pe jumătate goi, care năvăliseră pe punte, şi se gândi cu amărăciune: „Dregătorii oraşului n-ar trebui să îngăduie acestor oameni să iasă din cotloanele lor şi să se arate lumii în felul acesta. Nu e bine ca cel dintâi spectacol pe care-l văd străinii să fie tocmai acesta şi nici nu doresc decât atâta, pentru ca să ne poată defăima…”

Se hotărî să înceapă numaidecât ceva pentru îndreptarea acestui rău, căci i se părea că aşa ceva nu poate fi îngăduit; oricât de lipsit de însemnătate ar fi fost spectacolul acesta pentru altul, lui nu i se părea deloc lipsit de însemnătate.

Dar numaidecât se linişti. După ce coborî pe chei, văzu pe mama lui care venise să-l întâmpine şi alături de ea era şi Ai-lan. Împrejurul lor era o mulţime de lume, dar dintr-o singură aruncătură de ochi, Yuan constată cu mulţumire şi se aprinse la obraz, văzând că între toţi cei de pe chei, nu era nicio fată care s-ar fi putut compara cu Ai-lan. Chiar în timpul când salută pe mama lui şi-i simţi strângerea de mână şi căldura ochilor care se uitau la el zâmbind, îi fu peste putinţă să nu vadă privirile tuturor celor care veniseră cu vaporul îndreptate spre sora lui şi era foarte mulţumit că o puteau vedea, căci era de aceeaşi rasă şi de acelaşi sânge cu el. Scena şterse numaidecât amintirea spectacolului cu cerşetorii şi oamenii de jos care se repeziseră pe puntea vaporului.

Ai-lan era foarte frumoasă. Când o văzuse pentru ultimă dată, Yuan era băiat tânăr şi nu fusese în stare să-şi dea seama de frumuseţea ei adevărată. Dar acum, în timpul cât întârziară prin docuri, constată că Ai-lan ar fi putut sta alături de toate frumuseţile lumii fără să aibă nimic de pierdut din comparaţia cu ele.

Pierduse calitatea de pisicuţă pe care o avusese înainte de asta cu câţiva ani şi-i sta mult mai bine. Deşi privirile ochilor ei erau lucitoare şi repezi, iar glasul tot atât de mlădios ca şi până acum, reuşise totuşi să-şi însuşească o demnitate suplă şi desăvârşită în atitudini, aşa că numai rareori i se auzeau cascadele limpezi ale râsului. Părul negru şi pieptănat simplu îi încadra foarte frumos obrazul plin de drăgălăşenie. Nu se freza cum făceau alte fete şi nici nu şi-l ondula, ci-l purta netezit şi pe frunte cu bretonul scurt şi negru ca abanosul. Era îmbrăcată într-o rochie lungă şi simplă de culoarea argintului, cu gulerul înalt şi mâneci până la coate; rochia era strânsă pe trup, aşa că fără nicio exagerare îi modela forma umerilor, a mijlocului, a şoldurilor şi a pulpelor.

Yuan se uita la ea cu mândrie şi încântat de perfecţiunea formelor ei. Vasăzică în ţara lui erau şi astfel de femei!

La o mică depărtare de mama lui se oprise o fată înaltă, care nu părea să mai fie copil, dar cu toate acestea nu era pe deplin dezvoltată. Nu era atât de frumoasă ca Ai-lan, dar avea privirile limpezi şi pline de nobleţe, iar dacă Ai-lan n-ar fi fost de faţă, fata asta ar fi părut destul de frumoasă, căci deşi era înaltă, avea mişcări pline de graţie şi supleţe, avea un obraz palid, de formă ovală şi ochii negri şi mari sub sprâncenele fine şi drepte. În timpul veseliei şi al conversaţiei nimeni nu se gândise să-i spună cine este, dar tocmai când era să întrebe, îşi dădu seama că ar putea să fie Mei-ling, fetiţa care odinioară strigase în faţa porţii de la închisoare, când îl recunoscuse cea dintâi. Se înclină în faţa ei fără să zică nimic, şi tot aşa făcu şi fata, dar Yuan avu vreme tocmai de ajuns ca să constate că fata asta nu avea un obraz pe care l-ai fi putut uita cu uşurinţă.

Pe chei mai era şi nuvelistul Wu, de care Yuan îşi aducea destul de bine aminte şi din pricina căruia mama lui îl rugase să însoţească pe soră-sa în oraş. Îl văzu că aşteaptă plin de încredere în mijlocul celor de faţă, îmbrăcat în costum de modă apuseană, pe buze cu o mică mustaţă, cu părul netezit şi pomădat, de parcă ar fi fost lustruit şi în toată atitudinea şi gesturile lui se vedea un fel de siguranţă din care puteai deduce că se găseşte acolo unde

are dreptul să fie. Yuan avu prilejul să se convingă numaidecât de adevăr, căci după ce primele exclamaţii şi râsete de bucurie se stinseră, mama lui luă pe tânărul acesta de mână şi întinse mâna cealaltă după Yuan, ca să-i spună:

— Yuan, acesta este bărbatul cu care se va căsători Ai-lan. Am amânat căsătoria până după întoarcerea ta, căci aceasta a fost dorinţa lui Ai-lan.

Aducându-şi aminte de antipatia pe care omul acesta o inspirase odinioară mamei lui, se miră cum de nu i-a scris până acum despre ce au pus la cale, dar cu toate acestea ar fi fost peste putinţă ca de faţă cu el să poată întrebuinţa decât cel mult cuvinte de politeţe, aşa că-i strânse mâna după obiceiul din apus, şi-i spuse zâmbind:

— Îmi pare bine că voi putea participa şi eu la căsătoria surorii mele – asta înseamnă că am avut noroc.

Tânărul râse uşor şi puţin cam indolent, apoi coborî pleoapele, cum avea obiceiul şi uitându-se la Yuan, îi răspunse în englezeşte, cum se obişnuia acum:

— Sunt convins că norocul e de partea mea, şi-şi trecu mâna liberă prin păr, iar acum când i-o văzu din nou, Yuan îşi aduse aminte cât de frumoase i se păruseră odinioară mâinile acestui om.

Nefiind obişnuit cu acest fel de a vorbi, Yuan îi dădu drumul de mână şi se întoarse cuprins de oarecare sfială, apoi îşi aduse aminte că bărbatul acesta mai fusese căsătorit cu o femeie şi faptul i se păru cu atât mai ciudat, aşa că se hotărî să întrebe pe mama lui cum de lucrurile au putut ajunge în stadiul acesta. Deocamdată însă nu putea spune nimic şi după ce ieşiră în stradă şi se urcară în maşinile care-i aşteptau, trebui totuşi să recunoască fără înconjur cât de mult se potriveau aceştia doi, fiind amândoi de aceeaşi rasă, dar cu toate acestea cu mici deosebiri unul de altul. Îţi făcea aceeaşi impresie ca atunci când vezi un copac noduros, că a dat mlădiţe tinere şi pe vrejurile acestea desprinse din trunchiul scorojit încep să apară petalele delicate ale florilor.

Mama lui îl apucă din nou de mână şi-i spuse:

— Trebuie să ne întoarcem acasă, căci aici, în port, căldura e prea mare, din cauza razelor de soare reflectate în apă.

După ce ieşiră în stradă, mama lui se îndreptă, ţinându-l mereu de mână, spre maşina ei proprie, iar cu ei, de cealaltă parte, era Mei-ling.

Ai-lan se urcă într-o maşină mică, roşie, cu două locuri, împreună cu logodnicul ei. În maşina aceasta elegantă ei doi puteau trece drept un zeu şi o zeiţă a frumuseţii, căci capota maşinii era coborâtă, iar razele soarelui băteau asupra părului lor negru şi lucios, pe obrajii lor fragezi şi aurii, iar caroseria roşie nu numai că nu le umbrea frumuseţea fizică, ci scotea şi mai mult în evidenţă desăvârşirea formelor şi graţia trupurilor lor.

Ar fi fost peste putinţă ca Yuan să nu admire din nou această frumuseţe şi să nu se simtă mândru de rasa lui. În ţara aceea străină nu avusese niciodată ocazia să vadă o frumuseţe atât de încântătoare ca aceasta! Nu avea deci niciun motiv să-i pară rău că s-a întors acasă.

Dar în timp ce se uita la ei, din mijlocul mulţimii adunate să vadă plecarea acestor oameni bogaţi, se strecură un cerşetor şi apropiindu-se de maşina cea roşie, îşi încleştă mâinile pe uşă şi începu să se boccească: „Un ban de argint, stăpâne, un ban cât de mic!” Tânărul din maşină se întoarse şi strigă supărat:

— Ia-ţi mâinile murdare de pe maşină!

Cerşetorul însă nu-şi desprinse mâinile de pe uşa maşinii şi continuă să se boccească, până când tânărul se aplecă şi scoţându-şi pantoful din picior, un pantof de modă apuseană de piele, întoarse tocul şi lovi cerşetorul peste mână din toate puterile. Nenorocitul îşi duse degetele însângerate la gură şi gemu: „O, mamă!” şi dispăru în mijlocul mulţimii.

Numaidecât după aceea tânărul ridică mâna frumoasă şi făcu un semn lui Yuan, apoi dădu drumul motorului şi în lumina limpede a soarelui zvâcni o umbră roşie care se pierdu în faţa lor.

În primele zile după întoarcerea acasă, Yuan îşi stăpâni entuziasmul, până când va putea vedea cât mai mult din ceea ce se găsea împrejurul său. La început îşi zise cu un fel de uşurare: „Nu văd o deosebire prea mare aici – la urma urmei ţara mea este şi ea ca alte ţări din ziua de azi, prin urmare nu am de ce să mă sperii!”

De fapt aceasta părea să fie realitatea şi Yuan care se temuse pe ascuns că va găsi case şi străzi populate de oameni săraci şi murdari, rămase încântat când se convinse că aici este cu totul altfel decât îşi închipuise el. Impresia aceasta era cu atât mai puternică cu cât în timpul cât el lipsise, mama lui se mutase din căsuţa aceea mică în care locuise odinioară, într-o casă frumoasă

şi mare, clădită în stil străin. În prima zi când conduse pe Yuan în casa aceasta, îi spuse:

— Am închiriat-o pentru Ai-lan. Casa cealaltă i se părea prea mică şi prea modestă pentru a putea primi pe prietenii ei într-însa. Afară de asta, am procedat aşa cum ţi-am spus. Am luat pe Mei-ling în casa mea… Ascultă Yuan, îmi face impresia că este copilul meu. Ţi-am spus că vrea să se facă medic, ca şi tatăl meu? Am învăţat-o tot ce m-a învăţat el pe mine şi acum urmează cursurile unei facultăţi străine. Mai are doi ani până la terminarea studiilor, pe urmă va trebui să mai facă şi câţiva ani de practică la spital. I-am spus de multe ori să nu uite că în ceea ce priveşte afecţiunile interne, noi ştim mai bine ce ne lipseşte decât ar putea să ştie alţii. Cu toate acestea nu se poate tăgădui că în domeniul tăieturilor şi al cusutului, medicii străini sunt cei mai pricepuţi. Mei-ling, va învăţa şi una şi alta. Afară de asta mă ajută şi la îngrijirea copiilor pe care şi astăzi îi mai găsesc părăsiţi pe străzi – sunt multe cazuri de acestea, chiar acum în timpul revoluţiei acesteia care a învăţat tinerii şi fetele să se considere liberi.

— Eu mi-am închipuit că Mei-ling e tot copil – îmi aduc aminte de ea că pe vremea când am văzut-o, era fetiţa mică…

— A împlinit douăzeci de ani, răspunse doamna cu glasul liniştit, şi a depăşit de mult mintea copilăriei. În felul ei de judecată este mult mai matură decât ar trebui să fie la vârsta asta şi mult mai matură decât Ai-lan care este cu trei ani mai mare decât ea – e o fată foarte cumsecade şi liniştită. M-am dus într-o zi la spital, ca s-o văd cum ajuta unui medic care a tăiat unei femei o umflătură pe care o avea la gât şi am constatat că are mâinile tot atât de sigure în timpul operaţiei ca şi un bărbat. Doctorul a lăudat-o din cauză că a văzut-o că nu tremură şi nu se sperie la vederea sângelui. Nu se sperie de nimic – este o fată foarte curajoasă şi liniştită. Cu toate acestea, ea şi Ai-lan ţin foarte mult una la alta, deşi ea nu se duce niciodată la petrecerile favorite ale lui Ai-lan şi nici Ai-lan nu vrea să vadă operaţiile pe care le face Mei-ling.

În timpul acestei conversaţii, rămăseseră singuri în camera mamei lui, căci Mei-ling plecase de acasă şi nu-i deranja nimeni, afară de servitorii care veniră să aducă ceaiul şi prăjiturile, ca pe urmă să se retragă şi ei. Yuan se grăbi s-o întrebe:

— Mamă, eu credeam că Wu este căsătorit cu o altă femeie…

— Prevedeam că-mi vei pune această întrebare, răspunse femeia şi oftă. Am avut atâtea supărări din pricina lui Ai-lan! A vrut să se mărite cu el şi el a vrut să se căsătorească cu ea, aşa că nu puteam face nimic – toate stăruinţele şi sfaturile s-au dovedit fără folos. Acesta este şi motivul pentru care am închiriat casa aceasta mai mare, căci mi-am zis că dacă trebuie să se întâlnească, atunci e mult mai bine să se întâlnească aici, în casă, decât în altă parte – căci de întâlnit s-ar fi întâlnit în orice caz – şi tot ce puteam face era s-o supraveghez de aproape, până când el va reuşi să divorţeze de fosta lui soţie şi să devină liber… E adevărat că soţia lui a fost o femeie de modă veche, pe care i-au ales-o părinţii şi l-au căsătorit cu ea, pe vremea când avea şaisprezece ani. Dar nu ştiu de cine ar trebui să-mi fie milă, de biata femeie aceea sau de el. Îmi pare uneori că sufletul din mine se zbuciumă pentru amândoi. Am fost şi eu căsătorită în felul acesta şi bărbatul meu nu m-a iubit, aşa că puteam înţelege durerea ei. Cu toate acestea am hotărât să las pe fiica mea să se căsătorească cu cine-i place, deoarece eu ştiu ce înseamnă să nu fii iubită, şi tocmai din pricina asta mă doare pentru amândoi. Dar acum situaţia este limpezită… în felul în care se limpezesc astăzi astfel de lucruri – cu prea multă uşurinţă, conform noilor legi aduse de revoluţie. El e liber, iar ea, săraca se va întoarce în oraşul acela din interiorul ţării, unde trăieşte familia ei. M-am dus într-un rând la ea, căci trăia în aceeaşi casă cu el, dar cu toate acestea – după cât îmi spunea – nu trăiau împreună. Am găsit-o împreună cu cele două servitoare care-i împachetau hainele în două geamantane de piele pe care le cumpărase din ceea ce i se cuvenea pentru timpul cât i-a fost soţie. Nu mi-a spus decât atât: „Ştiam că aşa trebuie să se întâmple… ştiam că acesta va fi sfârşitul…” Nu este femeie frumoasă şi e cu cinci ani mai mare decât el; nu vorbeşte nici limbi străine, cum trebuie să vorbească femeile din ziua de azi şi a avut şi picioarele legate, deşi încerca să şi le ascundă în pantofi străini. Pentru ea, de fapt, acesta este sfârşitul – căci ce mai poate aştepta de aici înainte? N-am întrebat-o nimic, deoarece eu trebuie să mă gândesc la Ai-lan. Noi cei din vechea generaţie, nu mai putem face astăzi nimic, doar cel mult să lăsăm tineretul să-şi urmeze drumul pe care şi l-a ales… Cine ar putea să li se împotrivească? Ţara este toată cu susul în jos şi în orice caz nu avem pe nimeni care să ne conducă – nici constituţie, nici legi şi niciun fel de răspundere pentru faptele pe care le săvârşim.

Auzind-o cum sfârşeşte, lui Yuan îi venea să zâmbească. O vedea în faţa lui, femeie bătrână şi liniştită, întotdeauna melancolică, cu părul alb şi spunând aceleaşi lucruri pe care le spun întotdeauna oamenii în vârstă.

În sufletul său nu simţea decât curaj şi nădejde nouă. Din prima zi, chiar din primele ceasuri, după întoarcerea lui, i se păruse că oraşul acesta îi dă curaj. Părea că freamătă de muncă şi de bogăţie. În toate părţile pe unde trecuse, vedea magazine noi şi frumoase, magazine care vindeau maşini şi magazine care vindeau mărfuri aduse din toate părţile lumii. Nu mai erau atât de dese străzile acelea înguste şi cu prăvălii mici şi scunde în care se vindeau numai mărfurile indigene. Oraşul devenise un fel de centru al lumii şi palatele apăreau unul după altul, în nemijlocită apropiere şi din ce în ce mai înalte. În timpul celor şase ani cât lipsise din ţară, din pământ răsăriseră zeci de palate uriaşe care-şi îndreptau acum crestele spre cer.

În aceeaşi seară, înainte de a se duce la culcare, se apropie de fereastra odăii sale şi se uită pe deasupra oraşului, gândindu-se: „Arată aproape ca oraşul acela din străinătate, unde este Sheng acum”. În faţa ochilor săi săgetau lumini orbitoare şi jos în stradă, se auzeau maşinile în goană şi zvonul domolit a milioane de glasuri care tremurau adânc, întocmai ca pulsaţia vieţii în adâncul unui trup uriaş. Aceasta era ţara lui. Firmele luminoase proiectate în fundul întunericului erau scrise cu caracterele neamului său şi vorbeau despre mărfurile produse în patria sa. Oraşul acesta era al său şi părea tot atât de mare, ca orice oraş din altă parte de lume. Se gândi o clipă la femeia aceea pe care o dăduseră la o parte, ca să facă loc lui Ai-lan, dar încercă să-şi împietrească sufletul şi-şi zise: „Tot aşa trebuie înlăturaţi toţi cei care nu sunt în stare să-şi facă loc în lumea aceasta nouă. Aşa trebuie să se întâmple. Ai-lan şi Wu au dreptate. Mersul lumii nu poate fi oprit în loc”.

Pe urmă se întinse în aşternut şi adormi legănat de o adâncă mulţumire.

Timp de câteva zile, dus de valul entuziasmului său, Yuan cutreieră tot oraşul acesta uriaş. I se părea că norocul lui e mult mai mare decât ar fi îndrăznit să-l viseze, deoarece plecase din ţară, trecând porţile unei închisori, iar acum la întoarcere i se părea nu numai că s-au deschis porţile tuturor închisorilor, nu numai ale propriei lui închisori, ci că au căzut toate lanţurile robiei. Dorinţa tatălui său care spunea că trebuie să se căsătorească, chiar împotriva voinţei lui, i se părea că a trecut întocmai ca

un vis urât; tot vis urât i se părea şi amintirea că odinioară tinerii şi fetele fuseseră împuşcaţi, pentru că se străduiau să-şi cucerească libertatea. Libertatea pentru care muriseră ei era acum acordată tuturora. Pe străzile oraşului vedea în toate părţile trecând tineretul, cu privirile limpezi şi îndrăzneţe, bărbaţi şi femei, gata să facă tot ce-i taie capul, căci lanţurile robiei nu mai existau.

Peste câteva zile sosi o scrisoare de la Meng în care spunea:

„Aş vrea să vin să te văd, dar sunt obligat să stau aici în noua capitală. Vechile oraşe, vere, încercăm să le reclădim şi dărâmăm clădirile bătrâne, pentru a deschide noi artere de circulaţie care traversează oraşul întocmai ca un vânt prevestitor de furtună. Vom deschide străzi în toate părţile şi plănuim să dărâmăm toate templele vechi şi fără de folos pentru a înfiinţa şcoli în locul lor, căci în timpurile acestea noi, poporul nu are nevoie de temple. Am început să-i învăţăm ştiinţa… Cât despre mine, eu sunt căpitan în armata revoluţionară şi aghiotant al generalului care te cunoaşte de pe vremea când ai fost la şcoala de război. Generalul mi-a spus: «Scrie lui Yuan că am un loc pentru el unde îşi poate îndeplini misiunea». Aşa şi este, dragă vere, căci generalul a vorbit cu un om care e mult mai sus decât el şi acesta la rândul său s-a interesat în altă parte şi la facultatea de aici este un loc liber, unde tu ai putea să ţii cursuri din specialitatea ta şi ai putea să ne ajuţi la reclădirea acestui oraş nou”.

Citind scrisoarea aceasta plină de entuziasm, Yuan îşi zise: „Scrisoarea aceasta este de la Meng care a fost fugar – şi iată ce a ajuns!” Se simţi mulţumit să constate că patria lui are nevoie de el şi că-i oferă o slujbă. Stătu şi se gândi o vreme… Ţinea el cu adevărat să înveţe tineretul? S-ar putea ca acesta să fie cel mai bun mijloc pentru a-şi servi neamul. Îşi zise că va mai amâna câteva zile hotărârea ce o va lua, sau chiar pentru o vreme mai îndelungată, până când îşi va îndeplini obligaţiile faţă de familie.

Înainte de toate trebuia să se ducă la unchiul său ca să-i vadă familia; pe urmă mai rămânea şi nunta lui Ai-lan, care se ţinea peste trei zile, şi după asta trebuia să se ducă să vadă şi pe tatăl său. În oraşul acesta îl aşteptaseră două scrisori trimise de tatăl său şi când văzu caracterele energice şi tremurate, caracteristice oamenilor în vârstă, şi după ce le citi, îşi simţi sufletul înfiorat de vechea duioşie faţă de părintele său, şi-şi uită cu totul că odinioară s-a temut de el şi că l-a urât, deoarece în lumea aceasta nouă

Tigrul i se părea tot atât de perimat ca şi un bătrân actor, într-o piesă uitată. Da, va trebui să se ducă să vadă pe tatăl său.

Dacă cei şase ani reuşiseră să facă pe Ai-lan mult mai frumoasă decât înainte de asta şi pe Mei-ling din copil ce fusese o fată fermecătoare, îngreunaseră de povara vârstei şi umerii unchiului său, Wang Proprietarul şi ai soţiei acestuia. Deşi mama lui părea că este tot aşa cum o lăsase la plecare, doar că părul îi mai albise, obrazul părea ceva mai palid şi mai tras, dar trăsăturile erau mai caracteristice şi mai accentuate şi chipul mai puţin rotund, unchiul şi mătuşa lui însă i se părură slăbiţi de bătrâneţe. Acum nu mai locuiau în casa lor de odinioară, ci într-o casă împreună cu feciorul cel mai în vârstă, aşa că Yuan se duse la ei şi-i găsi într-o casă de modă apuseană pe care o clădise feciorul lor, în mijlocul unei grădini frumoase.

La umbra unui banan din această grădină se aşezase bătrânul Wang şi Yuan îl găsi aici, tot atât de nepăsător şi de mulţumit, ca şi imaginea unei zeităţi uitate de vreme. Acum renunţase la toate slăbiciunile lui din tinereţe şi nu mai avea decât o singură patimă; de a cumpăra din când în când miniaturi care reprezentau femei frumoase, aşa că adunase câteva sute, şi din când în când chema câte un slujitor să i le aducă şi se uita la ele pe rând. Aşa îl găsi Yuan şi de astă dată, cu o slujitoare alături, agitând un punkha[4], pentru a alunga muştele, şi întorcând foile albumului, cum le-ar fi întors pentru un copil.

Yuan era aproape să nu-l mai recunoască. Bătrânul său unchi, poate datorită tocmai pornirilor vii nestăpânite, reuşise să oprească bătrâneţea în loc, până în clipa cea din urmă, sau poate din cauză că din când în când fuma câte o lulea de opiu, cum se întâmplă de multe ori oamenilor în vârstă, sau cine ştie poate din alte pricini, destul că în ziua când se simţi copleşit de greutatea bătrâneților, slăbiciunea vârstei fu tot atât de neaşteptată ca şi furtuna venită din senin, aşa că trupul i se ogârji şi grăsimea pieri de pe el, iar astăzi pielea de pe el atârna atât de largă, încât părea o haină prea bogată pentru trupul lui sfrijit. Acolo unde odinioară trupul lui era sugrumat de grăsime, acum se vedea atârnând câte o bucată galbenă de piele. Felul de a se îmbrăca nu şi-l schimbase, dar şi hainele păreau că atârnă de pe el; purta aceleaşi satinuri bogate ca şi odinioară, dar hainele păreau făcute pe măsura lui veche, aşa că se înfăşura în ele ca în cearşafuri şi mânecile erau prea

lungi pentru braţele lui, iar gulerul venea prea jos şi i se vedea gâtul uscat şi pielea plină de creţuri, ca a unei găini.

Când se opri în faţa unchiului său, acesta îl salută şi se grăbi să adauge:

— M-am aşezat aici singur ca să mă uit la miniaturile acestea, căci soţia mea spune despre ele că sunt desfrânate.

Pe urmă începu să râdă cu glasul piţigăiat, cum făcea altădată, uitându-se spre slujitoare, iar aceasta începea să râdă şi ea, ca să-i facă plăcere, dar de uitat se uita la Yuan. I se părea că nu numai râsul, ci şi glasul unchiului său este mult mai subţire decât înainte de asta.

Într-un târziu, bătrânul întrebă din nou, fără să ridice ochii de pe miniaturile lui:

— Câtă vreme a trecut de când ai plecat? şi după ce Yuan îi răspunse, bătrânul întrebă din nou: Ce face feciorul meu al doilea? şi după ce-i răspunse şi la această întrebare, începu să murmure, parcă ar fi repetat o frază pe care o spunea de fiecare dată, când se gândea la feciorul său: Cheltuieşte prea mulţi bani în ţara aceea străină – feciorul meu cel mai în vârstă spune că Sheng cheltuieşte prea multe parale… pe urmă rămase îngândurat, până când Yuan încercă să-l mai înveselească, spunându-i:

— Mi-a spus că vara viitoare se va întoarce şi el acasă.

Bătrânul începuse să se uite la o fată care sta la umbra unor tinere trestii de bambus şi când îl auzi, murmură cu glasul stins:

— Aye, aye… spune că se va întoarce. Pe urmă păru că se gândeşte la ceva şi adăugă cu mândrie: Ştii că feciorul meu, Meng, a ajuns căpitan? iar când Yuan răspunse afirmativ, continuă: Este un căpitan cu trecere şi are o leafă frumoasă, dar afară de asta în vremuri tulburi, nu strică să ai un ostaş în familie – feciorul meu, Meng, are trecere mare între oamenii din ziua de azi. A venit să mă vadă şi era îmbrăcat într-o uniformă de acelea cum se poartă în străinătate, – aşa mi s-a spus – şi avea revolver la cingătoare şi pinteni – i-am văzut, cu ochii mei…

Yuan nu zise nimic, dar îi fu peste putinţă să nu zâmbească, gândindu-se că în puţinii ani care trecuseră, Meng care înainte de asta era un fugar împotriva căruia tatăl său vocifera la fiecare ocazie, acum ajunsese un căpitan cu care tatăl său se mândrea.

Tot timpul cât stătură de vorbă împreună, bătrânul părea că nu se simte tocmai la îndemână alături de Yuan şi începu să întrebuinţeze formule de politeţe, cum se obişnuieşte faţă de un musafir, nu faţă de un nepot, şi

întinse mâna după ceainicul care era pe o măsuţă din apropierea lor, ca şi când ar fi vrut să-i toarne şi lui, dar Yuan îl opri la timp. Pe urmă începu să se caute în buzunarele hainei ca să scoată luleaua şi să i-o ofere, până când Yuan băgă de seamă că unchiul său se uita la el ca la un musafir adevărat, iar în cele din urmă ridică ochii slăbiţi spre el şi-i spune:

— Ai ceva care mă face să mă uit la tine ca la un străin – hainele cu care eşti îmbrăcat sunt haine străine, şi umbli şi te mişti încât mă faci să cred că sunt în faţa unui om străin.

Yuan începu să râdă, dar cu toate acestea nu se simţi încântat de vorbele unchiului său şi nu ştiu ce să-i răspundă. Dar numaidecât după aceea îşi dădu seama că el, deşi abia lipsise şase ani din ţară, totuşi nu avea nimic de spus acestui om bătrân, şi nici bătrânul n-avea ce-i spune lui, aşa că se ridică şi plecă… Înainte de a ieşi din grădină, se întoarse şi se uită înapoi, dar unchiul său îl uitase de mult. Aţipise şi după ce mestecă de câteva ori din buze, rămase cu gura deschisă şi cu ochii închişi. Uitându-se la el, Yuan băgă de seamă că a adormit, deoarece o muscă i se aşeză pe obraz şi începu să coboare spre buzele lăbărţate fără ca el să se mai trezească, iar fata de lângă el îşi uitase să mişte evantaiul, căci se uita după el.

Ieşind din grădină, Yuan se duse să caute pe mătuşă-sa, căci trebuia să vorbească şi cu ea, iar până să sosească ea, el aşteptă în sala musafirilor şi începu să se uite împrejurul său. Din ziua când se întorsese acasă, începuse să cântărească şi să judece tot ce vedea, din punctul de vedere al concepţiilor lui noi şi de fiecare dată, fără să-şi dea seama, în raport cu standardul de viaţă cu care se obişnuise în ţara aceea străină. Aspectul acestei odăi îi plăcu foarte mult, deoarece i se părea că e mai frumoasă decât odăile pe care le văzuse până acum. Pe jos era un covor uriaş, plin de animale şi de flori amestecate între ele; pe pereţi erau tablouri cu peisaje însorite şi ape albastre, toate în rame aurite, iar la ferestre atârnau draperii grele de catifea roşie; scaunele erau toate tapiţate în roşu, largi şi comode; prin odaie se vedeau mai multe măsuţe de lemn negru sculptat, până şi scuipătorile nu erau dintre cele obişnuite, ci erau acoperite de păsări cu pene albastre şi flori aurite. În colţul cel mai depărtat al odăii, între ferestre, atârnau patru suluri de mătase care reprezentau cele patru anotimpuri: flori roşii de prun pentru primăvară, crini albi pentru vară, crizanteme cu petale aurii pentru toamnă, şi boabele roşii ale trestiilor delicate de bambus, acoperite de zăpadă, pentru iarnă.

Lui Yuan i se păru că este cea mai veselă şi mai bogată odaie pe care a văzut-o până acum, plină de atâtea lucruri, încât ar fi putut distra ceasuri întregi pe orice vizitator, deoarece pe fiecare măsuţă din odaie erau mici imagini sculptate în fildeş şi miniaturi de fildeş şi argint. Aici erau mult mai multe de văzut decât în odaia aceea cafenie şi ponosită, care i se păruse atât de prietenoasă şi de caldă în ţara străină. Începu să se plimbe prin odaie, aşteptând să se întoarcă slujitoarea şi să-l conducă în faţa mătuşii lui, când în faţa intrării se auzi zgomotul unei maşini şi numaidecât îşi făcu apariţia vărul său şi soţia acestuia.

Amândoi păreau că duc viaţă mai îmbelşugată decât şi-ar fi putut închipui Yuan. Vărul său părea bărbat în floarea vârstei şi era tot atât de gras cât fusese şi tatăl său în tinereţe; semăna mai mult cu tatăl său decât cu el însuşi, cel de odinioară, căci era îmbrăcat în haine străine şi cu toată severitatea acestora, ar fi fost peste putinţă să-şi ascundă pântecele enorm, iar obrazul lui neted semăna cu un pepene în pârg, deoarece din cauza căldurii se răsese şi în cap. Intră în casă picurând de sudoare şi după ce întinse pălăria de paie unui servitor care le ieşi în cale, Yuan văzu că are la ceafă trei valuri de grăsime care se distingeau foarte limpede din cauză că era ras.

Soţia lui însă era delicioasă. Nu mai era tânără şi avusese cinci copii, dar ar fi fost peste putinţă să crezi aşa ceva, căci după fiecare naştere îşi dădea copilul – cum era obiceiul în oraş – câte unei femei sărace care să-l alăpteze, iar pieptul şi mijlocul şi-l încingea strâns aşa că era tot atât de zveltă ca şi o fată. Yuan se uită la ea şi o văzu cât este de mlădioasă şi cu toate că împlinise patruzeci de ani, obrazul ei era rumen şi neted ca fildeşul, părul negru şi lucitor, ca şi când vârsta n-ar fi putut să lase nicio urmă pe trupul ei. Nu o supăra nici căldura. Se apropie cu paşi înceţi şi salută pe Yuan foarte amabilă şi gravă, dar numai după privirea plină de dezgust pe care o aruncă soţului ei, se putea vedea răutatea de care era capabilă. Faţă de Yuan însă fu cât se poate de politicoasă, deoarece acum nu-l mai considera drept un tânăr bădăran, venit dintr-un orăşel de provincie şi care nu era altceva decât băiatul cel mai mic al familiei. Acum era un bărbat care s-a întors din străinătate, un om care avea o diplomă de la o universitate străină şi prin urmare unul ale cărui păreri despre ea puteau să aibă valoare.

Pe urmă, după obişnuitele cuvinte de politeţe cu care se salutară şi vărul său porunci să aducă ceaiul şi se aşezară pe scaune, Yuan întrebă:

— Cu ce te ocupi acum, vere al meu mai în vârstă, căci, după cât văd, ai o situaţie materială prosperă?

Vărul său zâmbi mulţumit şi începu să se joace cu un lanţ gros de aur care-i atârna pe pântece, apoi îi răspunse:

— Sunt unul dintre vice-preşedinţii băncii celei noi care s-a deschis în oraş. Băncile din oraşele acestea străine fac afaceri strălucitoare în vremuri ca acestea, mai ales că războaiele nu pot ajunge niciodată până la noi, aşa că s-au deschis în toate părţile. Poporul îşi bagă banii în pământ. Îmi aduc aminte de bunicul nostru care nu s-a simţit liniştit până când nu a băgat în pământ tot ce a avut, dar chiar după aceea ar fi cumpărat mereu. Pământul însă nu mai prezintă aceeaşi siguranţă ca înainte de asta. Sunt şi regiuni unde ţăranii s-au răsculat şi au luat pământul din mâna proprietarilor.

— Şi nu se găseşte nimeni să-i oprească? întrebă Yuan mirat.

— Ar trebui ucişi! ţipă femeia supărată.

Vărul său însă ridică din umerii hainei lui străine şi dând din mâinile pufoase, îi răspunse:

— Cine să-i oprească? Cine este în stare să oprească astăzi o mişcare odată pornită la drum? Guvernul! adăugă el cu dispreţ, uitându-se la Yuan. Aiureala aceasta nouă, formată din comandanţii de oşti şi studenţime, căreia noi îi zicem guvern! Nu, astăzi toată lumea se gândeşte numai la sine. Aşa că banii încep să se scurgă spre băncile noastre, unde ne simţim la adăpost, sub paza armatei străine şi ocrotiţi de legile străine… Da, slujba pe care o am este foarte bună şi am obţinut-o cu ajutorul prietenilor mei.

— Prietenilor *tăi!* exclamă femeia cu dispreţ. Dacă n-aş fi fost eu care să mă împrietenesc cu soţia unui mare bancher şi cu ajutorul ei să cunosc pe soţul ei care a fost destul de amabil şi m-a ascultat…

— Da… da… Toate acestea le-am mai auzit, se grăbi soţul ei să răspundă şi nu mai zise nimic, parcă s-ar fi temut să continue discuţia şi ar fi existat anumite condiţii tainice, datorită cărora a reuşit să obţină situaţia de astăzi.

Pe urmă femeia întrebă pe Yuan cu glasul şi gesturile studiate parcă în faţa oglinzii, căci în timpul din urmă tot ce făcea şi spunea, părea dinainte premeditat:

— Care va să zică, Yuan, te-ai întors acasă bărbat întreg şi cunoscător în toate.

Yuan zâmbi cu modestie, ca şi când ar fi vrut să dezmintă pretenţia că el ar fi atât de priceput, dar femeia râse artificial şi ducându-şi batista de

mătase la gură, adăugă:

— O, sunt încredinţată că ştii mult mai multe decât ai vrea să ne spui şi nouă, deoarece ar fi peste putinţă ca după atâţia ani de lipsă de acasă, să te întorci în ţară fără să fi învăţat mai mult decât ştiai la plecare.

Yuan nu ştia ce să răspundă la vorbele soţiei vărului său, dar se simţea stânjenit, ca şi când s-ar fi găsit în faţa unei femei făţarnice ale cărei gesturi şi vorbe erau dictate de anumite scopuri ascunse; din fericire însă în clipa aceasta apăru o slujitoare care însoţea pe bătrâna stăpână a casei şi Yuan se ridică în picioare ca să salute pe mătuşă-sa.

Bătrâna îşi făcu apariţia în mijlocul acestei bogate odăi străine, sprijinită pe braţele slujitoarei. Era o femeie înaltă şi slabă, cu părul încă negru, dar cu obrazul plin de creţuri, deşi ochii ei erau tot atât de limpezi ca şi înainte de asta şi gata să se încrunte la tot ce văd în apropierea lor. La feciorul ei şi la noră-sa nici nu se uită, ci se uită la Yuan când se prosternă în faţa ei, apoi se aşează pe un scaun şi porunci slujitoarei:

— Adu-mi scuipătoarea!

După ce i-o aduse, bătrâna tuşi şi scuipă cu toată decenţa, pe urmă se adresă lui Yuan:

— Slavă cerului, sunt tot atât de sănătoasă ca şi înainte de asta. Doar că mă chinuieşte tusea aceasta şi flegma mă îneacă, mai ales dimineaţa.

Noră-sa se uită la ea cu scârbă, dar feciorul încercă s-o răzbune, spunându-i:

— Aşa se întâmplă, mamă, întotdeauna cu oamenii, după ce încep să îmbătrânească.

Bătrâna nu-l ascultă ce spune. Începu să se uite cu atenţie la Yuan şi după ce-l măsură cu privirea de câteva ori, de sus până jos, întrebă:

— Ce face feciorul meu al doilea în ţara aceea străină? Iar când Yuan îi spuse că se simte bine, bătrâna adăugă hotărâtă: După ce se va întoarce acasă, îl voi căsători.

Nora ei începu să râdă şi se amestecă în vorbă, fără să ţină socoteală de ce spune:

— Mamă, nu cred că Sheng ar fi dispus să se căsătorească împotriva voinţei lui – tineretul de astăzi nu se mai împacă cu aşa ceva.

Bătrâna se întoarse şi aruncă nurorii sale o privire din care se putea deduce că şi-a exprimat până acum de nenumărate ori părerea ce o are

despre ea, aşa că ar fi fost de prisos să înceapă din nou, prin urmare se adresă lui Yuan:

— Al treilea fecior al meu este dregător. Fără îndoială ai auzit despre el. Da, Meng a ajuns căpitan şi este mai mare peste mai mulţi oameni din armată.

Din nou i se repetau aceleaşi cuvinte şi Yuan zâmbi şi de astă dată, aducându-şi aminte de protestele de odinioară ale acestei femei împotriva lui Meng. Vărul său îl văzu că zâmbeşte şi lăsând din mână ceaşca de ceai din care sorbea, se amestecă în vorba lor:

— Aşa este. Fratele a venit împreună cu armatele învingătoare din miazăzi, iar astăzi are o slujbă de mare vază în noua capitală şi are sub porunca lui un număr de soldaţi, aşa că am aflat despre el ştiri pline de curaj şi de laudă. Acum poate veni aici la noi când îl trage inima, căci nu-l mai ameninţă nicio primejdie, din ziua când foştii dregători au fost alungaţi şi unii dintre ei au scăpat cu fuga peste hotare. Dar el e prea ocupat şi nu poate să se mişte de acolo de unde este.

Bătrâna însă nu suferea pe nimeni să vorbească de faţă cu ea, aşa că tuşi zgomotos şi scuipă, ca apoi să întrebe:

— Spune Yuan, ce slujbă îţi vei alege acum, după ce te-ai întors din străinătate? Cred că va trebui să câştigi o leafă foarte bună!

— Înainte de toate, răspunse Yuan cu blândeţe, după cum ştiţi, Ai-lan trebuie să se căsătorească de astăzi în trei zile; după aceea va trebui să mă duc să văd pe tatăl meu şi abia mai târziu să mă gândesc ce drum se va deschide în faţa mea.

— Pe Ai-lan aceasta, declară bătrâna accentuându-i numele, *eu* n-aş lăsa-o să se căsătorească cu un astfel de bărbat! Mai bine aş duce-o la mănăstire!

— Ai-lan la mănăstire! se auzi glasul nurorii care începu să râdă ascuţit şi plină de amărăciune.

— Dacă ar fi fata mea, aşa aş face! declară bătrâna categoric, întorcându-se spre nora ei.

Poate ar mai fi adăugat ceva, dar fu cuprinsă de o tuse violentă şi neaşteptată, aşa că slujitoarea trebui să o bată pe umeri şi să o frece pe spate, ca să poată respira.

Într-un târziu, Yuan îşi luă rămas bun şi plecă acasă, dar traversând străzile pline de lumina soarelui, căci se gândise că va fi mai bine să se întoarcă acasă pe jos, îşi zise că bătrânii aceştia doi sunt ca doi morţi în

mijlocul lumii de astăzi. Toţi oamenii în vârstă păreau acum morţi şi de mult îngropaţi. El însă era tânăr şi epoca lui abia începuse, iar în dimineaţa acestei zile pe toate străzile oraşului nu treceau decât oameni tineri… fete care râdeau vesele, îmbrăcate în rochiile lor înflorite, cu braţele goale, cum se poartă fetele în străinătate şi lângă fiecare fată era câte un tânăr cu ochi lucitori şi zâmbetul îndrăzneţ. În această dimineaţă tot ce vedea în oraşul acesta, i se părea mulţumit şi tânăr, el însuşi se simţea mulţumit şi tânăr, iar viaţa îi făcea plăcere s-o trăiască.

Dar veniră şi zilele când nimeni nu mai prididea să se gândească la altceva, decât la nunta lui Ai-lan. Ai-lan şi logodnicul ei erau foarte cunoscuţi în mijlocul tineretului bogat din oraşul acesta, nu numai între cei de rasa lor, ci şi de străini, aşa că aveau la nuntă mai bine de o mie de invitaţi, iar la ospăţul ce se da după ceremonie, cam tot atâţia. Yuan nu avu ocazie să poată vorbi cu Ai-lan între patru ochi, afară de cele câteva clipe cât stătură de vorbă, imediat după sosirea lui. Dar nici de data aceea nu i se păruse că ar fi vorbit cu ea cu adevărat. Râsul ei vesel de altădată dispăruse şi el nu era în stare să vadă ce se ascunde dincolo de calmul şi fineţea ei desăvârşită. Se uită la el cu aceeaşi privire sinceră de altădată şi-l întrebă:

— Eşti mulţumit că te-ai întors acasă, Yuan?

Dar când îi răspunse la această întrebare, băgă de seamă că deşi sora lui se uită la el, totuşi nu-l vede, deoarece privirile ei erau întoarse înăuntru, spre o preocupare ascunsă, aşa că ochii ei nu erau în realitate altceva decât două globule care străluceau de o lumină lichidă. Astfel tot timpul cât stătură de vorbă, Yuan se simţi înspăimântat de înstrăinarea pe care o vedea la sora lui, aşa că la urmă îi spuse cu toată sfiala:

— Mi se pare că te-ai schimbat – nu pari să fii fericită – căsătoria aceasta nu-ţi face plăcere!

Depărtarea dintre ei nu se micşoră, cu toate că fata deschise ochii mari şi se uită la el, iar glasul îi tremură de cascada ca nişte clopoţei de argint a râsului, când întrebă:

— Nu mai sunt atât de frumoasă ca înainte de asta, Yuan! Am început să îmbătrânesc, sunt palidă şi urâtă!

— Nu, nu e vorba despre aşa ceva… se grăbi Yuan să răspundă.

— Cum adică, şi se uită la el cu privirile pline de haz, cum făcea odinioară. Ai vrea să mă vezi că-ţi spun că vreau să mă mărit şi că vreau să

mă mărit numai cu tânărul acesta? Crezi, frate, că eu am făcut în viaţa mea ceva ce n-aş fi vrut să fac? Ştii foarte bine că eu am fost întotdeauna răutăcioasă şi încăpăţânată. Aşa spune mătuşa mea despre mine, iar mama deşi este prea bună ca să-mi spună aşa ceva, totuşi sunt convinsă că este de aceeaşi părere…

Dar deşi o văzu că se uită la el zâmbind şi că ridică din sprâncene, privirile ei erau tot atât de absente ca şi înainte de asta, aşa că nu mai stărui. Din ziua aceea nu mai avu ocazia să vorbească singur cu ea, căci în fiecare seară a celor trei zile cât mai erau până la căsătorie, pleca de acasă îmbrăcată de fiecare dată în altă rochie de mătase, de diferite nuanţe, şi chiar dacă se întâmpla să invite şi pe Yuan, el nu o vedea decât din depărtare, o siluetă adorabilă şi strălucitoare, care acum i se părea străină şi care nu se gândea decât la ea însăşi, iar pe cei dimprejurul ei îi vedea ca şi când i-ar fi văzut prin vis. Era atât de tăcută, cum nu fusese niciodată înainte de asta – din râsul ei de altădată nu mai rămaseră decât zâmbetele; ochii ei strălucitori odinioară erau numai catifelaţi, iar mlădierile trupului erau domolite şi pline de o graţie rece, în loc de zvâcnirile spontane şi tinereşti care o caracterizau. Renunţase la farmecul de tinereţe veselă şi adoptase acest farmec nou de tăcere şi graţie calmă.

În timpul zilei dormea somn ca de piatră. Yuan lua masa împreună cu mama lui şi cu Mei-ling, iar prin casă se mişcau încet şi orice zgomot era amuţit, până când se făcea din nou seară şi Ai-lan se trezea şi pleca să se întâlnească cu logodnicul ei în vreo casă din oraş, unde erau invitaţi. Dacă se întâmpla să se trezească mai devreme, timpul acesta îl întrebuinţa numai pentru a încerca rochiile pe care i le aduceau croitorii, iar între acestea era şi rochia de mireasă, dintr-o mătase de culoarea florilor de piersic şi cu vălul lung de fir de argint pe care-l aduseseră din ţări străine.

Yuan băgă de seamă că mama lui a devenit foarte tăcută şi gravă în timpul zilelor ce mai rămăseseră până la cununie. Nu vorbea aproape cu nimeni decât cu Mei-ling şi părea că fata aceasta îi este de mare ajutor la felurite treburi din casă. O auzea întrebând-o: „Ai dus bulionul în odaia lui Ai-lan?” sau: „Am văzut că Ai-lan e palidă; va trebui să-i duci în cameră laptele condensat sau o ceaşcă de supă ca s-o bea când se va întoarce acasă”. Într-un rând îi spuse: „Ai-lan va avea nevoie de două perle cu care să-i prindem vălul; treci pe la un bijutier şi spune-i să ne trimită ceva acasă ca să alegem.”

Era plină de astfel de atenţii mărunte faţă de Ai-lan şi Yuan înţelegea că e cât se poate de firesc ca o mamă să se poarte în felul acesta, aşa că era foarte mulţumit când vedea că avea un ajutor atât de preţios în fata aceasta, pe care o luase în casa ei. Într-un rând, când erau numai ei singuri în odaie şi aşteptau să li se servească masa, neştiind ce să-i spună, Yuan se adresă lui Mei-ling:

— Am constatat că eşti de mare folos mamei mele.

Fata se uită la el cu ochii umezi şi-i răspunse:

— Ea m-a salvat când eram în scutece şi m-au lăsat pe stradă.

— Da, ştiu, zise Yuan şi rămase foarte mirat văzând că fata nu se sfieşte câtuşi de puţin să-i vorbească despre întâmplarea asta, cum ar fi făcut alte fete, când ar fi trebuit să răspundă că sunt copii găsiţi care nu-şi cunosc părinţii. Considerând-o ca făcând parte din această familie, deoarece ea însăşi arăta un devotament filial mamei lui, adăugă: Mi-ar face plăcere să o văd mai mulţumită acum, când sora mea se mărită. Eu credeam că aproape toate mamele sunt mulţumite când văd că fiicele lor se căsătoresc.

Mei-ling însă nu răspunse nimic la vorbele acestea ale lui. Întoarse capul şi în aceeaşi clipă apăru un slujitor care aducea friptura, aşa că se ridică de pe scaun şi îi luă serviciul din mână ca să-l aşeze ea pe masă. Yuan o urmări cu privirea şi băgă de seamă că mişcările ei erau cât se poate de simple şi de fireşti, fără să aibă nimic din umilinţa obişnuită a slugilor. Uitându-se la ea, îi văzu trupul zvelt şi vânjos, mâinile energice şi repezi, fără mişcări de prisos, şi-şi aduse aminte că de câte ori mama lui o întreba dacă a făcut cutare sau cutare lucru, nu se întâmpla niciodată să găsească ceva nefăcut.

Astfel zilele ce-i mai despărţeau de căsătoria lui Ai-lan trecură destul de repede. Nunta era fastuoasă şi se dădea în cel mai mare hotel din oraş, iar invitaţii fură poftiţi să vină la o oră anumită dinainte de amiază. Dar deoarece părintele ei nu putea fi de faţă şi nici unchiul ei n-ar fi fost în stare să stea atât de îndelung în picioare, locul acestora alături de mama ei care nu o părăsea niciodată, îl ţinu vărul cel mai în vârstă.

Căsătoria se oficie în conformitate cu noile obiceiuri şi se deosebea foarte mult de felul simplu în care bunicul lor, Wang Lung, se căsătorise cu soţiile lui, dar tot atât de mult se deosebea şi de felul în care se căsătoriseră feciorii, după obiceiurile moştenite de la strămoşii lor. În timpul acesta oamenii din oraş îşi căsătoreau feciorii şi fetele în diferite feluri, unii în

conformitate cu un ceremonial care mai păstra ceva din vechile obiceiuri, alţii adoptaseră obiceiurile noi; fără îndoială, Ai-lan şi logodnicul ei ar fi fost peste putinţă să admită alt ceremonial decât cel de ultimă oră. Din cauza aceasta aduseseră orchestre străine şi în toate părţile aşezaseră flori care costau ele singure câteva sute de arginţi. Invitaţii sosiră îmbrăcaţi fiecare după obiceiul rasei lor, căci între prietenii lui Ai-lan şi ai viitorului ei soţ erau mulţi străini. Toţi aceştia se adunaseră în holul uriaş al hotelului. Străzile din apropiere erau pline de vehicule şi de sărăcimea care venise să vadă şi ea tot ce se poate vedea şi eventual să câştige ceva din cerşit sau strecurându-şi pe nesimţite mâinile în buzunarele celor din apropierea lor ca să ia ce putea fi luat, deşi fuseseră tocmiţi paznici anume care-i opreau să se apropie.

Prin mijlocul acestei mulţimi care înţesase strada din faţa hotelului, Yuan trecu în maşină, împreună cu mama lui şi cu Ai-lan, dar şoferul trebuia să sune mereu, pentru a-şi putea tăia drumul printre oameni. Când paznicii văzură maşina care aducea mireasa, se repeziră numaidecât în calea lor şi începură să strige: „Faceţi loc – faceţi loc!” şi mulţimea se feri pentru a-i lăsa să treacă.

Ai-lan trecu mândră printre oamenii adunaţi în faţa intrării, dar nu zicea nimic, ci sta cu capul puţin plecat sub vălul de mireasă, pe care i-l prinseseră pe creştet cu două perle, şi în jurul capului cu o cunună de flori de lămâiţă. În braţe ducea un buchet mare de crini şi trandafiri albi din care se desprindea un miros puternic.

Lumea nu văzuse până acum o fiinţă atât de desăvârşită. Yuan însuşi părea emoţionat de frumuseţea surorii lui. În jurul buzelor îi juca un zâmbet rece pe care încerca să şi-l stăpânească, iar de sub vălul de argint ochii ei săgetau cu sclipiri albe şi negre, căci era conştientă de frumuseţea ei şi ar fi fost peste putinţă ca aceasta să aibă vreo nuanţă pe care ea să nu o fi exaltat la maxim. Mulţimea se feri tăcută din calea ei şi când coborî din maşină, mii de ochi se îndreptară spre ea, sorbind întreagă această frumuseţe, la început în tăcere, pe urmă murmurele începură să se înteţească tot mai mult: „A, iat-o! O, cât e de frumoasă, cât e de frumoasă! Cine a mai văzut o mireasă ca aceasta!” Toate şoaptele acestea de admiraţie Ai-lan le auzea, dar se prefăcea că nu aude nimic.

Tot aşa, când intră în holul hotelului şi muzica începu să cânte, invitaţii întoarseră capul spre ea şi rămaseră muţi de admiraţie. Yuan, care intrase

înaintea lor şi se oprise alături de bărbatul cu care trebuia să se căsătorească, se întoarse şi o văzu înaintând încet printre invitaţi, iar în faţa ei veneau două fetiţe îmbrăcate în alb care aruncau trandafiri pe jos, pentru a-i aşterne drumul, şi văzu fetele care o însoţeau, îmbrăcate în rochii de mătase de toate culorile, aşa că i-ar fi fost peste putinţă să nu rămână uimit în faţa unei astfel de frumuseţi. Dar cu toate acestea, chiar în aceste clipe – deşi despre amănuntul acesta îşi putu da seama abia mai târziu – pe Mei-ling o vedea mai limpede decât pe toate celelalte fete, căci ea era între însoţitoarele lui Ai-lan.

După ce se termină ceremonia nunţii şi contractul matrimonial fu citit, după ce se înclinară în faţa celor care reprezentau familia şi în faţa invitaţilor şi a tuturor celor cărora li se cuveneau dovezi de politeţe, după ce se termină ospăţul şi veselia, iar perechea noilor căsătoriţi plecă în călătorie, Yuan se întoarse acasă şi gândindu-se la ceremonia care trecuse, îşi aduse aminte de Mei-ling şi rămase foarte mirat că se gândeşte la ea. În cortegiul nupţial ea mergea singură în faţa lui Ai-lan, dar nici frumuseţea miresei nu fusese în stare s-o facă să treacă nebăgată în seamă. Yuan îşi aducea aminte că purta o rochie vaporoasă de nuanţa merelor verzi, cu mânecile foarte scurte şi gulerul înalt aşa că obrazul ei palid părea mai limpede şi cu trăsături pline de energie. Deosebirea dintre ea şi Ai-lan îi ajuta să ocupe un loc demn alături de o astfel de frumuseţe. Obrazul lui Mei-ling nu-şi datora farmecul inerent culorii, variaţiunilor de lumină şi sclipirilor din ochii ei, cum era cazul cu Ai-lan. Atitudinea ei, datorată liniilor armonioase şi desăvârşite, îşi va păstra supleţea – gândea Yuan – şi mândria, mult după ce va trece de prima tinereţe. Chiar acum părea mult mai în vârstă decât era cu adevărat. Dar într-o bună zi, când va începe să îmbătrânească, nasul ei fin şi scurt, obrajii ovali şi bărbia frumos adusă, buzele arcuite şi părul negru, pieptănat întins, va împrumuta înfăţişării ei un farmec de nouă tinereţe. Viaţa nu o putea schimba prea mult, deoarece chiar acum se putea vedea în atitudinea ei o anumită gravitate, aşa că după ce anii de vârstă se vor îngrămădi împrejurul ei, va putea totuşi să rămână multă vreme tânără.

Yuan îşi aducea acum aminte de această gravitate a ei. Dintre toţi cei care luaseră parte la nuntă, numai doi inşi aveau înfăţişarea gravă şi aceştia erau mama lui şi Mei-ling. Chiar în timpul ospăţului şi al veseliei, când împrejurul meselor înţesate de lume vinul de toate neamurile începuse să curgă din belşug, când paharele se ciocneau şi la veselia şi râsul general

participa şi mirele şi mireasa, făcându-şi loc printre invitaţi, de la masa unde sta el, băgă de seamă că chipul mamei lui şi al lui Mei-ling, rămăsese grav. Vorbeau împreună cu glasul în şoaptă, dând îndrumări slujitorilor, sau se sfătuiau cu directorul hotelului, şi Yuan îşi închipui că înfăţişarea lor gravă se datorează grijilor ce le aveau într-o astfel de împrejurare, prin urmare nu se mai gândi la acest amănunt, ci începu să se uite în largul salonului strălucitor de lumină.

Dar în aceeaşi seară, după ce se întoarseră acasă şi apartamentul lor se cufundă în tăcere, căci nu se auzeau decât slugile care treceau făcând ordine prin camere, mama lui se aşeză într-un fotoliu şi părea atât de abătută, încât Yuan îşi zise că va trebui să facă ceva, pentru ca s-o înveselească, aşa că-i spuse:

— Ai-lan a fost foarte frumoasă – cea mai adorabilă fiinţă pe care am văzut-o vreodată – cea mai fermecătoare femeie.

— Da, răspunse femeia cu gândurile duse, a fost frumoasă. În ultimii trei ani a fost considerată cea mai frumoasă fată din familiile bogate ale acestui oraş – o fată celebră pentru frumuseţea ei. După câteva clipe adăugă cu o amărăciune neînţeleasă: Da, dar aş fi preferat să se fi întâmplat cu totul altfel. Frumuseţea aceasta a ei a fost ca un blestem în viaţa mea şi un chin pentru ea, sărăcuţa. Nu avea nevoie să facă nimic. Nu avea nevoie să-şi întrebuinţeze nici mâinile, nici mintea – era de ajuns să lase lumea să se uite la ea, ca admiraţia şi dorinţele tuturora să se îndrepte spre ea, cu toate artificiile destinate să o cucerească. O astfel de frumuseţe nu poate fi stăpânită decât de o inteligenţă excepţională, ori Ai-lan nu este atât de excepţională încât să o poată stăpâni.

La cuvintele acestea Mei-ling care se aşezase în apropierea lor, cu o broderie în mână, ridică privirea rugătoare spre ea şi exclamă cu glasul stins:

— Mamă!

Dar femeia continuă să vorbească, de părea că amărăciunea din sufletul ei ar fi fost mai mult decât ce era ea în stare să suporte:

— Draga mea, nu spun decât adevărul. Toată viaţa mea m-am luptat împotriva acestei frumuseţi, dar am fost înfrântă… Ascultă, Yuan, tu eşti fiul meu şi ţie pot să-ţi spun totul. Te-ai mirat că am admis să se căsătorească cu omul acesta. Mirarea aceasta este cu atât mai întemeiată, cu

cât mie nu-mi este simpatic, şi nu am nici încredere în el. Dar trebuia să mă învoiesc, deoarece Ai-lan a rămas însărcinată cu el.

Mama lui pronunţă cuvintele acestea îngrozitoare cât se poate de simplu. Yuan îşi simţi inima că a încetat să mai bată. Era încă destul de tânăr ca să-şi poată da seama de grozăvia ce se întâmplase propriei lui surori… Se uită ruşinat la Mei-ling care sta cu fruntea plecată asupra broderiei, fără să zică nimic. Chipul i se schimbase, dar părea mai grav şi cu trăsăturile încremenite. Mama lui însă îi întâlni privirile şi înţelese:

— Nu trebuie să te sfieşti de nimic, zise ea, căci Mei-ling este informată. Mi-ar fi fost peste putinţă să mai trăiesc, dacă n-aş fi avut-o pe ea lângă mine. Ea m-a ajutat ca să mă gândesc şi să-mi dau seama de ceea ce aveam de făcut. Nu aveam pe nimeni, dragă Yuan. A fost ca o soră pentru biata de fiică-mea care era frumoasă, dar era o proastă, căci şi ea avea nevoie de sprijinul ei. Ea m-a oprit ca să-ţi dau de ştire. M-am gândit într-un rând că voi avea nevoie de ajutorul unui fiu, că eu nu sunt obişnuită cu procedeele acestea noi ale divorţului, iar vărului tău mai în vârstă sau altuia, nu mă puteam destăinui, că îmi era ruşine. Mei-ling însă nu m-a lăsat să-ţi scriu, căci ar fi însemnat să-ţi întrerupi studiile în străinătate.

Yuan nu se simţea în stare să vorbească nici acum. Sângele îi năvălise în obraz şi asculta năucit şi ruşinat, dar în acelaşi timp cutremurat de furie. Mama lui înţelegea starea lui sufletească şi zâmbind cu tristeţe, continuă:

— N-am îndrăznit să spun nici părintelui tău, căci după cum ştii, singura lui cale de a limpezi situaţia, ar fi fost să-i ucidă. Dar chiar dacă s-ar fi întâmplat altfel, tot n-aş fi putut să-i spun ceva. Acesta este un trist sfârşit al străduaniei mele pentru Ai-lan, pe care am instruit-o şi am crescut-o în libertatea din zilele noastre. Care va să zică la asta se reduce libertatea din epoca modernă? Pentru un astfel de păcat, în vremurile vechi ar fi plătit amândoi cu viaţa. Dar acum nu au de suferit nicio consecinţă. Se vor întoarce şi vor trăi mulţumiţi, iar copilul lui Ai-lan se va naşte înainte de vreme, dar nimeni nu va îndrăzni să ridice glasul, deoarece acum foarte mulţi copii se nasc înainte de vreme. Acestea sunt obiceiurile noi!…

Văzu că mama lui zâmbeşte abătută, iar ochii îi erau plini de lacrimi. Mei-ling îşi păturі bucata de mătase la care broda şi după ce înfipse acul într-însa, se ridică de pe scaun şi apropiindu-se de ea îi spuse împăciuitoare:

— Eşti atât de obosită încât nu-ţi mai dai seama de ceea ce vorbeşti. Ai făcut pentru Ai-lan tot ce ţi-a stat în putinţă, ea este conştientă de asta şi noi

ştim cu toţii ce-ai făcut. Haide să te culci şi-ţi voi aduce o ceaşcă de supă fierbinte, înainte de a adormi.

Femeia se ridică supusă, ca şi când ar fi fost de mult obişnuită s-o asculte, şi ieşi sprijinindu-se de umărul tinerei fete, iar Yuan se uită după ele, dar se simţea atât de copleşit de ceea ce auzise, încât nici acum nu era în stare să spună ceva.

Vasăzică Ai-lan, sora lui, făcuse o astfel de faptă! În felul acesta îşi întrebuinţase libertatea. Datorită surorii lui, în propria sa viaţă se furişa din nou senzaţia dezmăţului de care reuşise să scape în două rânduri. Se îndreptă încet spre odaia lui, tulburat adânc, dar incapabil să-şi dea seama de situaţie, ca şi când pentru el dragostea şi durerea nici n-ar fi existat în realitate. Se simţea în parte ruşinat de necuviinţa săvârşită de Ai-lan, căci aşa ceva n-ar fi trebuit să i se întâmple tocmai surorii lui, de care ar fi vrut întotdeauna să se mândrească; dar în acelaşi timp se simţea tulburat şi din pricină că în îndrăzneala aceasta era un farmec ascuns care lui îi lipsea. I se întâmpla pentru întâia dată ca după întoarcerea lui să se simtă copleşit de îndoieli.

După celebrarea căsătoriei acesteia, Yuan îşi dădu seama că nu s-ar cuveni să mai întârzie plecarea la tatăl său, tocmai din cauza aceasta era nerăbdător să plece şi ar fi vrut să plece cât mai curând, deoarece acasă se simţea copleşit de tristeţe. Mama lui era mai calmă şi mai abătută decât fusese înainte de asta, iar Mei-ling îşi petrecea vremea la facultate. În timpul celor două zile, cât îşi făcu pregătirile de plecare, Yuan aproape nici nu mai avu ocazie să o vadă. Se gândi că poate fata se fereşte de el, pe urmă îşi zise: „Probabil numai din pricina celor ce mi le-a spus mama despre Ai-lan. E firesc ca o fată să se simtă ruşinată de o astfel de întâmplare”, aşa că rămase impresionat de modestia ei. Totuşi, în ziua când ar fi trebuit să ia trenul şi să se îndrepte spre miazănoapte, îşi dădu seama că ar fi peste putinţă să plece şi să lipsească o lună sau două, fără să-şi ia rămas bun de la ea. Prin urmare se hotărî să plece cu un tren care pleca mai târziu în timpul nopţii, ca astfel s-o aştepte până când se va întoarce de la şcoală, să ia masa împreună cu ea şi cu mama lui, iar în timpul acesta să poată sta câteva minute liniştiţi de vorbă.

În aceeaşi seară, după ce se ridicaseră de la masă, constată că a început să asculte cu plăcere la ceea ce povesteşte fata, căci avea un glas limpede, mlădios şi plăcut, dar lipsit de sfială şi nu râdea la fiecare vorbă, cum fac de

obicei fetele. Părea mereu ocupată cu câte ceva, iar când se întâmpla să intre un slujitor, ca să întrebe ceva în legătură cu masa de a doua zi, se adresa întotdeauna lui Mei-ling, în loc să se adreseze mamei lui, iar Mei-ling da dispoziţii ca şi când ar fi fost de multă vreme obişnuită cu aşa ceva. Nu se simţea nici stângace în timpul conversaţiei. În seara aceea mama lui şi chiar Yuan păreau foarte tăcuţi, aşa că ea începu să le povestească despre ce se întâmplă la facultate şi despre planurile şi nădejdile ei de a deveni medic.

— Mamă mea adoptivă a fost cea dintâi care mi-a sugerat acest gând, zise fata şi ridicând privirea se uită la stăpâna casei. Acum însă îmi place foarte mult această carieră. Dar cere ani îndelungaţi de studiu şi cheltuieli mari, care toate au fost suportate de mama mea adoptivă, tocmai de aceea voi avea şi eu întotdeauna grijă de ea şi vom rămâne mereu împreună. Unde voi fi eu, acolo va fi şi ea. Aş vrea ca într-o bună zi să am un spital al meu în vreun oraş, un loc unde să îngrijesc copii şi femei; aş vrea ca la mijloc să fie o grădină mare şi jur împrejurul ei clădiri, cu încăperi pline de paturi pentru suferinzi – n-aş vrea să fie nici prea mare, ci exact atât cât aş fi în stare să conduc eu singură; dar totul trebuie să fie foarte curat şi frumos.

În felul acesta fata îşi exprima dorinţele şi seriozitatea cu care vorbea o făcea să-şi uite de broderie şi ochii începeau să-i sclipească şi zâmbea, iar Yuan sta cu ţigara între degete şi uitându-se la ea îşi zise: „Fata aceasta este destul de frumoasă”, aşa că uitându-se la ea, nu o mai auzi ce spune. Apoi dintr-odată îşi dădu seama că nu era mulţumit de felul în care vorbea şi după ce se gândi mai adânc, pentru a-şi explica motivul, constată că nu-i plăcea s-o audă făcând planuri de viaţă exclusivistă, convinsă că va putea să trăiască singură şi fără să aibă nevoie de nimeni în apropierea ei. I se părea acum că nu e bine ca femeia să excludă cu totul din preocupările ei gândul de a se căsători. Dar în timp ce se gândea la aceste amănunte, privirile lui întâlniră ochii mamei sale. Pentru prima dată din ziua căsătoriei lui Ai-lan, o vedea că ascultă cu ochii aprinşi la ceea ce spunea fata, şi auzi că-i răspunde cu entuziasm:

— Dacă n-aş fi prea bătrână, mi-ar face plăcere să-ţi pot fi şi eu de ajutor la conducerea acestui spital. Acestea sunt timpuri mult mai favorabile decât cele în care am trăit eu. E mult mai bine să trăieşti într-o vreme ca aceasta, când femeile nu sunt obligate să se căsătorească pentru a putea trăi!

Auzind vorbele ei, Yuan îi dădu dreptate şi părea convins de sinceritatea ei, dar cu toate acestea simţea o nelinişte stranie. Pentru el problema că o femeie trebuie să se căsătorească reprezenta ceva ce nu putea fi pus la îndoială şi nici discutat, deşi ar fi fost peste putinţă ca un bărbat să vorbească despre aşa ceva cu două femei cu care stă de vorbă. Dorinţa lor de libertate însă îl decepţiona puţin, aşa că în clipa când îşi luă rămas bun, se despărţi de ele mult mai puţin emoţionat decât îşi închipuise, dar în acelaşi timp se simţi şi puţin mâhnit, căci vorbele lor îl duruseră, dar nu ştia de ce şi cum anume.

După ce intră în compartimentul trenului cu care plecă, se gândi vreme îndelungată la femeile moderne din ţara lui şi la structura sufletească a acestora. Se gândi la Ai-lan a cărei independenţă mâhnise atât de adânc pe mama ei, dar cu toate acestea mama ei părea încântată de planurile de independenţă pe care le făurea Mei-ling. Pe urmă îşi zise cu amărăciune: „Nu cred că ar putea deveni atât de independentă. Îi va veni foarte greu să ducă la îndeplinire toate planurile ei. Va veni şi ziua când va dori să aibă un soţ şi copii, cum doresc toate femeile când le vine vremea”.

Pe urmă se gândi la fetele pe care le-a cunoscut înainte de asta, şi cum în toate ţările din lume fetele încep să se gândească în mod inconştient la câte un bărbat. Cu toate acestea, când încerca să-şi aducă aminte de Mei-ling, i se părea că ar fi peste putinţă ca în felul ei de a vorbi sau a se uita la cineva, s-ar putea descoperi această preocupare inconştientă. Se întrebă, oare nu există niciun tânăr la care să se gândească şi-şi aduse aminte că la facultatea unde studia ea, erau şi tineri. Apoi cu totul pe neaşteptate, ca un vânt repede de vară, simţi gelozia cum se trezeşte în sufletul său împotriva acestor tineri pe care el nici nu-i cunoştea şi gelozia aceasta era atât de adâncă, încât nu fu în stare nici să zâmbească şi nici să se întrebe care este pricina că el se interesează de ceea ce gândeşte şi visează Mei-ling. Se întrebă cum ar trebui să procedeze pentru a atrage atenţia mamei lui cu toată prudenţa asupra primejdiilor care o pândesc şi cum ar trebui s-o păzească mai bine decât pe Ai-lan şi începu să se gândească la fata aceasta cu atâta stăruinţă cum nu se gândise încă în viaţa lui la nimeni, dar nu mai încercă să se întrebe care este pricina acestui interes neaşteptat,

Într-un târziu, copleşit de aceste gânduri şi legănat de trenul care vâjâia repezindu-se în noapte şi pocnind din bucelele osiilor, adormi somn greu şi neliniştit.

Interveniră o mulţime de amănunte care alungară pentru o vreme toate gândurile de acum ale lui Yuan. De la întoarcerea lui din străinătate, îşi petrecuse tot timpul în oraşul acela de pe litoral. Nu văzuse altceva decât străzile largi, pline ziua şi noaptea, de tot felul de vehicule, de automobile şi tramvaie, de oameni îmbrăcaţi cu îngrijire şi preocupaţi de grijile şi gândurile lor. Dacă se întâmpla ca în oraşul acela să fie şi oameni săraci, cum erau cei care trăgeau la ricşe sau vânzătorii ambulanţi, în timpul verii aspectul acestora nu era atât de respingător şi nu mai întâlneai cerşetorii veniţi la oraş, ca să-şi câştige existenţa, după ce scăpaseră de foamete sau de apele revărsate. Dimpotrivă, oraşul i se păruse destul de vesel şi se putea compara cu oricare alt oraş pe care-l văzuse până acum. Constatase că în oraş se poate găsi tot confortul şi belşugul din casa vărului său, cortegiile somptuoase de nunţi şi darurile preţioase ce se făceau cu ocazia căsătoriilor. La plecare, mama lui îi lăsase în palmă un sul gros de hârtie despre care ştia ca sunt bani. Luase banii aceştia fără să ezite, căci îşi închipuia că i-i trimisese tatăl său. În casa aceasta bogată unde totul se găsea din belşug, îşi uitase aproape cu totul că în lume mai sunt şi oameni săraci. Dar a doua zi dimineaţă, când se trezi în compartimentul trenului şi se uită pe fereastră, constată că ceea ce vede nu este ce şi-a închipuit că ar putea să fie acum ţara lui. Trenul se oprise pe malurile unui fluviu uriaş şi călătorii trebuiră să treacă pe celălalt mal cu ajutorul bărcilor, ca apoi să-şi continue drumul cu un alt tren care-i aştepta. Coborî şi el împreună cu ceilalţi şi luă loc într-un bac foarte adânc, dar cu toate acestea nu destul de încăpător pentru ca toată lumea care trecea să poată avea loc de ajuns, aşa că el fiind între cei din urmă care coborâseră, trebui să se aşeze pe marginea bacului, foarte aproape de apele fluviului.

Îşi aducea destul de limpede aminte că mai trecuse odată apele acestui fluviu, când coborâse pentru primă dată spre miazăzi, dar atunci nu văzuse ce vedea acum. De astă dată ochii lui obişnuiţi vreme îndelungată cu alte peisaje, vedeau ceva ce i se părea cu totul nou. Pe apele fluviului se vedea un întreg oraş de bărci, strânse una lângă alta, dintre care se ridica o miasmă chinuitoare. Era a opta lună a anului şi cu toate că abia se luminase de ziuă, căldura începuse să dogorască pe deasupra fluviului. Soarele nu răsărise încă, cerul era întunecat şi norii se târau foarte jos pe deasupra apelor şi a pământului, fără să se simtă din nicio parte vreo adiere de vânt. În lumina

aceasta tulbure văzu oamenii ferindu-şi bărcile pentru a face loc bacului să treacă; bărbaţi care se ridicau aproape goi din aşternuturile de rogojini, cu chipurile puhave şi chinuite de pâcla umedă a nopţii petrecute fără somn, femei care zbierau la copiii din apropierea lor şi încercau să-şi descurce părul încâlcit, copii mici şi dezbrăcaţi care ţipau de foame. Bărcile acestea mici erau pline de bărbaţi, de femei şi copii, şi din apa aceasta pe care trăiau şi din care-şi astâmpărau setea, se ridica mirosul pestilenţial al murdăriilor cu care o spurcau ei înşişi.

Acesta fu peisajul care apăru în dimineaţa aceea în faţa ochilor lui Yuan. Spectacolul nu dură mai mult de o clipită, deoarece bacul trecu şuierând prin îngrămădeala aceasta de bărci şi ajunse la mijlocul fluviului, aşa că în faţa lui nu mai văzu chipurile puhave şi scofâlcite ale oamenilor, ci numai şuvoiul grăbit şi galben al apelor. Dar aproape înainte de a-şi putea da seama complet de schimbarea peisajului, bacul începu să urce împotriva curentului şi trecu pe lângă un uriaş vapor vopsit în alb care se ridica spre cerul cenuşiu, întocmai ca o culme înzăpezită; Yuan şi cei care erau cu el ridicară privirea şi văzură prora unui vapor străin pe deasupra căruia fâlfâia un drapel de culoare albastră, vărgată cu roşu. Dar după ce bacul trecu de cealaltă parte a vaporului, se văzură şi gurile negre ale tunurilor care şi ele erau tunuri străine.

Yuan îşi uită numaidecât de mirosul pestilenţial al apei şi de bărcile încărcate de sărăcime. Se uită în susul fluviului şi în jos, cum se ducea cu bacul pe apele galbene şi putu număra şapte vapoare uriaşe de război, aduse de străini aici în inima ţării sale. În timp ce le număra, îşi uită de toate celelalte preocupări şi simţi că începe să se cutremure de furie împotriva lor. Chiar după ce coborî pe malul fluviului, nu se putu stăpâni să nu se întoarcă şi să se mai uite o dată la ele, plin de revoltă şi întrebându-se ce caută vapoarele acestea tocmai aici. Totuşi vapoarele stăteau albe şi imaculate, invincibile şi mute în faţa lui. Pe gura întunecată a acestor tunuri îndreptate spre ambele maluri ale fluviului, ieşise de multe ori foc şi moarte pentru cei din ţara aceasta. Yuan îşi aducea destul de limpede aminte de ceea ce s-a întâmplat. Uitându-se la ele îşi uită de toate şi nu se gândea decât că ele ar putea deschide focul împotriva concetăţenilor săi şi murmură cu amărăciune: „Nu au niciun drept să staţioneze aici – va trebui să-i alungăm din toate apele noastre”. Cu gândul acesta care-i învenina sufletul se urcă în trenul care aştepta şi-şi continuă drumul spre curţile tatălui său.

Yuan constată un amănunt straniu şi cu totul neaşteptat în sufletul său: câtă vreme gândurile lui stăruiră asupra acestor vapoare de război şi mai putea simţi cum clocoteşte într-însul revolta pentru că deschiseseră focul asupra poporului său, cât îşi mai putea aduce aminte de toate mijloacele ticăloase întrebuinţate pentru împilarea poporului său de către alte popoare din afară – ori acestea erau numeroase, căci îşi aducea aminte de tratatele lipsite de omenie pe care cu mult înainte de asta împăraţii ţării fuseseră siliţi să le primească din pricina armatelor trimise anume să prade şi să jefuiască, căci astfel de lucruri se întâmplaseră chiar în timpul vieţii lui, şi chiar în oraşul acela de pe litoral tineretul fusese împuşcat de armata albilor, pentru că îndrăznise să proclame drepturile patriei sale – cât timp îşi putu aduce aminte de toate relele ce măcinau ţara lui, se simţi foarte mulţumit şi-şi zise, în timp ce sta la masă sau se uita la satele şi câmpurile ce defilau prin faţa trenului: „Va trebui să fac ceva pentru ţara mea. Meng are dreptate şi este un bărbat mult mai vrednic decât mine. E mult mai devotat ţării noastre decât mine, din pricină că el trăieşte departe de ai lui şi departe de străini. Eu sunt prea slab. Mi-am închipuit despre ei că sunt oameni buni, din cauza bătrânului meu profesor sau… din cauza unei femei care a fost meşteră la vorbă. Ar trebui să fiu şi eu ca Meng şi să-i urăsc pe toţi din fundul sufletului, ca astfel cu ura aceasta să ajut poporului meu să se ridice, căci acum numai ura poate fi destul de puternică pentru a ne putea ajuta…” Acestea erau gândurile lui în ziua când văzu vapoarele de război străine ancorate în mijlocul fluviului.

Dar oricât de mult ar fi dorit să rămână sub vraja acestei porniri, ar fi fost peste putinţă să nu se liniştească şi liniştea aceasta se insinua în sufletul său cu multiple mijloace subtile. Un bărbat voinic şi gras se aşezase pe scaunul din faţa lui, atât de aproape încât i-ar fi fost peste putinţă să nu se uite la el. După ce făcură o bucată de drum în timpul zilei, căldura deveni mai puternică; soarele dogora deasupra acoperişului de metal al vagonului şi aerul din compartiment era ca un cuptor încins, aşa că omul acesta începu să-şi scoată hainele de pe el, până când rămase numai în izmene şi cu pieptul gol, cu pântecele revărsat în valuri galbene şi uleioase de grăsime, cu fălcile bucălate, coborâte până pe umeri. Dar, ca şi când toate acestea n-ar fi fost de ajuns, începu să tuşească – deşi era vară – şi să scuipe în toate părţile, aşa că oricât s-ar fi ferit de el, Yuan era mereu expus să fie murdărit. Astfel în revolta lui împotriva împilărilor de care suferea ţara, începu să se

furişeze nemulţumirea faţă de acest compatriot al său. La urmă de tot gândurile i se tulburară. Atmosfera din trenul acesta care se cutremura din toate încheieturile părea că devine imposibilă pentru a trăi şi începu să vadă ceea ce n-ar fi dorit câtuşi de puţin. Din pricina căldurii şi a ostenelii, oamenii nu se gândeau acum la altceva decât la felul cum ar putea ajunge cu viaţă până la capătul drumului. Copiii scânceau şi întindeau de sânii mamelor lor şi în fiecare gară roiurile de muşte intrau pe ferestrele vagoanelor şi se aşezau pe trupurile asudate, pe scuipatul de pe jos, pe resturile de mâncare şi pe obrazul copiilor. Yuan, care în timpul copilăriei lui nu luase niciodată în seamă muştele, deoarece acestea se găseau în toate părţile, prin urmare nu puteau să te supere, acum de când fusese în străinătate, ştia că sunt purtătoare de moarte, aşa că nu le putea suferi în apropierea lui şi nici să le vadă că se aşază pe paharul lui de ceai, pe bucata de pâine pe care o cumpără de la un vânzător, sau pe castronul de orez cu ouă pe care i-l aducea chelnerul din vagonul trenului. Totuşi i-ar fi fost peste putinţă să nu se întrebe la ce-i mai poate folosi pornirea aceasta împotriva muştelor, când vedea mâinile murdare ale celui care-l servea, sau cârpa jegoasă cu care-i ştergea strachina, înainte de a-i turna într-însa orezul. Cuprins de revoltă, Yuan se pomenea strigând:

— Mai bine lasă strachina neştearsă, decât s-o atingi cu otreapa aceea murdară!

Omul se uita la el şi zâmbea plin de bunătate, apoi simţind că-i curge năduşeala de pe frunte, se ştergea cu otreapa pe obraz şi pe urmă şi-o trecea pe după ceafă. Lui Yuan aproape nu-i venea să se mai atingă de mâncare. Lăsa lingura din mână şi începea să vocifereze împotriva chelnerului, a roiurilor de muşte şi a urmelor de scuipat de pe duşumele. Dar omul se simţea jignit şi începea să protesteze, chemând cerul ca mărturie pentru nenorocirile lui şi văitându-se:

— Om sunt şi eu şi n-am decât două mâini cu care pot să lucrez; curăţirea duşumelelor nu este treaba mea şi nici nu mi se poate cere să alung roiurile de muşte, căci nimeni nu mă plăteşte pentru asta! Cine a mai auzit de aşa ceva, ca în timp de vară omul să-şi petreacă vremea omorând muştele! Chiar dacă tot poporul acestui neam ar porni împotriva muştelor, ar fi peste putinţă să le stârpească, deoarece acestea sunt o plagă a firii.

După ce se liniştea, ţipând în felul acesta, omul începea să râdă cu bunăvoinţă şi-şi vedea de treabă mulţumit.

Dar ceilalţi călători, toropiţi de oboseală şi căldură, îşi plimbau ochii în toate părţile şi ascultau la tot ce se vorbea, aşa că luară partea slujitorului şi unii dintre ei începură chiar, să protesteze: „Adevărat este că roiurile de muşte nu pot fi alungate. Vin de unde nici cu gândul nu gândeşti, dar au şi ele dreptul să trăiască!” O doamnă mai în vârstă se amestecă şi ea în vorbă: „Mai încape vorbă, sigur că au dreptul! Întrucât mă priveşte pe mine, eu n-aş fi în stare să omor nici chiar o muscă”. Altă femeie protestă înţepată: „Acesta trebuie să fie unul dintre studenţii aceia care se întorc din străinătate şi ar vrea să ne arate şi nouă ce a învăţat!”

Bărbatul cel gras din faţa lui Yuan, care până acum mâncase cu poftă din strachina de orez cu carne şi tocmai începuse să-şi bea ceaiul, ghiorţăind cu zgomot, se repezi şi el: „Vasăzică asta este buba! Am stat toată ziua şi m-am uitat la el, dar n-am fost în stare până acum să-mi dau seama ce fel de om este!” Începu să se uite la Yuan, mulţumit că acum ştie cine este, şi ghiorţăind cu zgomot din cupa de ceai, până când Yuan nu se mai simţi în stare să-l suporte şi întoarse capul, ca să se uite la câmpurile pe unde treceau.

Era prea mândru pentru a răspunde ceva. Nu putea nici să mănânce. Ceasuri întregi stătea nemişcat şi se uita pe fereastră. Sub bolta întunecată a cerului, pământul se aşternea în faţa lui din ce în ce mai sterp, din ce în ce mai sălbatic şi acoperit de mari ochiuri de apă, pe măsură ce se îndreptau spre miazănoapte. În fiecare gară unde se opreau, lui i se părea că oamenii sunt tot măi piperniciţi, plini de bube şi cu ochii inflamaţi, dar cu toate că în fiecare gară era apă, niciunul dintre ei nu era spălat, şi foarte multe dintre femei erau cu picioarele legate, după obiceiul de demult, despre care el îşi închipuise că nu mai există. Se uita la ei, dar îi era peste putinţă să-i suporte. „Acesta este poporul meu!” îşi zise el cu amărăciune şi-şi uită cu totul de vapoarele de război pe care le văzuse.

Dar trebuia să treacă şi prin alte încercări mai grele. La capătul celălalt al vagonului era un om alb pe care Yuan nu-l văzuse încă. Omul acesta se apropie şi trecu prin faţa lui pentru a coborî din vagon într-un mic orăşel împrejmuit de ziduri de pământ bătut, unde locuia. Când trecu prin faţa lui Yuan, îl văzu şi-şi dădu seama de tristeţea oglindită pe obrazul lui, apoi aducându-şi aminte de felul în care protestase împotriva muştelor şi văzând cine este, îi spuse pe limba lui, ca să-l îmbărbăteze: „Nu-ţi pierde curajul prietene! Şi eu lupt împotriva muştelor şi voi continua să lupt toată viaţa!”

La auzul glasului acestuia străin, Yuan tresări şi se întoarse. Văzu un bărbat alb, mic de statură, cu un obraz fără nicio trăsătură caracteristică, îmbrăcat într-un costum de pânză cenuşie şi în cap cu o cască de soare. Nu părea să se fi ras de curând, dar ochii lui albaştri erau foarte blânzi şi Yuan îşi dădu seama că trebuie să fie un preot străin. I se părea îngrozitor ca un alb să vadă tocmai acum ceea ce a văzut el şi să-şi dea seama de chinurile şi umilinţele prin care a trecut în timpul acestei zile. Întoarse capul şi nu răspunse nimic. Dar de la fereastra unde era, văzu că străinul a coborât din tren şi-şi face loc printre oamenii de pe peron, apoi se îndreaptă spre oraşul cu zidurile de pământ. În clipa aceasta îşi aduse aminte de celălalt misionar alb care-i spusese odinioară: „Dacă dumneata ai trăi acolo unde am trăit eu până acum…”

Yuan se întrebă revoltat: „Cum de până acum n-am fost în stare să văd toate acestea? până astăzi eu n-am văzut nimic!”

Totuşi ceea ce văzuse până acum era numai începutul, deoarece în ziua când ajunse în faţa tatălui său, constată că este cu totul altfel decât îl ştia. Wang Tigrul se ridicase în picioare şi sta sprijinit de stâlpul intrării de la sala cea mare a apartamentului său ca să-şi aştepte feciorul; dar toată vigoarea lui de altădată părea că pierise şi nu mai rămăsese dintr-însul decât un bărbat îmbătrânit, cu mustăţile rare şi cărunte, pleoştite pe bărbie, cu ochii împăienjeniţi de vârstă şi abuzul de vin, aşa că până când Yuan nu veni destul de aproape, nici nu-l putu vedea, ci doar că-i auzi glasul.

Yuan băgase de seamă că toate curţile tatălui său erau înecate de bălării; mai văzuse că în curţile acestea erau foarte puţini soldaţi, dar şi aceştia îmbrăcaţi în zdrenţe, iar paznicul de la poartă nu avea armă şi-l lăsase să intre, fără să-l oprească şi fără să-l salute, cum s-ar fi căzut să salute pe feciorul generalului său. Nu se aşteptase însă ca pe tatăl său să-l vadă atât de livid şi de slăbit. Bătrânul Tigru era îmbrăcat într-o haină veche, cenuşie, peticită la coate, acolo unde braţele fotoliului său tocise stofa; era încălţat în papuci de postav hăbuciţi[5] şi în mână nu mai avea sabia lui de altădată.

— Tată! exclamă Yuan când îl văzu, iar bătrânul îi răspunse cu glasul tremurat:

— Eşti tu, cu adevărat, fiul meu!

Întinseră mâinile unul spre altul şi Yuan îşi simţi ochii plini de lacrimi, văzând chipul îmbătrânit al tatălui său, chipul de altădată, cu nasul şi gura şi

ochii aceia tulburi care acum păreau prea mari pentru obrazul lui plin de creţuri. Uitându-se la el, lui Yuan nu-i venea să creadă că acesta este Tigrul de care el se temuse întotdeauna, ale cărui sprâncene încruntate i se păruseră atât de fioroase şi a cărui sabie nu era niciodată prea departe, nici chiar atunci când dormea. Cu toate acestea era Tigrul, căci îndată ce-şi dădu seama de prezenţa lui Yuan, strigă:

— Aduceţi vinul!

Se auzi un zgomot uşor şi credinciosul cu buza de iepure care era acum şi el bătrân, dar rămăsese tot mâna dreaptă a generalului, apăru în odaie şi după ce salută pe feciorul generalului său, turnă vinul în cupe şi tatăl său îl luă de mână şi-l conduse înăuntru.

Se arătă încă un bărbat, pe urmă încă unul, pe care Yuan nu-i mai văzuse până acum, sau îşi închipuia că nu i-a mai văzut, doi bărbaţi mici de statură şi cu înfăţişare prosperă, unul bătrân şi unul ceva mai tânăr. Cel mai bătrân era mic de statură şi cu obrazul bătucit, îmbrăcat cu multă îngrijire într-un fel de halat lung şi de modă veche, făcut din mătase de culoare cenuşie, iar pe deasupra cu o tunică scurtă cu mâneci de satin negru. În cap avea un comănac de mătase pe care era cusut un nasture de pânză albă, ca semn de doliu după o rudă apropiată. Tot aşa la glezne pantalonii lui erau strânşi cu o şuviţă albă de pânză. Pe deasupra acestei îmbrăcăminţi severe trona obrazul său spânatic şi plin de creţuri, cu nişte ochi lucitori şi ageri, ca ochii de guşter.

Cel mai tânăr semăna cu el, dar era îmbrăcat într-un halat de culoare albastră şi purta doliul pe care trebuie să-l poarte fiul după mama lui; ochii acestuia nu erau atât de ageri, ci erau ca nişte ochi de maimuţă, scufundaţi în adâncul capului şi te priveau curioşi, întocmai ca maimuţa când vede un om în faţa ei, un om despre care i se pare că-l cunoaşte, dar nu destul de bine pentru a se putea înţelege cu el. Acesta era feciorul celui mai în vârstă cu care intrase în odaie.

În timp ce se uita la ei nedumerit, Yuan auzi pe cel mai în vârstă spunându-i cu glasul dogit:

— Eu sunt unchiul tău al doilea, nepoate. Nu te-am mai văzut de pe vremea când erai copil, aşa mi se pare. Acesta este fiul meu cel mai mare, vărul tău.

La aceste cuvinte Yuan se grăbi să-i salute, fără să se simtă prea încântat de vederea lor, căci i se păreau străini în felul în care se purtau şi umblau

îmbrăcaţi, în orice caz se purtă faţă de ei destul de curtenitor şi mult mai curtenitor decât Tigrul care nu le da nicio atenţie, ci sta şi se uita mulţumit la feciorul său.

Yuan rămase adânc mişcat de bucuria copilărească a tatălui său, la întoarcerea lui. Bătrânul Tigru nu-şi mai putea lua ochii de la el şi după ce-l privi îndelung, se ridică de pe scaun şi apropiindu-se, îi pipăi braţele şi umerii apoi începu să râdă încetişor şi să murmure:

— E voinic, cum eram şi eu pe vremea lui – îmi aduc aminte că aveam nişte braţe atât de puternice încât puteam arunca o lance de fier lungă de opt coţi şi ridicam bucăţi mari de piatră. Pe vremea când slujeam sub comanda generalului aceluia din miazăzi, seara făceam şi treburi de acestea, pentru a râde împreună cu tovarăşii mei. Ia ridică-te în picioare, să-ţi văd pulpele.

Yuan se ridică supus şi îngăduitor, iar Tigrul se întoarse spre fratele său râzând şi glasul păru că-i tremură de aceeaşi vigoare ca altădată, când strigă:

— Vezi pe feciorul acesta al meu? Sunt gata să jur că între cei patru feciori ai tăi nu este nici unui care să se poată măsura cu el!

Wang Negustorul nu zise nimic, ci se mulţumi să zâmbească în treacăt şi cu îngăduinţă, cum avea obiceiul. Cel mai tânăr însă îi răspunse cu băgare de seamă:

— Cred că cei doi fraţi ai mei mai tineri sunt tot atât de voinici, iar fratele meu care vine numaidecât după mine este mult mai voinic decât mine, deşi eu sunt cel mai în vârstă dintre ei, şi clipi din ochii trişti, uitându-se la ei.

— Cum se simt ceilalţi veri ai mei şi ce fac ei acum? întrebă Yuan nerăbdător, când îl auzi pomenind despre fraţii lui.

Feciorul lui Wang Negustorul se uită la părintele său, dar văzându-l că tace şi continuă să zâmbească, îşi luă inima în dinţi şi-i răspunse:

— Acum eu sunt cel care ajută pe tatăl meu la încasarea dijmelor şi la afacerile cu negoţul de cereale. Odinioară eram ocupaţi toţi cu afacerile acestea, dar prin părţile noastre umblă vremuri grele. Dijmaşii au devenit atât de năsărâmbi, încât nu vor să mai plătească arenzile ce le datorează. Recoltele sunt şi ele mult mai mici. Fratele meu mai mare este în slujba părintelui tău, căci tatăl meu i l-a încredinţat lui. Al doilea frate al meu a vrut să vadă lume nouă şi astăzi este contabil la o întreprindere dintr-un oraş din partea de miazăzi, căci este foarte priceput în socoteala cu abacul şi astăzi a ajuns om cu stare căci prin mâna lui trece mult bănet. Fratele al

treilea este acasă, împreună cu toată familia, şi a fost dat la şcoală, căci acum avem şi în oraşul nostru o şcoală dintre cele de modă nouă, dar îl vom căsători în curând, îndată ce ne va îngădui cuviinţa, căci mama noastră a murit acum câteva luni.

Yuan îşi aduse aminte de o femeie bine legată, de la ţară, pe care o văzuse într-un rând, când Tigrul îl luase cu el şi parcă o vedea şi acum mereu veselă şi bine dispusă şi se mira cum se poate ca astăzi să stea liniştită şi moartă, iar soţul ei se strecura şi acum prin viaţă, ca o umbră, fără să se fi schimbat prea mult, aşa că întrebă:

— Ce s-a întâmplat de a murit?

Feciorul se uită la tatăl său, dar tăcură amândoi, până când Tigrul, auzind despre ce este vorba, răspunse ca şi când amănuntul acesta l-ar fi interesat de-a dreptul pe el:

— Cum s-a întâmplat? De, avem un duşman, un duşman al familiei noastre care acum este căpitan pribeag al unei bande de tâlhari şi se ascunde prin munţii din apropierea cătunului în care a trăit părintele nostru. Odinioară am cucerit un oraş din mâinile lui, cu priceperea mea şi împresurându-l, dar el tot nu m-a iertat. Aş fi în stare să jur că s-a aşezat în areatul pământurilor noastre cu dinadinsul şi a pândit anume să se repeadă asupra neamurilor mele. Dar fratele acesta al meu a fost prevăzător şi aflând că banditul acesta ne urăşte, nu s-a mai dus să ridice dijma de la ţărani, ci a trimis pe soţia lui care era femeie. În drumul de întoarcere bandiţii au atacat-o şi după ce au jefuit-o, i-au tăiat capul şi l-au aruncat în marginea drumului. I-am spus fratelui meu: „Mai aşteaptă câteva luni până când voi aduna oamenii. Jur că voi scormoni pe banditul acesta din cotlonul lui… jur că-l voi… jur că-l…”

Dar glasul i se înecă şi întinse mâna pe pipăite, iar bătrânul credincios care era în apropierea lui, îi puse ulcica de vin în mână şi murmură cu glasul monoton, ca şi când ar fi repetat de multă vreme aceleaşi cuvinte:

— Linişteşte-te generale. Nu te supăra, căci altfel ai putea să te îmbolnăveşti, apoi se depărtă târându-şi picioarele ostenite, după ce căscă o dată şi se uită la Yuan cu admiraţie.

Dar deşi Wang Negustorul nu scosese în timpul acesta nicio vorbă, când Yuan se întoarse spre el, cu gândul de a-l mângâia, văzu că ochii lui lucitori erau plini de lacrimi. Cu toate acestea bătrânul nu zise nimic, ci ridică o mânecă a hainei şi se şterse la un ochi, pe urmă cu cealaltă se şterse şi la

celălalt, apoi ridică mâna uscăţivă şi şi-o trecu peste obraz, aşa că Yuan nu se simţi în stare să mai vorbească, văzându-l că este în stare să plângă, deşi părea atât de nepăsător.

Feciorul se uită şi el la tatăl său apoi se întoarse spre Yuan şi adăugă mâhnit:

— Slujitorul care a fost cu ea, ne-a spus că dacă ar fi tăcut şi ar fi fost mai îngăduitoare, tâlharii nu s-ar fi grăbit s-o ucidă. Dar mama avea limba ascuţită şi toată viaţa a întrebuinţat-o aşa cum a crezut de cuviinţă. Era iute din fire şi îşi pierdea cumpătul numaidecât, aşa că s-a repezit la cel dintâi care s-a apropiat de ea: „Să vă dau arginţii mei buni, mă, feciori de mame desfrânate!” Când a auzit-o strigând, argatul a rupt-o la fugă cât l-au dus picioarele de repede, dar când s-a uitat înapoi, tâlharii îi retezaseră capul; aşa am pierdut toţi banii din dijmele pe care le-a încasat, căci tâlharii au jefuit-o de tot ce au găsit la ea.

Astfel vorbi feciorul, cu glas monoton şi fără nicio mlădiere, de părea că a moştenit glasul neostenit al mamei lui, pe care-l purta în trupul dat de părintele său. Dar cu toate acestea era un tânăr cumsecade care iubise şi el pe mama lui. Aşa că după ce sfârşi ce avea de spus, glasul i se înecă şi ieşi în curte, ca să tuşească şi să se uşureze puţin, după ce va plânge.

Neştiind ce să mai facă, Yuan se ridică de pe scaun şi turnă ceai în ceaşca unchiului său, simţindu-se ca prin vis în această cameră şi străin între oamenii aceştia care erau de acelaşi sânge cu el. Era un străin şi trebuia să trăiască o viaţă aparte, pe care ei nu o puteau înţelege, iar pentru el viaţa sau moartea lor nu avea nicio însemnătate. Apoi dintr-odată, fără să ştie cum şi de ce, îşi aduse aminte de Mary la care nu se mai gândise de multă vreme… Cum se poate ca tocmai în clipa aceasta să-i tresară în minte, tot atât de limpede, ca şi când s-ar fi deschis o uşă şi ea ar fi apărut în prag, aşa cum o văzuse într-un rând pe mare, în timpul unei zile de primăvară, cu părul răscolit de vânt, cu obrazul alb îmbujorat şi cu ochii cenuşii şi adânci? Ea n-avea ce căuta aici! Ea nu cunoştea locurile acestea! Peisajele acestea ale ţării lui, despre care ea vorbea adeseori şi care nu erau altceva decât închipuiri ale ei, nu puteau fi altceva pentru ea decât peisaje. Ce noroc, îşi zise Yuan uitându-se la părintele său şi la ceilalţi doi, după ce terminaseră cu ceremonia primei revederi, ce noroc că pe fata aceasta nu a iubit-o! Îşi roti privirea în largul sălii bătrâneşti. În toate părţile se vedea aşternutul de praf pe care slugile netrebnice nu-l mai scuturaseră de multă vreme. Între

lespezile de pe jos se vedea cum crescuse floarea verde de mucegai şi în toate părţile erau urme de vin vărsat, de cenuşă şi de grăsimea mâncărurilor împrăştiate pe jos. Grătarele de scoici de la ferestre erau sparte şi lipite cu hârtie, dar şi asta era sfâşiată şi chiar în timpul zilei se vedeau şobolani furişându-se printre grinzile tavanului. Bătrânul Tigru sta pe scaun şi da din cap, în mână cu ulcica goală, cu gura căscată şi cu trupul uriaş, frânt şi fără putere. Deasupra lui, agăţată într-un cui, era sabia băgată în teaca ei. Yuan o vedea acum pentru prima dată de când se întorsese, deşi lucirile ei îi lipsiseră din prima clipă când văzuse pe tatăl său. Era frumoasă şi acum, deşi era în teacă. Teaca era şi ea frumoasă, deşi gravurile de pe ea erau pline de praf şi ciucurii de mătase fuseseră roşi de şobolani… Da, era adevărat noroc că nu iubise pe fata aceea străină. Astfel ea îşi va putea păstra visurile pe care şi le făurise despre ţara lui! E mai bine să nu afle niciodată adevărul!

Un hohot de plâns păru că ar vrea să-l înece… Trecutul se destrămase oare pentru totdeauna, fără să-i lase nimic? Se gândi la Tigrul de altădată şi la bătrânul cu obrazul ca o pungă şi la feciorul acestuia. Aceştia făceau parte şi astăzi dintre ai lui şi se simţea legat de ei prin sângele ce-i zvâcnea în vine, pe care chiar dacă-ar fi vrut, nu l-ar fi putut vărsa. Oricât ar fi încercat el să se depărteze de ai lui, sângele strămoşilor lui şi al acestora de aici, va zvâcni în vinele lui până în clipa cea din urmă a vieţii.

Era un fapt binevenit ca Yuan să înceapă să-şi dea seama că prima lui tinereţe a trecut şi de aici înainte va trebui să devină bărbat care să se gândească numai la el însuşi, căci în aceeaşi seară, după ce va intra în odaia unde dormise pe vremea când era copil, şi mai târziu când devenise flăcăuaş, înconjurat de garda părintelui său, unde se zbuciumase şi plânsese deznădăjduit, după ce fugise de la şcoala de război, văzu că intră încet, bătrânul credincios al generalului. Abia apucase să se întindă în aşternut, căci în seara aceea tatăl său dăduse în cinstea lui un mic ospăţ, la care poftise şi pe cei doi căpitani ai săi, ca să se veselească. După ce se ridicaseră de la masă, Yuan ajutase pe părintele său să treacă în odaia lui şi să se culce.

Stând întins în pat, ascultă o vreme la zgomotele stinse pe care nu le mai auzise niciodată până acum, pornite din adâncul nopţii acestui oraş în care părintele său îşi avea cantonamentul de atâta vreme. „Dacă m-ar fi întrebat

cineva, i-aş fi răspuns că în timpul nopţii, în oraşul acesta mic, nu se aude niciun zgomot" îşi zise el. Totuşi în fundul unei străzi se auzea lătratul câinilor, un copil care plângea, zvon de glasuri încă neadormite, câte un dangăt de clopot din tinda unui templu, surd şi depărtat, iar pe deasupra acestor zvonuri domolite, plânsul unei mame care-şi bocea copilul mort, un bocet stins care venea din mari depărtări. Zgomotele păreau toate amuţite, căci între el şi poarta de la intrare erau câteva curţi în cuprinsul cărora totul părea adormit, dar cu toate acestea Yuan auzea destul de limpede tot ce se întâmpla împrejurul său, din pricină că acum se simţea străin în curţile acestea unde odinioară nu fusese străin.

Apoi dintr-odată se auzi uşa scârţâind în ţâţânile ei de lemn şi se văzu clipirea tremurată a unei lumânări; după ce uşa se deschise, bătrânul credincios intră înăuntru şi aşează sfeşnicul pe duşumele, gemând uşor din cauza ciolanelor lui înţepenite, apoi îşi îndreptă mijlocul şi trase zăvorul de la uşă. Yuan aşteptă mirat şi întrebându-se ce o fi vrând să-i spună, îl văzu că se apropie încet, târându-şi picioarele îmbătrânite şi oprindu-se în faţa patului, împrejurul căruia nu erau trase perdelele.

— Încă n-ai adormit, tânărul meu stăpân? Mă munceşte ceva ce trebuie numaidecât să-ţi spun.

Uitându-se la el şi văzându-i trupul gârbovit de bătrâneţe şi genunchii îndoiţi ca nişte leuci sub povara anilor, îi răspunse cu blândeţe:

— Ia un scaun, dacă ai ceva de spus!

Dar bătrânul îşi cunoştea locul ce i se cuvine şi nu vru să se aşeze decât după multe stăruinţe pe scăunelul din apropierea patului, ca numaidecât după aceea să înceapă să şuiere printre dinţi şi să înşire şoapte, dar era atât de hidos la vedere, încât Yuan nu era în stare să se uite la el, oricât de credincios şi de cumsecade ar fi fost. Dezamăgirea ce i-o pricinuiau însă şoaptele lui, îl făcu foarte curând să uite de felul în care arăta. Din povestea lui încurcată şi plină de întortocheri, Yuan începu să prindă adevărul limpede şi să vadă ce s-a întâmplat acasă în timpul cât el a lipsit. Într-un târziu, bătrânul îşi sprijini mâinile uscate pe genunchi şi adăugă cu glasul destul de ridicat:

— În felul acesta, micul meu general, tatăl dumitale s-a încurcat tot mai adânc în banii pe care-i împrumuta de la unchiul dumitale. La început, micul meu general, a împrumutat o sumă mare ca să te poată scoate de la închisoare şi după aceea a continuat să împrumute bani în fiecare an ca să

poţi sta ferit de primejdie în ţara aceea străină. Pe urmă a lăsat armata să se împrăştie şi oamenii au plecat unul câte unul, aşa că acum nu are mai mult de o sută de oameni cel mult, care să-l apere. Toţi aceştia erau mercenari, prin urmare cum era să mai rămână la el, dacă nu li se plătea solda? Nu se simţeau în stare să plece la război şi soldaţii lui au trecut în slujba altor comandanţi de oşti. Puţinii care i-au mai rămas nu sunt ostaşi. Sunt o bandă de tâlhari şi de trântori care umblă îmbrăcaţi în zdrenţe, dar care au rămas în curţile acestea pentru că el le dă de mâncare, iar populaţia din oraş îi urăşte de moarte, din pricină că umblă din uşă în uşă şi cer bani, iar oamenii se tem de ei şi le dau, căci îi văd înarmaţi. Cu toate acestea nu sunt altceva decât cerşetori cu puşti. Într-un rând, m-am dus la bătrânul general, pe care-l ştiam că s-a purtat întotdeauna cumsecade faţă de oameni, n-a asuprit pe nimeni şi nu a lăsat ca lumea să fie jefuită în vreme de pace. După ce i-am spus, a ieşit în curte şi a început să răcnească la ei şi să se încrunte, dar ce crezi că a folosit, tânărul meu stăpân? Îl vedeau că tremură de bătrâneţe, chiar în timpul cât răcnea la ei şi cu toate că se prefăceau că s-au speriat de ameninţările lui, după ce a intrat în casă, oamenii au început să râdă şi au plecat numaidecât după cerşit prin oraş, aşa că şi astăzi fac tot ce poftesc. Dar ce mi-ar folosi, dacă m-aş duce din nou să-i spun generalului? Pentru el e mult mai bine să trăiască în linişte. Acum a ajuns să împrumute bani de la unchiul dumitale în fiecare lună; bănuiesc că aşa trebuie să fie, deoarece îl văd că vine pe aici destul de des, dar sunt încredinţat că n-ar veni, dacă n-ar fi vorba de bani. Părintele dumitale are nevoie de bani şi-i ia de unde poate; mai ştiu că poporul de astăzi nu prea plăteşte biruri, iar soldaţii care se duc să le încaseze, păstrează cea mai mare parte din bani pentru ei, aşa că veniturile nu i-ar fi de ajuns, dacă nu i-ar da unchiul dumitale banii care-i lipsesc.

Lui Yuan nu-i venea să creadă aşa pe nepregătite ceea ce auzea, prin urmare îi răspunse plin de dezamăgire:

— Bine, dar dacă tatăl meu a lăsat ostaşii să plece şi nu i-au mai rămas decât cei de care-mi spui, şi nici acestora nu le dă decât tainul zilnic, ar fi peste putinţă ca el să fi cheltuit atâţia bani. Afară de asta părintele lui i-a lăsat mari întinderi de pământ, ca parte din moştenirea ce i se cuvine.

Bătrânul se plecă spre el şi-i suflă cu amărăciune:

— Pământul acela este acum în stăpânirea unchiului dumitale, sau cam pe aproape de a deveni al lui, căci cum îţi închipui că părintele dumitale îi

va putea plăti datoria? Afară de asta, micul meu general, să nu-ţi închipui că plecarea dumitale în străinătate n-a costat nimic. Da, dragul meu, pe mama dumitale a lăsat-o să trăiască din ce poate, iar cele două surori ale dumitale au fost căsătorite cu negustori de aici din oraşul acesta, totuşi părintele dumitale trimitea în fiecare lună doamnei din miazăzi banii trebuitori pentru învăţătura dumitale.

În clipa aceasta Yuan îşi dădu seama cât de naiv fusese în timpul anilor care trecuseră. Ani de-a rândul considerase ca ceva de la sine înţeles că părintele lui să-i dea tot ce doreşte. Nu fusese un risipitor, nici nu se ducea la jocuri de noroc şi nici nu râvnea haine pe ales şi toate nebuniile cu care tineretul risipeşte averea părinţilor. Dar în fiecare an învăţătura lui costase pe tatăl său sute de arginţi. Îşi aducea aminte de rochiile de mătase ale lui Ai-lan, de nunta ei, de casa frumoasă în care trăia mama ei şi de azilul de copii pe care-l întreţinea. Dar deşi Yuan ştia că ei îi rămăsese o sumă de bani de la tatăl ei, fiind singurul copil, totuşi se îndoia că toate cheltuielile casei le-ar fi putut purta numai din ceea ce avea ea însăşi.

Se simţi înduioşat, gândindu-se la bătrânul său părinte care nu se plânsese niciodată în timpul anilor care trecuseră, ci căutase să adune tot ce putuse, lipsindu-se pe sine însuşi de tot ce-i trebuia şi se împrumutase şi de la alţii, pentru ca feciorul său să nu ducă niciodată lipsă. Răspunse deci credinciosului ca un bărbat care-şi dă seama de toate:

— Îţi mulţumesc că ai venit şi mi-ai spus. Mâine voi vorbi cu unchiul şi cu vărul meu, pentru a mă încredinţa cu cât au zălogit pe părintele meu – apoi ca şi când şi-ar fi adus aminte cu totul pe neaşteptate de ceva, adăugă: şi pe mine!

Toată noaptea se zvârcoli chinuit de gânduri. Se trezea, din când în când şi-şi zicea că la urma urmelor sunt de acelaşi sânge, prin urmare datoria nu este datorie adevărată, dar cu toate acestea parcă simţea o greutate pe piept, când îşi aducea aminte de cei doi pe care-i văzuse în ajun. Deşi erau din acelaşi sânge, el totuşi se simţea atât de departe şi de străin de ei, încât i se părea că sunt de altă rasă. Învăluit de întunericul nopţii acesteia, chiar aici în patul unde dormise pe vremea copilăriei sale, i se păru că se simte tot atât de străin, ca şi pe bordul vaporului cu care trecuse apele mării, în drumul de întoarcere spre casă.

O întrebare izvorî din adâncul gândurilor lui, şi întrebarea aceasta îl făcu să tresară: „Cum se face că eu nu mă pot simţi nicăieri ca la mine acasă?”

Apoi cu totul pe neaşteptate amănuntele pe care le văzuse în timpul drumului cu trenul şi toate scenele scabroase începură să defileze prin faţa ochilor lui şi se pomeni murmurând: „Eu nu am niciun căpătâi în lumea aceasta!” Dar încercă să-şi alunge gândurile negre şi să se liniştească, deoarece i se păreau îngrozitoare şi peste putinţă de înţeles.

Astfel în ziua următoare încercă de nenumărate ori să-şi aducă aminte că unchiul şi vărul său sunt de acelaşi sânge cu el, că în realitate el nu este străin şi că neamurile lui ar fi peste putinţă să-i facă vreun rău. Nu voia nici să condamne pe tatăl său. Îşi zicea că e uşor de înţeles ca tatăl său să se încurce în datorii, din cauza vârstei şi a dragostei faţă de feciorul său, prin urmare de la cine ar fi putut să împrumute banii cu mai multă uşurinţă, dacă nu de la propriul său frate? Cu aceste gânduri încercă, dimineaţa următoare, să se liniştească. Fu foarte mulţumit că ziua se anunţa senină şi răcoroasă, cu adieri domoale de vânt care prevesteau apropierea toamnei, căci se simţea mult mai liniştit, când vedea că soarele luminează cuprinsul curţilor şi aerul clocit de căldură din odăi, era primenit de răbufnelile încete ale vântului.

După ce mâncară, Tigrul plecă să-şi inspecteze oamenii, căci voia să arate lui Yuan că el e foarte ocupat cu ostaşii pe care-i avea, şi după ce-şi desprinse sabia din cui, porunci credinciosului să i-o cureţe de praf şi începu să se certe cu el, din pricină că sabia lui era atât de neîngrijită, aşa că Yuan începu să zâmbească şi cu părere de rău trebui să înţeleagă care este adevărul.

Dar după plecarea tatălui său, Yuan îşi zise că acesta este prilejul cel mai bine venit pentru a putea vorbi cu unchiul şi vărul său, fără să-i supere nimeni, aşa că după obişnuitele cuvinte de politeţe, îi întrebă fără niciun înconjur:

— Unchiule, ştiu că părintele meu ţi-e dator anumite sume de bani. Având în vedere că astăzi el e om înaintat în vârstă şi nu mai este ce a fost altădată, aş vrea să ştiu ce sarcini are şi să fac şi eu ceea ce mi se cade să fac.

Yuan s-ar fi aşteptat la orice, dar pentru nimic în lume nu s-ar fi putut gândi la ce obligaţii îl vor supune neamurile lui. Cei doi oameni de afaceri se uitară unul la altul, iar cel mai tânăr se duse şi aduse o condică, dintre cele întrebuinţate pentru însemnarea socotelilor la prăvălii, o condică mare şi cu scoarţe de mucava, pe care o întinse tatălui său cu amândouă mâinile,

iar acesta o luă şi după ce o deschise, începu să citească cu glasul dogit, anul, luna şi ziua când Wang Tigrul începuse să ia de la el bani cu împrumut. Ascultând la el, Yuan băgă de seamă că anul este acelaşi cu cel în care el s-a dus pentru prima dată la şcoala din miazăzi, pe urmă anii se înşirau unul după altul până la cel de acum, iar sumele împrumutate şi cu dobânzile se urcaseră, aşa că la sfârşit Wang Negustorul citi cu glasul ridicat: „Unsprezece mii cinci sute şaptesprezece arginţi cu totul".

Când auzi suma aceasta, Yuan rămase năucit, ca şi când l-ar fi lovit cu un bolovan în cap. Negustorul închise condica şi o întinse feciorului său, iar acesta o puse pe masă şi tăcură amândoi. Yuan întrebă cu glasul mai sfios decât de obicei, deşi încerca să pară liniştit şi indiferent:

— Ce chezăşie ţi-a pus tatăl meu pentru banii aceştia?

Wang Negustorul îi răspunse cu băgare de seamă, cântărind fiecare vorbă şi abia mişcând buzele, cum făcea întotdeauna când vorbea despre afaceri:

— Mi-am adus fireşte aminte că este fratele meu şi nu i-am cerut chezăşia pe care aş fi cerut-o unui străin. Afară de asta, o vreme rangul părintelui tău şi armata pe care o avea, au fost pentru mine un fel de ocrotire, ceea ce nu mai poate fi cazul acum din ziua când a murit mama feciorilor mei, căci dacă mi se întâmplă să ies din oraş la ţarină, mă gândesc cu spaimă la primejdiile ce mă aşteaptă. Presimt că dijmaşii nu mă mai respectă ca înainte de asta şi nici puterea tatălui tău nu mai este ce a fost altă dată. Dar adevărul este că astăzi puterea niciunui comandant de oşti nu mai este ce a fost odinioară şi toate acestea numai din pricina revoluţiei din miazăzi, care ameninţă să-şi facă drum, chiar aici la noi în miazănoapte. Vremurile acestea sunt foarte grele. În toate părţile se vorbeşte despre răscoale şi dijmaşii sunt mult mai îndrăzneţi şi mai neruşinaţi decât erau înainte de asta. Cu toate acestea îmi dau seama că părintele tău mi-e frate, aşa că nu i-am zălogit nici pământul, deşi acesta n-ar fi de ajuns pentru a plăti arginţii pe care părintele tău i-a cheltuit cu tine.

Când îl auzi spunând *cu tine*, Yuan se întoarse spre unchiul său, dar nu zise nimic, ci aşteptă să continue. Bătrânul adăugă:

— Am preferat să dau banii pe care i-am dat, pentru tine, şi să te consider drept zălog, în măsura în care vei putea să fii. Sunt o mulţime de lucruri pe care le-ai putea face pentru mine, dragă Yuan, şi pentru feciorii mei, care-ţi sunt neamuri.

Aşa vorbi unchiul său, dar nu fără blândeţe şi cumpăt, cum se cade să vorbească într-o familie cel mai în vârstă faţă de unul mai tânăr. Dar cu toate acestea, când Yuan auzi vorbele pronunţate de unchiul său şi-i văzu obrazul încreţit ca o pungă, rămase dezamăgit şi întrebă cu oarecare sfială:

— Ce aş putea să fac, unchiule, tocmai eu care nu am până acum niciun fel de ocupaţie şi nu mi-am ales nimic?

— Va trebui să-ţi găseşti, ripostă unchiul. Se ştie că în ziua de azi un tânăr care a fost în străinătate poate cere o leafă foarte mare, cam aceeaşi leafă pe care altădată o primea guvernatorul unei provincii. Înainte de a împrumuta banii aceştia părintelui tău, m-am străduit să ştiricesc în toate părţile şi feciorul meu care este contabil într-un oraş din miazăzi, mi-a spus că învăţătura din ţări străine este astăzi cea mai bună afacere ce se poate face. Va fi bine pentru toţi dacă ţi-ai putea găsi o slujbă, undeva unde se adună banii, căci îmi spune feciorul meu că astăzi se plătesc taxe mult mai ridicate pentru toate mărfurile decât înainte de asta; dregătorii cei noi au planuri mari – pentru deschiderea noilor artere de circulaţie şi clădirea monumentelor pentru eroii lor – a caselor de modă străină şi tot felul de lucruri. Dacă ai putea să-ţi găseşti o slujbă mai de seamă, unde argintul să intre şi să iasă fără încetare, ţi-ar fi mult mai uşor şi ne-ai putea ajuta şi pe noi.

Acesta fu răspunsul bătrânului şi Yuan nu se simţi în stare să zică nimic. În clipa aceasta vedea în faţa ochilor săi limpezindu-se felul de viaţă pe care i-l pregătea unchiul său. Cu toate acestea nu zise nimic, ci se uită la el dar nu reuşi să vadă altceva decât planurile născocite de mintea lui îngustă. Ştia că pe temeiul vechilor legiuiri unchiul său avea dreptul să facă astfel de planuri şi să-l înlănţuie de el pentru ani îndelungaţi, dar gândindu-se la toate acestea, simţi cum clocoteşte într-însul toată amărăciunea revoltei împotriva vechilor legiuiri care erau ca nişte ghiulele legate de picioarele tineretului, pentru a-l împiedica sa fugă cu prea multă uşurinţă. Dar cu toate acestea nu zise nimic şi nici nu încercă să protesteze. Gândindu-se la toate acestea, trebuia să se gândească şi la bătrânul său părinte, căci Tigrul, oricât de încăpăţânat ar fi fost, nu putea să înlănţuie pe feciorul său în felul acesta, decât pentru a găsi banii trebuitori cu care să-i poată face lui însuşi pe voie. Prin urmare nu-i rămânea altceva de făcut, decât să tacă şi să dispreţuiască pe unchiul său din toată amărăciunea ascunsă a sufletului său.

Bătrânul însă nu îşi dădu seama de dispreţul cu care se uita Yuan la el, aşa că adăugă tot atât de monoton şi de liniştit:

— Afară de asta mai sunt şi altele pe care le-ai putea face. Am doi feciori mai tineri care nu sunt în stare să-şi câştige traiul de toate zilele. Vremurile de acum sunt foarte grele şi afacerile nu mai sunt nici ele ce au fost altădată, aşa că din ziua când am aflat cât de bine trăieşte feciorul fratelui meu mai mare la banca unde este, mi-am zis mereu că de ce feciorii mei să nu trăiască şi ei ca el. Prin urmare după ce-ţi vei găsi o slujbă bună, şi vei găsi o slujbă corespunzătoare şi pentru cei doi feciori ai mei, sub poruncile tale, voi considera fapta aceasta a ta drept acoperirea unei părţi din datorie, în raport cu suma ce o va putea câştiga lunar fiecare dintre ei.

Yuan nu-şi mai putu stăpâni amărăciunea care-l îneca şi protestă indignat:

— Vasăzică eu sunt zălog în mâinile dumitale – viaţa mea e în puterea dumitale şi poţi face cu ea tot ce pofteşti!

Bătrânul deschise ochii mari şi se uită la el, dar îi răspunse cu glasul liniştit:

— Nu ştiu ce vrei să înţelegi cu vorbele acestea. Eu cred că este o datorie să-ţi ajuţi familia din toate puterile. Cred că ştii cât m-am străduit eu pentru cei doi fraţi ai mei, dintre care unul este chiar părintele tău. Ani de-a rândul eu le-am administrat pământul şi am îngrijit de casa cea mare pe care ne-a lăsat-o părintele nostru, am plătit birurile şi am îngrijit de pământul moştenit de la părintele nostru. Dar aceasta era datoria mea şi niciodată nu m-am codit să mi-o îndeplinesc, iar după ce eu nu voi mai fi, o va îndeplini feciorul acesta mai mare, în locul meu. Cu toate acestea pământul nu mai este ce a fost odinioară. Părintele nostru ne-a lăsat o avere destul de mare în holde şi câştiguri, aşa că trecem drept oameni bogaţi. Totuşi, copiii noştri nu mai sunt bogaţi. Vremurile sunt grele. Birurile sunt mari. Dijmaşii plătesc puţin şi nu mai au respect de nimic. Prin urmare cei doi feciori ai mei mai tineri trebuie să-şi găsească şi ei câte o slujbă, cum şi-a găsit feciorul meu al doilea şi acum e rândul tău să ajuţi pe verişorii tăi de frate. Din cele mai străvechi timpuri, cel mai cu stare din familie a ajutat întotdeauna pe ceilalţi.

Acestea erau lanţurile robiei strămoşeşti pe care trebuia să le poarte Yuan, cu toate că ştia că alţi tineri în locul lui ar fi refuzat să le poarte şi ar fi plecat de acasă, pentru a trăi departe de ai lor şi aşa cum îi trage inima, fără să se mai gândească la familie şi la obligaţiile pe care epoca nouă nu voia să

le recunoască. Ar fi dorit şi el din tot sufletul să poată proceda în felul acesta; ar fi vrut să se poată ridica în picioare, în mijlocul acestei odăi prăfuite şi să trântească acestor două neamuri ale sale în obraz, fără niciun fel de cruţare: „Datoria aceasta n-am făcut-o eu! Eu nu am datorii decât faţă de mine însumi”. Dar presimţea că el nu este în stare să-i sfideze în felul acesta. Meng putea face un astfel de gest, datorită cauzei pe care o slujea, iar Sheng ar fi râs şi s-ar fi prefăcut că primeşte sclavia impusă de vechile obiceiuri, dar pe urmă şi-ar fi uitat de ea şi ar fi putut trăi liniştit. Yuan însă era cu totul altfel de fire. Lui i-ar fi fost peste putinţă să se împotrivească lanţurilor cu care în dragostea lui inconştientă, îl ferecase tatăl său. Nu era în stare nici să condamne pe tatăl său pentru ceea ce a făcut şi oricât de adânc s-ar fi gândit, îi era peste putinţă să-şi închipuie că el ar fi putut proceda altfel.

Se uita la tremurul de lumină de pe lespezile odăii cu uşa deschisă şi asculta ciripitul păsărilor în tufele de bambus din curte. Într-un târziu oftă îndurerat:

— Care va să zică, unchiule, eu sunt adevăratul dumitale zălog. Pe mine m-ai întrebuinţat ca un mijloc cu care să netezeşti feciorilor dumitale drumul în viaţă şi să fii la adăpost în anii dumitale de bătrâneţe.

Bătrânul ascultă, uitându-se la el, pe urmă îşi turnă puţin ceai în cupă şi după ce-l sorbi încet, îşi şterse gura cu dosul mâinii uscate şi răspunse:

— Aceasta este datoria fiecărui tânăr faţă de cei mai bătrâni şi fiecare trebuie să şi-o îndeplinească. Tot aşa vei proceda şi tu faţă de ficiorii tăi.

— Nu, eu nu voi proceda în felul acesta, protestă Yuan.

Până acum nu se gândise niciodată că ar putea să aibă şi el feciori. Dar de astă dată vorbele bătrânului său unchi păreau că cheamă viitorul la viaţă. Da, va veni şi ziua când va avea şi el feciorii lui. Va avea o soţie cu care va avea feciori. Dar feciorii aceia – ei vor fi liberi – liberi de autoritatea lui în calitate de părinte al lor. Nu va face din ei ostaşi şi nici nu-i va pregăti pentru un scop anume şi nici nu-i va înlănţui cu vechile obligaţii faţă de familie.

Un val de ură neînţeleasă simţi cum se ridică în sufletul său, împotriva neamurilor sale, a unchilor şi verişorilor săi – da, chiar împotriva tatălui său, căci în clipa aceasta Tigrul apăru în odaie, ostenit de inspecţia pe care o făcuse soldaţilor săi şi dornic de a se aşeza la masă, în faţa cupei sale şi a asculta la vorbele feciorului său, indiferent despre ce ar fi vorbit. Dar Yuan

nu era în stare să mai suporte apropierea lor… Se ridică repede de la masă şi ieşi din odaie, ca să poată rămâne singur.

Se întinse pe patul din odaia lui şi începu să plângă, cum plânsese pe vremea când era copil, dar n-avu timp să se liniştească, deoarece tatăl său, după ce află de la cei doi ce-au vorbit împreună, se luă după el şi deschizând uşa odăii, se apropie de patul lui, în toată graba cu care puteau să-l ducă picioarele sale. Sta cu obrazul culcat pe braţele încrucişate şi Tigrul care se oprise alături de el, începu să-l bată pe umăr şi să-l mângâie, spunându-i tot felul de vorbe, ca să-l liniştească şi să-l îmbuneze:

— Ascultă, fiul meu, nu trebuie să faci nimic dacă nu-ţi va fi pe voie. Eu nu sunt încă prea bătrân. Am trândăvit vreme prea îndelungată. Îmi voi aduna oamenii şi voi pleca la război, pentru a lua din nou în stăpânire regiunea şi a încasa birurile pe care mi le-a furat căpetenia aceea de tâlhari. Odată l-am înfrânt şi-l voi mai înfrânge o dată, aşa că vei putea să ai tot ce doreşti. Vei rămâne aici cu mine şi vei trăi aşa cum îţi place. Da, şi te vei căsători cu cine vrei. Rândul trecut am făcut o greşeală. Dar acum nu mai am aceleaşi păreri ca odinioară – ştiu cum procedează tinerii din ziua de astăzi…

Fără să-şi dea seama, bătrânul Tigru pronunţă exact cuvintele menite să liniştească pe Yuan şi să-i alunge gândurile negre care-l chinuiau. Se întoarse spre tatăl său şi strigă:

— Tată, de astăzi înainte nu te voi mai lăsa să faci războaie, iar eu…

Era gata să strige „Eu nu mă voi căsători niciodată”. Repetase aceste cuvinte în faţa tatălui său de atâtea ori, încât acum erau gata să-i scape de pe buze, chiar împotriva dorinţei sale. Dar se opri la timp. O întrebare tulbure se trezi în mintea lui. Dorea cu adevărat să nu se căsătorească niciodată? Dar nu trecuse niciun ceas, de când declarase că feciorii lui vor fi liberi. Fără îndoială va veni şi ziua când va trebui să se căsătorească. Îşi zăgăzui cuvintele pe buze, apoi cu glasul mult mai domolit, răspunse tatălui său:

— Da, într-o bună zi mă voi căsători cu cea pe care vreau să mi-o iau de soţie.

Tigrul însă era atât de mulţumit când îl văzu că se întoarce spre el şi nu mai plânge, încât declară înveselit:

— Da-da… aşa vei face… spune-mi fiule, cine este şi voi trimite agentul matrimonial care să pună totul la cale şi mă voi duce să-i spun şi maică-ti,

căci la urma urmei nu cred că orice fată de la ţară să fie vrednică de un fecior ca al meu?

Uitându-se la părintele său în timp ce vorbea, în mintea lui Yuan începu să se limpezească un gând neaşteptat:

— Eu nu am nevoie de agent matrimonial, răspunse el încet şi fără să se gândească la ce spune. În mintea lui începu să se limpezească şi să se închege chipul unei femei… Voi vorbi eu pentru mine. În vremea de astăzi tineretul vorbeşte singur când vrea să se căsătorească, fără să aibă nevoie de intermediari…

Era rândul Tigrului să se uite mirat la feciorul său şi să-l întrebe cu severitate:

— Bine, fiule, dar poate fi o femeie cuviincioasă, aceea cu care poţi vorbi despre aşa ceva de-a dreptul? Cred că n-ai uitat de vechile învăţături ce ţi le-am dat, ca să te fereşti de astfel de femei? Spune, fiule, ţi-ai ales o femeie cumsecade?

Yuan începu să zâmbească. Îşi uită de datorii, de războaie şi de toate amărăciunile prin care trebuia să treacă. Apoi cu totul pe neaşteptate gândurile lui începură să se îndrepte spre un drum luminos pe care nu-l văzuse până acum. Era cineva căruia îi putea mărturisi toate gândurile lui şi prevedea ce va trebui să facă de aici înainte. Bătrânii aceştia nu vor fi niciodată în stare să-l înţeleagă, nici pe el nici aspiraţiile lui; ei nu vedeau că el nu mai face parte dintre ei. Nu erau în stare să vadă nimic mai mult decât ar fi văzut orice străin. Dar cunoştea o fată care făcea parte din generaţia lui, care nu avea, ca el, rădăcini înfipte în vechile tradiţii de unde nu le putea smulge, pentru a le îngropa la vreme în pământul nou unde va trebui să-şi petreacă toată viaţa – chipul acestei fete îl vedea acum limpede în faţa lui, mai limpede decât văzuse chipul oricărei fete până acum, deoarece strălucirea lui făcea să pălească toate celelalte, până şi chipul tatălui său care era alături de el. Numai fata aceasta ar fi fost în stare să-l smulgă din lanţurile robiei lui – numai Mei-ling era în stare să-l scape şi să-i spună ce are de făcut. Ea, în mâinile căreia totul devenea ordine şi disciplină, ar fi fost în stare să-i spună care este datoria lui de acum. Simţi că începe să se însenineze şi sufletul îi zburdă de mulţumire. Va trebui să se întoarcă la ea. Se ridică din aşternut şi întinse picioarele pe marginea patului. Dar îşi aduse aminte de întrebarea pe care i-o pusese tatăl său şi-i răspunse cu glasul tremurând de o mulţumire necunoscută încă:

— O femeie cumsecade? Da, tată, am ales o femeie cumsecade!

Se simţi atât de nerăbdător cum nu se simţise niciodată în viaţa lui. Aici nu mai încăpea nicio îndoială, şi niciun fel de codire. Se va duce de-a dreptul la ea.

Dar cu toată nerăbdarea de a se întoarce spre miazăzi, Yuan îşi dădu seama că va trebui să stea lângă tatăl său cel puţin vreme de o lună. Când încercă să-i explice motivul pretextat pentru plecarea lui neaşteptată, Tigrul păru atât de jignit şi de abătut, încât Yuan rămase impresionat şi renunţă numaidecât la aluziile pe care le făcuse în legătură cu anumite afaceri grabnice care-l aşteaptă în oraşul acela de pe litoral. Ştia, de asemenea, că nu se cade să plece, fără să se ducă şi la mama lui, care tocmai la sosirea lui acasă, era plecată la ţară, unde se dusese să-şi vadă familia. Din ziua când se dusese după el şi se oprise la casa de lut, ca să-l îndemne să se întoarcă acasă, fusese cuprinsă de dragoste faţă de viaţa rurală din tinereţea ei. După ce fetele ei se căsătoriră, începu să se ducă adeseori în satul unde-şi petrecuse copilăria şi unde era găzduită de fratele ei mai în vârstă, care o primea bucuros, deoarece plătea cu argint tot ce-i dădea, şi afară de asta îi făcea mare cinste în faţa sătenilor, ea fiind soţia unui comandant de oşti, deci mai presus decât celelalte femei din satul lor. Deşi credinciosul cel cu buza de iepure îi trimisese vorbă că Yuan s-a întors acasă, ea totuşi întârziase plecarea cu câteva zile.

Yuan era cu atât mai dispus şi chiar nerăbdător să vadă pe mama sa, cu cât era hotărât să-i spună că vrea să-şi aleagă singur soţia şi că şi-a şi ales-o, prin urmare nu-i mai rămânea altceva de făcut decât să-i spună. Astfel putu petrece mai cu uşurinţă luna cât trebui să stea în curţile tatălui său, mai ales că unchiul şi vărul său se întoarseră la ei acasă şi el rămăsese numai cu tatăl său.

Dar mulţumirea pe care i-o pricinuia amintirea lui Mei-ling contribui să-l facă mai curtenitor chiar faţă de unchiul său şi-şi zise uşurat: „Unchiul meu mă va ajuta ca să-mi găsesc o slujbă, pentru a-i putea plăti datoria. Nu-i voi spune deocamdată nicio vorbă grea – cel puţin până în ziua când voi putea vorbi cu Mei-ling”. Preocupat de gândul acesta, se putu despărţi de unchiul său spunându-i: „Fii încredinţat că nu voi uita de banii pe care ţi-i datorez. Dar te rog, unchiule, să nu mai împrumuţi bani deoarece peste o lună eu voi

pleca de aici ca să-mi găsesc o slujbă. Cât despre feciorii dumitale, îţi făgăduiesc să fac pentru ei tot ce-mi va sta în putinţă”.

Auzindu-i despre ce vorbesc, Tigrul adăugă cu mândrie:

— Fii încredinţat, frate, că ţi se va da înapoi tot ce ne-ai dat, deoarece ceea ce eu nu voi reuşi să fac datorită armelor, feciorul meu va face cu ajutorul guvernului, căci fără îndoială cu învăţătura pe care o are acum va putea să-şi găsească o slujbă de dregător, unde să câştige destul de bine.

— Da, fără îndoială, dacă va încerca, răspunse negustorul. Dar când dădu să iasă din casă, se întoarse spre feciorul său şi-i spuse: Dă lui Yuan hârtia pe care ai pregătit-o. Din mâneca halatului feciorul scoase o foaie păturită de hârtie pe care o întinse lui Yuan:

— Este socoteala amănunţită a sumelor primite. Ne-am gândit, eu şi tatăl meu, că poate vei dori să ai o socoteală limpede privitoare la această datorie.

Dar nici în urma acestui gest meschin Yuan nu fu în stare să se supere. Întinse mâna şi luă hârtia, deşi pe ascuns făcea haz de grija lor, iar după ce le spuse câteva cuvinte curtenitoare, îi lăsă să plece în drumul lor.

Lui Yuan totul i se părea mai limpede decât fusese până acum. Reuşi să se poarte amabil faţă de rudele lui, iar seara sta şi asculta cu îndelungată răbdare poveştile tatălui său despre războaie şi izbânzi. De dragul feciorului său, Tigrul retrăia viaţa lui trecută şi în timp ce-i povestea despre bătăliile prin care trecuse, încruntând din sprâncene şi răsucindu-şi firele rare ale mustăţii, i se părea şi lui că a trăit o viaţă plină de glorie. Dar Yuan care sta liniştit şi se uita zâmbind la tatăl său cum se încruntă şi-i spune cum a tăiat pe Leopard, se miră cum de putuse să se teamă odinioară atât de mult de el.

Totuşi zilele i se păreau că nu trec cu prea multă încetineală. Gândul la Mei-ling venise atât de neaşteptat, încât simţea nevoia să nu se lase deocamdată preocupat de altceva decât de amintirea acestei fete, aşa că uneori era chiar foarte mulţumit că trebuie să mai întârzie în curţile tatălui său şi se bucura mai ales de ceasurile de seară când sta împreună cu părintele său şi se prefăcea că ascultă la ce-i povesteşte. Se miră destul de des că fusese atât de nepăsător faţă de pornirile inimii sale încât nu-şi dăduse seama de realitate, cu toate că chiar în ziua nuntii lui Ai-lan, deşi constatase cât este de frumoasă, totuşi văzuse şi pe Mei-ling şi i se păruse mult mai frumoasă decât Ai-lan. În ziua aceea ar fi trebuit să-şi dea seama de sentimentele lui adevărate. Tot aşa ar fi trebuit să-şi dea seama în

nenumărate rânduri după aceea, când o văzuse umblând de colo până colo prin casă, punând fiecare lucru la locul lui şi împărţind porunci slujitorilor. Dar nu-şi dăduse seama de nimic, până în seara aceea când începuse să plângă, stând singur în odaia lui.

Visurile acestea ale lui erau tulburate din când în când de glasul mulţumit al Tigrului şi Yuan se simţea în stare să-l asculte cum nu l-ar fi putut asculta niciodată, dacă în sufletul său nu s-ar fi trezit tocmai acum dragostea faţă de fata aceea din miazăzi. Asculta ca prin vis la ceea ce-i povestea tatăl său, dar nu era în stare să înţeleagă dacă vorbeşte despre războaiele din trecut, sau despre cele pe care le plănuia de aici înainte, iar Tigrul continua cu glasul domolit:

— Mai am şi acum un venit cât de mic, de la feciorul pe care mi l-a dat fratele meu mai în vârstă. Dar el nu este comandant de oşti, nu este un adevărat comandant de oşti. Nu pot avea prea multă încredere în el, căci este trândav şi prea îi place să râdă – este născut paiaţă şi paiaţă va muri. Spune că este locţiitorul meu, dar îmi trimite foarte puţin şi n-am fost prin partea aceea în ultimii şase ani. La primăvară va trebui să mă duc… da, la primăvară va trebui să încep din nou câteva bătălii. Cât despre nepotul acesta al meu, sunt încredinţat că va trece în tabăra celui dintâi duşman ce se va arăta la poarta oraşului, căci este în stare să se ridice chiar împotriva mea…

Yuan care nu asculta decât cu jumătate de ureche la vorbele tatălui său, nu părea câtuşi de puţin interesat de ştirile referitoare la acest văr al său de care nu-şi mai aducea aminte decât din vorbele mătuşii lui care spunea adeseori cu mândrie: „Feciorul meu care este general în partea de miazănoapte”.

Era plăcut să stea şi să asculte la ce-i povesteşte tatăl său, şi din când în când să-i răspundă cu câte o vorbă, ca apoi să se gândească din nou la fata aceea. Îşi zicea că nu se va mai simţi câtuşi de puţin ruşinat dacă ea va vedea starea în care sunt astăzi curţile tatălui său, căci ea va înţelege situaţia. Erau din acelaşi sânge şi ţara aceasta era patria lor, indiferent de aspectele ruşinoase în care se înfăţişa. Ar fi fost în stare chiar să-i spună: „Tatăl meu este un bătrân comandant de oşti, puţin maniac şi puţin caraghios, care vorbeşte fără încetare, şi fără să ştie nici el însuşi ce-i adevărat şi ce este închipuire din ceea ce povesteşte. Se consideră un bărbat foarte puternic, deşi n-a fost niciodată aşa”. Da, ei ar fi fost în stare să-i

spună chiar astfel de cuvinte despre tatăl său, căci era încredinţat că ea îl va înţelege. Gândindu-se la simplitatea acestei fete, simţi cum se destramă din sufletul său orice artificiu. De s-ar putea întoarce cât mai curând la ea, pentru a deveni din nou el însuşi; nu chinuit de toate îndoielile, ci aşa cum fusese odinioară în timpul zilelor pe care le petrecuse în casa de lut a bunicului său, când se simţise liber şi singur. Alături de ea ar fi putut deveni din nou liber şi singur şi ar fi putut duce din nou viaţa fără zbucium adânc.

La urmă de tot nu se simţea în stare să se mai gândească la altceva decât la dorinţa de a fi în apropierea ei. Era atât de convins că ea îl va ajuta, încât după întoarcerea mamei lui se simţi în stare să o salute cu toată politeţea, fără să se zbuciume din pricină că deşi era mama lui, totuşi nu avea niciun fel de legătură sufletească cu ea. Cu toate că era rumenă la faţă, mama lui arăta acum ca orice ţărancă simplă şi îmbătrânită. Femeia ridicase ochii slăbiţi spre el, sprijinindu-se în toiagul pe care-l întrebuinţa în timpul mersului şi se întrebă mirată:

— Va sa zică aşa arată feciorul meu?

Yuan, îmbrăcat în hainele lui de modă străină şi voinic de statură, plecă ochii spre femeia din faţa lui, îmbrăcată în haine simple de pânză neagră şi se întrebă: „Oare să mă fi purtat pe mine cu adevărat în pântecele ei această femeie bătrână? Mie mi se pare că nu am niciun fel de legătură cu ea”.

Dar nu simţi remuşcări şi nici ruşine din pricina ei. Fetei acelea albe, dacă s-ar fi întâmplat s-o iubească, i-ar fi spus cu multă sfială: „Aceasta e mama mea”. Lui Mei-ling însă îi putea spune: „Aceasta este mama mea!” iar ea ştiind că mii de tineri de seama lui au fost născuţi de astfel de mame, nu i s-ar fi părut deloc straniu, căci pentru ea nu era nimic straniu. Pentru ea ar fi fost de ajuns să-i spună atât şi nimic altceva. Chiar faţă de Ai-lan s-ar fi simţit ruşinat, dar în niciun caz faţă de Mei-ling. În faţa ei îşi putea deşerta tot sufletul, fără să se simtă ruşinat. Gândul acesta îl făcea să se liniştească, chiar atunci când era enervat, şi într-una din zilele ce urmară după aceea, spuse mamei lui fără înconjur:

— Mamă, sunt logodit, sau ca şi logodit. Mi-am ales fata cu care vreau să mă însor.

— Despre asta mi-a vorbit şi tatăl tău, răspunse bătrâna cu blândeţe. I-am vorbit şi eu despre câteva fete pe care le-am cunoscut, dar tatăl tău te-a lăsat întotdeauna să faci cum pofteşti. Ai fost întotdeauna feciorul lui şi al meu aproape niciodată, ori el este bărbat iute de fire şi mi-ar fi fost peste putinţă

să mă împotrivesc voinţei lui. Soţia lui cea învăţată a putut să scape, după ce a plecat din curţile lui, dar eu am rămas, ca toate pornirile lui să se descarce asupra mea. Sper totuşi că fata pe care ţi-ai ales-o este destul de vrednică pentru a şti cum se croieşte haina unui bărbat şi cum trebuie prăjit un peşte. Mai cred că din când în când o voi putea vedea şi eu, cu toate că în timpurile acestea noi, tineretul nu mai ţine seamă de nimic şi nurorile nu vin să vadă pe mama soţului lor, aşa cum s-ar cuveni şi cum ar fi datoria lor.

Yuan fu foarte mulţumit că n-avea şi alt ponos, afară de acesta. Bătrâna rămase cu privirile pierdute în gol cum avea obiceiul, pe urmă, clipind din pleoape şi mestecând de câteva ori din fălci, îşi uită de el şi adormi uşor, sau părea că a adormit. Ei doi nu erau din aceeaşi lume şi amănuntul că era fiul ei nu avea pentru el niciun fel de semnificaţie. În realitate pentru el nimic nu mai putea avea semnificaţie, decât preocuparea de a se întoarce cât mai curând la fata aceea.

Îşi luă rămas bun de la părinţii săi, dându-şi silinţa să se poarte cât mai politicos faţă de ei, ca şi când i-ar fi părut rău că trebuie să plece, şi luă din nou trenul care se îndrepta spre miazăzi, dar i se păru straniu că acum aproape nici nu vedea pe cei care plecau cu trenul. Îi era cu totul indiferent dacă purtarea lor era sau nu cuviincioasă, căci acum nu era în stare să se mai gândească la altceva decât la Mei-ling. Se gândea la toate amănuntele în legătură cu ea. Îşi aducea aminte că avea o mână mică, dar foarte puternică, cu palma îngustă şi degetele delicate şi se întreba cum de o astfel de mână poate avea îndemânarea ca să taie o umflătură din trupul omenesc.

Întreg trupul ei avea această tărie mlădioasă, care se datora forţei cu care oasele ei sănătoase erau legate unul de altul sub pielea palidă. Îşi aducea aminte de îndemânarea ei în toate cele, de felul în care veneau slujitorii la ea s-o întrebe, de Ai-lan care chema întotdeauna pe Mei-ling ca să-i spună dacă rochia cutare este bine făcută la poale, şi de faptul că numai Mei-ling era în stare să facă ceva aşa cum ar fi vrut mama ei să fie făcut. Yuan se gândi mulţumit: „La vârsta de douăzeci de ani este tot atât de vrednică, pe cât ar fi o femeie cu zece ani mai mare decât ea”.

Farmecul acestei fete i se părea îndoit, când începea să se gândească la ea. Avea acelaşi calm şi aceeaşi seriozitate ca şi femeile mai în vârstă pe care le văzuse el, cum era de pildă mama lui adoptivă, mătuşa lui şi toate celelalte femei care fuseseră crescute în vechile tradiţii. Totuşi avea ceva şi

din epoca modernă, aşa că nu era nici sfioasă, nici tăcută de faţă cu bărbaţii. Era în stare să vorbească pe faţă şi cu toată sinceritatea în orice împrejurare şi să se simtă la largul ei, dar cu totul altfel de cum se simţea Ai-lan. Astfel în goana trenului şi a câmpurilor ce defilau trecând vertiginos pe lângă el, Yuan nu văzu de astă dată nimic. Îşi depăna visurile în legătură cu Mei-ling şi din fărâmele de amintiri şi vorbe pe care nu le uitase, încerca să-şi completeze imaginea ei. După ce reuşea s-o vadă întreagă, încerca să şi-o imagineze cum va fi în clipa când se vor întâlni, cum va vorbi şi ce-i va spune despre dragostea lui. O vedea limpede, ca şi când ar fi fost aievea, cum se uită la el în timp ce-i vorbeşte. Iar după aceea… va trebui să-şi aducă aminte mereu cât este de tânără şi că nu este o fată îndrăzneaţă şi guralivă, ci sfioasă şi foarte blândă. Dar cu toate acestea va putea să o ia de mâna subţire şi delicată, mâna aceea mică şi rece…

Dar cine ar fi în stare să se amăgească cu gândul că viitorul va fi aşa cum îl visează el şi care este îndrăgostitul capabil să-şi imagineze cum se va desfăşura întâlnirea cu iubita lui? Yuan, care în timpul călătoriei părea că este în stare să formuleze cuvintele cu atâta uşurinţă, nu fu în stare să mai spună nimic în clipa când se pomeni în faţa ei. După ce intră în holul cel mare, văzu că toată casa e ca şi adormită, căci în calea lui nu ieşi decât o slujitoare. Tăcerea din casă parcă-l îngheţa.

— Unde este? se răsti el la servitoare, dar numaidecât îşi dădu seama de situaţie şi întrebă mai liniştit: Unde este doamna, stăpâna casei?

— S-au dus la Azilul Copiilor Găsiţi, răspunse servitoarea, să vadă un copil pe care l-au adus astăzi şi care este bolnav. Cred că se vor întoarce târziu.

Yuan trebui să-şi liniştească bătăile inimii şi să aştepte. Aşteptă şi se căzni să se gândească la fel şi fel de lucruri, dar gândurile lui parcă ar fi avut o voinţă aparte, căci se întorceau mereu la acelaşi subiect. Se făcu seară şi mama lui tot nu se întoarse, iar când veni slujitoarea şi-l anunţă că a pus masa, trecu în sufragerie şi începu să mănânce singur, dar bucatele i se părură sălcii şi fără niciun gust. Se simţea aproape revoltat împotriva copilului care în felul acesta întârzia întâlnirea la care se gândise săptămâni de-a rândul.

Dar în clipa când tocmai se pregătea să se ridice de la masă, din cauză că nu putea mânca, uşa odăii se deschise şi apăru mama lui, foarte obosită şi

abătută, iar după ea intră Mei-ling, tăcută şi mâhnită, cum n-o văzuse încă niciodată. Se uită la Yuan, ca şi când nu l-ar fi văzut şi exclamă cu glasul stins, ca şi cum el n-ar fi lipsit de acasă niciodată:

— Fetiţa a murit. Am făcut tot ce ne-a stat în putinţă, dar a murit!

Mama lui oftă şi se lăsă mâhnită pe un scaun, apoi întrebă:

— Te-ai întors, fiul meu?… N-am văzut până acum o fetiţă mai drăguţă decât aceasta, Yuan – au lăsat-o acum trei zile în faţa căminului – nu părea să fie de familie săracă, deoarece era îmbrăcată în hăinuţe de mătase. La început mi-am închipuit că e sănătoasă, dar azi dimineaţă a fost apucată de convulsii, un fel de plagă veche care ucide copiii înainte de a împlini zece zile de viaţă. Am văzut copii foarte sănătoşi şi zdraveni, apucaţi de această boală care-i seceră întocmai ca un vânt năprasnic, fără să poţi face nimic împotriva ei.

Fata asculta, fără să poată mânca nimic din bucatele de pe masă. Sta cu pumnii încleştaţi şi când auzi cuvintele maică-si, declară:

— Cunosc boala aceasta. Dar poate fi evitată.

Uitându-se la obrazul ei contractat, care de astă dată i se părea mai emoţionat decât fusese înainte de asta, văzu că fata e cu ochii plini de lacrimi. Supărarea ei şi lacrimile acestea fură întocmai ca nişte picături de apă îngheţată pe inima lui în flăcări, căci prevedea că ele îi vor tăia drumul spre inima fetei. El nu se gândea acum decât la ea, iar Mei-ling era sufleteşte foarte departe de el; deşi lipsise de acasă săptămâni întregi, totuşi nu se gândea la el. Rămase deci nemişcat şi răspunse la întrebările pe care i le punea mama lui în legătură cu ceea ce se întâmplase în casa părintelui său. Dar vedea limpede că Mei-ling nu auzea întrebările şi nici răspunsurile pe care le dădea. Stătea încremenită într-o nemişcare stranie, cu mâinile încrucişate în poală, şi cu toate că se uita când la unul când la altul, nu zicea nimic. Dar ochii i se umplură în mai multe rânduri de lacrimi. Dându-şi seama că gândurile ei aleargă foarte departe, ar fi fost peste putinţă ca Yuan să vorbească ceva despre planurile lui.

Dar cum ar fi putut să se liniştească înainte de a vorbi? Toată noaptea visa intermitent visuri stranii de dragoste, dar dragostea aceasta nu apăru în visurile lui niciodată destul de limpede.

Dimineaţa următoare se trezi epuizat de aceste visuri. Era şi o zi tristă, o zi care părea că este hotarul dintre vara ce făcea loc tristeţii toamnei. După

ce se dădu jos din pat şi se uită pe fereastră, Yuan nu putu vedea altceva decât o pâclă cenuşie, cu cerul liniştit şi palid, boltit deasupra caselor cenuşii cu străzi cenuşii, în fundul cărora oamenii înaintau încet ca nişte melci cenuşii pe pământul ca cenuşa. Elanul lui se topi ca prin farmec în faţa acestui spectacol lipsit de viaţă şi se miră el însuşi cum de a fost în stare vreodată să se gândească la Mei-ling.

Se aşeză singur la masă şi începu să mănânce, dar în timp ce mânca fără nicio plăcere, deoarece bucatele i se păreau sărate şi fără gust, intră şi mama lui în odaie. Nu apucă bine să guste din mâncare şi să schimbe câteva cuvinte cu el, când băgă de seamă că ceva nu e în regulă. Începu deci să-i pună diferite întrebări, iar Yuan, înţelegând că ar fi peste putinţă să-i vorbească despre dragostea lui, îi povesti despre suma importantă de bani pe care tatăl său o împrumutase de la unchiul său, iar ea rămase îngrozită de vorbele acestea şi exclamă:

— Dar de ce nu mi-a spus până acum că este atât de strâmtorat? Aş fi cheltuit mai puţin. Sunt foarte mulţumită că pentru educaţia lui Mei-ling am întrebuinţat numai banii mei. Da, a fost un gest de mândrie din partea mea, şi tatăl meu care n-a avut alţi copii mi-a lăsat o sumă destul de mare de bani, la o bancă străină unde banii aceştia au stat ani de zile în siguranţă. A ţinut foarte mult la mine şi a vândut o mare parte din pământul pe care l-a moştenit ca banii să-i depună pentru mine la bancă. Dacă aş fi ştiut, poate aş fi…

— Dar de ce să faci un astfel de gest, o întrerupse Yuan. Nu, căci eu îmi voi căuta o slujbă unde voi putea întrebuinţa ceea ce am învăţat şi cu leafa ce o voi câştiga, voi plăti unchiului meu datoria.

În aceeaşi clipă se gândi că dacă va face o astfel de faptă, nu va putea avea de ajuns ca să se căsătorească, să întemeieze o familie şi să-şi realizeze planurile pe care şi le face orice tânăr. În vremurile vechi feciorul cel mai mare trăia în aceeaşi casă cu părintele său, iar soţia şi copiii lui mâncau din aceeaşi strachină cu ei. Dar astăzi Yuan nu ar mai fi fost în stare să facă aşa ceva. Când se gândi la curţile în care trăia Wang Tigrul şi la femeia aceea bătrână care ar fi devenit soacra lui Mei-ling, îşi jură că el nu se va duce să trăiască împreună cu ea în curţile tatălui său. Va trebui să aibă undeva casa lui proprie, o casă aşa cum îi plăcea lui, cu tablouri pe pereţi, fotolii comode şi peste tot să strălucească de curăţenie – iar în casa aceasta să fie numai ei singuri şi să facă dintr-însa un cămin pe placul lor. Gândindu-se la toate

aceste amănunte, în privirile lui străluci o duioşie atât de puternică, încât mama lui îl întrebă numaidecât:

— Văd că nu mi-ai spus tot ce ai avut de spus.

Yuan se aprinse la faţă şi de emoţie simţi că încep să-l usture pleoapele, după ce se întoarse spre ea şi începu să-i spună:

— Mai am ceva… mai am ceva de spus. Am început s-o iubesc şi dacă nu mă voi căsători cu ea, să ştii că voi muri.

— S-o iubeşti? întrebă femeia mirată. Pe cine să iubeşti? şi începu să se gândească despre cine ar putea să fie vorba.

— Pe cine altcineva aş putea iubi, afară de Mei-ling, se grăbi Yuan să adauge.

Se uită la el emoţionată profund, deoarece pentru ea Mei-ling era tot copil, un copil pe care-l găsise în stradă, pe o zi de iarnă friguroasă, şi-l dusese în casa ei. Se uită la Yuan, fără să zică nimic apoi, după ce mai trecu o vreme, răspunse îngândurată:

— E încă foarte tânără şi în mintea ei se alungă o mulţime de planuri. Pe urmă adăugă: Părinţii ei sunt oameni necunoscuţi. Nu ştiu ce va zice tatăl tău când va afla că ea este copil găsit.

— Tatăl meu nu are niciun amestec în această afacere, protestă Yuan. Astăzi nu mai admit să mă supun vechilor obiceiuri. Vreau să-mi aleg singur fata cu care să mă căsătoresc.

Mama lui îl ascultă cu îngăduinţă, fiind de mult obişnuită să audă astfel de vorbe, căci le auzise de nenumărate ori şi de la Ai-lan şi din conversaţiile pe care le avusese până acum, aflase şi de la părinţi că tinerii şi fetele de azi întrebuinţează întotdeauna astfel de argumente, faţă de cei mai în vârstă, iar aceştia trebuie să se împace cu situaţia. Se mulţumi deci să-l întrebe:

— Cu ea ai vorbit?

— Tatăl meu nu are niciun amestec în această afacere. Şi-i răspunse tot atât de sfios, ca orice îndrăgostit din vremea veche: N-am vorbit, căci nu ştiu cum ar trebui să încep. Pe urmă după ce se mai gândi puţin, adăugă: Mi se pare că toate gândurile ei sunt îndreptate mereu spre ceva care o preocupă. Alte fete îţi mai aruncă din când în când câte o privire sau te iau de mână, cel puţin mie aşa mi s-a spus, dar ea nu face niciodată aşa ceva.

— Nu face, răspunse femeia cu mândrie. Mei-ling nu face niciodată aşa ceva.

Neştiind ce să facă, îşi zise că va fi mult mai bine, dacă mama lui se va ocupa ea însăşi de această chestiune. Mei-ling va asculta de mama lui pe care o iubeşte şi o onorează, prin urmare intervenţia ei în această afacere, nu ar putea să-i fie decât de folos.

Astfel ajunse la concluzia că deşi vremurile s-au schimbat, totuşi va fi mai bine să nu vorbească de-a dreptul cu fata. Procedeul acesta era un fel de amestec între obiceiurile noi şi vechi, iar Mei-ling fiind încă tânără, se va simţi mult mai mulţumită. Gândindu-se la toate acestea, Yuan se întoarse spre mama lui şi o întrebă:

— Mamă, n-ai vrea să vorbeşti cu ea în numele meu? E adevărat că Mei-ling e foarte tânără şi dacă aş încerca să vorbesc eu cu ea, poate s-ar speria…

Femeia zâmbi şi uitându-se la el înduioşată, îi răspunse:

— Dacă va vrea să se mărite cu tine, fiule, eu n-am nimic împotrivă, mai ales dacă se va învoi şi tatăl tău. De silit însă nu o voi sili. Nu voi admite niciodată – să oblig o fată să se mărite cu cineva împotriva voinţei ei. Este singurul avantaj pe care vremurile acestea noi l-au acordat femeilor – avantajul de a nu se căsători împotriva dorinţei lor.

— Nu, asta în niciun caz… protestă Yuan.

Dar pentru nimic în lume nu şi-ar fi închipuit că fata ar putea să fie silită să se căsătorească, deoarece era convins că toate fetele se gândesc la căsătorie.

În timp ce ei doi stăteau de vorbă şi-şi terminară masa, Mei-ling apăru în odaie, cu obrazul rumen şi foarte drăguţ îmbrăcată în rochia ei de mătase albastră închisă, pe care o purta la facultate, cu părul negru netezit pe după urechi, dar fără cercei şi fără inele în degete, tocmai contrar obiceiului lui Ai-lan care se simţea dezbrăcată, dacă n-avea nicio podoabă. Privirile ochilor ei reci şi limpezi erau liniştite, buzele uşor arcuite, dar nu atât de roşii ca ale lui Ai-lan, şi obrazul senin şi palid, căci deşi Mei-ling nu era niciodată îmbujorată, obrazul ei era plin de sănătate şi foarte frumos. Îi salută veselă şi Yuan băgă de seamă că somnul îi alungase toate gândurile negre din ajun, aşa că acum se simţea liniştită şi în stare să înceapă o nouă zi de muncă.

Imediat ce se aşeză la masă şi începu să mănânce, femeia ridică privirea zâmbitoare spre ea şi începu să vorbească. Yuan simţi o dorinţă neaşteptată de a o face să se oprească sau să aleagă altă ocazie pentru a-i spune ce

vorbiseră ei până acum. Ar fi dorit să amâne clipa mărturisirii şi de ruşine îşi simţi tot trupul scăldat de o sudoare rece. Dar mama lui începuse să vorbească şi în priviri îi lucea un zâmbet ascuns, văzând pe Yuan cum se frământă pe scaun:

— Fetiţa mea, aş vrea să-ţi spun ceva. Tânărul acesta, Yuan al nostru, deşi se simte grozav de avansat şi ar vrea să-şi aleagă singur soţia, s-a simţit cuprins de spaimă în ultimul moment şi a făcut apel la vechile obiceiuri, adresându-se unui intermediar. Mi-am luat chiar eu sarcina să vorbesc pentru el, iar tu eşti fata pe care o doreşte: vrei să te măriţi cu el?

Întrebarea fu pusă cu toată îndrăzneala şi cu glasul atât de calm, încât Yuan se gândi că mai prost decât aşa nici nu s-ar fi putut să vorbească cineva, căci era tocmai de ajuns pentru a face fata să se sperie.

Mei-ling se sperie cu adevărat. Lăsă castronul din mână şi după ce aşeză cu grijă beţişoarele alături de el, se uită îngrozită la mama ei. Pe urmă o întrebă cu glasul sfios:

— *Trebuie* să mă mărit numaidecât?

— Nu, fetiţa mea, răspunse femeia, de astă dată cu glasul grav. Dacă nu vrei, nu trebuie să te măriţi.

— Atunci nu mă voi mărita, adăugă fata mulţumită şi tot chipul i se lumină dintr-odată. Mamă, mi s-a întâmplat de multe ori să văd colege ale mele care au fost obligate să se mărite şi le-am văzut plângând, chinuite de deznădejde, că trebuie să-şi întrerupă studiile, pentru a se căsători. Tocmai de aceea m-am speriat. O, îţi mulţumesc mamă! Şi Mei-ling care fusese întotdeauna o fată calmă şi stăpânită se ridică de pe scaun şi se repezi spre mama ei, unde îngenunche şi-şi plecă fruntea până în pământ, după vechiul obicei de supunere. Dar mama ei o ridică în picioare şi-i petrecu un braţ împrejurul mijlocului.

Pe urmă se uită la Yuan care sta nemişcat şi palid ca un mort, cu buzele livide şi strângând din fălci, pentru a-şi stăpâni lacrimile ce tremurau într-însul. Se simţi înduioşată de durerea lui, apoi întorcându-se spre Mei-ling, o întrebă cu blândeţe:

— Dar cu toate acestea, Mei-ling, ţi-e drag Yuan al nostru?

— Sigur că da, se grăbi fata să răspundă, e doar fratele meu. Mi-e drag, dar nu ca să mă căsătoresc cu el. Eu, mamă, nu vreau să mă căsătoresc. Vreau să-mi termin studiile şi să devin medic. Vreau să învăţ, să învăţ cât mai mult. Toate femeile se căsătoresc. Eu nu am intenţia să mă căsătoresc

pur şi simplu şi să mă ocup de casă şi de creşterea copiilor. Singura mea dorinţă este să devin medic.

În timp ce spunea aceste cuvinte, femeia se întoarse din nou spre Yuan, cu un fel de mulţumire neaşteptată. Uitându-se la ele, i se păru că aceste două femei s-au întovărăşit împotriva lui, două femei împotriva unui singur bărbat, şi-şi zise că nu poate să mai suporte gândul acesta. La urma urmelor vechile obiceiuri tot aveau ceva bun în ele, deoarece orice femeie trebuia să se mărite şi să nască copii, prin urmare tot aşa trebuie să se mărite şi Mei-ling, iar împotrivirea aceasta a ei, era un fel de perversitate. Simţindu-se jignit în demnitatea lui de bărbat, îşi zise: „E foarte ciudat că în ziua de astăzi femeile pot deveni ca acestea două. Cine a mai auzit ca o fată să nu se căsătorească atunci când i-a sosit vremea? Mi se pare foarte ciudat ca o fată să refuze să se căsătorească – asta este o lovitură grea pentru noua generaţie şi pentru naţiune!" Pe urmă se gândi că şi femeile cele mai deştepte, trebuie să fie caraghioase şi uitându-se la ochii lui Mei-ling, i se părură că sunt reci şi cruzi, şi că-l privesc cu îndrăzneală şi calm. În aceeaşi clipă auzi pe mama lui spunând:

— Mei-ling nu se va căsători decât atunci când va fi dispusă. Îşi va trăi viaţa aşa cum va găsi de cuviinţă, şi va trebui să te împaci cu gândul acesta, Yuan.

Cele două femei se uitară la el cu un fel de ostilitate pornită din libertatea de care se bucurau acum, cea mai tânără încercuită de braţul celei mai în vârstă… Da, va trebui să se împace cu gândul acesta!

Târziu, în timpul acestei zile triste, Yuan ieşi din odaia lui, unde se trântise pe pat şi după ce coborî, începu să rătăcească în lungul străzilor oraşului, chinuit de gânduri negre. Plânsese de deznădejde şi-şi simţea inima îndurerată, ca şi când după chinurile de flacără prin care trecuse, ar fi fost cuprinsă acum într-un cleşte de gheaţă, care nu o lăsa să palpite slobodă.

Ce are de făcut de aici înainte? se întreba el alergând fără nicio ţintă, îmbrâncind pe cei care-i stăteau în cale şi simţindu-se el însuşi îmbrâncit de alţii, căci nu vedea nimic pe unde trecea. Dar deşi mulţumirea lui de viaţă se stinsese, avea totuşi obligaţii de îndeplinit. Datoria trebuia plătită. Cel puţin aşa singur, va reuşi să o plătească. Trebuia să se îngrijească de bătrânul său părinte şi se gândea în toate chipurile, ce ar putea face şi unde şi-ar putea găsi o slujbă, ca din ceea ce va câştiga, să plătească banii

împrumutaţi de la unchiul său. Îşi va face întreaga datorie, îşi zicea el, şi începu să-şi dea tot mai limpede seama că neamurile sale abuzaseră de naivitatea lui.

Începuse să se însereze şi el rătăcise în toate părţile pe străzile oraşului acestuia care i se părea nesuferit. Aspectul lui străin îi era odios, tot aşa străinii pe care-i întâlnea pe stradă, hainele străine pe care le purtau cei de un neam cu el şi până şi hainele cu care era îmbrăcat el însuşi. În clipa aceasta i se părea că vechile obiceiuri ale ţării lui erau mult mai bune. Se revoltă împotriva pornirilor din inima lui şi-şi zise: „Obiceiurile acestea străine au făcut femeile noastre să devină încăpăţânate şi să vorbească despre libertate, dând la o parte pornirile firii, ca să poată trăi cum trăiesc călugăriţele sau desfrânatele!” Îşi aducea aminte cu scârbă de fata proprietăresei lui, de neruşinarea ei şi de Mary ale cărei buze fuseseră prea roşii, aşa că acum le condamna şi pe ele. Pe urmă începu să se uite la toate femeile străine care treceau pe lângă el cu atâta ură încât nu mai era în stare să se gândească şi murmură: „Va trebui să mă duc undeva unde nu voi întâlni nimic străin şi nimic din obiceiurile noi, pentru a putea trăi adevărata viaţă a ţării mele. Ar fi fost mai bine să nu mă fi dus în străinătate! Ce bine ar fi fost să nu fi părăsit niciodată casa de lut a bunicului!”

Pe urmă îşi aduse aminte pe neaşteptate de bătrânul plugar pe care-l cunoscuse şi care odinioară îl învăţase cum trebuie să ţină coada sapei. Se va duce să stea de vorbă cu el şi să se apropie din nou sufleteşte de cei din neamul său, care nu au nicio legătură cu străinii aceştia şi nici cu obiceiurile lor.

Coborî de pe trotuar şi luă o ricşă cu care se duse o bucată bună de drum, apoi coborî şi-şi continuă drumul pe jos. Trebui să meargă foarte departe ca să găsească petecul de pământ pe care-l lucrase odinioară şi pe vecinul său şi casa. Dar până să-l găsească, se făcuse aproape întuneric, deoarece acum se tăiaseră străzi noi şi se clădise un întreg cartier în care oamenii se îngrămădiseră ca într-un furnicar. Când ajunse la destinaţie şi recunoscu terenul, văzu că aici nu mai era pământ cultivabil. Pe terenul unde cu câţiva ani în urmă erau holde mănoase şi vecinul său îi spusese cu mândrie că familia lui trăieşte de sute de ani, era acum o ţesătorie de mătase. Era o clădire uriaşă, mare cât un sat întreg, cu pereţii de cărămidă roşie şi acoperişul de sticlă, iar de pe coşurile înalte se destrămau vălătuci de fum negru. În timp ce se uita la această clădire, sirena fabricii se auzi şuierând

ascuţit şi porţile de fier se deschiseră, iar din curtea fabricii începu să se scurgă o mulţime de oameni, bărbaţi, femei şi copii, care se târau palizi şi obosiţi de munca zilei, copleşiţi de gândul că mâine va urma o altă zi şi după ea alte zile nenumărate, care toate vor fi ca şi cea de astăzi. Hainele de pe ei erau leoarcă de sudoare, iar din trupurile lor se desprindea mirosul greu al viermilor morţi în coconii de pe care se depănau firele de mătase.

Yuan se opri şi se uită la chipurile acestea chinuite, gândindu-se înspăimântat că aici trebuie să fie şi plugarul de altădată, care fără îndoială a fost înghiţit, ca şi pământul său, de monstrul acesta nou. Dar ţăranul nu era între muncitorii care ieşeau din fabrică. Lucrătorii aceştia erau oameni sfârşiţi de puteri care trăiau în marginea oraşului şi ieşeau în fiecare zori din bordeiele lor, ca să se întoarcă la ele pe înserat. Plugarul plecase în altă parte. El şi soţia lui, cu bătrânul bivol pe care-l avea, lucrau acum în alte holde. Nu se poate să nu fi cumpărat alt pământ, îşi zicea Yuan, şi acolo îşi trăiesc viaţa lor aparte, mândri cum fuseseră întotdeauna. Gândindu-se la ei, încercă să zâmbească, şi uitându-şi de mâhnirea lui, se întoarse încet spre casă. Tot aşa va trebui să-şi găsească şi el undeva un rost, pentru a putea trăi.

Capitolul IV

Două amănunte care interveniră a doua zi păreau menite să schimbe felul de viaţă de până acum al lui Yuan. Mama lui îi spuse în dimineaţa următoare, de cum se întâlniră la masă:

— Fiul meu, cred că nu se cade ca de aici înainte să continui a trăi în casa aceasta. Gândeşte-te, cât de greu va fi pentru Mei-ling să te vadă în fiecare zi şi să-şi aducă aminte de sentimentele tale pentru ea.

— Înţeleg foarte bine, căci starea mea sufletească este ca şi a ei, răspunse Yuan cutremurat de umbra de nemulţumire ce-i mai rămăsese din ajun. Aş vrea să plec undeva, unde să nu fiu obligat să o văd în fiecare zi şi să nu-mi mai aduc aminte de fiecare dată când o văd sau o aud vorbind, că nu vrea să se căsătorească cu mine.

Răspunsul acesta fu destul de grăbit şi de violent, dar înainte de a termina ce avea de spus, violenţa lui se topi toată dintr-odată şi oricât s-ar fi căznit să-i spună că preferă să nu mai vadă pe Mei-ling şi să nu-i audă glasul, trebuia totuşi să admită că în realitate el ar fi preferat să fie acolo unde era ea şi să-i poată auzi glasul în fiecare clipă. Dar în dimineaţa aceasta mama lui părea tot atât de îngăduitoare ca şi înainte de asta, căci acum nu mai avea nevoie să apere pe Mei-ling şi libertatea femeilor împotriva bărbaţilor, aşa că-i simţi numaidecât tremurul glasului şi uitându-se la el, îl văzu că pleacă fruntea şi nu mai zice nimic. Prin urmare îi spuse ca să-l îmbuneze:

— Fiule, aceasta este prima ta dragoste, şi tocmai din pricina asta îţi vine atât de greu. Eu îţi cunosc firea şi ştiu că semeni foarte mult cu tatăl tău despre care mi s-a spus că seamănă cu mama lui, care a fost o femeie liniştită şi serioasă, şi a ţinut foarte mult la cei pe care i-a iubit. Da, şi Ai-lan semăna cu bunicul tău, căci unchiul tău mi-a spus că are aceeaşi ochi pe care i-a avut el… Ce să-ţi spun, fiule, eu cred că tu eşti prea tânăr ca să te gândeşti la aşa ceva cu atâta seriozitate. Pleacă undeva de acasă, unde vei crede de cuviinţă şi găseşte-ţi o slujbă care să-ţi facă plăcere; vei începe să plăteşti datoria ce o ai la unchiul tău, vei cunoaşte tineri şi fete, iar peste un an sau doi… Făcu o pauză şi se uită la Yuan care stătea cu ochii aţintiţi

asupra ei şi aştepta: Peste un an sau doi, probabil gândurile lui Mei-ling se vor schimba. Cine ar putea să-ţi spună astăzi ce va fi atunci?

Yuan însă nu era în stare să nădăjduiască nimic şi-i răspunse abătut:

— Nu se poate mamă. Ea nu este o fire care ar putea să se schimbe, şi văd că pe mine nu mă poate suferi. Mi-am dat seama cu totul pe neaşteptate că ea este fata pe care mi-aş dori-o de soţie. Eu nu vreau o fată care să aibă obiceiuri luate de la străini – căci mie nu-mi plac astfel de fete. Dar ea îmi place. Este felul de femeie pe care mi-l doresc… Ea este un fel de amestec între obiceiurile noi şi tradiţiile neamului nostru…

Yuan se opri şi duse un dumicat la gură, dar nu fu în stare să-l înghită, din pricina lacrimilor care-l înecau; totuşi îi era ruşine să plângă, deoarece i se părea copilăros ca să plângă din pricina unei iubiri şi ar fi preferat să-şi închipuie că nu-l interesează nimic.

Mama lui înţelegea situaţia, aşa că nu zise nimic, ci se uită o vreme la el, apoi adăugă împăciuitoare:

— În sfârşit, să nu mai vorbim de asta acum, ci să aşteptăm. Eşti destul de tânăr ca să mai poţi aştepta şi afară de asta mai ai de plătit şi datoria către unchiul tău. Nu trebuie să uiţi niciodată că în calitate de fiu, ai şi o datorie de îndeplinit faţă de tatăl tău, iar datoria trebuie îndeplinită, indiferent de toate celelalte sentimente ce te stăpânesc.

Cuvintele acestea i le spuse anume ca să-l facă să se reculeagă, iar Yuan înghiţi de câteva ori cu greutate, apoi îşi dădu drumul, căci simţea că i-ar fi peste putinţă să se mai stăpânească, deşi ceea ce spunea acum nu era altceva decât ceea ce-l făcuse să se zbuciume în ajun:

— Da, aşa se spune întotdeauna, dar crede-mă, eu m-am săturat să aud mereu vorbele acestea. Eu mi-am făcut întotdeauna datoria faţă de tatăl meu, dar cum crezi că m-a răsplătit? Ar fi fost în stare să mă lege de o femeie proastă de la ţară şi m-ar fi legat pentru vecie, fără să fie în stare să-şi dea seama de răul pe care mi l-a făcut. Acum m-a legat de unchiul meu. Dar voi face şi de astă dată ceea ce am făcut odinioară: mă voi duce la Meng şi mă voi devota cu trup şi suflet luptei împotriva a ceea ce bătrânii noştri numesc datorie – aşa voi face şi de astă dată, căci nu i se poate trece cu vederea fapta aceasta, chiar dacă a fost de bună-credinţă. Însăşi buna-credinţă este condamnabilă, când pricinuieşte un rău ca cel pe care mi l-a făcut el mie…

În aceeaşi clipă Yuan îşi dădu seama că vorbele lui sunt lipsite de cumpăt, căci deşi Tigrul încercase să-şi impună voinţa faţă de el, totuşi îl scăpase de la închisoare, cu banii pe care reuşise să-i adune, numai el ştia cum. Cu toate acestea încercă să-şi aţâţe revolta pentru a putea răspunde mamei lui, în cazul când îi va aduce aminte de acest amănunt. Dar în loc să-i spună ceea ce credea el, mama lui declară cu glasul liniştit:

— Cred că ţi-ar folosi foarte mult să te duci şi să stai împreună cu Meng, în noua capitală.

Yuan rămase atât de mirat de vorbele ei la care nu se aşteptase, încât nu ştiu ce să-i răspundă, aşa că tăcură amândoi.

În aceeaşi zi se întâmplă ca lui Yuan să-i sosească o scrisoare de la Meng şi când o deschise, văzu că-i face reproşuri din cauză că nu a răspuns până acum la scrisorile lui, şi spunea:

„Cu mare greutate am reuşit să păstrez liber locul care te aşteaptă, deoarece astăzi pentru un astfel de loc se găsesc cel puţin o sută de concurenţi. Pregăteşte-te de drum şi vino imediat, căci de astăzi în trei zile se va deschide şcoala şi nu mai e vreme de trimis scrisori şi răspunsuri.”

Pe urmă Meng adăuga:

„Nu-i este dat fiecăruia prilejul de a putea lucra în noua capitală. Sunt mii de oameni care aşteaptă şi nădăjduiesc că vor găsi ocupaţie. Tot oraşul a fost reclădit – şi totul a fost făcut după modelul marilor oraşe. Străzile vechi şi întortocheate au fost şterse de pe faţa pământului şi în locul lor s-au deschis străzi noi. Vino şi contribuie şi tu cu partea ta de muncă.”

Citind scrisoarea lui, Yuan îşi simţi inima tresărind şi lăsând-o din mână declară: „Voi pleca!”

Începu numaidecât să-şi adune cărţile şi hainele, caietele de însemnări şi notele, pregătindu-se astfel pentru noua fază a vieţii sale. În timpul mesei de amiază, povesti mamei lui despre scrisoarea primită de la Meng şi declară:

— Cred că e mai bine pentru mine să plec, deoarece toate se întâmplă aşa cum a fost dinainte hotărât.

Mama lui dădu din cap în semn de aprobare, dar nu mai aduseră vorba despre ceea ce s-a întâmplat între ei, ci părea că a devenit din nou aşa cum era înainte de asta, bună şi îngăduitoare, dar puţin străină şi indiferentă, faţă de ceea ce se va întâmpla de aici înainte. În aceeaşi seară, când Yuan coborî la masă ca să mănânce cu ea, cum făcuse de obicei, mama lui începu să-i

vorbească despre lucruri de toate zilele şi-i spuse că Ai-lan se va întoarce acasă peste două săptămâni, căci ea împreună cu soţul ei plecaseră spre miazănoapte, pentru a petrece o lună de zile în vechea capitală, şi de atunci trecuseră două săptămâni; pe urmă aduse vorba despre o tuse care începuse să se răspândească printre copiii de la azilul ei, aşa că opt dintre aceştia erau bolnavi. Pe urmă adăugă:

— Mei-ling şi-a petrecut toată ziua la azil, unde încearcă un nou medicament pe care l-au adus străinii şi pe care cu ajutorul unui ac îl injectează în sânge. Dar i-am spus că vei pleca devreme şi am rugat-o ca astă-seară să se întoarcă acasă ca să ne petrecem ultima seară împreună.

Paralel cu gândurile şi planurile din ziua aceea, Yuan se întrebase de mai multe ori, oare va avea ocazie să revadă pe Mei-ling; îşi zicea că poate ar fi mai bine să nu se mai întâlnească, dar în acelaşi timp se gândea că i-ar face plăcere s-o mai vadă o dată, chiar dacă nu-i va auzi glasul. Dar i-ar fi fost peste putinţă să-i ceară să vină acasă. Dacă se va întâmplă să vină, atunci o va vedea, dar dacă va întârzia la azil, atunci va trebui să se resemneze.

Iubirea aceasta neîmpărtăşită îl chinuia ca o otravă şi stând singur în camera lui, se oprise în câteva rânduri şi se gândise la ea; se întinsese pe pat şi se gândea la Mei-ling care nu voia să se mărite cu el, aşa că începuse să plângă de ciudă, căci acum nu-l putea vedea nimeni; pe urmă se apropia de fereastră şi-şi lipea fruntea de tăblia rece, uitându-se pe deasupra oraşului care părea tot atât de indiferent ca şi o femeie şi strălucea sub dogoarea razelor de soare; apoi furia începea din nou să clocotească într-însul, din pricină că iubea şi nu era iubit. Se simţea neîndreptăţit, până când îşi aduse aminte de un amănunt la care nici nu se gândise până acum, anume că el fusese în două rânduri iubit, dar el nu împărtăşise această iubire. Se simţi înspăimântat de gândul acesta neaşteptat şi se întrebă: „Nu cumva nici ea nu mă va putea iubi, cum n-am putut eu iubi pe fetele acelea două? Nu cumva ea simte aceeaşi silă faţă de trupul meu, pe care am simţit-o eu faţă de trupul acelor fete şi în cazul acesta nimic nu se va putea schimba?” Dar spaima aceasta era prea îngrozitoare pentru a o putea suporta în linişte, aşa că-şi zise din nou: „Nu este aceeaşi situaţie – fetele acestea nu m-au iubit cu adevărat – nu m-au iubit cum o iubesc eu pe ea”. Pe urmă adăugă: „Iubirea mea este curată şi dezinteresată – nu m-am gândit nici cel puţin s-o iau de mână – iar dacă s-a întâmplat să mă gândesc, aceasta s-ar fi întâmplat numai în cazul când m-ar fi iubit şi ea…” I se părea că ar fi peste putinţă ca

Mei-ling să nu simtă – trebuie să simtă – cât de mare şi de curată e dragostea lui pentru ea, prin urmare va trebui s-o mai vadă o dată ca să se convingă cât de statornică era această dragoste, deşi ea nu voia să audă de el.

Când auzi pe mama lui spunându-i că astă-seară se va întoarce acasă, simţi că tot sângele îi năvăleşte în obraz şi în primul moment se gândi că poate ar fi mai bine să nu se întoarcă, deoarece presimţea că acum nu mai doreşte s-o vadă înainte de plecare.

Dar înainte de a se gândi cum ar putea pleca, Mei-ling intră în odaie, tot atât de liniştită ca întotdeauna. La început nu îndrăzni să se uite de-a dreptul la ea. Se ridică în picioare, până când ea se aşeză la masă, pe urmă îi văzu rochia verde de mătase cu care era îmbrăcată, apoi mâinile mici când se întinseră după beţişoarele de fildeş care erau de aceeaşi nuanţă ca şi trupul ei. Nu era în stare să scoată nicio vorbă, dar mama lui îşi dădu numaidecât seama de situaţie şi întrebă pe Mei-ling cum făcea întotdeauna:

— Ai terminat cu lucrul?

— Da, răspunse fata pe acelaşi ton. Am făcut injecţia şi ultimului copil. Dar mi se pare că pentru unii dintre ei injecţiile au venit prea târziu, căci au început să tuşească; în orice caz progresul bolii va fi oprit. Pe urmă râse puţin şi adăugă: Îţi aduci aminte de cea care abia a împlinit şase ani şi căreia îi zic Gâsculiţa? Când m-a văzut că mă apropii de ea cu seringa în mână, a început să ţipe şi să plângă, spunându-mi: „O, mămică, lasă-mă să tuşesc – prefer să tuşesc – ascultă că am şi început să tuşesc!” şi numaidecât s-a prefăcut că e apucată de tuse violentă, dar se vedea cât de colo că se preface.

Începură să râdă amândouă de viclenia fetiţei şi Yuan râse cu ele, apoi se pomeni uitându-se la Mei-ling, fără să-şi fi dat seama ce face. Dar constată ruşinat că acum, după ce se uitase o dată la ea, nu mai este în stare să-şi desprindă privirile de pe obrazul ei. Ochii lor erau acum îndreptaţi unul spre altul şi începu să respire cu greutate, ridicând spre ea o implorare mută. Văzu că obrazul ei palid începe să se rumenească şi cu toate că se uita la el fără să clipească, o auzi că începe să vorbească repede, cum nu vorbise niciodată până acum, ca şi când i-ar fi răspuns la o întrebare, de care el nu-şi dăduse seama:

— Dar cred că-ţi voi scrie, Yuan, şi tot aşa îmi vei scrie şi tu. Apoi, ca şi când n-ar fi fost în stare să-i mai suporte privirea, se întoarse spre mama ei,

cu obrazul îmbujorat şi o întrebă sfioasă, dar cu fruntea sus şi plină de îndrăzneală: Eşti de acord, mamă?

— Sigur că da, fetiţa mea, răspunse femeia cu glasul liniştit, ca şi când ar fi vorbit despre ceva obişnuit. Cred că vă veţi scrie cum e obiceiul între frate şi soră; dar chiar dacă scrisorile voastre vor fi altfel, cine se mai interesează astăzi de aşa ceva?

— Tocmai, declară fata şi întoarse ochii lucitori spre Yuan, iar el îi zâmbi şi sufletul lui care toată ziua fusese chinuit de mâhnire, păru că găseşte o poartă de scăpare, deschisă cu totul pe neaşteptate în faţa lui. „Îi voi putea spune totul!" îşi zise el şi simţi un fel de extaz, căci în toată viaţa lui nu avusese încă pe nimeni în faţa căruia să-şi poată descărca sufletul.

În aceeaşi noapte, în timp ce se ducea cu trenul, îşi zise: „Cred ca aş fi în stare să-mi petrec toată viaţa fără dragoste, dacă o voi avea pe ea, căreia să-i pot spune tot ce am pe suflet". Stătea întins în aşternutul îngust al compartimentului şi-şi simţea sufletul legănat de gândul acestei iubiri care din adâncul de deznădejde unde se zbătuse îl repezea acum spre ameţitoare înălţimi şi-i dădea curajul de care avea nevoie.

Dimineaţa următoare trenul trecu printre o înşiruire de dealuri verzi şi însorite, pe urmă pe o distanţă de câţiva kilometri alergă trezind ecourile unui vechi zid ce împrejmuise odinioară un oraş, apoi se opri în faţa unei clădiri noi de beton şi de formă străină. De la fereastra vagonului Yuan văzu numaidecât un bărbat care stătea în faţa clădirii şi recunoscu pe Meng. Stătea în lumina de soare şi razele se frângeau pe teaca sabiei lui, pe revolverul de la brâu, pe nasturii de alamă ai uniformei, pe mănuşile lui albe şi pe obrazul lui ras, cu maxilarele puternice. În apropierea lui erau câţiva soldaţi din gardă care stăteau nemişcaţi şi fiecare soldat avea mâna pe tocul revolverului.

Până în clipa aceasta Yuan nu fusese altceva decât un călător ca şi ceilalţi, dar după ce coborî din tren şi-l văzură salutat de un ofiţer atât de marţial, grupul de oameni se despărţi numaidecât, pentru a-i face loc să treacă, iar hamalii care se repeziseră la ceilalţi, rugându-i să le dea bagajele pe care le aveau, se întoarseră şi se apropiară de el. Dar Meng se răsti la ei: „Plecaţi, câinilor!" şi întorcându-se spre soldaţii săi, le porunci: „Luaţi bagajele vărului meu!" Apoi fără să mai adauge nimic, luă pe Yuan la braţ şi-l conduse pe mijlocul mulţimii care se despărţise, ca să-l lase să treacă.

— Credeam că nu vei mai veni, zise el nerăbdător, ca întotdeauna. De ce nu mi-ai răspuns la scrisoare? Nu face nimic, bine că eşti aici! Am fost foarte ocupat, altfel aş fi venit în calea ta la debarcader. Yuan, te-ai întors tocmai la timp potrivit, căci avem cea mai mare nevoie de oameni ca tine. Ţara are în toate părţile nevoie de noi. Poporul e tot atât de prost ca şi turma de oi…

Pe urmă se opri în faţa unui mic funcţionar vamal şi strigă:

— Când vor veni soldaţii cu bagajele vărului meu, să-i laşi să treacă!

Funcţionarul care era un om simplu şi de curând numit în slujba aceasta nouă, se uită la el speriat şi-i răspunse:

— Stăpâne, avem ordine să deschidem toate bagajele pentru a constata, nu cumva se face contrabandă de opiu, de arme şi de broşuri antirevoluţionare.

Meng se supără şi începu să ţipe la el, privindu-l încruntat:

— Nu vezi cu cine vorbeşti? Generalul meu este omul cel mai de seamă al partidului şi eu sunt primul său căpitan, iar tânărul acesta este vărul meu. Nu cumva vrei să mă supui şi pe mine dispoziţiilor acestora care sunt făcute pentru toţi călătorii? şi duse mâna înmănuşată spre tocul revolverului, aşa că funcţionarul se grăbi să răspundă:

— Iertaţi-mă, domnule, căci nu ştiam cine sunteţi.

Când veniră soldaţii cu bagajele lui Yuan, făcu semnul vizei pe cufărul şi geamantanul ce-l adusese cu el şi-i lăsă să treacă, iar lumea dimprejurul lor se despărţi din nou şi le făcu loc, uitându-se după ei cu gura căscată. Până şi cerşetorii se feriră din calea lui Meng, ca să înceapă cerşitul după ce el se va depărta.

Astfel ieşiră din gară şi se opriră în faţa unui automobil a cărui uşă le fu deschisă de un soldat; Meng îl pofti să se urce şi se aşeză alături de el, apoi uşa se închise, soldaţii se urcară pe scara maşinii şi automobilul plecă.

Fiind de dimineaţă, străzile erau pline de lume. În oraş veniseră oameni din împrejurimi, cu coşurile pline de legume, care atârnau pe cobiliţe, caravane de măgăruşi care aduceau saci de orez, sacagii cu roabele în care aduceau butoaie pline de apa fluviului din apropiere pe care o duceau în oraş pentru a o vinde oamenilor, bărbaţi şi femei care plecau la lucru şi tot felul de oameni care se grăbeau spre ceainării, ca să mănânce şi pe urmă să se ducă să-şi vadă de treburile de tot felul. Dar soldatul care conducea maşina, era foarte îndemânatic şi trecea prin mijlocul mulţimii de oameni,

sunând din trompetă şi fără să se teamă de nimic, iar oamenii se despărţeau pe marginea drumului, de parcă i-ar fi spulberat vântul, ferindu-şi animalele să nu fie călcate şi femeile strângându-şi copiii lângă ele. Yuan se uită speriat la Meng, convins că va da poruncă să meargă mai încet ca nu cumva să calce pe cineva, dar el era obişnuit cu astfel de viteză. Stătea drept în maşină, cu ochii pironiţi în faţa lui, şi atrăgea atenţia lui Yuan, entuziasmat, asupra amănuntelor care meritau să fie văzute.

— Vezi strada asta, Yuan. Nu mai departe decât anul trecut, avea cel mult patru coţi lăţime, aşa că maşinile nu puteau trece pe aici. Oamenii o întrebuinţau pentru a trece cu ricşe şi litiere, dar nimic altceva. Chiar în străzile mai importante ale oraşului nu se putea întrebuinţa decât cel mult o trăsura cu un cal între hulube. Acum uită-te la ea!

— O văd, răspunse Yuan şi se uită printre soldaţii postaţi pe scară, ca să vadă strada largă şi pavată, pe fiecare margine cu dărâmăturile caselor şi prăvăliilor care fuseseră dărâmate pentru a-i face loc. Dar pe marginea acestor dărâmături se vedeau ridicate case noi, clădite în pripă, din ruinele celor vechi clădiri terminate prea repede, dar pline de îndrăzneală în structura lor străină, spoite luminos şi cu vitrine largi.

Pe cealaltă margine a străzii însă se vedea o umbră şi Yuan constată că este vechiul zid al oraşului; aproape de poartă şi la o îmbucătură a zidului erau o mulţime de bordeie, făcute din rogojini. În bordeiele acestea trăiau săracii oraşului, iar acum începuseră să se trezească; femeile aţâţau focul sub căldările aşezate pe câteva cărămizi, şi în apa fierbinte tăiau frunzele de varză pe care le adunaseră din grămezile de gunoaie de pe maidane. Copii pe jumătate goi alergau în toate părţile şi bărbaţi, frânţi de oboseală ridicau ochii împăienjeniţi spre soare, înainte de a pleca la munca zilei, cu ricşele, sau la căratul poverilor. Când îl văzu unde se uită, Meng îi spuse nemulţumit:

— Anul viitor bordeiele acestea nu vor mai fi aici. E mai mare ruşinea pentru noi să avem astfel de oameni în împrejurimile oraşului. Avem nevoie ca oamenii cu vază din alte ţări să vină şi să vadă noua noastră capitală – vor veni şi prinţi – dar astfel de spectacole sunt ruşinoase.

Yuan îşi dădea seama de realitate şi era de acord cu Meng, că bordeiele acestea nu au ce căuta aici, că bărbaţii şi femeile acestea erau urâţi la vedere, aşa că ar fi trebuit să se ia măsuri ca să nu fie văzuţi. Stătu şi se gândi câteva clipe, apoi declară:

— Cred că ar putea fi trimişi la lucru! iar Meng se grăbi să-i răspundă:

— Fireşte că pot fi trimişi la lucru. Toţi aceştia vor trebui expediaţi la lucrul pământului, de unde au venit, aşa că nu va mai trece mult…

Pe urmă înfăţişarea lui Meng se schimbă, parcă şi-ar fi adus aminte de o veche nemulţumire şi strigă, tremurând de patimă:

— Aceştia sunt cei care împiedică progresul ţării noastre! Aş prefera să-i stârpim pe toţi şi să începem reconstrucţia numai cu tineretul! Aş vrea să dărâm tot oraşul – zidul acesta vechi şi tâmpit care de când facem războiul cu tunurile, nu ca altădată, cu săgeţi, astăzi nu mai are niciun rost. Ce ziduri ar trebui să ai pentru a te putea apăra împotriva unui aeroplan care aruncă bombe? La o parte cu toate acestea, iar din cărămizile vechilor clădiri dărâmate, vom face fabrici, şcoli şi localuri unde tineretul va putea învăţa şi lucra! Dar oamenii aceştia nu sunt capabili să înţeleagă nimic – nu vor să se învoiască la dărâmarea zidului – ameninţă cu…

Auzind felul în care vorbeşte Meng, se întoarse spre el şi-l întrebă:

— Bine Meng, eu credeam că ţie-ţi sunt dragi săracii! Îmi aduc aminte cât de grozav te înfuriai când vedeai un om sărac nedreptăţit şi te revoltai întotdeauna când vedeai că un străin sau un agent de poliţie loveşte pe câte unul.

— Tot aşa aş face şi astăzi, răspunse Meng şi se întoarse spre el, aşa că Yuan îi putu vedea privirile încruntate. Dacă aş vedea un străin că ridică mâna, chiar împotriva celui mai sărac de aici, m-aş înfuria ca şi înainte de asta, căci eu nu mă tem de străini şi aş fi în stare să trag în ei. Astăzi însă ştiu mult mai multe decât ştiam pe vremea aceea. Ştiu că principala piedică în drumul mişcării noastre sunt tocmai săracii aceştia, pentru care ea a fost pornită. Sunt prea numeroşi. Prin urmare e mai bine să-i laşi să fie seceraţi de foamete, de apele revărsate şi de războaie. Vom păstra numai copiii lor pe care-i vom creşte în conformitate cu principiile revoluţionare.

Astfel vorbea Meng, încercând să pară cât mai energic şi cât mai indiferent, iar Yuan asculta vorbele lui şi se părea că are dreptate. În clipa aceasta prin minte îi trecu preotul acela străin, care proiectase în faţa oamenilor adunaţi în biserică vederile acelea fioroase. Chiar aici în oraşul acesta mare şi nou, în cuprinsul acestei străzi largi şi între magazinele şi casele noi care se ridicaseră cu atâta curaj din mijlocul ruinelor, se vedeau plăgile expuse de preotul acela – un cerşetor fără vedere, cu orbitele roase de boală, bordeiele acestea cu dârele de urină din faţa lor, care otrăveau

aerul proaspăt al dimineţii. Simţi cum revolta împotriva preotului aceluia se trezeşte din nou într-însul, dar dincolo de această revoltă era o zvâcnire dureroasă şi în sufletul său îşi zise, exact ca şi Meng care protestase în gura mare: „E adevărat că va trebui să facem ceva pentru a scăpa de toată murdăria aceasta”. Meng avea dreptate, în epoca aceasta nouă, ce rost mai putea să aibă sărăcimea aceasta, ignorantă şi deznădăjduită! El fusese întotdeauna o fire prea îngăduitoare. Va trebui să devină tot atât de indiferent ca şi Meng şi să nu se mai lase înduioşat de suferinţele săracilor acestora.

Ajunseră la cazarma unde trăia Meng, dar din pricină că Yuan nu făcea parte din armată, nu avea voie să locuiască în cazarmă, şi astfel Meng îi închiriase o odaie la un han din apropiere, şi-i ceru iertare din pricină că odaia aceasta părea întunecoasă, nu prea încăpătoare şi nici prea curată.

— Oraşul este atât de populat, zise Meng, încât mi-a fost peste putinţă să găsesc o cameră mai cumsecade, oricât aş fi plătit. Casele nu pot fi clădite destul de repede – oraşul creşte dincolo de capacitatea noastră de a-l cuprinde. Pe urmă adăugă cu mândrie: Pentru cauza pe care o slujim, cred că vom putea îndura orice neajuns al greutăţilor începutului.

Yuan mai prinse puţină inimă şi declară că e gata să înfrunte greutăţile şi că odaia aceasta este destul de bună.

În aceeaşi seară se aşeză la masa din apropierea ferestrei acestei camere în care trebuia să locuiască de aici înainte şi începu cea dintâi scrisoare pe care o va trimite lui Mei-ling. Se gândi îndelung înainte de a începe şi se întrebă dacă n-ar fi mai bine să înceapă cu vechile formule de politeţe. Dar după ceea ce văzuse în timpul acestei zile, parcă devenise mai îndrăzneţ. Văzuse vechile case dărâmate, noile prăvălii pline de îndrăzneală, strada largă şi neterminată încă, făcându-şi neodihnită drum pe mijlocul vechiului oraş, entuziasmul, îndrăzneala şi furia lui Meng, toate acestea îl făceau să devină şi el mai îndrăzneţ. Se mai gândi câteva clipe, apoi începu cu formula străină: „Dragă Mei-ling…” După ce văzu cuvintele acestea aşternute pe hârtie, se mai gândi o vreme înainte de a continua şi uitându-se la ele i se păru că sunt pline de duioşie. „Dragă” – ce o fi însemnând cuvântul *dragă*? – Mei-ling – acesta era numele ei… era aici lângă el. Pe urmă puse din nou mâna pe toc şi-i descrise în câteva fraze repezi ceea ce

văzuse în ziua aceea – un oraş nou care se ridica din ruine, oraşul tineretului.

Yuan fu prins în mijlocul vârtejului vieţii acestui oraş nou. Nu fusese până acum niciodată atât de ocupat şi atât de mulţumit, sau îşi închipuia că n-a fost încă. Aici era de lucru în toate părţile şi lucrul era adevărată plăcere, căci fiecare ceas era plin de semnificaţia viitorului destinat oamenilor din neamul său. La toţi cei pe care-i cunoscuse în oraşul acesta cu ajutorul lui Meng constată aceeaşi dorinţă de muncă şi de viaţă. În toate părţile în acest oraş, care reprezenta pulsaţiile inimii noi a ţării sale, erau oameni cu puţin mai în vârstă decât el însuşi, care făureau planuri în legătură cu felul de viaţă pe care trebuiau să-l ducă de aici înainte, nu ei înşişi, ci poporul acestei ţări. Cunoscu pe cei care făcuseră planurile noului oraş şi conducătorul lor era un bărbat mic de statură şi entuziast, din partea de miazăzi, un om care vorbea repede şi era plin de îndrăzneală în tot ce făcea, cu mâinile lui mici şi neastâmpărate ca de copil. Era şi el unul dintre prietenii lui Meng, iar când îl auzi spunându-i: „Acesta este vărul meu!”, atât îi fu de ajuns ca să-şi expună în faţa lui Yuan toate planurile privitoare la crearea acestui oraş nou şi declară că va dărâma zidul care împrejmuia oraşul şi va întrebuinţa cărămizile vechi care durau de sute de ani, dar erau totuşi mult mai bune decât cele ce se puteau fabrica astăzi. „Cărămizile acestea care sunt rezistente ca stânca”, declară el cu ochii aprinşi ca două luminiţe, „vor fi aşezate în pereţii noului palat al guvernului care va fi clădit după planurile cele mai noi”. Într-una din zile luă pe Yuan cu el la birourile lui, instalate într-o casă veche, plină de praf şi de pânză de păianjen. „În încăperile acestea vechi nu se poate să creezi nimic de valoare, declară el, dar le-am lăsat neatinse, până în ziua când va fi gata noul local. Pe urmă le vom dărâma, iar terenul va fi ocupat de clădirile noi ce le vom ridica în locul acestora”.

Odăile acestea prăfuite erau pline de mese la care oameni tineri desenau planuri şi măsurau distanţe cu rigla, alţii colorau acoperişurile şi cornişele caselor de pe planurile de hârtie, şi cu toate că încăperile acestea păreau atât de vechi şi aproape căzute în ruină, erau totuşi pline de viaţă şi de activitatea acestor tineri. Îl auzi apoi că strigă cu glas poruncitor şi unul dintre funcţionari se apropie în grabă de el:

— Dă-mi planurile noului palat al guvernului! porunci el şi după ce le aduse, le desfăşură în faţa lui Yuan. Clădirile erau foarte înalte, cu pereţii zidiţi din cărămizile vechi ale zidului de apărare, dar potrivite în linii energice, şi pe acoperişul fiecărei clădiri se vedea fâlfâind steagul revoluţiei. Se vedeau şi desenele străzilor, pe ambele părţi cu copaci înfrunziţi, oameni îmbrăcaţi în haine frumoase, bărbaţi şi femei alături, plimbându-se pe trotuare, dar pe mijlocul străzilor nu se vedeau caravane de măgăruşi, nici roabe şi nici ricşe sau cotigi dintre acelea cum se vedeau acum, ci numai automobile roşii, albastre şi verzi, pline de oameni mulţumiţi. Nu se vedeau pe străzile acestea nici chiar cerşetori. Uitându-se la planurile acestea, ar fi fost peste putinţă să nu i se pară frumoase:

— Când se vor termina toate lucrările acestea? întrebă el.

— În termen de cinci ani, răspunse inginerul cu convingere. Astăzi totul merge cât se poate de repede.

Cinci ani! Asta era un nimic. Stând la fereastra odăiţei lui sărace, Yuan se uita pe stradă, dar nu vedea nicăieri case dintre acelea cum văzuse pe plan. Pe străzile acestea nu erau nici copaci înfrunziţi şi nici oameni bogaţi, ci numai sărăcimea care mişuna în toate părţile şi asuda din greu pentru ca să poată trăi. Dar se gândi că cinci ani nu înseamnă nimic. Oraşul era ca şi terminat. În aceeaşi seară scrise lui Mei-ling ce planuri văzuse şi în timp ce-i descria în toate amănuntele cum va fi noul oraş, i se păru din nou că acesta este ca şi terminat, deoarece toate planurile erau gata, până şi culoarea olanelor de pe acoperişuri, copacii încărcaţi de frunze şi îşi aducea aminte că văzuse chiar un havuz în faţa monumentului unui erou al revoluţiei. Fără să-şi dea seama, scrise lui Mei-ling, ca şi când totul ar fi terminat: „Este un palat impunător – o poartă uriaşă de intrare – copacii pe marginea unei străzi foarte largi…”

Aceeaşi situaţie era şi în alte domenii de activitate. Medici tineri care-şi făcuseră studiile în străinătate şi se pricepeau să elimine din trupul oamenilor părţile atinse de boală, tineri care vorbeau cu dispreţ despre medicina de altădată din această ţară, plănuiau clădirea unor spitale uriaşe; alţii plănuiau şcoala la care să poată învăţa toţi copiii din ţară, până şi cei mai săraci, aşa ca să nu se mai găsească nimeni care să nu ştie carte; alţii făceau planurile noilor legiuiri după care va fi condus poporul, iar legile acestea erau descrise în toate amănuntele, şi se ridicau închisori pentru cei care nu vor respecta aceste legi. Mai erau şi de aceia care plănuiau scrierea

unor cărţi noi care erau făcute după noile metode ale tiparului şi în acestea se descriau obiceiurile noi şi dragostea dintre bărbaţi şi femei.

Între cei care făceau fel de fel de planuri, era şi un comandant nou de oşti care plănuia organizarea unor armate noi, construirea vapoarelor de război, noi metode de a purta războiul şi care mai plănuia ca într-o bună zi să declare un nou şi mare război pentru a dovedi lumii întregi măreţia neamului său care era tot atât de puternic ca oricare altul, şi acesta era fostul instructor al lui Yuan, care mai târziu ajunsese căpitan, iar acum era generalul lui Meng în armata căruia se refugiase, pe vremea când Yuan fusese trădat şi băgat la închisoare.

Yuan nu se simţi tocmai la îndemână când află că generalul lui Meng este fostul său instructor, căci ar fi preferat să fie altul, deoarece nu ştia în ce măsură îşi mai aducea aminte generalul acesta de nemulţumirile ce i le pricinuise. Cu toate acestea nu îndrăzni să refuze de a se duce la el, când acesta porunci lui Meng să ducă pe vărul său la cartier.

Astfel, într-una din zile plecă de acasă însoţit de Meng, dar deşi se străduia să pară cât se poate de liniştit, inima i se făcuse cât un purice.

Totuşi, după ce intră pe poarta în faţa căreia erau postate santinele îmbrăcate cu îngrijire şi cu armele lucitoare la mână, după ce trecu prin curţile curate şi îngrijite şi intră într-o odaie unde se pomeni în faţa unui general care sta la masă, îşi dădu seama că nu are nicio pricină să se teamă de ceva. Înţelese că fostul său instructor nu va aduce vorba despre vechile lui nemulţumiri împotriva sa. Era mai bătrân decât îl văzuse ultima dată, şi ajunsese un comandant celebru al armatelor revoluţionare, dar deşi chipul lui nu zâmbea şi nici nu părea binevoitor, totuşi nu se putea spune despre el că e supărat. Când intră, generalul nu se ridică de la masă, ci-i făcu semn cu capul spre un scaun, şi după ce Yuan se aşeză cu sfială, deoarece odinioară fusese elevul acestui om, îi văzu ochii ageri lucind în dosul ochelarilor străini şi-i auzi glasul aspru de care-şi mai aducea şi acum aminte, care totuşi nu părea supărat când îl întrebă:

— Vasăzică, tot ai trecut de partea noastră?

Yuan dădu din cap şi răspunse cu aceeaşi simplitate ca pe vremea când era copil:

— Purtarea tatălui meu m-a îndemnat să fac pasul acesta, şi începu să-i spună tot ce s-a întâmplat.

Pe urmă generalul îl întrebă din nou, privindu-l cu atenţie:

— Dar văd că nici astăzi nu-ţi place armata? Cu toate străduinţele mele n-am reuşit să fac din dumneata un soldat?

Cuprins de vechea lui sfială, Yuan ezită câteva clipe, apoi dintr-odată îşi luă inima în dinţi şi-şi zise că nu are niciun motiv să se teamă de omul acesta:

— Nu pot nici astăzi să sufăr războiul şi vărsările de sânge, dar îmi pot îndeplini datoria în alte domenii.

— Cum anume? întrebă generalul.

— Voi face deocamdată cursuri la facultatea din oraşul acesta, răspunse Yuan, căci va trebui să-mi câştig existenţa, şi pe urmă voi vedea ce-mi mai rămâne de făcut.

Dar în clipa aceasta generalul păru că a început să se neliniştească şi se uită la ceasornicul străin ce-l avea pe birou, ca şi când de aici înainte prezenţa lui Yuan care nu era soldat, nu l-ar mai fi interesat. Se ridică deci în picioare şi-l auzi adresându-se lui Meng care era în apropiere:

— Ai pregătit planurile noului cantonament? Noua lege militară cheamă sub arme un nou contingent de soldaţi, recrutaţi din fiecare provincie şi oamenii aceştia vor sosi de astăzi într-o lună.

Meng care stătuse tot timpul în picioare în faţa generalului său, îşi împreună călcâiele şi salută, răspunzând fără să clipească:

— Da, domnule general, planurile sunt gata şi aşteaptă aprobarea dumneavoastră pentru a fi executate.

Astfel trecu scurta întrevedere pe care o avu cu generalul şi Yuan – cu toate că se simţea cuprins de acelaşi sentiment de silă, când văzu grupurile de soldaţi care întorcându-se de la instrucţie, umpluseră toate curţile – trebui să recunoască fără înconjur că soldaţii aceştia se deosebeau foarte mult de cei ai tatălui său. Toţi erau tineri, atât de tineri încât mai bine de jumătate păreau că n-au împlinit încă douăzeci de ani. Nu râdeau nici ca soldaţii tatălui său. Soldaţii Tigrului se zbenguiau şi trândăveau cât era ziua de lungă, iar când se întorceau de la instrucţie, se îmbrânceau unii pe alţii, glumeau şi râdeau; aşa că toate curţile răsunau de glasurile lor nestăpânite. În fiecare zi din copilăria lui, Yuan ştiuse dinainte când începe să se împartă mâncarea de amiază, căci auzea hohotele, înjurăturile şi înghesuiala oamenilor din curtea exterioară, dimprejurul reşedinţei tatălui său. Tineretul acesta însă se întorcea tăcut şi pasul lor cadenţat în largul curţilor părea pasul unui singur om, fără ca vreunul dintre ei să râdă sau să întoarcă

privirea. Yuan trecu pe lângă ei şi văzu obrajii acestor soldaţi tineri, cu înfăţişare simplă şi gravă. Aceştia erau soldaţii din armatele cele noi.

În aceeaşi seară scrise lui Mei-ling:

„Arată prea tineri pentru a fi soldaţi şi chipurile lor sunt exact ca ale flăcăilor de la ţară."

Pe urmă după ce stătu şi se gândi câteva clipe, adăugă:

„Cu toate acestea au înfăţişarea ostăşească. Tu nu-ţi poţi da seama de asta, căci n-ai trăit între ei cum am trăit eu. Vreau să-ţi spun că înfăţişarea lor era simplă, atât de simplă încât uitându-mă la ei, mi-am dat numaidecât seama că tinerii aceştia ar fi în stare să ucidă tot atât de simplu, ca şi când s-ar aşeza la masă – o simplitate tot atât de fioroasă ca şi moartea."

În oraşul acesta nou, Yuan îşi descoperi rostul de viaţă şi posibilitatea de a-şi face datoria. Deschise cufărul în care-şi avea cărţile şi caietele de note şi le aşeză în rafturile pe care şi le cumpărase. Avea cu el şi seminţele pe care le cultivase în timpul studiilor şi pe care le adusese cu el din străinătate. Se uită la ele cu îndoială, fiecare soi era împachetat şi sigilat în săculeţul său, apoi se întrebă dacă le va prii solul acesta de humă neagră şi grea de la el de acasă. Le văzu cum tremură în palma lui, boabe aurii de grâu care aşteaptă. Va trebui să găsească un colţişor de pământ unde să le încerce.

Fu curând prins în vârtejul zilelor, al săptămânilor şi lunilor care treceau vertiginoase, pline de preocupări multiple. Zilele şi le petrecea la facultate. Dimineaţa pleca de acasă şi se îndrepta spre clădirile, unele noi altele vechi, în care erau sălile de învăţământ. Cele noi erau clădiri cu săli uriaşe, ridicate prea repede din ciment şi fier, aşa că pereţii începuseră să se cojească. Sala de cursuri a lui Yuan era însă într-o clădire veche şi tocmai din pricina asta conducătorii nu făceau niciun fel de reparaţie, dacă se strica ceva, nici cel puţin să înlocuiască tăblia spartă a unei ferestre. Toamna fu lungă şi blândă, cu lumini de aur, aşa că Yuan nu zise la început nimic, văzând că uşa putredă a sălii nu se poate închide. Dar în curând veniră vânturile aspre care prevesteau iarnă grea, pornită din deşerturile de la miazănoapte-apus, aşa că nisipul mărunt şi galben pe care-l aduceau pătrundea prin toate crăpăturile; Yuan se înfăşura în paltonul gros de iarnă şi corecta caietele elevilor săi care dârdâiau de frig, sau cu părul plin de nisip, se apropia de tablă şi scria regulile prozodiei. Dar toată strădania lui era zadarnică, deoarece elevii,

încremeniţi de frig în hainele prea subţiri cu care erau îmbrăcaţi nu se mai gândeau la lecţii.

La început Yuan făcu un raport scris rectorului şcolii, un funcţionar care din şapte săptămâni, cinci le petrecea în oraşul de pe litoral; dar un astfel de funcţionar nu-şi putea pierde vremea cu rapoartele lui, căci avea o mulţime de slujbe, şi principala lui grijă era să-şi încaseze lefurile. Yuan se supără şi se duse la cel care era mai mare peste rector, ca să-i spună la ce sunt expuşi studenţii, îi mai spuse că ferestrele sălilor de cursuri sunt sparte, că duşumelele sunt putrede şi bate vântul pe sub ele şi că uşile nu se închid. Dar şi acesta îi răspunse cu acelaşi cântec:

— Mai treci cu vederea… mai treci cu vederea! Banii disponibili pe care-i avem ne trebuie pentru clădirile noi şi nu-i putem întrebuinţa pentru cârpirea celor vechi şi fără niciun folos!

Erau exact aceleaşi cuvinte pe care le auzea în toate părţile în oraşul acesta. Yuan îşi zise că răspunsul e foarte la locul lui, şi se gândea la săli de învăţământ luminoase şi calde, cu uşi ermetic închise, dar până atunci avea de aşteptat şi fiecare zi era mereu mai friguroasă, căci iarna se înteţea. Dacă ar fi îndrăznit, Yuan ar fi adus un tâmplar şi ar fi plătit din leafa lui ca să-i repare cel puţin uşile şi ferestrele unei încăperi, pentru a fi feriţi de frig, căci de la o vreme începu să se pasioneze de meseria lui şi să îndrăgească elevii pe care-i avea. Cei mai mulţi dintre elevii lui nu erau feciori de oameni bogaţi, deoarece bogaţii îşi trimiteau copiii la şcolile străine, unde cursurile erau ţinute de profesori străini şi sălile de învăţământ erau curate şi călduroase şi în fiecare zi primeau hrană bună. Dar aceasta unde era el, era o facultate publică, susţinută de noul guvern la care nu se plăteau taxe şcolare, care nu era frecventată decât de copiii micilor negustori şi ai profesorilor prost plătiţi de la vechile catedre de studii clasice, şi foarte puţini tineri veniţi de la ţară, care aspirau să ajungă ceva mai mult decât au fost părinţii lor. Toţi erau tineri prost îmbrăcaţi şi nu prea bine hrăniţi, dar lui Yuan îi erau dragi, din pricină că erau sârguitori şi-şi dădeau toată silinţa să înţeleagă ceea ce au învăţat, deşi de cele mai multe ori nu reuşeau, unii dintre ei reţineau mai mult, alţii mai puţin, totuşi ceea ce ştiau era foarte puţin. Văzându-le chipurile palide cu ochii luminoşi şi atenţi îndreptaţi spre el Yuan ar fi dorit din toată inima să repare sala de învăţământ, dacă ar fi avut banii trebuitori.

Dar nu avea bani. Nici chiar salariul nu i se plătea în mod regulat, căci superiorii lui îşi reţineau mai întâi lefurile lor, iar dacă se întâmpla ca în luna aceea să nu fie bani de ajuns, sau dacă se întâmpla ca o sumă de bani să fie rezervată pentru alte scopuri, pentru armată sau pentru casa nouă a unui funcţionar, sau dacă se mai întâmpla să se rătăcească în buzunare străine, Yuan şi ceilalţi profesori noi trebuiau să aştepte cu răbdare şi să se ajute cum îi va tăia capul. Dar Yuan nu prea avea multă răbdare, căci el ţinea să scape cât mai curând de unchiul său. Cel puţin de ar fi putut scăpa de una dintre datoriile pe care le avea! Trimise lui Wang Negustorul o scrisoare, în care-i spunea:

„Pentru feciorii dumitale mi-e peste putinţă să fac ceva. Aici nu am nicio trecere. Singura posibilitate pe care o am este să-mi păstrez slujba. Dar îţi voi trimite regulat jumătate din ceea ce câştig, până când voi plăti datoria tatălui meu. Pentru feciorii dumitale nu vreau să-mi iau niciun fel de răspundere”.

Astfel în epoca aceasta nouă, încercă să se elibereze de cel puţin o parte din robia care-l lega de neamurile lui.

Prin urmare nu îndrăznea să-şi întrebuinţeze banii în folosul elevilor săi. Dar scrise şi lui Mei-ling şi-i spuse că ar dori să repare localul şcolii, căci se apropie iarna şi nu ştie ce să facă. De astă dată fata se grăbi să-i răspundă fără întârziere:

„De ce nu pleci cu ei din casa aceea veche şi să faci lecţiile în curte, unde e mai cald? Dacă nu plouă şi nu ninge, e mai bine să stai cu ei la soare.”

Yuan se opri cu scrisoarea în mână şi se miră cum de el nu s-a gândit până acum la aşa ceva, căci iarna era seacă şi erau multe zile însorite. Din ziua aceea îşi scoase elevii de mai multe ori la rând în curte şi se retrase într-un colţ de ziduri, iar dacă se întâmpla să treacă cineva şi să râdă, nu se sinchisea câtuşi de puţin, căci soarele era destul de cald. Se gândea cu şi mai multă duioşie la Mei-ling care găsise un mijloc atât de simplu şi de repede pentru a se putea ajuta până la terminarea clădirii celei noi. Graba ei îl mai învăţă ceva: fata îi răspundea întotdeauna fără întârziere, când se întâmpla s-o întrebe ceva ce el nu putea rezolva, aşa că începu s-o întrebe şi să-i mărturisească toate perplexităţile lui. Nu-i răspundea niciodată dacă se întâmpla să-i vorbească de dragoste, dar se grăbea să-i răspundă întotdeauna

când se găsea în câte o încurcătură, aşa că foarte curând scrisorile sale se înteţiră şi zburau spre destinaţie întocmai ca frunzele purtate de vântul toamnei.

Pentru a se putea încălzi în timpul acestei ierni, Yuan mai găsi un mijloc şi acesta era lucrul în ţarină, pentru semănarea seminţelor aduse de el din străinătate. La şcoala acesta era obligat să înveţe pe elevii săi tot felul de lucruri, deoarece nu se găseau profesori de ajuns pentru toţi cei care veniseră. În toate părţile se deschiseră şcoli noi în care se făceau lecţii din obiecte care înainte de asta nu se învăţau şi tineretul se îngrămădea la şcolile acestea pentru a învăţa, dar ar fi fost peste putinţă să se găsească profesori de ajuns care să facă lecţii din tot ce ar fi vrut ei să înveţe. Yuan, care fusese în străinătate, se simţi onorat când i se ceru să înveţe elevii tot ce îi poate învăţa, aşa că între alte lecţii pe care le avea, începu să-i înveţe şi agricultura raţională şi felul în care trebuie întrebuinţată sămânţa. I se atribui o bucată de teren dincolo de zidul oraşului, în apropierea unui cătun; la terenul acesta îşi ducea elevii, conducându-i ca pe o mică armată, în rânduri de câte patru, şi trecea pe străzile oraşului mergând în fruntea lor, dar în loc de puşti, le cumpărase sapele pe care le duceau pe umeri. Oamenii care-i vedeau, se uitau la ei şi mulţi se opreau şi se mirau întrebându-se: „Ce o mai fi şi asta?" Într-un rând Yuan auzi un bărbat voinic şi cu înfăţişare de om cumsecade, care ducea o ricşă, spunând aceleaşi cuvinte când trecu pe lângă ei iar Yuan zâmbi şi întorcându-se spre el îi răspunse:

— Aceasta este noua armată a revoluţiei!

Ideea aceasta îi plăcu şi lui şi trecea mândru în fruntea elevilor săi pe străzile bătute de razele soarelui de iarna. Aceasta era un fel de armată a tinerilor care ieşeau în ţarină să semene sămânţă nouă. Mergând pe drum, începu să umble în pas de defilare, cum învăţase de la armata tatălui său, dar fără să se gândească anume ce face, iar paşii lui răsunau ritmic trezind ecoul străzii, aşa că elevii care veneau după el, umblând agale, începură să bată şi ei talpa în ritm cu el. Ritmul paşilor lor îi puse sângele în mişcare şi când ieşiră pe poarta oraşului, unde trecerea lor trezi ecourile vechilor ziduri, cadenţa începu să prindă fiinţă în sufletul lui Yuan. Nu i se mai întâmplase de multă vreme aşa ceva. I se părea că sufletul lui a rătăcit până acum în mijlocul întunericului, iar ocupaţia de acum îl face să iasă din nou

în lumină şi să se distileze în cadenţe de vers. Aştepta cuvintele cu respiraţia întretăiată şi când le prindea, simţea aceeaşi încântare ca în timpul zilelor petrecute în casa de lut. Versurile se înşirară limpezi, trei rânduri unul după altul, dar îi lipsea al patrulea. Se grăbi să facă şi pe acesta, căci drumul era pe terminate şi în faţa lor apărea locul unde trebuiau să se oprească; dar nu reuşi.

Gândurile i se risipiră numaidecât după aceea, deoarece auzi murmur şi ponoase pornite dintre cei care veneau pe urma lui, căci li se părea că-i conduce prea repede, dar ei nu erau obişnuiţi să umble atât de grăbiţi şi sapele erau prea grele, căci până acum nu fuseseră încă scoşi la lucrul câmpului. Astfel îşi uită de versurile sale şi se-întoarse spre ei ca să le spună:

— Am ajuns; pământul nostru este aici! Odihniţi-vă puţin înainte de a începe săpatul.

Tinerii se aşezară pe un răzor din marginea holdei; sudoarea curgea de pe ei şiroaie şi pieptul li se ridica la fiecare respiraţie, dar între ei erau câţiva băieţi de la ţară care se simţeau destul de bine.

În timp ce ei se odihniră, Yuan desfăcu săculeţul cu sămânţa şi fiecare dintre elevi făcu palmele căuş, ca să primească grăunţele aurii. Clipa aceasta i se păru simbolică, îşi aduse aminte cum a cultivat această sămânţă la depărtare de mii de kilometri într-un pământ străin şi-şi aduse aminte de bătrânul său profesor. Ar fi fost peste putinţă să nu se gândească şi la fata aceea care-l sărutase. În timp ce turna sămânţa în palmele elevilor săi, îşi aduse aminte şi de scena aceasta şi se gândi că ar fi fost mai bine să nu se fi întâmplat. Totuşi, datorită acestei scene, reuşise să scape de obsesia lui şi să rămână singur, până în ziua când a găsit pe Mei-ling. Ridică sapa şi începu să lovească repede cu ea în pământ.

— Uitaţi-vă bine, zise el elevilor care erau în apropierea lui, aşa trebuie să loviţi cu sapa. La început, când nu ştii cum trebuie să loveşti cu ea în pământ, risipeşti multă putere fără niciun folos…

Sapa se ridica şi cădea cu lovituri ritmice, aşa cum îl învăţase bătrânul plugar odinioară şi fierul lucios strălucea în lumina de soare. Tinerii se ridicară unul câte unul şi încercară să facă mişcarea după el. Dar cei din urmă care se ridicară şi cei care se mişcau dintre toţi cei mai încet, erau tocmai tinerii veniţi de la ţară, care deşi ştiau cum trebuie să umble cu sapa, se mişcau încet şi fără nicio plăcere. Yuan îi văzu şi strigă la ei:

— Care este pricina că nu vreţi să lucraţi?

La început tinerii nu vrură să răspundă nimic, dar la urmă unul dintre ei murmură nemulţumit şi întunecat:

— Eu n-am venit la şcoală pentru ca să învăţ ceea ce toată viaţa am făcut şi la mine acasă. Am venit ca să învăţ ceva pentru a-mi câştiga existenţa cu mai puţină trudă.

Auzind vorbele lui, Yuan se supără şi se grăbi să-i răspundă:

— Aşa este, dar dacă ai reuşi să înveţi să faci mai bine ceea ce ai făcut şi până acum, asta ar însemna că nu va mai fi nevoie să pleci de acasă în căutarea unui câştig mai bun. Sămânţa selecţionată, plugăritul sistematic şi lucrul la vreme îţi dau o recoltă mai îmbelşugată şi în acelaşi timp îţi asigură un trai mai uşor.

Împrejurul lor începură să se adune şi câţiva băieţi ai plugarilor din cătunul acesta şi se uitau miraţi la Yuan şi la elevii săi care veniseră cu sapele şi cu sămânţa în ţarină. La început părură sfioşi şi înspăimântaţi, dar curând după aceea începură să râdă, văzând că nu ştiu cum să lovească cu sapa în pământ. Când auziră ce spune Yuan, mai prinseră puţină inimă şi unul dintre ei strigă:

— Noi credem că greşeşti, învăţătorule! Oricât ai lucra şi te-ai trudi, şi orice sămânţă ai semăna, recolta rămâne în voia cerului!

Lui Yuan nu-i plăcea să fie contrazis de faţă cu elevii săi, aşa că nu vru să răspundă tânărului nepriceput. Se prefăcu deci că n-a auzit vorbele lui prosteşti şi arătă elevilor săi cum să arunce sămânţa în rânduri, cum trebuie să întoarcă pământul peste ea şi să pună câte un semn la capătul fiecărui rând, pentru a şti ce fel de sămânţă este în brazdă, când a fost semănată şi de către care elev.

Tinerii se uitau cu gura căscată la strădania lor şi făceau haz de grija cu care lucrau, apoi începură să râdă şi întrebară:

— Ascultă frate, ai numărat fiecare bob de sămânţă? De ce nu dai fiecărui bob câte un nume şi să pui semn, ce fel de culoare va avea?

Unul dintre tineri începu să se minuneze:

— Măiculiţa mea, dacă am învârti şi noi fiecare bob de sămânţă în felul acesta, tot la zece ani am putea avea câte un seceriş!

Dar elevii lui Yuan ascultau cu dispreţ glumele lor grosolane, iar cei de la ţară se supărară numaidecât şi protestară:

— Aceasta este sămânţa adusă din ţări străine, nu sămânţă de care întrebuinţaţi voi pentru holdele voastre!

Dar glumele ţăranilor îi determinară şi pe ei să lucreze cu mai multă râvnă decât îşi închipuise profesorul lor.

Puţin după aceea veselia celor care se uitau la ei încetă şi tinerii începură să se întunece la faţă. Unul câte unul începură să scuipe printre dinţi, ca din întâmplare şi se întoarseră la treburile lor în sat.

Yuan însă se simţea foarte mulţumit. Era o plăcere neaşteptată pentru el să vadă sămânţa aruncată în brazdă nouă şi să frământe între degete pământul afânat. Era pământ gras şi rodnic, aproape negru, alături de sămânţa aurie adusă din străini… După ce terminară cu lucrul din ziua aceea, Yuan îşi simţi trupul frânt de osteneala binefăcătoare şi când se întoarse spre elevii săi, constată că până şi cel mai palid dintre ei, avea o înfăţişare plină de sănătate şi toţi erau încălziţi, deşi bătea un vânt aspru de miazănoapte.

— E un mijloc foarte bun de a te încălzi, declară Yuan zâmbind şi uitându-se la ei.

— Mai bun decât focul din odaie, răspunseră tinerii mulţumiţi.

Dar cei de la ţară rămaseră tot îmbufnaţi, deşi erau cu obrajii aprinşi.

În aceeaşi seară, după ce ajunse în odaia lui, Yuan se aşeză la masă şi începu să scrie lui Mei-ling, căci acum obiceiul de a-i scrie despre tot ce se întâmpla zilnic, devenise pentru el o necesitate tot atât de mare ca şi pâinea şi apa. După ce termină scrisoarea, se apropie de fereastră şi se uită pe deasupra oraşului. Acoperişurile negre ale caselor vechi se vedeau îngrămădite unul într-altul, triste şi întunecate, sub bătaia lunii. Dar printre ele în toate părţile se vedeau repezite în sus casele înalte, cu acoperişuri roşii, în linii energice şi de formă străină, cu sutele de ferestre luminate. De-a lungul oraşului se vedeau străzile noi şi largi, strălucind de lumina felinarelor electrice care întunecau lumina de lună.

Uitându-se la oraşul acesta în prefacere şi văzându-l în faţa lui, fără ca totuşi să-l poată vedea complet, căci în faţa lui era chipul lui Mei-ling, tânăr şi limpede profilat pe fundalul acestui oraş, în minte i se trezi pe neaşteptate al patrulea vers pe care-l căutase în timpul zilei şi care în această clipă era în faţa lui, tot atât de limpede, ca şi când l-ar fi văzut tipărit într-o carte.

Se întoarse la masă şi rupse plicul scrisorii pe care o sigilase, ca să adauge următoarele cuvinte: *„Versurile acestea le-am scris astăzi; primele*

trei în timpul cât am fost în ţarină, dar mi-a fost peste putinţă să fac ultimul vers, care termină strofa, înainte de a mă întoarce în oraş, când m-am gândit la tine. L-am scris cu atâta uşurinţă şi atât de neaşteptat, de parcă ai fi fost lângă mine şi mi l-ai fi dictat."

Astfel îşi petrecea Yuan timpul în capitala nouă, zilele fiindu-i ocupate cu slujba, iar nopţile cu scrisorile ce le adresa lui Mei-ling. Ea nu-i scria atât de des. Scrisorile ei erau calme şi fiecare cuvânt ales şi la locul său. Dar cu toate că îi scria puţine cuvinte, aceste scrisori nu erau banale, ci întotdeauna pline de personalitatea ei. Îi spunea că Ai-lan s-a întors acasă, după câteva luni de absenţă, căci ea şi soţul ei stătuseră în vacanţă nu o lună, ci mai multe, aşa că abia acum s-au întors acasă, şi Mei-ling adăuga: *„Ai-lan este mult mai frumoasă decât înainte de asta, dar mi se pare că a mai pierdut din entuziasmul de până acum. Probabil îşi va reveni după naşterea copilului care trebuie să vină cel mult peste o lună. Vine foarte des acasă, căci spune că poate dormi mult mai liniştită în patul ei de odinioară."*

În altă scrisoare îi spunea: *„Astăzi am făcut prima mea operaţie. A trebuit să amputez piciorul unei femei pe care în copilărie i-l legaseră atât de strâns, încât acum a început să cangreneze. Nu m-am simţit deloc emoţionată."*

Pe urmă îi spunea: *„Îmi place şi acum să mă duc şi să mă joc cu copiii găsiţi de la Azil, căci şi eu sunt o fată dintre acestea. Cele care sunt acolo îmi sunt surori"* şi de multe ori îi povestea despre câte ceva vesel în legătură cu aceşti copii.

Într-un rând îi spunea:

„Unchiul tău şi feciorul său cel mai mare au scris lui Sheng să se întoarcă acasă. Spun că cheltuieşte prea mult şi arenzile se încasează astăzi cu foarte mare greutate, iar soţia vărului său nu vrea ca bărbatul ei să trimită lui Sheng din banii pe care-i câştigă el; ar fi deci peste putinţă să găsească bani în altă parte. Prin urmare Sheng va trebui să se întoarcă acasă, deoarece nu-i vor mai trimite bani de aici înainte."

Citind scrisoarea cu atenţie, Yuan îşi aduse aminte de Sheng, aşa cum îl văzuse ultima dată în oraşul acela străin, admirabil îmbrăcat în haine noi şi în mână cu un baston lucios cu care se plimba pe stradă. Era adevărat că el cheltuia foarte mulţi bani, deoarece ţinea la înfăţişarea lui. Acum va trebui să se întoarcă acasă… şi fără îndoială acesta era mijlocul cel mai indicat pentru a-l determina să se întoarcă. Pe urmă îşi aduse aminte de femeia

aceea la care-l văzuse, şi se gândi: „Va fi mult mai bine să se întoarcă în ţară. Îmi pare bine, că în sfârşit se va despărţi de ea”.

Mei-ling îi răspundea cu multă atenţie la toate întrebările pe care i le punea. După ce iarna se aşeză cu temei, îi scrise să se îmbrace în haine mai groase, să mănânce mai consistent, să doarmă mai mult şi să lucreze mai puţin decât până acum. De nenumărate ori îi spusese să se ferească de curentul din vechea clădire a şcolii. Dar era un amănunt la care nu-i răspundea niciodată. El îi scria: *„Nu m-am schimbat deloc. Te iubesc… şi voi aştepta”*. La aşa ceva nu-i răspundea niciodată.

Totuşi, lui Yuan scrisorile ei i se păreau desăvârşite. De patru ori pe lună era sigur cum era sigur de lumina zilei că la întoarcere va găsi pe masa din odaia lui un plic de formă prelungă, pe care se vedea scrisul ei cu litere citeţe şi mărunte. Aceste patru zile din fiecare lună erau pentru el un fel de sărbătoare şi datorită plăcerii pe care i-o pricinuiau, cumpără un calendar în care însemna dinainte zilele când trebuiau să-i sosească scrisorile de la ea. Le însemnase cu roşu şi avea cu totul douăsprezece până la Anul Nou, când va lua vacanţă şi eventual se va putea duce acasă, ca s-o vadă. Dincolo de această dată nu vruse să mai însemneze zilele, deoarece avea o nădejde tainică.

În felul acesta Yuan trăia aşteptând sfârşitul fiecărei săptămâni, fără să se mai ducă decât rareori în altă parte, decât la şcoală şi fără să simtă lipsa prietenilor, căci sufletul său era întotdeauna plin de amintiri.

Mai venea şi Meng din când în când pe la el şi-l silea să iasă în oraş la câte un local de petrecere unde trebuia să asculte peroraţiile nerăbdătoare ale lui Meng şi ale prietenilor acestuia. Căci astăzi Meng nu mai jubila ca la început. Yuan vedea că e mereu supărat şi că protestează chiar împotriva schimbărilor de acum. Într-o seară se duse cu el la un restaurant de curând deschis în strada cea nouă şi se aşeză la masă împreună cu alţi patru căpitani, colegi mai tineri de ai lui, care păreau că nu sunt mulţumiţi de nimic ce vedeau. La început lumina de la masa lor li se păru prea întunecată, pe urmă prea puternică, sau nu destul de puternică, mâncarea nu se servea destul de repede şi vinul alb de provenienţă străină pe care-l comandaseră nu se mai găsea. Chelnerul alerga când la Meng, când la cei patru tovarăşi ai săi, leoarcă de sudoare şi gâfâind de teamă că nu va putea mulţumi pe aceşti tineri ofiţeri care purtau arme lucitoare la brâu. Tinerii nu părură mulţumiţi nici după ce apărură dansatoarele şi începură să-şi arate

picioarele, după obiceiul străin, ci vorbeau în gura mare, spunând că una are ochii mici ca ochii de purcel, că cealaltă are nasul borcănat, că una este prea grasă, cealaltă prea bătrână, până când bietele fete începură să plângă de supărare. Dar deşi fetele nu i se păreau frumoase, lui Yuan i-ar fi fost peste putinţă să nu le compătimească, aşa că în cele din urmă le spuse:

— Lăsaţi-le în pace. Într-un fel sau altul trebuie să-şi câştige şi ele existenţa.

Dar unul dintre tinerii căpitani protestă cu dispreţ:

— Ar fi mult mai bine dacă ar muri de foame, crede-mă! şi începură să râdă cu toţii dispreţuitori, apoi se ridicară de la masă şi plecară zăngănind din săbii, iar la ieşire se despărţiră.

În seara aceea Meng se întoarse acasă pe jos împreună cu Yuan şi mergând pe stradă, începu să-şi descarce toată nemulţumirea, spunând:

— Adevărul este că toţi suntem nemulţumiţi, din pricină că mai marii noştri nu se poartă în mod echitabil faţă de noi. Revoluţia are un principiu; că toţi suntem egali şi fiecare dintre noi va avea aceleaşi posibilităţi. Dar comandanţii noştri ne oprimă şi astăzi. Generalul meu – pe care-l cunoşti! Ai fost la el. Ei bine, stă toată ziua în biroul său, ca un comandant de oşti şi încasează în fiecare lună o sumă importantă, în calitate de comandant al armatelor din această regiune, iar noi cei mai tineri suntem ţinuţi pe loc. Am avansat destul de repede până la gradul de căpitan şi eram plin de nădejde şi dornic să fac orice pentru cauza revoluţionară, crezând că voi putea înainta şi de aici înainte. Dar deşi muncesc din toate puterile, sunt aici şi tot cu rangul de căpitan. Niciunul dintre noi nu poate înainta mai mult de gradul de căpitan. Dar ştii de ce? Din pricină că generalul se teme de noi. Se teme ca într-o bună zi să nu ajungem mai mari decât el. Noi suntem mai tineri şi mai pricepuţi, şi din pricina asta ne ţine pe loc. Crezi că acesta este spiritul revoluţionar?

Se oprise sub un felinar şi când îi puse această întrebare, Yuan îl văzu că este tot atât de întunecat la faţă şi de supărat, ca pe vremea când era copil. Trecătorii se uitau la ei curioşi, şi când îşi dădu seama, Meng începu să vorbească mai domolit, apoi se urniră din loc şi Meng continuă supărat:

— Ascultă Yuan, aceasta nu este revoluţia adevărată. Trebuie să mai vină una. Aceştia nu sunt adevăraţii noştri conducători – sunt tot atât de egoişti ca şi vechii comandanţi de oşti. Noi, cei tineri, va trebui să pornim din nou – poporul este tot atât de împilat ca şi înainte de asta – va trebui să pornim

din nou luptă pentru ei – conducătorii noştri de acum şi-au uitat cu totul de poporul de jos…

În timp ce-i spunea toate acestea, Meng se opri pe neaşteptate şi se uită atent spre intrarea unui mare local de petrecere care era tocmai în drumul lor şi unde se vedea un fel de învălmăşeală. Sub lumina roşie ca sângele de la intrarea localului Yuan văzu o scenă îngrozitoare. Un marinar străin, probabil chiar de pe bordul unui vapor dintre acelea pe care Yuan le văzuse pe apele fluviului din apropiere, bătea cu pumnii încleştaţi pe un biet om care-l adusese cu ricşa până la acest local. Marinarul era beat şi vocifera prosteşte legănându-se pe picioare. Meng îl văzu că se repede cu pumnii la bietul hamal şi o rupse la fugă spre ei, iar Yuan se luă după el. După ce ajunseră în apropierea lor, auziră marinarul înjurând, din pricină că hamalul îi ceruse un ban mai mult decât ar fi fost el dispus să-i dea şi bietul om se ferea de loviturile beţivului care era mai voinic decât el şi mai înalt, încercând să ridice braţele deasupra capului. Ajungând alături de ei, Meng începu să strige:

— Cum îndrăzneşti… cum îndrăzneşti să faci aşa ceva! şi repezindu-se la el, îi răsuci mâinile la spate. Dar beţivul nu părea dispus să se lase atât de uşor şi nici nu-i păsa că Meng e căpitan sau altceva. Pentru el toţi cei care nu erau de neamul său erau totuna şi vrednici de dispreţ, aşa că se întoarse şi începu să-l înjure şi pe el şi poate s-ar fi repezit unul la altul, dacă nu sărea Yuan şi hamalul între ei ca să-i despartă. Yuan încercă să liniştească pe Meng:

— Ce faci… nu vezi că e beat – un om de rând… ai uitat de demnitatea ta! şi în timp ce se lupta cu ei, făcu vânt marinarului pe uşa localului de petrecere, unde-şi uită de încăierare şi-şi văzu de treaba lui.

Pe urmă Yuan băgă mâna în buzunar şi scoţând câţiva bani de aramă, îi întinse hamalului care era un bărbat sfrijit şi părea că n-a mâncat încă niciodată ca să se sature. Omul rămase mulţumit de felul în care s-a sfârşit cearta cu clientul său şi îngână chicotind:

— Văd, stăpâne, că ai înţeles înţelepciunea învăţăturii bătrâneşti, care spune să nu te superi niciodată pe un copil, pe o femeie sau pe omul ameţit de băutură.

Meng stătea încruntat lângă ei, clocotind de furie şi gâfâind din greu, din pricină că nu-şi putuse descărca furia împotriva marinarului, aşa că mai clocotea şi acum. Când văzu că omul acesta care fusese bătut se putea

împăca atât de uşor cu câţiva bani de aramă, şi când îl auzi râzând şi repetând maxima aceea veche, Meng nu se mai putu stăpâni. Furia pe care nu şi-o putuse descărca împotriva marinarului se repezi vertiginoasă împotriva hamalului. Aşa că întinse braţul şi-l lovi cu sete peste obraz. Când îl văzu ce face, Yuan ţipă la el:

— Meng, ce te-a apucat? şi se grăbi să scoată un nou ban de aramă, ca să-l dea omului pentru lovitura primită.

Hamalul însă nu întinse mâna după ban. Se uita la ei năucit. Lovitura venise atât de repede şi de neaşteptată, încât rămase cu gura căscată şi se uită la Meng, în timp ce din colţul gurii începu să i se scurgă o dâră de sânge. Apoi se plecă şi ridicând hulubele ricşei, se adresă lui Yuan:

— A fost o lovitură mult mai dureroasă decât toate cele pe care mi le-a dat străinul! apoi îşi văzu de drum.

Dar Meng nu mai întârzie după ce-l lovise, aşa că Yuan trebui să fugă după el. Când îl ajunse, vru să-l întrebe de ce a lovit hamalul, dar tocmai treceau pe sub lumina unui felinar şi uitându-se la el, văzu că lui Meng au început să-i curgă lacrimile în lungul obrazului. Meng se uita drept înaintea lui şi într-un târziu murmură furios:

— Ce folos să te lupţi pentru binele unor oameni ca aceştia care nu sunt în stare nici cel puţin să urască pe cei care-i oprimă – pentru ei cu câţiva gologani poţi împăca orice…

Pe urmă trecu pe după colţul unei străzi întunecate şi lăsă pe Yuan în mijlocul drumului.

Yuan rămase câteva clipe nehotărât, întrebându-se dacă n-ar fi poate mai bine să se ia după el ca nu cumva să mai facă vreo nebunie. Dar era nerăbdător să se întoarcă acasă, deoarece era seara zilei a şaptea, aşa că aproape vedea aievea în faţa lui forma prelungă a plicului ce-l aştepta în odaie. Lăsă deci pe Meng să plece singur cu supărarea lui.

Zilele treceau una după alta şi se apropia sfârşitul anului, când avea câteva zile de vacanţă şi se putea întâlni cu Mei-ling. Puţinul ce-l mai despărţea de această vacanţă i se păru greu de aşteptare, până când trebuia să vină şi ziua plecării. Îşi făcea datoria ca şi până acum, dar înşişi elevii lui încetaseră să mai fie pentru el fiinţe care au o semnificaţie şi nu-l mai interesa atât de mult, dacă îşi fac datoria sau nu şi-o fac aşa cum ar fi trebuit. Se culca devreme pentru a grăbi apropierea nopţii şi se scula în zori,

pentru a începe o nouă zi de lucru şi a o duce până la sfârşit, dar oricât de nerăbdător ar fi fost, timpul trecea tot atât de încet ca atunci când nu-ţi dai seama că ceasornicul s-a oprit.

Într-una din zile se duse la Meng şi hotărâră să plece cu acelaşi tren, deoarece de astă dată Meng avea şi el o permisie şi cu toate că afirma sus şi tare că el este revoluţionar, prin urmare nu-l interesează dacă va mai vedea sau nu casa părintească şi pe ai lui, în timpul din urmă fusese atât de neliniştit şi dornic de o schimbare, încât părea foarte bucuros să se poată întoarce acasă, neavând ceva mai bun de făcut. Nu mai aduse niciodată vorba în faţa lui Yuan despre incidentul din noaptea aceea, când lovise hamalul. Părea că a uitat de asta, deoarece acum era preocupat de o nouă nemulţumire din pricină că poporul nu voia să prăznuiască serbările de Anul Nou la data când poruncise guvernul. Adevărul era că populaţia era obişnuită cu măsurarea timpului după lumina lunii, iar tineretul revoluţionar voia să introducă măsurarea timpului după cursul soarelui cum era în ţările străine. Poporul însă era încăpăţânat şi se aduna pe străzile unde erau lipite afişele guvernului care poruncea ca serbările de Anul Nou să se ţină după calendarul străin, şi se îngrămădea să asculte poruncile pe care le citea câte un cărturar dintre ei dacă se întâmpla ca ei înşişi să nu ştie carte. Astfel se auzeau în toate părţile proteste: „Cum se poate ca Anul Nou să fie sărbătorit în felul acesta? Dacă vom arde zeul bucătăriilor noastre cu o lună prea devreme, ce vor zice cei din cer? Acolo nu se ţine socoteală de soarele străinilor: de asta nici vorbă!…” Aşa că femeile se încăpăţânau şi nu voiau să pregătească plăcintele obişnuite la acest praznic, nici mâncăruri cu carne şi nici bărbaţii nu cumpărau urările scrise pe fâşii de hârtie roşie, pe care trebuiau să le lipească deasupra pragurilor şi la ferestre pentru a le purta noroc în anul cel nou.

Dregătorii oraşului se supăraseră foc din pricina acestei încăpăţânări a populaţiei şi făcură alte urări, în locul urărilor prosteşti despre zeităţi, urări în legătură cu revoluţia. Apoi îşi trimiseră oamenii lor care le lipiră pe pragul intrărilor, împotriva voinţei oamenilor. În ziua când se duse Yuan la el, Meng era preocupat de această nouă nemulţumire şi-i spuse triumfător:

— Fie de voie, fie de nevoie, populaţia va trebui silită să renunţe la obiceiurile vechi şi superstiţioase de până acum.

Yuan nu răspunse nimic, deoarece nu ştia ce ar fi putut spune, mai ales că el judeca situaţia şi din punctul de vedere al oamenilor care ţineau la

obiceiurile lor.

În timpul celor două zile ce-i mai despărţeau de plecare, văzu că în toate părţile deasupra intrărilor erau lipite noile zicători. Nu se auzea nimeni protestând. Bărbaţii şi femeile se uitau la fâşiile roşii lipite deasupra pragurilor de la intrarea caselor dar nu ziceau nimic. Din când în când se mai vedea câte un bărbat râzând, sau se întorcea şi scuipa în colbul drumului, ca şi când ar fi avut ceva de spus, dar nu spunea; încolo, bărbaţii şi femeile îşi vedeau în toate părţile de treburile lor, ca întotdeauna, şi ca şi când nimeni nu s-ar fi gândit la serbările de Anul Nou. Deşi toate uşile erau vesele ca înfăţişare şi cu proaspete fâşii roşii, poporul de jos parcă totuşi nu înţelegea nimic şi-şi vedea în mod ostentativ de treburile obişnuite. Yuan zâmbea pe ascuns, deşi vedea că supărarea lui Meng este întemeiată şi dacă l-ar fi întrebat cineva, ar fi declarat că poporul este obligat să asculte de poruncile date de autorităţi.

Dar în timpul acestei aşteptări Yuan ar fi fost gata să zâmbească chiar în faţa unor amănunte de mai puţină însemnătate, căci fără niciun temei sigur, i se părea totuşi că Mei-ling trebuie să se fi schimbat. Deşi nu-i răspunsese niciun cuvânt la scrisorile lui de dragoste, în orice caz ea le citise şi ar fi fost peste putinţă să le uite cu totul. Pentru el, anul care începea era cel mai vesel şi mai fericit, deoarece lega de el o mulţime de nădejdi.

Astfel îşi începu de rândul acesta vacanţa pe care nu puteau să o întunece norii tulburi ai nemulţumirilor lui Meng, deşi în timpul călătoriei acesteia Meng era cât pe aici să se certe cu el, dacă i-ar fi dat ocazie. Adevărul era că Meng tocmai în timpul acesta se simţea frământat de o nemulţumire ascunsă, aşa că nimic nu-i mai putea intra în voie şi îndată după plecarea trenului începu să vocifereze împotriva unui bogătaş îmbrăcat în haină de blană care ocupa două locuri, lăsând un alt călător să stea în picioare, din cauză că acesta era îmbrăcat mai modest, pe urmă începu să vocifereze împotriva celui care sta în picioare, din pricină că admitea ca bogătaşul să ocupe şi locul lui. În cele din urmă Yuan nu-şi mai putu ascunde zâmbetul şi întorcându-se spre Meng, îi spuse cu un tremur de veselie în glas:

— Nimic nu-ţi este şi nu-ţi poate fi pe voie, Meng. Nici bogaţii, pentru că sunt bogaţi, şi nici săracii, pentru că sunt săraci!

Dar Meng era prea revoltat de nemulţumirea lui ascunsă pentru a mai putea suporta ca cineva să facă glume pe socoteala lui. Se întoarse deci

furios spre Yuan şi se răsti la el cu glasul stăpânit:

— Ai dreptate, dar tot aşa se întâmpla şi cu tine – tu eşti în stare să suporţi orice – eşti cel mai slăbănog bărbat pe care l-am văzut până acum în viaţa mea – nu vei reuşi niciodată să fii un revoluţionar adevărat!

Vorbele acestea ale lui Meng îl făcură să devină serios. Nu răspunse nimic, deoarece călătorii din vagon se uitau la Meng, ca şi când ar fi vrut să-i spună că vorbeşte prea încet pentru a putea fi auzit de ei. Totuşi văzându-l cât este de supărat şi cum încruntă din sprâncene, începură să se teamă de el, mai ales că avea şi un revolver încărcat la brâu… Prin urmare Yuan nu zise nimic, dar tăcerea lui era un fel de confirmare a celor ce spunea Meng; se simţi şi puţin jignit, cu toate că ştia bine că Meng nu este supărat din cauza lui, ci din cauza unei nemulţumiri nemărturisite ce o avea. Rămase tăcut în timp ce trenul lor îşi tăia drumul prin văi şi printre munţi şi semănături încercând să-şi limpezească în gând ce este el în realitate şi ce ar dori mai presus de orice. Era adevărat că el nu era un mare revoluţionar şi nici nu putea să devină niciodată aşa ceva, deoarece nemulţumirile şi aversiunile lui nu durau atât de mult ca ale lui Meng. El putea fi supărat o vreme şi putea urî o clipă, dar nu mai mult. Ceea ce ar fi preferat mai presus de orice altceva, era pacea în mijlocul căreia să-şi poată vedea de treburi. Lucrările lui cele mai preferate, erau cele de acum. Cele mai plăcute ceasuri ale lui erau acelea pe care şi le petrecea împreună cu elevii săi – în afară de cele pe care şi le petrecea scriind scrisori de dragoste lui Mei-ling…

În timpul acestei visări auzi glasul răstit al lui Meng, ridicându-se alături de el:

— La ce te gândeşti, Yuan? Faci o mutră tot atât de caraghioasă ca şi un copil care simte că i-ai băgat pe neaşteptate o bucăţică de zahăr în gură!

Yuan începu să râdă ruşinat şi-şi simţi obrajii aprinşi de năvala sângelui de la inimă; Meng nu era omul căruia i-ar fi putut mărturisi gândurile lui de acum.

Dar ce întâlnire ar putea să iasă în viaţa unui om aşa cum o visează? În aceeaşi seară, când ajunse acasă, urcă scările în goană şi intră în casă. Văzu că totul este cufundat în tăcere; după câteva clipe apăru o slujitoare şi prosternându-se în faţa lui îi spuse:

— Stăpâna a lăsat vorbă să te duci numaidecât la casa vărului dumitale mai în vârstă, unde se dă un ospăţ în cinstea tânărului stăpân care s-a întors

din străinătate. Vă aşteaptă să vă duceţi şi dumneavoastră.

Mai mult decât ştirea întoarcerii lui Sheng din străinătate, pe el l-ar fi interesat să ştie dacă şi Mei-ling este plecată cu mama lui. Dar oricât de mare ar fi fost această dorinţă, îi era peste putinţă să se informeze despre ea de la o slujitoare, căci nimeni nu este în stare să facă legătura între un tânăr şi o fată cu atâta uşurinţă ca o servitoare, datorită unei simple întrebări. Prin urmare trebui să-şi molcomească bătăile inimii, până va ajunge la casa unchiului său, unde se va putea convinge dacă şi Mei-ling este cu mama ei.

Zilele din urmă Yuan se gândise mereu ce va spune lui Mei-ling şi că va fi singură când va intra el în casă. O va vedea în faţa uşii de cum va trece pragul. Ar fi peste putinţă să nu fie. Dar acum ea lipsea şi chiar dacă ar fi găsit-o la vărul său, ar fi fost peste putinţă să o vadă singură, prin urmare, de faţă cu ceilalţi membri ai familiei, nu ar fi putut să se poarte faţă de ea decât rece şi cât se poate de politicos.

Se întâmplă exact aşa cum prevăzuse. După ce intră în casa unchiului său, îi găsi pe toţi în salonul cel mare, încărcat de mobilă şi obiecte străine. Meng sosise cu câteva clipe înaintea lui, aşa că abia terminaseră cu saluturile şi trebuiră să înceapă din nou ritualul primirii lui Yuan. Se duse şi se prosternă în faţa unchiului său care părea foarte vioi şi mulţumit văzându-şi toţi feciorii adunaţi împrejurul său, afară de cel pe care-l dăduse fratelui său Tigrul şi de cocoşatul care se făcuse preot. Dar pe aceştia doi, nici el nici soţia lui nu-i mai considerau drept feciori ai lor. Cei doi bătrâni erau îmbrăcaţi în hainele cele mai frumoase de sărbătoare; mătuşa lui sta foarte demnă într-un fotoliu şi fuma dintr-o narghilea, iar lângă ea era o slujitoare care avea grijă să i-o umple după fiecare două-trei pufăieli. În mână ţinea un şirag de mătănii negre pe care şi le trecea neîncetat printre degete şi de fiecare dată când soţul ei făcea câte o glumă, nu uita să spună câte ceva pentru a-i atenua efectul. După ce răspunse lui Yuan, unchiul său ridică obrazul îmbătrânit şi plin de creţuri spre el ca să-i spună înveselit:

— Ei, Yuan, a sosit şi feciorul acesta al meu din ţări străine, tot atât de frumos ca şi o fată, dar toate temerile noastre că ne va aduce în casă o soţie străină s-au dovedit de prisos – căci s-a întors tot necăsătorit.

La cuvintele acestea bătrâna se grăbi să adauge foarte sentenţios:

— Bărbate, nu uita că Sheng a fost întotdeauna destul de înţelept, pentru a nu face o faptă atât de urâtă. Te rog să nu vorbeşti astfel de prostii, căci la vârsta ta nu-ţi şade bine.

Dar de astă dată bătrânul nu păru deloc intimidat de limba ascuţită a soţiei sale. Ştia că el este capul familiei şi stăpânul acestor tineri dimprejurul său şi al femeilor aşa că, îndemnat de prezenţa celor din casă, îndrăzni să facă glume:

— Cred că nu este nimic necuviincios să vorbeşti despre căsătoria unui fecior! Şi cred că Sheng al nostru se va căsători şi el.

— Ştiu ce se cuvine şi ce nu se cuvine în zilele de astăzi, răspunse bătrâna cu demnitate. Feciorul meu nu va avea pricină să se plângă de mama lui care l-ar fi obligat să se căsătorească împotriva voinţei sale.

Yuan care ascultase zâmbind la controversa dintre aceşti doi bătrâni, băgă de seamă ceva cu totul neaşteptat. Văzu că Sheng începe să zâmbească trist şi cu indiferenţă, apoi îl auzi că răspunde:

— Nu, mamă, în fond eu nu am deloc convingeri atât de avansate. Poţi să mă căsătoreşti cum îţi va face plăcere – mie puţin îmi pasă – cred că femeile sunt în toate părţile la fel, cel puţin pentru mine.

— Părerea aceasta, Sheng, interveni Ai-lan râzând, se datorează numai faptului că eşti atât de tânăr.

Toţi cei de faţă începură să râdă împreună cu ea, aşa că trecu şi acest mic incident. Lui Yuan însă îi fu peste putinţă să uite expresia privirilor lui Sheng care încerca să zâmbească, văzând pe ceilalţi că râd. Era expresia caracteristică a unui om pe care nu-l mai interesează nimic, nici chiar femeia cu care va trebui să se căsătorească.

Dar cum i-ar fi fost lui cu putinţă să se gândească mai îndelung la Sheng tocmai în seara aceasta? Înainte de a se prosterna în faţa unchiului său şi a soţiei sale, ochii se întorseseră lacomi spre Mei-ling. Pe ea o văzu înaintea tuturor celorlalţi, stând nemişcată şi liniştită, alături de doamna care-i era mamă adoptivă, şi o clipă ochii lor se întâlniră, dar fără să-şi zâmbească. În orice caz ea era aici şi ar fi fost peste putinţă ca Yuan să se simtă dezamăgit, deşi întâlnirea aceasta nu era aşa cum o visase el. Se simţea mulţumit că este în apropierea lui, deşi nu putea schimba nicio vorbă cu ea. Pe urmă se gândi că va fi mai bine să nu se apropie de ea… cel puţin acum şi de faţă cu atâta lume. Adevărata lor întâlnire va fi mai târziu şi în altă parte. Acum, deşi se uita la ea destul de des, totuşi îi fu peste putinţă să-i mai întâlnească privirile, cum se întâmplase la început. Mama lui însă îl privi foarte călduros şi când se apropie de ea ca să-i strângă mâna, i-o ţinu îndelung şi-l mângâie, aşa că Yuan întârzie câteva clipe alături de ea, cu toate că Mei-ling

plecă numaidecât, sub pretext că are nevoie de ceva. Deşi încerca din toate puterile să se ocupe de toţi cei din odaie, ochii i se întorceau mereu în partea unde era fata şi-i urmăreau toate mişcările, când o vedea că toarnă ceai în cupele de pe masă sau că întinde câte o bucată de prăjitură copiilor.

În seara aceasta atenţiile tuturora erau concentrate asupra lui Sheng, aşa că Meng şi Yuan fură aproape uitaţi. Sheng arăta mult mai frumos decât înainte de asta şi părea priceput şi îndemânatic în tot ce vorbea şi făcea, aşa că Yuan se simţi intimidat de prezenţa lui, cum se întâmplase şi înainte de asta, şi părea că faţă de bărbatul acesta desăvârşit, el a devenit din nou un tânăr nepriceput. Dar Sheng nu putea să-l vadă în starea aceasta, îl luă de mână cu acelaşi gest de prietenie, cum făcea întotdeauna şi Yuan simţi atingerea degetelor lui fine şi netede, ca mâna unei femei, dar deşi atingerea mâinii lui îi da o senzaţie plăcută, i se păru totuşi că este respingătoare şi tot aşa i se păru că este şi privirea pe care o văzu în ochii lui. Cu toată sinceritatea pornirilor lui Sheng, lui i se părea că descoperă acum în caracterul acestuia o trăsătură caracteristică răului, pe care o trădau privirile şi gesturile lui, întocmai ca la o floare prea înflorită al cărei miros ţi se pare prea greu şi care este ceva mai mult decât o mireasmă trecătoare. Cu toate acestea Yuan nu-şi putea explica motivul. Uneori i se părea că simte această calitate care-i repugnă, dar numaidecât după aceea îşi dădea seama că s-a înşelat. Deşi Sheng vorbea şi râdea împreună cu ceilalţi şi râsul lui era cumpătat şi plăcut ca sunetul unor clopoţei, nici prea ascuţit nici prea provocator, ci domolit şi catifelat, şi cu toate că participa cu plăcere la conversaţia familială a celor de faţă, Yuan avea totuşi senzaţia că Sheng nu este între ei, ci undeva foarte departe. Ar fi fost peste putinţă să nu se întrebe nu cumva îi pare rău că s-a întors acasă, aşa că ajungând în apropierea lui, profită de ocazie ca să-l întrebe:

— Spune-mi Sheng, îţi pare rău că ai părăsit oraşul acela străin?

Se uită cu atenţie la el ca să-i vadă trăsăturile feţei când îi va răspunde, dar obrazul lui auriu rămase nemişcat şi ochii îl priviră limpezi ca nişte picături întunecate de jad. Când îi răspunse, pe obrazul vărului său apăru un zâmbet spontan şi plăcut:

— O, nu… tocmai mă gândeam şi eu să mă întorc acasă. Pentru mine nu mai are nicio importanţă unde sunt.

— Ai mai scris versuri? întrebă Yuan din nou.

— Da, răspunse Sheng cu indiferenţă. Am tipărit un volumaş cu versurile mele dintre care cunoşti câteva, dar cele mai multe le-am scris după plecarea ta. Dacă vrei, astă-seară, înainte de a te întoarce acasă, îţi voi da şi ţie un exemplar. Apoi începu să zâmbească auzind pe Yuan că-i va face plăcere să citească şi el versurile lui.

— Vei rămâne în oraşul acesta, sau preferi să vii în capitala cea nouă? îndrăzni Yuan să-l întrebe.

Sheng se grăbi să-i răspundă repede, ca şi când aceasta ar fi fost singura chestiune care-l interesa:

— O… nu, prefer să stau în oraşul acesta. Am lipsit atât de mult din ţară, încât sunt obişnuit cu felul de viaţă modernă. Mi-ar fi peste putinţă să trăiesc într-un oraş atât de vulgar ca acela. Meng mi-a povestit ceva despre noua capitală, dar deşi el este foarte mândru de străzile şi casele cele noi, totuşi când l-am întrebat, a recunoscut fără înconjur că în oraşul acela nu sunt instalaţii de băi, nici case de petreceri mai de seamă, nici teatre bune… cu un cuvânt nu se găseşte nimic ce ar putea face plăcere unui om cult. I-am spus: „Dragă Meng, spune-mi rogu-te ce are oraşul acesta, pentru a te face să fii atât de mândru de el?” A rămas îngândurat şi n-a mai zis nimic. Cât de mult s-a schimbat Meng al nostru!

Răspunsul acesta îl dădu în limba străină pe care acum o vorbea cu multă uşurinţă şi atât de bine, încât îi venea mai la îndemână să vorbească în limba aceasta decât în limba pe care o învăţase la el acasă.

Soţia unchiului său însă era de părere că Sheng este un tânăr desăvârşit şi aceeaşi părere o aveau despre el şi Ai-lan, împreună cu soţul ei. Ei trei nu se mai săturau să se uite la el, şi Ai-lan, deşi era însărcinată, râdea foarte mult şi foarte zgomotos, cum avea obiceiul, dar mai mult decât râsese în timpul din urmă, aşa că se vedea limpede că prezenţa lui îi face mare plăcere. Sheng îi răspundea cu toată atenţia la spiritele pe care le făcea şi nu uita să-şi exprime admiraţia faţă de ea, căci Ai-lan era şi astăzi foarte frumoasă, cu toată starea în care se găsea, deşi în astfel de împrejurări celelalte femei se îngreunau în mişcări, făceau pete pe obraz şi erau indispuse, Ai-lan era şi astăzi tot atât de frumoasă ca şi o floare crescută în plină lumină. Pe Yuan îl salutase la sosire foarte mulţumită, dar de vărul ei Sheng se ocupa încontinuu şi cu toată atenţia, iar soţul ei o urmărea cu indiferenţă şi fără umbră de gelozie, căci oricât de frumos ar fi fost Sheng, el totuşi se credea mult mai frumos şi mai de preferat pentru orice femeie, dar mai ales pentru

femeia pe care şi-o alesese de soţie. Era prea mândru de sine însuşi pentru a putea fi gelos.

Ospăţul începu în mijlocul conversaţiei şi al veseliei generale, fiind toţi împreună, nu ca în timpurile vechi, tinerii de o parte şi cei mai în vârstă de alta. În timpurile de acum nu se mai făceau astfel de deosebiri. E adevărat că bătrânul stăpân al casei şi soţia lui ocupaseră jeţurile cele mai înalte, dar glasurile lor nu se auzeau în timpul hohotelor de râs ale lui Ai-lan şi Sheng, sau a celorlalţi care luau parte la veselia lor. Masa fu foarte veselă şi Yuan se simţea mândru de rudele acestea ale lui care erau oameni bogaţi şi bine îmbrăcaţi, fiecare femeie era în rochie de mătase după ultimul model, iar bărbaţii îmbrăcaţi în haine de modă străină, afară de bătrânul său unchi şi de Meng care părea foarte mândru în uniforma lui de căpitan. Până şi copiii erau îmbrăcaţi în haine de mătase de culori vesele, şi cu panglici, iar pe masă erau tacâmuri cum se obişnuiesc la străini şi tot felul de prăjituri şi vinuri străine.

Yuan începu să se gândească la ceva, anume că aceştia de aici nu reprezentau întreaga familie a lui. La o depărtare de sute de kilometri de aici trăia Tigrul, tatăl său, în conformitate cu obiceiurile pe care le respectase întotdeauna; tot aşa Wang Negustorul cu feciorii şi fetele lui. Niciunul dintre aceştia nu vorbeau limbi străine. Nu mâncau nici mâncăruri străine, ci trăiau aşa cum au trăit întotdeauna strămunii lor. Dacă s-ar pomeni pe neaşteptate în mijlocul acestei odăi, îşi zise Yuan tulburat, nu s-ar simţi deloc la îndemână între oamenii aceştia. Tigrul n-ar fi întârziat să-şi exprime nemulţumirea, din cauză că aici n-ar fi putut scuipa în voie, cum era el obişnuit, căci pe jos era întins un covor de mătase înflorit, dar deşi el nu era om sărac, prefera ca pe jos să fie cărămizi sau lespezi de piatră. Wang Negustorul ar fi rămas îngrozit, gândindu-se la risipa de bani ce s-au cheltuit cu tablourile străine de pe pereţi, cu fotoliile îmbrăcate în mătase, cu bibelourile străine de pe mese, cu inele şi tot felul de podoabe scumpe, purtate de femeile acestea. Dar nici această jumătate din familia lui Wang Lung care era aici de faţă nu ar fi fost în stare să suporte viaţa pe care o ducea Tigrul şi nici chiar felul de viaţă pe care-l ducea Wang Negustorul, în casa aceea mare de la oraş, pe care Wang Lung o lăsase moştenire feciorilor săi. Nepoţii şi strănepoţii aceştia ai lui ar fi considerat sub demnitatea lor să trăiască într-o casă ca aceea, friguroasă în timp de iarnă, afară de odăile în care bătea soarele de miazăzi, şi cu tavanele netencuite, fără niciun fel de

confort şi necorespunzătoare vederilor lor. Cât despre casa de lut, aceasta nu era altceva decât un bordei pe care ei îl uitaseră demult.

Yuan însă nu uitase nimic. Stând între rudele lui la masa aceasta acoperită de pânza albă şi argintăria străină, prin minte îi trecu întocmai ca o scăpărare de fulger imaginea casei de lut a bunicului său şi se simţi înduioşat, căci lui îi era dragă această casă şi acum… Îşi zise că el nu face parte în întregime dintre oamenii aceştia; nu este ca Ai-lan şi nici ca Sheng… Atitudinea şi gesturile lor străine îl făceau să dorească astăzi ca el să pară şi mai puţin străin decât în realitate. Dar cu toate acestea nici el nu putea locui în casa aceea de lut – ar fi fost peste putinţă, deşi simţea o legătură adâncă între el şi casa aceea, totuşi presimţea că i-ar fi fost peste putinţă să trăiască acolo, aşa cum trăise bunicul său în deplină mulţumire şi să se simtă la el acasă. El presimţea că a rămas singur şi că se găseşte undeva, într-un loc care trebuia să fie între casa aceea de lut şi casa aceasta străină. El nu avea un cămin al lui şi sufletul său se simţea stingher şi singur, căci nicăieri nu era pe deplin mulţumit.

Privirile i se opriră o clipă asupra lui Sheng. Dacă n-ar fi avut obrazul acela auriu şi ochii negri, lucitori, putea trece drept un străin. Până şi mişcările trupului său aveau ceva de străin, iar de vorbit vorbea cum vorbesc oamenii din apus. Dar lui Ai-lan îi plăcea înfăţişarea lui, tot aşa soţiei vărului său şi până şi vărul său cel mai în vârstă era de părere că Sheng are ceva cu totul nou şi modern în atitudinea lui. Din cauza aceasta rămase tăcut şi puţin umilit, se simţi chiar înfiorat de o uşoară pizmă faţă de el, aşa că începu să mănânce tăcut şi fără să mai ia parte la conversaţia lor.

Apoi dintr-odată ridică privirea înspăimântat spre Mei-ling, căci ceva îi trecuse prin minte când auzi laudele pe care Ai-lan le adresa vărului ei. Nu cumva şi Mei-ling se uita la Sheng cu aceeaşi ochi cu care se uitau celelalte femei şi râdea la cuvintele lui de spirit pe care de spunea pentru a le face să râdă? O văzu că-şi îndreaptă privirea calmă spre Sheng pe urmă întoarse capul cu indiferenţă şi se uită în altă parte. Se linişti: fata aceasta era ca şi el. Era şi ea un temperament intermediar, nu pe deplin nou, dar totuşi deosebit de ceea ce a fost odată.

Se întoarse din nou spre ea şi o privi dornic, încercând să-şi sature ochii de înfăţişarea ei, fără să audă valurile de conversaţie şi râsete ce tremurau împrejurul său. O văzu că stă în apropierea mamei lui, apoi ia beţişoarele în mână şi scoate o bucăţică de carne albă şi o trece în farfuria mamei sale,

după ce se uită la ea zâmbind. Fata aceasta, îşi zise Yuan, se deosebeşte atât de mult de Ai-lan şi ceilalţi din neamul meu, ca şi crinul crescut între trestiile de bambus, fără să ţină seamă de camelia cultivată de grădinar. Da, era şi ea un temperament intermediar… în cazul acesta el nu mai este singur.

Pe neaşteptate îşi simţi sufletul inundat de atâta căldură, încât i-ar fi fost peste putinţă să-şi închipuie că Mei-ling s-ar putea gândi la el cu totul altfel. În dragostea lui de acum tremura toată emoţia de care era capabil şi se simţea copleşit de vâltoarea sentimentelor sale.

În aceeaşi seară după ce se culcă, stătu multă vreme treaz şi se gândi la felul cum va vorbi ziua următoare cu Mei-ling şi va constata că sentimentele ei s-au schimbat, căci îşi zicea că ar fi peste putinţă ca nenumăratele scrisori pe care i le trimisese să nu fi contribuit la accentuarea sentimentelor ei faţă de el. Îşi făcea planul despre felul în care vor sta amândoi de vorbă sau eventual va reuşi să o scoată la plimbare, căci acum foarte multe fete ieşeau şi se plimbau cu tinerii pe care-i cunoşteau şi aveau încredere în ei. Îşi zicea că dacă se va întâmpla să ezite, îi va spune că pentru el este ca şi un frate, dar numaidecât respinse pretextul acesta: „Nu, eu nu sunt pentru ea ca un frate, indiferent de ceea ce aş vrea, dar nu pot să-i fiu”. Într-un târziu reuşi să adoarmă, dar somnul lui fu zbuciumat de visele care nu se închegau în nicio imagine limpede.

Dar cine ar fi putut să prevadă că în noaptea aceasta se va naşte copilul lui Ai-lan? Totuşi aceasta era realitatea, căci a doua zi dimineaţa, când se trezi din somn, în casă părea că toate sunt val-vârtej şi auzi slugile alergând de colo până colo. Iar după ce se spălă şi se îmbrăcă pentru a coborî în sufragerie, văzu că masa este aşternută numai pe jumătate şi o slujitoare somnoroasă aducea serviciul de ceai, iar în odaie nu mai era altcineva decât soţul lui Ai-lan care rămăsese îmbrăcat în hainele pe care le purtase în ajun. Când văzu pe Yuan că intră în odaie, se repezi în calea lui şi-i spuse cu glasul înveselit:

— Îţi doresc să nu devii niciodată tată, Yuan, dacă se va întâmpla să te căsătoreşti cu o femeie modernă! Am avut o zi atât de grea de parcă aş fi născut şi eu un copil – n-am dormit toată noaptea şi Ai-lan s-a zbuciumat atât de îngrozitor încât credeam că i-a sosit ceasul din urmă, deşi medicul şi Mei-ling mi-au spus că rezistă foarte bine. Femeile din ziua de astăzi nasc foarte greu. Din fericire este băiat, căci Ai-lan m-a chemat azi dimineaţă la

patul ei ca să mă facă să jur că nu-i voi mai cere niciodată să-mi nască vreun copil! sfârşi el şi-şi trecu mâna frumoasă peste obrazul ostenit.

Pe urmă se aşeză la masă şi mâncă cu poftă din bucatele pe care le aduse slujitoarea, căci el fusese tată în mai multe rânduri, prin urmare ceea ce se întâmplase noaptea trecută pentru el era un eveniment destul de obişnuit.

Astfel copilul lui Ai-lan se născu în casa aceasta şi toţi păreau preocupaţi numai de noul născut, iar Yuan nu avu ocazie să vadă pe Mei-ling decât cel mult pentru câteva clipe fugare, când trecea dintr-o odaie într-alta. Medicul venea de trei ori pe zi, dar Ai-lan nu vru pe altcineva decât un medic străin, aşa că veni un bărbat înalt şi cu părul roşu care era englez şi după ce o văzu, stătu de vorbă cu Mei-ling şi cu mama ei ca să le spună ce trebuie să-i dea să mănânce şi câte zile va trebui să stea în pat. Mai era şi copilul de care trebuia să îngrijească, iar Ai-lan ceru lui Mei-ling să se ocupe ea de el; copilul ţipa în gura mare, deoarece dădaca pe care o aduseseră nu avea laptele potrivit, aşa că trebuiră să caute alta şi să încerce din nou.

Ai-lan, ca de altfel şi celelalte fete modeme, nu voia să-şi alăpteze singură copilul, ca nu cumva să-şi strice silueta. Acest amănunt dădu prilej de lungă discuţie între ea şi Mei-ling care se răsti supărată:

— Nu eşti vrednică să ai un copil atât de drăguţ. S-a născut sănătos şi voinic, iar acum ţipă de foame şi sânii tăi stau îmbelşugaţi, fără să-ţi pese de el. Să-ţi fie ruşine, Ai-lan!

Ai-lan începu să plângă de supărare şi ţipă şi ea la Mei-ling:

— Tu n-ai habar de ceea ce înseamnă să naşti un copil – cum ai putea să înţelegi aşa ceva, tocmai tu, care eşti fată? Nu-ţi dai seama cât de greu mi-a fost să port sarcina acestui copil luni de-a rândul în trupul meu, şi hainele de pe mine să atârne ca de pe o sperietoare; iar acum după toate prin care am trecut, să fiu condamnată să trăiesc încă un an sau doi atât de hidoasă? Prefer ca alăptarea lui să fie dată în grija unei slujitoare. Nu vreau… nu vreau să aud aşa ceva!

Deşi Ai-lan plângea şi obrazul ei era roşu de supărare, totuşi Mei-ling nu vru să se lase convinsă atât de uşor, ci se duse la soţul ei şi-i spuse, tocmai când era şi Yuan în odaie şi aşa se întâmplă să afle şi el despre scena desfăşurată între ele. În timpul cât încercă să convingă pe Wu, Yuan asculta încântat şi i se păru că până acum n-a fost în stare să-şi dea seama ce fată devotată şi drăguţă este ea. Intrase grăbită şi fără să vadă pe Yuan, începu să vorbească repede cu tatăl copilului:

— Admiţi aşa ceva? Eşti de acord ca Ai-lan să nu-şi alăpteze copilul? Copilul e flămând şi ea nu vrea să-i dea să sugă!

El însă începu să râdă şi ridică din umeri:

— Cine a fost vreodată în stare să determine pe Ai-lan să facă ceea ce nu vrea? În orice caz eu nu am încercat niciodată şi sunt sigur că nu aş îndrăzni să fac aşa ceva nici acum. După cum vezi, Ai-lan este o femeie modernă!

Râse din nou şi se întoarse spre Yuan. Dar el se uita la Mei-ling. O văzu că se uită cu ochii mari la obrazul zâmbitor al bărbatului din faţa ei, apoi devine şi mai palidă decât înainte şi o auzi răspunzându-i cu dinţii încleştaţi:

— Ooo, netrebnicilor… sunteţi nişte netrebnici! apoi îi întoarse spatele şi ieşi din odaie.

După plecarea ei, bărbatul se întoarse spre Yuan şi-i declară cu amabilitate, cum e obiceiul între bărbaţi, când femeile nu sunt de faţă:

— La urma urmelor nu am niciun motiv să condamn pe Ai-lan pentru atitudinea ei… e foarte greu să alăptezi un copil şi să stai în mod permanent lângă el pentru a-l îngriji din ceas în ceas; n-aş fi în stare să-i cer să renunţe la plăcerile ei şi adevărul este că eu prefer să rămână mereu femeie frumoasă. Afară de asta copilul va creşte destul de bine, chiar dacă-l va alăpta o dădacă, prin urmare nu e nevoie să se sacrifice ea însăşi.

Ascultând vorbele acestea ale lui, Yuan trecu de partea lui Mei-ling cu toată convingerea. Fata aceasta avea dreptate în tot ce spunea şi tot ce făcea. Se ridică de la masă, căci i se părea în clipa aceasta că soţul surorii sale i-a devenit nesuferit:

— Întrucât mă priveşte pe mine, declară el rece, eu sunt de părere că femeile exagerează modernismul acesta. Cred că de astă dată Ai-lan a comis o greşeală.

Pe urmă ieşi şi se îndreptă încet spre odaia lui, crezând că în drum va putea întâlni pe Mei-ling, dar fata nu se arătă.

Astfel zilele lui de concediu trecură una după alta şi n-avu niciodată ocazia să vadă pe Mei-ling mai mult de zece minute la rând, căci atât ea cât şi mama lui erau toată ziua ocupate cu copilul, iar mama lui părea extaziată că în sfârşit acum i se născuse feciorul pe care-l dorise mereu. Ea se împăcase cu obiceiurile noi, totuşi se simţi mulţumită, deşi îi venea greu să facă apel la vechile tradiţii, aşa că roşi câteva ouă şi cumpără daruri de argint ca să le aibă gata pentru serbarea de o lună de la naşterea nepotului

ei, dar până atunci mai trebuiau să treacă destule zile. Despre tot ce făcea, vorbea mai întâi cu Mei-ling şi părea că şi-a uitat cu totul că mama copilului este Ai-lan, atât de mult părea legată de fiica ei adoptivă.

Dar Yuan trebui să se întoarcă la slujba lui din noua capitală, cu mult înainte de această serbare. Pe măsură ce treceau, zilele concediului său i se păreau tot mai deşarte, iar la urmă începu să se simtă nemulţumit şi-şi zicea că Mei-ling n-ar fi trebuit să fie atât de ocupată şi că dacă ar fi vrut, putea foarte bine să găsească prilejul ca să stea o zi sau două şi cu el; pe urmă, când nu-i mai rămase decât o singură zi înainte de plecare, îşi dădu seama că Mei-ling căutase anume să se ferească de a vorbi singură cu el. Preocupată de grijile pentru nepot, până şi mama lui părea că şi-a uitat de el şi de dragostea lui pentru Mei-ling. Situaţia continuă în felul acesta până în ziua plecării lui, când Sheng apăru radios şi adresându-se lui Yuan şi soţului lui Ai-lan, le spuse:

— Astă-seară sunt invitat la o mare petrecere, în casa unor prieteni ai mei. Între invitaţi ar mai avea nevoie de un tânăr sau doi, prin urmare vă poftesc să nu vă mai aduceţi aminte de vârstă voastră şi să deveniţi din nou tineri, pentru a fi cavalerii unor doamne frumoase şi distinse.

Soţul lui Ai-lan începu să râdă mulţumit, şi-i răspunse că e gata să primească invitaţia, deoarece în ultimele două săptămâni fusese atât de preocupat de gândul soţiei lui, încât şi-a uitat cu totul ce înseamnă o petrecere. Yuan însă ezită, deoarece el nu mai fusese de ani de zile la astfel de petreceri, în orice caz nu mai fusese din ziua când trebuia să însoţească pe Ai-lan, şi se simţi cuprins din nou de vechea lui timiditate, când se gândea la femei străine. Dar Sheng ţinea numaidecât să vină şi el, aşa că stăruiră amândoi, pentru a-l convinge, prin urmare deşi la început fusese hotărât să nu se ducă împreună cu ei, la urmă îşi zise: „Adică de ce să nu merg? E cea mai mare prostie să stau aici acasă şi să aştept ocazia care nu va veni niciodată. Ce-i pasă lui Mei-ling de felul în care-mi petrec eu timpul?” Prin urmare le răspunse:

— Foarte bine, voi merge şi eu cu voi.

În timpul zilelor ce trecuseră, Mei-ling părea că nici nu vede pe Yuan, atât era de ocupată, dar exact în seara aceasta, când ieşi din odaia lui, îmbrăcat în hainele străine cu care se îmbrăca seara, când ieşea în oraş, se întâlni cu ea pe coridor şi o văzu că ţine în braţe copilul care era adormit. Fata îi întrebă mirată:

— Unde te duci, Yuan?

— La o petrecere în oraş, împreună cu Sheng şi soţul lui Ai-lan, răspunse el.

I se păru că vede o schimbare neaşteptată în trăsăturile fetei. Dar nu era pe deplin sigur şi-şi închipui că s-a înşelat, căci o văzu că strânge copilul mai aproape de ea şi-i spune cu glasul liniştit:

— În cazul acesta îţi doresc să te distrezi bine, şi îşi continuă drumul fără să mai adauge nimic.

Yuan trecu înainte şi încercând să-şi împietrească inima, îşi zise:

— Foarte bine, mă voi distra. E ultima seară pe care o petrec acasă, aşa că voi încerca să mă distrez cât se poate de bine.

Aşa se şi întâmplă. În seara aceea Yuan făcu ce nu mai făcuse niciodată înainte de asta. Bău vin din belşug şi de câte ori se întâmpla ca cineva să ridice paharul, el îl golea pe al său până la fund, aşa că în cele din urmă nu mai era în stare să distingă limpede obrazul fetei cu care dansa. Salonul mare şi cu tavanul înflorit începu să se tulbure în faţa lui ca o ceaţă, din cauza vinurilor străine pe care le băuse şi cu care nu era obişnuit. Cu toate acestea îşi stăpânea beţia destul de bine, fără ca cineva dintre cei de faţă să-şi poată da seama cât de beat este. Până şi Sheng se miră de el, spunându-i:

— Ascultă Yuan, tu eşti om cu noroc, deoarece când eşti beat devii mai palid ca de obicei, în loc să te aprinzi la faţă, cum ni se întâmplă nouă care nu suntem ca tine. Numai ochii te trădează: îţi ard ca doi cărbuni aprinşi!

În timpul acestei petreceri întâlni pe cineva de care îşi aducea aminte. Era o fată pe care o mai văzuse şi altădată şi pe care i-o prezentă Sheng, spunându-i.

— Îţi prezint pe una dintre prietenele mele, Yuan. Dansează o dată cu ea şi pe urmă să-mi spui dacă ai mai întâlnit vreodată o fată care să danseze atât de bine.

Astfel se pomeni în braţe cu o fată zveltă şi stranie, îmbrăcată într-o rochie lungă şi albă de mătase iar când coborî privirea şi se uită la ea, i se păru că a mai văzut-o, deoarece fata avea un obraz care nu putea fi uitat cu uşurinţă; un obraz rotund şi cafeniu, cu buzele groase şi senzuale, un obraz care nu era excesiv de frumos, dar foarte straniu şi parcă te ispitea să te uiţi mai îndelung la el. Când îl văzu şi ea, o auzi că exclamă mirată:

— Ia te uită… eu te cunosc… ne-am întors cu acelaşi vapor din străinătate! Îţi mai aduci aminte?

— Da, mi se pare că dumneata eşti fata care spunea că va fi întotdeauna liberă! răspunse Yuan după ce se gândi câteva clipe.

Auzind răspunsul lui, ochii negri ai fetei se tulburară şi buzele groase şi roşii tresăriră, contractându-se de mâhnire:

— Aici nu este tocmai uşor să poţi fi liber. Presupun că sunt şi eu destul de liberă, dar mă simt grozav de singură... Apoi se opri din dans cu totul pe neaşteptate şi scuturându-l de mâneca fracului, îi spuse: Haide să ne aşezăm undeva şi să stăm de vorbă. Te-ai simţit vreodată în viaţă atât de nenorocit cum mă simt eu acum?… Ascultă, eu sunt fata cea mai mică a mamei care acum a murit, iar tatăl meu este secretarul guvernatorului din acest oraş… Are patru ibovnice, dar niciuna dintre ele n-a fost altceva decât cântăreaţă – prin urmare îţi dai seama de felul de viaţă la care sunt condamnată. Cunosc pe sora dumitale. E frumoasă, dar şi ea este ca toate celelalte fete. Ştii felul de viaţă pe care-l duc? Bat cărţile, cât e ziua de lungă, clevetesc şi dansează toată noaptea! Eu nu pot să-mi petrec viaţa în felul acesta – aş vrea să fac ceva… Dumneata ce faci acum?

Cuvintele acestea din partea unei fete cu buzele înroşite i se păreau atât de stranii încât ar fi fost peste putinţă să nu le dea atenţie. Pe urmă fata ascultă nerăbdătoare, când el începu să-i povestească despre noua capitală, despre slujba pe care o avea acolo şi despre felul lui de ocupaţie. Când veni şi Sheng şi o luă de mână ca s-o ducă din nou la dans, fata se strâmbă la el şi ţipă supărată:

— Lasă-mă-n pace. Vreau să vorbesc cu el despre ceva serios…

— Ascultă Yuan, aş fi în stare să devin gelos, dacă mi-aş închipui despre ea că poate să vorbească despre ceva şi în mod serios, declară Sheng râzând.

Dar fata se întoarse din nou spre el şi începu să se destăinuiască, cutremurându-se din tot trupul, legănând din umeri şi gesticulând cu mâinile frumoase, în timp ce vorbea:

— O, de-ai şti cât de nesuferită mi se pare viaţa aceasta! Dumneata ce zici? Nu mă mai pot întoarce în străinătate… tata nu vrea să-mi mai dea bani – spune că nu mai poate cheltui cu mine – iar femeile acelea din curtea lui joacă de dimineaţă până seara. Nu mai pot trăi în oraşul acesta. Ibovnicele vorbesc toate lucrurile urâte despre mine, din cauză că ies în oraş împreuna cu tineri.

Lui Yuan nu-i plăcea deloc fata aceasta, căci îi era silă de torsul ei despuiat, de rochia ei străină, de buzele prea roşii, dar cu toate acestea înţelegea situaţia grea în care se găseşte şi-i părea rău de ea.

— De ce nu-ţi cauţi o ocupaţie?

— Ce ocupaţie aş putea eu să-mi găsesc? întrebă fata. Ştii în ce m-am specializat cât am fost în străinătate? În decoraţia interioară a caselor de modă apuseană. Mi-am decorat camera mea şi apartamentul unei prietene, fără să-i iau bani. Dar cine are nevoie de aşa ceva, aici? Aş vrea să trăiesc în ţara mea dar am trăit prea multă vreme în străinătate. Nu am nicăieri un locşor care să fie al meu şi unde să mă pot simţi bine – nu mai am ţară…

Yuan se simţi atât de mişcat de amărăciunile bietei fete, încât îşi uită aproape cu totul că în seara aceasta avusese de gând să se distreze. Se uita la ea mâhnit şi o vedea stând în faţa lui, îmbrăcată în rochiţa veselă şi strălucitoare, cu pleoapele fardate şi ochii plini de lacrimi.

Dar înainte de a-i putea spune o vorbă cu care s-o îmbărbăteze, Sheng apăru din nou lângă ei. De astă dată nu vru să se lase refuzat. Nici nu-i văzu lacrimile, ci trecându-i un braţ împrejurul mijlocului, plecă împreună cu ea în vârtejul dansului şi Yuan rămase singur. El însuşi nu mai era în stare să danseze şi i se părea că toată veselia acestei săli de petrecere s-a destrămat.

Fata trecu o dată pe lângă el, în braţele lui Sheng, dusă de valurile muzicii, dar obrazul ei ridicat spre al dansatorului era strălucitor şi din nou lipsit de orice expresie, ca şi când niciodată n-ar fi pomenit nimănui despre ceea ce vorbise abia adineaori cu Yuan… Stătu singur la masă, adâncit în gânduri şi lăsă chelnerul să-i umple paharul de câteva ori la rând, fără să-l oprească.

Târziu, când se întoarseră acasă, Yuan se ţinea destul de bine pe picioare, dar vinul pe care-l băuse ardea într-însul ca o flacără. Totuşi fu în stare să ducă acasă şi pe soţul lui Ai-lan care se împleticea pe picioare, căci acesta nu mai era în stare să umble singur; era atât de beat încât obrazul i se aprinsese şi începuse să îndruge tot felul de vorbe fără niciun rost, întocmai ca un copil.

Când ajunseră acasă şi bătu la intrare, uşa se deschise numaidecât şi alături de slujitorul care le deschisese, apăru Mei-ling. Când o văzu, beţivului păru că-i trece ceva prin minte în legătură cu Mei-ling şi Yuan, căci începu să bâlbâie:

— Tu-tu-tu… ar fi trebuit să vii cu noi – am găsit o fată primejdioasă… ei, ce zici? şi începu să râdă prosteşte.

Mei-ling nu zise nimic. Văzându-i în ce stare sunt, se întoarse spre slujitor:

— Condu pe soţul surorii mele şi ajută-l să se dezbrace şi să se culce, căci e beat. După ce îi văzu că pleacă, îşi îndreptă privirile spre Yuan, oprindu-l în loc. Acum în sfârşit rămaseră singuri şi Yuan simţi ochii întunecaţi ai fetei îndreptaţi spre el, dar privirile acestor ochi parcă-l îngheţau ca un vânt rece din miazănoapte. Simţi cum se destramă tot aburul beţiei din trupul lui; în primul moment se sperie, văzând-o în faţa lui, înaltă, dreaptă şi nemişcată, aşa că nu îndrăzni să scoată nicio vorbă.

Dar ea nu părea deloc dispusă să tacă. În timpul zilelor ce trecuseră, aproape nu schimbase nicio vorbă cu el, acum însă nu-şi mai putea stăpâni noianul vorbelor de amărăciune răscolit într-însa:

— Văd că şi tu, Yuan, eşti ca şi ceilalţi! Priveşte-te singur! Uită-te la hainele caraghioase şi străine cu care eşti îmbrăcat – duhneşti a băutură – te-ai îmbătat şi tu!

Yuan se supără când o auzi cum vorbeşte cu el şi îngână întocmai ca un copil supărat:

— Tu n-ai vrut să ştii de mine – ştii foarte bine cât te-am aşteptat – ai căutat mereu fel de fel de pretexte…

— Nu-i adevărat! ţipă fata şi bătu din picior, apoi se plecă spre el şi ridicând mâna, îi trase repede o palmă, ca unui copil prost nărăvit. Ştii foarte bine cât am fost de ocupată – cine a fost femeia despre care vorbea adineaori? Aceasta era ultima seară pe care o mai aveai de petrecut împreună cu noi – şi făcusem planul… Ooo, nu pot să te sufăr!

Începu să plângă şi plecă numaidecât, iar Yuan rămase singur în mijlocul odăii, fără să înţeleagă altceva din atitudinea fetei decât că ea nu poate să-l sufere. În felul acesta trecu şi ultima zi a vacanţei lui triste.

A doua zi Yuan se întoarse la slujba lui şi făcu drumul singur, căci Meng avusese un concediu mai scurt şi plecase cu câteva zile înaintea lui. Începuseră ploile de la sfârşitul iernii şi trenul alerga prin lumina tulbure a zilei, iar picăturile de ploaie băteau necontenit în tăblia de la fereastră, aşa că-i era peste putinţă să vadă ceva din câmpurile triste pe unde trecea. În fiecare margine de oraş vedea străzile pline de şuvoaiele apei amestecate cu

noroi şi gările erau pustii, căci nu se vedea nimeni afară de cei câţiva funcţionari care trebuiau să stea la datorie şi aducându-şi aminte că pe Mei-ling nu o mai revăzuse, deoarece trebuise să plece de dimineaţă şi ea nu ieşise ca să-şi ia rămas bun, se gândi că ziua aceasta este cea mai tristă zi din viaţa lui…

În cele din urmă, sătul de ciocănitul ploii în tăblia ferestrei şi de tristeţea peisajelor pe unde trecea, scoase volumaşul de versuri al lui Sheng pe care i-l dăduse în prima seară a întâlnirii lor, dar pe care nu-l citise încă, şi începu să răsfoiască paginile gălbui ca fildeşul fără niciun fel de interes. Pe fiecare pagină erau tipărite cu multă grijă câteva rânduri sau câteva cuvinte, un grup de fraze frumos aduse care i se păreau încântătoare, până când lectura păru că-l pasionează şi începu să citească din nou de la început dar de astă dată cu toată atenţia. Astfel constată că aceste mici poeme ale lui Sheng erau pline de rezonanţă, dar că nu spuneau nimic. Nu erau decât versuri scurte, frumoase, adorabile, dar totuşi goale, deşi erau desăvârşite ca formă şi cadenţă, aşa că aproape îşi uită de conţinut şi se lăsă vrăjit numai de formă, până când constată că din lectura aceasta nu s-a ales cu nimic.

Închise cartea cu scoarţele de culoarea argintului, o înveli şi o lăsă din mână… Prin faţa trenului defilau satele întunecate şi pitite sub ploaie. În pragul caselor vedea bărbaţi cu chipurile întunecate, uitându-se la ploaia care trecea prin învelitoarea de stuf a caselor. Pe vreme bună oamenii aceştia erau obişnuiţi să trăiască în aer liber ca dobitoacele şi se simţeau destul de bine, dar ploile îi făceau să se retragă în adăpostul bordeielor şi când se întâmpla ca ploile să ţină zile de-a rândul, erau scoşi din fire, din pricina certurilor ce se iscau şi a frigului şi umezelii care-i chinuia, aşa că acum ieşiseră în pragul bordeielor şi se uitau revoltaţi la cerul care-şi revărsa ploile prea îndelung…

Versurile pe care le citise vorbeau despre jocul razelor de lună în părul blond al unei femei moarte, despre aspectul feeric al unui havuz acoperit de gheaţă în mijlocul unei grădini, despre o insulă feerică în mijlocul unei mări adormite, cu limanurile aşternute de nisipuri ca argintul…

Se uită la chipurile întunecate ale oamenilor pe care-i vedea şi-şi zise mâhnit: „Eu nu sunt în stare să scriu nimic. Dacă aş scrie şi eu ce scrie Sheng, versuri de felul acesta care mi se par adorabile, ar fi peste putinţă să nu-mi aduc aminte de oamenii aceştia cu priviri întunecate, de bordeiele în care trăiesc, de viaţa această care se desfăşoară în umbră, pe care el nu o

bănuieşte şi nici nu o va cunoaşte niciodată. Totuşi mi-ar fi peste putinţă să scriu chiar despre viaţa aceasta. Care o fi pricina că mă simt atât de tulburat şi de abătut?”

Începu să se gândească adânc şi ajunse la concluzia, că nimeni nu este în stare să creeze ceva fără să fi trăit din tot sufletul şi toată fiinţa într-un anumit mediu. Îşi aduse aminte că în timpul ospăţului dat în cinstea lui, Sheng se considerase pe sine drept ceva intermediar între timpurile vechi şi obiceiurile noi. Pe urmă zâmbi înduioşat, aducându-şi aminte cât fusese atunci de naiv, închipuindu-şi că nu mai e singur. Era tot singur…

Vremea rea ţinu tot drumul, până ajunse acasă şi coborî din tren în mijlocul pânzelor de ploaie şi al ceţii în adâncul cărora zidul înalt şi trist al vechiului oraş, se vedea stăruind întunecat. Chemă o ricşă şi rămase abătut şi înfiorat de umezeală, în timp ce omul alerga cu greutate, între hulubele căruciorului său, în lungul străzilor umede şi lunecoase. Într-un rând se împiedică şi căzu, iar după ce se ridică şi se opri ca să răsufle o clipă şi să-şi şteargă picăturile de ploaie de pe obraz, Yuan se plecă în afară şi văzu că bordeiele de rogojini erau tot acolo la picioarele zidului vechi. Apa pătrunsese înăuntru, iar oamenii stăteau cu picioarele în umezeală şi aşteptau să se schimbe vremea.

Astfel începu pentru Yuan Anul Nou despre care îşi închipuise că va fi cel mai bun şi mai fericit dintre toţi anii lui. Totuşi anul acesta începuse destul de prost şi cu prevestiri rele. Ploile de primăvară ţinură peste măsură de mult. Deşi preoţii templelor făcură nenumărate slujbe şi aduseră jertfe, acestea nu avură alte urmări decât provocarea unor noi nemulţumiri, căci dregătorii cei tineri ai oraşului nu credeau în niciun fel de zeităţi afară de eroii lor, astfel că porunciră să se închidă toate templele din regiunea aceasta şi avură îndrăzneala să cartiruiască soldaţi în templele pustii şi să alunge preoţii, strâmtorându-i în odăile întunecoase din curţile cele mai depărtate. La rândul lor, ţăranii rămaseră şi ei nemulţumiţi de aceste măsuri, căci oricât ar fi fost ei de porniţi împotriva preoţilor care veneau la cerşit, totuşi se temeau să supere zeii şi ziceau că năpasta aceasta a ploilor a căzut asupra lor, din pricina noilor dregători, aşa că de astă dată se asociară şi ei cu preoţii împotriva acestora.

Ploua de o lună încheiată şi ploile ţineau mereu, astfel că apele fluviului începură să crească şi împiedicau scurgerea râurilor laterale din împrejurimi

şi înecau canalele, iar oameni din toate părţile începură să se gândească la apele revărsate de odinioară şi să se teamă că dacă vor fi ape mari, va veni şi foametea. Populaţia îşi închipuise că poate vremurile acestea noi vor fi în stare să schimbe şi mânia cerului şi să îmbunătăţească mana pământurilor, dar acum îşi dădeau seama că nimic nu se va schimba şi cerul va rămâne tot atât de nemilos; pământul nu rodea nici acum pe vreme de secetă şi de înec cum nu rodise nici înainte de asta, astfel că începură să murmure împotriva noilor dregători, spunând că sunt tot atât de netrebnici ca şi cei dinaintea lor, şi toate nemulţumirile stăpânite o vreme de făgăduiala că vremurile noi vor aduce o îmbunătăţire, începură să iasă din nou la lumină.

Yuan se frământa şi el, deoarece Meng era obligat să stea în cazarmă toată ziua şi nu putea să-şi cheltuiască energia tinerească la instrucţia cu soldaţii, aşa că venea adeseori la el şi se certau din lucruri de nimic, deoarece era nemulţumit de ploile acestea care nu mai conteneau, era nemulţumit de generalul său, de noii conducători pe care-i ocăra în fiecare zi, din pricină că deveneau mereu mai egoişti şi mai nepăsători faţă de interesele poporului. Era atât de pătimaş, încât Yuan nu se putu stăpâni într-un rând să nu-i răspundă cu blândeţe:

— Cu toate acestea ar fi peste putinţă să-i facem răspunzători din pricină că ploile nu vor să înceteze, iar dacă se va întâmpla să se reverse apele, nu-i vom putea învinovăţi nici de asta.

— Eu totuşi îi fac răspunzători, pentru că nu sunt revoluţionari adevăraţi, ţipă Meng cu glas sălbatic, pe urmă adăugă ceva mai domolit: Ascultă Yuan, îţi voi spune ceva ce nu ştie deocamdată nimeni. Îţi spun toate acestea, deşi tu nu prea ai spinare şi nu poţi lua parte făţiş la nicio mişcare, dar totuşi am constatat că în felul tău eşti un om destul de cumsecade şi un temperament sincer pe care nimic nu-l poate schimba. Ascultă – dacă se va întâmpla ca într-o bună zi să dispar, să nu te miri deloc. Vei spune părinţilor mei să nu se alarmeze. Adevărul este că din mijlocul acestei revoluţii a început să ia formă una nouă – o revoluţie mai demnă, mai sinceră – o revoluţie care va fi cu totul altfel. Eu, împreună cu patru camarazi de ai mei, am hotărât să ne asociem la noua revoluţie – ne vom lua oamenii credincioşi şi vom pleca spre apus, de unde a pornit această mişcare. În partea aceea au şi plecat câteva mii de oameni tineri şi vrednici de toată încrederea. Voi avea ocazia să lupt împotriva acestui bătrân general al meu care mă ţine în loc!

Meng rămase câteva clipe întunecat, pe urmă se lumină la faţă, în măsura în care se putea lumina, căci el era mereu întunecat, şi adăugă cu glasul şi mai scăzut:

— Revoluţia aceasta, Yuan, va fi o revoluţie a poporului. Vom ocupa ţara şi o vom da în folosinţa ţărănimii, aşa că nu vor mai fi nici oameni bogaţi, nici săraci…

Meng continuă să vorbească în felul acesta şi Yuan îl asculta abătut. Vorbele acestea le auzise până acum repetate de nenumărate ori, toată viaţa lui, dar cu toate acestea sărăcimea era tot aici şi vorbele se repetau mereu. Îşi aducea aminte de săracii pe care-i văzuse chiar în oraşul acela bogat din ţara străină. Săracii nu vor lipsi niciodată. Lăsă pe Meng să vorbească nesupărat, iar după ce plecă, se apropie de fereastră şi urmări o vreme cu privirea puţinii trecători care se vedeau cutreierând străzile bătute de ploaie. Văzu pe Meng că a ieşit în stradă şi că înaintează cu fruntea sus, biciuit de palele ploii care-l învăluiau din toate părţile. Dar era singurul între trecătorii aceştia care părea mândru, căci cei mai mulţi dintre oamenii de pe stradă erau hamali, uzi până la piele, care îşi târau ricşele, înaintând cu greutate şi lunecând pe pavajul ud… Îşi aduse aminte, deşi i-ar fi fost peste putinţă să uite, că Mei-ling nu i-a scris până acum niciodată. Nu-i scrisese nici el, căci îşi zicea: „N-are niciun rost să-i scriu, dacă ea mă urăşte”. Gândul acesta pecetlui definitiv tristeţea zilei care se sfârşise.

Îi mai rămânea deci slujba lui, căreia era hotărât să se devoteze cu tot sufletul, dar în anul acesta până şi aici trebuiau să-i iasă toate pe dos. Nemulţumirea generală începuse să-şi facă loc şi în mijlocul studenţimii care era nemulţumită de legiuirile privitoare la instrucţia publică; erau prea conştienţi de drepturile pe care le-o dădea tinereţea lor şi erau nemulţumiţi de conducătorii lor, de profesori şi refuzau să înveţe, aşa că nu veneau la cursuri, şi de multe ori se întâmpla ca după ce intra în sala casei vechi unde-şi avea catedra, să nu găsească pe nimeni şi neavând cu cine face lecţiile, se întorcea acasă în odaia lui, unde începea să citească vechile cărţi pe care le cunoştea, căci nu putea să-şi cumpere altele noi, deoarece pentru a-şi plăti datoria, trimitea în mod regulat unchiului său jumătate din ceea ce câştiga. În serile acestea lungi şi grele, plata datoriei lui i se părea tot atât de peste putinţă de realizat, ca şi visurile pe care şi le făcuse odinioară, în legătură cu Mei-ling.

Chinuit de deznădejde, într-una din zile, după ce de şapte ori la rând găsi sala de învăţământ goală, apucă prin noroi şi prin ploaie şi se duse până la holda în care semănase grâul adus din străinătate. Dar constată că nici aici nu putea să fie recoltă, căci fie că sămânţa nu era obişnuită cu ploi atât de îndelungate, fie că pământul acesta negru şi gras oprea umezeala şi nu putea ajunge la sămânţă, ca s-o facă să încolţească, sau poate din alte pricini, destul că sămânţa stătea în pământul mâzgos şi putrezea. La început răsărise repede şi crudă, nerăbdătoare să se dezvolte, dar aici pământul nu era la fel cu cel unde era obişnuită, aşa că începuse să se ofilească şi să putrezească.

În timp ce stătea şi se uita deznădăjduit la semănătura lui, îl văzu un ţăran din apropiere şi veni cu toată ploaia până aproape de el, ca să-i spună în bătaie de joc:

— Vasăzică vezi că sămânţa străină nu e bună de nimic! A răsărit înaltă şi frumoasă, dar n-a avut putere. M-am gândit chiar de la început că e contra firii să ai sămânţă atât de mare în bob şi atât de frumoasă – ia uită-te la grâul meu – fireşte, umezeala e prea multă, dar în niciun caz nu va pieri!

Yuan se uită în partea unde spunea ţăranul. Avea dreptate; în holda de alături grâul răsărise destul de mare şi stătea drept, cu toate că era în noroi, părea rar, dar totuşi nu îngălbenise… Nu ştia ce să răspundă, îi era peste putinţă să suporte înfăţişarea grosolană a ţăranului şi batjocurile lui. În clipa aceasta i se păru că înţelege motivul pentru care Meng pălmuise pe hamalul acela din stradă. Yuan însă nu era în stare să facă aşa ceva. Se întoarse, fără să răspundă nimic, şi-şi văzu de drumul său.

Nici el nu prevedea ce sfârşit va avea deznădejdea lui în această primăvară chinuitoare. În noaptea aceea se culcă atât de abătut, încât începu să plângă înainte de a putea adormi, dar nu plângea pentru o singură pricină. I se părea că deznădejdea lui era pricinuită de vremurile grele prin care trecea, de sărăcimea care ducea aceeaşi viaţă chinuită ca şi până acum, de oraşul acesta nou şi neterminat care părea pustiu sub ploaia continuă, de semănăturile care putrezeau, de revoluţia care suferea de inaniţie, de războaiele noi ce păreau că se apropie şi de întârzierile pricinuite în activitatea lui din pricina grevei studenţilor. În noaptea aceasta i se părea că totul este cu susul în jos, dar gândul cel mai negru se datora faptului că trecuseră patruzeci de zile şi nu primise încă nicio ştire de la Mei-ling, iar în auzul său răsunau şi acum ultimele cuvinte pe care i le spusese, tot atât de

limpezi ca în seara aceea, când a doua zi n-o mai văzuse: „Ooo, nu pot să te sufăr!”

E adevărat că mama lui îi scrisese într-un rând şi se repezise lacom la plic, să vadă nu cumva îi aduce vreo ştire despre Mei-ling, dar nu era nimic. În scrisoare nu-i vorbea decât despre băieţaşul lui Ai-lan şi despre mulţumirea că după ce Ai-lan se întorsese în casa soţului ei, îi lăsase copilul în grijă, căci i se părea că-i pricinuieşte prea multă bătaie de cap, şi mama lui îi scria: „Sunt destul de slabă ca să mă bucur de faptul că Ai-lan ţine atât de mult la libertatea şi plăcerile ei, încât îmi lasă mie copilul ca să-l îngrijesc. Ştiu că este o greşeală din partea ei… Dar îmi petrec toată ziua cu el şi sunt mulţumită”.

Gândindu-se la scrisoarea aceasta, în timp ce stătea singur în camera lui uitată, i se păru că acesta este un motiv pentru a adânci mâhnirea care-l chinuia. Băieţaşul acesta părea că a determinat pe mama lui să nu se mai gândească la altceva decât la el, aşa că nu mai avea nevoie de prezenţa lui Yuan. „Mi se pare că de mine nu mai are acum nimeni nevoie”, îşi zise el mâhnit, apoi plânse în tăcere, până când se uşură şi adormi.

Nemulţumirile începură să se răspândească foarte departe şi în straturi mai adânci decât şi-ar fi putut închipui Yuan care trăia singur şi departe de lume în oraşul acesta nou. E adevărat că scria tatălui său în fiecare lună câte o scrisoare şi luna următoare primea răspunsul Tigrului. Cu toate acestea nu se mai dusese pe la el să-l vadă, parte din pricină că voia să se ocupe în mod statornic de slujba lui, mai ales că în timpul acesta erau atât de puţini oameni statornici, şi parte că în timpul scurtei vacanţe pe care o avusese, ţinuse în primul rând să vadă pe Mei-ling.

Tot aşa din scrisorile Tigrului i-ar fi fost peste putinţă să vadă situaţia reală, deoarece bătrânul îi scria de fiecare dată cam aceleaşi lucruri – fără să-şi dea seama că i le-a mai scris – şi-i povestea despre planurile lui îndrăzneţe, spunându-i că primăvara viitoare va porni un mare atac împotriva căpeteniei de tâlhari din părţile acelea, deoarece devenise îndrăzneţ din cale afară şi că el, Tigrul, îl va răpune înc-odată, cu ajutorul oamenilor săi credincioşi şi pentru binele poporului.

Scrisorile acestea Yuan le citea fără să le dea prea multă atenţie. Nu se mai supăra nici din pricina îndrăznelii cuvintelor tatălui său şi se mulţumea să zâmbească melancolic, aducându-şi aminte că înainte de asta, vorbele lui

goale putuseră să-l sperie. Uneori îşi zicea: „Tatăl meu a început să îmbătrânească de-a binelea. Vara viitoare va trebui să mă duc pe la el, să-l văd ce face”. Într-un rând se gândi cu părere de rău: „Poate ar fi fost mai bine să mă duc la el chiar în timpul vacanţei trecute, căci şi-aşa n-am profitat nimic de pe urma ei”. Apoi oftă gândindu-se cât de puţin va putea plăti din datoria lui în timpul verii următoare, în condiţiile în care plătea acum, şi trăgea nădejde că leafa lui nu va întârzia să i se plătească şi nici nu-i va fi reţinută, cum se întâmpla adeseori în vremurile acestea tulburi, care nu făceau parte pe de-a-ntregul din vremurile vechi, dar nici prea noi nu erau, căci fiecare zi aducea o mulţime de incertitudini.

Prin urmare, în scrisorile Tigrului nu se găsea nimic pentru a pregăti pe Yuan despre ceea ce i se putea întâmpla.

Într-o dimineaţă, când Yuan tocmai coborâse din pat şi se oprise în faţa sobei, după ce se spălase pe jumătate, căci în fiecare dimineaţă trebuia să-şi aţâţe singur focul, pentru a se încălzi, aerul fiind umed şi rece, auzi pe cineva că bate la uşă, la început cu sfială, pe urmă tot mai stăruitor. „Intră”, strigă el şi se pomeni faţă în faţă cu omul la care pentru nimic în lume nu s-ar fi aşteptat să vină la el, căci cel care intrase în odaie era chiar vărul său de la ţară, feciorul cel mai mare al unchiului său Wang Negustorul.

Yuan băgă de seamă numaidecât că i s-a întâmplat ceva, deoarece pe gâtul lui cu pielea galbenă se vedeau urme de vânătăi şi pe obraz zgârieturi însângerate, iar de la mâna dreaptă îi lipsea un deget şi împrejurul ciompeiului ce-i mai rămăsese, era înfăşurată o bucată de pânză murdară şi plină de sânge.

Văzând urmele acestea pe trupul lui, Yuan rămase atât de mirat, încât nu ştia ce să creadă şi ce să-l întrebe. Când se pomeni în faţa lui, vărul său începu să plângă cu hohote, dar plângea fără zgomot şi Yuan înţelese numaidecât că s-a întâmplat ceva îngrozitor. Îşi adună hainele împrejurul trupului şi aducând câteva frunzuliţe de ceai într-o ceaşcă, turnă apă caldă din oala de pe sobă şi-l îndemnă:

— Linişteşte-te şi începe să spui ce ai de spus, căci văd că trebuie să se fi întâmplat ceva îngrozitor, zise el şi aşteptă.

Vărul său răsuflă adânc şi începu să vorbească pe şoptite, uitându-se destul de des spre uşă, ca să se încredinţeze nu cumva se mişcă în ţâţâni, şi începu:

— Acum nouă zile bandele de tâlhari s-au apropiat de oraşul nostru. Asta s-a întâmplat din vina tatălui tău. A venit să petreacă vreme de câteva zile în casa părintelui meu, până după serbările de Anul Nou, dar nu a tăcut chitic, cum s-ar cădea să facă un om la vârstă lui. De nenumărate ori i-am spus să stea liniştit, dar el se lăuda în toate părţile, spunând că în primăvară va porni împotriva căpeteniei de bandiţi şi-l va alunga din nou, cum i-a mai alungat o dată. La ţară noi avem mulţi duşmani, deoarece dijmaşii au duşmănit întotdeauna pe cei care stăpânesc pământul, aşa că fără îndoială au suflat ceva tâlharului şi l-au aţâţat împotriva noastră. La urmă s-a supărat şi a trimis oameni care să dea de ştire în toate părţile că el nu se teme de un Tigru fără dinţi şi că nu va aştepta până la primăvară, ci va porni numaidecât războiul împotriva Tigrului şi a casei sale… Dar chiar în felul acesta vere, poate am fi reuşit să-l oprim în drum, deoarece eu şi tatăl meu, după ce am auzit toate acestea, ne-am grăbit să-i trimitem o mare sumă de bani, iar pentru oamenii lui am trimis douăzeci de boi şi cincizeci de oi, ca să aibă ce mânca, şi i-am cerut iertare pentru jignirile ce i le făcuse părintele tău, rugându-l să nu dea atenţie vorbelor spuse de un om atât de bătrân. Poate toate acestea ar fi trecut, dacă nu s-ar fi iscat tulburări chiar în oraşul nostru.

Aici tânărul se opri şi începu să tremure, aşa că Yuan încercă să-l liniştească spunându-i:

— Nu te grăbi; bea-ţi ceaiul. Nu trebuie să te temi de nimic. Voi face tot ce voi putea. Vei continua să-mi povesteşti ce s-a mai întâmplat, după ce te vei fi mai liniştit.

Într-un târziu, vărul său mai prinse puţină inimă şi stăpânindu-şi tremurul trupului, începu să povestească din nou, dar cu glasul sugrumat şi mai mult în şoaptă:

— Eu nu prea înţeleg tulburările din vremea de azi. În oraşul nostru s-a înfiinţat o nouă şcoală revoluţionară unde se duce tot tineretul şi cântă fel de fel de cântece şi se prosternează în faţa imaginii unui zeu nou pe care l-au atârnat pe pereţi şi dispreţuiesc zeităţile vechi. Dar la urma urmelor nici asta n-ar fi avut mare importanţă, dar au ademenit de partea lor pe unul care odinioară, înainte de a îmbrăca haina preoţească, a fost văr de al nostru – un cocoşat – pe care fără îndoială nu l-ai văzut niciodată?

Când îi puse această întrebare, tânărul făcu o pauză şi Yuan îi răspunse cu glasul grav şi îngândurat:

— L-am văzut o singură dată, demult! şi-şi aduse limpede aminte de cocoşatul acesta despre care părintele său spusese că are inimă de ostaş, deoarece trecând într-un rând prin faţa casei de lut, îi ceruse arma străină pe care o avea şi se uitase la ea cu toată atenţia, cercetând-o cu de-amănuntul, ca şi când ar fi fost a lui însuşi, aşa că Tigrul spusese de multe ori: „Dacă n-ar avea cocoaşa aceea în spate, l-aş cere fratelui meu să mi-l dea mie". Da, îşi aducea destul de bine aminte de el, aşa că dădu din cap şi-l îndemnă:

— Haide, spune înainte!...

— Acest preot, vărul nostru, continuă tânărul, a fost apucat de nebunie şi am auzit spunându-se despre el că în cei doi ani din urmă nu mai era cum a fost înainte de asta, până a trăit mama lui adoptivă care era şi ea călugăriţă la o mănăstire din apropiere. Până a fost în viaţă, femeia aceasta îi cosea hainele şi din când în când îi ducea câteva plăcinte pe care nu le cocea cu grăsime de porc, aşa că a trăit în pace. Dar după moartea ei a început să devină neliniştit între ceilalţi cu care era la templu şi în cele din urmă a fugit şi a intrat într-un fel de bandă despre care nu sunt tocmai pe deplin lămurit, dar am aflat că oamenii aceştia îndeamnă ţăranii să ia pământurile în stăpânire, ca şi când ar fi ale lor. Banda aceasta s-a întovărăşit cu tâlharii din acea regiune şi s-au răspândit ca o apă în oraşul nostru şi în toate părţile, aşa că totul este în fierbere. Vorbele lor sunt atât de ticăloase, încât nu pot să-ţi pomenesc nimic despre ei, doar atât că-şi urăsc părinţii şi fraţii, iar când încep să ucidă, ucid înainte de toate pe cei din familia lor. Pe urmă în anul acesta au venit ploi cum nu s-au mai pomenit în părţile noastre şi poporul, ştiind că se vor revărsa apele, iar după aceea va veni foametea, a devenit mai îndrăzneţ, căci în vremile acestea noi nu mai e nimeni de care să se teamă, aşa că au pierdut orice simţ de ruşine şi de cuviinţă…

Povestea lui părea că se prelungeşte şi începu din nou să tremure, aşa că Yuan nu se putea uita la el şi deveni nerăbdător:

— Da, toate acestea le ştiu şi le înţeleg – au fost şi pe aici aceleaşi ploi mari – dar spune ce s-a întâmplat?

— S-au întovărăşit cu toţii, bandele vechi de tâlhari cu cele noi şi cu poporul şi au intrat în oraş şi au jefuit tot ce le-a ieşit în cale. Tatăl meu şi fraţii mei cu soţiile lor, şi copiii, au scăpat cu fuga, fără să poată lua decât ceea ce aveau pe ei – noi ne-am refugiat în casa fratelui meu mai mare care este un fel de guvernator al părintelui tău în oraşul acela de pe marginea fluviului – dar tatăl tău n-a vrut să fugă împreună cu noi, ci se lăuda şi acum

ca un bătrân caraghios ce este. Cel mult l-am putut face să se ducă până la casa de lut care a fost a bunicului nostru…

Se opri şi începu să tremure şi mai puternic decât adineaori, apoi adăugă dintr-o răsuflare:

— Dar căpetenia tâlharilor şi oamenii lui au sosit şi ei fără să întârzie prea mult… au prins pe tatăl tău şi l-au legat de degetele mari ale mâinilor, apoi l-au spânzurat de o grindă, în odaia de la mijloc, unde-l găsiseră. I-au luat şi sabia la care el ţinea atât de mult şi au omorât pe toţi oamenii lui, afară de cel cu buză de iepure care a scăpat, ascunzându-se într-o fântână părăsită. Când am aflat, m-am grăbit să alerg cât mai repede în ajutorul lui, dar tâlharii s-au întors pe neaşteptate şi după ce m-au prins, mi-au retezat un deget de la mână. Nu le-am spus cine sunt şi crezându-mă un slujitor, mi-au poruncit: „Du-te şi spune feciorului său că el este spânzurat în casa asta!” Aşa că am venit să-ţi dau de ştire.

După ce sfârşi ce avea de povestit, începu să plângă şi desfăcându-şi legătura de la mână, arătă lui Yuan degetul retezat, cu osul zdrobit şi muşchii care începură să sângereze din nou.

Yuan rămase îngrozit şi se aşează pe un scaun, apoi sprijinindu-şi capul în palme, începu să se gândească repede ce are de făcut. În primul rând trebuia să se ducă la tatăl său. Dar dacă se va întâmpla ca el să fie de mult mort… în sfârşit, poate mai era o nădejde de vreme ce bătrânul credincios era lângă el.

— Tâlharii au plecat? întrebă el pe neaşteptate şi se uită la vărul său.

— Da, după ce au luat cu ei tot ce putea fi jefuit. Dar casa cea mare… casa noastră din oraş… după ce au jefuit-o, i-au dat foc! Dijmaşii au aprins-o… şi tot ei au dat ajutor tâlharilor să jefuiască... dijmaşii care ar fi trebuit să ne apere – ne-au luat tot ce am avut – casa cea bună pe care ne-a lăsat-o bunicul – spuneau că vor lua şi pământul şi-l vor împărţi între ei – i-am auzit vorbind, dar cine ar îndrăzni acum să se ducă între ei şi să vadă ce se întâmplă?

Auzind vorbele acestea Yuan se indignă mai mult decât se indignase de suferinţele prin care trecuse părintele său. Abia acum îşi dădea seama că ei şi toată familia lor vor ajunge săraci dacă le vor lua şi pământul. Se ridică de pe scaun cu greutate, simţindu-se năucit de ceea ce auzise.

— Voi pleca numaidecât la tatăl meu, declară el – apoi după ce se mai gândi câteva clipe, adăugă: Tu vei pleca în oraşul acela de pe litoral şi te vei

duce la casa a cărei adresă ţi-o scriu aici; vei găsi pe soţia tatălui meu şi-i vei spune că eu am plecat înainte şi dacă va vrea, să vină şi ea la el.

Cele două zile şi două nopţi pe care le petrecu în tren, i se părură că nu pot fi altceva decât o poveste înspăimântătoare din vechile cărţi pe care le citise. Ar fi peste putinţă, îşi zicea Yuan, ca în ziua de astăzi să se mai poată întâmpla astfel de cruzimi. Se gândea la oraşul liniştit şi paşnic de pe litoral, în care trăia Sheng nesupărat de nimeni, unde Ai-lan îşi petrecea vremea la adăpost şi fără nicio grijă, râzând mulţumită şi fără să ştie de astfel de întâmplări de care era tot atât de departe şi de străină ca şi fata aceea albă care trăia la depărtare de mii de kilometri… Oftă îndurerat şi se uită pe fereastra vagonului.

Înainte de a pleca din oraşul cel nou, se duse să vorbească cu Meng pe care-l găsi într-o ceainărie, şi după ce-l luă într-un colţ mai retras, îi spuse ce s-a întâmplat, îndemnat de o vagă nădejde că Meng se va supăra din pricina nenorocirii care a lovit familia lui şi va pleca împreună cu el ca să-l ajute. Dar Meng nu păruse deloc impresionat şi după ce-l ascultă până la sfârşit, încruntă din sprâncene şi-i răspunse:

— Adevărul este, după cât bănuiesc eu, că unchii mei au asuprit poporul. În cazul acesta n-au decât să sufere. Eu care nu am nicio vină pentru nemerniciile lor, nu văd motivul pentru care m-aş supăra din pricina suferinţelor lor. Pe urmă adăugă: Mi se pare că tu eşti un caraghios. De ce adică să pleci şi să-ţi primejduieşti viaţa pentru un om bătrân care de altfel ar putea să fie de mult mort? Ce a făcut până acum tatăl tău pentru tine? Pe mine nu mă interesează niciunul dintre ei.

Se uită o vreme la Yuan care stătea abătut şi deznădăjduit din pricina acestei nenorociri care dăduse peste el, şi cum Meng nu era un om rău la inimă, întinse mâna şi o aşeză pe mâna lui Yuan care stătea cu mâinile pe masă, apoi adăugă cu glasul îmblânzit:

— Haide cu mine, Yuan! Ai mai venit o dată înainte de asta. Dar n-ai venit cu toată inima – intră de astă dată în mişcarea noastră cea nouă şi adevărată, dar acum din toată inima şi toată convingerea. De astă dată va începe adevărata revoluţie.

Dar Yuan deşi nu-şi retrase mâna, clătină din cap. Imediat după aceea Meng se ridică în picioare şi declară:

— Atunci rămâi cu bine, căci acum ne despărţim. În ziua când tu te vei întoarce, eu nu voi mai fi aici. S-ar putea ca de astăzi înainte să nu ne mai

vedem niciodată…

Trenul îşi continuă drumul vertiginos toată după amiaza. Yuan se uită împrejurul său prin compartiment şi oftă. Alături de el erau călători care se asemănau cu călătorii din toate trenurile din lume, negustori graşi, îmbrăcaţi în haine de mătase şi blănuri, soldaţi, studenţi şi femei, în braţe cu copiii care scânceau. Dar pe banca din faţa lui erau doi tineri, pesemne doi fraţi, de curând întorşi din străinătate. Îmbrăcămintea lor era nouă şi după ultima modă străină; purtau pantaloni scurţi şi largi, cu ciorapi lungi şi de culori luminoase, pantofi de piele cafenie, iar sub haină aveau câte un jerseu de lână tricotată, pe piept cu litere străine, iar geamantanele lor de piele erau noi şi lucitoare. Râdeau fără încetare şi fără grijă, vorbind între ei o limbă străină, iar unul avea o ghitară şi din când în când cântau împreună cântece străine, iar lumea din compartiment asculta mirată la larma pe care o făceau. Într-un rând, când trenul se opri într-o gară, auzi pe unul dintre ei spunând:

— Din ce vom putea începe mai curând activitatea fabricilor, va fi cu atât mai bine, căci în felul acesta vom putea da de lucru nenorociţilor acestora.

Altădată îi auzi că-şi bat joc de chelnerul care se apucase să şteargă ceştile de ceai cu o cârpă murdară pe care o purta pe umăr, apoi îi văzu că se uită revoltaţi la negustorul de lângă ei, din pricină că scuipase pe duşumea.

Această atitudine o ştia şi o cunoştea, căci tot aşa făcuse şi el la început. Dar acum, când auzea pe negustorul din compartiment că tuşeşte din greu şi la urmă scuipă pe duşumele, nu se mai sinchisea. Nu se mai simţea nici jignit, nici ruşinat de astfel de fapte, ci se prefăcea că nu le vede. Deşi el nu era în stare să facă aşa ceva, nu se supăra nici pe ceilalţi, când îi vedea ce fac. Se uita la otreapa de care se servea chelnerul, dar nu protesta şi se uita fără să se revolte la hainele şi mâinile murdare ale vânzătorilor ambulanţi din gări. I se părea că este într-o stare de prostraţie, dar înţelegea că i-ar fi peste putinţă să schimbe obiceiurile unui popor atât de numeros. În acelaşi timp nu se putea să trăiască numai pentru plăceri, ca Sheng, şi nici să-şi uite de obligaţiile ce le avea faţă de părintele său, cum ar fi făcut Meng. Fără îndoială pentru el va fi mult mai bine, dacă va reuşi să adopte cu indiferenţă obiceiurile noi şi să primească pe fiecare aşa cum era, fără să vadă ceea ce nu-i place şi fără să adopte ceea ce-l supără. Dar el era aşa cum era în realitate şi părintele său rămăsese pentru el tot părinte adevărat. Ar fi fost

peste putinţă să se lepede de datoriile pe care le avea faţă de bătrânul acesta, care făcea parte din trecutul său şi în oarecare măsură era el însuşi. Astfel, se înarma cu toată răbdarea pentru a putea ajunge până la capătul drumului în care plecase.

În sfârşit, trenul se opri în faţa oraşului din vecinătatea casei de lut, şi după ce coborî, Yuan trecu repede prin oraş, fără să se oprească, dar deşi nu se opri în drum ca să vadă oraşul, i-ar fi fost peste putinţă să nu-şi dea seama că trece printr-o localitate care de curând a fost călcată şi jefuită de tâlhari. Oamenii păreau tăcuţi şi înspăimântaţi, ici-colo se vedeau casele arse şi stăpânii acestora abia acum îndrăzniseră să se întoarcă şi să vadă ce a mai rămas dintr-însele. Trecu repede în lungul străzilor principale fără să se oprească pe la casa lor cea mare şi după ce ieşi pe poarta oraşului, apucă în lungul răzoarelor, spre cătunul de care-şi aducea aminte, şi astfel se pomeni că a ajuns din nou la casa de lut.

Intră înc-odată în tinda pe ai cărei pereţi se mai vedeau versurile scrise de el cu penelul de tuş, dar nu se opri să vadă cum i se par acum; bătu din palme şi numaidecât apărură doi oameni, dintre care unul era vechiul dijmaş, astăzi îmbătrânit şi fără niciun dinte în gură, care trăia numai el singur în casă, deoarece soţia lui murise de multă vreme, iar al doilea era bătrânul credincios cu buza de iepure. Amândoi se minunară de sosirea lui şi bătrânul credincios îl apucă de mână, fără să zică nimic, nici cel puţin să-l salute, cum s-ar fi căzut să facă faţă de stăpânul său mai tânăr, căci era nerăbdător să-l conducă în odaia de alături. Pe patul din această odaie, în care dormise el odinioară, stătea întins Tigrul.

Părea ţeapăn şi nemişcat, dar nu era mort, căci stătea cu ochii deschişi şi murmura ceva fără încetare. Când văzu pe Yuan, nu păru deloc mirat, dar întocmai ca un copil mâhnit, ridică mâinile în faţa lui şi-i spuse:

— Uită-te la mâinile mele!

Yuan se uită la mâinile lui îmbătrânite şi exclamă îngrozit:

— Ooo, bietul meu tată!

În clipa aceasta bătrânul păru că simte pentru prima dată chinurile prin care a trecut, deoarece ochii i se umplură de lacrimi şi scânci:

— Mă dor…

Yuan încercă să-l liniştească, mângâindu-i degetele umflate şi repetă de câteva ori la rând:

— Da, ştiu că te dor… cum să nu te doară.

Pe urmă începu să plângă tăcut, ca şi bătrânul, aşa că plângeau împreună, părintele şi feciorul său.

Dar ce altceva ar fi putut face Yuan decât cel mult să plângă? Vedea că ceasul morţii Tigrului e foarte aproape. Era galben la faţă ca un mort şi chiar în timpul cât plângea, respiraţia lui era atât de şuierătoare, încât Yuan se sperie şi-l rugă să stea liniştit şi să nu mai plângă.

Dar Tigrul mai avea şi o altă supărare, aşa că începu să-i spună:

— Mi-au luat sabia cea frumoasă.

Buzele începură să-i tremure şi vru să-şi ducă mâna la gură, cum făcea altădată, dar mâinile îl dureau când încerca să le mişte, aşa că se resemnă şi se uită la Yuan, fără să încerce să se mai ascundă.

Yuan nu se simţise până acum niciodată atât de emoţionat în faţa tatălui său. Îşi uită de toate nemulţumirile anilor care trecuseră şi i se părea că vede pe tatăl său întotdeauna, aşa cum era astăzi, neajutorat şi mâhnit ca un copil. Încercă să-l liniştească spunându-i de câteva ori la rând:

— Voi încerca să ţi-o aduc înapoi, tată… Voi trimite o sumă de bani ca să ţi-o răscumpăr.

Dar încolo ce ar fi putut să mai facă decât să-l liniştească? Într-un târziu, bătrânul adormi şi Yuan se aşeză aproape de pat, iar bătrânul credincios îi aduse ceva de mâncare, umblând cu grijă, ca nu cumva să tulbure somnul zbuciumat al stăpânului său. Yuan stătea nemişcat, în timp ce bătrânul său părinte dormea şi în cele din urmă îşi plecă şi el capul pe braţele încrucişate pe masă şi aţipi.

Când începu să se însereze, se trezi şi simţindu-se înţepenit, se ridică în picioare şi ieşi în tindă, unde găsi pe bătrânul credincios care îi repetă plângând ceea ce mai auzise odată şi de la vărul său. Pe urmă adăugă:

— Trebuie să încercăm să plecăm din casa aceasta de lut, deoarece plugarii din împrejurimi sunt foarte porniţi şi ştiu în ce stare se găseşte bătrânul meu stăpân, aşa că fără îndoială ar fi tăbărât asupra noastră, micul meu general, dacă s-ar fi întâmplat să nu vii la noi. Dar văzându-te că eşti tânăr şi voinic, poate vor mai întârzia…

Bătrânul dijmaş se uită la Yuan cu îndoială, şi la cele spuse de credinciosul tatălui său, mai adăugă ceva şi de la el:

— Ar fi mai bine să nu umbli îmbrăcat în hainele acestea străine, tânărul meu stăpân, căci lumea de la ţară urăşte de moarte pe oamenii aceştia noi, deoarece cu toate făgăduielile lor de îndreptare, ploile nu mai contenesc, aşa

că se aşteaptă la revărsări de ape, iar dacă te vor vedea îmbrăcat în haine străine cum poartă ceilalţi…

Se opri şi ieşi din tindă, iar când se întoarse, îi aduse hainele cele mai bune de pânză albastră pe care le avea şi care nu aveau mai mult de un petec două şi se uită la el cu bunăvoinţă:

— Îmbracă-le pe acestea, stăpâne, ca să fim feriţi de primejdie… am şi nişte papuci, aşa că dacă se va întâmpla să te vadă cineva…

Yuan primi bucuros să îmbrace hainele acestea, mai ales din pricină că se putea simţi în mai multă siguranţă şi ştiind că ar fi peste putinţă să scoată din casă pe părintele său, în starea în care se găsea acum, deoarece Tigrul trebuia să moară acolo unde căzuse, dar nu scoase nicio vorbă despre asta, deoarece ştia că bătrânul lui credincios nu era în stare să suporte gândul că stăpânul său va muri.

Aşteptă două zile încheiate alături de patul de suferinţă al tatălui său, dar bătrânul Tigru tot nu muri şi în timpul acestei aşteptări se întrebă, dacă mama lui va veni sau nu va veni. Probabil nu va veni, deoarece acum avea copilul de care trebuia să îngrijească.

Dar cu toate acestea veni. Pe la sfârşitul după amiezii zilei a doua Yuan stătea lângă patul tatălui său care ar fi dormit necontenit, dacă n-ar fi trebuit să-l trezească, pentru a-i da de mâncare şi pentru a-l întoarce în aşternut. Paloarea chipului său începuse să devină mai întunecată şi prin odaie se simţea un miros uşor de descompunere care se desprindea din carnea putredă a mâinilor lui. Afară primăvara începuse să-şi arate cele dintâi semne de înviorare, dar de la sosirea lui în casa aceasta Yuan nu ieşise niciodată să vadă pământul sau să ridice fruntea spre cer. Ţinea seama de vorbele bătrânului dijmaş care-i spusese că oamenii din împrejurimi îl urăsc şi n-ar fi vrut să întărâte ura aceasta a lor, pentru ca bătrânul Tigru să poată cel puţin muri liniştit în casa aceasta veche.

Stând în apropierea patului începuse să se gândească la o mulţime de amănunte, dar mai ales la viaţa lui atât de stranie şi de zbuciumată, în care nu mai vedea nicio nădejde care l-ar fi putut îndemna să meargă înainte. Bătrânii, pe vremea lor erau oameni simpli şi împăcaţi, pentru care nu exista altceva decât banul, războaiele şi plăcerile, preocupări sănătoase pentru care făcea să-ţi pui viaţa în primejdie. Puţini dintre ei se dedicau cultului zeilor, cum făcea mătuşa lui sau cei doi oameni bătrâni pe care-i

cunoscuse dincolo de mare, în ţara aceea străină. În toate părţile bătrânii erau la fel, simpli şi naivi ca nişte copii, incapabili să înţeleagă ceva. Dar tineretul, cei de o seamă cu el – până şi acesta se simţea dezorientat şi nemulţumit de vechile zeităţi şi nici banii nu-l interesa. Câteva clipe se gândi la Mary şi se întrebă ce fel de viaţă o fi ducând, probabil, o viaţă ca şi viaţa lui, fără nimic hotărât, fără să se dedice vreunui scop măreţ… Dintre toţi aceştia nu era decât Mei-ling care urmărea ceva definit şi limpede pe care voia să-l ducă până la capăt. Dacă ar fi putut să se căsătorească cu Mei-ling…

Din adâncul acestor gânduri fu trezit de un glas care era al mamei lui. Venise! Se ridică repede şi ieşi în tindă, încântat de sosirea aceasta neaşteptată, deşi nădăjduise că va veni. Acum era aici în faţa lui – şi alături de ea, împreună cu ea… venise şi Mei-ling.

Pentru nimic în lume nu s-ar fi gândit că ar putea veni şi ea, aşa că rămase încremenit şi cu mare greutate reuşi să îngâne, uitându-se la tânără fată:

— Mi-am închipuit… Cine a rămas să aibă grijă de copil?

Mei-ling îi răspunse cu glasul liniştit, cum avea obiceiul:

— I-am spus lui Ai-lan că de astă dată va trebui să vină şi să aibă ea însăşi grijă de el; dar am avut şi puţin noroc, deoarece a avut o discuţie destul de violentă cu soţul ei, din cauza unei femei la care spunea că se uită prea îndelung, aşa că s-a mutat la noi pentru câteva zile. Unde este tatăl tău?

— Haide să mergem numaidecât la el, zise mama lui. Am adus cu mine şi pe Mei-ling, deoarece mi-am închipuit că ea îşi va putea da seama de starea în care se găseşte.

Yuan nu mai ezită şi intrară toţi trei în odaie şi se opriră alături de patul în care zăcea Tigrul.

Fie din pricină că-i auzise vorbind, fie din pricina glasului femeilor cu care el nu era obişnuit, sau poate din alte pricini, destul că Tigrul se trezise şi când soţia lui îl văzu că îndreaptă ochii spre ea, îl întrebă cu blândeţe:

— Stăpâne, îţi mai aduci aminte de mine?

— Uhâm… fireşte că-mi aduc… răspunse Tigrul şi aţipi din nou. Aşa că niciunul dintre ei nu era sigur dacă spusese adevărul sau nu. Dar curând după aceea deschise ochii din nou şi uitându-se la Mei-ling, adăugă, toropit de somn: Fata mea…

Yuan dădu să-i spună cine este, dar Mei-ling îl opri, spunându-i în şoaptă:

— Lasă-l să creadă că sunt fata lui. E foarte aproape de sfârşit… aşa că nu-l mai contrazice…

Prin urmare după ce văzu că părintele său îndreaptă privirea spre el, nu zise nimic, ştiind că Tigrul nu mai este în stare să-şi dea seama limpede de ceea ce spune, dar în acelaşi timp îi făcea plăcere să audă pe tatăl său că se adresează lui Mei-ling în felul acesta. Rămaseră toţi trei în faţa patului, nemişcaţi, uniţi de o legătură neînţeleasă şi aşteptând, dar bătrânul Tigru căzu din nou în somn adânc.

În aceeaşi seară Yuan stătea de vorbă cu mama lui şi cu Mei-ling, pentru a hotărî ce aveau de făcut. Mei-ling le spuse cu glasul grav:

— Nu cred să mai trăiască până mâine dimineaţă, de cumva nu mă înşel. Este adevărată minune că a trăit aceste trei zile – are o inimă puternică, deşi e bătrân, dar totuşi nu destul de puternică pentru a putea suporta gândul că a fost înfrânt. Afară de asta infecţia de la rănile mâinilor a pătruns în sânge şi acum are temperatură. Am făcut această constatare când i-am spălat rănile şi l-am bandajat.

În timpul somnului ca de piatră al Tigrului, Mei-ling îi spălase cu multă îndemânare rănile de la mâini. Yuan se uita la ea în tăcere şi cuprins de sfială, întrebându-se dacă fata aceasta cu gesturi atât de delicate şi de duioase o fi aceeaşi fată care spusese în seara aceea că nu-l poate suferi. O vedea că se mişcă prin casa aceasta bătrână şi primitivă, de parcă toată viaţa ar fi trăit aici şi din sărăcia pe care o vedea împrejurul ei reuşise să facă ceea ce lui Yuan nici prin gând nu i-ar fi trecut într-o astfel de împrejurare: adunase un braţ de paie pe care-l aşternuse sub trupul tatălui său, ca să poată sta mai uşor decât pe scândurile goale, în timpul zbuciumului său din urmă; după aceea aduse o cărămidă din mărginea dulbinei şi o încălzi în spuza vetrei de lut, apoi o aşeză sub picioarele îngheţate ale muribundului. Îi făcu şi un cir subţire de sorghum şi-i dădu să mănânce, aşa că bătrânul, cu toate că nu mai vorbea, totuşi încetase să mai geamă, cum gemuse până acum. Făcându-şi reproşuri că nu s-a gândit el însuşi la toate acestea înainte de venirea ei, începu să-şi dea seama că n-ar fi fost capabil de astfel de atenţii. Mâinile ei delicate şi voinice păreau că sunt fără putere şi nu pot mişca statura uriaşă şi ciolănoasă a bolnavului, dar cu toate acestea se vedea că el se simte mult mai liniştit după îngrijirile ei.

De astă dată, când o auzi vorbind, o ascultă cu toată atenţia şi mama lui se întoarse spre bătrânul credincios care spunea că vor trebui să plece numaidecât din casa aceasta, după moartea generalului, deoarece ura vecinilor se îngrămădeşte tot mai ameninţătoare împrejurul lor. În timp ce făceau planuri, bătrânul dijmaş se amestecă în vorba lor:

— Adevărat este, căci astăzi am ieşit în sat şi am auzit lumea în toate părţile spunând că s-a întors tânărul stăpân care le va lua pământul înapoi. Va fi mult mai bine să plecaţi acasă şi să aşteptaţi până când vor trece timpurile acestea grele. Eu şi bătrânul credincios cu buza de iepure vom rămâne aici în casa asta şi ne vom preface că ne-am dat de partea lor, dar pe ascuns, stăpâne, noi vom fi cu dumneata. Noi zicem că nu se cade să încalci legea pământului, căci altfel zeii ne vor pedepsi, dacă vom încerca să întrebuinţăm mijloacele lipsite de omenie faţă de stăpânii noştri – zeii pământului, pe care nimeni nu-i vede. Ştiu limpede cine este stăpânul pământului pe care-l ocrotesc…

Astfel se sfătuiră şi hotărâră, iar bătrânul dijmaş plecă la oraş şi cumpără un sicriu modest, pe care-l aduse în timpul nopţii, când ţăranii dormeau şi nu-l puteau vedea. Credinciosul cu buza de iepure începu să plângă văzând sicriul acesta în care putea să se odihnească un om sărac, dar nu unul ca stăpânul său, aşa că se duce la Yuan şi apucându-l de braţ îi spuse:

— Făgăduieşte-mi că mai târziu te vei întoarce şi-i vei dezgropa osemintele, ca să-l îngropi aşa cum se cuvine, într-un sicriu cu două rânduri de pereţi – căci a fost un bărbat vrednic şi cel mai cumsecade om pe care l-am cunoscut.

Yuan îi făgădui, deşi se îndoia că se va putea ţine de vorbă, căci cine ar fi putut prevedea ce vremuri vor mai veni de aici înainte? Nicăieri nu puteai să te simţi în siguranţă – nici chiar în pământul acesta unde Tigrul va fi aşezat foarte curând, alături de tatăl său care dormea în ţarină.

În clipa aceasta auziră un glas ţipând cu putere; era glasul Tigrului şi Yuan se repezi numaidecât în odaie, cu Mei-ling după el. Bătrânul Tigru se uită la ei eu ochi sălbătici şi răcni din toate puterile:

— Unde-mi este sabia?

Dar nu mai aşteptă răspunsul. Înainte ca Yuan să-i poată făgădui ca i-o va aduce, Tigrul închise pleoapele şi adormi din nou, fără să mai zică nimic.

În timpul nopţii Yuan se ridică de pe scaunul unde stătea de veghe, căci se simţea cuprins de nelinişte. Înainte de toate se apropie de tatăl său şi-i puse mâna pe gât, cum făcea mereu. Dar respiraţia uşoară continua. Inima lui bătrână bătea mereu. Sufletul dintr-însul se stinsese de mult, cu toate acestea inima bătea înainte şi putea să mai bată ceasuri întregi în felul acesta.

Yuan se simţea atât de neliniştit încât trebui să iasă în curte, căci de trei zile stătuse închis în casă. Se gândi să iasă încetişor şi să se oprească în marginea ariei, ca să respire timp de câteva minute aerul rece şi curat.

Cu toate grijile lui de acum, simţi că aerul rece îi face bine. Roti privirea pe deasupra holdelor din apropiere. Pământul acesta şi casa de lut, pe temeiul legii, după moartea tatălui său, erau ale lui, căci aşa se hotărâse la împărţeala făcută după moartea bunicului său. Pe urmă îşi aduse aminte de vorbele bătrânului dijmaş care-i spusese că oamenii au început să-l duşmănească şi se gândi că chiar înainte de asta se purtaseră duşmănoşi faţă de el, cu toate că pe vremea aceea nu se gândise mai îndelung la această purtare a lor. În zilele de acum nimic nu mai era sigur. Începu să se simtă înspăimântat. În vremea de astăzi cine mai putea spune despre ceva, că este al lui cu adevărat? Nu avea nimic despre ce ar fi putut spune că-i aparţine, afară de cele două mâini, mintea şi inima iubitoare – dar despre cea pe care o iubea nu putea spune că-i aparţine.

În timp ce se gândea, auzi pe cineva că-l strigă uşor pe nume şi întorcându-se, văzu pe Mei-ling în cadrul uşii. Se apropie de ea repede şi o auzi că-i spune:

— Mi se pare că se simte mai rău!

— Bătăile arterelor gâtului mi s-au părut tot mai slabe, de fiecare dată când i le-am pipăit. Mă tem de apropierea zorilor, răspunse Yuan în şoaptă.

— Nu mă mai culc acum, declară fata. Vom veghea împreună.

Yuan îşi simţi inima zvâcnind de câteva ori cu putere, căci i se părea că până acum n-a auzit cuvântul „împreună” pronunţat cu atâta drăgălăşenie. Dar nu găsi nimic ce i-ar fi putut răspunde. Se propti cu spatele de peretele de lut al casei, iar Mei-ling rămase în cadrul uşii şi se uitau amândoi la ţarina luminată de lună. Era al doilea pătrar de lună şi discul ei rotund şi plin se legăna în fundul zării reci. Stând aşa alături, li se păru că tăcerile se îngrămădesc împrejurul lor şi într-un târziu Yuan îşi zise că va trebui să spună ceva, oricât de banal, numai să-i audă glasul, căci altfel ar fi trebuit să

întindă mâna după ea şi s-ar fi făcut de râs, căci fata aceasta îl ura. Prin urmare îngână cu sfială:

— Îmi pare bine c-ai venit – prezenţa ta a uşurat chinurile bătrânului meu părinte.

— Sunt foarte mulţumită că l-am putut ajuta, răspunse fata cu glasul liniştit. Am dorit să vin să-l văd.

Pe urmă tăcu şi Yuan trebui s-o întrebe din nou, dar cu glasul foarte scăzut ca nu cumva să sperie tăcerile nopţii dimprejurul lor:

— Ai putea… nu ţi-ar fi teamă să trăieşti într-un loc singuratic cum este acesta de aici? M-am gândit odinioară că mi-ar face plăcere să trăiesc în casa aceasta – pe vremea când eram copil… demult. Dar acum nu ştiu nici eu ce să zic…

Privirile fetei rătăceau departe pe deasupra câmpului luminat, a caselor şi a cătunului ca o pată de argint, pe urmă o auzi că-i răspunde îngândurată:

— Cred că eu aş fi în stare să trăiesc în orice parte, dar pentru oameni ca noi e mai bine să trăim în oraşul acela nou. Am început să mă gândesc la oraşul acela. Aş vrea să îl văd. Aş vrea să lucrez şi eu acolo – probabil într-o bună zi voi înfiinţa un spital în oraşul acela pentru a-mi lega viaţa de viaţa lui nouă. Noi facem parte din această viaţă – noi, tineretul de azi – noi…

Se opri la mijlocul vorbei şi începu să râdă uşor, iar când o auzi, Yuan se întoarse spre ea. Uitându-se unul la altul îşi uitară unde se găsesc acum, îşi uitară de bătrânul care trăgea să moară, de pământul care nu le mai oferea siguranţă, şi uitară de toate, afară de privirea pe care nu şi-o puteau desprinde unul de pe obrazul celuilalt. Pe urmă Yuan murmură, fără să clipească:

— Mi-ai spus că nu mă poţi suferi!

— În clipa aceea, Yuan… nu te puteam suferi, răspunse fata cu respiraţia întretăiată.

Buzele i se despărţiră în timp ce se uita la el, dar privirile ochilor lor se căutau tot mai adânc. Yuan nu putu să se uite în altă parte, până în clipa când o văzu că-şi umezeşte buzele. Odinioară o femeie îşi lipise gura de buzele lui şi i se păruse că îi vine un fel de ameţeală… Dar în clipa aceasta simţea nevoia să se apropie de buzele acestei fete. Apoi cu totul pe neaşteptate simţi cum dorinţa aceasta creşte în sufletul său şi nu se mai putu gândi la altceva. Se aplecă repede şi-şi lipi buzele de gura ei.

Fata rămase dreaptă şi nemişcată, lăsându-l să o sărute. Omul acesta era din neamul ei… Într-un târziu se desprinse de lângă ea şi o privi de aproape. Fata ridicase privirea spre el şi zâmbea, dar chiar în tulbureala luminii de lună, putea s-o vadă că s-a aprins la faţă şi că-i strălucesc ochii.

Pe urmă fata îi spuse, încercând să vorbească liniştit:

— Îmi pari cu totul altfel în hainele acestea lungi de pânză. Nu sunt obişnuită să te văd îmbrăcat în felul acesta.

Câteva clipe nu fu în stare să-i răspundă. Se întreba cum de poate vorbi atât de liniştită, după ceea ce se întâmplase între ei; cum de poate sta atât de nepăsătore şi cu mâinile împreunate la spate, aşa că-i răspunse cu sfială:

— Nu-ţi place să mă vezi în felul acesta? Arăt ca un plugar…

— Dimpotrivă, îmi place, declară fata apoi se uită la el gânditoare şi adăugă: îţi vine bine – şi arăţi mult mai firesc decât în hainele acelea străine.

— Dacă-ţi place, se grăbi el să răspundă, atunci voi umbla îmbrăcat întotdeauna în felul acesta.

— Nu întotdeauna, declară fata clătinând din cap şi zâmbind, ci numai câteodată – altădată vei îmbrăca celelalte haine, după cum se întâmplă – omul nu poate fi întotdeauna la fel…

Fără să-şi dea seama, începură să se uite din nou unul la altul, şi nu mai ziseră nimic. Uitaseră cu totul de moartea din apropierea lor... pentru ei nu mai exista moarte. Dar Yuan presimţea că va trebui să spună ceva, căci altfel n-ar fi putut suporta privirile ei.

— Ceea ce am făcut… ceea ce am făcut eu adineaori… este un obicei străin... dacă nu ţi-a plăcut… îngână el şi era gata să-i ceară iertare, în cazul când ea n-ar fi fost de acord cu gestul său şi se întrebă dacă ea şi-a dat seama că a sărutat-o anume. Dar nu fu în stare să mai continue şi se opri uitându-se la ea.

— Nu toate obiceiurile străine sunt proaste, răspunse ea cu glasul liniştit, apoi întoarse privirea şi nu se mai uită la el. Plecă fruntea în jos şi se uită în pământ, aşa că părea tot atât de sfioasă ca orice fată crescută în vechile tradiţii ale poporului lor. Îi văzu umbra sprâncenelor tremurând de câteva ori pe obraji şi i se păru că e gata să se întoarcă şi să plece, ca să-l lase din nou singur.

Dar pesemne se răzgândise, căci rămase nemişcată şi îndreptându-şi umerii, ridică ochii spre el cu îndrăzneală şi plină de aşteptare, aşa că o

văzu zâmbind.

Simţi că ceva se mişcă într-însul şi îşi auzea bătăile furioase ale inimii care zvâcnea speriată. Începu să râdă prin întuneric. Care fusese motivul că adineaori se temuse şi se speriase?

— Noi doi – zise el – noi doi nu trebuie să ne temem de nimic!

Sfârşit

---

[1] Cerbicos – încăpăţânat, căpăţânos, tenace. [n.e.e.].

[2] Pisar – secretar (domnesc); grămătic (arh.). [n.e.e.].

[3] Smidă – desiş format din arbori tineri sau din tufe de spini, de zmeură etc. [n.e.e.].

[4] Punkha – evantai. [n.e.e.].

[5] A hăbuci – a strica; a rupe, a distruge (reg.). [n.e.e.].